This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Scan 8564.1

Harvard College Library

BOUGHT WITH INCOME

FROM THE BEQUEST OF

HENRY LILLIE PIERCE

OF BOSTON

Under a vote of the President and Fellows,
October 24, 1898

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SAMLADE

VITTERHETSARBETEN

AF

SVENSKA FÖRFATTARE

FRÅN STJERNHJELM TILL DALIN.

EFTER ORIGINALUPPLAGOR OCH HANDSKRIFTER UTGIFNA

AF

P. HANSELLI.

SEXTONDE DELEN.

SAMUEL WESTHIUS, GABR. TUDERUS, W. VON ROSENFELDT, LARS STJERNELD, DIDR. GRANATENFLYCHT, DANIEL ACHRELIUS, JOHAN RISELL, LARS SALVIUS OCH OLOF CARELIUS.

UPSALA,
TRYCKTA HOS P. HANSELLI
1873.

Digitized by Google

Scan 8564.1

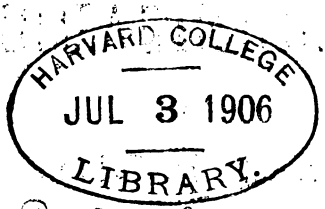

Peirce fund.

Digitized by Google

SAMUEL WESTHIUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

SAMUEL JOANNIS WESTHIUS är i vår tid nästan alldeles okänd, och det mörker, hvari hans lefnadsöden äro insvepta, är nu efter 200 år så mycket svårare att genomtränga, som under medlet af 1600-talet flere med samma namn och från samma landsort egnade sig åt studier.

Stamfadern för denna i Westmanland och Södermanland vidt utgrenade slägt var Magnus Joannis Westhius från Helsingland, hvilken vid 86 års ålder dog såsom kyrkoherde i Bergs socken af Westerås stift 1622. Med sin hustru Elsa Larsdotter hade han tre söner, Lars, Johan och Jacob, hvilka trädde i samma stånd med fadern. Lars stannade inom stiftet och blef lektor i Westerås; Johan och Jacob vunno befordran i Strengnäs stift och dogo såsom kyrkoherdar, den förre i Nyköping 1647, den senare i Fogdö 1624. Den förres son, Samuel, orerade i Upsala 1656 *De laude poetica* och disputerade samma år under professor Scheffer. Troligen var det samme Samuel Joannis Westhius, som 1654 disputerade i Åbo under professor Justander. I Södermanlands i Upsala studerande nations album inskrefs 1664 den 31 Augusti en Samuel Joannis Westhius, om hvilken är antecknadt: *Obiit studiosus anno 1673, philos. candidatus in optimo ætatis et studiorum flore, juvenis magnæ spei*"; men denne var utan tvifvel son till mag. Johan Israelis Westhius, som var af en helt annan slägtgren och dog såsom kyrkoherde i Fogdö 1656. En tredje Samuel Joannis Westhius disputerade i Upsala 1669 under professor Ljung. I sin *Bibliotheca Svio-Gothica* har A. A. v. Stjernman antecknat, att "Samuel Westhius, Suderm., *translator linguæ Germanicæ, ita semet ipsum nominavit*," utom nämnda disputation, äfven utgifvit *Varia carmina Sv. prolixiora*, samt *Gudeligit barnaminne eller korte och enfaldige rijm på alle söndagars, högtiders och*

Digitized by Google

helgedagars Evangelier, uthaf thet Tyska språket in uppå vårt Svenska tungomål öfverdragen, Holmiæ 1675, 24 pag. 8:vo, och *Consistorii Jeneneis liber Communionis, ex Germannico versus in Sveticum*, Holmiæ 1677. Det måste således vara denne Westhius, som skrifvit här intagna, under åren 1675—1678 i Stockholm första gången tryckta, poemer; och då dessa äro skrifna till och öfver derstädes bosatte personer, så synes det som om författaren der äfven haft sin vistelse. Detta antagande leder mig till den slutsatsen, att han varit son till Johan Jacobi Westhius, hvilken 1648 var kammarfiskal i Stockholm, och sonson till kyrkoherden Jacob Magni Westhius i Fogdö. Således skall han varit född omkring 1650, och troligt är, att han dött kort efter 1678, då vid denna tid hans lyras toner tystnade.

Upsala i Maj 1873.

P. Hanselli.

Digitized by Google

I. N. J.

Adelskaps härkompst,

aff gambla rommerske handlingar utdragen och Sveriges rijkes högloflige ridderskap och adel til åhra upsatt aff

Samuel Westbio.

Aristot. ad Nic. l. 4, c. 3. Item *Cicero offic.* 2. Honor est externorum bonorum omnium maximum. Vix invenitur qui laboribus susceptis periculisque aditis non quasi mercedem rerum gestarum desideret gloriam.

Tryckt i Stockholm åhr 1678.

Att dygden älskat blijr, berömbd och högt belöhnat
Först uthaff Herren Gud, thet haar mång dygdig röhnat,
Sehn potentater all: Slijkt vittnar adligt ståndt
Som högt värderat fins i rijken all och land.

Gudh älskar dygden sjelff, aff Gudh hon blijr uthguten
Uthi all mennskiosjäl, som städze oförtruten
Til alt thet dygdigt är, ty effter Gudh är reen,
Så vil han at dhess värck skall blij föruthan meen.

Hoo nu från ungdom sin til dygden sig begifvit,
Han sedan utaff all berömbd och älskat blifver.
Gudzfruchtan förnämbst är til alla dygders grund,
Thet samma lärer oss then Högstes sanningsmund.

Hvem kan then edle roo, hvem kan then nogsampt prijsa?
Ty aldenstund hon sigh högt öfver jord kan vijsa
Och kallat blijr medh rätt en himmelsk drottning sköön,
Som gifver christnom all en evig frögd til löön,

Digitized by Google

Alt effter kors-besvär. Dhe gamble henne kalla
All lyckos gifmild fru, som vijsast fins bland alla.
I med- och mootgångz tijd en hiertans liuflig tröst,
Ett uphoff til alt gott, som frögdar siäl och bröst.

All verldzlig fiättias tvång, snöd afvundz herrskarinna,
Dhen arga falskheetz straff, all böfligheetz gudinna,
All loflig frögders ström i allan rum och orth,
Som vijsar rättast väg til evig himbla-port,

Och trognast leder fram. Ther boos vij städze tänckia
På samvetz roligheet, then samme vil oss skänckia
Then störste armens krafft aff högst och mildrijkst hand,
Til tecken aff stoor nådh och rätta kiärlekz band.

Slijkt gör gudzfruchtan sann, sehn hopp med trone öfva,
Som folli' hvar ahn på foot, at oss ey skal bedröfva
Hin mörckra fursta leed, när vij til evig roo
Bered' oss in at gå från thetta verldzens boo.

Rättvijaan är thernäst, all öfvervåld hon straffar,
Och aff en rättvijs domb från döden oskuld skaffar,
Hon är för ögon blind, vichtskåhl och svärd i hand,
Hvar medh hon är bekant i rijken all och land.

Du edle måttligheet, all kättia kan tu tvinga,
At man medh skickligheet sin dagh i arbeet bringar.
Försichtigheet hon fins i alla saker godh
Som ey begynner på föruthan grundlagt modh.

Manhafftigheet uthi civil- och krijgz-bedrifftar,
Aff vijsas regement man gott i rijket skifftar.
Ty hvarst bebundet är medh pennan krijgetz svärd,
Dher sammastädes skeer hvadh evigt loff är värdt.

See, dhessa dygder nu oss giöra himmlen lijka
Sijn' värfva the en sköld, aff then the varda rijka,
Aff then the blänckia må, ty then infattat haar,
Alt hvad odödligt nampn på jorden lemnar qvar.

Digitized by Google

Slijkt gör hvar edel själ, som ifrån modra-bryste
Upfostrad fins i dygd, som hvarje from åthlyste,
I oförtruten flijt, then sanna rijkdombs skatt,
Som är att hålla Gudh för ögon dagh och natt.

Nu såsom dygdens glantz heel väl och härligt pryder
Hvar redlig i gemeen, hvart lyckan sigh hälst vrijder,
Så pryder hon för all en vackran adelsman
Och bringar honom up i verlden högt försann.

The hielte-hedna-folck, Græc och Romain man kallar,
The hafva väl betänckt och öffvervägat alla,
At mästedelen aff dhers edle ungdoms tijd
Skull bringas uthi dygd och tapperheet med ijdh.

(Ty dygden öfver alt handhafver ädla gåfvor,
Aff hvilkens tro-sint hand räckz allehanda håfvor,
Från hvilke man ey döör, ty nampnet växer fort,
Som gott uthrättat haar på in- och uthrijkz ohrt).

Först flijtelig sigh lagt på edla booklig koneter,
At lära them medh art, sehn i åthskillig mönster.
Aff kamp, aff språng och dust, aff fäcktkonst, ringz tournier,
Med löpande til måål, medh frijhetz vadh och mehr.

Och the, som träffat bäst, bekomme strax til löhna:
En sammanflätad krantz aff lagerqvistar gröhna.
Ja, kronor sattes up aff klara guldet medh,
Med flerer silff-geschier, som nu Europ haar seed.

The Græker had' en strijdh, then the olympisk kallad,
I hvilken landzens adell sigh församblad alla,
Hälst the aff åhren ung, och när som tijden gaff,
Från studier hvila sigh, had' the ther öffning aff.

I löpand' efter måhl the brukade en linda
Och medh then samme sigh the månd' om lifvet binda
Aff allehanda färg, och dhetta skedde mäst
The gudar til beröm på samm' olympisk fäst.

Digitized by Google

Den gula färgan the vår blijda sool til ähra,
Sampt månan hvijtan färg om sigh the mände bähra.
Krijgzguden Marti the til ähra drogo rött,
Therföre at han them i tijd med hielpen mött.

Viole-brunan färg Mercurio til ähra
The drogo, ty at han från gudar budh månd bähra;
Men Jupiter han bleff medh himmels-blått betänckt,
Såsom then gudh som them båd lijff och hälsa skänckt.

The riddar-svenner, som in under Venus tiänte,
Inbyrdes sigh medh grönt alt rundt omkring förlänte.
Men the Saturno barsk then tijden tiänte tå,
The brukade heel svart och ingen färga på.

Aff dhessa valdes uth the raske kämpar alla,
Som i troyanisk krijgh moot fijnden skull' uthfalla
Och blifvia riddersmän. Men the ey hade lust
Til krijg, the blefvo qvarr i fäderns tienster sidst.

The hade först en sköld, then the å vänster drogo
Uthi scharmytzlande, sköldmärken the och togo,
Hvar genom theras dygd och välförhåldne slagh
Beprydde ätten sehn i många åhr och dagh.

Och var i samma sköld allhanda diur inmåhlat,
Som leyon, biörn och ulff, med them han var bepråhlat,
Sampt rofvefoglar all, och dhessa skarpt förstånd,
Betydde och at hvar skull tiäna fäderns land.

Uppå sitt hufvud the en ypnan hielm och drogo,
Hvar en sin vissan färg och aff ploumager togo
Hvar aff är kommit up tourniere hielm och sköld,
Som adelsmän nu draa alt til en vapens fölgd.

The i civile-stånd vidh rijkztienst hemma blefve,
Man them också en sköld och adligt nampn månd gifva
För theras giorde tiänst, the fingo edla trän,
Som lager, palm, öliv, dhess qvistar, stielck och green.

Digitized by Google

När nu kung Romulus i Rom til konung krönter,
Tå mång för tapper tienst bleff adlad och belönter.
Som Dyonysius han vittnar, säyandz så:
Kung Romulus han månd familier göra tå

Aff them, som vore män och väl studerat hade.
Sampt dhe, som uthi tienst stoor dather nederlade,
På thet at dygden sehn skull hafva framstegz hopp
Och efterkommande beflijta sigh komm' opp.

I Rom allhanda lust för adeln bleff upfunnen.
At sällan en romain aff någon græc bleff vunnen.
På booklig edle konst, på dygd och mandomb godh,
Sigh lade medh all flijth här föllianď adlig blodh:

Bambaner, Tullij, The'pomper och Tibuller,
Bruti och Scipier, Catoner och Catuller,
Fabritij, Flamiju, Augusti Fabii,
Drusi, Horatij sampt Quinti Gabij,

Camilli, Julii, Metelli Cincinater,
Grachi och Zfortii, klar Scævol aff eldz-dather,
Marcelli medh Pompeis, Octavi, Tsogii
Curiatii, Metii, Mutii, Claudii

Sicur' Aurelii i Æmiliani, Sullæ,
Coriolani sampt the Lucier och Luculler
Medh dylijk uhrmions ätt, hvars nampn man finna må
Uthi historier all, om man vil sökia tå.

Ifrån thet edla Rom then sedh til Tyssland vijda
Kom keysar Hindrich, när han öfvervan then sijda.
Stoor Ungern, Mersaburg så gaff han först adlig breff,
Nijhundrad trettijo man tå thet åhrtal skreff.

Altså man känner nu eens adelssmans förvärfvat
Sköld egne eller aff förfäder sine ärfvat
På dhen tourniere hielm, som öfver skölden står,
Then ingen annan än som adel draga får.

Digitized by Google

En adlig sköld och blijr beprydd medh viss coleurer,
Som brukas sedan stedz aff then, som them nu förer
Til efterkommande, på thet man skilia må
Ens annan adelsmans, som samma nampn kan få.

Och at man märckia kan slijk menniskio-dygder såta,
Them hon til rijkzens tiänst är färdig bruka låta,
Så är och gammalt sätt aff Svea-kungar fått,
Hvar medh the ens förtienst tå ville ha förstått.

Och sällan fins en sköld, at han ju måste lyda
Medh nampnet öfverens, the gamble ey så vijda
Åthskillnadt vehlat giort, som nu i vår tijdh skeer,
Med adlig nampn alt ett vapnet håll'r, som man seer.

En deel the pläga sigh aff landskapzvapnet nämbnas,
Hvar i the äro född, thet kan och billigt lämbnas
Thet landskap til beröm, som så täcktz fostrat fram
Een slijkan dygdig man, som mycket gagna kan.

The Cares hafva sägz en vapen först upfunnet,
Och slijk beteckning sann uthur sin hierna spunnet.
Dhet vari hur det vil, iagh föllier honom åth,
Som skrifver om the diur, som märckia dygdens ståth.

The edle starke diur, stormächtig leyon grymma,
Betyd' ett karla-modh the ringa tiug undrymma,
Och sälla sigh til ett högt folck i verlden fram,
Så kommer man förvist til dygdemåblet ann.

Och såsom leyon är högädelt aff naturen,
Som håller sigh förgodh til bryta sigh uhr buren,
Alteså en dygdig man, han achtar ey förtreet,
Men medh dhess edle sinn slijkt föreböya veet.

The parder, ulfvar, leor, sampt fleckog tijgrar, biörnar,
Struss, höökar, grijpar, gaam, the heel försichtigh örnar,
Betyda snällhet stoor i thet, som tarfvas kan
Til rijkzens gagn och tiänst aff slijkan edlan man.

Digitized by Google

Snäll' hiortar, reenar, rå, geschwindigheet betyda,
I thet som tarfvas kan sin konungz budh åthlyda
I allt, hvad bjudes på, medh alsomstörsta troo,
Them ondom gifva straff och frommom fredh och roo:

Och såsom hiortar, elger, rehn och steenegetter,
The fängia öfver snåhr, aff snällheet sin så gitter
Och then, som effter dygd och ähra sträfvat haar,
Han achtar intet hvast och fassnar intet qvaar,

Men oförtruten fins alt ondt at öfvervinna,
Allena han man kan til dygdens måhl förhinna.
All djurs och foglars kloor betyda händers tiänst,
Medh hvilka man bevijst dhes fädernsland förlängst.

Sool, stiernor, tungel och planeter the uthvijsa,
At dygden uthan meen hon kan aff ähran lysa.
The lager, palm, oliv medh lillior, roser skiön,
Betyda dygdens frucht, välsignelse och löön,

Sampt appall, lind och graan, een, almar, ekar, cedrar
Betyda grönskans flor them dygden så behedrar.
Påfoglars, strussars högh och mångfallid, fiädrars skeen,
En adlig ähra skal man ey tilfoga meen.

Spitz, fahnor, flitzar, pijhl, pijk och tourniere-lantzar,
Torn, muubr och stycken stoor medh slått och höge skantzar.
Doch plä civile ståndz personer fahner draa,
Therför' at the i krijget och så tienat haa.

Och veet hvar adelsman sielff bäst dess sköld uthtyda,
Som han förvärfvat haar igenom dygden blijda.
Och then en konungs nådh haar täcktz at gifva så,
Thet hafver ingen man att säya något på.

Sidst är ett uhrminns bruuk, at man och sköldeu förer
Fram för then dödas lijk, then ähran honom görer
Hans sielff förvärfvad dygd, som icke låter aff,
Förr än hon föllier medh in til hans sidsta gräff.

Digitized by Google

När Hector bleff uthaff the sine lagd i grafven,
Så hängde man ther up hans pantzar, sköld och glafven.
Thet bruuk är än i dagh, at man bepryda må
En frälssmans lägerstadh medh sköldar hans ock så.

Men när kan hända thet, at ingen mehr qvar finnes
Aff samma adlig slächt på mans- eller svärdtz-liniens,
Så är i bruk at man och sköldeu söderslår,
På thet at ingen mehr thet nampnet taga får.

Nu som then seden är i Svea kommen rijke,
At then, som fins en man til dygd och ähran lijke,
Sampt giort sigh väl förtiänt, then gör vår nådig kung
Alt til en adelsman. Ty up, min Musa, siung!

Then högste starkast krafft uphåll vår konung fromma,
Och låte honom til en högan ålder komma,
Så fins ey större lust på jorden nånsin til
Än tiena konung Carl then elffte, from och mill.

För välförhåldne tijdh Gudh altidh hielper sina,
Som edle steen i guld af adell Svea skijner.
Dygd lijknas väl moot guld, dock guldet smältas kan,
Men dygden icke så, hon blifver man från man.

Säll Svea-svenner säll, rijk, mandombs spegel klara,
Och näst vår konung sielf, stridbahr i allan fahra,
Beträngdes milde hielp dhess bijstånd tilflycht godh,
Som för vårt fädernsland vil våga lijff och blodh,

Hvars ridderliga lust består i spees' och lantzar,
I rännand' effter ring, i sier- och höflig dantzar;
Sampt allehanda språk i booklig konster godh,
Ty uthaff öfning slijk man fattar bästa modh.

The hedna hieltar hafft en slikan lust förhänder,
Sampt högst beflijtat sigh at blifva al i sänder
Förklarat uthaff dygd, aff duga kom ju dygd,
Men hoo ey duglig fans bestodh medh skam och blygd.

Digitized by Google

Sidst eder herrar all och Svea adell sköna
Högst glädie dygden sielff, ther aff I städze rööna,
At eder adlig slächt hon altidh tager lill
I ålder och förstånd aff Gudh och Herren mill.

Digitized by Google

Den beklagelige sorgen,

framstäld

när then ehreberne och mycket dygdesamme, nu hos Gudh salige

hustr. **Anna Depken,**

den ehreborne, välachtadt och välförståndige

herr **Gerhardt Webers,**

kiöp- och handelsmans här uthi kongl. residentz-staden Stockholm kiärälskelige maka, hvilken anno 1654 den 4 Julij til denne verlden aff förnehme och hederlige föräldrar född och detta innevarande åhr 1675 den 25 Julij på des ålders 21 åhr effter Gudz nådige försyn, ingått itt christeligit echta-förbund, men kort dereffter nembl. på den 9 Novembr in uthi een stadig troo på alles vår frelserman Jesum Christum, effter een mycket ehrebahr och berömmeligh vandring saligen och i Herranom detta jemmerfulla verldenes vesende beslöt, sampt medh tilbörlig jordefärdzprocess och ceremonier beledsagades ifrån Tyska kyrckian til dess hvijlo-cammar uthi Stockholms stadz stoore kyrckia den 13 Novembr 1675.

Tienstflijteligen aff

Samuel Westhio.

Thet måtte vara vist een hiertans sorg och qvijda,
Ja at ock mången kan thet qvaal fördraa och lijda,
Som förr en glädie var, men uthi sorg är vändt,
Emot förmodan all, itt dygde-hierta händt.

Om icke himmelens stoor ogunst vi befruchta,
Så skulle mången sigh i sorgh ey låta tuchta,
Ja, mången hielte starck baar sorgen där til bracht.
Att han lell giort emot thet Gnd sielf hafver sagt.

Hvad är tå entligh sorgh, at hon så mången dödar?
Är hon itt phantasie, at sigh man så bemödar?
Ney, ingalunda är een måttligh sorgh förneekt,
På hvilken ochså Gudh i helga skriften peekt.

Digitized by Google

Haa icke kungar all, apostlar och profeter,
Måst söria i sijn tijdh. Ja, all' antiqviteter
Bevitna att then sorgh, som måttligh tårar geer,
Är Gudh behageligh, när hon aff hiertat skeer.

Ja, oskiäl sörier ok, och ibland thet een duffva,
När hon befinner att dess maka döden röffvat.
Hon sätter sigh alleen uthi een ödes mark;
Giör sigh itt litet boo aff måås' och fuure-bark,

Thär i hon eensam blijr i alle sijne dagar,
Sin vän til efftertryck, ty henne så behagar.
Hon qvijder efter sin een sorge-ynckligh thoon,
Hvarmedh hon vijsar sigh at boo itt eensampt hion.

Men kvadan kommer sorg, och hvadan komma tårar,
Som ansichtet vårt gör beplögt medh åldrens fåhrar,
I skrymkio-ännet mörckt, grå hår the spritta fram,
Vårt huffvud hyssiot blijr, mer lust ey höras kan.

Ja, sorgen är väl stoor, af ordsak mångahanda,
Dock ingen större är än then, den Helga anda
I helga skriften reen han kallar hiertans sorgh,
Som mången dödat haar på thenne usle borgh.

Hon kommer aff thet qvaal, som hiertat kring plä föra,
Och sist til sinnen vår them gijffva at förhöra,
Att andetagh medh puust, at man grant känna må,
Hur hiertat får en knyck, thet ryysningh kommer å.

Vij må väl söria nogh, vårt första fall begråta,
För förste menniskors skul giörs kinder offta våta.
Ach, olycksaligh stund, tå fader Adam had'
Tå ta i åplet beet, som Eva moor tigh badh,

Hvaraff kom nödh och sorgh, hvaraff kom entligh döden,
Ach, at vij råkte äre alle i then nöden,
För lastfull synden skull så måste alle döö,
Och hvar dagh reesefärdigh blij från thenna öö.

Digitized by Google

Then första sorge-ångst som hiertat sinnen gijffer,
Och som itt vanckfult öga starrt med synen blijffver,
Then vännen Gudh oss gaff för dess devotion,
Sampt kärleek til Gudz ord af helga ståndz persohn.

Ja, huru ingen tingh på jorden kunde skilia
Vår bäste vän från Gudh och från Gudz högstes villia,
Hälst at then tijden, man til Gudztienst ärnat haar,
Blef ey förvänd uthi een smyck för spegeln klaar.

Then samma viste och den hela godh prödijkan,
At säija uthan till föuthan stapl' och tvijkan;
Ja, sade än thär' til, at ingen longan tijdh
Slijkt varade, som dock af mången hörs medh qvijdh.

Then andra sorge-pust som hiertat sinnen rörer:
Att man påminner sigh och grant til minnes föhrer,
Hur' vänligh, from och gladh then vännen altidh var,
Och lyste i dess huuss, som eld i lampan klar.

Som sool bland firmament, som vijnträd, fullt af drufvor,
Som emot månans skeen, the bläänkand' hvijtast duffvor.
Ja, lustigh som een hind och täcker som een råå,
Then all insmygand harm fördrifva kunde tå.

För hvilken skull förnähmt folk samma vännen ärad',
Och höllo mycket aff för dygdens åthbund kiära,
Ja, at aff fattigdom mång glädie-tårar giötz,
För brödet aff mild hand, som them så rundriikt brötz,

Then tredie sorge-ångst vill sinnet platt bedröffva,
Och till en tijdig boot all medel sin koos röffva;
Ty hon för till gemöth then vännens täckheetz glantz,
Then dygden förde ann i reenan kyskheetz skantz.

Then sunde hälss-sam kropp, gebürder dess och later,
Som zijrde samqvähm all, som jaspis bland agater,
Then zart- och fijnheet stoor, som qvinno-könet haar,
Är tå sin koos, men man blijr här i sorgen qvaar.

Digitized by Google

Sist när man tänker å dess ord i dödsens kämpan,
Them hon dess kiäre man medh fogh och största lämpan
Månd säya uthaff kiärleek puur och echta troo,
Så fyller man heelt fult medh tårars flodh sitt boo

Och eensam eckta-sängh; hvar är then vännen såta,
Som tu tigh så fast på och säkert kund' förlåta,
Hvart kom then bästa vän, som barnen sijn och tijn
Så älskade aff trognast moders-hierta sijn.

Altså man lembnar alt, vill sigh med sorgen spijsa,
Om ey Gudz helga ord (som medel månde vijsa,
At stämma sådan ström och bitter tårars flodh,
Then vij utgiuthe för then vän, som var så godh,)

Förböde orätt slijkt. När Gudh sin barn plä rijsa,
Så vill hans faderlige hierta nåd. bevijsa,
Ty hvad then gode Gudh oss låter drabba å,
Thet skolom vij altslätt hans nåd tilskriffva tå.

Hans nådh allena fast hon blijr föruthan ända,
När man af trone reen anammar then tilhanda,
Så och hans helga budh behåll'm i hiertatz sool,
Han haar i himlen satt dess säte och dess stool:

The ängle-hieltar starck, hans helga ord som föra,
Hans nådh the natt och dagh uthsprijda och kundgöra
Bland all' hans creatur; vår siäl med högsta liudh,
Skall alltijdh här sehn thär och evigt loffva Gudh.

Om någon haar hafft sorg och hiertans-ängslans qvijda,
Så haffver sådan måst herr Weber uthstått och lijda;
Som bäst som glädien stoor hoos eer har vehlat blij,
Strax sorgen henne sagt: Tu glädje, sin koos fly!

För tvenne års förlopp, just uthi månadt thenna,
Så månde herren Gudh eer ock i sorgen lembna,
Till sigh tå kallandes eer första bästa vän,
Altså I eensam bleff, tenck nu på sorgen then!

Digitized by Google

Medh moderlöse barn, när far skal moder blijffva,
Thet synes alt för svårt bekymber vehla gijffva,
Att både inn- och utom huset mödo haa,
Thet under att een man slijk börda kunde dra.

Ty tänkte Gudh uppå herr Webers sorg att minska,
Gaff honom så een brudh, then bästa han kund önska,
Then uthaff dygdens glantz skeenlyste ibland all,
Som afftonstiernans blåss moot vinternatten kall,

Then aff föräldrar kiär upfostrat fans i dygden,
Och till gudzfruchtan sann then bäste rijkdoms högden,
Högst inclinerat var, then alle dygders roo
Till sigh med lämpan drogh uthi dess dygde-boo.

Men see, hvad Herren Gudh hans milda hand månd gifva,
Thet samma innan kort sitt ville himmelsk blijffva.
Altså, then Herren gaff, then samma Herren togh,
Välsignat vari hans nampn ey tillfyllest nogh.

Hvad Gudh till sigh vill haa, thet skall vij ey mootsträfva,
Och ey thet ringaste itt ord ther uthi jäfva,
Hans helge gudoms rådh haar alltijdh föruth sedt,
Oss vara nyttigt alt hvad han oss täckz betedt.

Ty bliffvom ther med och tilfredz, låt verldes rasa,
Till dess för pijnan svår een gång hon lärer fasa.
Men vij, som medh Gudz ord bemannad, ståndet haa
Och följt then oss alltidh aff kiärleek plägar taa,

När honom skole vij een gång och evigt blijffva
Uthi then glädien sann, som han oss täckes giffva,
Ey för vår gode värck, men för thess blotte nåd
Han skänker oss then frögd genom basune-ådh.

Herr Webers god gemüth, förstånd och tålmodz sinne
Alt detta sigh och föör uthi dess goda minne,
At alt den gode Gudh oss menniskiom heteer,
Thet uthaff kierleek hans til oss så nådigst skeer.

Digitized by Google

Dödsens vinning

vijdh
then höghvälborne, numehra hoos Gudh högsalige,
greffvinnas och frues,

fr. Gustaviana Oxenstjernas,

boren grefvedotters aff Croneborgh, friherrinnas till Uhlaborg,
frus til Erichsberg, Resitza, Gustafzberg,
Fogelsång och Wallkiälla, etc.

kongl. may:ts vår allernådigste konungz och herres trooman och
öfverste öfver dess lijffguarde til häst och foot
then höghvälborne herres

h. Christoffer Gyllenstiernas,

frijherre til Uhlaborgh, herre til Ericksbergh,
Wallkiälla, Stromsbroo, Erichslund
och Giällnäs,

fordom kiärälskelige gemåhl och huussfrun;

höganseenenliga jordafärd,
som skedde uthaff höge och store ståndz personers medfölliе, ifrån
kongl. residentz stadens Stockholms Norre Förestadz kyrckia, S:t
Jacob, till Store Stadz kyrckian den 16 Aprilis 1676.

Stockholm, tryckt aff Johann Georg Ehert.

Som Gudh han sielff vill haa, så skohle vij medh vehla,
På sådant sätt så kan oss aldrigh något feehla,
Ty Herren är een Gudh, som altijdh alltingh gör
Till een godh ende alt hans villia nådigst för.

Hoo kan emoot Gudz rådh medh någon macht mootsättia?
Vij christne achte ey then hedna-fåfängh fiättia!
Hoo kan och så uthi hans rådecammar gåå?
Månd' och om döden man föruth kan nånsinn spåå?

Hvem kan för döden gram, hvem dierfz med honom strijda?
Är han jo ingångh een till lijfvet vij förbijda.
Hur liuflig är han för the ålderstijgne män,
Och mången ung och så sigh önskar nåkas den.

Digitized by Google

Aff orsak att vårt lijff ey annat är än buller,
Hvad är thet buller annat än een oroo fuller?
Hvad är then oroo annat än een möda stoor,
Then ingen undfly kan, som oppå jorden boor.

Ty ock then helge man, han vijsligst allom sade
När han af trängtans grund och thetta öfverlade:
Vij haa på jorden här ey een beståndig stadh,
Vår vandring är uthi then himmelsk högre grad.

Tädan vij frälssaren, een gång och för vänte,
(Som denne skröpligheet aff nåder oss förlänte)
Förklara skal uthi den evigh himmelsk-skrud,
Ty sinom vill Gudh gee een sådan, som sin brud.

Doch är thet högelig i verlden at beklaga,
Som bäst man glädier sigh vijdh ungdoms bäste dagar,
Så skal man oförtänckt den sorgedrächten fåå,
Som vist uthvijsar seen hvad hiertat sarga må.

En åkerman han glädz, när han sin åhrsväxt bergar,
Hvad han för ögon seer thet frögdar honom märga,
Men rätt som bäst som han then åhrsvext hysa vill
Så kom ett owähr starkt, som all hans frögd förspill.

Ömss måste vij här lee, men strax å sidston gråta,
Och kinnerne så titt reengöra, som är våta.
Alt haar des ordningh godh alt effter Gudz behagh,
Thet han oss haar befalt genom dess helge lagh

O, höghvälborne herr Christopher Gyllenstierna,
Hans nåde önskad sigh och bad vår Gudh så gerna,
Att elekligh dess gemåhl ännu medh honom feck
Dhen liuffheet nyttia fåå, som echta stånd tilgeck.

Men see hvad hände här, the menniskio-vägar ära
Gudz vägar icke eens, thet vill oss skrifften låra,
Then godhe Gudh han täcktz medh sijne handla så,
Att the i allan tijdh hans mildheet rööna få.

Digitized by Google

Två höge stiernor Gudh tillhopa monde foga,
Som lyste aff hvar ann medh allsköns kärleekz noga,
Men Gudh nu lagat haar, then eene lyyss' hoos sigh
Emoot then andre, som på jorden ängzlar sigh.

Två höge stiernor Gudh tilhopa månde foga,
Som uthaff ächta eld tilsammans kiärligt låga;
Men see, then gode Gudh, then ene stiernans siähl
Behagad' Gudhi rätt', hoos honom är nu vähl

Föruth och lyser thär, til thess then andre stiernan
I klarast kommer guld, dhen Gudh af frombeet gierna
Uplysa skall uthi all evigh stierno-saahl,
Hvarst ingen veta kan aff mödo eller qvahl.

Dhen höghvälborne fru, all dygders höge våhning
Then alle adligh seedh besmykte som dess dråhningh,
Hon lyste een uthaf een Oxenstierna klaar,
Then man uppå dess dygd förundra myckit haar.

Dess höge grefflig nådh hon lyste så aff slechte,
Att stiernan uthaff guld dess sken ock henne räckte,
Och bleff ett edelt paar aff jordesk stiernor klar,
Them Gudh all gudoms nådh bevijsat såledz haar.

Hans nåde qvijder högt dess edle stiernas strålar,
(Som höghvälborne dess alt huuses skeen bemåhlar)
Nu vara borta från, ney, ney, the ähro qvaar,
Ty eders nåde them i döden på sigh draar.

Graff-skrifft:

I denne sköne graff sigh hvijlar een grefvinna,
Hoos hvilken man all dygd i verld, som fins, månd finna.
Een Oxenstierna af een urmins riddar-stam,
Hvars siähl är nu hoos Gudh bland Oxenstiernor fram

Till evig tijdh.

Uthi diupaste underdånigheet
aff
Samuel Westhio.

XVI: 2.

Digitized by Google

Öfver
hans kongl. maj:ts vår allernådigste konungz och herres sampt Sveriges rijkes högstbetrodde man, rådh och præsident uthi den kongl. Götheska hoff-rätten, så och laghman öfver Norre Finlandz laghsaga, den höghvälborne herre,

herr **Gustaf Posse,**

frijherre til Ahrnäås, herre til Hellekijs, Herborum, Hoffstadh, Sickelsiöhoff och Strömsberg,

upsatt aff thet höghvälborne sorg-Possiske husetz ödmjukaste tienare

Samuel Westhio,

den 26 Junij 1677.

Här inne hvijlar sigh aff uhrminns stamm höghboren,
Aff många ahner här, uthaff vår Gudh uthkoren,
Att han heel Svea rijk skul göra mången tienst,
Som hans förfäder giordt vårt fädern'sland förlängst,

Herr Gustaff Posse, som för sine stoore gåfvor,
Bleff till förundran sedd, ty hvar man honom lofvar.
Han var en herre, som heel ganska nådigh var,
Moot alle fattige lijksom en ömksam faar.

Var någon, som ock månd för honom något klaga,
Han strax all nödigt svar aff honom kunde taga
Til sin god subsistentz, gaff allom godh beskedh,
Högst hatad' vrångheet all och hastigheten ledh.

Barmhertigh, giffmild och så öfver all ting frommer,
Ey heller achtad han the vrångas ord och dommar.
Han vederfaras lätt mången fast mycket godt,
Och ville att hvar from skull blij föruthan spott.

Digitized by Google

Then saligh herren hadʼ hvar man aff hiertat kåran,
För then höghlookheet och alt för then gode läran,
Som han ålijtande gaff aff ett nådigt sinn,
Uthaff hans excellens togh hvar man godt råhd inn.

Then saligh herrens mång förfäder slijke varit,
Som i all manlighеet sig hafva högt förfaret;
Dess saligh herr far var och sådan herre, som
Aff Svea-rijkes loff bleff dödh i stoort beröm.

Ack, at then herren godh nu måste skillias hädan
Så snart, enär som mäst han fordras skulle thädan,
Han var til konglig mayt, vår kung och herre godh,
Then Gudh upphålle städz vid dess högh konglig mod

Doch alt thet är ju underkastadt vanskligheeten,
Som oss förkunnat haar then kunglige propheten,
Vår tijdh han går sin koos alt som en forss och ström.
Vårt lefvernʼ lijknar han vidh en fåfängligh dröm.

All starckheet måste sigh för tijden underluta,
The fahssligh höge berg, som uthi Velskland tiuta
Aff införborgadʼ and, the fallʼ ju mehrdagz aff,
Ja, alle stoore skepp gå snart ock nedh i qvaaff.

All träå the rutna bort, ellʼ blifva spalt och brände,
Och aff mång argan booff med eelden fast uptände.
All macht och starckheet skal medh tijden tijnas uth,
Och föllia hvar sin dödh, som gör på alle sluth.

The segerkämpar all, som uthi hedna-tijder
Bepröfvad funnes aff the segerfulla strijder,
Hvar är Horratas, hvar är Dioxyppus, två,
Som Alexander kung han såg sin lust uppå?

Hvar är Erygius, hvart kom then Crœsus rijka?
Han måste ju ock så för döden en gång vijka,
Och hade döden för Helena tagit gull,
Så hade Grækeland thet giordt för hennes skull.

Digitized by Google

Alt är fast dödligitt och måst sin ända taga,
Enär som himmelen thet månde så behaga,
Allena ett godt nampn thet döör nu aldrigh bort,
Men tager meera til på allan rum och ohrt.

Then höghvälborne herrens nampn thet samme göre,
At man från ene ohrt til annan thet kringföre.
Han var en herre, som förfädra ärfvadt dygd,
Ty frögde Gudh thess siäl up uthi himbla-högd.

Digitized by Google

The christ-trognas lööa,

vijdh den
högvälborne fruus,

fru Elsa Ebba Bjelkenstiernas,

bohren frijherredotters af Niurunda, frijherrinas
till Ekeberg, frues till Ådhöö, Blijdööu
och Wasa.
kongl. may:tz vår allernådigste konungz och herres troman och assessor
uthi dhet kongl. general commercie collegio
then höghvälborne herres

herr **Axel Gabriel Leijon-Hufvuds,**

frijherres till Ekeberg, herres till Ådhöö,
Blijdhöö och Wasa,

fordom kiärälskelige huus-fruus

christelige och höghanseenlige begrafning,
tå dess höghvälborne lekamen uthi kongl. residentz staden Stockholm och i Riddarholms kyrckia med vederbörlig process i dess hvijlokammar nijdsattes den 18 Octobr anno 1676.

Stockholm, tryckt aff Johan Georg Eberdt.

Uthi then högstas nådh vår tijdh och tijma finnes,
Han fordrar, när han vil, oss förer så til minnes
Then helga, edle skrifft. På lijten så och stoor,
Slätt ingen skilnad fins, hvar een å jorden boor.

Han måste fort, enär som döden blijr befallat
At fordra oss ifrån här vedermödor alla;
Ja döden, huruväl han synes mycket gram,
Han dock een ingångh är til evig lijfvet sanna.

Man seer at alle tingh, af thet i verlden födes,
Haar sådant ödes lagh, een gång thet och skal ödas.
Ja, särdels mennskior all, som kunna ey bestå,
Ty jord vår moder är, som vil oss åtherfå.

Digitized by Google

Ach, hvad för räddas vij! Thet vijssa vij förmoda,
Thet är ju bästa lått medh jordz- och himmlens goda,
Vij lefva här i strijdh, i himmlen få vij frijdh,
Och sådan en slagz frijdh, som står till evig tijdh.

Oss stöter ann å jord mångh barsk oroligh fijend',
Ja, mitt uthi vår frijdh fåår vij om örlog tijend;
Tu verld vår kamp-plats fins, tu vidt fördelat är,
När oss för synden skull så straffar Herren kär.

Vår fahna, Christi korss, then vij een gång haa svuret,
Tå vij uhr syndzens badh på nytt är bleffne buhren,
Från then anärfvad gifft, från förste fadrens last
Som oss först lådde vijdh och höll oss väldigst fast.

Men tijgh, o Herre, prijss, som oss från boyor frälste,
Igenom tin sons blodh vij äre återlöste,
Förblifvit arfvingar til evig lijfvet stoor,
Vij haa een större frögd änn nånnsin vij kunn' troo.

Hvad är vår lijfftijdh annat än een oroos glädie,
At vij och måstdeels skuu the döda nederstödia,
Vij måste finnas nögd medh thet, som Gudh han vill,
Till een godh ända alt hans nådh oss skyndar till.

Oss lofvat är ju vist then edle lijfftens ehrona,
Tå Gudh dess enda sohn för oss ey ville skohna;
Vij strijdom för hans nampn, vij vinne och een gång,
Och kommom medh triumph otahlig engla-sångh

Bland them nu eders nådz kiäralskligh fru sigh frögder
Dess segerteckn hon och dvaar i himmels-bögder,
Som friske palmer är och ståår i segren godh
I klädnat hvijt, som är bestänckt med Lammets blodh.

Dess salig nådes rum är bland the ängla-hårar
I the uthvaldes chor med allsköns frögd förährat,
Endtsatt från mödo all, ett evigt Eya haar,
Aff himbla-söte lust och glädie vorden klaar.

Digitized by Google

I himmlens gylden-saal, tijt fromme längt' at vandra
Förr blifva the ey frij, och kunne ey förandra
Then mödo the här dra för sigh och sine medh,
Som dock förgängligt alt. Salmon så sade thet.

Och såsom hennes nådh man nu til grafven föllier
At blifva jord igen, som allom öfverhöllier,
Så vil och skicka sigh, at man och skrifver om
Dess saligh nådes tijdh och lefverne så from.

Dess saligh nåde haar aff ett bootfärdigt hierta
Högst älskat Herrans ordh, som lindrar sorgh och smerta.
Lät sigh bevekas aff the armas suck och roop,
Som öfver dödsfall dess beklaga sig i hoop.

Prediko-embetet uthi dess vyrdnadt hållit,
Och gierna hjelpt Gudz huuss ehvad som thet haar vållit,
Och som dess saligh nådh är saligh hädan dödh,
Så är och hennes nampn på evigh marmor-stödh.

Then högste herren Gudh ehr nådh han och hughsvahle
Och gifve eder nådh tröst i dess sorge-dvahla,
Han styrke hiertat, som nu sargat är i tu,
Och låte eders nådh få höra tröste-ljudh.

Graff-skrifft:

Här inne hvijlar sigh een bohren frijherriana,
Lik af förfädra dygd och slijk's högh-edla sinne,
Een hiertans Christi vän, een Stierna i desz chron
Bielkz's-lius til evigtijdh in för Gudz helga thron.

Undersdånigst upstäldt
aff
Samuel Westhio.

Encomium conjugij

eller

echtenskaps-beröm

vidh

kongl. mayts vår allernådigste konung och herres troo-tienares och assessoris uthi dhet högloft. kongl. reductions-collegio, ehreborne och höghachtat

herr **Bernhardt Caspersons**

sampt

then mycket ähr- och dygderijke matronas

hustru **Sara Kinnindmonds**

högansenlige lyckelige bröllopsfäst,
hvilken med vederbörligh sollennitet i den kungl. residentzstaden Stockholm höltz och fijrades, som var den 28 Decembr anno 1676.

Dhet förnähme brudefolk til ähra upstält
aff

Samuel Westhio.

Stockholm, tryckt aff Johann Georg Eberdt.

I. N. J.

Thet måste vara vist Gudz serdels nådes gåfvor
Them han uplåtit haar bland all förlänte håfvor
Oss menniskiom på jord, thet helga echtastånd,
Thet ingen nogsampt kan berömma i all landh.

Een kung välsignar Gudh med drottningh fijn och fromma,
Een furste vil och så til echta ståndet komma.
Een herre af högh ätt then gifver Gudh een brud,
Een adelsman och vill gå under theeta buud.

Digitized by Google

Een kung gläds öfver land och sijne rijken vijda,
Hans härligheet och lyyss som sol på himmlen blijda,
Sin största lust å jord han uthaf all ting haar
Men aldra största frögd till drottningen han draar.

Een furste, grefve och en frijherr, adelsmannen,
The hafva alle frögd inbyrdes hvar medh annan,
Doch aldramäst uthaf der'ss aldrabästa vän,
Then the sitt hierta gee til trobeetz pant igen.

Een präst, een borgare, een bonde och thess lijka,
The tyckia ingen tingh sigh mehre vara rijka,
Än aff een hustru huld, ty hon i nödh och lust
Een trogen stallbroor fins, som styrcker hiert' och bröst.

Och allstädz skrifvit står alt uthi helga skrifften,
Om thetta helga stånd aff hvem thet har sin stifftan,
Först nembligh uthaff Gudh, tå han i Paradijs
Skoop Eva, modren vår, i förston reen och vijss,

Adam til eene hielp, aff them vij kompne äre,
Och för thet ståndet skull vil Gudh alt gott beskära.
Hans gudoms nåde haar therför' ett löffte giort,
Hvar uthaff Abraham välsignelsen nööt foort.

Til Adam sadé han: Vexer, upfyller jorden,
Een hugnelig godh tröst oss gifva thesse orden,
Och all' å jorden boo, at hvar har sijne kär,
Aff them han kommen hijt och them han aflar här.

Thet helga echtastånd haar hembligheter många,
I thet begrepne fins mång herligheter långa,
Är icke hembligt nogh een trogen vän at haa,
Til hvilken man all sijn tillijtan och kan dra.

Är icke herligt nogh aff Gudh thet stånd begåfvat,
När Gudh all menniskior välsignelse haar lofvat,
Som i thet helga ståndh acht at begiffva sigh,
Hvar een han har sin frögd, ja detta tro man migh.

Digitized by Google

Att ingen finnes till, som sigh ey tycker rijker.
Nogh uthaff herren Gudh, enär han fått sin lijka,
Fast han ey mehra haar än som een betta brödh,
Then dehlar han i tu medh sijn uthi then nödh.

Een hoop medh bohagz-tygh een gång een ungkarl hade,
Thet han så innerligh uppå sitt hierta lade,
Han sade: Huusshålld haar stoor sorg och mycken nödh
Och göör många kinder bleek, som förre voro rödh.

Ty hoo vill echta stånd ingå, i samma lefva,
Han altijdh dageligh i mång besvär skal sväfva,
Där till hör tarfver mång, een hustru dagligh vil
Väl gå och hållas nätt och det vil medel til.

Och bohagh tarfvar nogh allhanda slagh aff kannor
Sampt byttor, embar, såår, skrijn, kistor, spänn' och vannor,
Bräd-hyllor, bänckar, bord och speglar af regal,
Een qvarn theruppå man til senapz offta mahl.

Kaar, trattar, pannor, stoop medh skålar, bullar, kappar,
Såll, tunnor, fierdingar, mång svickor och mång tappar,
Sken, slefvar, bunckar, fast, the steekspeth, diupa tråg,
Ja hamrar, nafrar, tång, med handyx och een sååg.

Stoor grytor, kettlar, kruuss, liussnepar, ljusestakar
Och ringar, hvilka man af elden grytan hakar,
Juul, kärror, släda sehn och mången knarrig vagn,
Then altijdh smörias vill, om han skal göra gagn.

Koor, oxar, getter, får, hönns, gäss och mången ancka,
Man måste mycken tygh i huusshåld sammansancka,
Och värst at huussfolck eens otrogne fundne blij
Och låta locka sigh af slempt och snåålt partij.

Änn falla sorger inn, när barnen småå framkomma,
Flux biuda faddrar strax och skaffa barnet amma,
The ökas åhr från åhr, them skaffe läre-faar,
Gudh veet hvad tarfver, som itt huusshåld icke haar.

Digitized by Google

Hvij skal iagh sådant och uppå migh oträngd taga?
Jagh heller ogifft går i alle mijne dagar.
Men see, hvad hände sehn, thet lyckads honom så,
At han hos qvinfolck all städs kalfskinn måtte få.

O tokste klokheetz art, Gudh biud'r thet stånd betrachtas
Och för dess ring' besvår aff ingom ey förachtas.
Ey vor' i verlden till the rundrijkt menniskior mång
Om icke thetta stånd aff Gudi hafft sin gång.

Tå borta vore vist fast många frögdestunder,
Som man kan ha uthi thet hiertans frögd-förbundet,
Ty hvad är större roo och hvad är större frögd
Än få aff Gudh een vän, medh then sehn lefva högd.

Herr assessoren och hans kärste the betrachta
Fast bättre thetta stånd än som then ungkarl knappa,
Om alle ungkarlar the skulle vara så,
Hoos jungfrur i föracht the visslig kumme tå.

Herr assessoren Gudh och städze väl bevahre
Med sijne kiäre brudh från ondt och allan fahra,
Then gode Gudh lät sedt at han haar sijne kiär,
När han förlähnar them hvad theras år begiär.

Så kom, tu gode And' medh tijne godhetz-gåfvor,
Giut uth tin rökelse' aff lekam- och andlig håfvor,
Låt himmelen them gee ehvad the önska sigh
Och them bäst gangligit är, när thet behagar tigh.

Sträck uth tijn nådz paulun, beskydda medh tin vingar,
Alt thet til dheras tienst och nytta sigh nu kringar,
Lät them all hiertans lust på sigh och sijne see,
Them tu af godheet tijn them täcktes unn' och gee,

Så skole tijno nampn the evigt loff hemböhra,
At tu så faderligh them vill alt gott beskära.
Sist at the allan tijdh i budord tijn och gåå,
Så lät them ock medh tijgh een evigh glädie fåå.

Digitized by Google

Skogs-guden Sylvanus

medh een gåta af ett gädde-lefver til närvarande ungkarlar.

Denn lefw'r aff gädda är och icke af een höna,
Och i siu foglars aart bestå de versar sköhna.
Den första är väl stoor, han har doch intet modh,
Den andra lijten är och hafver föga blodh.

Den tred' aff hiertat from, och hafver ingen galla,
Den fierde seer hvast uth och herrskar öfver alla.
Den fempte sqallrar högt och ingen tunga haar
Den siette lijfvet sitt för ungar sijn ey spaar.

Den siunde födan taar af tree åhrs gammal spijser
Och födes så aff Gudh bland sniöö och kallan ijser.
Den detta vetta kan att alla hitta på,
Han skall den bästa aff eer jungfrur kyssa få.

Digitized by Google

Menniskians härligheet,

af 1 Moses book 12 cap. framstäld
vidh
bookhållarens på rijkzens ständers banco,
thens ehreborne och välbetroddes

herr **Zachariæ Petterssons**

högtijdelige bröllops-fäst,
medh then mycket ehr- och dygderijka jungfrun,

jungfru **Anna Salome Hantsch,**

then fordom ehreborne och konstehrfahrnes,
nu saligh hoos Gudh

herr **Georg Hantschs,**

kongl. booktryckiares här uthi kongl. residentz-staden Stockholm,
efterlåtne kiärälskelige dotter,
som celeberades i Stockholm med förnehme ståndz personers bijvijstan den 28 Junii 1677

aff

Samuel Westhio.

Tryckt i Stockholm åhr 1677.

I. N. D.

En menniskia hon är aff aska, stofft och jorden,
Uthaff den gode Gudh konstigt beredder vorden.
Fast härlig är hon stält uthaf den Herren Gudh,
Såsom een lijten verld, med been und'r kött och huud.

Then röda lijfvets ström, som sig i ådror byter,
Och lijka som ett haaff med strömmar små omflyter.
Dess köök mitt uthi ståår, ther uthi kokas titt,
Att aff then kokad spijs så får hvar lem alt sitt.

Digitized by Google

Een blåsebälg fast lijk then lufft-upfylte lungan,
Ett orgevärk ock lijkt, dhe tänder, läpp'r och tungan;
När the aff vädret röörs, så blifver rösten hörd,
Strax öpnar hiertat sigh aff blod och lefren rörd.

Den edle menn'skio-kropp, som ett skiönt slått bezierat,
Medh klarste fönst'r försedd, medh skönste taak bevijhrat,
Med mehra hvad som fins, som ey fullfyllest kan
Beskrifvas eller uthtalas af qvinn' och man.

Hon är ock uthaff Gudh från fänad åtskild blifven,
Ty henne större är all härligh gåfva gifven,
Aff Gudh, som inblåst haar i henne ganska väl
Förnufft-begåfvad and och död-befrijat siäl.

Om någon skulle här Gudz godheetz värk förneeka,
Så kan doch värket sielf uppå dess mäster peeka,
Han allting föruth veet och kan, och på hans macht
Bleff himmel skapt och jord uthaf hans gudoms krafft.

Sehn skop han menniskan, lät henne sedan råda
Uthöfver alle diur i haff och jorden både,
Altså måst' desse två och hennes vistbuus blij,
Hvar aff hon tacksampt dess rund-nähring skulle sij.

Alt siäl- och sinne-lööst, hvad sigh och nu kan röra,
Thet menniskan til tienst är thet vij se och höra,
Then väderlätte häär, thén hoop aff all slagz diuur,
Til menniskiones tienst hvart är aff sin natur.

Thet fiskerijka haff, hvar i dragz skepp från stranden
Med last, förenandes sitt land med andre landen,
Alt så är alt, min seer, then vijdt begrepne verld,
Til menniskiones tienst, som oss vår öfning lärdt.

Hoo slijkt besinna vil och til gemöthet förer,
Slijk Högstes höghe mödh, Gudz bodh han vieslig hörer,
Han låter stijga up dess hiertans Weyrauch godh
Och således så blijr hans sinne tacksampt modh.

Digitized by Google

Den gode Gudh ock ett högt edelt stånd inrättat,
Hvar effter all slagz folck sigh skulle hafva rättat,
Thet härligare är än någon nånsin kan
Uthsäga, genom thet förööks så qvinn' som man.

Thet var vår första faar, han Adam mände heeta,
Een hielp Gudh honom ock i sömpnen månd' upleeta,
Uthaff hans sijdoreeff, och sådant giorde han,
På thet förökas skull' all menn'skior aff een man.

Lät ock påskijna sijn stoor godheet med dess orden:
Förökens, vexer til och seen upfyller jorden.
Ja, kärleek hans var stoor, han til vår fader drogh,
Tå Eva han först sågh, aff kärleek han strax logh

Och sade: Detta är ju been af mino behne
Och kött aff mijne kött, dess sehnar aff mijn sehne,
Hon Manna heta skal, aff mannenom hon är,
Then helga Mosis book oss thenna glädien lär.

Altså bleff echta stånd aff Herren Gudh instichtat,
Det ena könet är dhet andra högt förplichtat.
Aff thetta ståndet haa the andra upkomst all,
Som brunnen vatnet tahr uthaff een spring-qvill kall.

Först med then edla dygd menn'skian begåfvat vijda,
Som deblar sigh uthi then skyldigheten blijda;
Med mandom at stå mpot alt ondt, som möta kan,
För syndens skull thet måste qvinna såsom man.

Een konung haar dess land at föörstå och regera,
Een rijkzens rådh kan thet med trognast snill förmehra,
Een adelsman skal gåå moot fiesenden i feldt;
Men somblige Gud haar hemrijkz vidh embet stält.

En biskop är för trodt dess biskopzdöm och stiffte,
En präst predikar lagh för giffte som ogiffte,
En domare han vil på rättens bästa sij,
Och laga så at han från klagmåhl blifver frij.

Digitized by Google

Een skrifvare han vil sin penna där hän föra
At hon god räkenskap honom hvart åhr kan göra,
Studenter läsa foort och blifva vackre männ
Aff allehanda stånd, så lär man känna them.

Handvärkaren han med sin godh gesell arbetar
Och födan sin så rund bland svett och möda leètar,
Och borgaren han skal på räkning achtning gee,
Så frampt olyckan ey aff honom görer spee.

En handelsman han haar med handeln sin at göra,
Hvad som tagz uth och inn til bookz med pennan föra,
Han crediterar uth hvad han i boden haar,
Så seer han at hans stånd sin månn och tillväxt taar.

En bonde lagar om sin plogh och sine hästar,
Och högt bekymbrat är om åkerns gagn och bästa.
Han säger offta för sigh sielff och säger: Hvij!
Jagh skal och än en gång vår fougde och så bry.

Altså thet echta stånd är upboff til alt thetta,
Som kallas modren för hoop thesse all med rätta.
Och är nu thetta stånd, som ey tilfyllest kan
Hembähras Gudi prijs aff qvinno eller man.

Ehr böör, bookhållar, prijs, som thetta väl besinna,
Hur' I thet helga stånd och nyttan dess må vinna,
Den gode Gudh han seer at I thet hafven kär,
Therföre han och ehr en dygdig brudh förähr.

När såsom et skönt huus väl uthan seer sijn sijda,
Tå måtte man och sig i rättan tijdh förbijda,
Gudfruchtigheten är dess första upsåth klar,
Uthaff föräldrar from hon sådan prydnat haar.

Sehn höff- och skickligheet, som jungfrur mycket pryder,
Hon achtar ey thet pråål, som verlden aff sigh vrijder,
Och hon kan älska mäst en stadigh jungfrus dräckt
Som hvarje man glädz åth, slächt och föräldrom täckt.

Digitized by Google

Ty kom tu, gode Gudh, beskär kärast månd vara
Och böye sedan them från ondt och allan fahra.
Och som tu, gode Gudh, stånd theras stifftat haar,
Så ock tu runderijkt försorgen therför draar.

Tree patriarchers låff välsigne eder både,
Gudh gifve ehr alt gott uthaff dess guddoms nåde.
Sidst när i blifven mätt af åldrens höga tahl,
Så före Gudh ehr inn up i sin himbla-sahl.

Gåta.

Jagh är then jägar'n snäll at ingen migh kan sij,
Jagh löper ingen ting, doch ögonblicklig flyr,
Jagh achtas föga ting, men nogh ey achtas kan,
Jagh flyr som strömmen fort och lembnar ingen bahn.
Jagh kommer ey then vägh tilbaka nånsin meer,
Jagh först begynte på, jagh sköt'r ey hvad man beer.
Jagh är i alle rum, regerar alle ting,
Jagh vistas hoos klookt folck, fast jagh än synes ring.

Digitized by Google

Digitized by Google

GABRIEL TUDERUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

GABRIEL JOHANNIS TUDERUS härstammade ifrån en i Finland vidt utgrenad prestslägt. Han föddes i Kemi prosteri 1638, der fadern var kyrkoherde och kallade sig Somerus. Modern hette Christina Bylov. Han studerade i Åbo och blef 1669 kapellan i Enare, 1675 pastor i Kuusamo och 1684 pastor i Neder Torneå, der han afled den 18 April 1705. Hustrun hette Brita Olai Fordelius.

Tuderus har skrifvit en berättelse om Lapparnes omvändelse, som senare blifvit utgifven af Loenbom. Han har dessutom utgifvit åtskilliga poetiska arbeten, deraf jag dock icke lyckats påträffa flera än två. För framtida forskare vill jag derföre, efter Lidén, anföra dem, som jag icke kunnat återfinna: Glädjesång öfver then herliga seger, hvarmed Gud välsignat Sveriges vapen och Tröstesång uti en Gudfruktig Tjenares motgångsstunder; båda tryckta i Stockholm 1702.

Upsala i Juni 1872.

P. Hanselli.

Digitized by Google

Digitized by Google

Een skön och lustigh

Vijsa om Bondeståndet och thes Embete

sampt andre huussyslor och mödesamma arbete.
Alla ährlige bönder och danemän til beröm
aff trycket uthgången 1685.

Siunges edsom then frantzöste melodien Greddlin benämd.

1.

Bonden han achtar på tijden
Tå vinteren är framlijden,
Åker, eng och hagar han lagar,
Fröö på marcken såår,
Åhr från åhr
Om then sköna våhr,
Som aff lust beståår,
Bondedrängen plöjer, ey dröyjer
Oxen uthi foran han böyjer.

2.

Prijsa vill iag bonden för alla
Och förfaren i konsten kalla,
Åkeren han göder, sig möder,
Både aff och an
Harfvar han.
Sådan bohagzman
Ingen straffa kan,
Som således fijker, ey svijker,
Är han fattig eller rijker.

Digitized by Google

3.

När andra the snarka och sofva,
Har Gud honom gifvit den gåfva,
När han hörer hanan, aff vanan
Reser han sig up
Med sin kropp,
Seer på himmelens lopp,
Haar om födan hopp;
Seent går han i sängen med drengen,
Arla är han uthe på ängen.

4.

The diur uthan skiäl, öker arma,
Månde han sig öfver förbarma,
Slepper han från plogen — i skogen
Medh vallgossens veet,
Går i beet
Ther att blifva feet
Om sommaren heet.
Then, som förr var mager och svager,
Hemkommer frodig och fager.

5.

At han ey ledig må vara,
Sätter han uth krokar och snara,
Hvar i fasnar fisken, skiön bijsken,
Sij så fåår han maat
Uppå faat,
Är han intet laat
I sin embetz staat,
Mycket gott i kruse, visthuse
Har han, som arbetar i liuse.

6.

Hemma syyr gumman och väfver,
Giör hvad hennes buusysla kräfver,
Vedh sin råck hon spinner, tråå tvinner
Uthaf lijn och ull
Sländan full,
Är i huset hull
Achtadh meer än gull,

Digitized by Google

I godh lagh hon ställer, hvad gäller,
Alt hvad henne förefäller.

7.

När oxens hvitbrokuta maka
Från skogen vänder tillbaka,
Möter hon medh stefvan i näfven,
Tager til the fem,
Och medh them
Målkar gumman klem,
Gåår thermedh hem.
Sätter upp fjillbunckar, som funckar,
Full medh många söta klunckar.

8.

At mannen ey länge skall fasta,
Medh maten monde moor hasta,
Han aff faten djupa fåår supa
Hvite miölken sööt
Brede medh gröot,
Både brun och blööt,
Jempte spikeköot.
För honom hon sätter fåå rätter,
Hvarufhaff han äter sig mätter.

9.

När hon vänter gäster och vänner,
Aff och an i huset hon ränner,
Uthi stora hopar hon sopar
Stråå, håår, duun och spåån
Föör i vråån.
Hittar hon Gudz låån
Taar hon ther ifrån.
Skurar grytor, pannor, stoop, kannor,
Sij så är hon säker för bannor.

10.

När bonden ey för värmen heta
Nu mehra stort orkar arbeta,
I skugan han qväder, sigh gläder

Digitized by Google

Samma bonde gråå
Synnes tåå
Annat sinne fåå,
Blifver stoor uppå,
Ty han seer at rågen blir mogen
Taar han sig got ruus i krogen.

11.

När han dher en tijdh har ruta
Och the friska glasen väl luta,
Han tå väl beskiänkter heem länckter.
Bondens lilla broor
Ståår i floor,
Mechta fagert groor,
Handlar väl medh moor,
Kryper under fällen om qvällen —
Icke vil jag veta aff smällen.

12.

När åhret gåår kring får man rööna,
At Marie är trin som en bööna,
Lill gåssen then kiära til ähra
Mältar hon gott malt,
Fram för alt
Brygger ööl uthvalt
Både godt och svalt,
Thet hon geer til bästa sin nästa,
Som henne tå monde gästa.

13.

Andra goda saker hon delar,
Som magan upfriskar och helar,
Sin ähra betraktar, väll achtar
Alfvar, skiemt och leek
Uthan sveek.
Bröd, smör ost och steek
Liufligh, skiön och veek
Sätter hon för prästen och gesten,
Gifver höö och hafra åth hästen.

Digitized by Google

14.

Aff bonden han såår uthi sängiar,
Fåå bröd både pigor och drängiar,
Hvar uthaff the magra blij fagra,
Fatta lustigt modh,
Fåå friskt blodh,
Uthaff dagar godh
Uthi bondens bodh,
Uthaff bondens äger, iagh säger,
Hvar och en sig mättar och pläger.

15.

Borgaren i staden then dyra,
Som huus låter leya för hyra,
Han brukar stor handel och vandel,
Söker sin profjt.
Medh stoor flijt
Löper hijt och tijt
Kring om landet vidt,
Doch i alt han biter och slijter,
Bonden han allena tillijter.

16.

Nu brukas här kläder vijda,
Både kofftor och råckar sijda.
Band och remmar hängia och slängia
Thet är lett maneer,
Som man seer,
Hvar åth bonden leer,
Många andra fleer
Vändt aff sådant bruka, tu kruka,
Hvar medh en vill bonden upsluka.

17.

Lät riddarar hafva sin villia,
At man tigh från them kan åthskillia.
För tin breda koffta most offta
Bonden, stackars kaar,
Barcken bar
Tära, vatnet klar.
Jagh medömkan draar,

Digitized by Google

Öfver thet som händer the bönder,
Som kallas Göter och Vänder.

18.

Han står bij then arma soldatn,
Som är underkastat krigsstatn,
Mången bonden hielper, ey sticlper,
Hvar manhafftigh hielt
Uthi felt
Står han bij medh gält,
När han är nödstält;
Mången bonden föder och göder,
Väster, noor, öster och söder.

19.

Alla fara väl, thet är summan,
Bonden uthi huset och gumman
Een alt godt tilägna och fägna
Bland andra sin präst,
Then ther näst
Bjuda hem til gäst,
Erläggia sin räst,
Ost och hvetekaka, väl baka,
Sänder hon prästens maka.

20.

Slijkt vore väl at ehrfara
På bygden vistas och vara
Ther all diur the dantza och antza,
Sina ungar små,
Två och två,
Låtandes förstå
Sommaren ingåå,
Tå först höres frögden i högden
Hoos them, som boo på bygden.

Digitized by Google

Klage-Sång

öfver

thet bedröfvelige tilstånd, hvar med then alsmächtige Gudh af sin guddomelige försyn och outhransakeliga rådhz besluut vårt kære fädernesland Sveriges rijke förmedelst hans konungzliga maijestetz Sveriges Götes och Wendes stormächtigste konung

k. Karl den Elloffte

oförmodelige, doch salige död, som skedde på hans högstsalige majtz residentzslott i Stockholm den 5 Aprilis klockan in moot 10 om afftonen åhr 1697. Det konungzliga huset och hela landet til en obotelig skada, hiertans bedröfvelse och beklageligh afsaknat hafver behagat hemsökia; medh ett bedröfvat hierta stält af

Gabriele Tudero,

past. Torn.

1.

O menniskia, tu lilla värld,
Som Gudh skoop til sin lijke,
I rättfärdigheet uthan flärd
Lefva på jorderijke,
Tänck på then saliga stund,
Tu giorde medh tin Gudh förbund,
Uthi thet helga badet.

2.

Ther hafver tu uthlofvat fly
Satan, then anden stygga,
Och alla hans gerningar sky,
Som en ny christen bygga
En stadig troo och enigheet
Medh then helga trefaldighet
Och i Gudz fruchtan lefva.

Digitized by Google

3.

Men, bättre Gudh, then dyra eedh
Haar tu med oss kullslagit,
Och giort then blijda Guden vredh,
Thet oråedh för oss tagit,
At vij på mångahanda sätt
Gudz lagh och bud haa öfverträdt
Medh syndfulla bedriffter.

4.

Hvilka väl hafva hafft sin gång
I förra verldzens tijder,
Men nu stå i fullt låpp och språng,
Tå thet åth ändan lijder,
The bedrifves nu uthan sky
Af en och ann' i stadh och by,
Som Gudh them intet såge.

5.

Guds ord, som lijf och saligheet
Hafver medh sigh at föra,
Läres i verlden vijdt och bredt,
Fåå äro, som thet höra,
Präster, som för Gudz altar stå,
Måst haat och förtryck undergå
För sanningen, then rena.

6.

I bruuk är hoos qvinna och man
Högfärd medh selsam kläder,
Han älskat blifver, som nu kan
Upfinna fremmand seder,
Fåfäng ähra och verldzlig prijs
Står hvar man effter medh all vijs
Gudz ähra sökes föga.

7.

Mord skeer i städer och på land
På gammalt folk och unga,
Om icke genom väpnat hand,
Sker thet genom falsk tunga.

Digitized by Google

Mång, är sin egen baneman,
När han för qval eij lefva kan,
Sin kropp och siäl förtappar.

7.

Girigheet tager öfverhand
Medh svärjande och eeder,
Både i städer och på land
Thet hålles för en heder.
Bedrägerij, lögn, list och sveek
Räknas för ett politiskt streek
För leek håls hoor bedrifva.

9.

Medh öfverflöd i maat och dryck
Mången sitt hierta kräncker,
Af haat och afvund på förtryck
Emot sin nästa täncker.
Förråda håls för ingen blygd,
Baaktala räknas för en dygd,
Och stiela för en vahna.

10.

Bemälte lasters myckenhet
Hade oss bordt påtänckia,
Stå op i tijdh af säkerheet,
Oss till sann bättring länckia,
Men, effter thet är intet händt,
Har Herren Gudh ifrån oss vändt
Sin nådes ansicht blijda,

11.

Tagit från oss sin milda hand
För grofva synder våra,
Och vårt käre fädernesland
Rijsat med plågor svåra
Hängt brödkårgen för oss högt opp,
Hvarföre then machtlösa kropp
Haar måst stoor hunger lijda.

12.

Förmedelst hvilken stora nödh,
Som gärna önskat lefva,
Måst' undergåå en ond brådödh,
Ey kunnat emot sträfva,
Samt genom blod- och brännesoot
Ther till man intet funnit boot,
En yncklig ända taga.

13.

Til öfverflöd haar Gudh älvijs
I thenna stora nöden
Oss syndare til straff och rijs
Ryckt hädan genom döden.
Hans konungzliga maijestet,
Vår allernådigst öfverheet,
Sveriges rijkes fader,

14.

Hvilken såsom en stierna klar
Af alla dygder lyste,
Så länge han sin krona bar
Gudfruchtig sig bevijste,
Han sparde aldrig någon flijt
At draga ett gudeligt nijt
Om Gudz den högstes ähra.

15.

Käär tedde han sigh mot sitt folck,
Af konglig nådh och hyllest,
At ingen scribent eller tolck
Kan thet uthtala fyllest,
Medh stoor nådh och barmhertigheet,
Som åfftast gick hans maijesteet
Mången nödstält tilhanda.

16.

Thesslijkes var rättfärdigheet
Hans cronas glantz och strimma,
Huru then dygd, hvar man thet veet,
Månd allestädes glimma,

Digitized by Google

Hvilcken är och ett fundament
I ett välbestält regement,
At thet fast altijd blifver.

17.

Försichtigheet och högt förstånd
Hade han at regera,
Hvarför' altijd til vatn och land
Hans rijke månd' florera.
Sin undersåters hjertelag
Genom sin fromhet medh behagh
Han viste til sigh vända.

18.

Från fredzens Gudh han aldrig veek,
Sitt hopp på honom lade.
Therföre en stadig kärleek
Til fredh han altijd hade.
Fast han i krijg var sträng och vredh
Doch genom förbund var hans seed
Then ädla skatt behålla.

19.

Nychterhets skänck var honom kär,
Vällust lät han bortfara.
Gifmildhet, dygd var honom när,
Guld månde han ey spara.
Vakning har han tagit i acht,
Der igenom mycket godt bracht
Sigh och rijket till fromma.

20.

Af Gudh beskärt, godt tålamodh
I arbete och möda
Hade thenne vår konung godh
I thenna verldzens öde,
Then vij väl hade hafft behof;
Men nu är han blefven til roof
Döden then fiend grymma.

Digitized by Google

21.

Gudh tröste tigh, tu Svea land
Och Finnemark tu stora!
Hur illa tig haar gått i hand,
Hvad godt tu måst förlora.
Tin herre, hufvud och försvar,
Fins ey nu mehr på jorden qvar,
Tin krona är af fallen.

22.

Herden från hiorden är bortryckt.
Hoo vill haa vård om fåren?
Läkiaren är ock undertryckt.
Hoo vill nu heela såren?
Een mächtig kong af stora ätt
Är slagen kull till marcken slätt.
Hvar vill man skuggan finna?

23.

Hvar är nu then store monarch,
Hvar är then tappre hielte,
Som sin fiend slogh nedh til march
Och aldrig modet fälte?
Döden har honom nederlagt,
Förtagit jämväl all hans macht,
Hans sköld uhr handen slagit.

24.

Ach vee, att vij hans maijestet
Ey haa behedrat bätter!
Ach vee, at vij oss så försedt
Emot hans lagh och rätter!
Ach vee, at vij med synder vår
Ett så stort straff och jämmer svår
Oss öfver hufvud dragit!

25.

Effter nu Gud, vår konung godh,
Haar velat från oss taga,

Digitized by Google

Så låtom oss medh tålamod
Thetta Gudz straff behaga.
Bediom Gudh, at kong Carl, hans son,
Må sittia på sin herr faars thron
I mång åhr medh stoor heder.

26.

Förlän hans maijestet tin nådh,
Tu kungars konung dyra,
At han medh lycka och godt rådh
Må land och rijke styra,
Så at alla, som i them boo,
Må lefva i godh frijd och roo
Under hans vingars skugga!

27.

Hans helsosam rådh och anslagh
Tu store Gudh fullborda!
At vedh macht hålla rätt och lagh,
Styrck thenne Herrans smorda!
Tin krafft aff högden honom sändt,
Gif ett lycksaligt regement,
Välfärd, långt lijf och hälsa!

28.

Vår enckdrotning, Gudh, väl bevar
I sin korsbörda tunga,
Tag under tin värn och försvar
The två princessor unga,
Hans maijestetz anhörig' all
Bevara, Gudh, stedze af fall
Behålt vid nåden tina!

29.

Beskärm, o Gudh, nu och altidh
Rådet och ständer alla,
At the medh trohcet, rätt och nijt
Hans maijestet bijfalla.
At kongzsätet må uthan last

Digitized by Google

Medh rättfärdigheet varda fast,
Väl må all rijkeens ständer.

30.

O Gudh, hugsvala them, som gåå
Medh ett bedröfvat hierta,
Lät them än en gång glädie fåå
Och lindra theras smärta!
Tin rättvisa vrede afvändt,
Tag straffet bort, vij haa förtient,
Förlåt oss synder våra!

Digitized by Google

WERNER VON ROSENFELDT.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

Adliga ätten von Rosenfelt härstammar från Estland. Stamfadern David Reimers, adlad 1645, dog i Stockholm såsom krigskommissarie 1666. Sonen WERNER VON ROSENFELT föddes på godset Myrtenhoff i Estland 1639, ingick vid amiralitetet 1658 och dog såsom amiral 1700. Med sin hustru, Christina Gyllenstake, hade han endast tvenne döttrar, Catharina, gift med amiralen Gust. Wattrang, och Maria, gift med amiralen Gideon von Numers, hvarför ätten med honom på svärdssidan utdog.

Amiralen von Rosenfelt var en lärd man och berömmes i synnerhet såsom matematiker. Han har ock utgifvit en bok "Om navigationen eller styrmanskonsten", som på sin tid hade stort anseende. Såsom skald berömdes han af sina samtida, hvaremot Hammarsköld säger, att han visat sig såsom en rimmare af sämsta slaget. Emot detta omdöme vill jag endast anmärka att Hammarsköld här dömt såsom den blinde om färgen, då han endast tagit en tillfällig kännedom om Rosenfelts 1686 från trycket utgifne lilla häfte af poemer på 32 sidor under titel: "Den vaksammes ro eller lustiga ledsambet", utan att känna hans i handskrift efterlemnade samlingar hvilka nu för första gången framträda efter en afskrift, som förvaras i de Nordinska samlingarna på Upsala universitets bibliotek.

Upsala i Juni 1872.

P. Hanselli.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paraphras öfver några konung Davids psalmer.

Psalm I.

1.

Väl den, som intet går på syndarns vrånga vägar
Ey heller vandrar där, som spottare månd' gå,
Väll den, som rättvijs är och inte sittia plägar
Der, som går våld för rätt, men blifver derifrå.

2.

Fast häller har sin lust till Herrans lag och rätter
Och tahlar vijslig om Gudz laag båd dag och natt.
Sij, den är Gudi kiär och växer mycket bätter
Än som ett fruchtbart trä, ved vattubäckar satt.

3.

Hans löff förvisna ey, men godan frucht frambringer
Alt uti sinom tijd, och hvad han slår uppå
Och sig har föresatt; altsammans wähIgelinger,
Men the ogudlige, the äre icke så,

4.

The äre agnar lijk, som vädret hast bortförer,
Och kunna ey bestå för en rättfärdig dom.
Een syndfull siel hon ey till Gudz försambling hörer,
Men moste slutas uth och äntlig komma om.

5.

Herren, han känner grant och låter sig behaga,
Den vägen, som han seer, at en rättfärdig går.
Den ogudachtige månd straffet med sig draga;
Dy han på syndzens väg een snöplig ända får.

Digitized by Google

Psalm 2.

1.

Hvij tredgas hedningarna så,
Hvij må ett folk så fåfängt tahla,
Och konungar sig sammansahla
Jordennes herrar nederslå
Tillhopa och sig så ophäfva
Mot Herran och hans smorda sträfva?

2.

The säya: Lät oss slijta sär
Och kasta från oss band och klöfvar
Och alt, hvad som vår frijheet röfvar,
At det os intet tvingar meer!
Men himmelns Gud, han dem begabbar,
Och Herrans spott uppå dem drabbar.

3.

Han skall en gång i vredes mood
Tilltahla them och hårdt förskräcka,
Sin grymheet skall han them uptäckia.
Men iag min konung, mild och good,
Mitt helga berg i Zion gifvit,
Hvar som hans säte evig blifvit.

4.

Jag vill och skall om sådant sätt,
Som Herren mig har sagt, predijka.
Du äst min son, en Gud tillijka,
I dag, i dag har iag dig födt.
Äska af mig, så skall det hända,
At tu skalt rå till verlzens ända.

5.

Jag vill dig gie till egendom
Hedningars arff; du skalt bestyra
Och krossa them med jernespijra;
Alt, det de äga, råda om,

Digitized by Google

Du skalt dem sönderslå och döda,
Som pottor utaf leer föröda.

6.

Så låter undervijsa ehr,
I konungar, och eder tachta
Och lähra huru Gud at fruchta.
I domare, som boo här neer
På jordenne, I måste lähra
Med frögd och bäfvande Gud ähra.

7.

Hyller sonen, at han ey blijr
Förtörnat och till straff uptänder,
Och I förgås på väg och gränder;
Hans vrede man snart brinna sijr.
Men säll och sahlig the med rätta,
Som theras tröst på honom sätta.

Psalm 3.

Een psalm Davids, då han flydde för sin son Absalom.

1.

Ach, Herre, hvad en mächta hoop
Af fiender sig sättia op
Mot mig och säya till min siel:
Hon hafver ingen hielp. Lijkvehl
Ästu, min Gud, een skiöld för mig
Och mitt bijstånd så tryggelig.

2.

Du, Herre, sätter mig ochså
Till ähra, du och holler på
Mitt hufvud till att rätta op
Mig bringa högt till siehl och krop.
Jag ropar till dig med min röst,
Utaf titt berg får iag god tröst.

Digitized by Google

3.

Jag ligger, sofver i god roo,
Och vaknar op uti mitt boo,
Ty Herren mig upholler vähl;
Therföre fruchtar sig min siehl
För hundra tusend ingen ting,
Fast de sig lagt mig alt omkring.

4.

Up Herre och hielp mig, min Gud,
Up och för mig uhr nöden uth;
Ty tu på mina fiender rår,
Kinbeen och tänder sönderslår.
När Herranom så finner man
Hielp och välsignelse försan.

Psalm 6.

den 1:sta bootpsalm.

Een psalm Davids att föresiunga på 8 strengar.

Ach, Herre, fahr ey fort med straffet emot mig,
När som du vreder äst, och när din grymhet brinner:
Halt in med nepsten då, sij derom ber iag dig,
Men var mig nådelig, emedan iag befinner
Mig krafftlös och heel svag; så är ock mina been
Förskrekte, och min siel deslijkes hårt förfärat
Och svårliga förekräkt. Ach, Herre, var ey seen!
Hur länge skall ded skie, at iag af sorg förtährat
Och fast till intet bljr? Therföre vent tig om,
Drög intet med tin hielp min siel till att undsätta
Och lät mig görlig see, at du äst mild och from,
Ty den, som döder är, kan intet af dig vetta,
Och den, som redan är i grafven nederlagd,
Hur kan han tacka dig? Sij huru mächta trötter
Är iag af suckande och ringa utaf macht.
Ded voller, at iag mig med grått och ängslan mättar,

Digitized by Google

Ja, hela natten lång mitt läger flytand' giör,
Och väter mina seng med myckenhet af tårar.
Ded syns väl på min hy, hvad jämmer som iag för;
Dy iag så trängder blijr, och ingen mig försvarar.
O, I illgerningsmän och alle de, min siehl
Förfölia, går ehr väg; dy Herren hör mig redan,
Han achtar på min gråt, min jämmer seer han väl,
Han hämnar min förtreet, derföre vijker hådan.
Vist Gud omsijder skall dem hielpa uppå skam,
Som alt så klart ha vijst sig mina fiender vara,
Dhe skole med förskräck tillrygga, aldrig fram,
Så at förderfvet dem skall binna som en snara.

Samma psalm 6.

Sångvijs stelt effter melodien som i Lobwassern.

1.

Ach, Herre, i tin vreede
Straff icke synden leede
Och neps mig icke då,
När som din grymheet brinner,
Ty iag mig svag befinner.
Lät nåden råda få!

2.

Min been, de äre alla
Förskrekte och förfalla,
Och sielen, som tu seer,
Är hårt förskrekt, ty verre.
Hela mig, kiere Herre,
Drög intet längre meer!

3.

Vent dig, o Gud, var blijder,
Undsätt min siehl omsijder,
Hielp för tin mildhet skuld!
Ho är, som tig tå lofver,
När han i grafven sofver
Och blijr till stofft och muld?

Digitized by Google

4.

Jag är af siukan trötter,
Med gråt min säng iag väter,
Mitt läger flytand blijr.
Mitt ansichte förfaller,
Så är min fägring aller,
Ty iag mig trängder sijr.

5.

I arge, vijker hädan,
Ty Herren hör mig redan,
Bort, I ogjerningsmän.
Min bön annammer Herren,
Hans hjelp är mig ey fierran,
Han tröstar mig igen.

6.

Mina fiender många,
The skole plat förgånga,
Förskräckas måste the;
The skola stå tilbaka,
Få skam och ofärd smaka
Och thed skall hastigt skie.

Psalm 10.

1.

Herre, hvij träder du så långt ifrå och döllier
Dig för oss, trängda hoop, då nöden är oss när?
Den ogudachtige förtrycker och förföllier,
När han får öfverhand, den, som eländig är.

2.

The hålla med hvar ann och arga list opdichta,
Berömma sig deraf, at the ha sielfva våld:
The bruka girigheet och veta sig att richta,
Till lasta Herren ha' the ingen återbåld.

Digitized by Google

3.

Then ogudachtige är både stolt och vreeder,
Han frågar intet om, han achtar ingen man.
I sina tankar giör han Gudi ingen heder.
Vid ded han före haar, så giör han hvad han kan.

4.

Fast fierran, Herre, är från honom dina domar;
Han sig med högmod stor mot sina fiender teer.
I hiertat säyer han: Den dagen aldrig kommer,
At iag skall stötas om, ney, ingen nöd iag seer.

5.

Hans mund är full med ondt, han bannas och bedrager,
Hans tunga kommer stad stoor möda och förtreet.
Han sitter i försåt och hemlig vara tager
På det han dräpa må then, sig oskyldig veet.

6.

Lijksom ett leyon i sin kuhla hemblig vachtar
At grijpa, dra i nätt den, som älendig är,
Then ogudachtiga, han äfven effiertrachtar
Then fromma giöra våld och aldeels tryckia neer.

7.

Han är så stolt derhoos, högmodig och förmäten,
At han ey tror ded Gud alt sådant hembna kan,
At all hans ond bedref blijr tystat och förgäten;
Men han imedlertijdh en tryg och säker man.

8.

Up, Herre, statt doch up, tin hand vil tu uphäfva
Och den eländiga ey så förgäta bort.
Then ogudachtiga, hvij skall han mot dig sträfva,
Hvij skall han altså blij förhärdat immer fort?

9.

I hiertat tycker han, at du derom ey skiöter,
När han försmädar, Gud, lijkväl så ser tu thet
Och skådar hvad förtryk, then fattige alt möter,
Ty han befaller tig sin jemmer och förtreet.

Digitized by Google

10.

Ty tu äst, Herre, then, the faderlösa hjelper.
Then ogudachtigom bryt sönner arm och been,
Besöök det onda, så at du det nederstielper,
Så all des väsend ey må blifva funnit seen.

11.

Een konung Herren är till all evärdlig tijder.
Hedningar måste platt uthur hans land förgå.
Men mot den fattiga så ästu mild och blijder,
Du skaffar allom rätt, som tröstar tig upå.

Psalm 13.

1.

Hur länge, Herre, skeer det så,
At tu mig platt förgäter?
Hur länge skall thet stå upå,
At du dit ansicht lätter
Ey lysa, uthan döllier bort,
Och iag i ängslan daglig fort
Med hierteqval mig mätter?

2.

Hur länge skall min ovän gå
Och sig så högt förhäfva
Utöfver mig och råda få,
Lät mig den dag belefva,
At du, min Gud, här skådar till,
Du, Herre, mig bönhöra vill
Och för min oskuld sträfva,

3.

Uplyss min ögon, at iag kan
För dödsens sömn mig vahra,
Och at min hätske afvundsman
Ey störter mig i fahra.

Digitized by Google

Lät honom ey få glädia sig
Åt ded, at han kullägger mig
Och fångar i sin snara.

4.

Men iag har doch till dig min tröst,
Mitt hierta sig och gläder,
At tu, min Gud, så nådig äst
Och på min sijda träder,
Mig gierna hielper, derför iag
Låfsiunger Herren nat och dag
Och om hans godhet qväder.

Psalm 15.

1.

Herre, ho skall evärdlig boo
I tine hyddo uthi roo
Och på titt helga berg förblifva?
Är icke den, som vandrar väl,
Som rättvijs är af allo siehl
Och uthan vanck sitt verk mond drifva?

2.

Then, som af hiertat talar sant
Så at man honom aldrig fant,
Med fierd och falskheet sig behielpa,
Den, som sin tunga tämia kan,
At den förtalar ingen man
Och intet vill sin nästa stielpa.

3.

Säl är ock den, som sig ey gier
I flok och sälskap, der han seer
Ett ogudachtigt folck å färde,
Them intet aehtar, utan the
Gudfruchtiga sig håller ve,
Och håller dem i högan värde.

Digitized by Google

4.

Den, som sin nästa hafver giort
Een eed och dervid håller fort,
Och sina pengar ey vill gifva
På ocker och finanzerij,
Sin hand för mutor holler frij,
Sij den han skall väl vid sig blifva.

Psalm 16.

Een gyllen clenodium Davids.

1.

Bevara tu mig, Gud, ty tig iag trõstar på,
Till Herren har iag sagt och går ther intet frå:
At tu ju Herren äst, för tin skuld lijder jag,
Och för de heliga på jorden med behag.

2.

Men de som löpa och en annan eftergå
Fast stor bedröfvelse skall der vist föllia på
Jag vill ey offra blod, drick offer ingalund
Jag skall och deras hamn ey föra i min mund.

3.

Men Herren är mitt godz, han är min bästa dehl,
Min arfvedeel skall tu och uppehålla väl,
Jag hafver fått min lott uti det lustiga,
Ett herligt arfvedel är mig tillagt at ha.

4.

Jag låfvar Herren Gud, som med sitt råd mig för,
Och tuchtar niurorna; therföre hvad iag giör,
Så har iag Gud altijd för ögon, ty han är
Mig på min högra hand och mig försvara lär.

5.

Jag är och viss derpå, at iag väl vid mig blijr,
Dy är mitt hierta glad, så och min ähra dyr,
Mitt kiött skall liggia i god säkerheet och frij
Du skalt i helfvetis min siehl ey låta blij.

Digitized by Google

6.

Du skalt din helige ey låta rutna bort,
Du kungiör vägen mig till lifvet immer fort.
För dig är glädie nog uthi de lefvande land
Een evig lustighet på tina högra hand.

Psalm 17.

Een bön Davids.

1.

Hör, Herre, och gif acht på det iag rättvijst meenar,
Förnim mitt ropande och mina trogna böner,
Som intet gå utaf en mun, som falsker är,
Tahla tu i min sak, at mig ey sker för när.

2.

Mitt hierta pröfvar tu, besöker och ransakar,
Uppå min nattesång iag sofver eller vakar,
Men doch så finner tu ey det mig dömma kan,
Ty iag mig föresatt at svijka ingen man.

3.

Jag vill förvara mig i tina läppars orde,
För menskiors gierningar, som intet vara borde,
Som gå på mördarns väg, beholt min gång och väg
På tinom stigom, så ey slinta mina steg.

4.

Jag ropar till tig Gud, at tu mig ville böra
Tijn öron bög och till mitt taal som iag vill giöra,
Bevijs tin godhet stor, som är fast underlig
Tu, deras frälsare, som trösta upå tig.

5.

Mot them, som sig emot tin högra hand opsättia,
Vill tu bevara mig, som ögnastenen rätta.
Under tin vingars skiuhl beskierma mig och så
För dem, som mina siähl och välfärd efterslå.

6.

För de ogudlige, som mig förhärria vela,
För mine fiender, som så tilsamman spehla
Och tahla stora ord hvart som vij eliest gå,
Så see de deras ram at oss till jorden slå.

7.

Lijk som ett leyon, then ter uthi kuhlan sitter
Och luhrar upå rooff hvar helst han fångat gitter
Stat, Herre, up, slå neer, kom honom upå fall
Undsätt min siähl från them mig qvällia öfver all.

8.

Tag, Herre, till tit svärd och fräls mig från en skara
(Doch dins hands menniskior), som verlden effter fahra.
Och hafva ther sin deel medan de lefva här,
Och barnen hafva nog af thet, som lembnat är.

9.

Men iag vill see dig, Gud, titt ansicht vill iag skåda
Uthi rättfärdighe, med mina ögon båda.
Jag skall och varda mätt, när som iag vaknar op
Effter titt belete. Säll då min siäl och krop!

Psalm 18.

Een psalm at föresiunga, Davids, Herrans tienares, hvilken thenna vijsas ord tahlade på den tijd Herran honom hulpit hade ifrån han fienders hand och ifrån Sauls hand och sade:

1.

Jag har dig hiertlig kiär, o Herre, du som äst
Min starcka frälsare, min klippa, borg och fäste
Jag håller mig vid dig, min Gud och stora tröst,
Min skiöld och selhets horn, beskyd och högsta bäste.

2.

Jag vill åkalla Gud med prijss, på ded iag skall
Från mina fiender en gång förlossat blifva,
Mig hafva dödsens band de bäckar Belial
Omfattat, at de snärt mig till förtvifflan drifva.

Digitized by Google

3.

När iag i ångest var, så ropad iag till tig,
O Gud, så du min röst utaf ditt tempel hörde,
När som du vreder vast så gaf då jorden sig
Och bäfde så at berg och verldzens grund sig rörde.

4.

Ded kom utaf hans mund förtärand eld och dam,
Der liungeld blef utaf, han kom af himmlen neder
Med mörker och han foor på cherub hastigt fram,
Han flög och sväfde fort på vingar utaf veder.

5.

Hans tiäll var bara sky, mörk, faslig och så svart,
Då han foor neder med där han sig dölde under,
Af skenet, skyerna sig deelte med en fart
Han lätte hörs sig med hagel, blix och dunder.

6.

Således förströdde han dem, som han var emot
Och dem med sina skott och liungande förskräckte,
Man såg då vatnets gång och jordens grund vart blott,
Ded var Gudz andes blåst, som sådan straff upväckte.

7.

Men mig så sände han sin hielp af högden nijd,
Drog mig uhr vattnet stor frå mina fiender starka,
Som öfverföllo mig uti min motgångs tijd,
Så at iag Herrans tröst och hielp kund' giörlig märka.

8.

Han förde mig deruth, sat mig på frijan foot,
Han har nu lust dertill, ty han min oskuld pröfvar,
Han seer mitt hiertelag, mig giör han väl emot,
För ded iag gierna mig uthi rättvishet öfvar.

9.

Som tu nu sielfver äst båd helig, from och reen,
Så ästtu ett med dem, som from och reene äre,
Men vrång mot afvugt folck; den usle i gemeen
Uphielper du, men slår de höga ögon nehre.

Digitized by Google

10.

Du, herre, lyser up min lychta som en dag,
Du giör mitt mörker liust, iag kan och nedertvinga,
Med dig en krijgsfolks hoop, med dig så tröstar iag,
Eröfra fasta slott och öfver muhrar springa.

11.

Guds vägar äre god och Herrans tahl är reen,
Han är en skiöld för then, som upå honom tröstar.
Hoo är en mächtig Gud, som Herren är alleen,
Han giordar mig med krafft och mina vägar fäster.

12.

Han giör ded, at iag blijr snarfoter som en hiort,
Föör mig på säkert rum, lär mina händer strijda,
Min arm at spenna båg, som är af koppar giort,
Och sahlighetens skiöld henger han vid min sijda.

13.

Ded är din högra hand, den som mig starker giör,
Och fast du mig ibland förundrar, så skier detta,
På ded iag skall blij stor. Mig bahnar du och för,
At iag har rum at gå och trygg min foot kan sätta.

14.

Vällan, nu vill iag och min fiend jaga på,
At iag må grijpan fast, iag vill ey för omvända
Än han är nederlagd. Hvem helst vill mot mig stå,
Så skall iag bringa om och kasta öfverända.

15.

Du, Herre, rustar mig med starkheet och slår kull
Dem, som sig häfva up. Du, du kan fienden köra,
Dem drifva uppå flycht och liggia uthi mull,
Med dig så kan iag dem, mig hata, platt förgiöra.

16.

De ropa fuller då, men ingen hielp är där,
De sökia herren Gud, men ded är alt förgefves,
Men iag skall stöta dem, som stofft för nordan vähr
Och giöra dem då lijk ett träk på gatan höfves.

Digitized by Google

17.

Thet trätosamma folck så hielper tu mig frå,
Ibland hedningarna mig till ett hufvud sätter,
På ded at okiänd folck mig jämväl tiena må,
Och ded iag biuder på, sig hörsam efterrätter.

18.

Men de sig främmande och tredska ställa su
Dem föllier straffet åth. Nu herren Gud han lefver,
Min sahlighet och tröst, högt låfvet vare hans,
Som folket tvingar neer och fullan hämd mig gifver.

19.

Mig hielper ifrå dem, som äro mig emot
Derföre will iag Gud bland hedningarne tacka
Thes sinom konung och sin smorda giör alt gott
Giör David och hans säd sin nåd everdlig smaka.

Psalm 21.

Een psalm Davids at föresiunga.

1.

Herre, tu himmels Gud, hur hiertlig kan sig frögda
Vår konung i sin krafft, och huru ganska glad
Är han af tijne hielp, så at vij välförnögda,
Som underdånigt folck, deraf stor hugnad ha.

2.

Ty du så rundlig gier hvad som hans hierta önskar,
Förvägrar intet thet, hvarom hans mun tig beer,
Tu öfverskuddarn och med nåd, så at han grönskar
Af god välsignelse. Du på hans välstånd ser.

3.

Med en guldcrono du hans hufvud präcktig kröner,
At vij och rijket hans stadfästa blij dervid.
Med ett långt lyckligt lijf du honom då belöner,
När han dig derom beer, till en evärdlig tijdh.

Digitized by Google

4.

Förmedelst tina hielp sker konungen stor ähra,
Med låf och prydelse blijr han af Gud förseet,
Hans stool och slächte skall tu, gode Gud, beskära
Ett långt varacktigt stånd, som ingen ända veet.

5.

Till en välsignelse för oss tu honom sätter,
Så at han sielfver har sin lust och frögd derved,
Han hoppas uppå Gud, och sina vägar rätter,
Ty skall Guds godhet steete vår konung föllia med.

6.

Therföre lär och Gud hans fiender förföllia,
Och Herrans högra hand skall finna på them snart
Och the, som bära haat, med eld uhr ugnen qvällia,
Uthi sin vrede han förgiör them med en fart.

7.

Af jorden skall han dem med deras säd fördrifva
För ded de slöte råd, som intet gick dem an.
Omsijder skole de doch underkufvat blifva,
Dy Guds beväpnat hand ded alt beställa kan.

8.

Gud, i tin gudoms krafft, du värdes tig upböija,
På ded man skönia må din stora majestet,
Ded skall beveka oss, det skall vår hiertan böija,
At siunga om tin macht i verlden vijdt och bredt.

Psalm 17.

Een psalm Davids till at föresiunga om hinderne, som bittiga jagat varder.

1.

Min Gud, min Gud, hvij har du mig så öfvergifvit,
Jag ryter utaf ångst, min hielp doch fierran är,
Jag ropar dag och natt men ingen hielp är där.
Min Gud, ach, at tu nu så hård emot mig blifvit!

Digitized by Google

2.

Men tu, en helig Gud, tu som en boning tagit
Ibland Israels låf, har våra fäders hopp
Ey låtet bli förgäfs, du har dem hulpit opp
Du har på deras roop den uthur nöden dragit.

3.

Men iag, ach armer matk, ey någon menskio lijker,
Een spott och gabberij hos folket, den mig seer
Sitt hufvud rister och vijdgapot åt mig leer,
Och ingen ömka fins för all den nöd mig trycker.

4.

Man säijer: Lätten gå för Herranom att klaga,
Han bielpe honom ut, om han har lust dertill.
Lijkväl, o store Gud, iag frij bekenna vill,
At du i födzlan mig uhr moders lijf min draga.

5.

Alt från min moders lijff har tu min tillflyckt varit,
Och då iag födder vart och låg vid moders bröst,
Så var du redan då min Gud och stora tröst.
Alt är af Herrans hand, hvad mig är vederfahrit.

6.

Var intet långt från mig, ty ångest är för handen
Och ingen bielpare, iag är all om belagd,
Af stutar, mächta stor', iag är i fahran bracht,
Af oxar äfvenså, de feetast uti landen.

7.

Lijksom ett rytand diur, en glupand leyon plägar
Med munnen gapa vijdt, så göras de mot mig.
Jag giuts som vatten ut, min been de skillia sig,
Och seen ett hierta, lijk som smältand' vax, iag äger.

8.

Borttorkat är all krafft liksom een brotten potta,
Min tunga låder ved min goom, så ligger du
Mig uthi dödzens stofft, ty hundar hafva nu
Samt med de ondas rött kringhvärfft mig utan motta.

Digitized by Google

9.

De hafva händren min och föttren genomborat,
Jag tröster tällia väl på mig, all mina been
Ded skåda de med lust och skeer ett byte seen,
Att mina kläder gå igenom lott förlorat.

10.

Men, Herre, var ey långt, min starkheet drög ey mera,
Kom snart med tina hielp befrija mina siehl,
Som ensam är och blott, från svärd och hundar väl,
At eij eenhörningar, ey leijonen mig röra.

11.

Titt helga namn vill iag predika brödrom mina,
Jag vill och prijsa tig uthi församblingar.
Gud lofvar hvar och en, som Herrans fruchtan har.
Så bör och Jacobs säd med vördnat sig infinna.

12.

Förty han hafver ey den fattiga förkastat
Och des eländighet så har han ey försmått,
Sitt anlet har han ey förskylt, men väl förstått
Den uslas roop och då med hielpen giörlig hastat.

13.

Dig vill iag prijsa högt, dit låf vill iag framföra.
Uti församblingen med storan myckenheet
Och inför Herrans folck, som honom fruchta veet,
Där skall ded skie, at jag mitt lyfte vill fullgiöra.

14.

Nu, I eländige, som Herren efterträfva,
I skolen äta få, I skolen mätte blij
Och prijsa Herren Gud, ded skolen I få sij,
Och edert hierta skall evinnerlig få lefva.

15.

Ded varde tänckt och spoort i verldens ändar alla,
At de till Herren Gud en gång sig vända om
Och all otrogen slächt går frå een hedendom,
Dy alt ett rijke är, som Gud har att befalla.

Digitized by Google

16.

Ded skall då rijk och arm tillbedia och knäböija
För honom, ty han skall sig rät een evig säd,
Som hans rättfärdighet förkunnar barnen med,
At Herren detta giör, ded skall ey länge dröija.

Psalm 23.

Mel. som i Lobwasser.

1.

Herren är mig en heerde god och blijder,
Therföre skall ey skie iag något lijer,
Ty han mig till en feetan beetmark leder,
Och på en grönan eng så lycklig föder,
Han föres mig till klara strömm- och bäckar,
Med friska vattnet han mig törsten sleker.

2.

Således, Gud min siähl fast vederqveker
Och för sitt helga nampn skuld mig upstäcker,
Ja, trolig vijsar sina rätta vägar
Och, fast iag går i mörka daal och stegar,
Ey fruchtar iag, ty Herren sielf mig förer,
Hans käp och staff mitt hierta tröstlig rörer.

3.

Du, Herre, har, min evän att förtreta,
Mig tillberedt ett bord med himmelsk eta,
Mitt hufvud du med olio rijklig tvettar,
Inskänker fullt, och mig omsider mättar
Med tijna godbeet, som aldrig kan brista.
I, Herrans huus skall iag evärdlig vista.

Digitized by Google

Psalm 24.

1.

Herrens är jorden och des krets
Och alt det, som der boor samledz,
Hans eget är hvad derpå kräker,
Dy han med sin alsmächtig hand
På hafvet grundat har all land,
På floder verlden vidt utsträcker.

2.

Ho skall på Herrans berg få gå
Och i hans helga Zion stå?
Jo, den oskyldig händer äger,
Som reen af allo hierta är
Och ey ded, som lösachtigt lär,
Ey nånsin falsklig svärja plägar.

3.

Han skall af Gud välsignat stå,
Rättfärdigheet skall han undfå
Af Herran, som hans välfärd öker,
Dy denne är af sådan slächt,
Som framför allom Gudi tächt
Och Jacobs Guds ansichte söker.

4.

Man giöre högre hvarje port
Och verdzens dörar öpnas stort,
At himmlens konung derin drager.
Hvem är den stora konung blijd?
Een starker herre uti stridh,
Hans välde ingen ända tager.

5.

Man giöre högre hvarie port
Och verdzens dörar öpnas stort,
Lät ähröns konung till oss komma.
Hvem är den stora konungs man?
Gud Zebaoth, så kallas han,
Han är vår konung mild och fromma.

Digitized by Google

Psalm 25.

1.

Af hiertat längtar iag, o Herre, efter tig
Och ställer alt mitt hop derpå, att du så lagar,
Ded min ovän ey gläds, ey någon hugna tager,
Af ded mig illa går, men sielf må skämma sig.

2.

När har man nånsin seet att han har nesa fått
Och hommit upå skam, som dig, o Gud, förbijder?
Men den ogudlige han skall på skam omsijder,
Och som försåtligt vijss den fromma efftergått.

3.

Vijss tina vägar mig, o Herre, at iag må
På dina stigar gå, du värdes mig ock föra,
Samt leda nådelig om elliest iag skall höra
Din sannings rätta grund och lära rätt förstå.

4.

Du äst een sanner Gud, af välde mycket stor,
Så at iag dagelig på tina godhet vachtar,
Och alt ded timliga mot dina nåd förachtar,
Ty du med tina hielp ibland och hos oss boor.

5.

På tin barmhertighet, som för än verlden var,
Och godhet Herre tänk, men mina ungdoms synder
Och öfverträdelse, dem villtu giöra under,
Ja, aldeels glömma bort, för dina godheet baar.

6.

Så god och from är Gud, at han en syndar' lähr
På sina vägar gå, och intet ded tillstäder,
At någon fahrer vilt, men som ved handen leder,
Och vijsar vägen rätt, den som eländig är.

Digitized by Google

7.

Guds vägar äro sann och utaf godhet full,
Dem som ved hans förbund och vittnesbörd blijr stadig.
O Herre, för titt nampn, du var mig syndar nådig,
Förlåt mitt misbedref, som stor är, och min skuld.

8.

Ebo, som helst ded är, som fruchtar Herren rätt,
Sij, honom skall och Gud den rätta vägen lähra
Och låta honom boo i gott behold och ähra,
At landet med hans säd blir upfylt och besätt.

9.

Them frommom blifver kundt Guds hemlig vijsshets sluth,
Han låter och derhoos dem sitt förbund få vetta,
Till Herren skall iag see och mina vägar rätta,
Förty han skall min foot ubr nätet hielpa uth.

10.

Som mig nu eensam är och här i verlden boor,
Eländig och förtrykt, så vårdes du dig vända
Till mig af blotta nåd, och giöra så en ända
På all min hiertans ångst, som är så ganska stoor.

11.

Och vändt din ögon hijt och see och märk upå
Mitt eländ' iämmer stånd hvari iag mig befinner,
Bevijs mig tina nåd, förlåt mig mina synder
Och lät mig intet mer på syndzens vägar gå.

12.

See också derupå at iag så myoket blijr
Förfölgd af många de, som utan sak mig hata.
Bevara mina siähl, låt nåden mig omfatta,
Och frälsa från alt ondt; till dig iag trygger flyr.

13.

Lät mig och läggia vin och vända all min hugg
Till from- och redlighet, at ded mig må bevara.
Gud, frälsa Israel från allom nöd och fahra,
Och låten vara frij från fiendens hoot och tvång.

Digitized by Google

Psalm 27.

1.

Herren han är mitt lius och så min helsa,
Hvem är, som iag mig före fruchta skall,
Ey må iag grafva mig för något fall,
Ty han min lijfskraffft är och mig kan frälsa,
Så at den måste kull, som mot mig står,
Och den, mig fräta vill, ett ofärd får.

2.

Om än en krijgshär sig emot mig lade,
Om skiönt mig stridde mot mong tusend man,
Ey fruchtar sig mitt hierta någon gran,
Dy Gud är mitt beskydd för allan skada.
Ett beder iag, o Gud, ach lät det skie,
At iag må offta få din gudztienst see.

3.

At iag i Herrans huus må altijd vijsta
Och immerfort må dyrka Gud med flijt,
Dy han betäcker mig i ondan tijd,
Mig gömmer i sin tiel, men på ded sista,
Så sätter han mig uppå ena borg
Och på en klippo, fri från nöd och sorg.

4.

Han skall mitt hufvud och fast högt upphöija,
At iag kan under tvång min fiend see
Heel undertrykt, derföre skall ded skie,
At iag hans nampn vill siunga och lofsäija.
Jag skall i Herrans huus och tempel gå,
På ded iag till hans låf der offra må.

5.

Nu, Herre, hör min röst, när som iag ropar:
Var nådig, som tit ord mig lofvat har,
När som iag sökia vill dit ansicht klar,
At tu ey döllier tig och ey tillstoppar
Din öron för mitt roop; drif ey förty
Din tienar bort när tu mond vreder blij.

Digitized by Google

6.

Du äst min hielp, gif mig doch intet öfver,
O Gud, min salighet, tag intet bort
Tin nådes hand från mig, sij huru kort
Min fader och min moor mig öfvergifver,
Men du, o gode Gud, full utaf nåd.
Uptager mig igen och skaffar råd.

7.

Herr', vijsa mig din väg, den iag skall vandra,
At iag ey feela må den rätta stig.
Lät mina fiender ey glädia sig,
Lät min ovän ey få så med mig handla,
Som han väl villian har, fräls mig och så
Från falska vittnen, som emot mig stå.

8.

Jag tror ändå fast iag här orätt lijder,
At iag full snart ded goda skall få sij,
Uthi de lefvandes land iag skall och blij
Hugsvalat där till de everdlig tijder.
Derföre, låtom oss med tålamod
Förbijda Herren Gud, ty han är godh.

Psalm 30.

Een psalm till at siunga om Davids huus vigning.

1.

Jag prisar, Herre, tig, förty tu har
Mig hulpit underlig, när som iag var
I fahra till att blij ett spott och löije
Åt enom fiendom, du har och så,
O Gud, mig hellbregd giort och hört upå
Min bön och återbracht min siehl ett nöije.

Digitized by Google

2.

Du har behollit mig vid lifvet qvar,
Utfört min siähl, när som min fiendskaar
Till helvetit och i förderfvet foro.
I, Herrans heliga, lofsiunger Gud
Upå hans högtijds dag med herligt liud.
Han har os frälst när vi i nöden voro.

3.

Hans vrede varar en så kortan tijdh,
Lijksom ett ögnablik, seen är han blijd,
Och fast om afftonen man hefftigt klagar,
Så är om morgonen doch glädien ny;
Men ack, iag svager krop, när iag fick sij,
At mig gick väll och hade goda dagar,

4.

När du af blotta nåd och villian god
Mitt borg befästade, då fick iag mod
Och sade obetänkt: Ded lär ey hända
Mig sådan nöd, att iag skall falla kull,
Men af förskreckelse så vart iag full,
När du titt ansicht monde från mig vända.

5.

Jag vill med ropande och mina bön
För Herren komma fram, hvad nyttiar seen
Mitt blod, när iag är död, mon kan och prijsa
Een krop, som blifvit är till stoft och muld,
Och tacka dig för tijna godhet skuld,
Då varder, Herre, du dig nådig vijsa.

6.

Du har min sorg förvendt, mig åter glädt,
Min klädebonadt har du mig afkledt,
Omgiordat mig med frögd och låtet smaka
Din godhet stor, på det min äbra skall
Ey vara tyst, men sjunga öfverall,
Och dig, min herre Gud, everdlig tacka.

Digitized by Google

Psalm 28.

1.

Herre, min stora tröst, när iag dig ropar å
Och nöden tränger till, så tijg mig icke då,
At iag ey varder lijk, när tu vilt intet svara
Them, som till helvetet hän till afgrunden fahra.

2.

Hör mina böners röst, när som min nöd är stor
Och lyfter händerne up till din helga chor,
Drag mig och intet bort bland them, som illa giöra,
Som tahla vänliga, men ondt i hiertat föra.

3.

Gif them, som the förskylt med theras gerningar
Och onda heuders verk, som argheet med sig har
Gud skall them nederslå och ey igen upbygga,
Förty de söhla sig mot Gud i synder stygga.

4.

Men Herren vari lof, ty han har hört min röst,
Han är min starkhet och min skiöld, min fasta tröst,
På honom hoppades mitt hierta och fick lijsa.
Des är iag glad och skall Gud tacka med en vijsa.

5.

Herren, den starke Gud, sin smorda hielpa vill,
Han theras starkhet är, som honom lita till.
Hielp, Herre, hielp titt folk, titt arf villtu välsigna,
Dem föda ä och ä, och op till ähra bringa.

Digitized by Google

Psalm 31.

1.

På dig, o Herre, iag mitt hopp och tillflycht sätter,
Och bygger på tin nåd, iag beer att tu ey lätter
Mig komma uppå skam, så frels mig och dernäst
Af all min sorg och nöd, ty du rättfärdig äst.

2.

Bög tijna öron hijt och lät mig vederfahra,
Full snarlig tina hielp, du värdes och så vara
Mig en så faster borg, ja du äst sannerlig
Min klippa, at du doch vilt säker leda mig.

3.

För tina nampne skuld, så ville tu mig föra
Uthur de nätt och garn, som mina fiender giöra,
At bringa mig på fall, dy du min starkhet äst,
Derpå iag trygger är och mig förlåter mäst.

4.

Min anda gifver jag, o Gud, i tina händer,
Jag ofrar tig och op båd krop och siähl i sänder.
O, tu trofaste Gud, du har mig återlöst,
Du äst min tillförsicht, min stora hielp och tröst!

5.

Jag hatar alla them, som hålla på at lähra
Ded, som lösachtigt är, men iag skall altijd bähra
Ett troget hopp till Gud. Mitt hierta frögder sig,
At du din godhet städa bevisar emot mig.

6.

Jag gläder mig ochså, at du din ögon vänder
Till min eländigbet, min siähl i nöden känner.
Uti min fiends hand du mig ey öfvergier,
Så iag en vijder bahn för mina föttер seer.

Digitized by Google

7.

Var nådig, Herre, mig ty ångest mig bestaller,
Mit ansicht och min siähl, min buk af sorg förfaller.
Mit lefnadt är förtärdt, dessliikes mina åhr
Uti bedröfvelse och uti siukdom svår.

8.

Min kraft förfallen är och mina been försmäcktat,
För mina synders skuld, stor motgång mig anfechtat.
I ty en styggelse iag minom grannom åhr,
The mig på gatun see, de komma mig ey nähr.

9.

Lijk som en döder är iag utur minnet tagen
Och vorden som et kaar, föruöt och sönderslagen,
Ty män försmädar mig och hvar man ved mig skyr,
De rådslå at iag fort från lifvet skilder blijr.

10.

Men doch så hoppas iag på dig, o Herre, stadig
Och säger: Du äst mig een Gud båd mild och nådig,
Min tijd står alt hos dig, hielp mig uhr fiendens hand,
Från all förfölielse och från min afvundzman.

11.

Lät, Herre, öfver mig din blijda ansicht lysa,
Du vilt, tin tienare din hielp och godhet vijsa,
Tillsted doch intet ded, o Herre, lät ey skie,
At iag, som dyrkar tig, skall lijda skam och vee.

12.

De ogudachtige, som tahla mot de fromma,
The skole tyste blij, på skam och nesä komma,
The falska munnar, som man hånlig tahla seer,
Them viltu alla i een afgrund störta ner.

13.

Tijn godhet är fast stoor, som tu för them bevarar,
Som trofast fruchta tig, så du dem väl försvarar,
Och gömmer hemliga. Du kommer them ihåg,
Som trösta upå tig, för hvarmans hoot och trag.

Digitized by Google

14.

Nu Herren vari lof, at han mig har bevijsat
Sin underliga nåd, min vedermödo lijsat,
I enom fastom stad, iag sade då iag var
I mitt förtviflande: Tu mig bortdrifvit har.

15.

Lijkväl så hörde du mit rop och mina böner,
Man älske herran Gud för han så rätt belöner
All gierning, ond och god, varer doch tröste I,
Som bijda på vår Gud, I skolen frälsta blij.

Psalm 32.

Een undervijsning Davids.

Den andra bootpsalmen.

1.

Säll är den menniska, som synden är tillgifven,
Des öfverträdelse alredz förlåten är.
Full säll är han förvist, som Herren intet giör
Så noga räkning med och intet falsk är blefven.

2.

Sij den är väl deran, det kan iag på mig röna,
Dy då jag intet viste bekänna fram min brått,
Försmechtade min been igenom daglig grått,
Derföre ville Gud mig för mitt ovet löna,

3.

Så at bå natt och dag hans hand mig svårlig tryckte,
Och all min vetska blef så torr som sommarjord.
Altså har iag bekänt på Herrans sanna ord,
Mina missgärningar och dem ey undanlykte.

4.

Jag sade: Lät mig gå och Gud till fota falla,
Bekenna all min synd och öfverträdelse,
Han lefver visserlig sin godhet mig betee,
Dy han är nådig dem, som honom rätt åkalla.

Digitized by Google

5.

Så har du ock, o Gud, mig bönhört och tillgifvit,
Och icke på min synd och dess missgerning seet,
Men deremot båd mild och nådig dig betedt,
Så at iag nu, min Gud, hoos dig försonat blifvit.

6.

Sij sådan tijna nåd lähr mången dertill bringa
Af tina helige, ded de i rättom tijdh
Hos dig sin tillflykt ta, att dem ey kommer vijdh,
När någon vatûflod alt landet vill betvinga.

7.

Du Gud äst mitt beskärm, för ångest mig bevara,
At iag förlossat, må af hiertat frögda mig.
Du säijer till min siähl: Sij iag vill vijsa dig
Och lähra sådan väg, den du kant säker fahra.

8.

Med mina ögon skall iag leda dig och lähra,
Allenast vijsa, men ded du förståndig äst
Och intet nackestyff, som en oskälig häst
Och muhla, som man most med bett och betsel föra.

9.

Den ogudachtiga skall många plågor bähra,
Den, som har hopp till Gud, han får barmhertighet,
Den rättvis är och from, han slipper all förtret
Och iämte frögd och lust får stor beröm och ähra.

Psalm 33.

I, fromma Herrans folck, hvars sinnen äre bögde
Een rätt rättfärdighet för Gud att hålla kär,
I mån vähl vara glad och ehr af hiertat frögda
Och med ett herligt prijss instella eder här
At tacka Herranom med harpor och låfsånger
På herligt psaltarspel, med tie strengar spent,

Digitized by Google

Een vijsa dichta up, som nyer ähr och länger
Ett liufligt liud derhos, at aldrig slijkt är händt,
Ded måste billigt skie, dy han är sann i orden,
Och hvad han läfvat har, där blijr han fast dervid.
Rättfärdighet och dom han älskar, och all jörden
Är af Guds godhet full, och nog välsignat med.
Himmelens firmament är skapat och beredder
Af Herrans krafftig ord, deslijkes all hans häär
Af hans muns anda giord. Gud stenger hafzens breddar,
Och fattar vattnet så, att ded ey genomskiär,
Han lägger diupen så, at ingen ded kan weta,
Och fruchter, fruchter Gud, all werlden och som boo
På jorden och des krets må rädas väl med rätta
För Herrans väldig macht, ty hvad han biuder på,
Ded är så gott som giort och skier alt ded han säijer.
Till intet Herran giör all arga hedna råd,
Och alt, som ondt och vrångt å färde undan böijer,
Men evig blijr han sielf uti bå råd och dåd,
Hans hiertans tankar med de vara utan ända.
Ded är ett sahligt folk, hvars Gud som Herren är,
Ett sält och saligt folk, som blij af honom kände
Och kobrat till ett arf, Herran han skådar när
Utaf sin himmels tron på menniskiobarnen alla,
Utaf sin fasta stool, så kan han skönia grant
Dem, som på jorden boo; han råder at befalla
Och böya, som han vill, vår hiertan allesampt.
Han merker all vår doon, ey kan konungen båta
Hans stora macht allen, een kämpeman ey må
Upå sin stora krafft allena sig förlåta.
Med hästars starka är beskaffat lijka så.
Sij huru herren Gud sitt öga på dem vänder,
Som fruchta honom rätt och trösta på hans nåd,
At han dem frija skall från nöd och död i sender,
Och uti hårdan tijd förskaffar hielp och råd.
Vår siähl så innerlig hon ventar upå Herren,
Gud är vår borg och skiöld, vår hielp i allom tijdh,
I honom gläder sig vår hiertan när och fiärran,
Vårt hopp och tillförsicht, vij fästa ock dervijd,
At oss dit helga namn för alt som ondt vill frelsa.
Tin godhet och din nåd, o Herre, låt oss få,
At niuta ä och ä. Du äst vår ljif och helsa,
Som vij och fult och fast förtrösta oss derpå.

Digitized by Google

Psalm 34.

Een psalm Davids, tå han förvandlade sitt ansichte för Abimelech, then honom ifrån sig dref och han gick sin väg.

Melodie efter Lobwassern den 130 psalm.

1.

Jag vill med mund och tunga
Altijdh och allestädz
Om Herrans låf högt siunga,
Min siäbl skall sammaledz
Af Gudi sig berömma,
Så the elände thed
Få höra och förnimma
Och sig ther glädia ved.

2.

Prijsar Gud med mig alla,
Upphöijom och hans namn,
Ty the honom åkalla
Ey komma uppå skam.
Thet har ju then elende
Förnummit och fåt see,
När Gud från honom vände,
All motgång, nöd och vee.

3.

Sij Herrens engel vaker
Om dem, som Gud ha kär,
Seer på med acht och smaker
Hur liuflig Herren är,
Säll är then man at skatta,
Som hafver Gud till tröst,
Och de, hans nåd omfatta,
The hafva ingen brist.

4.

The rijke skola komma
I torftighet och nöd,
Men Gudz utvalde fromma
Ha ingen brist på bröd.

Digitized by Google

Kommer hijt barn och lärer
At fruchta Gud altijd
Och hvilken, som begiärer
At lefva uti frijd.

5.

Lär styra tung' och läppar,
Lär lögn och arghet blij,
Och at din mund ey släpper
Ondt taal, bedrägerij,
Låt af ifrån ded onda
Och freden efterfaar,
Så at du ingalunda
Tig mot din Gud förtaar.

6.

Herren han seer och hörer
Then frommas ropande,
De onda han förstörer
Platt utaf jordenne,
Thet hierta, som Gud pröfvat,
Är altijd han hart när
— — — — — — — — —
— — — — — — — —

7.

Ändoch ded sig kan hända,
At een rättfärdig man
Får lijda stor elende,
Var visser, Herren kan
Och vill, all sorg och fahra
Förändrat blijr och stäckt,
Hans been skall han bevara,
At icke ett blijr brächt.

8.

Den ogudachtig' skara
Ded onda dräpa skall,
Och de, som plåga vara
De rättfärdigas fall,

Digitized by Google

The skole brotzlig blifva,
Men Herrens frelsa lähr
Sitt folk, och från them drifva
Thet ondt och syndigt är.

Psalm 37.

1.

Ey harmas, när du seer ogierningsmannen klifva
Och växa högt i top och mycket ondt bedrifva,
Ty såsom örl och gräås så varda the full snart
Afhugne, at de seen förvisna med en fart.

2.

Haf hop till Gud och blijff i tina fäders länder,
Och föd tig redliga med idkesamma händer,
Haf lust till Herranom, han skall tig gifva ded,
Hvad du sielf önskar och titt hierta nögder med.

3.

Befalla Herranom tig sielf och tina vägar
Och haf ett stadigt hopp till Gud, som machten eger.
Han skall väl giörat, ty din sak han bringa lär
Fram uti dagsens lius, så klar som middan är.

4.

Förbijda Herrans hielp, holt in med harm och vrede,
At tu ey illa giör, bort med afvunden leede,
Fast den går väl i hand och lyckan spelar med
Som gudlöst lefnat för och ey förtiénar ded.

5.

Han blijr snart rotat uth, men de, på Herren venta
De skola gå i arff, besittia land och ranta
Ännu en lijten tijd, den ogudaktig' syns
Ey mera vara till, hans rum och neplig fins.

Digitized by Google

6.

Imedlertijd lijkväl han hotar, truger, slijter,
Then, som rättfärdig är, och på tänderna bijter,
Men Herren leer der åth och veet at kommen är
Den dag, på hvilken han till intet blifva lär.

7.

The ogudachtiga the bruka svärd och båga,
Then fattiga dermed att fälla, slakta, plåga,
Men sverdet skall them sielf i deras hiertа gå,
Båd pijl och båga blij afbrutit som ett strå.

8.

Ded litzla, som God en, rättfärdig med begåfvar,
Är bättre än alt godz, den ogudachtig hafver,
Des arm skall brytas af han sielf bijr nederlagt,
Men Herren holler the rättfärdige vid macht.

9.

Han känner dag och stund af sijne trogne fromma,
Han öker deras godz at de på skam ey komma,
At de i ondom tijd ey lijda någon nöd,
Och uthi hårda åar ha bröd till öfverflöd.

10.

De ogudachtige de skola öfverända,
Och Herrens fiende skall samma ofärd hända,
Ehuru stolt han är, han borgar men ey vill
Betahle som en man, then rättvijs är och mild.

11.

Men sij en frome mans gång befrämiar Gud och hafver
Lust till densammas väg, och om han ändlig snafver
Och råkar falla kull, han kastas intet bort;
Ty Herren med sin hand ledsagar honom fort.

12.

Jag hafver varit ung, iag är nu gammal vorden,
Igenom Herrans nåd, men är ey seet på jorden,
Den rättfärdige beds, hans säd at betla bröd,
Ey heller at han är förlåten uti nöd.

Digitized by Google

13.

Ty han barmhertig är och lånar then som tränger,
Så Gudz välsignelse ved hans välgierning hänger,
Derföre lemna af ded onda och giör gått,
Så skall till evig tijd Gudz nåd tig föllia åth.

14.

Dy Gud har rätten kär, och them som dervid blifva,
The trogna heliga vill han ey öfvergifva,
Han skall bevara them, som älska lag och rätt,
The ogudachtiga förgiör han alla slätt.

15.

Han gier ett evigt arf de sina at besittia,
Them som i deras gång then rätta vägen hitta,
Och tahla vijsliga, Gud dömmer intet så,
Som de ogudliga them frommom börda på.

16.

Förbijda herren Gud och holt tig på hans vägar,
Han skall ophöija tig, så att tu landet äger,
Tu skalt med lust få see, hvad ändalycht de få,
Som byggia på dit fall och efter lijfvet stå.

17.

Jag hafver seet och spoort een ogudachtig grönska,
Lijksom ett laurbärträ, alt gick som han vill önska,
Men sij iag gick derom, iag fråga hvar han var,
Hans välde var sin koe, han var ey mera qvar.

18.

Nu holt tig rätt, var from, så går tig väl omsijder,
Men the ogärningsmän uthrotas hvad thet lijder,
Ty Herren styrker the rättfärdiga i nöd,
Han skall undsättja them och vara theras stöd.

Digitized by Google

Psalm 38.

Een psalm Davids till åminnelse.

Den tredie bootpsalm.

1.

O Herre, lät dit straff och vrede ey tillijka
Mig syndar' öfvergå, gif mig ey till att dricka
Utaf din grymhets kalk, när du skalt nepsa mig,
Men när du rijsa vilt så var miskundelig.

2.

Din skott har treffat mig, din hand mig hårdlig tryeker,
Ded är dit svåra hoot, som helsan från mig ryeker,
Så at båd krop och been är utaf ofrid full,
Sij alt ded bender mig för mina synder skull.

3.

Så många äre de, at de mig blij för svåra
Och växa högt i top, de mände mig så såra,
At iag för elak lucht kan längre härda knap,
Men doch så våller ded min egen galenskap.

4.

Sij sådan börda giör at iag gåhr krokot, luta,
Ja, sorgse dagen lång och ingen ro kan niuta,
Ty mina länder iag så platt förvisnat seer,
Så fius och på min krop ey någon helsa meer.

5.

Jag är förkrossat hårt och alt för sönderslagen,
Jag ryter at all roo mitt hierta är betagen,
Det seer du, Herre, bäst, för tig är min begiär,
Du vest mitt lijdande min siukdom och besvär.

6.

Ded är dig och bekant, hur som mitt hierta befvar,
At iag för machtlösheet och ängslan neplig lefver
Till öfverflöd, så är med synen så bestelt,
At mig mins ögons lius nu nästan vill slå felt.

Digitized by Google

7.

Och ded som aldra värst, så seer iag mina venner
Och frender fierran stå, at neplig en mig känner,
De se min plåga vehl, men vårda der ey å,
Och den, som bets skall min nästa, giör och så.

8.

Men de som efterstå min siähl at gildra före,
Och mina hatare, den mindre med den större,
De föra slemma råd, at kasta mig omkull
Och gå så dagelig af list och argbeet full.

9.

Jag måste deremot lijkeom een döfver vara
Och lijk en dumber den ey tors ett ord meer svara,
Men du, o gode Gud, iag bijder alt på tig,
Du, Herre, lär ända mig höra visserlig.

10.

Jag hoppas at iag skall uti min gång ey snafva,
Så mina fiender ey skole orsak hafva
At hugna sig derå, fast mindre deråt lee,
At iag skall råka kull ell' de mig stapla see.

11.

Ty iag är giord dertill och skapat till at lijda
Och all min vee och verk med tålamod afbijda,
Ändoch iag ded förskylt med mina synder många,
Derföre ångslas iag och sörrier mången gång.

12.

Så länge Gud nu vill så trijfvas de och lefva,
Och äre mächtige, som sig mot mig uphäfva,
Förföllia utan sak, mig giöra ondt för godt,
Ändoch iag intet veet att brutit dem emot.

13.

O Herre, see dertill och gif mig intet öfver,
Förlåt mig ey, o Gud, alt medan iag än sväfver
I detta usela här, men skynda dig en gång,
At giöra ända på, på all min nöd och tvång.

Digitized by Google

Psalm 39.

1.

Jag har mig föresatt att vachta mina leppar
Och laga at mia mund ey något ord meer släppar,
Som argt och syndigt är, min mund och tunga skall
Jag betzla, at de mig ey bringa upå fall.

2.

För ty iag för mig seer en ogudachtig peåga,
Jag tystnar rätt dervid och för ey ordena många,
Jag tijger åth all lust och ingen glädie tröst
Mig frija från den sorg, som fräter i mitt bröst.

3.

Mitt hiærta är uptändt och brinner, när iag tänker
På desse tijdens lop och verdzens arga ränker,
Jag tahlar ändtelig och seijer: Herre lähr
Mig doch erkänna ded at iag förgänglig är.

4.

Lär mig besinna thed, at för min lijfstij redan
Ett måhl är föresatt, när iag skall skillias hedan
Lät komma mig ihog at alt man efterfaar
I detta timliga, man måste lemna qvar.

5.

Såsom en tvärsa hand så äre mina dagar
Mot dina evighet, mitt lijf är kort och svagen,
Och ingenting för tig, platt intet äre och
All menniskior, som här så säkert lefva doch.

6.

De gå och lijda af, som skuggan plägar glöra,
Fast de bekymmer nog och oro fåfänga föra,
De samka värdslig godz i hopa med besvär
Och veta icke eens hvem som ded äga lär.

Digitized by Google

7.

Nu, Herre, hvad för råd, vid hvad skall iag mig trösta?
Vällan, iag vill mitt hop på tig allena fästa,
Fräls mig från all min synd och lät ded intet skie,
At iag dem galnom blijr för deras spott och spee.

8.

Jag vill och hädanaf ey många' ord veta föra,
Men lemna alt till tig, du, du lähr alt väl giöra,
Vänt doch din plåga bort och lät dit straf ey meer
Så svår mig öfvergå, som ded nu daglig skeer.

9.

När du för synden skuld een tuchta vilt och aga,
Så moste, som af maal, hans fägring skada taga,
Och blij i grund förtärt och huru platt och reen.
Alz intet äre vij, vi menskior i gemeen.

10.

Herr', hör doch på mitt rop, min gråt och hvad iag beder,
Ty iag en främbling är som alla mina fäder,
Holt up af mig och lät mig vederqvekas her,
För än iag fahr till kos och ingen mig meer seer.

Psalm 40.

1.

När iag med tålamod förbidde Herrans nåde,
Då bögde han sig hijt och hörde på mitt rop,
Han frälste mig uthur een faslig oreen groop
Och så en säker väg för mina fötter lade.

2.

Han hafver gifvit mig i munnen till at qväda
Een ny och ljuflig sång, att låfva Herren med,
Det skola många see och fruchta Gud derved
Och med et troget hop frij för hans ansicht träda.

Digitized by Google

3.

Säll är den, som sitt hop till Herren stadigt sätter
Och går från den som är af lögn och arghet full.
Herre, min store Gud, som äst oss alltid hull,
Stor äre ock de värk och under, du förrättar.

4.

Och tina tankar, som tu tydlig på oss vijsar,
De äre och så stoor, dig är dock ingen lijk,
Jag vill förkunna ded och säija utan svijk,
At them till rekna uth all vår förstånd ey spijsar.

5.

Seen du mig öpnat har min öron, får jag höra
At tu till offer har ey något godt behag,
Med andra offer har ded äfven samma lag,
Ty ded är Gud emot at man skall offer giöra.

6.

Då sade iag: Sij här jag kommer oförtöfvat,
I boken finner man så om mig skrifvit stå,
Din villia vill, o Gud, jag giärna efftergå
Och har ded som en laag uti mitt hierta prövat.

7.

Jag vill rättfärdighet predika och framföra,
I stor församling iag min mun uplyffta vill,
Och sij, det skall ey skie at man den stoppar till,
Ded vest du, Herre, bäst at jag ded lehrer giöra.

8.

I hiertat skall iag din rättfärdighet ey döllia,
Men tahla uppenbart om tina sahlighet.
Jag vill förkunna om din sanning hvad iag veet,
Bland mycket folk vill jag din godhet frij förtällia.

9.

Vendt ey din nåde bort, din godhet mig bevara,
Ty mina synder, som fast flere än de hår,
Upå mitt hufvud fina, de falla mig försvår,
At de mig störta i otahlig nöd och fahra.

XVI: 7.

Digitized by Google

10.

Som nu mitt hierta har mig altså öfvergifvit,
Så var ey, Herre, seen, men hielp mig at de må
Få skam och nesa, som min siäl så efterstå,
Lät all min motstånd blij med ens tillbaka drifvit.

11.

Lät uti skam bestå de, som mig ey godt unna,
Förskreckas moste de, som ropa öfver mig:
Så, så, dig skier alt rätt, men de må frögda sig,
Som fråga efter Gud och Herrans prijs förkunna.

12.

Fast än iag fattig är, så låter jag mig nöija,
Dy Gud försörrier mig, du äst min hielpare,
Som giör en ända på all ångest, sorg och vee,
Du värdes frälsa mig och intet länge dröija.

Psalm 41.

1.

Säll är den, som sig om een fattig låter vårda,
Honom skall herran Gud gie hielp i tijder hårda,
Gud skall bevaran och, at han vid lijfvet blijr
Och upå jordenne sin välgäng altijd sijr.

2.

Hans skall ey gifvas bort i sina fienders händer,
Upå hans sotesäng hans krankheet återvänder
Och blifver vederqvekt. Jag sade: Herre, var
Mig nådig, hela mig, iag svåra syndat har.

3.

Mina ovänner, som alt ondt emot mig tahla,
Och önska iag må döö, mitt namn förgås med alla,
The komma skada till, men ingen mening med
Af hierta, utan ha till mig en afvund led.

Digitized by Google

4.

De sökia hvaruti at de mig motte lasta,
Gå bort och förat uth och på mitt värsta hasta.
De, som mig hata, gå i hopar, tassla ledt
Mot mig och tänkia ondt, tillskynda all förtreet.

5.

The ha beslutit fast mot mig ett falske stycke,
När som iag ligger kull, de laga så iag icke
Skall åter resa mig, och värst är at min vän,
Den iag betrodde bäst, mig löner så igen.

6.

Den iag alt gott beteet, den, som mitt bröd har ätit,
Han trampade mig neer, all vänskap platt förgätit,
Men, Herre, var så god och hielp mig up en gång,
Jag skall betahla dem, iag skall them giöra tvång.

7.

Derpå iag märka kan at iag tig väl behager,
När som min fiende ey någon glädie tager,
Eller sin lust må see at ded mig illa går,
Men svarar at han sielf bå skam och nesa får.

8.

Men theremot ästu, o Gud, som mig upholler
För mina frombet skull, din godhet är, som våller
At iag evinnerlig inför dit ansicht står.
Låf skie Israels Gud så långt som himmeln går.

Psalm 42.

Een undervijsning Korah barens at föresiunga.
Melodi effter Lobvasser.

1.

Så som hiorten ropar, skrijer
Effter kallan vattu drick,
Altså och min siähl ey tijger,
Utan alla ögnablek

Digitized by Google

Ropar med en hiertans ijd:
Ack, min Gud, när är det tijd,
När viltu mig så benåda,
At iag får titt anlet skåda?

2.

Dag och natt, på alla vägar
Spijsas iag med tåhras bröd,
När man daglig till mig säijer:
Hvar är nu din Gud och stöd?
Ach när iag där tänker på
Vist mitt hierta brista må,
Ty iag gierna med de dina
I ditt huus mig låter finna.

3.

Hvad är, at tu tig bedröfvar,
Kiära siähl, hvad är det åth,
At du mycken oroo pröfvar,
Qvällier dig med sorg och gråt,
Sätt på Gud ett troget hopp,
Säkert hielper han dig op,
Honom skall iag ännu prijsa
För den nåd, han mig lär vijsa.

4.

Som nu verlden mig inskänker
Mycken sorg och stor förtret,
Therför iag och trolig tänker,
Gud, på din barmhertighet,
I ded land ved Jordans å
Och Hermonims bergen små,
Där de diupa vatnen böllia,
Brusa och mig öfverköllia.

5.

Gud, om dagen du utlåfvar
Till att vara nådelig,
Jag om natten ey alt såfver,
Utan trolig tackar tig.

Digitized by Google

Men hvi kommer ded doch till
At du mig förgäta vill?
Gud, min klippa, huru länge
Skall min ovän mig så trängia?

6.

Ded kan mig så hiertlig grämma
Och är mord i minom been,
Mär min fiend mig vill skämma
Och förhärdat, som een steen,
Frågar fast försmädelig:
Hvar är den, som tröstar dig,
Hvar blijr nu din Gud omsijder,
Som du hielpen af förbijder?

7.

Hvad bedröfvar du dig meera,
O, min siähl, sät du dit hopp
Uppå Gud, som skall tig föra
Uthur nöd och hielpa op.
Tacka skall tu honom ån,
At han med sitt anlets skeen,
Frälsa mig ubr all min fahra
Och min herre Gud vill vara.

Psalm 45.

Een brude vijsa och undervijsning Korah barns om Rosena att föresiunga.

1.

Op, op mitt hierta, op, du måste dig bereda,
Een vijsa, som är skiön at dichta, iag vill qvåda.
Een konungs ähre sång, en herlig melodij.
Min tunga skall, som en god skrifvars penna blij.

Digitized by Google

2.

Du konung, du äst dän, man må med rätta kalla,
Den aldradägliste bland mennskobarnen alla.
Och dina läppar äro mycket däijelig,
Derföre skall och Gud evärdlig signa dig.

3.

Du hielte, pryd dig väbl, bind svärdet vijd din sijda,
Var lycklig i tin skrud, lät sanningen ey lijda,
Drag fram at skipa rätt och slå den arma för,
Tin han skall låta see hvad under, som du giör;

4.

Skarp äre tine skott, din båga skall tu ställa,
Så du kant mycket folk bland kongars fiender fälla.
Gud, en evärdlig stool så är för tig beredt,
Tijn rijkes spijra för tu med rättfärdighet.

5.

Rättvijsan älskar du, ogudlighet du hatar,
Derföre, Gud, tin Gud med ähra dig omfattar
Med glädies ollio han dig mehr än brodren smort
Och din klädbohnat af klar myrham herlig giordt.

6.

När du så härlig skiön uhr tin pallaas månd träda,
Som giordt af elphenbeen, kungsdöttrar äre rede
At gå i tinom skrud och bruden står tillreds,
På tina högra hand, i klara gullet klädd.

7.

Hör dotter, see upå, förnim hvad iag dig råder,
Förgät dit folk och slächt och huset af tin fader,
Sij då skall konungen din däglighet ha kär,
Du honom dyrka skalt, ty han din herre är.

8.

Sij dottren Tyrus står med skänker uti händren,
Tillbedia skole dig de rijka uti ländren,
Af hiertat huld och tro dig konungsdottren är,
Af klara gyllenstijk en klänning på sig bär.

Digitized by Google

9.

Man skall i tin pallaas, o konung, till dig föra
Din brud så härlig prydd, och andra iungfrur flere,
Af hennes leekemöör, så skaltu söner få
Uti din faders stad, som tig lehr bråda på.

10.

Till förstar skall tu them i hela verlden sätta,
Så at dit stora nampn iag aldrig skal förgiäta,
Ey barnen efter mig, ded lär förvisso skee,
At dig ett evigt låf alt folket skall betee.

Psalm 46.

Een vijsa Korahs barnas om ungdomen till at föresiunga.

1.

Gud är vår starka hielp, vår tillflycht uti nöden,
Och stor bedröfvelse, som oss påkommer redan,
Dy fruchta vij oss ey, fast verlden innan kort
Förgicks och bärgen mitt i hafvet sunka bort.

2.

Om hafvet rasade så att dess svall och buller
Kullfälte stora berg, Guds stad ändå skall fuller
Med sina brunnar blij i lust och glädie ther,
Hvarsom thens högstas huus och helga boning är.

3.

Ty Gud är sielfver ther, derföre skall han blifva
Undsatt i godan tijd, men hedningarna styfva,
Förtvifla måste the; kungrijken blij förstörd,
Ja, jorden sielf förgår, när som hans röst blijr hörd.

4.

Gud Zebaoth han är med oss i alla stunder,
Och Herren vår beskyd. Kommer och seer med under,
Herrens så dråplig verk och hvad han giöra kan,
Samt hvad förstörning han på jorden ställer an.

Digitized by Google

5.

Then örlog stillar och i hela verlden vijda,
Kan stiffta fred och roo, så ingen mer må strida,
Then vapnen sönderslår, som bryter spitz och båg
Samt kastar vagnarne i brinnand eld och låg.

6.

Vahrer nu stilla här och eder väll besinner,
At iag är sådan Gud, som prijs på jorden vinner
Och låff bland hedningar. Herren Gud Zebaoth
Han är vår skyd och skärm mot them oss stå emot.

Psalm 47.

Een psalm till at föresiunga Korah barns.

1.

Kom, klapper nu alt folck med händerne ihop,
Och frögdar ehr i Gud och låter derhos höra
Een glädsam, klingand röst, som liuflig stämmer op,
Ty Herren är den, som förskreklig ting kan giöra.

2.

Vår Gud den högste är, een konung stor af macht,
Som för sitt regiment utöfver hela jorden,
Han har ett annat folk vårt välde underlagt,
Ett folk, ett hedna folk, är till een träldom vorden.

3.

Men oss, oss hafver han vald till sitt arfvedeel,
Och Jacobs herlighet, som han fast älskar svåra,
Gud är med klar basun, med pomp och frögdespeel
Upfahren och sig vijst en segerherre vara.

4.

Så låtom oss då nu, Gud, som en konung är
Utöfver jordens krets, lofsiunga och uphöija,
Lät oss förnufftelig och gladt anställa här
Een sång, een frögdesång och dermed intet dröija.

Digitized by Google

5.

Gud på sin helga stool, är för den hedna skar
Een konung och regent och skall tillsammas kalla
Dem med sitt eget folk, så varder han folsnar
Uphögd när Herranom, den ypperst bland dem alla.

Psalm 50.

Een psalm Asaph.

1.

Ded talar Herren Gud, den mächtige, och kallar
Sin verld, den han har giort, det folk som derpå boor,
I öster och så der, som solen nedergår.
Af Zion, der Gudz skeen går up, han ded befaller.

2.

Han skall ey tijga då, vår Gud, når som han kommer,
Ded går förtärand eld för honom och omkring;
Een mächta starker storm, som bäfvand giör allting,
Han skall all verldzlig folck förställa sina dommar.

3.

Församlar mig ihop mina heliga kära,
Lät komma hijt till mig, som achta mitt förbund,
I åtrå mehra än at offra i en land.
Himblarna skola ock förkunna domarne ähra.

4.

Hör mitt folk, Israel, låt mig bland dig betyga,
At iag är Gud, tin Gud, iag straffar ingalund
Tig för dit offer skuld, äre doch allestund
För mig fast öfver nog dina brenoffer dryga.

5.

Jag vill uthur dit huus inga oxar bortföra,
Eij bockar ur din stall, ty hvad i skogen är,
Af diur och boskap feet på bergen här och ther,
Ja, foglar tusend tals, altsammans mig tillhöra.

Digitized by Google

6.

Om mig nu hungrade, så ville iag doch icke
Tig säija derutaf, ty alt hvad som är till
På jordens krets är min. Menar tu at iag vill
Förtähra oxakiött och bockabldet dricka?

7.

Men effter du din Gud tackoffer och betahla,
Dit löfte Herranom, i nöd åkalla mig,
Så får du spöria ded at iag vill hielpa dig,
Tå, tu med lof och prije mig skalt tillfota falla.

8.

Men deremot skall skie at Gud sålunda säijer
Till den ogudliga: Hvij taar du i din mund
Till at förkunna mina rätter och förbund,
Förty tu hatar tucht, min ord förkasta plägar.

9.

När som tu seer en tiuf, till honom tu tig seller,
Tu hafver ock tin deel med dem, som giöra hoor,
Tin mund har ondt på tahl, tin tunga falsket stoor,
Tin bror, tin moders son, them skonar tu ey heller.

10.

Sij detta giör du och iag tijger dertill stilla,
Thet menar tu, at iag skall vara lijksom tu,
Men iag skall straffa tig och sättia tig det nu
Så under ögonen, at tu skall fabra illa.

11.

Merker och seer det doch, I, som så Gud förgäten,
At iag icke en gång bortvijker och då är
Ingen förlösning meer. Ten som tackoffer bär,
Then vijsar iag min väg till rätta sahligheten.

Digitized by Google

Psalm 51.

Een psalm Davids at föresiunga, tå then propheten Nathan till honom kom, när han till Batseba ingången var

1.

Gud, för din godheet skulld, var nådelig, iag beder,
Mig, som så syndat har, afplahna all min brått
För tin barmhertighet och min missgierning leder,
Två bort och rensa af all synd iag har begått.

2.

Ty mina misbedref, som mig min svaghet skyndat
Motvilligt at begå, de äre immer fort,
Mitt samvet till besvär, mot dig så har iag syndat,
O, gode Gud, alleen och mycket illa giort.

3.

Sij ded bekänner iag på ded at du må blifva
Rätt i din ord och saak, hälst då när som du står
För domarn och för rätt at man dig skuld lär gifva,
För ded iag brutit har, men du omgälla får.

4.

I synd är iag aflatt och födder här på jorden
Utaf en syndig säd, sij, Gud, tu hafver lärt
Till sanning, som fördöld och ey är kundbar vorden,
Mig har tu vijsheet lärt, som mig för obevust.

5.

Du värdes, Herre, då med isop mig vähl skära,
At iag må varda reen, två mig at iag blijr hvijt
Som sniö om vintertijd, lät mig derhos få höra
Een sådan lust och frögd, som kan mig giöra qvit.

6.

Den sorg och hierte ångst, som mina been förkrossat,
Ach frögda dem igen; dit ansicht vänd doch bort,
Se intet på min synd och lät mig blij förlossat,
Och frij för alt ded ondt, som iag mot tig har giort.

Digitized by Google

7.

Gud, du som mig har skapt, du värdes mig och gifva
Ett hierta, som är reen, en anda ny och vijs,
Förkasta mig ey bort, men lät mig altijd blifva
Inför titt ansicht qvar förnögd och väl tillfredz.

8.

Den helga goda and lät mig ey heller mista,
Tag icke henne bort, men lät mig alltid få
God tröst utaf tin hielp, lät stedze hoos mig vista
Een full frijmodig and, som mig uphålla må.

9.

Förty mitt upsåt är at lähra tina vägar,
Dem öfverträdarom och vijsa syndarn hän,
At vända sig till tig, och om iag blodskuld äger,
Så fräls mig derifrån, och rät mig op igen.

10.

Gud, som min frälsar äst, ach at min svaga tunga
Må kunna höija op dina rättfärdigheet,
Gif mina läppar krafft så at min mund må siunga
Om dina låf och prijes och det förkunna rätt.

11.

Du har ey lust dertill at man dig offer bährer,
Jag skulle elliest väl med offer stält mig in,
Fast mindre at man med brenoffer dig förähnrar,
Men ded är ditt behag när ett beängslat sin,

12.

Een anda full af sorg, ett hierta heel bedröfvat,
Sig kastar för dig neer, ded är, o Gud, för dig
Ett större värde än ded guld, som är beprövat
At vara alsom bäst. Så hör nu, Herre, mig!

13.

Lät doch din nådes dör för Zion öppen vara,
Och at titt eget folk för tig må gälla högt.
Jerusalem, din stad, lät den ey stå i fahra,
Men laga att dess muur blijr lång och vijda bygdt.

Digitized by Google

14.

Sij då så skole vij, som dig för Gud erkänna,
Uti rättfärdigheet vår offer bära fram.
Än flera offer skall man på dit altar brenna,
Och ded alt skalt så ske uti dit helga nampn.

Psalm 54.

Een undervijsning Davids at föresiunga på strångespeel, tå de af Siph kommo och sade till Saul: David har sig fördolt när oss.

1.

Hielp, Gud, genom titt nampn, hielp mig och skaff mig rätt
Genom din macht, o Gud, iag beer at du vilt höra
Min bön och min muns tahl, ty stolta alla slätt
De hafva satt sig up mig platt till at förgiöra.

2.

Och the våldsvärkare, som intet hafva dig
För ögon, sträfva hårt min siähl at efter ställa,
Och bringa upå fall, men sij, Gud står med mig,
Min siähl uphåller han, så ingen den kan fälla.

3.

Han skall i sijnom tijd ded onda, mig är skedt
Af minom fiendom, betahla dubbelt mera.
Genom tijn trohet, som du mig har för betedt,
Vilte, Gud, iag tig ber, them uti grund förstöra.

4.

Ett glädieoffer vill iag giöra, och titt nampn
Iag tacka skall för tu så tröstligt är och goder,
Ty tu mig uthur nöd och motgång hielper fram,
At iag min fiends fall med lust påseer och skådar.

Digitized by Google

Psalm 56.

Ett gyllenne klenodium Davids, om the dumba dufvona ibland de fremmande tå the philisteer grepo honom i Gath.

Gud, var mig nådelig, ty nu fast många finnes
Bland desse menniskior, som arga är till sinnes
Och draga storan nit att nederkasta mig
Och bringa på förderf; ded Gud förbarma sig,
Ty många äre till, som daglig mot mig strijda
Och mina fiender, som på min ofärd bijda,
De äre stolte nog och utaf högmod full,
Så at iag fruchtar mig för them at råka kull.
Men då, då hoppas iag, som mest och är rätt säker,
At Gud mig frälsa skall och med stor ijfver vräker
Een sådan oförrätt. Jag prijsar Herrans ord
Och hoppas uppå Gud och fruchtar mig ey stort.
Hvad kan doch menniskian, hvad vill doch kiött uträtta
Mot den, som alt sitt hop och lit til Gud kan sätta?
Doch fahr och fijka de och strijda mot min ord
Och hvad iag nembner fram ded blifver genast spord
Och till det värsta tydt, med deras tanker onda,
Och anslag full med list, dhe dagelig begrunda,
Och giöra onda råd, at bringa mig i nöd,
På fall, till undergång och seen till öfverflöd.
Så hålla de ihop och taga noga vahra
På all min doon och acht de trachta at erfahra
Och finna öppet hugg min siäl at grijpa an,
Men deras egen brott, den räknas ingen grand,
Ded är tillgifvit reen. Ach, herre Gud, störd neder
Och vijs doch ingen nåd ey heller någon heder,
Ett sådant elakt folk, men räkna tu min flycht
Och fatta hvar den tåår, de uhr min ögon tryckt.
Ded är iag visser på, at du ded lährer giöra
Och mine fiender med skam tilbakars köra,
Ded merker iag full grant, när iag dig ropar an,
At du äst mig een Gud, som hielpa vill och kan.
Jag prijsar Herrans ord, Gudz ord vill iag berömma
Och med ett stadigt hop uti hans nåd mig giömma
Och fruchta ingen nöd. Hvad kan ett uselt kräck,
Een menniskia, som iag, mig giöra för afbräck?

Digitized by Google

Jag har mig föresatt och giort ett löfte redan,
Derved iag blifva skall och inte vijka thedan,
At iag Gud tacka skall och prijsa Herrans nampn,
Ty han har frälst min siäl och fört i säker hampn,
Mig frijat från een död, som evig är; du rätter,
O, gode Gud, min gång och styrer mina fötter,
At iag ey slinta kan men vandra å och ä,
För Gudi och hans troon dess lefvans lius at see.

Psalm 57.

Ett gyllene klenodium Davids till at föresiunga, at han icke borto blef, då han för Saul flydde in i kuhlone. Melodie som den 6 psalm i Lobwassern.

1.

Var nådelig mig arma,
Var nådig, dig förbarma,
Gud, du min siälatröst.
Min tillflycht vill iag grunda
På dig, till dess det onda
Går bort, och iag blir löst.

2.

Gud af sin himmel sänder
Mig hielp mot fiendens händer
Hans godbet giör det vist
At all min jämmer svinner
Och ey försmädarn hinner
Att stempla någon list.

3.

Min siäl mond eljest vara
Bland leyon uti fahra,
Bland folck af sådant slaag.
Thes tungor äre lågor,
Och tänder pijl och bågar,
Som skada natt och dag.

4.

Men tu i himmelns fäste
Står på tin tienares bästa,

Digitized by Google

Förgiör them allihop,
Som sina nätt uthställa,
För mig them skall tu fälla,
I theras egen groop.

5.

Mitt hierta sig bereder
Att gifva prijs och heder
Tig, Gud, som thed sig bör.
Min ähra skall upvaka,
Med psalter vill iag tacka
För'n solen dagen giör.

6.

Jag vill tig, Herre, prijsa,
Tin ähra vill iag vijsa
Alt folk, i verlden fahr.
Jag vill tig, Gud, lofsiunga
Bland gamla och bland unga
Och bland den hedna skaar.

7.

Tin godheet så vidt streker,
Som sky och himmel räcker
Samt titt sanfärdig ord;
Uphög, o Gud tin ähra,
Så är tin storheet mehra
Än himmelen och jord.

Psalm 60.

Ett gyllene klenodium Davids till at föresiunga om ett gyllene rosenspan till at lähra, tå han stridt hade med the Syrer i Mesopotamien och med de Syrer af Zaba, tå Joab omvände och slog the Eedomeer i Saltdalenom tolftusende.

1.

Gud, som bortdrifvit har oss och så platt förstört,
Du, när du vreder vast oss strengelig beemöt
Ach trösta oss igen, värdes oss också hela
Hvad, som förfallit är och jordenne kan fela.

Digitized by Google

2.

Du har dit folk och land, en hårdan stöt bevijst,
Inskänkt en sådan dryk, som oss omkull har sijst.
Doch har du dem, som tig af hiertat fruchta kunna,
Till deras säkerhet ett tecken velat unna,

3.

På det dit eget folk, ett folk som tig har kär,
För ofrid blifva frij och frälste fier och när,
Så lät tin högra hand, sig them till hielp utsträcka,
Så lät vår suck och bön till misskund tig opväcka.

4.

Gud i sin helgedom han föör ett heligt tahl,
Som mig så frögda kan, dy skall iag Suchots daal
Afmäta och derhoos mig Sichem helt tilldehla,
Mig hörer Gilead, ded kan mig intet fela.

5.

Manasse har iag med mitt välde underbracht,
Så är och Ephraim mitt hufvuds största macht.
Juda min förste är, Moab mitt kaar at tvätta,
Så lär iag och min foot utöfver Edom sätta.

6.

Isynnerhet så skall ded Philisteers land,
Mig fägna vänliga och villig gå till hand.
Ho är som leder mig, hvem är den som mig förer
Uti en fastan stad till Edoms starka dörar?

7.

Men skulle icke du, o Herre, giöra ded,
Du, som oss drifvet bort och icke drager med,
När hären gå i felt, ach ja, lät tig behaga
Och far med oss åstad, hielp du oss fienden jaga.

8.

Ey båtar menskiohielp när nöden kommer å,
Men du, o Gud, äst den, som vij fast byggia på,
Med Gud så vele vij fritt våga all vår lycka,
Han lärer med en hast vår fiend' nedertrycka.

Digitized by Google

Psalm 62.

Een psalm Davids för Jeduthun at föresiunga.

1.

Allenast efter Gud så väntar nu min siäl,
Ty han mig hielper vist, han monde också vara
Min tröst och mitt beskärm i allom nöd och fahra
För allt mig störta kan, så skyddar han mig vehl.

2.

Hur länge ha I lust eene lijf så afferstå
Och som en lutand vägg och rembnat maur kullryckia,
Sampt tänkia honom med ehr lögn och falskhet tryckia
Och på förrädligt vijs hans vählfärd undergå.

3.

Men ded är ingen nöd, min siäl har alt sitt hop
Allenast upå Gud och venter, at han tager
Mig uti sitt beskärm och utur nöden drager,
Ty är min vissa tröst, at han mig hielper op.

4.

Gud är min salighet, min klippa och min borg,
Min starkhet Gud och är, min ähra han bevarar.
Hoppas på Gud, I folk, de sina han försvarar.
Den Gud sitt hierta gier, kan lefva utan sorg.

5.

Men menniskorne the alsintet doch förmå,
Så kunna feela ock bå myndige och store,
The våga ingenting så många som de vore,
Orätt och öfvervåld man ey må byggia på.

6.

Ert hierta låte sig af rijkedom ey dra,
Men hålla sig till Gud, som mäcbtig är allena,
Däd har iag offta hört utaf Guds ord, thet reena,
Gud lönar hvar och en, som han förtient kan ha.

Digitized by Google

Psalm 63.

Een psalm Davids då han var i Juda öken.

1.

Du äst, o Gud, min Gud, iag arla till tig vakar,
Min siäl och krop till tig een tröst och längtan har.
Uthi ett magert land, som uthaf vatten bar,
Seer iag, Gud, effter tig, at iag tin hielp der smakar.

2.

At iag tin stora macht och ähra motte skåda
I tinom helgedom, tin godheet bättre är
Och mehra värt än lijf. Af allo hierta bär
Jag fram tit lof och prija med mund och läppar båda.

3.

Fast gierna lofver iag tig alla mina dagar,
Iag lyffter händer up uti titt helga nampn,
Det är min frögd och lust tit låf at bära fram,
Bå när iag går till sängs och åter op mig lagar.

4.

Tu äst min stora hielp, tu äst som mig beskyddar,
At iag mig frögda kan, derföre och min siähl
Sig håller in till tig, tin högra hand så väl
Uphåller mig, at iag bor trygg i mina hyddor.

5.

Men the, som efterstå min siäl til at förgiöra
Och öfverfalla mig, the måste fahra hän,
Bort siunka under jord och intet op igen,
Gud skall igenom svärd och odiur dem förstöra.

6.

Men konungen har frögd och uti Gud sig gläder,
Then, som ved honom svär och i sin trohet står,
Han varder prijsader, men then med lögn omgår,
Hans mun skall stoppat blij, hans tahl förgår som väder.

Digitized by Google

Psalm 64.

1.

Hör, Gud, min röst, när som iag klagar,
Bevar mitt lijf, förskyhl mig väl
För fienden, som mig fast plågar
Och gruflig sätter till min siäl,
För them, som ondh församling föra,
För theras hoop, som illa giöra.

2.

Som svärd the theras tungor skärpa,
De skiuta med förgiftig ord
Och them lijk pijlar på oss verpa
Och uthan fruchtan giöra mord,
De skiuta lönlig och sig hasta
Den fromma dermed kull att kasta.

3.

Dhe äre dierfve på att hitta
Och onda anslag stella an.
När som de hemlig samman sitta,
Ho är, som dem då spörija kan?
Bå list och falskheet de använda
Och läggia nätt för den elända.

4.

Men Gud skall hastigt sig inställa
Och skiuta så dem svijda skall,
Och theras tunga skall them fella,
Så de bespottas öfverall,
Och de, som sådant se och höra,
Förmärka at ded Gud mond giöra.

5.

Men the rättfärdiga och fromma,
Som Herren Gud för ögon ha.
De skola tröst och frögd bekomma
Och utaf hiertat vara glad,
The skola sig deraf berömma
Och aldrig deras Gud förglömma.

Digitized by Google

Psalm 65.

1.

I Zion lofvar man dig, Gud, i stillhet fort
Och dig betalar man hvad lyffte som är giort,
Och som du hörer bön samt äst så god och frommer,
Så bender ded sig då at alt kiött till tig kommer.

2.

Men vår missgierning mond oss trycka hårdelig,
Fänlåt då, Gud, vår synd och var oss nådelig,
Säll är then de uthvaldt och bonom till dig drager,
I tina gårdar skall han boo i alla dagar.

3.

Utaf dit helga huss så hafver han rijk tröst,
Han har sin hugnadt af ded templet aldramest.
Hör oss, o Gud, vårt hop för tin rättfärdig under,
Tu, som med tijne krafft all bergen krafftig grunder.

4.

Du, som begiordad äst med all gudomlig macht
Och alt hvad fier och när dit välde underlagt,
Du stiller hafzens gny samt folk och böllors buller,
Så hela landet blijr af skreck och bäfvan fuller.

5.

Du gläder alt som rörs bå arla och så qväll,
Besöker land och jord och vatnar det fullväl
Och giör ded mycket rijkt, Gudz källa vatten gifver,
Som fuchtar iord och mark så en god åhrs växt blifver.

6.

Du kröner åhret så at dina fotaspor
Af fettma drypa fast, dy äng och åker gror,
Och de i öknene, bland berg och dalar byggia,
De lefva uti lust välsignadt, frij och tryggia.

Digitized by Google

7.

Där är en herlig dygd, jordmarken full af fåår,
Och dalerne stå tiock med såd ehvar man går,
Alt detta, när man seer, sig hiertat deråth gläder
Och i förnöijligheet een herdevijsa qväder.

Psalm 66.

1.

Frögdens Gud i all land, låfsiunger till at ähra
Hans nampn, så moste I och honom prijs hembära.
I måste säya så: O Gud, hur underlig
Doch dina gärningar i verlden vijsa sig.

2.

För tina stora macht skall tinom fiendom feela,
All land the bedia tig så och lofsiunga sela.
Jag menar alla land och folket deruthi,
At the för tina nåd everldlig taskesam blij.

3.

Kommen och seer uppå Gudz värk och stora under,
Seer på hans gärningar och them fulväl begrundar,
Seer på hur underlig han för sin krafftig verk
Ibland oss menniskior med sinom arm så stark.

4.

Vij ville frögda oss i honom som förandrar,
— — — — — — — — — — — —
Han råder i sin krafft han skådar af och an,
Så den affälliga sig ey uphäfva kan.

5.

Låfver, I folk, vår Gud, hans lof låter vidt hörа,
Then våra siäl vid lijf uphåller och kan giöra,
At vij uti vår gång ey slinta, ja också
At våra fötter ey ovissa stegen gå.

Digitized by Google

6.

Ty, Gud, du har försökt oss och som silfver pröfvat
Fört oss i bächtelse, du har oss ock bedröfvat
Med tunga, som du på vår svaga lender lagt,
I ded du menskiors tvång vårt hufvud öfvervracht.

7.

I eld och vattennöd vi också offta varit,
Men sij, omsijder är din nåd oss vederfahrit,
I ded du vederquekt oss och uhr fahran ledt,
Ty skall iag tacka tig med ett brenoffer fedt.

8.

Mitt löfte, som i nöd iag giort, skall iag betahla
Och hvad iag tahlat har med mina läppar hala,
I ded iag i ditt huus med offer komma vill
Och låta oxar, bock och vädur gå dertill.

9.

Kommer och hörer till I alla, som sig gifva
Till lefva gudelig och i Gudz fruchtan blifva,
I alla, menar iag, som Gud för ögon ha
Och för all ond bedref sig vähl till vara ta.

10.

Jag säger: Kommer hijt, hijt most I ehr inställa,
Ty iag om Herrans nåd och godhet vill förtällia,
Jag vill förkunna ehr, iag vill at ded blijr spordt,
Hvad gott han mig betet och mino siäl har giort.

11.

Ty när iag med min mund och tunga tilbedt Herran
Och prijsat honom högt, sij då var han ey fierran,
At höra på mitt rop, ded vore intet skiedt,
Om han hvad ond och argt uti mitt hierta seet.

12.

Om iag en orätt saak, vrångvislig före hade,
Han hörde mig ey tå, ey heller nederlade
Han mina fiender, therföre hör han mig,
Han achtar på min bön och teer sig nådelig.

Digitized by Google

13.

Nu lofvat vari Gud, som intet vill förkasta
Min bön, men med sin hielep sig snarlig till mig hasta,
Ja, ärat vari Gud, som intet vänder bort
Sin godhet ifrån mig, men hielper immer fort.

Psalm 69.

Een psalm Davids om Rosena at föresiunga.

1.

Gud hielp mig, iag tigh ber, ty vatten går mig öfver
Alt in till mine siäl och hvad som mig bedröfver
Är det, at iag faar neer uti en diupan dy,
I vatten bottenlös at dränkas deruti.

2.

Jag hafver ropat så, at halsen hees är vorden;
Och synen mig förgåås, för det iag här på iorden
Så länge bijda skall upå min Gud, förty
The, som mig hata, meer än hufvud håren blij.

3.

The, som mig utan skäl förfölia och förhala,
The äre mächtiga, iag moste det betahla,
Iag intet röfvat har, min galenskap ändoch
Så vistu Gud, som bäst sampt skulder öfvernog.

4.

Lät dem icke på mig till skam och nesa komma,
Som tig, Gud Zebaoth, förbijda, dijna fromma,
Som sökia, Herre, tig du Gud af Israel,
Lät komma ey på blygd, ey lijda någon deel.

5.

Thy iag för dina skuld försmädelse får lijda
Mitt ansicht, full af blygd thet kommit och så vijda,
At iag för mina bröder är främmand och okiänd,
Ja, mina moders barn the ha sig från mig vändt.

Digitized by Google

6.

Thy then nijtälskan, som iag för tit hous mond hafva,
Upfräter mig så fast och kan mig dra till grafva,
Thet trycker mig så hårt at man försmäder dig,
All sådan hädande ded faller uppå mig.

7.

Jag fastade och greet och fälte bittra tårar,
Jag drog en säck upå men blef begabbat svåra,
I porten sittia the och tasla intet gått,
Om mig så qvädа the, när de ha dricka fått.

8.

Men, Herre, iag tig beer, efter du äst så nådig,
Tig Gud, som äst så stor af godhet och rättrådig,
Hör mig med tina hielp, som trygger är och fast,
At iag må reddat blij af all den öfverlast.

9.

Tag mig uhr treken up, fräls mig frå them mig hata,
Lät diupa vattnen ey och floder mig kringfatta
Och dränka uti grund, at gapet intet må,
När iag upsvulgen är blij täppat åfvan på.

10.

Bönhör mig, Herre kär, tin godhet till mig vände,
Som är så tröstelig, barmhertig uthan ende,
Bortgiöm titt ansicht ey för tinom tienare,
Bönhör mig snarliga ty mig är ångst och vee.

11.

Nalka tig till min siäl, mot mina fiender arga,
Förlossa henne, ty tu vest dhe äre marga,
Ty elliest ingen hielp iag seer och vänta kan
Till min hugsvalelse iag finner ingen man.

12.

Den mat de gåfve mig var bara gallan gröna
Och ettika för torst; men Gud han skall them löna,
Så theras bord för them en snara blifva skall,
The varda blind och lahm och komma uppå fall.

Digitized by Google

13.

Utgiut, rättfärdig Gud, på them tin grymma vrede,
Lät deras huus och boo förfalla och blij öde.
Ty the förföllia them, som tu förr slagit har,
Berömma^thet, at du de dina illa slår.

14.

Lät falla them i synd ved alt, som de begynna,
Till tin rättfärdighet lät them ey heller hinna,
Uthskrapa them uthur den boken, hvar som stå
De dina tecknade, låt dem dit intet nå.

15.

Men iag elländig är och hafver ondt ty värre,
Hielp och beskydda mig, o gode Gud och Herre,
Jag vill tig lofva med en vijsa och iag skall
Tit nampn högt ähra och lofsiunga öfver all.

16.

Ded täckes Herren meer, han ock ded bettre pröfvar
Än offra up en stuut som hafver horn och klöfvar,
Den elände, när han ded seer, skall glädie få
Och them, som sökia Gud, lähr hiertat lefva då.

17.

Ty Herren hörer till the fattiga fast många
Förachtar ingaleud the sins arma fånga.
Låfve då himmelen och iorden med des krets,
Vår Gud med alt som rörs och hafvet sammaleds.

18.

Gud Zion hielpa skall och Juda städer byggia,
Så the, som sittia ther, blij bofast, frij och trygga,
Hans tienare ha der sitt arfvelot och the,
Som älska Herrans nampn, de dvellias uti fred.

Digitized by Google

Psalm 70.

1.

Skynda dig, Gud, min siäla tröst och helsa,
Herre, kom snart att hielpa mig och frälsa,
Skämme sig och komme på fall, som våga
Min siäl at plåga.

2.

Vende till ryggia och få skam och näsa,
The mig ondt önska och sig mot mig resa,
Lät upå skam komma alla i hopa,
Som så, så ropa.

3.

Men frögde sig the, som effter tig fråga,
Och the, som tina sahlighet kär åga,
Säija altijd: Gud vari höglig ährat,
Hans lof förmehrat.

4.

Doch sij, iag är då fattig och elende,
Var snar, o Gud, och hielpen mig tillsende,
Förlossa mig från ofall och olycka.
Herre, drög ike.

Psalm 71.

O, Herre, som iag min förtröstan på tig sätter,
Så är min tillförsicht at du och intet lätter
Mig komma upå skam, frels, frels och hielp mig uth
Och giör omsijder på min saak ett rättvijst slut.

Digitized by Google

2.

Var som du lofvat har, min starka tröst och klippa,
Een borg dijt iag kan fly, hielp Gud at iag må slippa
Den ogudachtige tyrannens svåra band,
Som med orättvisheet förtrycker folk och land.

3.

Du Herre, Herre, har alt ifrå moderlijfvet
Och från min ungdoms åhr mitt hop och tillflycht blifvit,
Du hafver lagat ded, at iag är vorden till,
Så min berömmelse iag tig tillmäta vill.

4.

Och fastän mången een mig holler för vidunder,
Så vestu at iag doch min tröst upå dig grundar,
Låt derför af din prijs min mun alt vara full,
At daglig tacka tig för tina godheet skull.

5.

Förkast mig icke då, när ålderen begynner
At nalkas, och när som iag mig fast svag befinner,
Ty iag har fiender, som rådslå intet vähl,
Men tahla emot mig och vachta på min siäl.

6.

The seya: Gud har nu sin hand från honom tagit,
Therföre grijper till, han är snart nederslagit.
Gud, var ey långt från mig men skynda dig doch hijt,
At de må skemma sig, som bära hat och nijt.

7.

Men iag vill immerfort blij tålig, altijd bijda,
Och dit så stora låf förkunna verlden vijda,
Min mun skall tahla högt om din rättfärdighet,
Din sahlighet och så, som ingen räkna veet.

8.

I Herrans, Herrans kraft, så går iag frij och trygger
Och din rättfärdighet at prijsa, mig åligger,
Din under med beröm, at låfva för hvar man,
Sij ded har du mig lärt ifrån min ungdom an.

Digitized by Google

9.

Förlåt mig ey, o Gud, när ded så vijda lijder,
At iag blijr gammal, grå och ålderssvag omsijder,
Lät mig min ålderdom så nyttigt vända an,
At iag för barnabarn din macht förkunna kan.

10.

Gud, tin rättfärdighest och hvad tu giör på jorden
Är stoor, hvem är doch til, som dig är lijker vorden,
Du låter mig ibland erfahra ångest nogh,
Men sedan kommer tu i nåder mig i hog.

11.

Du giör mig lefvande å nyo och mig drager
Uhr jordens sorgediup, du äst den som så lagar,
At iag blijr ganska stoor, du styrker mig igen,
Så at iag orsak har at tacka dig allen.

12.

Jag vill med harpeliud dig för din trohet prijsa,
Jag vill tig, o min Gud, lofsiunga med en vijsa,
Jag vill och stemma in ett liufligt psalterspel
Och ähra dig, som äst een heelig i Israel.

13.

Min siäl, som du förlöst, så ock min mun och tunga,
The äre ganska glad och skola tig låfsiunga,
Och tin rätferdighet, men skemmas måste the
Och komma upå skam, som mig alt ondt betee.

Psalm 73.

1.

Vist hafver Israel Gud till sin tröst utkohrat,
Vist hafver Herrans folk, när där ett hierta fins,
Som reen från onsko är, ey hoppet bort förlohrat,
Fast verlden går emot och lyckan sfvug syns.

Digitized by Google

2.

Men iag, som svager är, iag hade så när felat
Och staplat med min fot, då när ded mig förtröt,
Om the stortalage, at lyckan med dem spelat,
Och dem ogudligom alt händer lusft och sött.

3.

Dy desse äre ey för döden uti fahra,
Men stå som ett palatz, dhe äre icke så
Olyckan till ett roef, som andra plägar vara,
Ey heller kommer them den ringsta plågan på.

4.

Derföre hender sig at deras stolthet blifver
Erkendt för kostlig ting, som achtas mycket stort,
Och hvad för öfvervåld, man öfvar och bedrifver
Emot den fattiga, ded heter rättlig giort;

5.

Af stolthet svälla de och giöra hvad de tycka,
De yfvas som en bunk, som gödder är och feet,
All ting förachta the och sökia at förklicka
Med nidisk, ond förtahl den, sig oskyldig veet.

6.

Alt hvad de tahla fram, ded skattas som ded komme
Af sielfva himmeln neer och moste giltig blij,
Så at en menig man, fast för en fåfäng fromma,
At nyttia vatten nog, dem faller villig bij.

7.

De seija: Hvad skall Gud derefter mycket fråga
Och skiöta stort om dem, sij huru lyksam är
Den ogudachtig hoop, som fast allena åga
At nyttia verldzens lust och varda rika här.

8.

Men iag, som dägger vin ostrafelig at lefva:
Och rene händer två, most lijda daglig vee
Och plåga öfver nog, hvar morgon seer iag svefva
Dia nepst utöfver mig. Skall ded så fåfengt skiee?

Digitized by Google

9.

Sant är, at iag fullt när har talat sammalunda
Och fört mitt ord som de, men dermed hade iag
Fördömt all tina barn, iag tänkte at begrunda
Dedsamma, men doch sij, ded tog för mig ey lag.

10.

Men när omsijder iag i Gudz hus monde gånga,
Då merkte iag fullsnart hvad ändalycht de få,
Ty du har sat them på en ilig haalan spånga
Och låter them så platt förstörd till grundet gå,

11.

De blij till intet snart, förgås och få en enda,
Fast med förskräckelse, de varda som en dröm,
När man upvaknar brått, och blijr ey mehra kende
Med heeder uti staan, så ingen achtar them.

12.

Men thed är, som mig kan i hiertat mycket grämma
Och stinger niurana at iag mig har betet
Som en förvister man, så iag mig vähl må skämma,
Dy iag för dig och är ett vildiur uthan vet.

13.

Lijkvähl iag alstedz blijr ved tig, ty du mig håller
Ved tina högra hand, du leder mig full snar
Efter dit goda råd, och dina godheet våller,
At tu på sidstone mig up till ähra tar.

14.

Jag frågar ingen gran om himmeln eller iorden,
När iag tig, Herre, har och om änskönt mins krop
Och siäl försmächtade, så åstu ändoch vorden
Mitt hierta till en tröst, min deel och enda hop.

15.

Dy du förgiör med hast, dem som ifrån dig vijka
Och drifva hoor mot tig, men mig en glädie är,
När iag till Herren Gud mig holler och tillijka
På honom hoppas kan och prijsa hvad han giör.

Digitized by Google

Psalm 78.

Een undervijsning Assaph.

1.

Hör på, mitt folk, min lag och edra ögon böijer,
At märka på mitt taal och hvad mia mund ehr säyer,
Iag vill med ordspråk fram förtällia hvad iag vet
Om gammal ährende och hvad som fordom skett.

2.

Thet som af gammalt här vij hafva hört förtällia,
Ded hafva fäderna ey kunnat för oss döllia,
På thet vij åter igien för våra barn så fort
Förkunna Herrens verk, hvad under han har giort.

3.

Han har ett vittnesbörd i Jacob vähl uprättat
Och gifvit uth en lag at Israel skull' vettat,
Som vär, at hvar och en sin efterkommand ätt
Och de som födas än, den skall förkunna rätt.

4.

På ded de måge fast sitt hop till Herren sätta,
Hans bud sig hålla ved, hans verk ey platt förgätta,
Och deras fäders ort ey föllia som var ond,
Ostadig emot Gud och utan trogen grund.

5.

Lijk som Ephraims barn, fast de bevepnat vöre,
I strijden föllo af, på vrånga vägar föro,
Och icke vandrade i Gudz förbund och lag
Men glömde hvad gott Gud dem giorde fordom dag,

6.

Han har på Zions mark och uti Pharaos rijke,
För deras fäder giort ett under utan lijke,
Han skilde hafvet åth och lätt dem genom gå,
Dy vattnet moste lijk en muur på sijdan stå.

Digitized by Google

7.

Seen ledde han dem fort och lät en molnsky vijsa
Dem rätta vägen fram, om natten lät han lysa
För them en blasan eld och när i öknene
De ledo någon torst, så lät han detta skie,

8.

At klippor remnade och bergen sönder brackte,
Så vattnet ymnig ran, att hvar sin törst då slechte,
De syndade lijkväl den högste Gud emot,
Ja, hårt förtörnade med deras daglig knott.

9.

De blygdes ey derved, at de så Gud försökte,
När som de tyckte så, at födan ey tillräckte,
Ty de så obetänkt sig torde understå
At tala emot Gud, at synd var höra på.

10.

Ja, skulde Gud och här i dessa vilda lunnar
Bereda dukat bord för så många tusend munnar,
Han har väl stor beng och klippor vatten bracht,
Men skaffa kiöt och bröd, dertill vill mehra macht.

11.

När Herren thet förnam, vart han till vred uptender,
At han förtärand eld utöfver Jacob sender,
Och straff på Israel, för de ey trodde på,
At Gud allsmächtig är och alting kan förmå.

12.

Seen böd han skyerna, som deifvas utaf väder
Och lät af himmelen ett manna regna neder,
Een spija, en herlig maat, et himmelskt englabröd,
Och frelste underlig dem från en hungers nöd.

13.

Han lät, och östanvind och sunnan väbr sig röra,
Som kunde sofvel nog och foglar till dem föra,
The kommo hopetals, som stofft och regnedrop
I lägret till dem neer, mehr än the ätha op.

Digitized by Google

14.

När lusten nu var slekt och vore öfvermätta,
Och the än bölle på med fogla kiöt at ätta,
Så kom Guds vrede brot och drap så mången siähl,
Ibland de yppersta af huset Israel.

15.

Men öfver detta alt de syndade än mehra
Och trodde intet på hvad under Gud mond giöra,
Derföre lät han them döö bort och intet få
Hvad gott dem ärnat var, men plägad undergå.

16.

När han nu drap dem så, sin brot de då bekände,
Begynte sökia Gud och sig till honom vende,
De komme väl ihug at Gud är theras tröst,
Och at den högste förr dem offta har förlöst.

17.

Men doch var skrymteri alt thed som de med fohro,
Med munnen lego de och så vanartat voro,
At deras hierta ey rätt fast til honom var,
Men slepte hans förbund, som en otrogen skar.

18.

Lijkväl så ville han barmhertig sig bevijsa,
Förlåta theras brott och theras plåga lijsa.
O, hvad en nådig Gud, han såg dem vara kiöt,
Som lijk ett väder fahr och snarlig blåjr förödt.

19.

De monde offta Gud, den heliga, förtreeta
Och uti öknene till vrede mot sig reta,
De tänkte intet på hvad under, som hans hand
Då giorde, när han bracht dem uhr Egypte land.

20.

Då, när han bäk och brun i bahra blod förvende,
Des lijkes många slags ohyror månde sända
Och andra plågor svår utöfver Pharao
Och hans hårdnackat folk, som uti Zoan boo,

Digitized by Google

21.

Med liungeld, hagel, frost så kunde han dem tvinga,
Han kunde få och frucht uti förderfvet bringa.
Uti sin vrede lät han onda englar gå
Att öfver deras lijf och egor råda få.

22.

De drapte folk och fä och den, som först var födder
Af de Egyptier, blef slagen och förödder;
Men sit utkohrat folk så lät han fahra bort
Och in i öknene som fähr dem ledde fort.

23.

Han förde dem så väl at ingen ting them kränkte,
Men deras fiender i hafvet all fördränkte,
Han lät dem komma till de gränser och ded land,
Som hah förverfvat har med sina högra hand.

24.

Han monde annat folk uhr deras land fördrifva,
På ded at Israel där motte boo och blifva,
Men ded var alt förgäfs, dy de försökte Gud
Och höllo intet ved hans vitnesbörd och bud.

25.

De föllo åter om och plat tillbakars låge,
De höllo intet mehr än som en ospend båge,
Lijk deras fäder för, som Gud förtörnade,
Som deras afgud-tiänst på högder lätte skie.

26.

När Gud en sådan hård och vanart hop dem sporde,
Förskiöt han Israel och ingen nåd mehr giorde,
Han lät och fahra hen sin boning, som han där
I Silo hade fäst, sitt folk at vara när.

27.

Seen gaf han deras macht och herlighet i händer
Af deras fiender och så sin grymhet vänder
Med alfvar mot sitt arf, så elden brachte om
De unga män, at knapt en möö till giftes kom.

Digitized by Google

28.

Så blef och prosterna igenom svärd förstörde,
Och ingen enkia fans, som grått och klagan förde,
Men Herren vaknade lijk som en starker man,
Som kommande från vijn sig gladlig steller an.

29.

Han trykte fienden och slog dem upå baken,
Så de en evig skam behöllo för den saken,
Joseph och Israel uthvalde han ey meer,
Men Juda och ded berg af Zion hölt han kiär.

30.

Han byggde högt och fast sin helgedom och säte
Och giord ett evigt verk, som ingen må förgäta,
Och välde David uth, der han med fåhren gick,
Den trogne Jesse son, som regimentet fick.

31.

På ded han Jacobs hums skall förestå och föda
Och Israel hans arff på Herrans vägar leda.
Ded har han trolig giort, han har alt Israel
Födt, som een fåhrahiord och dem regerat wähl.

Psalm 85.

1.

Du Herre, du som vast uti de forna tijder
Så nådig och så god emot tit folk och land
Och Jacobs fångar frelst uhr daras fiends hand,
Förlåtit deras synd, dem varit mild och blijder,

2.

Tu, som tillförene tin vrede alt borttagit,
O Gud, vår frelsare, tröst oss och lät ey skee,
At du ogunstig äst, men oss din nåd bete,
Lät af med straffet nu, seen du oss länge slagit.

Digitized by Google

3.

Vilt tu då immerfort mot oss onådig vara,
Och skall tin vrede gå och blij till evig tijdh?
Hielp, tröst och vedergveck tit folk och var dem blijd,
At the få glädia sig och slippa allan fara.

4.

Ach, at iag höra fick ded Herren Gud han tahlar
Och lofvar sino folk och sinom helgom frijd,
At intet galenskap dem måtte kommas vijd,
Doch de, som fruchta Gud, han hielper och hugsvahlar.

5.

At i vårt fosterland må bo och gro Guds åhra,
At god- och troheet må tillsamman mötas åth,
Rätfärdighet och frijd må kysses utan mått,
At troheet växa må på jorden mehr och mehra.

6.

Och at rätfärdighet af höga himmeln skådar,
At Herren giör oss gott, vårt land frucht gifva må
Och at rätferdighet må rätta gången gå,
At lag och rätt åltijd ibland oss blijr och råder.

Psalm 86.

Een bön Davids.

1.

Herre hög tin öron neder
Och hör på hvad iag tig beder,
Ty iag arm och usel är,
Elendig, full af beswär.
Verdes du min siäl bevara,
Som är helig, från all fahra.
Lät, o Gud, tin nåd mig ses,
Ty iag är din tiänare.

Digitized by Google

2.

Som iag mig på tig förlåter,
Ropar och ey vänder åter,
  Ack, så var mig nådelig,
  Ty iag trängtar effter tig.
Du äst goder emot alla,
Som förtrolig dig åkalla.
  Fräls min siäl, förnim min bön,
  Var med hielpen intet seen.

3.

Herre, du har ingen lijke.
Hedningarne, stolt och rijke,
  Skola ähra högt tit nampn
  Och med offer komma fram.
Lär mig vandra tina vägar
Och gå på tin sannings stegar,
  Lempa och mitt hierta så,
  At iag dit nampn fruchta må.

4.

Gud, af hiertat iag dig prijsar
För den nåd, som du bevijsar
  Mig, ty tu min siäl giör qvit
  Ifrån diupa helvetet,
Dy de stolta hafva före
Mina siäl till at förgiöra,
  Men du Gud äst nådelig,
  Tålig och förbarmar tig.

5.

Vändt tig till mig med tin nåde,
Sterk tin tienar, låt mig skåde
  Tina macht af högdene,
  Lät ett tecken med mig skie,
At mig vähl går och sig skemme
De, min välferd villia hemma,
  När de see, at du mig äst
  En så mächtig hielp och tröst.

Digitized by Google

Psalm 90.

Een bön Mose, dene Guds manseens.

1.

Tu äst, o Herre Gud, vår tillflycht ifrån slechte
Till slächte ä och ä, så länge verlden rechte.
För än som berg och daal och jorden skapat blef,
Så ästu, Gud, som ded af evighet bedref.

2.

Du, som menniskiorna i sinom tijd dö låter,
Och säyer: Menskiobarn, stå up och kommer åter,
Ty tusend åhr för tig ey mehra räknas än
Såsom en nattevächt, een dag i gåhr gick hän.

3.

Du låter dem ock gå sin kos som flod och strömmar,
De äre lijka den i söta sömnen drömmer,
Lijk gräås och blomster, som förvisnar snarlig bort,
När ded afhugges, straxt om afftonen blijr tort.

4.

Din vrede giör, at vij förgås, din grymbets ijfver
Giör att man hastelig i grafven neerlagd blifver,
Ty våra missbedref okände synder för
Tu ati liuset fram, dit öga allting seer.

5.

Så går vår lijfstijd hän, som neppelig kan hinna
Till åhren siuttio, ded högsta man kan vinna
Är ottatijo åhr, och när ded varit bäst,
Så har ded flugit bort med möda aldramäst.

6.

Men ho är then, som tror at du så vredgas svåra,
Ho fruchtar sig tå för sådan tin grymbet stora,
Lär oss betänkia at vij skola dö sin kos,
Lär oss förståndig blij och fruchta Gud derhos.

Digitized by Google

7.

Vändt tig till oss igen, o Herre, var doch blijder,
Oss tinom tienarom förbarma tig omsijder,
Opfyll oss bittiga med tine nåd, så skall
Vår hiertan frögda sig i våra dagar all.

8.

Gläd och tröst oss igen efter tu oss fast länge
Med plågor hemsökt har, ty vi nu högt omtränge
At få hugavalelse på dhe olyckor mång,
Som vij nu lijdit ha i desse tijder lång.

9.

Lät tinom tienarom tina gärningar vetta,
Tijn ähra theras barn, o Herre, hör oss detta,
Vår Gud vare oss blijd och våra händers verk
Befrämja, lycklig giör med tinom arm så stark.

Psalm 91.

1.

Then ther som under Gudz den högstes skugga sitter,
Och thens alemächtigas beskiärm vidblifva kan,
Ja, hvilken som beskydd hos Gudi sökiat gitter,
Han är väll sannerlig een rät lyksahlig man.

2.

Han kan med tryggan mod till Herren sin Gud seija:
Tu äst mit hop, min borg, min Gud, jag tröstar på,
Så du ey har behof jägarens snara väya
Fast minder at tu för pestsiukan rädas må.

3.

Han skall betäckia tig med sina fiebr och vingar,
Han är tit fasta hop, hans sanning, skiöld och spiut,
Tu tarf ey kräckas för hvad nattens stygghet bringar,
Och för de slemma skått om dagen fiyga ut.

Digitized by Google

4.

Den pestilentien som uti mörkret vankar,
Den siukan, som är att förderf om middags tijdh,
Ey må du rädas för, qväl intet tina tankar,
Fast när och jemte tig många tusend föllo nijd.

5.

Men deremot skall tu med tina ögon skåda
Och see med last uppå den ogudachtiga
Få sin förtienta lön, han skall med skam och våda
Sin vedergälning få, een snöplig ända ta.

6.

Ty Herren är tit hop, som tig och skall beskydda,
Den högste är också sin tillflychts så det skeen,
At intet något ondt skall nalkas tine lyddo,
Ey någon plåga skall tig vederfahras meen.

7.

Han hafver ängharna om tig till att bevara,
Befalt att bära tig på händren och tin foot
På steen ey stöta må, och att tu utan fahra
På tina vägar gån, för alt tig står emot.

8.

Du skalt och kunna gå på leyon, grymma; vilda,
På unga leyonen, hugormar, draker med,
Them skall tu trampa på och intet fahra illa,
Ey någon skada har tu iber att fruchta ved.

9.

Som han begärer mig, så vil iag och så hielpan
Så känner han mitt namps, derföre iag och skall
Beskydda honom, så at ingen nöd skall stielpan,
Han ropar och iag hör honom i nöden all.

10.

Ty iag är honom när i mitt beskyd att taga
Och hielpa honom uth, omsijder sker och thet,
At iag skall giöran stor och op till ähra draga,
Samt mättan med långt lijf och all lyckaligheet.

Digitized by Google

Psalm 92.

Till at siunga på sabbatsdagen.

1.

Thet är een kostlig ting at tacka Herranom
Och tig, du högste Gud, at prijsa och lofsiunga
Med harpo, tie strängd, med psalter, mund och tunga,
Och at tit stora nampn all verlden sprijdes om.

2.

Om mårgonen tin nåd, om afftonen och så
Tin sanning blijr kendgiort, förty du, herre, låter
Mig siunga gladelig om tina verk och dåter,
Ja, tina händers verk iag väl berömma må.

3.

O, Herre, huru är tit verk så mächta stor,
Din tanka svåra diup. Den galen är han steller
Ey någon tro dertill och den, som intet sneller,
Han gier ey acht derpå och minder detta troor.

4.

The ogudachtige som grås förkofra sig
Och the ogärningsmän må väbl och blomstras alla
Till des de i förderf för evigt hedan falla,
Men, Herre, tu äst högst och blijr evinnerlig.

5.

Sij, tijna fiender, sij, Herre, huru fort
The samma sku' förgås, de skola blij förrödde,
Och all ogierningsfolk förgiorde och förströdde,
Mit horn skall blij uphögd och iag med ollio smord.

6.

Mit öga skall sin lust på mina fiender see
Och skall mit öra få så lust och glädie höra,
Upå den arga hop, som sig af ondsko röra
Och sättia sig mot mig, them skall skie sorg och vee.

Digitized by Google

7.

Men then rätfärdiga skall grönska väl och groo
Lijksom ett palmeträ och växa som en zeder
På berget Libanon; the i Guds huus med heder
Planterade, de få i Herrans gårdar boo.

8.

Och, fast de gambla blij, så skola the lijkviss
Få blomstra som en roos på felt och gröna hagar
Och bära färskan frucht och alla deras dagar
Förkunna Herrans nåd, rätvishet, frombet, tröst.

Psalm 93.

Melodi ur Lobwassern.

1.

Herren är herliga beprydd,
Han är vår konung och beskydd;
Han har begynt ett väldigt rijke,
Så vijdt som verlden öfverall
Och tillred att det blifva skall
I evighet förutban lijke.

2.

Ifrån den tijd din stool är fäst,
Blijr thet evig som du sielfv äst,
Och fast sig vattuströmmar häfva
Och böllior fräsa grufvelig,
Fast hafsens vågor resa sig
Och buldra så at allt må bäfva,

3.

Så är doch Herren, der han boor
I högdenne, som iag fast troor,
Väl större, ty tin ord och lähra
Är rättvijs och med heligheet
Så pryder dins huus herligheet
Och blijr evärdlig uthi ähra.

Psalm 102.

Een bön thene eländas när han bedröfvat är och sin klagan för Herranom utgiuter.

1.

Herr', hör min bön, förnim när iag så ängslig klagar,
Giöm ey dit ansicht bort, iag beer, at du behagar
Din öron vända hijt och snarlig höra på
Alt med en nådig acht, när iag dig kallar å.

2.

Dy som en röök och damb så fahra mina dagar,
Min been och lemmar blij förtorkade och mager,
Mitt hierta är ochså försmächtat i min kropp
Så att iag glömmer bort mitt brüd att äta opp.

3.

Mig lådar kiött vid been af suck och gråt fast illa,
Och som en pelican i skog och öcknar villa
Sig håller undan bort, och som steenuggian har
Uti förfallna huus och städer giömt sig qvar,

4.

Så är och lijka iag osäker, altidh vaken
Och eensam, utan hylst, som fågeln upå taaken.
Dy mina fiender försmäda dagelig,
De öfva spott och spee, ja svärja och ved mig.

5.

Jag blandar mat och drick med aska och med tåhrar,
Ty tu af vrede full mig nedersläst och sårat,
Lijk som en skugga nu min tijd framgången är,
Så torkas iag och bort lijk gräs, som marken bär.

6.

Men du, o Herre, äst uthi ett evigt minne
Så länge något slächt på iordea är at finna,
Stat up, förbarma tig, lät Zion giörlig see,
At du äst nådelig och vill dem gunst betee.

Digitized by Google

7.

Dit egit trogna folk af hiertat ded åstunda,
At både kalk och steen med tijden skaffas kunde
At byggia op ett buus, på dåd een hedning må,
Din prijs för ögon see och då med blygd bestå.

8.

Gud vänder sig, at han dhe öfvergifnas böner
Förachtar ingaleud, men nådelig betöner,
Så at then efter ose med tijden skapat blijr,
Gudz stora underverk med tacksam hierta sijr.

9.

Dy Gud han skådar neer utaf hans höga säte,
Af himmeln seer han neer, på ded han må få veta,
Sitt folks elendighet, som döden underlagt,
På ded att Zion må predika Herrans macht.

10.

Ded skall då skie, som hårst när hela konungs länder
Och folk försambla sig, men doch dy värre händer,
At medan ded skall skie, så är min lifstijds krafft
Förkortat, at iag här een ringa hugnat hafft.

11.

Jag säger Gud och beer at du mig ey borttager
Och hastar med mig hän i mina halfva dagar,
Men tijna ord de blij evärdlig, ty du har
Befästat himblarna och grundat jorden qvar.

12.

O Gud, tin åhra och du sielf åst utan ända,
Men jorden, som du har tillredt, måst återvända,
Föråldras, slijtas bort, men våra siälar blij
För all förgänglighet och sielfva döden frij.

Digitized by Google

Psalm 103.

1.

Låfva Herren mia siäl och hvad uti mig är,
Hans heliga stora naampn. O kiäre siäl lät höra,
At du din pligt fullgiör och Herrans låf frambär,
Förgät doch ingalund hvad gott han mig mond giöra.

2.

Den uthaf blotta nåd sin mildhet tig betedt,
Förlåter all tin synd, then tina brister helar,
Ditt lif förlossar från förderf och fahrlighet
Och krönar dig med nåd, sin godhet dig meddelar,

3.

Then tig opfyller med hugsvalelse och tröst,
Så at du, som en örn frisk, ung och däglig blifver,
Han skiper rätt och dem och hielper them förvist,
Som lijda våld för rätt och deras saak sielf drifver.

4.

Han handlar icke så med oss som vi förtient,
Och vår missgierning han ey hårdlig vedergiäller,
Så högt, som himmela är utöfver jorden spant,
Så väldig han sin nåd de sina öfvensteller.

5.

Så långt som öster är från solens nedergång
Så låter han från oss och våra synder vara,
Och som en fahr är mild och from mot barnen mång,
Så skall han alla dem, som fruchtar, väbl förvara.

6.

Thy han väl veet hvad som vij äre för ett verk,
Han vet vij äre stofft, han känner vårt elende,
Menniskans lijf är lijk som gräs på grönan mark,
Som blomstras till en tijd, men snarlig går till ände.

Digitized by Google

7.

Men Herrans nåd blijr fast för them till evig tijd,
Som honom frachta rätt; och barnabarn få höra
Af hans rättfärdighet, helst när de hålla vijd
Hans bud och hans förbund, at de dereffter giöra.

8.

Herren han har sin stool i himmelen beredt,
Hans rijke råda skall och öfver alt regera.
Förkunnar Herrans låf I englar vijdt och bredt,
I, starke hieltar, I, som hans befallning giöra.

9.

I, som dertill besteit at låhra oss förstå
Och lyda hans ords röst, I alla Herrans härar,
Som tiena för hans tron och i hans lyno gå,
Låfseijer vårom Gud och Herrans prijs frambärer.

10.

Så låfver Herran och alla hans händers verk,
Uti de rum, hvar han sin herredöm mon vijsa,
Men du min siähl för alt holt för tit ögnamerk,
At du tin herre Gud skalt för sin godheet prijsa.

Psalm 107.

1.

Nu tackar Herranom, som är så mild och frommer,
Hvars godhet evigt blijr och ey till ända kommer,
Ded seijen I för alt, som Herren har förlöst,
Och hemptat uthur nöd från nord, syd, vest och öst.

2.

The der i öknene som vilda väglös ginge
Och funno ingen stad, ey något bostell finge,
The tvingades af törst och hungershöd så hårdt,
At deras matte siäl alztinge försmächtat vardt.

Digitized by Google

3.

Som the nu ropade till Herren uthi nöden,
Så halp och frelste han them utur denna mödan,
Han förde dem så rätt på vägen till en ohrt,
Där var en bygder stad och boning för them giort.

4.

The skola Herranom för sådan godhet prijsa,
Som menniskobarnen vill sin under klardig vijsa,
Han mättar och förseer med godan drich och bröd
Den siäl, som utaf torst och hunger lijder nöd.

5.

The, som i mörka rum och dödzens skugga sitta,
Som fångne under tvång i jern och bojor sitta
För ded de Herrans bud och lag ey hafva giort
Een skyldig hörsamheet, then ded förmåda tordt.

6.

Ty deras hierta led med rätta sådan plåga,
Så at de hielplös kull och öfwerenda låge;
Men när de beddes nåd, så lätte Gud dem bli
För mörka fängelset samt band och kläfvor frij.

7.

The skole tacka Gud, the skole Herren prijsa,
För han sin under vill för menskiobarnen vijsa,
I thed han sönderstår med macht och bryter bort
Då port och bom, som är af jern och koppar giort.

8.

The gudne vore ock för teras synder plågat,
The vånnade ved maat, af siukdom heel försvagat,
The söhte Herren och han halp dem utur nöö,
Han läkte deras sår så de ey blefvo döö.

9.

The skole tacka Gud, the skola Herren prijsa
För all den under han vill menskobarnen vijsa,
Med glädie skola de tackoffer bära fram,
Förtällia Herrans verk och lofva högt hans nampn.

Digitized by Google

10.

Och de i synnerhet, som sig till siös begifva,
Som upå vilda haaf och skiep sin näbring drifva,
De hafva Herrans verk och under offta sport,
När storm och grymmer blåst hafsvågor stora giort.

11.

När de af berghög svall blij kastat up och neder,
Så deras siälar må af ångst förtvifla veder,
The stapla, råka kull, lijk dem, som drucken är,
De veta ingen råd och intet hop är där.

12.

Men när de ropade, så monde Herren höra,
Han stilte stormen af, där var ey bölliör mehra,
Då deras stora ångst i glädie vändes om,
Ty hvar och een till landz alt effter önskan kom.

13.

The skola Herranom för sådan godhet prijsa
Och tacka för han vill sin under dem bevijsa,
The skola åhra Gud uti församlingen
Och bära fram hans låf inför the äldste män.

14.

I lijka motto the, som vatten motte tryta,
Och hvilkas bäk och brun ey mehra ville flyta,
Så at ett fruchtbart land ey bär för deras skuld,
Som bodde der uti af bara ondsko full.

15.

Sij, deras torra land har Gud lijkväl behagat,
At giöra vatteñrijkt och tårkan från dem tagit,
Med källor väl försedt, och för den hungriga
Så har han där beredt een boning och en stan.

16.

De finge åkrar så, vingårdar och plantera,
Som gaf dem åhrlig frucht och inkomst meer och mehra,
Af Gudz välsignelse de ökte sig fast stark,
Ey fattades dem qvek, ey fänad upå mark.

Digitized by Google

17.

De, som försvagade och nedertryckte varit
Utaf de onda, som tyransklig fram så farit,
Så man förachtelsen och uppå förstar såg,
Det stod fast bijstert till, all landet öde låg.

18.

Men han den fattiga beskyddat bijstånd giorde,
Och som en fåhrahiord han sleckt förmera torde;
Den vijs och frommer är, bör ded med glädie see
Och merkia, huru Gud sin nåde låter skie.

Psalm 110.

1.

Thed sade Herren Gud till Herran minom herra:
Sitt på min högra hand, ty tig bör sådan ähra,
Sitt her till des du seer, iag tijna fiender skall
Slå kull och liggia neer här till tin fotapall.

2.

Thet skall och skie förvist at Herren tig tillsänder
Af Zions helga berg rijkesspijran uti händer,
Var rådande och haf tit välde när och fier,
Bland tina arga och nachstyfva fiender.

3.

Men deremot så skall, när tu mond seger vinna,
Tit folk välvillelig med offer sig infinna
För tig i prydning skiön, tin barn the skola blij
Tillfödde som en dagg af morgonrådnan ny.

4.

Herren han hafver dig med dyran eed tillsvurit,
Och ded ey ångra lär, som Melchisedeck burit
Sitt presteembete. På samma sätt skall tu
Beklåda sådan kall till evig tijd frå nu.

Digitized by Google

5.

Den herren, som du Gud, dig satt på högra handen,
Skall i sin vredes tijd slå konungar i landen,
Skall sittia sielf till doms och dömma hedningar.
Han skall förgiöra them i hårda slachtningar.

6.

Han skall och hufvuden af stora land förkrossa
Och them oskyldiga från theras hand förlossa,
Han skall på väganom af grumbla vattnet dricka,
Derföre skall han och sitt hufvud högt upstika.

Psalm 112.

1.

Säll den i Herrans fruchtan är,
Then stor lust till hans budord bär,
Hans säd skall väldig vara
På iordenne; man skall få sij
The frommas slächt välsignat blij,
Des huus föruthan fabra.

2.

Rättfärdighet går der i svång,
I allan tijd och åhren mång,
Then fromma skall det hända,
At honom skall ett lius upgå
I mörkret; Gud det kommer frå,
Som nådig utan enda.

3.

Säl är den sig barmhertig teer
Mot den, som honom derom ber,
At han då gierna lähner,
Och sina saker lagar så,
At ingen orätt hända må,
Men alting redlig mehnar.

Digitized by Google

4.

Thy han skall blij evinnerlig,
Then som rättfärdig vijsar sig,
Gud honom ey förgäter.
När som en plåga kommer an,
Så fruchtar han sig ingen gran,
Sitt hop på Herren sätter.

5.

Hans hierta fruchtar sig ey meer,
Är tröst till thes sin lust han seer
På sina fiender styfva.
Han strör och delar uth derved,
Dem fattigom hvad han rår med,
Hans horn skall uphögd blifva.

6.

Then ogudlige skall det see,
Förtryta och förgås med vee,
På sina tänder bijta,
Ty hvad en ogudachtig vill
Ha fram, det blifver intet till,
Ehuru han må skryta.

Psalm 116.

1.

Ded är mig liufft at Herren hör
Min röst och hvad min bön framför,
Sin öron till mig böijer,
Derföre iag åkalla skall
Min Gud i mina dagar all,
Så långt min lijfstijd dröijer.

2.

Mig hade dödsens snaror fatt
Och helfvets ångst rät hårt tillsatt,

Digitized by Google

Så iag var uti nöden,
Men Herrans namn iag kallad å:
O, Herre, frels min siäl ifrå
All fahra, ångst och döden!

3.

Herren är nådig, mild och from,
Rättfärdig också i sin dom,
Gud är god och bevarar
Then menlös och enfaldig är,
Och när iag machtlös ligger neer,
Är han, som mig försvarar.

4.

Så var nu åther väl tillfredz
Min siäl, som varit margeledz
Hemsökt med sorg och smerta,
Var tröst och tänk ey meera på,
Hvad du har väl för most utstå,
Läg det ey på dit hierta.

5.

Ty Herren har nu vend sig om
Från vrede och beter sig from
Och tig alt godt tillskyndar.
O, gode Gud, du har så vähl
Befrijat min så fattig siäl
För dödzens tvång och hinder.

6.

Du hafver och uttagit brått
Min ögon ifrån suck och grått
Och ifrån många tåhrar,
Ded är tin nåd, som seer upå,
At min foot intet slinta må,
Ey något fall mig sårar.

7.

Nu skall iag vandra hädan af,
Fast kroppen lägges i sin graf

Digitized by Google

Uthi de lefvands lande,
För Herranom så skall ded skie,
Der intet hörs af sorg och vee,
Ey någon död för handen.

Psalm 117.

1.

Låfver, I hedningar, med frögd
Herren uti sin himmels högd,
Lät eder plicht ey stå tillbaka,
Så prijser honom i gemeen,
Alt folk och vare intet seen
Gud för sin godhet till at tacka.

2.

Förty hans nåd och sanning dyr,
Hvarpå man ingen ända sijr,
Är väldig och sig vijdt utsträcker
Utöfver oss i evigheet,
För oss så har han tillberedt
Een himmelsk frögd, som evig räcker.

Psalm 118.

1.

Nu tacker Herranom, som är så mild och frommer,
At på hans godhet stor ey någon ända kommer,
Israel, Arons huus, och alla de som stå
I Herrans fruchtan fast, nu säije äfvenså:

2.

I ångst åkallade iag Herren och han hörde
Min bön och med god tröst uhr all bekymmer förde.
Jag må ey fruchta mig, ty Herren med mig är,
Hvad kunna menniskor mig göra då förnär.

Digitized by Google

3.

Jag skall med Herrans hielp min lust få see och spörria
På mina fiender, Gud, skall jag låta sörria,
Ded är fast bättre giort, än lijta der uppå
At utaf menniskior och förstom bijstånd få.

4.

Jag blijr af bedningar belagd som bijesvärmer,
Som eld i törnerijs, men Herrans nampn beskiärmer
Och hielper, at iag kan förgiöra alla the,
Som stöta mig på fall, ded skall med Guds hielp ske.

5.

Han är min macht, min psalm, min sahlighet är Herren,
Med glädie siunger man om seger när och fierran
Bland de rätfärdiga: Sij Herrans högra hand
Är uphögd och har giort stor seger i all land!

6.

Eey dör iag, fast än Gud mig nepser, iag skall lefva
Till prijsa Herren och hans gierningar uphäfva,
Uplåter Herrans port, at iag der tacka får
Gud, som mig nepser väbl, men seen till nåder taar.

7.

Den stenen, som man har förkastat, den är vorden
Een hörnesteen, ded är ett under här på jorden,
Vi må på denna dag, som Herren giort med skiäl
Oss glädia. Herre hielp, o Herre, lät oss väbl!

8.

I, som af Herrans huus och i hans nampn ankomma,
Lof och välsignelse ske eder; Gud, den fromma
Skie evig prijs och tack, hans godhet åhr från åhr.
Hans mildhet alltijdh blijr så länge verlden står.

Digitized by Google

Psalm 130.

Een vijsa i högre choren.

1.

Uthur min djupa ångst så ropar iag, o Gud,
Up till tin höga thron med ett bedröfvat liud,
Hör på min röst och vändt tijn öron icke bort,
Men merk upå min bön min munn skall bringa fort.

2.

Tänk, Herre, ey upå min förra synd och brått,
Ty om du räckna vilt, hvad ondt alt är begått,
Ho kan för tig bestå, hvem tör väl komma fram
At giöra räkenskap och ey bestå med skam.

3.

Men, Herre, du äst mild, stoor af barmhertighet,
Hos tig så får man nåd, at man dig fruchta veet.
Af all min siäl och hug iag venter effter Gud,
Jag hoppas på hans ord, iag achtar på hans budh.

4.

Så väntar och min siäl och trängtar dag från dag
Alt effter Herrans hielp. Israel, säger iag,
Stäl du tit hop till Gud, hans nåd är ju så stoor,
At du från all tin synd een viss förlossning fåår.

Än den samma psalmen.

Effter melodie som i Lobwassern

1.

Jag utur diupen sänder
Min bön, o Gud, till tig,
Och intet återvänder
För än tu hörer mig.

Digitized by Google

Acht på mitt rop, iag beder,
Herre, hör mina röst,
Af sorg iag tryckes neder,
Var tu min stora tröst.

2.

Ach, Herre, om du skulle
Tillräkna oss vår brått,
Som äre syndefulle,
Ho kan då stå emot,
Om du till doms vilt skrijda,
Och stå upå din rätt,
Ingen i verlden vijda
Sig då oskyldig vett.

3.

Men du äst full af nåde,
Stor af barmhertighet,
Ty är oss bäst till råde,
At man dig fruchta veet.
Jag venter alla tijder,
På Herren hoppas iag,
Min siäl på hans ord bijder
Och väntar dag från dag.

4.

Israel sätter stadig
På Herren all sit hop,
Ty han är mycket nådig
Och hielper honom op,
Han skal Israel frälsa,
Från synden giöra frij,
Och låta frijd och hälsa
Everdlig honom sij.

Digitized by Google

Psalm 139.

1.

Tu, Herre känner mig och noga utransakar,
Tu vest och seer när iag mig sätter eller står,
Alt hvad iag tänkia kan, iag ligger eller vaker,
Förstår du iämvähl och dhe vägar, som iag går.

2.

Thy sij, ey något ord upå min tunga sväfvar,
Som, Herre, tu ey vest, du skaffar hvad iag för
Och effter giöra skall; tin hand, som du utöfver
Mig håller stadelig, är alt, som detta giör.

3.

Een sådan kundskap kan omöglig iag begrunda,
Ded är för mitt förnufft för hög och underlig
Hvart skall iag undangå och fly för tinom anda,
Och för dit ansichte hvar skall iag berga mig?

4.

Om iag anfore hän och up till himlen flydde,
Så äst tu för mig där, och om iag bäddade
Min säng i helvete, ey kunde det mig skydda,
Ty äfven ochså ther tin ögon mig vähl see.

5.

Om iag än dristade Auroras vingar taga
Och fly så långt sin koos, som hafvet räckia kan,
Så skulle doch din hand mig föra och mig draga,
Ty ingen döllia kan sig för tin högra hand.

6.

Om iag skiönt sökte skiuhl i vråår och mörka muurar,
Så måste natten sielf sig ändra och blij klar,
Lijk som en liuser dag; du rår om mina niurar,
Vast öfver mig, då iag i moderlifvet var.

Digitized by Google

7.

Ach, huru underlig är iag doch skapat vorden,
Des tackar iag dig Gud, tit verk är underlig,
Thet seer min siäl full wähl och då iag ner i iorden
Tillredt och skapat blef, ded var ey dolt för tig.

8.

Tin ögon såge mig då iag än oberedder,
Och intet var rätt till, då vore mina daar
Upskrifvit i tin book, och fast iag ey var födder,
Så viste tu min tijd, som än ey kommen var.

9.

Men huru kostelig doch äre tijna tankar
För mig, o store Gud, des taal oändlig är,
Ja, så oräknelig, som sand på hafsens bankar,
Sij, när iag vakuar op, är iag dig ändå när.

10.

Ach, Gud, du ville doch ihielslå och förgiöra.
The ogudachtiga; ach vijke ifrån mig
De blodsbegierige, ty de försmädlig föra
Sitt taal och uthan saak sig häfva emot tig.

11.

Jag hatar, Herre, them, som haat emot dig bähra,
Det kan förtryta mig om them, som biuda till
At sättia sig mot dig, fast de mig hetske äre,
Så är mitt alfvar doch, at iag ded ijfra vill.

12.

Ransak' mig, Gud, och pröf' hvad hierta, som iag äger,
Få veta och förnim min mening och derved
See till, om iag och går på slemma villa vägar,
Och mig omsijder på den evig' vägen led.

Digitized by Google

Psalm 142.

i undervijsning Davidz till at bedia, då han uti kuhlone var.

1.

Till Herren ropar iag och beder med min röst,
Jag giuter uth mitt taal för honom och förtällier
Hvad motgång mig går på, hvad nöd mig träffar mäst.
Ändoch du, högste Gud, bäst veet, hvad som mig qvällier.

2.

När iag min andes ångst således dig förebracht,
Så finner iag, at tu dig om mig vårda låter,
Nu skier det, at man mig har snaror förelagd
Och gildrat, hvar iag går på vägar fram och åter.

3.

Se på min högra hand, skåda och merk uppå,
At ingen finnes meer i denna verlden hårda,
Som mig nu känna vill, iag kan ey undan gå,
Dy om min fattig siäl sig ingen låter vårda.

4.

Derföre ropar iag till tig, o Herre, from,
Till dig, som äst mitt hop, på den iag mig förlåter,
Till dig, som äst min deel, min frögd och egendom,
Uthi de lefvands land, som intet vänder åther.

5.

Achta då väbl upå min klagan och min grått,
Ty iag här plågad blijr och svåra tryckes neder,
Frels doch och skydda mig för them, som hielpas åth
Till at förföllia mig till välfärd, lijf och heder.

6.

Förlös och för min siäl uhr fångahuset bort,
At iag för tinne hielp tit helga nampn må prijsa,
Så skall, den rättvijs är, sig sella hos mig fort,
När som du giör mig gott och dig vill nådig vijsa.

Digitized by Google

Psalm 143.

1.

För tine sannings skuld, o Herre, hör min böner,
Och för tin rättvisheet förnim hvad iag begiär,
At du ey skrijr till doms och intet mig så löner,
Som iag det har förskylt, ty iag tin tienar' är.

2.

Ded är doch ingen till som lähr rättfärdig vara.
Ho kan för tig bestå? Sij hur jag blijr förfölgd,
Och hora fienden mig störta vill i fahra,
Han vill mig såsom död i mörkret ha fördölgd.

3.

Min anda full af sorg, mitt hierta är bedröfvat
Och utaf daglig ångst uti mitt lijf förtärt,
Jag tänker på den tijd, som iag vähl förelefvat,
Och tahlar med beröm om ded, iag fordom hört.

4.

Jag säger det ännu, at dina starka händer,
De hafva under giort och stora gierningar,
Jag räcker händerna, Gud, till dig, båd' i sänder,
Dy iag hos dig allen min tröst och tillflycht har.

5.

Så tröster och min siäl, som sielfva torra iorden,
Alt efter tina hielp. Herre, skynda doch fort,
Min anda vill förgås och är så ynklig vorden.
Ach giöm doch ingalund dit ansicht från mig bort!

6.

Tillstäd ey, at iag blijr lijk dem, som nedefahra
I diupa kuhlona, fast heller lät mig då,
Som iag och hoppas skall, så säll och lycklig vara,
At iag om tine nåd må arla höra få.

Digitized by Google

7.

Kundgiör mig doch den väg, som du vilt, iag skall gånga,
Ty iag med hiertans sijd een längtan till dig har,
Så hielp och fräls mig och från mina fiender många,
Ty du min tillflycht äst, min värn och mitt försvar.

8.

Lär mig din villia god och dit behag fullgiöra,
Emedan som du äst min herre Gud alleen,
Tu vilt med tinom and på iämnan väg mig föra,
Mig leda så, at iag ey nånsin felar seen.

9.

Herr', vederqvek och för min arma siäl uhr fahra,
För tin rätfärdighet och tine nampne skuld.
Frels mig från dem, du vest min fiend och owän vara,
Och mig bedröfvat har. Ach, var tijn tienar' huld!

Psalm 144.

1.

Herren, min hielp och tröst, som lähr min hand att strijda,
Min skiöld, min starka borg och min barmhertigheet,
Högt låfvat vari han som mitt folk tvinga veet
Och underdånig giör, at de mig måste lyda.

2.

Hvad är doch menniskian, som du, o Herre, drager
En sådan vårdnat om? Du tar dig henne an,
Som så plat intet är, des tijd man lijkna kan
Vid skuggan som går bort och snart en ända tager.

3.

Bög, Herre, himmelen och stijg här till oss neder,
Rör bergen med tijn krafft, at de gie rök och dämm,
Förströ med liung' och eld din fiende till skam,
Förskräk dem med din skått, som stå emot din heder.

Digitized by Google

4.

Sändt uthaf högdenne din hand mig att bevara
Från storan vattens nöd och främmand barnas hår,
Som lära annat ey än det onyttigt är,
Dy deraz gärningur är falskhet uppenbara.

5.

Gud, iag vill siunga dig, på psaltar' vill iag röra,
Som tije strenger på, en vijsa ny och rar,
För ded du konungen god seger gifvit haar,
Din tienar' David frelst från dem, som mordsvärd föra.

6.

Förlös och hielp mig frå dhe fremmand' barnas händer,
Som lära intet godt, at våra söner må
Och döttrar växa op och såsom plantor stå,
Som prydda svalor och palatz i våra länder.

7.

At våre viethuus full af spijsning altijd funnes,
Så aldrig maat och drick hoos oss må blifva alt,
At fåår och fä och qveek må bära tusenfalt
Att hundrad tusend ved vår afvelsgårdar vunnes,

8.

At våra oxer måge mycket arbet giöra,
At ingen klagan på vår gata höras kan.
Fullsahligt är det folk, som således går i haud,
Men mehra salig' de, som Herren Gud tillhöra.

Psalm 145.

1.

Jag vill uphöja dig, min Gud och konung store,
Tit nampn iag låfva vill så ingen ånda vore.
Ja, daglig skall det skie, at iag skall prijsa tig,
Ty du så låflig äst, så stor oseijelig.

Digitized by Google

2.

Det skole barnebarn och tahla om tit välde,
Sampt prijsa högt titt verk fast uthan uppehälle.
Om tina under och tin herlighet iag skall
Så tahla, at man det må höra öfverall.

3.

Herren är nådelig, barmhertig, tålig, goder,
Herren är allom god, förbarmar sig i nåder
Utöfver all sin verk, som skole tacka dig,
Och tina helige tig låfva innerlig.

4.

Ditt rijkes åhro och tit välle sammaledes
Skall prijsas och hos oss förkunnas allestedes.
Tins rijkes majestet ett evigt rijke är,
Tit stora herredöm fast aldrig ända lär.

5.

Tu, Herre, holler up och styrker dem, som falla,
Upreser ämvähl och de nederslagne alla.
Allas vår ögon see och vänta upå dig
Ty du dem gifver spijs och föda rijkelig.

6.

Tu låter up tin hand, i sinom tijd upfyller
Alt det, som lefvands är, som en huusfader miller,
Och alt med godt behag; rätfärdig Herren är
Och helig uti all hans vägar fier och när.

7.

Herren är allom när, them som hans nampn åkalla,
När ded med alfvar skier, så är han när them alla
Hvad de gudfruchtiga begära, han vist giör,
Han hielper them i nöd och theras böner hör.

8.

Allom, som älska Gud, them vill han bijstånd giöra,
The ogudachtige plat uthi grund förstöra.
Min mun skall Herrens låf förkunna, och alt kiött
Hans helig' stora nampn beprijsa vidt och bredt.

Psalm 147.

1.

Kom, låt oss låfva Gud, som ded sig bör,
Thet är en kostlig ting, när man det giör,
Ty han sin stad Jerusalem upbygger,
Han samblar sin bortdrefne Israel,
Han helar ett förkrossat hierta väbl,
Och leker den, som uti svedan ligger.

2.

Han känner stiernorna och deras tabl.
Herren är stor och mächtig öfverall,
Hans gudoms styrsel ingen kan erfara.
Han rättar up den uesle och förgiör
— — — — — — — —
Ach, siungom Gud och låt oss tacksam vara!

3.

Ded måste ske med harpor och med spel,
Ty han med sky betäcker himmelns tiel,
Han gifver regn och monde jorden väta,
At grödan till vår nytta växa må,
All diur på marken deras föda få,
Han gier korpungonem och rijklig äta.

4.

Om hästars starkheet gier han ingen gran,
Ey någors starka been så seer han an,
Men Herren har behag till dem allena,
Som fruchta honom rät bå dag och natt,
Som deras hop upå hans godhet satt,
På honom see och det af hiertat mena.

5.

Nu prijsa Gud, Jerusalem, som äst
Guds egen stad och Zion, du der näst,

Digitized by Google

Han giör då port och bomar för tig fasta,
Din barn välsignar han och gifver frijd,
Förlähnar fôdan med i rättan tijd,
På honom må du frit tin omsorg kasta.

6.

Han sänder snarlig oss sin helga ord,
Han gifver snö och rimfrost på vår jord,
Han kastar frost och hagel såsom better
Och töer up igen, han gier sin lag
Ded huus af Israel med gott behag,
Men ingen hedning vet utaf haus rätter.
Haleluja.

Een christelig juhlefrögd

eller

låfsång på vårs herres Jesu Christi födelsedag.

1.

See, Christe, nådig an, hvad som iag här begynner,
Ded är ett djerft beråd, när iag mig rätt besinner,
Ded är ett värk, som mig vill falla nästan svår,
Om icke sielfver du mig bij med hielpen står.

2.

Ty iag vill dichta här, een vijsa vill iag sionga
Om tijna under stoor. Mitt hierta och min tunga
De äre nu tillredz at qväda up en thon
Til ähra utbaf dig, du Gudz eenfödde son.

3.

Ded är vår julefrögd, som mig dertill beweker,
Ded är din födzlo-dag, som mig i hughen leker,
Een dag, som Herren giort, en dag, på hvilken vij,
Vij förr förlorade, vår sällhets ursprung sij.

4.

I dag Gud fader har sin son sändt till oss neder,
Är icke skäligt då, att man i dag sig gläder,
At man låfsiunger Gud af hiertat, hug och sin,
Op, op all menskokön och stemmer med mig in!

5.

För några tusend åhr, när man rett efterreknar,
Hvad Moses i sin book om skapelsen antekuar,
Så hafva fäderna och Gudz utvalda män,
Sig glädt åt denne dag, som eij var kommen än.

Digitized by Google

6.

På Herrens löfte, som i Edens lustgård skiedde,
Der menniskan hans bud af förvet öfvertredde,
At qvinnans signad säd uprätta åter skall
Hvad, som förderfvat var af Adams hårda fall.

7.

Där vendte Enoch på och andra flere fromma,
Som hiertlig önskade: Ach, at den dag må komma!
Guds egen Abraham var faster i sin tro,
Dy han ånyo fek Gudz löfte deruppå.

8.

Desslijkest Isaac och Jacob vore glade,
När Gud om denna dag dem fast försäkrat hade,
På hvilken komma skall Messias, den som är
All verdsens frelsare, som döden tvinga får.

9.

Och Jesses stora son, som cron och zcepter ägde
Som upå psaltare så herlig spela plägde,
Hans hierta glädde sig, sig frögdade hans siel
Åt denna dagen, som född är Immanuel.

10.

Esaias, hvilken Gud i andanom uplyste,
At han på denna dag lijksom med handen vijste,
Han spådde, at full snart den stund för handen är,
At Gudz son födas skal utaf een iungfru skär.

11.

Hvij skole icke vij, som nu ha seet den dagen,
Af hierta frögda oss, bortlägga sorg och klagan,
Vår stora julefäst med godt behag begå,
Och Gudz så stora nåd glad hiertat tänka på.

12.

Hvad Abraham har trodt, de gamble efterlängtat,
Hvad David sungit om och hiertlig efterträngtat,
Hvad som profeterna föruth ha kunnat set,
Ded är omsijder händt, i dag så är ded skiet.

Digitized by Google

13.

Gud har sit löfte at fulgiöra nu behagat,
Så at hans kære son har mandom på sig taget,
Har låtit föda sig uthaf een jungfru reen.
— — — — — — — — —

14.

På ded han motte oss, vi som förlorat vore
Igenom Adams fall och egne synder store,
Som en san Gud och man försona, giöra klar
Hoos fadren och seen sielf vår synd upå sig tar.

15.

Ändoch gemenlig skier, at på then dag blijr sedder
Een hoper frögde-präål, som een magnat är födder,
Man steller an musik, man får baletter sij,
Hvarhelst man vänder sig, man hörer vivat-guy.

16.

Så vele vij ändoch all sådan uptåg kembna,
Ej bruka fåfäng ting, som värd eij är att nembna,
Dy, denna vår magnat, som sig på halmen lagt,
Har stallet till qvarter, eij värder verldzlig prycht.

17.

Allenast låtom oss vår Gud af hiertat låfva,
Som oss sin enda son har skenkt til juulegåfva,
Vi vele gå åstad och se vår himmels prinss,
Hvar han nyfödd och späd uti een krubbo finn.

18.

Häll, säll o Jesu du, som nu i dag äst vorden
Vår störe julefrögd och all vår tröst på jorden,
Välkommen Zebaoth, du ädla himmels gäst,
Tak hafver tu, som nu een menska födder äst.

19.

Hvad har dig doch beveckt, at du dig så begifvit
Ifrån tin himmels tron, och nu vår broder blifvit,
Du har ded fallna slecht af Adams härkomst giort
Een sådan åhra stoor, at aldrig slijkt är sport.

Digitized by Google

20.

Ded är din kärlek, som du till oss arme dragit
Ifrån begynnelsen, förn värden var tillagit,
För än som sool och måne begynte deras lop,
Och för än skapat var på iorden något krop.

21.

Då var du uthi råd med fadren at bereda
Och skapa jorden till med örter, diur och gröda,
Och sedan menniskan, Gudz egit belät lijk,
Med een förnufftig siäl odödlig, ährerijk.

22.

Gud satten öfveralt, du gafst alt i hans händer,
Som röre i siö och lufft och går på torra länder,
Der tart ett paradis för honom tillberedt,
Hans vilkohr herlig var, stor af fullkomlighet.

23.

Gud gafven ena hielp, skop Evam uhr hans sijda,
At hans lyksalighet eij någon brist skull lijda,
Dår vårkade du med, och dig var alt bekant,
Ty alt blef genom tig, du fadrens högra hand.

24.

Och sedan menniskan, o all för stör elende,
Förvetlig syndade, från Gudz förbud sig vende,
Af ormen dertill bracht, af qvinnan lokat blef,
Så Gudz rättfärdighet uhr Eden honom dref,

25.

Vart qvitt sin herligheet, till döden dö blef dömder,
Från all lycksalighet förskuten och förglömder.
Då lät du din misskund emot den fallna sij,
Beslöt at du vilt hans förlösning sielfver blij.

26.

O, edla menskio vän, ded hafver orsak varit,
Tin kärlek har förmått, at du hit nedersahrit
Till at fullkomna ded, hvad som utlofvat var,
Derföre du vårt kiött och blod dig iklädt har.

Digitized by Google

27.

Hvar skall iag finna ord att kunna, som sig borde',
Ditt lof förkunna rätt och som iag gierna giorde.
O, verldsens frälsare, frid förste, tag doch an
För werket willian mia, förlåt hvad feelas kan.

28.

Välkommen, leijone af Juda, du som kroesa
Den grymma ormen skall oss från hans hand förloesa,
Du hafver helvetet med dina starka hand
Förtagit all dess krafft, du dödens banemaan.

29.

Välkommen, Jesse rott, dig Davids son, iag menar,
Välkommen medlare, som oss med Gud förenar,
Ty du vår syndig saak betäcker, ja, du taar
Ded straffet upå dig, som öde för oss var.

30.

Du öpnar himmelen med ded du foor hijt neder,
Och således wägen till din salighet bereder
För oss, din christna hoop. Din födzledag har giort,
At hädan af för oss står öppet himlens port.

31.

Ded var nu höger tijd at du, o Christ, äst kommen,
Dy hela verlden låg i mörkrens synda sömmen,
Ded var afguderij alstädes uti swång,
Som Lucifer stelt an och Satan bracht på gång.

32.

Den ähra dig kom till, den hade man fördelat
Bland stumma afgudar. Den ena har man welat
Tillmäta at han var utöfver wijda siön,
Den andra währ och vind regerade alleen.

33.

Den ena hade macht bå op och neer at föra
Ded stora himmels lius, den andra had' fåt giöra
Med åker, äng och mark, som stackers bonden skall
Om en god åhrswäxt bee och giöra fotafall.

Digitized by Google

34.

Jupiter var bestelt, at han i himmels rådde,
Och Pluto, at han alt i helvete förmådde,
Krigsfolket hade Mars sig tagit till patron,
Men gilliar'n Frigga tog med hennes blinda son,

35.

Och flere sådane, som synd är här at nembna,
Fastmehra at man dem skall någon ähra lembna;
Bort, stumma klotzar, bort, bortvijker alla aff
För detta barnet, som i dag oss Herren gaff.

36.

Bort, hän i Plutos groop, där han med ehr må blifva,
Bort, hielper bergvart up, Sisynnus hiulet drifva,
Bort, hän till Phlegeton, tag mot Tisiphone
Med dina systrar dem och giör dit ämbete.

37.

Här är vår rätta Gud och stora himmels herre,
Derföre vijker af den mindre med den större.
At han ehr störta kan och eder macht förtaar,
Ded har den spådoms and i Delphis ren blit var.

38.

Men hvij doch kommer ded, at man dig utesluter,
Du dyra julegäst, ey bättre huusrum niuter,
Är ded din tack, at du ded hela menskio kön
Till fromma kommen äst, är detta nu din lön?

39.

Vanartat Judafolk, nakstyfva obetänkte,
Värd at man eder i ded diupa hafvet sänkte,
Och du, o Betlehem, har svårlig dig försett,
At du din sahlighet ey bättre fängna vett.

40.

Du hielte Siloah, kant, när du vilt, dig hemma,
Och denna onda art uti förderfvet lemna,
Som ey profeter tro och hvad Guds anda sagt,
Men deras välfänd slå förmätlig uthur acht,

Digitized by Google

41.

Nu, medan som du hafft, o offer för oss alla,
Du himmelsk Pelican, behag till at oss kalla
Ifrån en hedendom till din försambling giort
Een fåhrahiord, som du vill leda immerfort.

42.

Vellan, så bedia vij, du värdes nu då fästa
Din boning här hoos oss, uthi vårt hierta gästa.
Kom, edla foster, kom, tag herberg här hoos mig,
At iag må hålla jul hos dig evinnerlig.

43.

Vi vele sälla oss till dina musicanter,
Dit trogna himmelsk folk och snella lijfsdrabanter,
At stemma med dem in: Var helsat du, som äst
Gudz och Mariæ son och vår så stora trōst.

Gloria in excelsis Deo.

Ähra vare vår Gud och fader uthi högden,
Som oss i dag har sendt den stora julefrögden,
I ded hans kiära son sig låtit föda här
Utaf en jungfru reen, Gudz nåde till oss bähr.

Frijd vare allestädz här nedre upå jorden,
Dy fredzens furste sielf i dag är menskia vorden,
Förlähna, Gud, din frögd, at den oss må bli när,
Och oss i himmelen en evig frögd beskär.

Skie ochså menniskian en god, behaglig villia,
Låt oss från villian tijn, o Jesu, intet skillia,
Förlän, at vi en gång vår villia få förnögd,
När du oss skänkia lähr een evig himmels frögd.

Aff Hiobs 19: 25—27.

Melod.: Fader vår som i himblom äst.

1.

Jag veet at min förloesar' from,
Som mig har frälst från synddens dom
Han hafver i sin herlighet,
Han är vist till iag säker veet,
Den, som min sak sig tager an,
Och mig uhr nöden frälsa kan.

2.

Jag veet och att han endlig skall,
När detta lijfvet blifver all,
När kroppen, som är vanskefull,
Blijr död och lägges uti mull,
Mig väckia ethor jorden här,
När som hans dag förhanden är.

3.

Jag skall med desso mino huud
Omklädas liksom med een skruud,
Som evig vara skall och blij,
Och eij förgängeligen sij,
Jag skall uthi mitt kiött och få
See Gud, den iag har trodt uppå.

4.

Honom skall iag mig gladlig see,
Dy det förvisso lähner skie,
At iag med desse ögon min
Får skåda Gud i himmeln sin.
Men den, honom ey fruchta veet,
Får intet den lyckesaligheet.

Digitized by Google

Af Jacobi epistel I: 12.

1.

Then är en sahlig man, som tåhlig lijder
Och sig i frestelsen ey gifver op.
Säll den, som uthi alla motgångstijder
Kan genomhärda med ett stadigt hop.
Och den sitt korss, som Herren Gud tillsänder,
Behiertat tar emot med glada händer.

2.

Sij, den skall då, när han bedröfvat verden,
När han altjemt en tålsam lydno teet,
Omsijder komma i de sällas orden,
Der man af ingen vedermöda veet,
Han skall då bli med lijfzens crono lönter,
Och utaf Christus sielf med åhra krönter.

3.

Een sådan lön har Gud för alla fromma,
Som honom älska, redan tillberedt,
När han i sinom tijd en gång läbr komma
Och giöra ända på vår uselhet,
Då skola de, som Christi kors här bähra,
Bli hugnade med evig frögd och åhra.

Betrachtelse om evigheten.

1.

O, Gud, när vi oss tänkta kring,
Så är vårt lijf een ringa ting,
Som vij i denna verlden äga.
Vår tijd fast kort och flychtig är,
Full arbet, jemmer och besvär,
När vij det rättlig öfvervåga.

Digitized by Google

2.

Så lijtet, som een hand full sand
Mot högsta berget i vårt land,
I värdet kommer och kan gälla,
Som droppar emot hafvet blå,
Så lijtet kan vårt lijf bestå
Emot din evighet att ställa.

3.

Emedan, då vårt lijf så kort
Och tijden hastigt flyter bort.
Så är ju fåfängt att man fijker,
Och hvad förgängligt efterfahr
Och ingen annan omsorg har,
Än blij i verlden stoor och rijker.

4.

Derföre gif mig, Gud, den nåd,
At iag försakar kiötzlig råd,
All flärd och timlig lust förachtar,
Men styr mitt hierta, att jag må,
Mitt högsta goda tänkia på
Och själens välstånd väl betrachtar.

5.

Lähr mig och, Herre, at iag veet,
Hvad länger tijd een evigheet,
Hvad ä och ä har at betyda,
Lär mig och ded betänkia väl,
At iag har en odödlig siäl,
Som eij med kroppen kan aflijda.

6.

På det iag, som en christen man,
Mitt lefverne må ställa an,
Och ey föröder mina dagar,
I öfverdådigheet och synd,
Att jag eij vandlar andlig blind,
Men sorg för sahligheten drager.

Digitized by Google

7.

Gif mig een sahlig stund at dööo,
Som mehra värdt än gullet röö,
Och all lycksalighet på jorden.
Gif mig den sälla evigheet,
Ded högsta besta, som jag veet
Och för the dina tillredt vorden.

Ett morgonoffer.

1.

Nu är förbi den mörka natt,
Man ser nu dagen börja lysa,
Dy är det billigt att vij prijsa
Och ingaleds förgäta platt
Vår Gud, som med en varsam hand
Bevarat oss, vårt huus och land.

2.

Det är, o Christe, du som giör,
At vij så säkre och så trygge
Uthi vår nattro kunna ligga
Och at man ingen skada spör
Af fienden, som alltijd går
Och seer hvar han oss fälla får.

3.

Nu vakna op, min siäl och merk
Hvad godhet tig din Gud förlähnar
Och huru nådigt han ded mehnar
Med oss, sitt folk, och händers verk.
Betänk med tacksamheet och see
Hvad gott han månde oss beteo.

4.

Nu, store Gud, iag kommer här
Med ödmiukt hierta dig att prijsa
Och låfva med een morgonvijsa,
Everdlig iag dig tacka läbr,

Digitized by Google

Ty du oss med din englavacht
Beskyddat har för satans macht.

5.

Så lät med natten fahra bort
Min syndig mörka siela-siuke.
Gif, at iag intet må missbruka
Din godheet, som du immerfort
Mot mig beteer, men lefver så,
At iag en christen heta må.

6.

Lät mig i denna dagen lång
I mitt berop förnufftig vandla,
Lät mig ey mot mit samvet handla,
Ey lijda nöd, ey någon tvång
Af dem, min ofärd gierna see,
Och åt min motgång altijdh lee.

7.

Var med mig, Herr', i råd och dåd,
Mit arbet lät god framgång vinna
Lät uthi alt, iag vill begynna,
Mig giörlig prōfva tina nåd.
Välsigna, Gud, min brödekorg,
Vend af siukdom och svåra sorg.

8.

Sist beder iag: O, Herre göd,
När min bestemde tijd blijr aller
Och du mig endlig bådan kaller,
At iag då med behiertat mod
Min sista stund till mötes går
Och så en sahlig afgång får.

Digitized by Google

Een afton-prijs.

1.

Som dagen nu har gott till ända
Och natten liuset oss förtaar
Så bahra mörkret blifver qvaar,
Så är vårt råd at vij oss vända
Till Christum, at han blir oss när,
Ty afftonstunden kommen är.

2.

Dig, Gud, vi lof och prijss hembähra
För all den godhet du beteer
Oss tina christne fier och när,
Ty tig bör all gudomlig ähra,
För thet tu oss i dag så vähl
Bevarat har till lijff och siel.

3.

Jag har i dag fast många gånger,
Ty verre, syndat mot tijn bud,
Förlåt mig ded, o milde Gud,
Gif mig en hiertans syndaånger,
Gif mig een sann botferdighet,
At iag för synd mig vachta veet.

4.

Som vi oss nu till ro begifva
Och med vårt arbet holla in,
Så bedie vi af nåder tin,
At tu alt ondt vill från oss drifva,
Och låta dina englaskaar
Upå vår välstånd taga var.

5.

Låt ingen fahra oss förskräckia,
Ey någon eld och vattns nöd,
Bevahr oss för en brådan död,
Låt tina godhet oss beteckia,
At vij för fiendens list och strek
Må såfva frij och utan breck.

Digitized by Google

6.

Fast solen oss sitt lius betager,
Så blif när oss, herr' Jesu Christ,
Ty natten nu tillstundar visst,
Och när ey mehra synes dager,
Låt lysa då och blij kundgiordt
Tin sannings lius och helga ord.

7.

Omsijder när vi skole ända
Vår lijfstijdz dag och vandra hän,
At blij till muld och jord igen,
Så låt vår siäl den nåden hända,
At få uthi din himmels högd
En evig roo, en evig frögd.

Jesu meine Freude,

försvenskat och i samma thon stelt.

1.

Jesu, du mig gläder
Uhti motgångs väder,
Jesu, du min frögd.
Fast än skulle längie
Mig olyckian trängie,
Är iag doch förnögd.
O, Gudz lam min brudgum
Ingen uthan du äst vorden
Min tillflycht på jorden.

2.

Ingen nöd iag rädes,
Jesus är tillstädes,
Han mig håller frij,
Låt man satan hota,
Lät ovännen knota,
Jesus står mig bij,

Digitized by Google

Och fast om synd, död och dom
Villia öda mig och stielpa,
Jesus skall mig hielpa.

3.

Jag ey frågar efter
Död- och drakens kefftar,
Tros iag skiöter om
Verlzens trug och tunga,
När iag mer kan siunga
Om min Jesu from.
Ty Gudz macht har mig i acht,
Jord och afgrund måste tija,
Fast de faaslig gnija.

4.

Bort med verlzens skatter,
Ty iag hälst omfattar
Jesu, dig min skatt,
Bort fåfänglig ähra,
Jag vill eij begiära
Blifva högt upsatt,
Eij kors, nöd, eij skam, eij död
Skall mig nånsin kunna skillia,
Jesu, från din villia.

5.

Jag vill verlzens flättia
Platt tillbakers sättia,
Fahr vähl alt behag,
Som till vällust drager,
Som samvetet gnager,
Dig förkastar iag,
Högmod, pracht, blijr i föracht,
Jag vill verlzens lust och ähra
Intet mehr begiära.

6.

Bort omsorg, bekymmer,
Bort förtviflan grymmer,

Digitized by Google

Jesus nalkas hijt
Till dem, Gud kär hafva,
Them skall han och låfva
Uthi rijket sitt.
Fastän skiönt iag lijder meen,
Spot och spe, föracht lät hända,
Jesus kan ded vända.

Böön.

1.

O Gud, anse mig syndar arme,
Som så beängslat kommer här,
Och beer at du dig vill förbarma
Och öpna mig din nådes dör,
Du måst eij på det synd är skåda,
Men lät barmhertigheet få råda.

2.

Min brott är för mig allestädes,
Och iag bekiänner mina fehl,
Mitt samveet vacknar sammaledes,
Så är bedröfvat och min siäl,
Eij annan utväg är at finna
Än ded, at iag din nåd må vinna.

3.

Som iag nu känner mina synder,
Och ångrar hvad iag illa giort,
Så lät och straffet vara minder,
Än iag allredan på mig sport.
O, gode Gud, vändt af din vrede
Och mitt bebråkat hierta glädie!

4.

Förlåt alt hvad iag mot dig brutit
Och låt det intet komma fram
För dommen, at iag länge suttit
Fast uthan boot i synd och skam.

Digitized by Google

Tänk på min synd och skuld eij vijdar,
Och fräls mig från alt ondt omsijder.

5.

Lät det, o Herre, dig beveka,
At Christus för mig lijdit haar,
Hur kan du mig din nåd förneeka,
När iag min tillflycht dertill taar,
At han för min skull mandom tagit,
Och med sitt blod min synd aftvagit.

6.

O, Jesu, som för våra siälar
En trogen herde vijsar dig,
Och för mig arme syndaträler,
Som från tin hiord förvillat sig,
Kien tina fåhr, dem du utkohrat,
Och iag således eij går förlohrad.

7.

Med tinom anda mig regere,
At iag eij mehra vilsam går,
På rätta vägen leed mig, Herre,
Och lähr mig bli ett lydigt fåhr.
Försambla och för mig tillijka
Med de uthvalda i titt rijke.

Digitized by Google

Proposition

d. 18 December åhr 1672, då styrmanskapet droga up konung CARL den XI öfver Sverige.

Här gå I, svenske män, på lägervall och sträfven,
Med roret uti lää och fockan upå stäfven,
Vij haa nu legat bij och drifvit länge nog
I omsorg och besvär, alt seen Carl Gustaf doog,
Vår styrman och försvar uthi vår största fahra,
Doch Gudi vare lof, som täcktes oss bevara,
Och lät i kortan tijd all störtning öfvergå,
Så at vij hertill dags i temlig väblmacht stå;
Men när vi rätt föruth och rundt omkring oss skåda
Hvad fahra förestår, så är oss bäst att råda,
Ded rooret giöra löst och seglen hissas op,
Så skiuter skeppet fahrt och vinner bättre lop.
Här är Carl Gustaffs son, han veet vårt skiep at styra,
På honom må vij frijtt och säkert äfventyra,
Han veet om vår compas, om pascort boog och lood,
Landkiänning och bestick, högd, inlop, ebb och flod.
Han veet på hvilken boog i denne tijdh och fahra,
Vi rådligst mågen gå, at vij må trygge vara
För klippor och för sand, för brenning och besvär,
Som för- och achter uth om styr- och baabord är,
Han skall med Herrans hielp os så igenom föhra,
At honom vi näst Gud med tijden prijsa böra.
Vi minns hans herr fahr än, som sonen bråss upå,
Han förde intet skiööt, han sätte ingen råå,
För storm och för orcan, eij kunde siu tillika
Förmå hans tappre mood för dem ett streek at vijka,
Han hölt sin boog och fahrt intill sin sidsta dag,
Med segel op i top och upå hvarie stagh.

Digitized by Google

Där mången stång och mast af dem emot os foro,
Gick brått vijst öfver bord. så många som de voro.
Som stämbde på os an, enär dem blef för knapt,
Så drägde de i lää och måste gifva tapt.
Han vijste uti tijd at skiöta kiöl och vränger,
Sitt öfverlopp och hud at fästa mast och stänger
Med vant och med bardun med hufvudtåg och stag,
At sättia alt i skick och hålla uti laag.
Han vijste hvaruthi vår segellats berodde,
Hvarmed i kortan tijd han sådan framgång nådde,
Så at den särla verld hans klok- och tapperheet,
Med under och beröm ey nogsampt tacka veet.
Han lemnade sitt skiep när han sitt hufvud lade,
Fast rijkare förökt än han det funnit hade,
Med redskap, tååg och tross med kablar, svår och lätt,
Sampt skanförsegel nytt och blekande bonnet.
Derföre om vij nu och skole säkre fahra,
Så måste Carl till roors och sielfver styrman vara,
Dy är vårt bästa råd, at lijta honom till,
Det han vår styrmanskap upå sig taga vill
Han fyller sina åhr med skicklighet och gåfvor,
Med vijsdom och förstånd, natursens bästa håfvor.
Dy hoppas vij förvist, at han i detta kall
Os vijslig föreströ och lyklig styra skall.
Med honom hoppas vij vår segel snart att breda
Och brassa lofvart op, han skall os leden leda
Rät uth och för tu skiööt med seglen full och trind
Vår rätta koosa fram för strömmen och för vind.
Vij hoppas, at han skall så råda i vårt bästa,
At vij med styrsel hans ey tarfva boglijn fästa,
Ey sättia halsar till, ey skärpa skiött och råå,
Och aldrig något strek utaf vår kosa gå.
Förlänge, Gud, hans lijff och lätt'en lycklig lefva,
Och aldrig trängia till att låta segel refva
För hastig ijhl och storm, ey sleppa skiött och fall
För någor handa nöd uthi hans höga kall.

Digitized by Google

Uppå kon. Carl den XIs conterfey,

uthi koppar stijcken, aff autoren påkostat och ved dess kongl. begrafning uthdeelt.

Här ha I, Svea folk och Giöta rijkets leder,
Här ha I uthi pränt ehr landzens fahr och heder,
Ehr konung, from och god, som ödets strenga lott,
Till landets allmän sorg rycht från oss alt för brott,
Seer Carl den elffte här, o at doch himmeln hade
Hans lijfstijd längre giort, som all sin vinning lade,
Sitt erfveland och folk at holla uthi macht
I ded han Sverie har i flor och välstånd bracht.
Om tapperheet och dygd, om cron och zepter vore
Een skydd för dödlighet, så hade Carl, den store,
Des skapnat vij här see, fått räckna flere åhr,
Än Nestor nånsin seet med sina silfver håhr.
Hans belet ha vi här med ståhl i kåppar stuckit,
Men aldrig skall hans låf blij uhr vårt minne struckit,
Kong Carl den elffles prijs skall oförändrat ståå,
Så länge sool och måån i Zodiaken gå.
Men länge lef' hans son, som nu på thronen träder,
Lefv länge konung Carl den tolffte, som oss gläder
Med ett otviflat hop, at hans her faders stool
Med honom prydas skall som himmeln med sin sool.
Lefv lycklig, Carolus, som vi af hiertat önska,
At cron och zepter hans må altijd groo och grönska.
Hans sverd blij segersam, sin fiend till streek och tvång,
Men egit folk och land till skydd och trygger gång.

Uppå kon. Carl XIIs conterfey.

Här har full'r konstnärns hand bevijst sitt mesterstycke
I det han Sveriges kong och alla hieltars smycke
Med pentseln träffat väbl, men sij det är och skiet,
At Fama Carols dygd ett evigt låff berett.

Digitized by Google

Sangs på flåttan 1689,

när den uthlop.

1.

Broders död är nu vår tijd,
Nu, nu skall det snart sig hända,
At vij siövart os få vända,
Landet ä vi ledzna vijd,
Ty det os fast bättre är,
När som roret vattnet skär.

2.

Så väl an kong Carols män,
Och Neptunus brava knapar,
Tros at någon modet tapar,
Sträfvom till at få igen
Ded vij för ey kunnat nå,
När som lyckan var os grå.

3.

Flag och vimpel op i top,
Flyger reen och Sein är giorder,
At vij segla i god order,
Merseil lös och ankar op,
Doch vår öfverst amiral
Först till segels komma skall.

4.

Vinden är nu rum och godh,
Seglen stå bå full och trinda,
Sätt till bramsel och vår blinda;
Styrman, acht på roor och lodh,
Jemka seglen, så att vij
I vår rang och ordning blij.

5.

Sij, som skieppet skiuter farht
Så lät os, som goda gossar
Och rättakafne siömatrosser,
Blod och lijfvet ha ospard,

Digitized by Google

Lät os tee en tapper hand
För vår konung och hans land.

6.

Hvar och en sitt bästa giör,
Hvar och en sin plicht betrachtar,
Och sin doon med flijt afvachtar.
Gode vän, constapel, hör,
Huru står med ehrt bestell,
Är och alt i skick och vähl.

7.

Skiepper, ehr tror iag om gått,
Och högbotzman sammaledes,
Ha I och eer doon tillstedes,
När som wantet får ett skått,
Till at bota med en hast
Och, hvad brister, giöra fast.

8.

Glöm ey fånga våra råår,
Sättia borg på fall och skiöten
Blokstropp, trossar ey förgäten
Ha i förråd, hålla klar,
Seer till at vår timmerman,
Lapp- och proppar giöra kan.

9.

Landz-befehl, ännu ett ord,
I, kung Carols egna knechtar,
Eder bröd är, när man fechtar,
När intill och bord om bord,
I plän fienden löpa see,
Ded skall äfven nu ock skie.

10.

Vivat Carols goda saak!
Gud skall alt till bästa lempa,
Lät oss man behiertat kempa,
Och förvärfva ähra, tack,
Så vårt juhle kors i blått
Segren altijd föllier ått.

Digitized by Google

Frögdethen på konung Carl den tolftes segerfest.

Celebrerat öfver hela Sverige d. 12 Februarij 1704, siunget uthi Carlscrona amiralitetzkyrkio efter predikan.

1.

Kommer hijt, I Pierinnor,
Nympfer utaf Helicon,
Kommer hijt, I snälla qvinnor.
Phæbus, stijg utaf din thron,
Ställ din harpa, gå os för
Som een förman giöra bör.

2.

Hijt Apolloe lijfdrabanter,
Dufva med din dulcian,
Houboister, musicanter,
Dy man skall här stella an
Een musick, ett frögdelaag
På kong Carols segerdag.

3.

Stemmer an triumphesånger,
Speeler om en konung godh,
Om den, som så många gånger
Har med hieltemacht och modh
Sina fiender undertrycht,
Slagit och kiört uppå flycht.

4.

Humble bäck, du most bekenna,
Narva lär ey glömma bort,
Düna, du sågst Saxen renna
Och sig blodig packa fort.
Gud med Carels tappra hand
Slog en trolös kong och land.

5.

Men hvad är seen mer passerat?
Klitzow kan förtäll oss ded.
När som Carel kom marcherat,
Segren fölgde honom med.

Digitized by Google

Då såg man en svensk soldat
Slå båd Saxen och Sarmat.

6.

Pultusk, mins du väbl de slengar
Som August och Steinow fick?
Ney, han bidde inte längre,
Han drog af och lät i stick
Stad och folk, pagagie, alt
Blef uti kong Carls gawalt.

7.

Thoren, lät oss och få höra,
Huru gick ded dig i hand?
Kunde Saxen ey mehr giöra
Robel med sextusend man?
Ney, för Svea konungs macht
Vart gehveret nederlagt.

8.

Calliope då moste siunga
Om kong Carl den tolfftes låff,
Amphion, kom röör din tunga
Jempte Phœbus hela håf.
Carolus, een strijdbar kong,
Ärft sin faders dygder mång.

9.

Hvem går hän een crantz at fläta?
Hör I, Giöta nympfer, däd,
At I ey ehr plicht förgäta,
Sambler lööf af lagertred.
Carl den tolffte skall blij krönt,
Tapperheet vill så blij löhnt.

10.

Gud, du som din smorda förer
Och hans goda saak omseer,
All hans motstånd plat förstörer,
Hörer hvarom han dig beer!
Gud, du som i högden boor,
Dig skie prijs och ähra stoor.

Digitized by Google

Om landtlefvernes beröm.

O säll, ja mehr än säll är den, som intet tränger
At föllia krijget åth och lyckan så förhänger,
At han får blifva qvar och plöija fadrens jord,
Och så i rättan tijdh gå fram til dukat bord.
Full säll är han förvist i synnerheet at skatta,
När han i fred och roo sin gudztienst kan omfatta,
När han har veckan lång sitt arbet efftergådt,
Må då på sabbatzdag kyrckfolcket fölias åth.
Sij den behöfver ey sin hierne stort at plåga,
Hur' han med åcker må få guld och penngar åga,
Ey heller tarfvar han at handla öfver siöö,
På vinst och på förlust, at få itt stycke brödh.
Skul han sin egendom på skiep gå äfventyra,
Betala hafverij, tull, tolag, fracht och hyra,
Då vohr han intet klok, när han här lefva kan
Med lijtet uthi roo, som en förnögder man.
Och skall han, tror iag vist, med dem ey gierna byta,
Som dheras mästa tijd til hofva gå förslijta,
Ey vexla vilkor sitt moot den, sin frijheet haar
Bortsåldt för herra gunst, som snart en ända tar.
Och håller intet strek, lijk som aprille väder,
Så styr en hofbus up och faller åter neder.
Men du min landtman, som här i din endfald boor,
Har ey aff nöden, at du nöter dijna skoor
I trappor up och neer, ey daglig stå i fahra,
Från allan vällfärd din kullstödt och fälter vara,
Dy lyckan har tigh ey, som öhrnen paddan giör,
Högt up i vädret fört och släpt dig sedan nehr
Så mycket hårdare. Min vän, ditt ståndt är bätter,
När du ved iorden blijr, mund effter maat-säk rättar,
Med ringa äst tilfredz, i frijheet dhet förtähr,
Hvad du i anletz svett med lust förvärfvat här.

Digitized by Google

Giör dina vänner gott, dig sielff och goda dagar
Ibland, när du så vilt och dig dhet hälst behagar,
Då ästu rijkare än den, som mycket har,
Och ved stor ymnogheet är dock en armer kar.
Lycksalig ästu och, att tu tig ey bemängier,
Med trätor, och med tvist, ey domaru efterhenger,
Dett är tin stohra roo, at du äst skilder från,
Proses och rättegång, som båta ingen grån,
Kanst lefva oförfölgd och fredsam allestädes,
Din samvetz trygheet giör, at du för intet rädes.
Så står och här uthi din sällheetz öfver man,
At du ey haar behooff at gå med hatt i hand,
Ey böcka halss och rygg, ey kyssa desse händer,
Dem du väll gierna sägh afhugne båd' i sänder.
Fransöske compliment haar du ey göra med,
Falsk-skrymptat höfligheet på svenska heeter ded,
För sådant äst I frij, du har hvad du begärer,
Din föda rijkelig, som intet tryta lährer,
Dy när du sofver sött, och hvijlar i din säng,
Vällsignar Herren Gud din åker och din äng.
Din affvell växer til, ditt fiskie aldrig fehlar,
Dy han aff mildan hand dig detta alt meddhelar,
Och skäncker oförskyldt. Nu nalkas tijden åth,
At kornet skiuter op och rog i blomma gått.
På engen seer man och, at gräset med begynner
At mognas hand för hand, då han sig strax påminner,
Det han ey undgå kan, at laga vackert til
Ett lustigt slåtteröhl, dhet kosta hvad det vil.
För mig jag önskte vehl at vara då tilstädes,
At hielpa, äta bra och drijcka sammaledes,
På ett gott ymnogt åhr, rent uth alt samma skåhl,
Och skänka åter in åth grannan ett full måhl.
Dess raden går omkring och det så vijda lijder
Med detta bond-callas at man til sängen skrijder
At sofva ruset aff, dy arla dager blijr,
Då han i gården up och på sitt arbet seer.
Han låter hängna in och ränsa sina engar,
Han syslesätter bra sitt legofolck och dränger
Med annat arbet mehr, och drifver sielf der på,
Til des blijr frukost dagz och tijd til måltijds gå.
Moor veet så väl och nätt sin doon i acht at taga,
Och dukar genast up, så ingen har til klaga,

Digitized by Google

At han nu hafver fått sin torst och hunger slecht,
Men gubben sen för alt så gier hoon til confecht
Ett famtag och än mehr, hvad kommer oss det veder,
At fråga stort der om, det är så hioulagz seder,
Och lär väl vijsa sigh hvad dem emellan skedt,
När lährfar giör sin tienst och barrs-öhl blijr tilret.
Då töhr väl drängen Jöns med Anicka vår pijga,
Den han för bade fäst, sig samman låta vija.
Tänck hvad en rolig dag, tänck hvad en dubbel lust,
Som här på färde är och träffar in så liust.
Fast sådant gästebod än kommer nog at kosta,
Så låter han igen sin plogbil intet råsta,
Han plöijer, harfvar, såår, i iorden rijfver bra
Och seer i himmelen, hans hierta blifver glaa.
När Gud hans händers värck med en god åhrsvext löner
Och med välsignelse hans huus och heem bekröner,
Hans hustru hielper til, är idkesam och snäll,
Som vijsar at hon kan förstå sitt huushold väl,
Åhr mannenom en tröst, en hielp, hvar på han trygger
Sig kan förlåta fritt, hon spinner, bakar, brygger,
Och alt hvad nånsin han i huuset skaffar an,
Der taar hon vara på, förspiller ingen gran.
Sij, så välsignar Gud den man, som i Gudz fruchtan
Sin lijfztijd bringar hän, upföder barn i tuchtan,
At dee omkring hans bord som ollieqvister stå,
Och intet något steeg på vränga vägar gå.
Läth yfvas länge nog, som sitter högst i bräde,
Som föhrer ståth och prål, drar på sig purpur kläde,
Jag holler den för klok och lycklig, som här neer,
Med mig i mindre stånd, och åth all högfärdh leer,
Förachtar pråål och pracht, som ögonen förblinder,
Kan äga sielfver sig och lefva utan hinder,
För nijt och afvundz män, kan fly dee synder mång,
Som uthi stora slott och städer gå i svång.
Hälst när han uthi dygd och redligheet sig öfvar,
Aff hiertat dyrckar Gud, sin nästa ey bedröfvar,
Sitt samveet håller reen, uprichtig mot hvar man,
At sielfva himmelen hans oskuld vittna kan.
O, vähl är dig, du kant, när det begynner lijda,
Med ett frijmodigt mod, din sidsta stund afbida,
Fast tryggare än den, som uti många land
Hoos allom känder, men sig sielf är obekant.

— · —

Digitized by Google

Chlorattes betänckiande

öfver alla tings obeständigheet.

Hvij fäster man sitt sinn ved denna iemmer ort,
Dher så stort obestånd doch blifver daglig sport?
Hvad var i detta lijf, hvad kan här effter blifva,
Som om varachtigheet os kan försäkring gifva?
Vij dödlig kalla lijff, dhet billigt heeter dödh;
Det död utaf os näms, är lijf förutban nödh.
Alt dhet betänckas kan, och hvad vår ögon skåda,
Förvändas och förgår, får tijden litet råda.
Omskifftar åhret sig, på kiöld snart heta spörs,
Den nylig unger var, nu tung och gammal giörs.
Ey annat är än röök all verldzens pracht och ähra,
En skugga rijkdom är, den vij så högst begära.
Ett stort och härligt nampn som väder går förbij,
Ey annat vällust är än liufft bedrägerij.
Vår konst och vettenskap med hast en ända tager,
Skönheet som snöö förgår och innan korta dagar.
Dhet ena kommer fram, det andra undergår,
Den skiöna sohlen sielf varachtig stad ey nåår,
Trää, blomster, löf och gräås, ia himblen gier tilkänna,
Hur snart och oförtänckt sigh all ting kan omvända,
Nu glimmar berg och dahl, nu lufften synes skier,
I morgon annat ey än mörkä skyar är,
I dag och hända kan, dhet modet heelt uphöijer,
I morgon intet fins det som vårt sin förnöijer.
Så lööser grund-val har, så lijtet kan beståå,
Dhet verlden skiäncker os, som vij här bygga påå.
Hvad var, är nu ey mer, hvad är, blijr straxt fråfarit,
Och kom ey eens ihug at det förr til haar varit.
Metall och steen til gruus igenom tijden bleff,
Den enes konstig värck, en annan nederreeff,
Stohr, lijten, högh och låg, den see vij hädan ryckia,
Hvad regement och stånd förmå sig uthi lyckia.
Ey verlden haar bestånd, i verlden intet land,
I landet ingen stad, i staden ingen man.
Det aldrabästa, man bland alt förgänglit finner,
Är dhet at sorg och qval så väll som lust försvinner,

Digitized by Google

Den aldrastörsta nöd, den högsta frögd och pracht
Blijr genom tijdh och död förödd och nederlagt.
Alt hvad då verldzligt är ombyter och aftager,
Men synd och öfverdåd förökes alla dagar.

Myrtillis svar uppå det samma.

Hvad råd är för en man, om han ey skulle fästa
Sitt sinne på en orth, den Gud har giedt til bästa
Det menniskliga kööN, der han en herre är,
Til des at Atropos hans lijfftijdz tråd affskär?
Hvad hindrar at han ey här må i jorden rijfva,
Och skåda himmlen an, der man och längst skal blijfva?
Hvad kan det hielpa doch, at man så qvälier sig
Med det, at verlden är så platt förgängelig
Med alt som der på är och hvad för ögon finnes,
Har intet rätt bestånd, fast det här härligt synes.
Ja, at och sol och mån sampt stiernor stor och små
Med himmels firmament kan ey varachtigt stå,
Med annat sådant mehr, hvar ved man måste ledas,
Som vore sielfver här Heraclitus tilstädes,
Som hade samma sorg. Sant är det, iag väl weet,
At verlden är upfylt med omsorg och förträt;
Men mången der emoot fast mehr är til beklaga,
När han blödhiertat är och ey kan vedertaga
Sin mootgång såsom lust, är altijd oförnögd,
Kan intet finna sig i olust som i frögd.
En svagheet är, at man så plågar sina tanckar
Och straxt förlägen är, när nogot vidrigt vankar,
När något kommer på, at man sig gifver ved,
Ty offta är man sielff sin egen lyckos smed.
Det är otåligheet, min vän, som tig beveker,
At du så laglööS äst, all ting så gärna vräker,
Och intet är tilfredz med det, som himmlen gör,
Det ey til ändra står, hvad klagan man doch föör.
Det stora himmels lius, som Phœbus sielff kringleder,
Gudz rätta mesterstyck, som alt på jorden föder,
Och skifftar årsens tijd, är intet heller ded
Frij för ostadigheet; men vijsar oss der med,
Hvad nytta verlden har, med alt som der på kräker,
Smapt örter, löoff och gräs och hvad på hafvet vräker,

Digitized by Google

När vinter samma vår, och den fruchtbare höst,
Alt uti rättan tijd hvar andra ha afflöst.
När Luna sina horn så fram som ryggverts vänder,
Och effter nedanet en nyan mån itänder,
Då vijsar han oss straxt hvad gagn det med sig för,
At sådan ändering för all ting vara böhr.
Exempel har man fleer, dy ded har så behagat
Den, som naturen giordt, och han som alt tillagat,
At alt förvandlas skall, det har han skickat så,
Dy utan obestånd kan verlden ey bestå.

Chlorates berröm.

Det syns, Apollo vill sitt regiment begynna
Och hos oss långt i norr sig småningom infinna,
Han vill sin skaldekonst här bringa upå bahn,
Han vill en ny parnass här nästan rätta an.
Hvad orsak dhet nu är, det kan man lätt aftaga,
Dy hvad som soolklart är, höfz man ey effterfråga.
Man seer at himlen oss rät vähl bevågen är,
Man seer at dygd och konst sig säte fästa här
Och flyttia söder från, dy nu alt effter handen
Och i en kortan tijd, har man i Svea landen
Förnummit dher och här utaf Apollos hoop
Dhe, som förgäfves ey bestigit Delos topp.
Den tyske Opitz kan ey stort upå dem vinna,
Ey heller någon Heintz och Catz långt för dem hinna,
Ey Ronsard, ey Marot, som ha för Frankrijk speelt,
Den välske Ariost ha dher tillbakars stelt.
Doch detta är ey nog, Apollo mond förmehra
Sin edla nympfeskråå och till vår större ähra
Utkohrat ibland oss ett qvinkön, stor af ätt,
Men större af förstånd, af dygd och sedighet.
Chloratte, ded är I, förlåt mig om iag icke
Som iag vähl villian har, de gåfvor så till pricka

Digitized by Google

Som I väl prydelig med pennan vijsa kan.
Kom, Musa, mig till hielp och för min svaga hand!
Alt, alt som på ehr är, så har naturen värkat
Och giort sitt mesterstyk. Hvem är, som ey kan märkat,
Och med förundran see ett sådant erbart sin,
Som lyser framför alt, doch uthan högfärdz min?
Alt edert väsende, omgänge och åthäfver
Består af höfligheet, som stedse hoos ehr svåfver,
Beblandat med ett mildt och genomfromt gemööt,
Så den, ehr omgås får, sig lycklig skatta veet.
Een deylig skapnad syns hos eder vilia råda,
Ja skönheet och förnufft ehr uthur ögnen skåda.
Madam, hos eder fins meer lärdheet och mehr vett,
Än som man nånsin har hos fruentimbret sett.
När som ehr vackra hand behagar pennan föra,
Så kan hon artiga och skiöna verser giöra,
Den edla dichtekonst är I bevågen så,
At man en poetess ehr rätlig kalla må.
Man har för någon tijd från Helicon förnummit
Een öfvermåttan frögd som där å färde kummit,
Apollo och hans folk de ha sig mächta glädt,
Een dotter honom och een syster dem är födt.
Euterpe ginast är och Clio stad förordnat
Ded barnet fostra op och hafva derom vårdnat.
Vist är at Phœbus har ehr uthur vaggan födt
Och ifrån moderlijf ehr till sin tienst beställdt.
Minerva sammaledz har hafft ehr i sin schola
Och öfvermåttan lärdt ehr virka, väfva, spohla,
Så konstig och så nätt som nånsin Raphael,
Durtin det måhla kan med sin berömbd pincel.
Min penna, holt man op, du lär ändå ey hinna
Alt dhet beprijsligt är på denna halfgudinna
Oprepa, som sig bör, hvem är, som ded ey veet,
Chlorette, at hon är full af fullkomligheet.

Digitized by Google

Amor är icke blind, men snarare döf.

1.

Hvad ha tänkt de gambla våra,
At de Friggas lilla dreng,
Som oss plägar offta såra
Med gullpijlar mächta sträng,
Uthan sky ha tordt sig våga
Måhlan som han intet såge.

2.

Ey Cupido var så fixer.
Hvad är orsak at man töhr
Uthan råck och uthan böxor
Dig så vackert ställa för?
Alla tror iag fara villa,
Som sig sådan flärd inbilla.

3.

Annat vijsa de bedrifter,
Som du med din boga gör,
At du råkar hvar du syftar,
Träffar både sven och möör.
Mån och kan en blinder dåga,
At hantera pijl och båga?

4.

The sig uthi skogar döllia
Och i marcken hijt och tijt,
Dem kanstu så snart förföllia,
Trotz den aldrabästa skytt.
Den förr lefde Pan betygar,
At du honom äst för dryger.

5.

Fast man sig til skepz begåfve
Och på hafvet far sin kos,
Så skal du, din lilla bofver,
Finna på en utan lootz.
Ja Neptunus sielff ey slipper,
När du honom rätt angrijper.

Digitized by Google

6.

Är det sant, som gilliarn säger,
Naso, den dig känner grant,
Så är dig de krumma vägar
Up til himmlen och bekant,
Hvar Jupiter har fådt röna,
At du så kant gudar löna.

7.

Pluto har och väl fått smakat,
Hvad din starka hand förmår,
Honom har du just så råkat,
At han älskog efftergår.
Är det blinda gässars höva
Sådan putzer tidt föröfva?

8.

At man gör dig ung och vacker,
Det vil iag väl hålla med;
Men en blind och nakot stackar,
Phui, det skeer dig orätt ved!
Skulle iag dig rätt affmåhla,
Fick du med en statz-råck pråla.

9.

Här kan du din redskap under,
Och din omslag full med svijk,
Giöma, döllia tijm' och stunder,
Vara enom statzman lijk.
Rätt är at du har fått vingar,
Ty du äst så snabb och kringer.

10.

Efter du syns mycket vreder,
Hörer ingens klag och gråt,
Achtar ey hvad man dig beder,
All vår smerta leer du åt,
Derför tror iag utan hinder,
Du äst döfver och ey blinder.

Digitized by Google

Myrtillis klagan öfver Rosettes bortreesa.

Kan siungas såm den vijsan: Många the, som frija sökia, etc.

1.

När Myrtillis vardt beröfvat
Från sin vän, som reste bort
At beboo en annan orth,
Hiertelig bleff han bedröfvat,
Ängslig öfver sådan stööt,
Som hans hierta högt förtröt.

2.

Han begynte hårdt at klaga
Öfver sin Rosette kiär,
Som ey ville blifva när.
Hvad skull han sig företaga,
Stackars pilt i sådan tvång,
Som giord honom tijden lång?

3.

Kiäre, hvad har iagh' doch brutit,
(Så begynte han uppå
Sin Rosette at förbrå)
At du har så fast beslutit
Mig så handlöös lemna qvar
Och til hofva från migh draar?

4.

Fullt och fast iagh migh inbillar,
Bättre ha förskyldt aff digh,
Än du nu handterar migh;
Sij, hur du nu heelt förvillar
Mina tankar, och en dunst
Lemnar mig för reenan gunst.

5.

Hvad för qvaal det aff sigh föder,
Hiertans vän, du än ey veet,
Elliest vor det aldrig skedt,
Tänck doch ved dig sielff, iag beder,
Hvad en hiertans sorg och vee
Är, när iagh digh ey får see.

Digitized by Google

6.

Alldrigh kan du bättre drilla
Din Myrtillis med maneer,
Än som du dig nu beteer,
Och hans goda hopp förspilla,
När du så för honom flyr,
At han digh ey meera sijr.

7.

Ney Rosette, du här feelar
Och förtaar dig mächta ting,
Til at leeda migh omkring.
Är nu iagh en sådan söbler,
At iag intet kan förstå,
Hvad din meening slår uppå?

8.

Fahr man fort, fullgiör din villia,
Altijd föllier iag dig fort,
Dy du taar mitt hierta bort,
Som omöylig kan sig skillia
Från den bästa skatt det har,
Den och iorden nånsin bar.

9.

At du vrångvijst migh förnekar
Dig, min engel, til at see,
Måste iag så låta skee,
Men troo fritt min hugh han leeker,
Hvar du äst, der är min siäl,
Du har giordt mig til din träbl.

10.

Skulle du så hastigt byta
Om ditt sinne och här qvar
Lemna dina stackars fåhr
Med de spaka lamben hvijta,
Hvilka sörja uthan lag,
Men doch ey så håfdt som iagh.

Digitized by Google

11.

Månn och kan en häffbues vijsa
Dig meer troheet än Mirtil,
Som din egen vara vil,
Hvem kan mehr än iag väl prijsa
Din bå dygd och däyligheet,
Som du äst begåfvat med.

12.

Hör, min edle vänn Rosette!
Säg mig om ditt alfvar är,
At du ställer dig så tvär?
Ney, iag troor dig ey om detta,
Uthan at det är en grill
Til at prõfva din Mirtill.

13.

Här går iag nu heel förlägen,
Sorgse uthaa rolig stund
Långt ifrån din lilla mund.
Ach, hvar skal iag taga vägen,
Hvar skal iag doch finna boot
För en sådan hiertesoot?

14.

Här Mirtillis åthervänder,
Suck och grååt tar öfverhand,
At han ey meer siunga kan.
Han gick bort och vred sin händer,
Ropade: Fahrväl, fahrväl,
Ach Rosette, ädla siäl!

Til Rosette.

At Cupido här står med cirklen uti handen,
Och gör en rund figur frijkonstig uthi sanden,

Digitized by Google

Det reetar mitt förnufft at märckia grant uppå,
Hvad doch den lilla skalck här under vil förstå.
Kom min Rosette, kom och sätt tig vijd min sijda,
Hör på, med flijt iag skal dig saken rätt uthtyda,
Och hvad den snelle pilt här bringar uppå bahn.
Han är min sann så klook rätt som en gammal man,
I det han aartigt veet oss här at uppenbara,
Hvad en rätt kiärleek är och huru den bör vara:
Oendlig uthan vanck, som denna cirkel-rund.
Sij så, Rosette, så bör och vår vänskaps bund
Oskrymtat, stadig stå och det föruthan enda,
Ty det vil Cupido dig til en lärdom sända
Med detta hans uptåg och vijsa dig der hän
At älska oophördt mig som din trogna vän.

Uppå Rosettes conterfey.

Min vän, Apelles son, ehuruväl man säyer,
Det och i sanning är, at du slätt ingen väyer
Och vijker i din konst; iag ställer det der hän,
Dy du en mästar äst, ja mehr än som gemeen.
Men doch förlåt mig det, at iag någ litet träter
Emot din meening, när som du dig sielff förmäter,
At kunna med pincel med färga och färnis
En sådan deyligheet, som denna, träffa viss;
Ty ingen måhlars hand, hur konstig den och synes,
Är nånsin skickelig, den skiönheet, som här finnes,
På denna ädla nympff, at kunna ställa fram
Med något conterfei, men låta aff med skam.
Ändoch fast du här har båd konst och nättheet öfvat,
Det är copie värck, men iag kan oförtöfvat
Dey säya, om du vilt, och vijsa, at iag har
Ett rätt original aff denna skiönheet klar.
Ded rätta belåte sampt väsend, seed och sinne
Aff denna vackra siäl, det hafver man at finna
Uthi min siäl och hug, uppå mitt hierta trycht,
Hvar det in til min död skal blifva oförrycht.

Digitized by Google

Orpheus och Euridice.

Nu som Apollos son, den stora theologen,
Poet och harpenist, Euridice, sin trogen
Och kyska ächta deel, ey kunde få igen,
Sen han emot förbud anså sin kiära vän,
Då gick han enslig bort, sitt sorgestånd betrachta.
Orpheus ville ey qvinkiärleek mehra achta,
Euridice hon var, som både dag och natt
Upå hans hierta låg, hon var hans dyra skatt.
Han taar sitt strengaspel, går skogleds bort och dvaler,
Han drog bedröfvat hen till Hæmus berg och daler.
I tiokan ödemark, der tog han sitt qvarteer,
Bland villa artad diur så satte han sig neer.
Altså begynte han på harpan sin at röra,
Sin himmels-liuflig röst så lätte han och höra,
Han sång och spellte alt uthi melancholij
Och echo stembde in med mångadubbelt gny.
Alt det, som rörligt var, af foglar upå träbna,
Af diuren små och stor, af tam och villan fähna,
Så kunde hans musich, ded edla harmonij
Betaga, så at de ey vore mehra frij.
De komme hopetals, förändrat af naturen,
Den grymmer var, blef tam och tystnade som muhren.
Ett leyon var ey mehr betänkt upå sitt rooff,
Ey biörnen mehra arg, ey vargen mehr en boff,
Ey var och hiorten rädd, ey haren mehra skygger,
Ey spende höken mehr, så fan sig dufvan trygger.
För Jupiter drabant sig bögde träna dijt,
Lijk som de hade lust at höra på med flit.
Ja, höga berg och klyfft och klippor han beveekte,
När han så herlig sång och upå harpan leekte.
Pan måtte gifva tapt, stack pijpan i sin säck,
Och hans klöf-fotat folk ey kunde holla sträck.
De fromma Driader, de flöge staa at fläta
Een krantz af lagerlööf, att på hans hufvud sätta,
Eolus snörde till sin väderfulla säck,
På himmeln syntes ey en svarter mollenfläck.
Men ach, hvad olycksfall, sij huru verlden spelar,
At dygd och oskuld blijr förfölgd och ey mehr gieller,

Digitized by Google

Orpheus fick full snart förnimma, arme man,
Hvad qvinfolks haat förmår, hvad harmen giöra kan.
Man såg en storan hoop förbistrad' onda qvinnor,
De värsta furier, som man i landet finner,
Fylbyttor, Bacchus snork, de kommo med gevehr
Försåtlig, hembdefull och sloge honom neer.
Een sådan undergång most Orpheus förbijda,
För ded han intet mehr qvinkönet ville lijda,
Men flydde för dem bort, hans troohet var så stoor,
At han som een martyr till sin Euridis foor.

Veneris April recsa.

Uppå en våbre tijd, när Phæbus hade vunnit
Så långt uthi sin väg och in til Oxen hunnit,
Kom Venus arla fram, när ottestunden var,
Rätt som Aurora sig begynte vijsa klar.
Det var än temlig tyst, det haar Morpheus vållit,
At folcket aff hans art sig än ved sängen hållit,
Ded var rätt stilla lungt, lijkt til en vacker dag,
Ded var alt så bestält, gudinnan til behag.
Hon kom i sachta maak uhr mohlnet neder saka,
Var klädd i violet och svart garnerat jacka,
Var ehrbar af habit, men öfver måttan nätt,
Ded var båd' vagn och tyg, alt svart och violet.
Hon sörgde, som iag tror, Adonis som blef slagen
Utaf ett vildt ett svijn och utaff daga tagen,
Ty han var henne kiär; två svanor hade hon
Snöhvijta för sin vagn, iag tyckte mycken mån,
När som iag varsse blef, at hon sigh til mig achtadt,
Bleff häpen der utaf, dy det kom oförvachtadt.
I synnerheet när iag fick med förundran see,
At hon sin kåre son Cupido tagit mee.
Han var i sällsam skick, lagt från sig pijhl och båga,
Tordz obeväpnat sig här neer på jorden våga,
Men hade der emoot en book och rent pappier,
Samt circlar, lineal, quadranter med visier.

Digitized by Google

Ey var han naken mer, som iag väl förr har setten,
Ey storer på, ey dierf, ey heeter uppå grööten;
Han såg bekymbrat uth och spaker mehr än för,
Lijk som den pengar mist för sitt försålde smör.
Hans klädning var ey giordt, som desse nya moder,
Och tyget intet kiöpt uthi uthländske boder,
Ded var af fijnt bulldan, som kallas klafverduk,
Var giort på det maner, som siöfolk haa i bruk.
Han sågh pusserlig uth, iag had' så när ey kenten,
Jagh tänckte: Hvadan skeer migh denna complementen,
Och hvad för ährend hon, fru Frigga, monde haa,
Jag viste intet hvad iagh skulle der aff taa.
Ach, tänckte iag, hvad skal doch nu aff himmlen blifva,
När gudarna sigh så hijt neer på iorden gifva?
Jag tänckte hijt och tijt och uthi samma sinn,
Jagh vet ey sielfver hvad för tanckar mig föll inn.
Deth menniskliga köhn, tyckz mig, måst lijkvist vara
Dem gudom mycket kiärt, at dee så nederfahra,
At göra sigh gemeen här hoos en dödlig hoop,
Som innan kortan tijd förhölias i en groop.
Men när iag lijtet mehr fick täncka saken effter,
Mig föra til gemöthz, at intet dödligt häffter
Vijd siälen, som och til en deel gemenskap haar
Med gudarnas natur, då kund iag blifva vaar
Hvad orsak äntlig är, at de sig så förnedra
Och oss som offtast här med een visit behedra,
Mig föll och in hvad iag väl fordom läsit haar,
Af det som Naso i sin vandzlingz book framdrar,
Och hvad som Siculus i sine gambla skriffter,
Oss lembnat effter sigh om gudarnas bedriffter,
At denne seden förr hos dem haar gått i svång,
At dhe så gierna hafft hoos dem sin frija gång.
Jagh fick ey längre tijd at tänckia som iagh ville,
Ty Venus nalkades, böd vagnen hålla stille,
Der af iag temlig flaat och altererat blef,
Och alt mitt värktyg straxt i snarheet samman reef.
Ty iagh den samma natt och uppå detta rummet
Deth, som iag veeta böhr, på himmeln haar förnummit.
Jagh sågh den vrede Mars sigh haa qvarterat in
Hoos skytten; det är vist, at han har krig i sinn.
Den fromme Jupiter, som mehra blifver ährat,
Den såg iag när der hoos i vågen inlogerat,

Digitized by Google

Ett tecken at han vill aff see sin bästa kans,
Ibland dhe krigeske, at hålla rätt hållans;
Doch hade iag der hoos, det mäst mitt embet varit,
Deth vijda stierne hvalff begrundat, nagelfahrit,
Och taget i god acht, ded iag med tijden kan
Til nytta föra mig, dy när iag långt från land
Neptunus böliors fält i korss och qvär måst plöija,
När ingen af oss all skal veeta til at säija
Hvar man egendtelig med skeppet vara måå,
Då vij vår gissning aff dee fasta stiernor fåå.
När som hon detta såg, giord hon ett fryndtligt löije,
Där med min häpenheet och blygd alt undan böijer,
Hon giorde mig en vinck, som gaff mig til förstå,
At iag man trygger fram til henne skulle gåå.
Hör Damon, sade hon, iag haar i desse tijder,
Fast med förundran sedt hvad möda, som du lijder,
I det du natt och dag med ogemenan nijth
Uthi din stierne-konst dig öfvar så med flijth.
Jagh seer. I jordiska, I kunn ehr ey förnöija
Med deenn nedre verld, men all ehr sinnen böija
At forska, spana uth hvad som i himmeln sker,
Det är min san väl värdt at man åth eder leer.
Kun' I ey hafva nog med det ehr är tildeelat?
Kun' I ey vara nögd med det, som himmlen velat
Det kiön af edert slag till egna och bestå,
Och ey det himmelskt är förmätne efftergå?
I snart förgänglige, det bästa är för eder,
I fölia iorden åth och lembna oss vår heeder.
Det är en klok mans råd, at han ey vijdar går,
Åhn vingar råda med, och krafterna förmåhr.
Medh egen undergång haar Icarus förnummet,
Hvad högfärd, öfverdåd och förveth stad har kommit,
Hvad ofärd Phaeton med sin förmätenheet
Sigh sielfver störte i, iag troor at hvar man veet.
Doch är en sak med dig, min Damon, iag kan märckia,
At du dig i din konst vilt mehr och mehr förstärckia
Och grunda immerfort, dy vist dig ligger å,
Alt det en siöman böör at slå sin hug uppå,
Och hvad dig i ditt kall, kan komma väl til måtta,
Helst du en tienar' äst på Carl den elfftes flotta.
Deth är en edel ting, och mycken heeder värdt,
När man i det berop, som himmlen har beskiärdt,

Digitized by Google

Sigh steller flitigt an och brukar alt sitt bästa
At lära veeta nå det minsta med det mästa,
Som nånsin pröfvas kan at vara uthaff vicht,
På det han snält och braff fullgör sin embets plicht.
Emedan iagh nu är ehr siöfart väl bevågen,
Som den der sielfver först uhr hafvet är uptagen,
Haar iag fördenskull tänckt, at denne lille-pilt,
Som du väl känna lähr, hvad han för i sin skylt,
Och hvad för putzar han i verlden offta stifftar,
Och huru han stält an så många slagz bedriffter,
En siöman blifva skal och der til vända flijt,
Derföre, som du seer, iag brachten med mig hijt,
At han din vettenskap hoos digh må kunna lähra,
Jagh meenar, at det dig skal lända til en ähra,
Jag veet, at du mig den begäran ey slår af,
Jag veet, du hörsam äst och altid stält dig braf.
Jagh veet, när du mig förr har tient och följt min fahna,
At du dig altid vijst en tapper älskogz hana,
Du veest hvad mycket gott dig är af mig betedt,
Du veest hvad mången lust iag har för dig beredt,
Du veest, at iag altid dig väl bevågen varit,
Hvar hälst du hafver reest och kring i verlden farit,
Lätt see du tacksam äst, och tager dräugen an,
Lätt see, at han nu blijr en skepz ehrfahren man.
Jagh skal belöna dig med alt, du kant påkalla,
Och vijsa, at iag kan båd löhna och befalla,
Oss gudar kommer til, vij åga biuda på,
Men I, I dödlige det hörsamt efftergå.
Som du nu giör din flijth skal dey blij vedergullit,
Hälst när en skiönheet haar ditt hierta til sig stulit,
Och du ännu en gång mitt altar offer bähr,
Hvad gäller at du då min hielp anropa lähr?
Som Venus nu sitt tahl bracht fort med sådan ijfver,
Kom den, som liuset geer och han, som som solen drifver,
Den stohra Delius, som giord der ända på.
Fru Frigga drog sin kooss, men qvar blef Cupido.
Här stod iag beelt försteldt, här var iag rätt förlägen,
Ey vettandes hvad iag med pilten skull ta vägen.
Had iag fått råderum och modren ey så fort
Och flychtig fahrit af, iag had' min uhrsächt giort.
Nog had' iag orsak hafft, nog had' iag fått excuser.
Hur skal doch det gå an, at iag den undervijser,

Digitized by Google

Som mig tilförne hafft i tvång och under ook,
Som mig för mächtig är, som mig är alt för klok?
Han är en lijten dräng, men doch en Gud der jempte,
Han och hans lijke fleer är ey gott med at skiemta.
Jag rår min ovän ey at gee sig uthi taag
Med detta himmels folck, det taar min sann ey lag;
Acteon stackars karl, Marsias och fått röna,
Hvad der på fölia plär, när gudar förvett löhna.
Har icke Hyacint, hur kär hon Phæbus var,
Fått plichta med sin död för det hon umgådz har
För dristigt med en Gud? Ett gammal ordspråk säijer,
At det fast rädlig är, det man dee stohra väijer,
Och at det ey är gott, du pläckar kyrsse-bähr
Med den, som väldig är, dy det dig ångra lär.
Bäst är, att hvar och een sigh håller i sin skranckar,
Och intet qvällier sigh med altför stora tanckar,
Bäst är at hvar och een sigh håller hoop med den,
Som är hans embne lijk, kan blij en stadig vän.
Det är ett missförstånd, ett fehl, som skadligt finnes,
At man en sådan en, som stålter är til sinnes.
Som all sin doon och acht i all ting ställer an,
Hur han båd dig och mig en gång topprijda kan.
Jagh säyer, at man den så fritt vill underrätta,
Och hvad man sielfver kan straxt låta honom vetta,
Och således hielpan up, det är en fahrlig saak,
Ty der med fiätar man ett rijss til egen baak.
Så lenge som man seer, at han dig kan behöfva,
Så länge lär han väl emoot dig vänskap öfva,
Men seen är gunsten all, det är för nog bekänt,
Ty det mig nu en tijd, ty värre, sielf är hendt.
Sij, detta fick iag ey fru Venus bringa före,
Hon hade mig förskont, om hon det skäl fått höra,
Hon låter säya sigh, hon är aff godan art,
Hon är lätt öfvertalt, beqvämer sig och snart.
Men hastigt fohr hon aff, ey kund hon längre blifva,
Dy hon ey gierna vil sin doon ved solskijn drifva,
Der skugga, skymning, ja, och bara mörckret är,
Sij dher haar hon sin gång, der vil hon vara när.
Det taar och bettre lagh; än var och annat mehra,
Som henne dreef sin kooss, deth mände Phœbus giöra,
Som är uhr hennes gunst aldeles gången aff,
Ty han haar speldt ett streck, som thenne orsak gaff,

Digitized by Google

At hon i hans presens ey gärna är tilstädes,
För argt förklickerij så moste man ju rädas.
Det var ett fuult bedreff, det var ey redlig giort,
Man har bland menniskior ett värre neplig sport.
Jagh svär vor' dhet mig händt, och en mig sådant giorde,
Jag lönten visserlig, och vände hvem dhet borde,
Det må nu blij dher vedh, ja vil för hennes skull
Min stohra patrones, ey göra munnar full
På folcket, mehr dher om doch har han lell fått veeta,
At Venus sitt förtreet så lätt kan ey förgäta,
Hon brakten till ett straff, at hålla fåfängt kiär
Den vackra Daphne, som sin kyskheet älskte mehr
Och högre än sitt lijf, så drog han aff med korgen;
Men stackars Cupido och iag vij stod i sorgen
Till des iag kom ihog, det var den först April,
Då lätt iag honom gå hvart hälst han sielfver vil.

Cupido inter nautas.

Nu har Cupido fått rät lust gå kring at spöka,
Han vill nu och på siön sin lycka dér försökia.
Hvad mån hans upsåth är, kan han ey hafva nog
At sysla op i land, och drijfva der sin plog?
Är ey på torra iord för honom mehr at giöra,
At han nu ändtlig vill på siön sin båga föra?
Har han ey städer nog och landzbygd stor och lång,
Båd her- och kongehåff att hafva der sin gång?
Nej, Astrild är nu här, har tagit sijg en hyra,
Han vill om bord till skieps och der sig äfventyra,
Och hvad än mehra är, så dristar han at gå
På cronans örlogsskiepp, lijksom han ville stå
Der för en kempekahrl, beväpnat och försedder
Med pijlar, flijts och båg och alt till kriegs beredder.
Doch kan iag icke see, hvad tienst han der vill ha
Och hvad bestellning man hans klokheet kan opdra.
Till båtzman dugern ey, så är ded ock för ringa
För en så kiecker buss, den som och alt vill tvinga,

Digitized by Google

Fast mindre tienar han at blij en officeer,
Dy ded hans lilla växt och spädhet ey medger.
Anseenlig är han ey, kan intet skrijka, ropa
Och drifva folket an at tälia, spissa, kniopa,
At springa uthi bucht, i lofvart och i lä,
Til halsar och til skiöt lär han ey kunna må.
Kanskie han ärnar sig at få en styrmans hyra,
Men huru vill doch han een sådan tienst bestyra,
Dy der vill mycket till, som sådan lijten pilt
Ey lährer råda med, des utan är han vildt
Och vårdzlöös fostrat op, ostyrig, alt för flychtig.
Een styrman deremot böhr vara mycket richtig
Och stadig i sitt värk, se op med man till rors
At han ey gijrar så, men styr sin rätta koos.
Men Astrils näfva är ey vahn bestick at sätta,
Ey armar hans beqvem een lod-lijn rätt at mäta,
At ropa lof och dräg förstår han ingalund,
Skall stå stor äfventyr att sätta skiepp på grund.
Så faller här och in ett annat värre hinder,
Dy folket glunka hårt och säya: Han är blinder.
Dock är det rychtet falskt updichtat, aldrig sant,
Ty hans bedrifter oss mehr än förvähl bekant.
Kan den, som blinder är, så vijst med pijlar slänga,
Och den, som intet seer, så kring i verlden fiängia?
Jag tror at ingen kan bevijsan ded med frij,
Fast mindre gifvan alt, hvad han vähl tröster sij,
Ded syns, Cupido har och sina onda vänner,
Blijr hatat utan saak, som mig och flera händer.
Han lår blij ledse snart, här under denna staat
Der mycket går i svång, förföljelse och haat.
Men Amor, lille Gud, iag har een vänlig fråga,
Förlåt min dristighet: Hvad viltu med din båga
Och pijlar utaf guld, som du står spenter med,
Så barsker som en knecht? Säg kåre, hvartill ded?
Mond du har ärnat ded till örlig med dig föra
Och uti krijg och strijd din fiend afbrek giöra?
Om ded din mening är, som iag doch neplig tror,
Bedrager du dig sielf, och vill i dina skor
Jag intet gierna stå, när ded begynner smella.
Der vankar kruth och lood, hvad villtu då beställa
Med detta dit gevehr? Ändoch iag heel vähl veet,
At du har hierta nog och vijker ingen flet,

Digitized by Google

Och at man derpå just ey skall een krigsman kienna
At han har värrior och kan väl pistoler spenna,
Och at en hetes braf, deraf ey skönies bör,
At han en hop gevähr och vapen med sig för.
Men hvad har du behof at stella dig i fahra
Så obeväpnat hän? Hur viltu vähl försvara
För fru mor Venus ded? Din fahr, den halta smed,
Som baklängs op i sky uppå en åssna reed,
När han för Jupiter, sin fahr, skull stå till rätta,
Vulcanus meenar iag, let du man honom vetta,
Försäkra dig han kan, försee dig med gevehr,
Med byssor och med svärd, med harnisk och än mehr.
Du mins vähl, om du vill, hvad omsorg Thetis hade,
När hennes tappre son sin huug och vinning lade
Med Menelaus' häär the Troijer gripa an,
At han beväpnad nog sig i sin rustning fan.
Hon gick till fahr din hän, hon visten så beveka,
At hon till hennes bön ey längre kunde neeka,
Men smidde hielm och skiöld sampt härdat brystgevär,
Så den är frij för skått, hvem helst det på sig bähr.
Dessutom var och ded så konstigt utharbetat,
Så at man aldrig för ett bättre till har vetat.
Man såg der sool och mån, Orion och Arctur,
Den krumme Zodiack med alla sina diur,
Man såg och Perseus till häst i fullan flänge,
Den skiöna Andromed, som fången var så länge,
At frelsa uthur nöd och mycket annat mehr,
Sij, ded kan du och få, om du man honom behr.
Han är all gudars smed. Vill du och vara öfvat
I krigs-erfahrenhet, så gaek man oförtöfvat
Hän till din styffahr Mars. Ney, Astrild fruchtar iag
Han brukar här ett greep att bringa vehl i lag,
Ded han förr varit vahn, och vor den föga snäller,
Som intet merka kan, hvart uth hans ögmärk gäller,
Som veet utaf hans strek och känner hans maneer,
Kan nogsampt skönia här hvad han i skölden för.
Ded är mot hans natur at sarga, dräpa, döda,
Ded är hans ämbne ey at läggia verlden öde.
Ney långt från honom ded, men snarar trachtar han
At öka, byggia op, förmehra hvad han kan
Ded menskelige kön, derföre går han kröker
Al verlden kors och tvär och ändtlig här försöker

Digitized by Google

At ställa an sin doon. Tänk hvad een liten luhr,
Han vill nu föra an och läbra upå dubr
Kung Carols båtzmans folk at gå i land at frija,
At den, som ogift är, kan nu ey längre bija.
Och hielper intet ded, fast än en stor en Hans
Och funnes deribland, han moste med i dans.
Man har i dessa åhr, seen Mars har slept sitt välde
Här i vår norra verld och oss ey mehra qvelde,
Vähl sett, at Cupido har fört sitt regiment
Bländ hög så vähl som låg, så snält och så behendt,
At han vår principal och chef för hela flåtten
Omsijder råkat på och brachten i den måttan
At fölia hopen åth och välija sig en brud,
Som hädan af skall blij hans vän och kiära fru.
Nu Astrild, du giör vähl och må man dig berömma,
Men at du äst så dierf, hvad skall man derom dömma,
Och dristar dig ihop med sådan höfvedsman,
Som fast ovinbahr är och för vähl varit vahn
Neptunus böllier trygg med två tiåg kiölar plöga
Och fiendens större macht gå dappert under öga;
Sij, honom här du nu giort spaker som ett lamb,
At han vill giffta sig och taga mor i famb.
Du har i fordoms tijd, här man tilbakas tänker,
Ey mindre än som nu vist brukat dina ränker.
Du, giorde Hercules ett temblig lögligt snes;
När som han hade kiär den vackra Omphale,
Så starck han elliest var, så har du honom vunnit,
At han i frustun sat och som ett qvinfolk spunnit.
Achilles, Thetis son, een starck och tapper greek,
Som aldrig uti slag och strijder nånsin veek,
Han för en Troisk möö, den ädla Polyxena,
Upreetat utaf dig, begifvit sig allena
I en fiendtlig stad, men tog ey bättre laag,
Än han förråtligvijs blef tagen utaf dag.
Och vill man vetta rätt din qvintslag och bedriffter,
Så finnes de igen i Nasos gambla skriffter.
Doch våller du ded ey, när som ded illa gåår.
Har kan man klaga då, när man sin villia fåår.
Ett gammalt ordspråk är, at den är god at låcka,
Som gierna vill till väx och sielfver med vill håppa.
Vähl ehr, herr brudegum, I ha vähl råkat på,
At här uthi på ehr slät ingen nöd skall gå.

Uppå
capitenens, välborne herr
Gustaff Wattrang
och jungfru
Catharina von Rosenfelts
bröllop.

Man seer at Mars igen tar på sin gambla vahna
Och redan slagit uth een stoor blodfärgat fahna,
Han blåser up alarm, han låter trummian gå
Och säijer: Det är tijd at man begynner på.
Op, mina barn, op, op, op I, som hafva krammat
Bellonas hårda bröst och de, hon sielf opammat,
Och deras ådror fylt med dappert kempe-bloo
Och lagar ehr uthur een långan winter roo.
Strax hvar och gifver op qvarteren och betahlar,
Så rytarn batzlar op och bruna hästen sahlar.
Sij, knichten nappar till musquet och bandeleer,
Men båtzman klijfver sta på skieppet op och neer.
Och som ded syns i åhr, vill Mars baneret föra
På kiöhl och laga så, matrosen får at giöra.
Han vill nu vijsa sig, at han på siö och kan
Uthrätta stora ting som uppå fastä land.
Neptunus har han bracht, at han i tijd afkläder
Sin ijsat vinterpels och för sitt folk bereder
Frij fahrt och öppen siö och Triton får uthi
Sitt horn och blås om bord: Op gossar, hvem vill blij
Nu längre qvar i land, ty ijsen är nu borta,
Vij ha ey viater mehr, ey dagar mehra korta.
Ombord, ombord matros, sätt stänger op och råår,
Sätt stang, bardun och vant så alt i ordning står,
Captenen hyr sitt folk, får kost ombord och dricka,
Vedd, vatten, ankar, tååg, constabeln glömmer icke,

Digitized by Google

At ta sin don i acht, han hemtar kruth och lood,
Musqueter, handgever och lunta, som är good.
Skiepparen har fört uth sitt förrådsgodz och trosser,
Och styrman sammaleds, loodlijnor, glass, compaser.
Alt är nu kant, nu klart och feelas intet mehr,
Än den, som munstra skall och folket öfverseer.
Men sij captenen sielf, som iag i dag fått höra,
Ähr ännu intet klar, han vill först bröllop giöra,
Han skall i dag stå blank, seen innan några daar,
Han ropar: Ankar op, och lembnar bruden qvar.
Hvad skall man säija här, hvad skall man härom dömma?
Fast bättre vore ded om han ha blefvet hemma,
Han borde efter lag åtniuta giffte frijd,
Som är på åhr och dag, ey gå på tåg och strijd.
Men sij, en selsam sak, pläär man så siöfolk giffta,
Först bröllop och så fort till siös och ankar lyffta,
Hör, båtzman, om ded är hoos ehr en sådan sedh,
I kunn' ey blij i land, så tan då hustrun medh.
Men som ded ey går an, så syntes vara better,
At siöman ogifft blijr och frij om sijna fötter,
Fahr sedan länge nog, fahr flijt på siö och svall.
Hvad skall han hustru ha, som altijd fahra skall?
Gack, plög din ocean, gack båtzman till din åker,
Ded står dig intet an, at du ved qvinfolk råker,
Som handlar tiär och beek; den är ey angenem.
Låt hoffman frija bra, han är dertill beqvem.
Jag tycker kalla siön sampt dunst och svall och våger
Giör, at en siöman ey till elskog synlig dåger,
Jag menar, Astrild och hans moor ey råda så,
På hafvet och på land, där blifva de ifrå.
Men doch om man här rätt vill saken disputera,
Så kan ded, som är sagt, slett intet gälla mehra.
Sey, kiära, hvarför ey en siöman skall få låf,
Sin egen hustru ha, så väl som de i håff
Och uthi städer boo? Fast lyffter han sitt ankar
Seen han har nys blit gift, så är hans vissa tankar,
At komma hem igen, är han då giffter man
Så finner han en vän, som honom fägna kan.
Han är ey huusvill då, han veet hvar han skall gästa,
Värdinna har han och, som plägar på det bästa,
Men hvad han har förtient och han har sammanspaart
Ded delar'n hustrun med, ded får hon nyttia snart.

Digitized by Google

Ded är des bättre ey at alltijd hemma sitta,
Een flygand kråka kan meer än een later hitta.
Ded gangnar land och folk, när siöman flijtig är,
Ded är ett allment godt, när roret vatnet skiär.
Och fast han innom bords går om med beck och tiära,
Så veet han ändå vähl een pijga at handtera.
Fru Frigga har och så på siö sin frija gång,
Och hennes blinda pilt skieps folket uthi tvång.
Lät båtsman gå i land, lät honom sig tillaga,
Lät sij om han ey skall een stadz möö vähl behaga,
Tross at en håffbuss skall sig bettre stella an,
Som intet uthom landz här lärt så vähl som han.
Vällan, herr brudegum, vij önska eder lycka,
Vij vehla skåda kring med goda rijnska dricka,
Lef vähl och tag emot ehr lilla kiära bru,
Och laga så at hon i morgon heter fru.

På

capiten **von Heinens**

och

Eva Stina von Otters

bröllop den 1 Jannari 1704, i Carlscrona.

Nylig Phœbus rolig var
Med sin vackra nympfeskaar,
Sij, då kom der en person
Op i deras Helicon
Med en hoper tryckte bref,
Som aviser kallat blef.
Phœbus derpå sade strax:
Clio, ded är nu så dags.
Raden är på dig, du bör
Oss det nya läsa för.
Intet den från Altena,
Dy han plägar ljuga bra.

Digitized by Google

Clio tog sig omak på,
Läste ifrån hvarin vrå
I Europa, till dess hon
Kom på staden Carlecron.
Hvad för nytt passerar där,
Sade Phœbus, Clio kiär?
Jo, ded nya är ey godt,
Ty von Hein han har förmått
Eva Stina nu derhän
Till att blij hans ächta vän,
Så ded hop för os at få
Henne i vår nympfeskråå
Är om intet. Men hvad är
Här at giöra, systrar kär?
Thalia var misförnögd,
Erato var uthan frögd,
Melpomene illa leet
Och Euterpe bitter greet.
All de andra lade neer
Harp, fiol och annat meer,
Hade fast uti desein
Till at hembnas mot von Hein.
Zythius, som detta sågh,
Hiertelig han åth dem logh,
Kiäre syatrar, låter blij
Sådan sorl och sådan gny
I vår Helicon att ha.
Men det står rät inte bra.
Ser I, hur i verlden går,
Mars nu öfverhanden får.
Och hans söner äfven slijk
Inta slöt och kongarijk,
Deras bomber, eld och brand
Tvinga Thoren, stad och land.
Huru kan een möö då dra
Undan sig at seya: ja,
När nu Martis son begär
Henne till at hålla kär?
Kan ett kön af kiött och blod
Sådan tillbud stå emot?
Nympfer, hvad iag seya skall:
Låt ehr olust blifva all.

Digitized by Google

Älsker henne lijkavähl
Som en hurtig edel siel,
Och som hon nu brud skall stå
Så bereder ehr derpå
Till at fläta kroon och krants,
Ja, så skiön som nånsin fans,
Den hon på sin bröllopsdag,
Ehr till ähra och behag,
Bära skall och pryda medh
Som en möömbrud egnar ded.
Medlertijd så önske vij
At hon måtte lycklig blij,
Lefva med förnöijeligheet
Under hymens orden söött.

Upmuntring till lustigheet
på
herr rådman Schlyters bröllop
i Carlscrona, den 30 Maj 1688.
Uthi Musikanten Johan Ottos nampn.

1.

Nu är Floras bästa dagar,
Nu vill Castor och hans bror
Laga så, at gräset gror.
Majus har nu sina hagar,
Mark och skogar vähl beredt
Och med färgat kläder klädt.

2.

Nu som traasten intet tijger
Och vår svenska nächtergall
Ijfrigt qväder öfverall.
Giöken, som förvillat flyger,
Låter nu sin skiöna röst
Höras hoos oss all som bäst.

Digitized by Google

3.

Sij, nu, nu är tijden inne
För än Maj sitt afsked taar,
At två enkla blij ett par.
Ded är och herr Schlytere sinne,
Ty han intet längre kan
Lefva så en eenslig man.

4.

Altså har han nu berammat
At i dag hans bröllop står,
Der han sig en maka får.
Den, som dygden sielff opammat
Och är uthaf erbart slecht,
Sij, das komt ihm eben rächt.

5.

Samlar ehr, Orpheus fränder,
Hijt, Apollos knapar, hijt,
Låter see, hvar giör sin flijt,
Till des laget återvänder,
Hvar och een sitt bästa giör.
Bussar, iag vill gå ehr för!

6.

Stemmer edra fioliner,
Baasfiol och dulcian,
Bringer och scalmeyor an.
Jag seer grant på brudens miner
At det intet långt är till,
Som hon op och dantza vill.

7.

Gode gäster, hvad iag beder:
Sitter ey så trumpna här.
Hva är åth at vara tvär!
Ded är brud och brudgums heder
At man äther, dricker braa
Och af hiertat gör sig glaa.

Digitized by Google

8.

Op med snabba snella fötter,
Steller an en polnsker dantz,
Eller vill ni på sin frantz
Ha couratter, minuetter?
Commenderer, så skall iag
Spela eder till behag.

9.

Lät oss heller ey förglömma
Snorra glass och skålar kring,
Ty det är en kostlig ting.
Den är verd till at berömma,
Som föruthan pock och pruut
Redlig dricker skålen uth.

10.

Kom runda, hvem vill nu dricka
Detta brudefolkets skåhl,
Och till deras giftermåhl
Önska all begiärlig lycka,
At de många åhr i frögd
Lefva rolig och förnögd.

Amor præstat usus,

dichtat på herr justitiarien ved kongl. amiralitetet,
edle och välborne

Carl Rosenströms

och jungfru,
edla och välborna

Barbara von Otters

bröllop.

Cupido var en gång beskefftig och benägen
At fahra öfver siö, men sij, han var förlägen
Om fahrtyg, båt och sluup. Ded stod rätt illa till,
Ty han sin späda krop ey gierna väta vill.

Digitized by Google

Omsijder tog han sig en fahrlig dienfhaet före,
Ded var ey annan råd för honom till at giöre,
Han tog sin koger då, upfylt med pijlar små,
Gaf sig derpå til siös och lät för vinden gå.
Säj, hvad en käcker buse, som sig så torde våga!
Där stod han som en knicht, var spenter med sin båga,
Til des han ändtlig kom från fasta landet bort
Och landade dijt han var ärna innan kort.
Han kom här till en stad, som heter Carelscrona,
Han stält sig brasker an, han ville ingen skona
Af ungersvenner, möör; ey vore enkior frij,
Enklingar sammaleds, de moste giffta blij.
Fast denne stadzens strand blijr stänkt med aalta vågar,
Cupido lagar doch at vackra hues få mågar,
Är fix uppå sin konst och flijtig öfver nock
At skaffa an recrut alt under hymens ook.
Man har i desse åhr och denne tijd erfahrit
I vår Neptunus stad, seen Astrild här ha varit
Och vistat ibland oss, hvad uptåg han stelt an
Och huru sneller han med pijlar treffa kan.
Omsijder har hans macht vår Alcon ocksä smakat,
Som sielf en goder skyt; jo, jo, han är och råkat
Utaf en elskogs pijl, har fått een söter sår.
Astræa har han kiär, Astræa alt förmår
Och Alcons hierta fått. Siönympfer bort och fläter
Een krants åth Astræa och ingalund förgiäter,
At stella eder in i daag och lijka nu,
Man seer Alcon stå blank, Astræa vara bru.
Hvar taga sig nu till med snabba, snella fötter,
Ded bästa man här lärdt, at dantza minuetter,
Curanter, polinska, paspied och andra fleer,
Ded spanska tokerie nu intet brukas meer.
Vij skole medlertid, vij som på stolar sittia,
Med stora rijta glas på goda skolar bitta.
Astræa, bocka dig, Alcon giör reverens,
Ehr skål begynnes först ibland oss alleständz.
Op, hierta, unger, op I moste först begynna
At stella dantzen an, seen skola sig infinna
Nemertis, Galathe, Dovidis döttra små,
Nereus, deras fahr är här och skåder på.
Amphion är tillredz med harpor och med gijgor,
Hautboir och dulcian; lät see, I vackra pijgor,

Digitized by Google

Hvar tar sin maka op, som här i hopen stå,
Adonis, Athys och hvad de hälst heta må.
Min san ett vackert folk. Men holla, vij förgäta
Med glassen fabra fort. Hvad skall nu skålen heta?
Kong Carols skåhl, sey top, ach himmel, var doch blijd,
Gif honom seger och omsijder en god frijd!
Seen effter band som man gemeenlig plägar dricka
I sådanna callaas, vår chef förglömmes icke.
Lät glasen man gå kring full med Tiæus' vått,
Spel op rundadinel till des man hyran fått.
Gåhr häu, i edla par, gåhr legger ehr och hvijla,
Vij vela medlertijd oss intet öfverijbla,
Men dricka än ett glas förlskänkt vårt brudfolkts skåhl
Och önska dem alt gott till deras gifftermåhl.

Digitized by Google

Förnöijeligheet ved hr Theodor Christoffers första sons födelse.

1.

När Göija förde fram sitt tiåg och åtta dagar
Då lätt hon giörlig see hvad omsorg, som hon drager
För hedervärdigt folk, ithy hon sende bort
Lucina, fränkan sin, at kalla till sig fort.

2.

Kom, syster, sade hon, ded är nu tijdenomme
För vår Cecilia, som skall i barnesäng komma,
Och medan som ded skier just på den tijd jag rår,
Så vill iag gierna ha at dermed väbl tillgår.

3.

Nu är ded full dit kall at hielpa barnsängeqvinnor,
Så laga då at hon en god förlossning vinner.
Ei, giör dit bästa så, du fångnar hennes man
Med ded han gierna seer, lätt see hvad konst du kan.

4.

Lucina var tillredz och gaf sig upå vägen,
Hon sade, at hon var ded folket väbl benägen,
Som är af öksam art, hon vill dem vara hull
Och laga efter hand, at de få huset full.

5.

När nu af Göijas da'r ren femton vore framme,
Då hörde man förvist granskapet derom glamma,
Ded herr Christoffers huus nu så välsignat var,
At ungmoor fått en son, herr Theodor blitt fahr.

Digitized by Google

6.

Strax såg man där allom hans vänner och förvandter,
Sig glädia lijk som han; och iag, som var bekanter
Och offta fahrit vähl uthi herr Thores huus,
Tog med förnöijelse derpå ett litet ruus.

7.

Neptunus' beekot folk, bå skieppar' och Jan Hagel
Dem såg man flyga fram som väder op i tagel,
Dhe slogo flaggor uth och vimplar op i topp,
Det bästa fat och blef för dem då slagit op.

8.

När Phæbus spende uth at hvijla sina ökar,
Och dagen aller blef, då såg man eld och rökar
På många stellen giort. Matrosen han var glad,
Han stack sin pipa an, han drack en skål och qvad.

9.

Så skar och Triton fram på fahrsins vintertröija,
Han spelte på sitt horn, blåst' op i sin skallmäija,
Han lätte derved see at köpman och matroos,
Ded är hans eget folk, dem vill han vara hoos.

10.

Just hade Hekate sitt fulla skeen antagit,
Och sijna silfverhoorn betäckt och öfverdragit,
Och vijste denne pilt med tijden blifva kan,
Som fahr för honom, een fullkommen redlig man.

11.

Nu detta vele väj bå önska och förmoda
Och att bå fahr och moor sin lust på honom skåda,
Men innan åbret kring, så skall man röna få
At moor skall åter triud lijksom een böna gå.

Digitized by Google

Uppå des gode patrons och särdeles gunstige gynnares,
sahl. kongl. rådets herr

Clas Flemmings

dödh och begrafning.

Är någon här tillsteds, som äa ey rätt betänker
Sin lijfstidz uselheet och hvad som verlden skänker,
Är någon, som ännu sin snar förgängligheet
Ey kommit rätt ihuug och ey besinna veet
Hur kort och flychtig är den tijdh, man här får lefva,
Och i hvad obestånd en menniska skall sväfva,
Han nalke bättre hijt at see ett lijk på bår,
Som svart är öfverklädd och här på gången står.
Man seer här myeket folk, man seer at mången klagar,
At sådan nyttig man har lychtat sijna dagar,
Ja, i hans bästa skee och när han hoppet var
Som hälst för mången en at nyttia honom qvar.
Hvem hade ded vähl tänkt, hvem hade ded förmodat,
Än för en kortan tijd förn aken*) os bebodat,
At den, som lyckan nys på höga trappor stelt,
Har en otijdig död förtijdigt hädan felt.
I, säkre jordiske, I, som ehr facit giöra
På detta timliga och eder sielf förföra
Med hopp och med förslag, at blij varachtig här,
I ha nu här ett prof, som ehr ett annat lähr.
Förgänglig äre vij ehuru man os fijker,
Och träget efterfar hvad os ändå besvijker.
Ey hielper varma badh, ey doctor, ey apteck
När döden men har huug at giöra kinner blek.
Han anser intet stånd, ey heller derom skiöter,
At man är stor af ätt, at man sin tijd förnöter,
I, potentaters nåd och många embeten,
Med stora titlar har, ded vender snart igen

*) *Ake*, Isl. aki, en som sätter i rörelse, löpare.

När ödet nåt sitt måhl, dy minniskan ombyter,
Förväxlar vilkohr sin, som tijden sig försliter
Och rätt som tijden sielf är ödet underlagt,
Så blijr och menniskian med tijden hedan bracht,
Sij, då så lembnas qvar ded vij så kär ha hullit,
All rijkdom och all pracht, som våra sinnen stulit
Och rentat immerfort, mån vij förfoga oss
Hän till ded eviga och vandra så sin kos,
At höllias i en groop, som pass en fambn är långer,
Fast halfva verlden för oss nästan var för tränger
Och huru vijdt omkring vårt välde för har strekt,
Men blijr omsijder doch med lijtet mull betäckt.
Derföre synes bäst, at våra sinnen böja
Till ded, som himmelskt är, och intet os förnöija
Med detta världzliga, som varar föga ting,
Men är en dunst, en röök, när kommer alt omkring.
Doch medan menniskian i detta ussla trefvar,
Och hon emellan hopp och frechtan ännu svefvar,
Så är des svaga art at fägna sig åth ded,
Som syns för ögnen lust och baugen spelar med.
Lijkvähl, som nu vår tijd så skyndar sig till enda,
Är icke då vårt råd, at vij till dygd os vända?
Mon ey vår korta tijd då blijr som bäst anlagt,
När man med redligheet den samma genombracht?
Hvad rijkdom ey förmår, hvad vällust ey kan gifva.
Sij ded gier dygden os, när vij ved henne blifva,
Ty när som verldzens lust med os förgången är,
Så blijr ett ärligt nampn doch qvar i verlden bär.
Det har man nogsampt saet, ded har man väl erfahrit
På denne herren här, hvars tijd nu redan varit
Och är tillända bracht, men doch, Helas, så kort,
Dy han än längre här hoos os har blifva bort/
Han har os lembnat qvar ett ehrfullt efterdömme,
Een regel, som är värd, at vij ded hos os giömma.
Ty han sin feders nijt, sin farfahrs trohet fölgd,
Och för sin konungs tienst sig aldrig undandölgt.
Een vän har han sig teet för ded gemeena bästa
Har altijd trachtat ded at städia och at fästa,
Ja och sin eegen saak och välmacht ey så högt
I värdet hollit, som han landsens nytta sökt.
Ändoch at haat och nijt, som städs förföllia plägar
Den, som sin vinning lagt at gå på dygdens vägar,

Digitized by Google

Upäggiat många een vanartig afvundsfull
Som denne stora man ey kunnat vara hull.
Nu, ded är verldzens gång, her Fleming han har lychtat
Sin vandringa tijd här neer, sin väg till himbla rijchtat,
Har fått sitt säte der bland flere slijke männ,
Som är' i minnet qvar, fast de än vandrat hän.

Klage- och sörje-sång

ved den välborne och hoos Gud salige jungfruns

Charlotta von Nummers

dödlige hedanferd, som skedde den 9:de Januari 1706.

1

Lotta är nu hådan ryckt
Af den bleeka liemannen,
Som så dräper hvarom annan,
Han har hennes ögon lycht.
Ach, hvad är här sorg och klagan,
At så from och ädel möö
Är, Helas, ifrån oss tagen,
Lotta Nummers hon är döö.

2.

Dygden sielf har sammalund
Klädt sig uti sårg, begråter
Een sin så vählartat dotter,
Som här ligger kall om mund.
Fränder, vänner, och än flera,
Som i dygd hon brådde på,
Seer man och ded samma giöra
Och med våta kinner gå.

3.

Den, som intet veet ännu
Hvad en hårder verld oss skänker
Och hur flychtig hennes ränker,
Så kom hijt, min kära du,

Digitized by Google

Kom och see hur våra dagar
Som een skugga gå sin koos,
Och ded snart en enda tager
Med vår fägring lijk en roos.

4.

Nympfer af Nereus slächt,
Kom, Acosta, sij din syster.
Skåda hvad du här nu mister,
Dra upå dig sorgedrächt,
Panope gier sig till gråta,
Och Nemertis, heel förstörd,
Vill sig intet tröeta låta,
Creseis sörger oerhörd.

5.

Delius, när han förnam
Ved sitt sälskap denna sorgen,
Sende bittida en morgon
Thalia, at resa fram.
Order had hon till at flätta
Een beblometat jungfrucranes.
Och på Lottas hufvud sätta
Een så skiön som nånsin fans.

6.

Nu, min Lotta, du äst hen,
Himmelen til at föröka
Med een engel; man må söka,
Intet får man dig igen.
Ditt berömm och dygde sinne
Skall doch blij här hoos os qvar,
Lotta skall blij i vårt minne
Till des alt en enda taar.

Digitized by Google

Ved des sahl. broders capitenens
välborne herr

Jacob Gustaf von Rosenfelts

till Myntenhoff och Pujath hädanfärd ifrån detta timmeliga ussla till ded eviga himmelska 1675.

Här har den bleka gäst, som verlden lägger öde
Och folket hvarom ann så ojemnt plägar döda,
Den magre ragelbeen nu åter varit fram
Och en uprinnand roos bort ryckt utaf sin stam.
Hvad har dig doch bevekt, hvad har doch orsaak varit,
O död, at du nu här så omild fram har fahrit
Och en så karsker man uthi hans unga åhr
De sina till en sorg förbittig lagd på båhr.
Ded var nu intet tijd för honom, at han skulle
Nedläggias uthi graff och giömmas uti mulle,
Nu, när krijgslågan är uptänd i liusan brand,
Hvar i och råkat är hans kiäre fosterland.
Han som en krigsman var och vahn på kiölar strijda,
Som kunde mesterlig Neptunus hästar rijda,
Han borde gå i krijg och än ey till sin graf,
Ney, Atropos du var försnar at klyppa af.
Han var dertill bered och giort sitt prof alredan,
Vist' vijsa man till roors till styra rätta leden,
Och som han förde skiep, ded Venus kallat var,
Så var Vulcanus och med vapnen redan klar,
Som han för honom smidt och had' hans lijfstijd varit,
Så var hans ämbne ded, at han ey skull' ha sparat
För kongen och hans land at våga det sin koos,
Som en otijdig död bortplockat lijk een roos.
Nu sijr du, grymma gäst, at du ey seger vunnit,
Ey har at skreppa af, ey någon åhra funnit
Med ded du lijfvet har borttagit uhr en kropp,
Som altijd villig var det vähl at offra opp.
Här effter gak man hän och sök dig bättre heder,
Hoos rijka mansar, som ey skillias gierna veder,
Ded de med ocker och finanz tillhopa lagt,
Och från ded goda de med orätt sammanbracht.

Digitized by Google

Gack, tag ihop med dem, som bringa ingen nytta,
Men iorden till en last alt hem i vråna sitta,
Men konung Carels folk, de böra för hans land
Bå lefva och så döö med svärdet uti hand.
Men du äst lijker dem, som uthi blomsterhage
Ded bästa plocka bort, ded sämsta intet taga.
Dräp, mördman, länge nog, men tro ded på min san,
At intet bracht gemööt är rädd för dig en gran.
Doch hålt min penna här, at du dig ey försyndar
Moot Gud och hans försyn, ty du är nästan blinder
At fambla i en saak, som du ey räcker till
Med din så svag furnufft, hoo veet om Gud ey vil
Förkorta här hans tijd, at han ey skall belefva
Den vedervärdigheet, som vij uti än sväfva,
Ho veet hvad lycka man i detta buldret har
Till at förvänta, och hvad framgång krijget taar.
Dessuthan veet och iag, som honom bäst var känder,
At han var from af art, ey smittat sina händer
Med argheet, uthan har fulländat vähl des lop,
Ded synts som dygden sielf har fostrat honom op,
Derföre har hans siel och Gudi vehl behagit
Och ded i godan tijd till sig i himbla tagit,
Men hans åminne skall här hos os blifva qvar,
Till des oss Gud en gång och i sitt rijke taar.

Menniskian är lijk en vandringsman och des lijfstijd eena reso,
förklarar autoren ved des äldre broders jordefärd,
som skedde i Carlscrona 1686,
nembl. sahl. ritmestarens velborne herr

Philip Reimer von Rosenfelt

till Myntehoff och Pujath.

En vandringsman, som har sig satt en resa före
Och skall en långer väg och många mijlar köra,
Jag menar, at han då sitt måhl och villia fått,
När han densamma snar och vähl till enda nått.

Digitized by Google

Hälst när ded dijt åth bär, hvar han är sielfver hemma
Och har sitt uhrsprång frå, han låter sig ey skremma,
När något trögt går till och vägen elack är,
Ey achtar slijta ondt i regn och gloppucht vähr,
Och om han kloker är, så lähr han intet skiöta,
Om någon liufligheet än skulle honom möta,
At han för fåfäng lust försumde någon stund
På vägen, tro mig fritt, ded giör han ingalund.
Men trachtar immer fort sin reesa at fullända,
At han må komma hem till sina trogne kända
Och till sin fäders bygd, där han meer säker är
Än på en främmand ort, full omsorg och besvär.
Vij, ussle dödlige, oss menniskior iag meenar,
Vij äre vandringsfolk, som inga fasta stenar
På denna trinna klimp ha nedlagt och oss fäst,
At vij här kunna ha een ävigvarand näst.
Så är vårt lefverne ey annat än en vandring,
Full af ostadigheet af stadig flycht och andring.
Een menniskia hon är lijkeom een resand' man,
Hans lijfstijd man och ved en resa lijkna kan.
Ty från een jordeklimp, som först vår hemvist varit,
Vij äre komne af, men siälen nederfarit
Från himmelen och sig här neer till kroppen sellt
Och skilliee derifrån, när resan är bestelt.
Vij borde äfvenså, vij borde vara glade,
När som vår vandringstijd een gång een ände hade,
När vij ded jordiska och ded förgängligt är
Förbyt och komma till vårt evig' hem så kiär.
Vij böra, medan än vår vandringstijd kan vara,
Ey achta någon nöd, ey fruchta timlig fabra,
Men med god tåhlamod och med behiertat sin
Förgiäta all förtreet, som verlden skänker in.
Ded är ey heller åth, at man sitt hierta häehtar
Ved denna verldzens lust, som siälen mest anfächtar,
Ded är så kort en tijd, som vij den niuta få
Och kan så litet mot vår evig lust bestå.
Du kant, o menniskia, ded till een lärdom taga,
At när som möter dig een korss- och motgångs-flaga,
Lät intet skrämma dig, gie intet modet tapt,
Fast verlden än med dig hon handlar något knapt,
Men tänk upå dit hem, dit som din resa gäller,
Och hvad du väntar der; väll den, som så besteller

Digitized by Google

Sin saak alt medan han sin resa håller på,
At när han kommer hem, välkommen vara må.
Jämvähl och du min vän, som verlden före dantzar
Och spelar liufligt op och flätar rosenkrantzar,
Som känner intet ondt, af ingen mootgång veet,
Och på din resa har ey omak och förtret.
Sink ey på vägen qvar, lät inga vällusts dagar,
Dig hindra, män betänk, ded snart en enda tager,
Vähl dem som uthi nöd och lust sig finna kan,
Och alt till mötes gå som een förnufftig man.
Här ha vij upå båhr en, som sin vandring lychtat,
Som har sin resa giort och sig till himbla svichtat,
Han har sin mootgång hafft, hans verld har varit slem
Och vederverdig noog, men är nu kommen hem.
Vij villia om hans ätt och adel ey mehr rimma,
Man kan af skiöden hans och vapnet väl förnimma,
At han en riddersman har varit, och sin tijd
Berömlig genombracht i örlig, krijg och strijd.
I tvenne Carlers tijd, som Sverges cronor burit,
Han som en krijgsman tieent och dem sin troheet svurit,
Han har för konungen så och sitt fosterland
Vijst sin tillbundne plicht, sin fiend een tapper hand.
Een vandringsman har han på jorden rätlig varit,
Som mehra ondt än godt har slitet och förfarit,
Derföre han och har sitt hierta intet hängt
Ved detta världsliga, men varit meer betänkt
Sin resa settia fort och till at hinna dijt,
Hvar han sin dödligheet och all besvär blijr qvitt.

Mors ultima linea rerum.

På des svågers, den edle och välborne herrens,

herr **David Ehrenstrahl,**

kongl. maj:ts tromans och håffintendents jordefärd,
som skiedde i Stockholms store kyrkia, s:t Nicolai, d. 11 Dec. 1698.

Här har den bleka gäst, den som man plägar måhla
Uthi en faaslig form och med sin lija påhla,

Digitized by Google

Här har han åter nu sitt mordgevehr bracht an
Och upå båhren lagt een så berömbder man.
Han har herr Ehrenstrahl uppå de Parcers lista
Nu funnit. Ach, en man som ey var till at mista!
I, nattens döttrar, I, hvad ha I doch deraf,
Hvad gagnar at han skall bortgiömmas i een graff?
Han, som uthi sin konst fast ingen lijke hade,
Han, som hoos konungar och förstar prijs inlade,
Han är nu kall om munn, han är nu bådan fält.
Mig tycker Atropos då har ey vähl beställt.
Ändoch at han ey var den, som för döden bäfde,
Han var altijd bered så länge som han läfde.
Dräp, ööd man länge noog, men tro mig ded försan,
At intet brafft gemööt är räd för dig en gran.
Men penna, rår du med, lät Thalia dig föra,
Lät oss om Ehrenstrahl, hans dygd och gåfvor höra.
Kom, Clio, sätt dig neer, påmin hvad som du vest
Ded hans beröm angår, du kände honom best.
Han var de Musers vän, een af Apollos söner,
Som Pallas sielf har lärdt och hans åminne kröner
Med oförgängligt grönt; hans nampn är teknat op
I Helicons archiv samt hans ärfulla lop.
Som andra kloke män sig haa i deras skriffter
Berömbd och märklig giort, fast de i mull och griffter
För många hundra åhr till stofft förgånge bort,
Så lefver deras nampn och rychte immerfort;
Altså: Herr Ehrenstrahl skall i sitt arbet lefva,
Fast vij hans gambla krop hän till de döda gräfva.
Ded vijsa konglig huus, palatzer, kyrkior slått
Hvad som hans konstig hand, hans snille och förmått.
Vår Svea Carlers ynst han oförändrat hade,
För alt den stoora printz, som sist sitt hufvud lade,
Hvars edla skapnader han treflig utan feel
I ävigt minne stelt med sin berömbd pinceel.
Hvad som Euphranor var och hvad som är beskrifvet
Om Zeuxis och Apell, hvad Angelo bedrifvit,
Ded kan till denne mans beröm ey hinna knapt,
Den välske Felilan most ochså gifva tapt.
Men sij, hvad hielper doch för döden? Intet skydder,
Förstånd och skickligheet, ey läkedom ey krydder,
Fast Escolap dem sielf planterat, ded är alt
Förgäfves och kan ey emotstå hans gevalt.

Digitized by Google

Välan, herr Ehrenstrahl han har sin värld passerat,
Som honom svår nog var, ded timliga qvitterat,
Men lembnat sitt beröm och låford hoos os qvar,
Som varar intill dess at alt een ända taar.

Ve-klagan

på kongl. maj:ts skiepsflåtta, då posten d. 8 Julii 1689 på redden för Ystad de oangeneme tidender om hr öfvercommissariens välborne

Gabriel Hilletans

dödlige frånfälle i Carlscrona
så oförmodeligen medbrachte.

Hvad har os posten bracht, hvad är för nytt som vankar,
At våra flaggemän så gå i diupa tankar
Och see bedröfvat uth? Sij, de som bref ha fått
Ifrån Carlscrona stad, bebåda intet gått.
Helas, herr Hilletan, som vij ey länge sedan
Ha lembnat karsk och sund, han är nu alla redan
Af en otijdig död från vårt omgänge bracht,
Han är nu kall om munn och uppå båhret lagt.
Här syns vårt obestånd, här see vij menskior alla,
Vår lijfs osäkerheet, hur snart vij hedan falla,
När ödet nått sitt måhl; sij, när man alsombäst
Förmenar bruka sig, så är man grafven näst.
Hvem skulle doch ha tänkt, när vij vårt afskied toge
Från honom och så fort till siös med flåttan droge,
At mista den så brått, som oss så nyttig var,
Och för vårt underhåld så trogen omsorg bar.
Hvem är ibland os här, iag tror at ingen finnes,
Som denne mannens död ju icke går till sinnes.
Jag seer at hvar och een, som dessa tij'nder får,
Rätt nog bekymbrat är och som förslagen står.
Min sann vij hafva skiähl os nogsampt at beklaga.
Ho veet, hvar pånsin vij hans lijke återtaga?

Digitized by Google

Han var af redligt sin, upriktig i gemeen,
Var flijtig i sitt kall, een vän mot hvar och en.
Det lähr och konungen, som offta har beprövadt
Hvad nijt och troheet, som den sahlig mannen öfvat
Och vijst uti sin tienst, ey ringa saknat få
Af detta dödzfall, som så brott har kommit på.
Men I, hans fru och barn, när iag den sorg betänker,
Som eder öfvergått, tro frijtt at ded mig kränker
Och hårt till hiertat går. I hafva mist een mann
Och fader, som ey noog med grått beklagas kan.
Jag skulle någon tröst för eder sorg besinna,
Men sij, ded går ey an, min ögon ta på rinna
Och kan mig neplig sielf hugsvala; det är vist
At jag en såter vän med honom hafver mist.
Dock tyckes vara bäst at man sig låter nöija
Med ded som Herren giör och ey står af at böija.
Full är ded menniskligt beklaga sin förlust,
Men sij, hvad vinner man med mycken sorg och pust?
Ded syns at herren Gud hans fromma siäl behagat,
Dy har han den förlöst, från detta ussla tagit,
Han har en säker legd, han har förlossning nått,
Är frij för hat och nijt, som dygden föllier åth.
Ey giörs af nöden mehr, at man hans död begråter,
Han har igenomgått ded oss ännu står åter,
Han har ett ärligt nampn med heder och beröm
Qvarlembnat och anländt hän till sitt rätta hem.
Fast qvällier ded oss nog, fast ded oss har bedröfvat,
At vij omgängiet hans ha mist så oförtöfvat,
Skall hans åminne doch här blifva hoos oss qvar
Till des vår tijd och så en gång en ända taar.

Digitized by Google

Sahl. holm-majoren, edel och manhafftig

Anders Hommans

lijktext ved dess jordefärd i Callmar.
På vers stelt.

1.

Most ey en menniskia, som redligh ähr,
Altijd af strijd och nijt anfächtat blifva,
Måst icke den, som sig til dygd vill gifva,
Sin lijfftijd bringa hän med stort besvär,
Rätt som en dagekarl sig svårt skall föda,
Och i sitt anletz svett sin dagar öda;

2.

Lijk som en drängh, den sigh betingat haar
Ett svårt ett arbett att förretta,
Åstundar högt för solens starka heeta
En skugga, hvar han seen sig hvijlo taar,
Och som en daga karl på natten bijdar,
På det han måtte få sin roo omsijder.

3.

Altså så hafver iagh i all mijn tijdh
Mig med en hårdan värld alt jempt fått plåga,
Ja mång bedröfvet natt most vedertaga,
Och altijd längtat at den skillias vijdh,
Til des omsijder nu mig Gud behagat
Förlossat der ifrån och till sig taga.

Epitaphium.

Den berömbde skiepsbyggmestarens ved värfvet i Carlscróna, sahl. hos Gud, mester

Robbert Törner.

Här hvijlar nu en kropp, som, medan han än lefde,
Hölt arbet' för sin roo och ey stor hvijlo kräfde,

Digitized by Google

Här har man gräfvet neer och i ded tysta giömt,
Som för sin konst och flijt var älskat och berömbt.
Om du, som går här fram, hans nampn åstundar vetta,
Han var en redlig man och Robbert Törner hetta,
Som på kung Carols skiepp stor arbet nederlagt,
Han bygde nya op, de gambla höld ved macht.
Han har nu farit af den väg, som verlden plägar,
Så at man här hans tienst, Helas, ey mehra äger,
Doch kommer ded till pass för Charons färge bått,
Dy han lär för sin fracht den giöra tätt och gått.

Uppå de tijdningar från Stockholm om borgmästaren där samma städes sinom synnerlige och cincere gode väns, herr

Gustaf Holmströms

dödelige hädanfärd den 30 Januari 1705.

1.

Hvad har oss posten bracht från Stockholm? Som iag hörer,
Så är där något händt, det som mitt hierta rörer.
Min san ett sorgligt nytt förnimmes derifrå,
Som mången iempte mig till sinnes lährer gå.

2.

Herr Holmström han är död och lycktat sina dagar
I detta timliga. Dig, Stockholm, iag beklagar,
Dig, Svea hufvudstad, een gång så är det vijst
At du med honom har een god borgmester mist.

3.

Lijk fahr för honom var, I Parcer, vrånga qvinnor,
Sij, här I ha bestelt hvad många våta kinnor
Och hiertan full af sorg ha I här kommit sta.
Hvad tycks dig, Atropos, har du och handlat bra.

4.

Där ligger nu en krop, tros den som annat säger
Än at han i sin tijd gått på rättvijsans vägar,
Han prydt sin domestohl som een rättrådig man,
Ded sielfva afvundsqval ey annat vitna kan.

Digitized by Google

5.

Han var af redligt sin, een af Lycurgus söner,
Var öm om lag och rätt, ey ansåg mutor, böner,
Var flittig i sitt kall, drog inga saker op
På långa bäncken, man lät rätten ha sitt lop.

6.

Han har nu vandrat hän, hans fromma siäl optagen
Till andra slijka män, som ha förfächtat lagen,
Hafft uti deras kall ett samvet obeflächt,
Dijt har herr Holmström till det främsta rummet räckt.

7.

Går hän, I Stockholms folk, I, som der burskap hafva,
Och föllier Holmströms lijk, som han förtient, till grafva,
Klär sorgekläder på, ströör myrter och cypress
Hvar lijket bäres fram i hederligt process.

8.

Nu, fastän kroppen giöms uhr ögonen och sinne,
Hans nampn skall derför ey i Lethe flood försvinna,
Men grönska och hos os i ährfult minne blij,
Så länge något huus i Stockholm är at sij.

Betraktelse om döden.

Det är med oss gemeent, när som vij först begynna
I verlden tumla om, at vårt bå huugh och sinne
Lijksom förkiusat är af kärleek och åtrå
Till detta timliga, som doch ey kan bestå.
Dy när som unga åhr och karska, sunda lemmar,
Sig sammanparat ha, då skiär man breda remmar,
Alt syns på roser gå, då stelles saken an
Lijk såsom verlden oss ey meera hinna kan.
Man kommer ey ihug, at döden så vähl unga
Kan leggia upå båhr som gambla män och tunga,

Digitized by Google

Man tänker föga om, hvad ögonskeenlig syns,
At kalfveskin så vähl som oxehuder fins.
Så dyrkes verldsens lust, så kommer uthur minne
Vår vissa dödligheet, ja och ett nimmert sinne,
Har svårt at redda sig, när vählgång, goda daar
Förtager dygdens måhl och oss afsijdes drar.
Men när man endtlig hint så långt i verlden sträfva
Och ödet satt ett måhl ey längre der at lefva,
Hvar intet annat är än som förgänglighet,
Hvar alt, som lijf kan ha, af ingen tryggheet veet,
Hvar ingen rymma kan sitt lijf till at förlängia,
Och från en dödligheet förmår sig undan stängia,
Då får förnufftet rå, då tänker man först om
Hvad verlden varit har seen man från modren kom.
Ey nödigare saak, ey bättre syssla kräfves
Här af oss menniskior, vij, som så plat förgäfves
Vår tijd förnöta hän, än at vij tänkia kring,
Och märkia at vårt lijf är een förgänglig ting.
Förgäfves sannerlig vij då vårt lijf förslösa,
När vij ded verldzliga allena efter föösa,
När vij med huug och sin hvad timligt hängia an,
Så nepligt annat är, som os förnöija kan.
Förgäfves är at man så häfftigt faar och fijker
Och sträfvar natt och dag att blifva stoor och rijker
När man ey seer upå den korta tijd man har
At fengna sig ved ded, som snart en enda taar,
All vähllust, rijkdom, pracht och hvad oss världen skänker,
Ded är en korter låhn, när man ded rätt betäncker,
En flychtig egendom, som man här lembnar qvar,
När Chloto holler op och ey meer hiulet drar.
Ähr ey af nöden då, däd medan vij än lefva,
Ey vända all vår tijd at plösa maag och kräfva
Och slå på goda daar, men at vij ded der hoos
Betänkia, ded vårt lijf som skuggan fahr sin koos.
Det är ett godt beråd. för vijsheet, iag ded pröfvar,
At man sin dödligheet betrachtar och sig öfvar,
Ja, daglig lär sin stund förnögd och vähl tillfredz,
At möta så at han för döden intet redz,
Ändoch ded neplig skier at den, som goda dagar
Har hafft och vähllust noog, den verlden väl behagar,
Och liufligt spelar för, så villigt skillias kan
Från det han hullit kär, när döden klappar an,

Digitized by Google

Än den, som intet har sin hugg och sinne fästat
På detta timliga, den mehra ondt har frästat,
Än goda dagar hafft och den som intet har
Sin facit således stält at blifva evigt qvar.
Sant är at rijkedom, förmögenheet och heeder,
Är sådan gåfva, som os himmeln sender neder,
Som man ey bör försmå, doch vahrlig bruka ded
Och där ey alt för hårt sitt hierta hänga ved.
Man skall ey Crates laag, ey Midas vahnart föllia,
Men bäst och säkrast är at medelvägen vällia.
Man skall ey slösa bort sitt goda eller blij
För girig, och altijdh på vinst och ocker sij.
Man skall sin staat och doon bestyra och regera,
Lijk som man många åhr än skulle lefva mehra.
Man skall sitt lefverne och ställa, så man kan
Blij klar at vandra fort, fast vor' ded morgondaag.
Så sluter man häraf, at den så just ey vunnit
Een rätt lyksaligheet, fast han än för sig funnit
Stoor rijkdom, verldslig präbl; den som förachta kan
Een sådan ijdelheet, den är en lycklig man.

Digitized by Google

Hymnus eller låfsång Cereris.

Hvad heder skall man dig, o moder Ceres, göra?
Min svaga penna kan dit låf ey så framföra,
Som du väl dubbelt mehr hos os ded har förtient,
Alt för en gåfva, som du rijklig oss förlänt.
Een gåfva, sannerlig bland många andra flera,
Dem som iag alla här ey hinner repetera,
Een gåfva, som os här uthi vår norra deel
Af verlden hugna kan och af os kallas öhl.
Een gåfva, som med tross vij kunna vehl förvijta
Dem, som i södre land med deras Bachus skryta,
At de af drufvamust ey så god nytta ha,
Som Ceres skänker os, när kornet trifves bra.
Förlåt, gudinna meij, tag intet till misstycke,
At iag för dristigt gåhr, at iag ey så till pricka
Kan framdra, som sig bör, din uhrsprung och din krafft,
Och hvad för värkan har din edla kornesafft.
Hvar som du födder äst, kan rätlig iag ey veta,
Men fahr din är en gud, Sarturnus skall han heeta,
Din moder var en nympf, een af Dianas möör,
Och Opis hennes nampn. Som iag förvisso höör
Är Jupiter din man, derföre ästu tagen.
Uthi de gudars taal, din vangen blifver dragen
Af tvänne grymma diur, som äro drakar lijk,
Med vingar vähl försedd, snälltrogna uthan svijk.
Man egnar dig och till en krona, som är flätat
Af mogna korne ax, man här och ey förgätet,
Een vase i din fabn, een skära i din hand,
At måhla, dy du har os lärt at bruka land,
Osiris han var först, som handen lad ved plogen,
Ded var Celie son, som ut af tiocka skougen
Giord' åker, släter mark, ded var alt dit bestell
At lära oss igen till bruka åkern vehl.

Digitized by Google

Seen här du närmar gått och detta ädla dricka,
Som biuder vijnet troos os till ey lijten lycka,
Upfunnit, bracht på baan, du har en herlig sak
Os lärt at bryggia öhl, o moder, tusend tack.
Man säger, när som dig den vedermödan rörde,
At Pluto, den tyrann till afgrund med sig förde,
Den kyske Proserpin, din enda doter kär,
Så du för hennes skuld lop landet korss och tvär,
Du tände up ett blåss, en brand, som intet släkte,
Een fackel, som alt in till verldsens ende räckte,
Dermed du fohr omkring at henne få igen,
Så at du torstig varst af mycken lop och ren.
Då har du kokat korn och vatten med tillika,
Som släckte straxt din torst, så snart du det fick dricka,
Och som du sielf har kändt hvad plåga torsten är,
Så har du os och lärt at släckia den så dähr.
O, moder, du giör vähl mot alla torra siälar,
Som ey fördraga torst, de ähra dina trälar,
Och kunna uthan dig ey lefva någon stund,
Men dricka dag och natt rät utaf hiertans grund.
De låta intet af för så en hiertestyrkia,
Som du har dem beskiärt dig trolig till at dyrkia,
De sambla sig ihop, de sittia dagen lång,
Alt in till mörka natt för än de gå sin gång.
Betagne af din krafft med facklor och med blyser,
Den ena går rätt fram, den andra gatan krysser,
Jag menar hvar och en sin tienst då biuder till,
Och Plutos dyra roof dig hielpa sökia vill.
Ded skall och vara händt at Jupiter har kallat
Sitt sälskap all ihop och alvarsamt befallat
Dem till at vijsa fram hvad gagn och gåfvor stor,
Som han igenom dem förlänt oss menniskor.
Då har du med trät fram och hafft en kärfva korn
Uthi din högra hand, den vänstra har ett horn
Full uthaf edel frucht af mångahanda slag,
Som du oss föder med och mätar daag från dag.
Men som ded blef alt tyst uti den saken stora,
Hvar heel den guda hoop tillsammans komne vore,
De gofve alla tapt, bekände med ett rop,
At ingen kan mot dig, o moder, dunka op.
Omsijder kom och fram een stinder, tiocker sälle,
Rödbrusot, vaglande, kund föga gå uhr ställe,

Digitized by Google

Bror Bachus menar iag, han baar en bottel vijn,
Som aldrig kan blij tom, begynte skiänka in.
Ded had' en sådan krafft att proppen flög i taaket,
Ded gaf en liuflig lucht utöfver heela maket;
Ded var vist af ded slag, som från Canarien
Hijt till os blifver fört af snabba engelsmän.
Ded var all gudars skåhl hvarmed han först begynte
Jupiter dricka till, de andra glömdes inte,
Ded föll dem alla vähl på läppen, ingen var,
Som icke drack rent uth, ey blef en droppa qvar.
Men innan gick omkring, een skåhl, tree eller fyra,
Så nästan hvar och en had fått en lagom hyra.
Då fick han vunnit spehl, det sades öfverliud:
O, Bachus, du äst en bå stark och söter Gud!
Här seer man hvad ibland een kanna vin kan giöra,
När sielfva gudarna sig låta så förföra,
Ded är ett allment ondt, som mycket gör i svång,
At skänker rätten drar ifrån sin rätta gång.
Och om ett make-råd och stämpling haas för händer,
Som till den enas fall och annans upkomst länder,
Så går man för sig sielf i ett ell' annat holl,
Hvar Bachus skänker in och holler protocoll.
Ded spinnes mehra ondt och mera falskheet drifves
Där Heilbrunrömmaren med Rijnska vijnet gifves,
Än i ett öhl-callaas med Ceres ädla drick,
Hvar redligheten är uti fast bättre skick.
Har någon uti håf een saak at vrijda, vrängia,
Een åhm full Rijnsker vijn man plär i kiällarn slängia
För den, som pännan för och noog at säija haar.
Hvad gäller? Innan kort hans saak är redan klaar.
Lät nembden säija fram, lät åkermannen dömma
Hvad landtman gagnar mäst, hvad mehr är at berömma
Een drufva eller och en vase mogit korn.
Ett trä full Bachus must ell' Ceres fylter horn.
Man har bå maat och drijk, o moder, af din gröda,
Men Bachus' hela macht kan neplig torsten öda,
Du styrker mänskian mehr, du har och bättre krafft
At hålla lijfvet op, än som Lyæi safft.
Sij, detta låg dig alt, o Ceres, hårt i magen,
Du svor en höger eed at effter denna dagen
Ey smaka något vijn, du foor förtörnat hän
Een sådan orät dom at kasta kull igen.

Digitized by Google

Du satt dig på din vagn, drogst up till norre bygden,
Där Bachus intet rår och lärde denne dygden,
At bryggia mustigt öhl, vår qvinfolk aldraförst,
Som intet gierna see, at mannen lijder törst.
Du lärde dem ett streek at öhlet vähl skall skumma,
At ded blijr klart och starkt lijksom en Wismars mumma,
Derföre hörer dem den hedern oförryckt,
At alt ded goda öhl så har moor sielfver bryggt.
Nu, moder, du har bracht din edla konst så vijda,
At du ey har behoof den harmen mehr at lijda,
Som Liber kom åstad, du vijker ingen fiett
För hans canarie-säk, vin Thosco och Claret.
Sant är, ded skiöna vått', som Bacharach os sänder
Och Candien skickar hijt ibland till våra länder,
Ded brukas mehrendeel hoos oss för medicin,
Men när man rusa vill, så måst öhlkannan in,
Ded synnes soolklart då, när fästningsöhl tillredes,
För än som bröllap står och barnsöhl sammaledes,
När hemkomöhl blijr giordt, när gravöhl lägges till,
At man i alla lag ved öhlet blifva vill.
Du må med mehra skähl än Bachus dig berömma,
Du må och säker tro at vij ey skola glömma
Dit låf at breda uth, så mycket säijer iag:
Du giör hvar vecka ded, som han i åhr och dag.
Du har så många slag, som han kan nånsin nembna,
Finsk luhra, Refvelskt öhl det vehle vij ey lembna,
At räckna först och främst ded skiöna dubbel bijr,
Som Stockholm brygger nu, föruthan ded man sijr
Hoos präster up i land, som dig, o möder, älska,
Jag vill förtijga hur vår skiöna Smålands mälska,
Så ded som öfver siö från Tyskland hijt blijr bracht,
Ded kommer moot vårt öhl nu nästan i föracht.
När som om dit bedref ett rychte monde komma
Till Plutos nedra verld, hvad för en herlig fromma,
Du för os menniskior på iorden stifftat an,
Då har Proserpina och något bracht på bahn.
Hon, som din dotter är, har, dig till at behaga,
Ett aartigt tijdfördrijf ved öhlet velat laga,
Hon har os aldraförst tobaak at bruka lärt,
Som blijr med eld och brand alsmokande förtärt.
Och hvad en herlig saak, nu kan man samman sittia
Til des man tijger ey på stugudöran hitta.

Digitized by Google

Då smakar öhlet vähl, då drickes med behag,
När som en pijp tobak får rökas i ett laag.
Nu, moder, till ett slut, så beer iag dig om detta,
At du mig lähra vilt föruth at kunna vetta
Hvar bästa öhlet fins och som een sedig dräng,
När iag nu phirna fått, at laga mig till säng.

Värkös slätter-öhl,

hållit den 24 Julij.

1.

Dagen för Christine daag,
Då när Syrius mest torkar,
Stora hunden häfftig snorkar,
Reddes till ett slotterlag.
Ty på Värkö såg man fiäsa
Kocken och i köket träsa,
Till at lustig skaffa opp
Åth een Blekings bondetropp.

2.

Nyckelpijgan, arma träl,
Af och an med snella fötter
Lop sig både heet och trötter,
Deyan had' och sitt beställ.
Men för alt vår kellertärna
Var beschäfftig, ville giärna
Vijsa sig ey vara seen,
Tvådde kan' och skåhlar reen.

3.

I ded dagen led nu fram,
Phæbus, både trött och röder,
Skulle då sig leggia neder
Uthi Tethis söta famn,
Fick man see en länger rader
Bönder, som een heel esquader
Komma, all beväpnat där
Med Saturnus handgevehr.

Digitized by Google

4.

Straxt så såg man och en hop
Qvinfolk sina refssor föra,
Och i ordning fram marschera,
Lijk en amazonisk trop.
Giermund, fogden, gick dem möta
Och dem alla välkom heeta.
Dannemän och qvinnor all!
Hörer hvad iag seija skall:

5.

Lägger bort nu ehr gevähr,
Lijor, refssor, på en sijda,
Här är nu ey mehr at strijda.
Sven, I veten min begiär,
Laga at de dricka, ätha,
Alt i lust och uthan träta.
Detta har slät ingen nöö,
Svara' Sven i Bastasiö.

6.

Hafver tack för oss i fiohl
Och ehrt herfolk sammaledes,
Då vij vore här tillstädes
Till ett lustigt slotteröhl.
Maat och drick vij rijklig finge,
Men doch vänlig oss beginge,
Rundt och ömnigt var ded då,
Så vij hoppas nu och få.

7.

Dermed var och kåken klar,
Fåbreboog med snupematen,
Steeker fisk och skinkefahten
Bordet med betäckter var.
Kannor, borkar, röda skåhlar,
Öhl, som med sin färga prålar,
Och i Martzi brygder vart,
Stod upå ett bord apart.

Digitized by Google

8.

När nu laget har sig satt,
Sven och gårdzens Jöns de vore,
Som dem androm förebore,
Både giästren få sig maat.
Sedan slänges kring med kannan
Halfft och heelt hvar ifrån annan,
Så på maten en god drick
Hvar och en till nöjes fick.

9.

Skålar dricka glömdes ey,
Konungens med tre blef druckit,
Ingen skåhl blef undanstuckit,
Ingen fans som sade nej.
Men som man begynte märka,
Värkö öhl så kunde värka,
Dracks med inte lijte skråål
Verdens och verdinnans skåål.

10.

Till at smäkta maten vähl
Bars in stora brennvijnsborkar,
Fick så supa hvem som orkar,
In till hvar had' fått sin dehl.
Seen togs åther hop med öhlet,
Tobak blef där och uthdeblat;
Detta gick i fullan duues,
Öhl och brennvijn gaf dem ruus.

11.

Pan, när som han ded förnam,
Kom han, laget till en heder,
Klädd i Blekings bonde kläder,
Smygandes uhr skogen fram,
Hade en af sina sellar,
Som så vähl på pijpan spellar,
Och sielf annan stelte an
Sin musijk, så vähl han kan.

Digitized by Google

12.

När vår drukne bondeskaar
Detta goda gny fick höra,
Fohr som liungeld uth på döra,
Ingen blef i stugu qvar.
Hustrun, bonden, pijgan, drängen,
Hela brassen drog på engen,
Hvar som bästa platsen fans
Till at stella an en dans.

13.

Dermed gick då leken an,
Boksfoot, Pan, speeld op en vijsa,
Som vårt bygdfolk plägа prijsa
Och ey någon la bochan.
Courant, simpel, minuetter
Paesa ey för bonde fötter,
Doch en polnsker dantz i bland
Kan vähl brukas i vårt land.

14.

Trulse i Agrum, han var fremst
Dantzen uthi ring at föra,
Bonde krumesprång kund han giöra,
Sissa Månses, bonom nemst.
Artigt kund han benen slängia,
Rygg och baken vrijda, vrängia,
Hela resten språng på tå,
Som en lust var see upå.

15.

Detta drickslaag, skrål och hopp
Kunde intet venda åther,
För än Titans skiöna dotter
Sin förgylta tour stack opp
Och de gubla, långa låckar
Vijste öfver berg och backar,
Bådandes at hennes fahr
Nu, nu snart för handen var.

Digitized by Google

16.

Altså draks än till fahrvähl.
Viva Wärkö! hörd' man ropa,
Tusend tack för hvar den droppa
Af ditt goda slotter öhl,
Detta skall ey blij förgäfves,
Ty så offta, som behöfves,
Skole vij, båd man och qvin',
På en vink os stella in.

Klagan öfver en mächta artig papegoijas dödh.

Hvad är i frustu'n händt, hvad är at de så låta,
Jag seer der stor och små fast jämbra sig och gråta?
Vij må vähl klaga os, vij ha nu orsak noog
At sörria, dy rätt nu vår goda Papken dog.

Ach, ach, vår bästa ro, vår stackars papegoja
Har till vår stora sorg ey längre här fått dröya.
Men foor så hastigt af, ded syns som vore han
Affordrat härifrån bort till ett annat land.

Ded syns som ödet os den lust ey velat unna,
Som vij med Papken mist, och ey tillfyllest kunna
Deröfver klaga oss; vij ha förlorat lell
Så mången rolig stund, nu Papken böd fahrvähl.

O, Papken, du var värd, at man din död beklagar
Och en åminnelse för dit beröm tillagar,
Dy ingen af din slächt man här i landet fan,
Den som dig lijker var och så vähl tahla kan.

Du var och makelöös at flöijta, hvissla, siunga
Och mångahanda lååt upspela med din tunga,
Du var ey offta tyst, du kunde skratta, lee,
Så at man hörde dig med stor förnöjelse.

Digitized by Google

Så kunde du också kung Carol ey förgäta,
Badst Gud bevaran vähl, du kunde mandel äta,
Och kommendera skarpt, när tomer var dit faat:
Kom pijgor, drengar fort, var snar ge Papken maat.

Om du ha varit till, när som Augustus läfde,
Som för en svarter korp gaf alt hvad sälliarn kräfde,
Som näplig fyra ord ha rätlig tahla lährt,
Hvad tro, min Papken, du den tijden varit värd?

Ändoch vij dig ha mist, så kan ded möglig hända,
At gudarne dig ha afhemptat till den ända,
At du der blifva skall som andra foglar fleer,
Som man till deras tienst dem offta bruka seer.

Jupiter har en örn, stolt Juno har spent före
Påfvfåglar för sin vang, fru Venus plägar köra
Med svanar, hvijt' som snö. Menerva uglan fått,
Een hane, som altijd med Mars i lägret gått.

Men du, min Papken, skalt blij i en bur logerat,
Som är af luther guld op-prunkat och stofferat,
Då lär du blifva rätt uthi din bästa skick,
Ha ambrosin till maat och nectar för sin drick.

Nu, Papken, fahr då vähl, tack för du här har varit,
Ändoch vij gråta än, at du ifrån oss fahrit,
Lijkvähl så lähra vij dig ey förgäta snart,
Så länge något är af detta måhlverk qvart.

Epitaphium.

I Indien är iag kläkt och förder öfver siöö
Mehr än som tusen mijl; på Värkö blef iag döö
Jag har mitt husbondfolk giort mången rolig timma,
Så at de mig så snart ey lähra komma glömma.
Nu lefver iag igen bland gudar och gudinner,
Hvar som iag mehra lust än som på iorden finner.

Digitized by Google

Auctorens svar

på mag:r Samuel Lychovij complimentskrifft uthi svenska, tyska och latinska vers.

Magri lärde son tre titlar monde föra,
Som han och trenne kall tillika kunde giöra,
Han var en theolog och alla gudars präst,
Hans lärdom gick på dygd och goda seder mäst.

Seen var han en poet, som skalderkonsten öfde,
De Musers trogne vän så länge som han lefde,
Sist var han och uti musiquen mechta snell,
Han sång en liuflig röst, var fix på strengespell.

Min vän Lychovius, om iag mig skall inställa
Med svar på eder skrifft och mitt omdömme fälla
Om ehr person igen och eder qualitet,
Och möta, väga mot med lijka höfligheet.

Jag lär vist träffa in, iag veet at iag ey feelar,
När iag ehr Orpheus dygd, hans vilkohr tre tilldeelar,
Ey vill iag önska lell. at eder afgång blef
Lijk hans, som een martyr, hvarom at Naso skreff.

Bort, at I moste än på predikstolar träda
Och lijk som fahr för ehr ett prästekall beklåda,
Och räckna Nestors åhr, man hafver redan spoort
Hvad grundvahl, som I ha till detta ståndet giordt,

Och syns som I uthaf den cabalijnske brunnen
Och bäcken Castalis fåt smaka och vätt munnen.
Ded vijsa edra vers, at Phæbus och hans möör,
De hafva svenska lärt, fast än I pennen föör.

Jag tror Apollo har med håff och undergifne
De nympfer, tre gång' tre, som på hans rulla skrifne,
Förlåtit hues och hem, han har från Hellas flytt,
Seen ded i barbarij af Mahomet förbytt;

Och sig med fölliet sitt, moot ded han där förlorat,
I våra klippor här een ny parnass uthkorat;
Een annan Helicon, een Pindus, een Athen,
Han har här i vårt noorr sig säte fästat reen,

Digitized by Google

Ded vijsar Ubbes stad, Gustavi lärde säte,
Vår Skåniske Athen ey eller at förgäta,
At Thales än är till och flera slijke män,
Men Pindars qvick' förstånd, ded vijsa I, min vän.

Till herr Israel Holmström

vid dess på ridderhuset i Stockholm håldne orationer uti svenska vers.

Prål, Stockholm, du har rät, med malm och kyrkior många,
Med koppartäkta huus, med toorn och gator långa,
Ey lijten prydnat bar du, när man skiepsbroon seer
Med tusend tahl af folk at krälla op och neer,

Hvad Mälarn slepper till, hvad jernevågen väger,
Hvad kongens tull förmår, hvad banquens räkning äger,
Ett borgerskap, som står i näring op i top,
Kan pennan intet alt tillfyllest räkna op.

Men när man seer upå hvad folk du af dig föder,
Som dygden ammar op i konst och goda seder,
Så kan du biuda tross een Pindar een Homeer,
Med Holmströms skalderkonst och andre dygder fleer.

När Hellas blef förstörd och Mahommed sin fahna
Har svengt i detta land och af een blodig vahna
Framfoor med tyranni, så har Apollo flytt
Med hela sin parnass, sitt säte hijt förbytt,

Hvad Helicon förr var, hvad som Athen för lärde,
Ded finner man hoos oss, ded är nu här i värde,
Här i vår norra verld. Gak hän, som ded ey tror
Och hör på Holmströms mund och hvad i svensken boor.

Hvem är som icke ded med stor förundran hörer,
När han två timmars taal på skiöna vers framförer
Ett nime makelös, tre gånger är ded skiett,
At han vårt ridderhus een sådan fägnad tett.

Digitized by Google

Lätt fritt den välske svään med sin Æneas skryta,
Lätt den blindfödde mann om Trojens hielte rijta,
Lätt Titus präla han med dhe Qviriters lopp,
Och de som mächta stoor Macedo höija opp.

Lätt man Thuanus få berömma sina Frankar,
Jag vill om detta alt ey yttra mina tankar,
Men hvad som Holmström har om Carl den elffte sagt,
Ded har han alt med skähl och sanning förebracht.

Hvad är när konungar, hvad är när hieltar enda
Een ährfull period och hän till grafven ländа,
När all åminnelse bortgiöms med deras been
Uthi förgätenhet, hvad är då deras löön?

Hvad gagner dapperheet och herliga bedriffter,
När alt förhöllias skall i mull och mörka griffter?
Hvar blijr då dygdens prijs, om icke pennan giör,
At ährа och beröm ey bort med döden dör?

Kom fiätt Melpomene, Enterpe, hielp din syster,
För Holmström, eder vän, en krantz af lager qvister.
I ha sielf quekten op, I ha sielf vätt hans mun
Med vatnet i Parnass och uhr Pegasus brun.

Digitized by Google

[Fabler.]

I.

Öfver bygg-vurmen.

Att byggia nya huus och föda många kroppar,
Där vill ey lijtet till, som sådan utgifft stoppar,
Ded är och fahra värt att komma uti skull,
Ja, uti fattigdom omsijder råka kull.
Ded har och iag blitt vahr, som kommit nog at öda
På huus, på tåmpt och boo och många munnars föda,
Så at iag neplig veet, när som alt går omkring,
Om iag på sådant alt har vunnit någon ting.
Inkomsten når ey till, min vinst kan intet hinna
Till all omkostnader, sig dagelig infinna.
Förutan detta alt, så får man sättia till,
När som vår öfverheet een rijksdag hålla vill.
Så stöter annat till ibland, ded man ey venter,
Som uthur cass och giöm den bästa pengen hemter,
Med gästning och collaas, i bräd- och kortespeel
Kan ödes mycket bort, när ded ey lyckas vehl.
När presten vill ha sitt, när fadderbrefven komma,
Ded giör krediten svag, ded giör och pungar tomma.
Här syns när man alt det rätt noga räckna vill,
At och ett stoort förråd ey vehl kan räckia till.
Men doch, hvad säijer iag? Holt penna litet inne,
Mig faller något in, som värd är at påminne:
Mig tycker myntet kan ey bättre läggias an,
Än när ded delas uth bland den gemene man.
Hvad gagnar rijkedom, hvad kan doch pengen båta,
När man ded intet vill i liuset komma låta.
Ded kan en girig man ey sielfver gangna stort,
När som han silf' och guld i kistor gömmer bort.
Ju är ded bättre, när man huus och boning bygger,
Än at på stad och by för fåfoot öde ligger.

Digitized by Google

II.

Pravus cultura fit frugi.

Jag såg vår trädgårds-Jan ey lång seen mycket trefven
At qvista unga trään. Jag, utaf förvet drefven,
Gick dijt och såg uppå hvad han sig företoog,
Och hvij så ofta han sin stora tälkniff droog.
Jag sade: Mester Jan, hur nu, hvad våller eder,
At I så fahr till växr och steller ehr så vreder
Moot mina vackra trään? Jag har ey ringa flijt
Och möda haft, för än ing bracht dem an så vijdt.
Jan sade: Kiære fahr, man måste träna qvista,
Dy elliest lär ded skie, I meer för mindre mista,
De moste klippas af, de moste under tucht
För knifven, elliest få I ingen goder frucht.
Förutban detta än, så är här meer at giöra,
Här är för feeter iord, ded moste iag bortföra
Och braka annat råd och röra deribland
Så långt som roten går en deel leer, mold och sand.
Jag läthe nöija mig med ded iag hörde svara,
Och Jan ohindrad blij med saaken fort at fara.
Men mig full' något in, som tyktes tämlig vähl
Kan komma öfverens och lijknas med de skiähl,
Som Jan på bahnan bracht. Vår ungdom, iag här menar,
Är lijk som unge trään, som skiuta kåta greenar
Och växa fort i ded, som intet gånga kan,
Om ded ey böyes för een vankand trägårdzman,
I ded han klipper af ded rätta växen hindrar,
Tähl ey för feeter jord, som fruchtbarbeten mindrar.
Odugligt skiär han bort och ympar annat dijt,
Han rijchtar mot och stamben och sparar ingen flijt.
Vij menskior i gemeen, om vij i tijd ey börria
Vahnartig sielfsvåld, last at hemma och besärria,
Om vij från ungdom up ey tämia ond åtråå,
Så gro vij lijk de trään, som ingen aga fåå.
Vij moste tällia af, vij måste undanröija,
Som synnes villia os till skadlig vällust böya.
Vij måste sielfver maant och uthan förmans truug
Alt efftor åhr och dygd bestyra sin' och heug.

Digitized by Google

Ey är des bättre då, när lyckan oss förlähnar
För feeter underhåld, som vidger våra grehnar,
Men gier ey sådan frucht, som lyster plantarns mund,
Ty dygden vill ey gro på alt för feeter grund.

III.

Miserere præstat quam ulcisci.

När en af ringa stånd, ded sig ibland vehl händer,
Har råkat giöra ded, som dig till olust länder,
Lät barmen intet straxt förleda dig till hämbd,
Fast du förmådde ded, at sådan een blef skämbd,
Men skona hvad du kant och lätt ey sool gå neder
För än du blijr försoont. Ded är dig bättre heder.

Desipit qui superiori repugnat.

Men om den mächtig är, dig giort baar något meen,
Så skona sielfver dig och var med hembden seen,
Tåål hvad du immer kant, ty ded dig intet båtar,
Om du mot myndigt folk i trätta dig inlåter,
Lät tijden ha sin gång, omsijder tör vähl den,
Som dig för varit mot, än blij din bästa vän.

IV.

Felix, quem faciunt aliena pericula, cautum.

Hvad syns i lää föruth? Ded är ett skiep iag menar,
Som står på refvet fast och ibland holla steenar,
Ty effter ögnemärk, så är ded intet vähl
Med detta stackars folk, som fahra der på kiöhl,
Och om vij denna cours, vij nu gå, föllia längie,
Så skall een nordlig ström oss och i fahran trängia.
Kast, styrman, uth dit lodh, gack hän och giör besteck
I kartet bäst du kant, se till på hvilken streek
Vij säkrast böra gå. Jag tycker bäst vij laga
Os vackert öfver staag, een annan kosa taga.

Digitized by Google

Ree, ree, kom ror i lää, ty ded os rådligt är,
At vij den vänstra vall ey kommer alt för när.
Vår fahra see vij der, om vij så länge segla,
Som vij nu liggia an; ded är en säker regla:
At han väl skattas bör för een lycksahlig man,
Som af een annors fall försichtig blifva kan.

Optimum aliena insania frui.

V.

Tondere sed non pellere.

Jag har som offtast märk, när Annika gick vittia
Höns nästen i ett huus, där de om nättren sittia,
At hon altijd ett ägg i boet lembnat qvar.
När som iag sporde: Hvij? så fick iag ded till svar:
Jo, fahr, ded moste skie, man må ett egg spendera,
Om hönan verpa skall på detta stellet mehra,
Elst verper hon i lön uti een hemblig vrå,
Der ingen veet utaf och ondt at hitta på.
Sij, ded är nu ett svar, derved den må sig spegla,
Som gierna vill ha alt och holler ingen regla
I sin begärlighet, men tycker ded är vähl,
När som han snålas får lijkeom en Mammons trähl.
Jag har ett ordsprååk höört, som intet till förachta,
Man må vehl klippa fåhr, ey alltijd flå och slachta.
Man får ey giöra alt, däd machten kan förmå,
Men heller gie en nors, at få een cabeljou.

Odi hortulanum, qui a radice olera exscendit.

VI.

Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.

I Hagby socken har iag kändt två nähra grannar,
Som deelte mellan sig som offtast hugg och bannor,
Med kijf och träta de förnöta mången dag,
Så förde de krakeel i hvarie gästbudz lag,

Digitized by Google

Hvar helst de möttes åth. Men sij, hvad monde hända,
Een vådeld syntes der den enas huus tända,
Seen han alt för een stund med hustrun gått i säng,
Och Morpheus hade söfvdt hans hausfolk, piga, dräng.
Den andra, när han såg den fahran, som å färde,
Lop, väckte qvinnan op, förn elden alt förtärde.
Sielf rände han till åhn med embart uti hand,
Bahr flijtigt vatten till at släckia denne brand.
Här var nu ingen tvist så länge sådan fahra,
Som gick dem beggie an, för handen monde vahra,
Men voro eenige och hulpes både åth,
Den ena sade ey den andra något moot.
Altså blef elden släckt. Een lärdom vij här finna,
At alt små gnabb och baat ded moste då försvinna,
När nödh och fahra spörs. Jag säger till ett slutt:
Min vän, ded gäller dig, när brinner grannens knutt?

VII.

Svijne-lexa.

Commune discrimen dissidentes conjungit.

Jag red ey längeseen i Åby bookeskogen,
Ded var just ved den tijd, at skofvelet var mogen,
Där fick iag see en drifft af små och stora svijn,
De vore märkte så, at hvar må känna sijn.
Och fast der var för dem och flere nog at äthа,
Så yppades ändå een häfftig svijne träta.
De reeffs och hygges så, at både borst och håår
Flöög tappetals som soot och lååg på marken qvar.
Sij, i ded samma kom een varg uhr skogen krypa,
Han ährnade sig där een steek uhr hopen nypa.
Han meente: Nu är tijd, at medan denne tvist
Och tvedrächt står upå, at bruka våld och list.
Men för han kom så när sitt anslag uth at föhra,
Blee svijnen honom vahr. Hvad stod för dem at giöra?
Jo, straxt blef kiblet alt och upå stående foot
Dee rustade sig till at biuda ulfven moot.
Ded var rätt lust at see, hur de sig kunde stella
Till mootvärn, rygg mot rygg, så vargen ey fick fella

Den minsta deribland, men moste lätta blij
Sitt ramm för denna gång och bort med skammen fly.
Vij vehle desse diur nu giöra sådan ähra,
Så at vij uthaf dem een svijae-lexa lähra;
Ty ded är intet skamm och af den minsta kreek
At lähra något gott, at afsee något streek,
Vij, som ty värre mest i tvist och tvedrächt svefva,
Vij, som alt hvar om ann i haat och afvund lefva,
Vij moste stella in haat, splijt och inbörds skill,
När som en almen nööd på dörren klappa vill,
Vij måste rygg mot rygg, ded är förtroligt värria,
När någon våldsam hand vår välfärd vill besnärria,
Och då för alt, när som een flendtlig uthheemsk hoop
Vårt land anfächta tör och oss vill offra op.
Inbördes böra vij som christne oc at vijsa,
När pest och dyran tijd i landet kommer hysa,
Vij måste rygg mot rygg, ded är hvars annars nööd
At hielpa, redda och den arma dela bröd.
O, at vår christenhet ded samma vill betänka
Nu, när den stolte ulff sin sabel låter blänka.
Op, potentater, op och vijker ingen flett,
Befächtar rygg mot rygg den blohund Mahomet.

VIII.

Non verbis sed herbis.

Ett underligit fall för någon tijd sig hände,
Då i vårt kyrkioby een vådeld hefftigt brende.
Vår lährfahr, mester Nils, att veija eld och brand
Een säk med böcker bahr in till den nästa strand.
Det var om qvällen seent, kållmörkt och dimpot väder,
Så at den stackars man uthi en bran föll neder.
Sij hvad en sällsam saak. Han, som för elden lopp,
Kom uthi vattens nöd och fick een våter kropp.
Så fohr Ulisses och, när han Charybdin väyde,
At han plat för tu skiött på hustru Schyllam dräyde,
Stiernkikarn hände ded, när han på himmlen såg,
Han föll uti en grop, som för hans fötter låg.

Digitized by Google

Här låg vår präst och skreek så hårt som han förmådde,
Ty vattnet var så diupt, at han ey botten nådde.
Hielp, hielp, för Guds skull hielp! Mån ingen Guds vän vill
Sig skynda hijt för än iag sätter lijfvet till?
Bengt klockar hörde först och rösten igenkände,
Ded först han giorde var, han till caplanen rände:
Herr Jon, Gud bättre os, iag hör på kyrk'herns roop,
At han är fallen i een fahrlig diuper groop.
Hvad råd är för os nu, hvad står os här at giöra?
Vår plickt är fuller ded vij honom hielpā böhra.
Ja, kiära Bengt, dāär sant, men ded är så en ting,
Som öfverläggas bör, du måste gå omkring
I byn och kalla hijt kyrkvärdar alla båda,
Ded går dem och så an, de måste hielpa råda,
Hvad man i denna saak skall giöra för ett sluth,
Och huru kyrkhern må uhr nöden hielpas uth.
När rådet var ihoop, de följdes åth till brunnen,
De såge presten stå i vattnet up till munnen,
Halfdöder uthaf ångst, då böriade herr Jon,
Som främst i rådet var, een långer oration:
Gud nåd ehr, kiähre fahr, hur står nu till med eder,
Hur har I kómmit hijt, har någon stött ehr neder?
Hvad våller at I ey har sedt ehr bätter för,
Nog vist I brunnen vahr ey långt ifrån ehr dör?
Ded giör os mycket ondt at vij ehr här nu finna
I sådan ömklig staat. Hvad skall man nu begynna?
Jag har full öfverlagt med desse dannemän,
At brunnen hedan af må täppas vehl igien,
Så framdels intet må mehr skada deraf timma.
Vi önske medlertijd at I vähl voren himma.
Tänck hvad os kommer å, vij ha full elden sleckt,
Men en olycka har den andra handen räckt.
Han, som i brunnen lååg, begynte då at svara:
Nog seen I, kära barn, at iag här står i fahra,
Jag beer ehr, fräg doch ey, hur iag är kommen hijt,
Men bättre vore ded I giorde eder flijt
At hielpa mig här uth. Bort, hemtar steg och stänger,
Kast till mig reep och tååg och rådslå intet länger.
Her Jon, ehrt långa taal är iag ey nögder med;
Om iag skall hulpen blij, så lägger handen ved.
Så skiedde, som var sagt, Bengt klockar toog en vidia,
Som tämlig långer var, och sleng den om hans midia,

Digitized by Google

De hielpes åth at dra. Altså kom presten op
Heelskinnat; glad var han, men våter som en top.
Sij, så går ded nu till i dessa svåra tijder,
När nöden är för hand, man då för lenge bijder
At grijpa medel an och haalar tijden bort,
Ty långt beråd alleen giör ey till saken stort.

Lofdicht öfver Stockholms stad.

Här har man ritat af, här är till grund förhanden
En stad, en hufvudstad i Svea Giöta landen,
Then ypperste med skiäl uthi vår Schandenaf
Och andre rijken fler omkring det Baltske haaf.
Här ser man Stockholms stad, den Byrger först funderat
För några hundra åhr, med slott och muur förmerat,
Med borgerskap besatt, med frihet har försedt,
Så denne dyra printz man ännu tacka veet.
Seen har och denne stad, för dess beqväma läger,
I Thetis friska fambn och ved Neptunus vägar
Sig så förkofrat fort, en härlig framgång nådt,
I skepfart och trafiq, i handel stoor och smått.
Kom Sveabaren kom, vij vela närmar träda
Och om vår Stockholms staad än något mehra qväda:
Här sitter konungen uppå sin thron i ßoor,
Här all hans hof och råd och mästa adel boor.
Man rächnar kyrkior, huus, palais med koppartaaker
Så många uthi taal, att neplig finnas maaker
På någon annan ort; hvad malmar här vid staan
Af gat och gränder full, det visar denne plaan.
Hvad myckenhet af folck, som lefva här och dvällia,
Lär intet veel gå an, om man den skulle tällia.
Det synes, när man går på torgen, gator, broor,
Hvad kräller af och till, hvad uti Stockholm bor.
Doch vanckar föda nog för så många tusend munnar,
När himblen blider är och oss god åhrsväxt unnar,
Här bakas härligt bröd, och utaf Ceres saft
Så brygges dubbel öhl, des like finnes knapt.

Digitized by Google

Jag biuder Tyskland trots mot detta goda dricka,
Dig, Rostock, med ditt öhl, så är och mumman icke
Meer uti bruuk som förr, sehn Jockom oss har lärdt
Handtera humbla, malt. Den man var heder värdt.
[Och fast uthi vårt land] ey gro Lyæus planter,
[Så föres doch till] oss dess must från alla kanter,
Reenströmen sänder hijt vijn som en olja lijk,
Det bästa får man [här] som förs från Frankerijk.
Ded och meer annat gått oss Stockholms siöfart gifver
Dess kloka borgerskap, som detta alt bedrifver,
Är att berömma värdt. De stå sin äfventyr,
Men stadsens magistrat försichtigt alt bestyr.
Hvad hambn och redd angår Europa skall bekänna
Att uthi hennes barm ey skiönare än denna,
Ey bätter lägelig, man ser här mången gång
En broo med skiepp upfyldt, tre tusen alnar lång.
Hvad Mälarn släpper till, hvad järnevågen väger,
Hvad kungens tull förmår, hvad banquens rächning äger,
Hvad handel, som här drifs kontant och med credit
Förmår min pänna ey i kårt uprächna hijt.
Men jempte detta alt, så är ey till förglömma
Det Stockholms stad iag kan med godan rätt berömma
Af dess inbygiars troo, som altid varit spordt
För deras konungar och än så fara fort.
Hvad mången tapper printz och hielte du oss gifvit,
O Stockholm, det får man i krönikor beskrifvit.
Det skönies än i dag, derföre har man sedt
Så mången segerfest uthi dig varit skiedt.
Man seer din tyggård full ehröfrade kanoner,
Kartaver half och heel från många nationer,
Meer än i något land, man seer en arsenaal
Full fahner och standar, trophäer utan taal.
Nu Stockholm, gå din gång i handel att florera,
Väx till i rijkedom, i storheet meer och mehra.
Far fort som du begynt, bygg hnus, bygg slått, palais
Så att du biuder tross Venedig, Rom, Paris.

Digitized by Google

LARS STJERNELD.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

LARS STJERNELD, son af kommerserådet *Samuel Larsson Eldh*, adlad *Stjerneld*, och den lärda *Betty Ratkind* af nederländsk börd, föddes i Stockholm den 12 December 1669. Sedan han i Upsala afslutat sina studier, blef han 1689 landssekreterare på Ösel och, efter denna syssla indragning, öfverexekutionskommissarie vid svenska armeen i Estland, derefter kapten vid enrolleringsmanskapet på Dagön och sedan major och kommendant derstädes. År 1707 sändes han från Estland till konung Carl XII, som då stod i Polen och derifrån till Sverige, samt åter till bemälde konung i Sachsen. Derefter tjenstgjorde han vid fältkansliet till 1708, då han fick återresa till Dagön, der han på kronoarrende innehade flera betydande gods. Vid Ryssarnes infall 1710 måste han fly öfver till Sverige, sedan han i två år försvarat såväl Dagön som närliggande smärre öar så värdigt, att den kungliga regeringen den 7 Oktober 1714 ansåg sig böra till konungen afsända ett rekommendationsbref för honom. Under hemfärden led han skeppsbrott och förlorade derigenom betydligt af den egendom, han på sina skepp kunnat rädda undan fienden. År 1718 utnämndes han till assessor i Göta hofrätt och 1720 till lagman i Nerike, men dog den 1 September 1721 på Plångsta egendom på Fogdön, endast 52 år gammal.

Lagman Stjerneld hade en reslig växt och ett intagande yttre, men var till karakteren stolt och högdragen. I yngre åren hade han gjort vidsträckta resor i främmande länder och derigenom ytterligare fulländat sina i hemmet och i skolan förvärfvade kunskaper. Han var fullt förtrogen ej blott med latinska och grekiska, utan äfven med engelska, franska, italienska, tyska och lettiska språken. Samtida bedömde honom såsom "en dristig, stel, aktiv, vältalande och belåst man". Vid riksdagarne var

Digitized by Google

han en verksam representant. Vid riksdagen 1714 var han Ulrika Eleonoras förespråkare, talade om nödvändigheten af hennes insättande i rådet och ansågs hafva ledt bondeståndet att gå med en deputation till adeln i samma syfte. Då vid samma riksdag föreslogs, att sälja de i förrådskammaren förvarade perlstickade arbeten, chabruker m. m. för att afhjelpa de trängande penningebehofven, frågade Stjerneld på spe, om icke äfven de med svenskt blod förvärfvade trofeerna borde försäljas, och då denna lumpna åtgärd beviljades, yttrade han med hetta: "Jag hade orätt, som ej kom ihåg, att man icke skall kasta perlor för svin, ty de äta dem som ärter". Vid riksdagen 1719 var han en af de verksammaste medarbetarne i Sveriges nya statsskick och bidrog i icke ringa mon att åstadkomma den förändring å riddarhuset, att ingen skillnad skulle ega rum mellan klasserna, utan alla formera en kår, deri hvar och en hade lika rösträtt; samt att alla ståndens skulle hafva lika magt.

Stjerneld var trenne gånger gift. 1:o 1696 med *Anna Vendela Bloedyssel* af holländsk adel, 2:o 1704 med *Christina Nordenhjelm* och 3:o med *Catharina Åkerhjelm*. Med dessa hustrur hade han tillsammans 11 barn: 5 söner och 6 döttrar. Sonen *Samuel Gustaf* med första giftet blef fältmarskalk och 1751 upphöjd i friherrligt stånd; sonsonen *Adolf Ludvig*, ryttmästare och öfverkammarherre hos enkedrottning Sofia Magdalena, stiftade Samfundet för utgifvande af Handlingar rörande Skandinaviens historia och var en ifrig samlare af urkunder, andra handskrifter och böcker. Dessa betydliga samlingar, som först öfvergingo till sonen, excellensen *Gustaf Nils Algernon Adolf*, den siste af denna friherrliga ätt, blefvo, enligt samlarens förordnande, af honom öfverlemnade till Upsala universitets bibliotek. Deribland förekommer ett väl inbundet qvartband, innehållande efterföljande poem i handskrift. Det saknar titel, men på första bladet står: "Detta efterföljande poetiska arbete är författadt af min farfar, då han var med konung Carl den XII i Sachsen". Det är således författadt under vintern 1707—1708.

Upsala i Augusti 1872.

P. Hanselli.

Digitized by Google

Stormächtigste allernädigste konung!

Then öfver himlen rår åt menskor aldrig gifver,
- Så länge de här bo, fullkomblig hiertans frögd;
Ty ofta hvad i dag det största nöije blifver,
Giör os, om icke förr, i morgon oförnögd.

Hvad ögat leker på, när vij det efterträngta,
Vij tycka att då mer än alt det vore värdt,
Men när vij ändtlig få det vij så efterlängta,
Blir det oss intet mer så angenämt och kiärt.

Alt nöije blandat är med stor förträt och möda,
Och fastän all vår frögd helt ofullkomblig är,
Måst ofullkomblig frögd fullkomblig sorg oss föda,
Och ingen jordisk lust beständigt nöje bär.

Den ödet ämnat har i världen största lycka,
Och Kongar, som har alt hvad nånsin nämnas må,
De ninta minsta ro, dem tusend bördor trycka,
De öfver andra väl, men om sig sielf ey rå.

För andras välfärd skull sin egen kråpp de plåga,
Att slita hälsan ut syns vara dem en lag,
Sitt dyra lif och blod i faran ofta våga,
Och unna sig ey sjelf en glad och rolig dag.

Vij andra, som vår syn med älende begynna,
Som ödets mot och med mång tusend puffar ger,
Här fåfäng är vår flit, när lyckan ey vill gynna,
Här litet hielper dygd, när armod trycker ner.

Digitized by Google

Hvad hielper rikedom, när man den ey vet bruka
Till sitt och andras gagn? En rijk får aldrig nog,
En girig blir ey mätt, fast han fick alt upsluka.
Mon någon lefvat, som blitt lycklig förrn han dog?

Om dygden ändtlig kan på någon sällhet råka,
Och får den förmån, som med skiähl han hafva bör,
Af ålder och förträt är kroppen så uttråka,
Att sielfva nöijet sen ey något nöije giör.

Gud altså skickat har på det vij skola lära
Att kienna rätt oss sielf, att kienna hvad Gud är,
Som här oss skapat har till sitt namns lof och ähra
Och till en annan frögd än jordens vällust bär.

Men fast så härligt lius för våra ögon lyser,
Fins många, som ey tro, att någon Gud är till,
Som tro, ey att vår kropp nån siähl och anda hyser,
På det att de helt fritt må giöra hvad de vill.

Jag sökt med några rim för deras ögon lembna
Hvad dårhet, som dem för uti ett evigt fall,
Och dristar än dertill ett namn dem förenämna,
Som likt ett dunderslag dess hiertan röra skall.

Ja, store kung, ehrt namn och ehrt exempel visar,
Hvad det är fruchta Gud och älska dygd och vett;
Ty hela verlden ehr som största under prisar
Och glömmer bort alt stort, som hon tillför'nde sett.

Hon måste se att de, som tro och löfte brùtit,
Bli störta med ehr hand till afgrund, skam och blygd,
Hon måste och så se, att himlen har beslutit
Att visa uppå ehr hur högt han älskar dygd.

Stormächtigste allernådigste konung

etc.

L. S.

Digitized by Google

Vettenskap ey hatad blifver
Utan af den intet kan,
Ty den lättia, nöije gifver,
Aldrig mödan rolig fan.

Alldrig någon klokhet lastar,
Som har sielfver något lärdt,
Men en tok snart smädord kastar
På det, som beröm är värdt.

Ingen konst är tung att bära;
Hvar förnuft ey inne är,
Der anammas ingen lära,
Sielfsvåld endast priset bär.

Sen most konsten det omgiella,
Hvad en treskhet vållit har.
Hundar uppå måhnen skiälla,
Fast han är hel skön och klar.

Konster oss till vishet föra,
Vijshet skiljer oss från fää.
Kan till alt en skicklig giöra,
Som af menskior fordras plä.

Vijshet leder dem, som fambla
Uti ovetts mörka vrår,
Giör de unga hastigt gambla,
Pryder grå och hvita hår.

Alt med rätta färgor måhlar,
Kienner hvad som nyttigt är,
Väger sina ord på skålar,
Uti hiertat munnen bär.

Digitized by Google

Uti rådslag är hon mogen,
Uti värcket färdig snäll,
Ärlig, redlig, from och trogen,
Altid i sitt sitt sinne säll,

Ey förhäfves af sin lycka,
Brukar den att göra godt,
Vet sig i sin motgång skicka,
Städze nögder med sin lott,

Går sin värd hel tyst och stilla,
Hatar arghet, lögn och flärd,
Talar dock om ingen illa,
Lembnar hvar det han är värd.

Men hur kommer, att vi prisa
Nu så litet vett och dygd,
Och förachta så de visa,
Att man det måst se med blygd?

Jo, här ingen klokhet ratar,
Som har något lärdt och sedt,
Hela verlden klokhet hatar,
Världen måst ha litet vett.

Den nu artigst vara skattas,
Som kan mäst åt andrà lee,
När som vishet för dem fattas,
Måste ovett nöje gie;

Skrymtan sig för trohet ställer,
Arghet trycker vishet ner,
Gullet mer än klokhet giäller,
Uppå flit ey mången ser.

De, som löpa kring och buga,
Slinka hit och tit hvar dag,
Upå andra skvalra, liuga,
Äro nu mäst till behag.

Ungdom ammas opp i lättia,
Födas opp till lust och svek,
Nöter all sin tijd i flättia
Uti vällust, lust och leek.

Digitized by Google

Är det någon bland de unga,
Som sig griper an och lär,
Blir det fäcbta, dansa, siunga,
Något språk, som giängse är.

Sehn är han hel snäll och färdig,
Skicklig till det största värf,
Mer än alt sig håller värdig
Och sig visar stålt och djerf.

Om han något fått att giöra,
Någon fahra sluppit väl,
Skriker straxt i allas öra,
Håller lyckan för sin träl.

Måste öfver alla flyta,
Hvad han eeyer måst bli sagdt,
Intet skall för honom tryta
Heder, ähra, godz och pracht.

Men den intet är bedragen,
Hvilken svällier luft för mat.
Den, som till en fyrk är slagen,
Hur kan han bli en ducat?

Ingen efter himlen frågar,
Lika mycket hvad man tror,
Till förundran mången vågar
Smäda den i himlen bor.

Hvem är den, som låra ämnat
Kienna sig till kråpp och siähl,
Hvad för lag naturn oss lemnat
Och hvad kallas hvett och skiähl.

Hvad vij åt oss sielfva böra,
Hvad man androm skylldig är,
Hvad som dygden skall tillhöra
Och hvad låf och ähra bär?

Utaf många lärda skrifter
Hemta det, som tiena bör,
Och af stora mäns bedrifter
Se hvad evigt minne giör.

Digitized by Google

Veta folcks maner och seder,
Lagar, stadgar, rätt och staat,
Genom klokhet vinna heder,
Och ey genom lyckan hat.

Hvad är åth at något lära,
Hvad är åth att älska vett?
Mycken möda, liten åbra
Man för all sitt omak sedt.

Dertill måste tokar dömma
Offta hvad en kloker giordt,
Lasta det, de skull berömma,
Tala, när dem tiga bordt.

Om förstånd ey nöje gofve
Åth den sielfver, som det har;
Största flit förgiefves vore,
Och en tok had' bättre daar.

Men, när man kan rätt besinna,
Hvad för nytta som det bär,
Roo i sina tanckar finna,
Och till vishet alt begiär,

Kan man verlden snart förachta,
Kan man le åth all dess frögd,
Och fåfängligt rätt betrachta,
Giör en mehr än alt förnögd.

Vij straxt lyfta våra anckar,
Intet kan oss hålla qvar,
Fara opp med våra tanckar
Till den, som alt skapat har.

Jordiskt gift, som fått intaga
Hela hiärtat i vår kropp,
Vij utur vårt hiärta jaga,
Himlen blir vårt enda hopp.

Den är evig och beständig.
Hvad är dermot jorden vår?
I hvart ögnableck förändring,
En minut mot tusend åhr.

Digitized by Google

Himla tanckar, himmelskt nöije,
Alt fullkomligt har den valt,
Som förachtar världsens löije
Och kan sielfver le åth alt.

Jordens trälar vettlöst säija,
Att vij fåfängt fruchta Gud,
Helt förgäfves vällust väija
Och oss binda till Gudz bud.

Kroppen doch till maskar blifver,
Siählen intet är och blijr,
Fast man det så föregifver.
Hvem är det som hänne sijr?

Är hon anda, de än täncka,
Huru skall hon kunna sig
I en liten kropp inskränka
Och bli oförgängelig?

Ingen anda kan sig dehla,
Ty den inga delar har,
Derför kan det intet fehla
Att ey någon mor och fahr

Den åt barnen sina gifver;
Hvar då barnet siälen tar?
Af Gud intet skapat blifver
Mer än hvad han skapat har.

Siählen skall ju tankar vara,
Djuren täncka äfvenväl,
Älska, hata, sig och para,
Fast de hafva ingen siähl.

När de sofva, de och drömma;
Fast de intet kunna lee,
Kunna de doch lära, glömma,
Härma efter hvad de see.

Menniskian ey hafver mera
Än ett annat creatur,
Det allenast att till lära
Är mäst skicklig dess natur.

Digitized by Google

Ty om man här skulle taga
Fram en grå och gammal man,
Som i alla sina dagar
Intet lärt och intet kan.

Om han altid varit skillder
Ifrån folck och intet sedt,
Skull han vara mera vilder
Än en best med alt sitt vett.

Alt är fabler, hvad är skrifvit,
Dårbet hvad som man oss lär,
Af en slump är all ting blifvit,
Af Gud intet skapat är.

Af en anda kan ey blifva
Någon kropp med all dess macht,
Derför kan Gud intet gifva
Hvad han sielfver intet haft.

Fastän intet är odödligt,
Af hvad man med ögon sir,
Är och ingen ting förgiängligt,
Intet här till intet blir.

Häraf sluta de helt trygga,
Att vår siäl är man en dickt,
På det de, som sammanbygga,
Hållas måste i sin plikt.

Intet vara till att undra,
Att man gierna skulle sij
Sig odödlig, när mång hundra
Velat gierna gudar blij.

Många kunnat stenar dyrcka,
Vilda diur och stumma trä,
Hvad skall då oss kunna styrcka,
Att de haft mer vett än få?

Hvad är menniskan mot johlen
Annat än ett stiernefall,
Hvad är hon mot sielfva sohlen,
Hvilcken och förvandlas skall?

Digitized by Google

Om man skulle ha att vänta
  Något lif, sedn man är död,
Något till att efterlängta,
  Eller fruchta någon nöd,

Hvem är det, som det kan visa,
  Hvem skall man då kunna tro?
Alla äro lika vijsa,
  Som här uppå jorden boo.

Sanning kan ju intet vara
  Mer än en i verlden till.
Hvem skall man tro utan fahra,
  Hvem är den, som ey far vill?

Religioner äro flera
  Än som dagar i ett åhr,
När man frågar: Hvilkendera
  Är den bästa? Det är vår,

Säija alla straxt tillika
  Och ur Biblen taga skiähl,
Ingen vill för annan vika,
  Alla tro sig dömma väbl.

Skall man tro den längst har varit,
  Eller den, som kommit sist,
Den som bäst har sig försvarat
  Med förnuftet i sin tvist,

Eller den, som håller före,
  Att man endast måste troo
Och förnuftet aldrig höra,
  Om man vill ha evig roo?

Tusend flere galna tankar
  Spinna världzens barn sig opp,
Och då vällust dagen vanckar,
  Skiöta de med frögd sin kropp.

Och fästän de tyckias söka,
  Intet alfvar visar sig,
Sanning deras oro öker
  Och syas dem bedrägelig.

Digitized by Google

De ey veta hvad de välja,
Eller hvad som de sku fly,
Med förtvifian sidst sig qvälja,
Som är lika som en dy,

Den ey någon botten hafver;
Börjar en fot siunka ned,
Snart till sig den andra drager
Till dess hufvud siunker med.

Men du ädla siähl, som råder
I din kråpp och sträfvar mot
Alt ondt, som vid kråppen låder
Och hos himlen söker bòt,

Alt ditt mörcker skall försvinna
Och din fot bli fri från fall.
Sök man Gud, så lär du finna,
Att han sielf dig söka skall.

Tänck man efter hvad den vågar,
Hvilken lefver som ett fä,
Och ey efter himlen frågar:
Hvar det faller, ligger trä.

Skulle intet evigt vara;
Om du tror att det dock är,
Seij hvad löper du för fahra,
Hvad förlorar du då här?

Om du dygd och ähra söker,
Har du ey det värsta valt,
Dygden sielf alt nöye öker
Och oss frögdar framför alt.

Hon är värd att älskat blifva
För dess egen liuflighet,
Fast hon skulle intet gifva
Någon mehr lycksalighet.

Hvad för glädie kan man nämna
Utaf alt, hvad som man ser,
Som kan ha det ringsta ämne
Af den sällhet, dygden gier?

Digitized by Google

All den förmon, all den lycka
Verlden mest kan skryta af,
Och som vij så liuflig tycka,
Måste ändas i vår graf.

Ja så länge som den räcker,
Är det doch fåfänglighet
Och en rök, som för oss täcker
Hvad rätt är förnöijlighet.

Vij se alla dem, som njuta
All den vällust, nämnas må,
När de sina dagar sluta,
Hvad för ynchlig död de få.

Hvad för ångst och hvad för smärta
Qväljer då dess arma bröst!
Intet är, som åt dess hierta
Gifva kan den minsta tröst.

Tvärt emot, de sig beflitat
Lefva efter himlens lag,
Uti alt på Gudi litat,
Skickat sig till hans behag,

Sökt sin siäl att vijslig skiöta —
Ach med hvad för hiertans roo
De på sina dagar nöta,
Medan de i verlden boo.

Sehn, når döden dem ansätter,
Då begynnes deras frögd,
Det, som andra mäst förskräcker,
Giör en christen mest förnögd.

Hvart för den skull kan den ärna
Sig, som det föracbta vill?
Hvad har den för rasand hierna,
Som ey tror att Gud är till?

Låt oss noga alt ransaka,
Gå till far och farfars far,
Huru långt vij gå tillbaka,
Det doch ändtlig ända tar.

Digitized by Google

Om man ville ziphror skrifva
Så långt någons öga sedt,
Måste doch det tahlet blifva
Aldra först begynt med ett.

Hvad är ett, som allt begynner?
Det måst öfver all ting rå,
Ingen kropp så vida hinner,
Det måst af sig sielft bestå.

Ett förgängligt kan ey gifva
Sig sielf lif och varelse,
Ty skall man en Gud tillskrifva
Alla tingz begynnelse,

Hvilkens väsend är alzmechtigt,
Intet skapadt eller giordt,
Evigt och i allt fullkomligt,
Sielf beständigt, heligt, stort.

Mer än hvad man täncka hinner,
Mer än man begripa må,
Man doch ingen kruka finner,
Som det minsta kan förstå,

Hvem den var, som henne giorde:
Huru vill en näfva mull
Kunna säija, när man spørde,
Hvem som skapat världen full?

Huru villja vi utgrunda
Himla ting och Gudz allmacht,
Säija Gud ey gifva kunde,
Hvad han sielfver intet haft?

Det är nog, att vi befinna
Utaf verlden, som vi se,
Att oss sielfve och vårt sinne,
Att alt haft begynnelse.

Ja, när vij till himlen häfva
Våra ögons lilla lius,
Af förundran vi straxt bäfva
Öfver ett så prächtigt huus.

Digitized by Google

All dess bygnad, skick och prydnad
Visar en omätlig macht,
Som har alt i så stor lydnad
Och i så stor ordning bracht.

Verldens kretz består af kråppar,
Kråppars ållder har sitt måhl.
Hårda stenar tärs af dråppar,
Råst förtärer jern och ståhl.

Vij deraf ju nogsamt höra,
Att en slump har intet giordt;
Det sig sielf ey kunnat röra,
Blir i samma skick och ort.

Gå vij till den ädla gnista,
Som oss alt vårt värde gier,
Vill af glädie hiertat brista:
Man Gudz största under ser.

Ty vår siähl hon nogsamt prisar,
Att en mägtig Gud är till.
Hvad är det förnuftet visar
Och som täncker hvad det vill?

Skall man det väl kalla töra
Någon tun och flychtig blod,
Några lufter, hvilcka röra
Hiernan, sinnet, hug och mod?

Man måst ey så vilse fara,
Huru tun som bloden är,
Måste blod en kropp doch vara,
Kroppen aldrig täncka lär.

Kroppen måst alt för oss ställa,
Örat emot liudet tar,
Men kan ingen mening fälla
Eller säija hvad det var.

Ögat och, fastän så tyckes,
Ey om färgor döma kan,
Mycket i vår hierna tryckes,
Siälen tar det sedan an,

Digitized by Google

Och i sina tanckar skådar,
Dömer det han för sig får,
Munnen sehn för andra bådar
Huru som han det förstår.

Men det vore sielf att leta
Opp sin egen blygd och skam,
Om vår siähl skull intet veta
Mer än kråppen förer fram.

Om hon intet kunde bringa
Af sig sielf nån värckans kraft,
Vore all den förmån ringa,
Som förnuft för bestar haft.

Men fast kråpp och siälen binnes
Af ett band till dödedar,
Många verck hoos siälen finnes,
Som hon i sig sielfver har,

Hvilka henne ey berōfva
Någon dödsens våld och macht,
Och dess rätta väsend prōfva
Med dess ursprungz stora kraft.

Ty hvad är att kunna skilja,
När man gjort ondt eller väl,
Hafva tanckar, samvets-villja,
Det måst vara ju en siähl.

Ja, hvad mer. Att kunna tăncka
På en Gud, som evig är
Det kan man ju alldrig vänta
Af en kropp, som jorden bär.

Man kan nogsamt det aftaga,
Att den lag, naturen fått,
Måste all sin uhrsprung hafva
Utaf den, som mer förmått.

Hoos Gud man den säkrast letar,
Som alt giör till sitt behag,
Straffar den, som honom retar,
Utan straff är fåfäng lag.

Digitized by Google

Derför är det klart som solen,
Att vij mycket mera fådt,
Än det ruttna skall i iorden;
Sundt förnuft har väl förstått,

Att det måste anda vara,
Hvilket vistas i vår kropp,
Som skall styra och försvara
Här vårt hela lefnadslopp,

Som skall nogsamt vittne bära
Om Guds stora nåd och macht,
Och är skapad till att äbra
Gud och alla hiertans krafft,

Skapad till att evigt lefva;
Fast hon inga deblar har,
Kan hon oss dock gifven blifva
Af vår moder, som oss bar.

Ett lius kan det andra tända,
Mister deraf intet mer,
Gud behöfver intet sända
Någon skapad siähl hit ner.

Haan har velat så befalla:
Öker ehr och växer till!
Det är en gång sagdt för alla
Och är hvad han hafva vill.

Altså, huru kunna diuren
Liknas vid en menskias vett?
Eller något i naturen
Utaf alt hvad som vi sedt.

Sohl och måne ha vi lembnat
I det värde, Gud dem satt,
Veta doch att himlen ämnat
Dem att skillia dag och natt.

Diuren kunna mycket göra,
Som tyckz härma vett och skiähl,
Hata, älska den de böra
Vara trogen, tiena väl.

Digitized by Google

Men dem intet annat drifver
Än de rörelser de ha,
Hunger lust till maten gifver,
Maten kan dem rätt bedra,

Ty att de förmå åtskillja
Gädt från ondt och ondt från gådt,
Eller hafva en fri villia,
Det har ingen än förstått

Med det minsta skiähl bevisa.
Hvad är då alt det förstånd,
Som man vill boos diuren prisa,
Annat än naturens gång?

Fåfängt är att lära diuren
Hvad som angår skiähl och vett,
Deraf syns att ej naturen
Dem förstånd och villia gett.

Gud åth alt en lefnad ämnat
Och en art, som diuren för;
Men åt menniskan han lemnat
En fri vilija, som alt giör.

Det är visst, man måst bekienna,
När upfostran väroka får,
Vi oss sedan bättre kienna,
Straxt förnuftet mera rår.

Man kan mycket deraf lära;
Men ett frö som ey blir sådt,
Har doch i sig kraft att bära,
Fast det inga fruchter fåt.

Vij och måste ingalunda,
Fast än några farit vill,
Straxt så mycket derpå undra;
Ty när vi se noga till,

Det vårt upsåth mycket tienar
Och gier i vår klåcka liud,
Att de, som ha dyrkat stenar,
Likväl ha ärkiendt en Gud.

Digitized by Google

Huru starkt dem mörkret bunnit,
Svept dem in i lögn och dicht,
Hafva de i hiertat funnit
Det, som mint dem på sin plikt.

Ingen af naturens krafter
Kan om Gud rätt kunskap få,
Och med några vishets safter
Kan Gudz väsend rätt förstå.

Bönen skall oss dertill föra,
Föra oss till dukat bord,
Som kan hog och hierta röra,
Visa oss till Herrans ord.

Vij få intet sielfve såfva,
Utan sökia med all nit.
Tron är väl en Herrans gåfva,
Vij sku giöra och vår flit.

Och få intet derpå vänta,
Att den Helge Andes nåd
Skall för våra dörar klämta
Och oss gie ett sådant bod,

Som han Saul gifvit hafver,
Den seh'n Paul blefven är.
Gud är väl den, som oss drager,
Men det skall bli vårt begär.

Det oss måste intet skräckia,
Att de, som tillsammans boo,
Eller de, sig fierran sträckia,
Ey ha alla lika tro.

Fåfängt är sig dermed pläga,
Nådens diup har ingen grund.
Af den Gud lär mera fråga,
Som han gifvit flera pund.

När vi villia oss beflita
Om det oss så nödigt är,
Ey behöfves länge leta,
Sanningen är oss helt när.

Digitized by Google

Hedningarne vilse rânna,
Det kan ingen tvifla på,
De ha sielfva måst bekienna
At de alldrig hint förstå

Hvad för Gud de skola ähra,
Men ett folck ân finnes här,
Hvilket haft en annan lära,
Som den aldra âldsta är.

De Egypt'ska âldsta skrifter
Komma ey dit desse gå;
De Chineska med dess dichter
Måste och tillbaka stå.

Man ey âldre böcker funnit
Ân dem Moses skrifvit har,
Eller någon skrift, som hunnit
Dit, som denna början tar.

Ingen ân så dierfver blifvit,
Som med skiähl giordt någon tvist
Om det, Moses för oss skrifvit,
Skulle vara sant och vist.

Judafolcket, som han lastat,
Straffat för sin synd hvar dag,
Och som han har underkastat
En så svår och stränger lag.

Det som fådt båd' se och höra
Alla under, som han giordt,
Kunde han ey så förfära,
Att det skulle ey bli spordt.

Om man hade velat truga
Mer ân hundra tusend' man
Till att tro det han skull' liuga,
Huru skulle det gå an?

Men de ha med största ähra
Vördat det, som han dem böd,
Dyrckat som en Herrans lära
Âfvenväl seb'n han var död.

Digitized by Google

Uti desse Mosis böcker
Få vij först Gudz villja see,
Helt fullkombligt i all stycker,
Som kan oss rätt kundskap gie

Huru allt är skapat blifvit,
Om vårt välstånd och vårt fall,
Som från Paradis oss drifvit,
Om Messia och dess kall.

Det är grunden till all lära,
Som är af propheter förd,
På det att Gudz lof och åhra
Skulle bli i världen hörd.

Det är grunden till de skrifter,
Som Gudz Ande för oss skref,
Grunden till Evangelister
Och Apåstlars tahl och bref,

Hvilka alla vittne bära
Om den sanna trones krafft,
Som kan helfvetit förfära
Och förstöra dieflars macht,

Som så länge sig försvarat
Mot så mångas tyrannie,
Hvilka sig ha sammanparat
Med den ondas raserie.

Ja, Guds ord det är och blifver
Fast och sant till evighet
Och åt menskioslächtet gifver
Grunden till all saligbet.

Digitized by Google

Digitized by Google

DIDRIK GRANATENFLYCHT.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

Adliga ätten *Granatenflycht* härstammade från Tyskland. *Diedrich Mein*, son af bergmästaren i Waldech *Franciscus Mein*, kom in till Sverige i början af 1600-talet och blef köksmästare i Stockholm. Dennes son *Gustaf Mein*, född i Stockholm 1631, ingick såsom konstapel vid polska fältartilleriet, blef derefter fyrverkare vid svenska artilleriet, fyrverkerilöjtnant på skeppet Månan och dog såsom artillerikapten 1693. Han var en tapper och serdeles skicklig fyrverkeriofficer och nedlade mycken förtjenst vid Kronoborgs belägring, hvarföre han 1690 blef adlad och kallade sig *Granatenflycht*. Hans son

DIDRIK GRANATENFLYCHT föddes i Stockholm den 3 Augusti 1678. Han egnade sig åt fredliga yrken och valde pennan till sitt vapen. Efter afslutade studier blef han bokhållare i statskontoret, gifte sig med *Agneta Regina Irving* och dog den 6 Maj 1726. Redan ifrån ungdomen idkade han skaldekonst och var icke 20 år gammal, då han på svensk vers beskref *Penningens beröm och last*, hvilken skrift först utkom 1698, hvarefter hon blef omtryckt 1716. Under denna mellantid utgaf han äfven en *Trefaldig ordastrid emellan skönheten, vänligheten och förståndet eller kärlekens flätade lagerkrans*, tryckt i Stockholm 1710. Utom dessa origigalarbeten öfversatte han äfven Fenelons *Telemach*, som utkom 1721, samt en samling *Anderika psalmer*, som trycktes 1726.

Granatenflycht har såsom skald icke vunnit någon ryktbarhet. Broocman ställer honom under Risell, Broms m. fl., och Hammarsköld förvånas öfver, att en skald kunnat för poetisk behandling välja ett ämne af så prosaisk natur som penningen. Deremot anser han, att Granatenflycht gé-

Digitized by Google

nom sin öfversättning af *Telemach* utöfvat vida större inflytande på vår vitterhet, än genom sina torra, fastän på sin tid lästa och berömda rimerier. I detta omdöme instämmer äfven Wieselgren.

Granatenflychtska ätten utdog med Didriks son, *Gustaf Johan*, hvilken var arklimästare vid amiralitetet, då han såsom invecklad i en myntförfalskning 1731 blef insatt på Carlskrona fästning, der han afled under 1740-talet.

Upsala i Augusti 1872.

P. Hanselli.

Digitized by Google

PENNINGENS BERÖM OCH LAST.

Digitized by Google

Till den i slätta villkor rikare än rijka Mammons trälar.

Hvad ähr- och penning-girughet har kunnat värckia,
Två stygga laster mång rätt hårt anfächtas med,
Den förra englar störť från Gud till afgrund ned,
Den senre Judam snärt; är klart af skrifften märckia,

Och som med liflig färg i judisk-sinte måla;
Så väntar man de ock lär rätta kläder få,
Som utaf högmod på nedstörte englar brå,
Dem kloka skratta åth, fast de likt fradga präla.

Digitized by Google

Du drottning för alt kiärt, som verlden efter fijker,
Du sohl, som värmer opp hvad armods frost förkylt,
Du, som lijk Phœbi vagn, af glantz och eld är rijker,
Giör hvad dig fastnar vid förbländt, förbränt, förgylt.

Vid hvad må till ditt lof man dig, o penning, likna?
Som af så mycket folck så hiertlig älskat blir,
At föga tros, det de bli i sitt hopp besvikna,
I ty du hos dem städs-ett liufligt nöije gir.

Hur skall jag börja dig rätt som sig bör berömma,
Du mächtige regent kring jordens vijda klot?
De giäningar du giör kan verlden aldrig glömma;
Du biuder alla tross och ingen står dig mot.

Du är den hielten, som så många sig pålita,
Den skiönhet hvar in till de lystna ögon drifs,
Det äpple, hvaruti hvar Adam lyster bita,
Den kürbiss, i hvars skygd de mästa kroppar trifs,

Det klenod, om hvars vinst så många tusend fäckta,
Det ädla barn, som ey har svårt at amma få,
Den brud, som någon hvar vill gierna ha till äckta;
Den spåman, som sin väs kan städs god lycka spå.

Det instrument, som liufst i kitzligt öhra klingar,
Det sötaste confect för verldens leckra tand,
Den locke-fogel, som snart hiertan till sig bringar
På bygden och i stahn, på siöar och på land.

Du bör ju ha berröm, fast du eij någon rosar,
Man fägnar sig åth mer, som sig eij yttrar mot.
Du bär en rosen-lucht, hvar gierna på dig nosar,
Du har magnetisk krafft, drar fingren till din rot.

Digitized by Google

Ibland du tunger är, dock bäres du så giärna,
Din kiära börda giör den längsta vägen kort,
Och då du lätter är för dem sig långvägs ärna,
Så flyger du så fort, som vägen lijder, bort.

Man kan dig skiöta, som man hälst i sinnet fattar,
Du kan bra löpa, kan och ligga tyst till sängs,
Kan giömma dig rätt väl i kiälrar, skrijn och kattar,
Men stundom du kring torg och vijda vägar slängs.

Du är väl icke just så gammal såsom jorden,
Dock har den jord, hvaraf du giord är, lijka åhr,
Och sedan du fands opp är du förandrad vorden,
Som modet tid från tid och nya kläder får.

Så snart du tages från din moder ubr din linda,
Ger far din, elden, dig en klädning lius och reen,
Den mästarn mycket väl vet pryda skiära trinda,
Nog finnes frijare till denne dottren seen.

Du är åtskillig art, åtskilligt värde förer,
Som syskon, de der eij till lijka åhra hindt,
Och som en purpur drächt ett kungahus tillhörer,
Så bär den röda art ett kunga namn bland mynt.

Den hvita är därnäst af ymnogare planta,
Men mindre vickt och prijs fast utaf större kropp.
En Judę-tiufver kan dem bägge slag väl kanta
Och klippa vingarna i bästa flyckt och lopp.

De sämsta lederne af denne stora släckten
Syns allestädes kring, som bond- och tienstefolck,
De ha ock mörckaste och aldragröfste dräckten,
Så stora väl, som små, de förras värdes-tolck.

Så mäst ock rangen rå bland hvad oklfligt finnes,
Och ordning undergå, hvad ordning eij förstår,
På det den, siäl har fådt, må föra sig till minnes,
At den bör vördas mäst, som minst sin lijke får.

Hur' desse trenne slag ta af och till i tiden,
Det har förfarenhet i minnes-boken tryckt.
De dra sig fram om ann i både krig och friden,
Men mäst då Martis leek skall ha sin drifft och tryckt.

Digitized by Google

I konung Salmons tid var gull som gatustenar,
Det freden samlat hop, och vijsbet tog i vård.
Det myckna geck sin koos. Och huru man det menar,
Så bryts snart porten opp för rikedomens gård.

Här bär den tredie sort så nytt som gamla modet,
Dels trillar vigt och lätt, dels vill bli gierna åkt,
Och hälldre vägas opp med lispund än med lodet.
Man tar dig gierna, i hvad skapnad man dig råkt.

En höghet drager du, o penning, allastädes,
At alla drottar dig ders contrefait förlähnt,
Ock hålla noga vård, at du ej smäds och hädes,
Den skympf, dig någon giordt, ha de sig tillerkiänt.

Du herrskar souveraint, så at fast många tycka,
At lyckan drifver alt, drifs hon dock genom dig,
Och dig at äga väl, är rätt at äga lycka:
Den blancka lyckan har all annor under sig.

Du är ett klart bevijs till alla rijkens tider,
Regenters styrsel åhr och länders trefvenhet.
Och som din krafft tar af, som du till grafven skrijder,
Så skrider hvar ock en till oförmögenhet.

Du bär en trinn figur dermed till at antyda
Ditt omlopps villighet, fast mången fängslar dig,
At du så ända lös skall världens ända bijda,
Fast gullsmens deglar dra en hoper uti sig.

Fast Titans flock ha giömt i diupen stora skattar,
Dem onda lyckans hand och Æols pust fört dit,
Fast jorden i sitt skiöt ej liten del omfattar,
Obittligt, det man dölgt för fiender med flit.

O, huru kiär äst du de höga väl som låga,
Det giör ej just, at du så skijn och klingar väl,
Men at man väl förstår hvartill du månde dåga,
At du dock giäller högt och är ett vicktigt skiäl.

Du äger hiette-kraft, utförer stora saker,
Du segrar hvart du går, ditt sälskap lyckligt giör,
Den dig har stiger fritt i silckes klädd' gemaker,
Och flyttes hastigt in igenom åhrans dör.

Digitized by Google

Den dig har, kan fast han ej är ell blir en grefve,
I greflig dräckt och stät sitt ställe taga främst,
Har på sitt säterie det bästa fastebrefve.
Den bättre är än han hålls offta dock för sämst.

Den dig har, kan ha skiäl den skiönsta nymphen frija,
Fast bonde-art och mijn i alt hans väsend fins,
Kan locka-hög-sint knä för sina offer nija,
Och ett förbärdat bröst beveka at det vins.

Den dig har, kan sitt hår, som grått är liusbrunt giöra,
En skrynckot panna slät, sitt lyte döllia grant.
Den grymsta upsyn kan med dig doch biertat röra,
Du pryder, adlar alt, är kärleks dyra pant.

Så at den elliest blott med grafven bör bli giffter,
Blir af ditt sminck hel ung, blir både bru och fru;
Ja, hvad' ogiörligt är för alla Astrilds driffter,
Det giör du möijligt snart. En sådan man äst du.

Den dig har, kan sin kost uhr alla land förskrifva,
En nectar är hans dryck, ambrosia hans mat,
Kan tvinga dem, som sig ej til hans lydna gifva,
Har dräugar dussintals, kan föra furstlig stat.

Behöfver aldrig sig i det bekymmer sätta,
Hvad fortkomst, uppehåld och nöije här gå an,
Hans tunga påssar kan alt sådant snarlig lätta,
Och hastigt giöra af ett barn en ståtlig man.

O, huru säll är den, som i sin ungdoms dagar
Har dig at lita till, när dygd är sinnetz måhl,
Han sig i vaggan re'n en ähre-thron tillagar,
Kan mitt för afvunds hot, fritt dricka lyckans skål,

Kan utan stort besvär de svårsta resor giöra,
De skiönsta orter see, den bästa lärdom nå,
Kan snart från Parnass grund den öfre klinten röra
Och af Apollos hand en krantz af lager få.

Kan gripa all ting an med lyckosamma händer,
Opföra stora slott, plantera främmand fruckt,
Blir hälsad hvart han går, af alla vördsamt kiänder,
På roser har sin gång, har ambra till sin luckt,

Digitized by Google

Seer alt hvad ögat vill i konst- och luste-sahlar,
Är med i lek och dantz, i bröllop, giästa-bud,
Och den dig utan är måst tiga, när han talar,
Hvar krusar för hans syn och lyder på hans liud.

Han tienär ingen man, men är sin egen herre,
Går när han vill i säng, eij acktar tuppens rop.
Blir kallad mild och god fast han ock vore värre
Än de tyranner, som ha lefvat all ihop.

Och när han döder är, blir han berömd, beklagad,
Hans lijk-process anställd med stor sollonnitet;
Man säger: Nu har sig för brott till grafven lagad
Den, hvilcken i sin tid förtient odödlighet.

Men hvad odödlighet? Man kan få prijs i tiden,
Då penningen fått lof, de arma hielpa opp,
Hvars toma magars mund be hungren högt om friden,
Där frost och nakenhet kringvärft en usel kropp.

Man kan beprijsat bli, då man till Herrans kyrckia,
Till scholar, hospital använder öfverskått,
Till enkior, barn, som mist hvaraf de hafft sin styrckia,
Till dem hvars egendom eld, vattn och fiend fått.

Men hvad är det då mer? En liten tid det höres,
Snart faller rycktet bort, snart blir välgiärning glömt,
En rijker offta knapt utur sitt hus väl föres,
Förr än man utan kruus tar bort, hvad han har giömt.

Han kan i lif och död väl äntlig bli uphögder,
Och penningen förmå hans ähra bygga opp,
Kan skaffa honom ock till mycket godt bli bögder;
Men då måst himmelsk siäl bo i en iordisk kropp;

Då måste man sig rätt försicktigt härvid skicka,
Handtera rijkedom som gifftig medicin,
Det temperera väl, förr än man det må dricka,
Om utan fara det skall bli ett hälso-vijn.

Man måste pröfva, af hvad rot du växten äger,
Om ock olofligt frö din afvel skaffat har,
Och om på samvets vikt det lodet öfverväger,
Bör barnet återges till rättan barne-far.

Digitized by Google

Men ach, jag vet, at du i qval så mången lindar,
Du bär för kiötzlig syn en skinand konglig krantz;
Men med ditt gyldna skeen du mången starckt förblinder,
Har blott för nattens folck, som sommar-matken glantz.

Din ähra är eij stor, du giör eij ständig trefnad,
Du öker samvets ångst och minskar nöijets ro,
Du är ett hinder i en gudlig dygde-lefnad
Och lockar mången mer på dig än himlen tro.

Det ringa goda, som de arma af dig ninta
Uhr girughetens hand, är blott en tvungen sak,
At man om vännen din skall mildhets tanckar sluta,
Der dock för klen förlust, han har stort nattevak.

Hur' han det åter må af andras gods ersättia:
En hastig gåfva giör en långsam ånger där,
Och den, dig mödlöst fådt, förtär dig uti lättia,
Då barnen eij förstå hur du var fadren kiär.

Du är en fond och grund till mångas splijt och träter,
Du söndrar vän från vän, kan skillia sämja åth.
Du sårar diupt och svårt fast du är slög och släter;
Och seen du löije giort, så giör du sorg och gråt.

Den endast äger dig, och oförtient får ähra,
Är dock ett vrak som förr i hvart förståndigt sinn',
Och får, seen han eij har mer offra, äntlig lära:
At gull eij är god grund på lyckan, som är trinn.

Hvarmot en skicklig man i dygd och lärdom grundad,
Går fast och säker väg, fast än med trötta fiät,
Och blir i vittra värck till nyttig tienst åstundad,
Uhr diupet dragen opp förutan gyldne nät.

Ja, stundom seer man ock den ingen penning ärfvat
Gå heders-trappan opp; och det är mer beröm,
Än utan möda ha med dig sin ähra värfvat,
Du arbets hindrand' väg, men lättians drifvand' ström.

Du är, som giöder krig, och lockar dem det drifva,
At löpa till din klang, som till Sireners liud.
Den dig har, tycks ha lust på hvar mans näsa klifva:
Du är de armas fahr, men girugbukars Gud.

Digitized by Google

Du är till tiäna skapt, men öfver mången råder,
Din egen herre giör du ofta till din träl,
Så at han mer på dig än som på solen skåder,
Och mår som draken eij för uthan skatten väl.

Du plågar alt för högt den dig för mycket älskar,
Du stiäler bort hans sömn och skiämmer bort hans dröm,
Förtar all frögd, ja in- och uthvärts ro förfalskar,
Giör at han mer om dig än om sitt lif är öm,

Giör, at han knapt sig tror en mihl med nöije åka
Från sina tunga skrijn och plåte-fylta hvalf,
Och ängslas in till dess han dem igen får råka,
Och kan i enslighet tillbe sin gyldne kalf.

Din herres eller drängs syn, hiärna du förvillar,
När du mångfaldig är, och offta räknas skall,
Hans finger sölas bort, som dens i skorsten filar,
Och dens, som öser mull och går med boskap vall.

När som du giömmes mäst, är du en farlig giömma,
Orsakar mången sorg, at tiufven dig eij stiähl,
At elden dig eij tär; man kan dig sällan glömma,
Ja, mången achtar dig, mer än sin dyra siäl.

Och det är fasligt nog, at evigheten långa
Eij tänckes på hos dem, som i din kiärlek stå,
At du från himlens väg har fört och föör så många,
At du syns villia snart om alt i tiden rå.

Men Petrus har dig dock fördömt i Simons händer,
Som mente andans krafft för dig skull vara fahl;
Den rijka mannen blir af evig låga bränder,
Seen han en liten tid med dig satt i sin sahl.

O, at ditt lumpna skeen eij mer än fem hanz bröder
I fasligt mörcker fört, från herrlighetens sohl;
Men som du har din thron i nord, ost, väst och söder;
Så har den rijka man än äfven där sin stohl.

Den dåren, som för lång sin tideräkning giorde,
Då han rätt väl förnögd vid fulla lador satt,
Och med all vällusts smak sin siäl i tankar smorde,
Måst finna, at han den eij ägde öfver natt.

Digitized by Google

Den snåla Judas kom för dig i siäle-spilla,
Då han för ringa sölf försålde Gud en gång;
Och då han tänckte på förseent, at han giort illa,
Blef tviflan alt för stor, och strupen alt för trång.

Hans landsmän, hvilka gull svålgt in och i sig giömde,
Då romersk krigsmackt tog den helga staden in,
De och fast många fler till döden blefvo dömde,
Man mente gull skull fås i allas tarm och skinn.

Kung Crassus trodde sig eij nånsin nog bli mätter,
At samla gull ihop, som Crœsus giort och fler;
Men ganska litet stöpt, var mer än många rätter,
Var nog i strupen hans, begiärte aldrig mer.

Då Midas, hvars förstånd Apollo rättlig lönte,
För det han tyckte sig rätt dömma om music,
Bad, at alt må bli gull, hvad som han rörde, rönte,
At mat och drick snart giort af honom lijk för rijk.

Sielf sanningenes mund har talat desse orden:
Dem rijkom är fast svårt i himmelrijket gå.
O död, hur bätsk är du dem girugom på jorden,
Som bara mull för gull i grafven med sig få.

Du penning är som alt in-under menskian satter,
Men girughet har satt dig öfver hennes mackt,
Så ögat, hierta, hand och alt ä dina skatter,
Fast de så trägit ha på dina boijer ackt.

Och likväl, huru du syns sådna kraffter hafva,
Är du dock macktlös sielf, tåhl alt hvad tålas kan,
Ett barn kan snart i mull och vattnet dig begrafva,
Och diuren se dig med föracht mot gräset an.

Fisk, fogel rata dig, eij hundar för dig fruchta;
Du måste föllia med dit hvar dig lägga vill:
En tiggare, en träl, som måst sig låta tuckta,
Du offta lyda måst, och tienstsam höra till.

Det see de eij, som ha tig vördsamt under händer,
Dem du i frucktan för din bortgång hafver satt,
Hvars svaga syn din glantz som solens strålar bländer,
Så väl om liusan dag, som i den mörcksta natt.

Digitized by Google

De finna ej ännu, hur svårt det blir på slute,
Då de hvars andras tienst en gång sku säga opp,
När lönen delas skall och all din tienst är ute,
Då finna de det först, se fruckten af sitt hopp.

Du tiänar altså falskt, ehuru du syns trogen,
Kan ej ge herren tröst, när tröst behöfves bäst;
Du rymmer, då han blir af åhr och laster mogen,
Och visar at du ej är träl, men blott en giäst.

Du tiänar illa, när du tiänar dem på johlen,
Som ha dig skeppund-tals, men qvintin-vickts förstånd,
Som flyga hastigt opp med Icaro mot solen,
Men när som vaxet smälts, tillbaka falla månd.

Du tiänar intet rätt, när du fördärfligt tiänar,
Och leder herren din till alt hvad lastbart är,
När du högmodighet ett torpar-barn förlänar,
Och låter öfverflöd bli dina vänner kiär.

Du blåser högfärd opp i kläder och i hiärta,
Du ympar elackt fruckt i ellies goda trä,
At stammen måste ha af dina grenar smärta,
Och iorden sorgse dra den tyngd du gifva plä.

Snart kan du vijsa väg till Delilæ såf-vånung,
Och seen ibland till Curland och de varma bad;
Snart kan du giöra en till dryckebultars konung,
Och sedan näsan hans beslå med kopparblad.

Snart leder du en opp på åhrans hala trappa,
Där en snart slinter ned, som ej har faster fot.
Snart vicklar du en in uti en svarter kappa,
Fast än han aldrig än tänckt på sin synda-bot.

Sidst giör du ängsligt mod vid dinas döde-dagar,
Då timmen nalkas fram at skillias dig ifrå,
Du äst dock lika glad fast han sig högt beklagar,
Du blir snart åter seen en annars korta lån;

Dock qvällier du hans bröst, en matk hans samvet blifver,
Ej gläntser mer som förr, men bär en faslig dräckt,
Och för hans snåla syn en sådan dom upskrifver:
Gack nu till helfvetet, där finner du din släckt.

Digitized by Google

Så sluter sig ditt väl, så endas dina frögder,
Så får din dräng sin lön, som tient dig dag och natt,
Så nederslår du den förr var af dig uphögder,
Och kastar i föracht den du i ähra satt.

I medlertid så syns du dygden nederqväfva,
Och trycka dem, som Gud och henne hålla af;
Men engång skal ditt stofft vid sidsta elden bäfva,
Och i sitt första null och inte få sin graf.

Jag harmas ty med fog at du så mycket gäller,
Du lumpna blancka skarn, at du så nödig är,
At du mångt redligt blod bak om pundnageln ställer,
Och förer oförtient den fram, som du äst när.

Tvy detta ditt maner och dem det sättet bruka,
Till nästans förfördel mot Gudz och dygdens lag,
Som ösa lastbart ut och snålt uti sig sluka,
Som nappa glupande på detta gyldna drag.

Jag harmas och har sorg, at du skall hindra födan
För mångt Gudz barn, som här en ährlig vandel föör,
Som i sin hela tid eij sparer flit och mödan,
Som lefver lik en slaf och lik en tiggar' dör,

Som blotta jorden ha till bädd, och luft til täcke,
En steen till örnegått, mår värre än en hund,
För verldens afakrap hålls, hvars välde himlen stäcke,
Hvars vrånghet och förtryck dem lemnar ingen blund,

Uthaf hvars tvång och svijk de bli af matthet svaga,
Bli tvungna af sin nöd at gripa oråd an.
O harm, at pennings brist skall kunna sådant laga,
At mången dyrkiöpt siäl blir Satans elde-brann;

At det som Gud oss ger på jord, uhr siö och väder,
Skal utan dig ey fås, at alt för dig är fahlt,
Så hvad som anda fådt, som hvad olifligt gläder;
Ja, at en menniskia skall dermed bli betalt.

Jag harmas, at du har ditt hemvist bos de snåla,
Som aldrig samla nog, at du så sparsamt går
I deras goda hand, som eij ditt fängsel tåla,
Som christlig mildhet ha, och gå i dygdens spår.

Digitized by Google

Jag tänckер offta på hur du en menskia prässar,
Då man vid arbets flit eij niuter dig till lön,
Då dyrhet, nöd och krig sitt svärd mot trängda hvässer,
Och hos de mäcktige eij hielper någon bön.

Jag tänckер på med harm, at redligt folck och bringas,
I brist af dig, till brist af nödtorft och credit;
At de till lida nöd vid saknad din, sku tvingas,
Som icke haft på dig som till en afgud lijt.

Men dock, hvi harmas jag, hvad hielper harm och ifver?
Deraf får ingen tröst, men mer förtviflans råd,
En rätt-sint mer dermed en ond-sints vrede drifver,
At fara fort uti dess hårdhet utan nåd.

Jag byter sinnet om; jag leer åth alt i hopa,
Åth penningen och dem, som binda sig derved,
Som heesna af det de bär hijt förmycket ropa,
Som girugt föda gull ubr deras hiertans qved.

Jag må väl lee åth dem, som ganska mödsamt fijka,
Eij hafva nattero, för snåla tanckar skull;
Som litet äta, till at blifva mycket rijka,
Och när de siukna, dock eij kunna äta gull.

Det är rätt lögligt see, hur mången girug toker
Går håldre slarvug än han minskar det han ökt;
Uti hans feta hus man magra soppor koker,
Och det ha fattige i synnerhet försökt.

Det synes löije värdt när den, som äger mera
Än han kan äta opp, vill kiöpa alt han sijr.
Hvad eij behöfs snart skiöms, förfars, knapt tåhls handtera,
Som inom liten tid för hälfften bortsåldt blir.

Jag må väl lee åth dem, som all sin lifstid samla,
Och måst dock utan alt om sider nakne dö;
Som sedan snijkhet dem i ungdomen giort gamla,
Måst blifva ormars mat och egne matkars frö.

Man må ock lee åth dem, som högsta krafft använda
I byggnings prackt och fiäs på margehanda sätt,
Och måste förr sitt lif än dåss fullbordan ända,
Eij veta hvem där i, seen får den största rätt.

Digitized by Google

Få ä, som seen få tack för det de lemnat hafva:
Den gråter gierna minst, som får det största arf;
Och minnet för dem plär man med dem snart begrafva,
Snart låsses fången seen till andras nöijes tarf.

Så geck en girug, som knapt hemma mat förtärde,
Fast han hos andra var så glupen som en hund,
Han had' en son, som eij nå'n kånst ell seder lärde,
Ty fadrens knapphet det tillstadde ingalund.

Då han låg lijk, böd son hem till sig cammerater,
Och satt allt fadrens sölf omkring hans hufvud-giärd,
Och sad: Där ligger han den oxen nu hel flater,
Sij, hvad för talg han had', han var sin död väl värd.

Det seer ock lögligt ut, at mången af sitt goda,
Sielf giör sig mycket ondt, podagre, vattu-soot,
En fast obotlig kropp, ondt, som de eij förmoda
Af de förtrycktas suck och afvunds-männers hot.

Det är ock löije värdt, när en som äger pängar
På ränta eller dålt, men vill cachera sig,
På det han må bli fri, undsättia den, som tränger,
Stängs från sitt capital af våda eller krig.

Jag tror Democritus lär bra sig ha förlustat
I desse tanckar, då han anså världsens lopp,
Och skiönt Heraclitus deröfver skull ha pustat,
Så tror jag dock slik sorg eij skadat har hans kropp.

Man kan eij gråta just, då den en gång far illa,
Som aldrig än giort väl än endast åth sig siälf,
Då hans hopskrapta gods eij länge ligger stilla,
Men flyter andra till, som tarfva denne älf.

Ordspråcket sannas måst: At grymmer giärna ninter
Hvad niugger spar ihop. Det sker ock mången gång.
Jag säger intet mer, men harm och löije sluter,
Vill dock för penningen upstämma än en sång.

Dig, som omistlig är, tör jag eij stadigt lasta,
At du eij aldels flyr, och blir mig städz fördåld;
Jag vill till ditt beröm mig åter derför' hastat
Du äger ingen last, men den dig har i våld.

Digitized by Google

Du äges illa af dem illa dig handtera,
Som icke veta rätt dig skiöta med maner,
Som hvad de hastigt fådt och hastigt depensera,
Som rijkedom kiör opp, men fattigdom kiör ner.

Det folck, som giöra dig straxt vid din ankomst vingar,
Som modet ta i ackt och ha fru Lusta kiär,
Hvars syn du är för blanck, för giällt för öhrat klingar,
Som tåbla eij din tyngd, men hälldre ruset bär.

Du äges illa af den dig för hårdt insperrar,
Som unna dig eij lufft, at du får se dig kring
Hos allehanda folck, hos störr' och smärre herrar,
Som vällia giöra dig till en osynlig ting.

Du äges illa af den leda folcke-hopen,
Som man för snålhet väl kan lijkna just vid svijn,
Som vräka sig i allt och gräfva i den gropen,
Där andra creatur ha sky at komma in.

Det folck som förn de dö, til intet nyttigt duga:
Ett får ger likväl ull, giäss, foglar dunn och fiär,
Höns ägg och kohna miölck; men svinen skall man truga,
Om man från trynet skall få bort thet orent är.

Så svårt är eck at af en snåler något vänta,
Fast än det vore eij stort mer än skarnet värdt,
Ty hvad han eij ger ut, som capital på ränta,
Det får väl ligga qvar; så mycket har han lärdt.

Det sannade då en häst och svijn om rangen trätte,
Hvarvid förståndet eij för svijnet hinte till,
Ty hästen sig fast högt af förmån sin förmätte,
Men svinet fandt eij skiäl för sig som voro gill,

Ty bad det sig till hielp den sluge röda mickel,
Han ville veta först hvad som han skulle få,
Om han sig toge på at hielpa sådan kryckel;
Men snåla svijnet vill eij våga ens derpå

Det på des tryne satt, som det eij sielf kund nionta,
Gaf hälldre hedern bort, så vant högmodighet
Uppå en smule-gråt; och slikt kan man ock sluta
Om giruga ännu. Hvem är, som det eij vet?

Digitized by Google

Men det rår du eij för, o penning, utan lider
Förmycket utaf dem, som dig till galgan dömt,
Jag unnar dig eij ondt, ditt värde eij bestrider,
Jag vill fast gierna se din höga ålders långd.

O, at jag ägde dig, du desse tiders prydna,
Ehvad façon du bär, du vän och fiends vän,
Du skulle stå i min, men jag eij i din lydna,
Jag skull dig lära det eij alla kunna än.

Du skulle icke få onyttigt slösamt rända,
Men mögel skulle ock eij skiämma bort ditt skeen;
Jag skulle lära dig de fattiga och kiänna,
At du, så hög du äst, bör vara dock gemeen.

Jag skull dock hålla dig i ett tillbörligt vårde,
Förvara dig från stöt, det mästa jag förmår,
Och gifva skatt deraf, som Herren siälf det lärde,
Åth den hvars beläte och öfverskrift där står.

Och som du är en ting, som Gud och kung och lycka,
Mig låter falla till, så skulle tacksamhet,
Vid sparsambetens bruk i minnet sig intrycka
Till både vällusts och till girugbets förtret.

Jag skulle vackta mig för hvad mig kunde reta
Från rätta bruket af en sådan nödig ting,
Och rätta vägen till det goda rycktet leta,
Som är vår efterverlds dyrbara täncke-ring.

Ty kom, o vackra mynt, kom ock i herdars hydda,
De bee dig till sin giäst, var eij så långsam mer,
Lät ock ett ringa tak dig från oväder skydda,
Du lär ey fängslas då, när du dig dit beger.

Man lär eij stänga dig i kalla hvalf at frysa,
Du lär ha varmt som de, få vandra bit och dijt,
I slacktar-hus och fier', som födans vabror hysa,
Hos pant- och kräfje-folck, som söka slotts canzlijt.

De äre många, som behöfva dig rätt mycke
I denna svåra tid vid deras eländs-ok;
Det tryter nu båd' kiött och bröd och annat stycke,
Sko, strompor, räck och väst, linkläder, hatt och brok,

Digitized by Google

Hälst dem, som hushåld ha, för husrum fordras hyra,
För barn och hustru klär, för legofolcket lön;
Och de som sällia alt, de ä på all ting dyra,
Du äst ock sielfver dyr hos hvarje stånd och kiön.

Kom när det höfves bäst, ty seen är du eij anna
Än öfverflödighet och intet, då man dör,
Kom, förrn man från ditt lof i lasten nödgas stanna,
Och förrn man ger dig namn, som ingen gierna hör,

Som börjar sig på L och på en ort sig stöder,
Där svijn och flugor trifs och tornedyflar bo;
Om du eij kommer snart så blir du sielf en döder
Hos dem, hvars nöije du å nyo giör at gro.

Man lärer elliest see, på det och mer dess ända,
Man lär då blekna bort, som roos af hettans tvång,
Och lemna mycken ro och sällskap med de kiända;
Då lär vår korta tid vist blifva ganska lång.

Den herren Appetit lär fåfångt nog få vänta
På fru Delicatesse. O, strömming stå du bij,
Vår ström har dricka till, det lär bli magens ränta;
Få see hur' då vill gå; då lär man feter bli.

Ja tiden seer så ut dereffter man sig rättar,
Den litet har tags från, den mycket har, får mer.
Väl den som af Guds ord sig i sitt trångmål mättar,
Och verldens ägor eij med snåla ögon seer.

Väl den, lijk Salomon, om klokhet endast beder,
Han kan bli rijk; men den, sig blott om rijkdom bryr,
Blir snarar' tokug; ty förmycket honom leder
Till dårskap, lijk som vijn giör elephanten yhr.

Nu hvad skall jag till slut ehr tala till I rijka?
Jag tror: I ären ju af tvånne-handa art,
I ären alla eij hvarann till sinnet lijka;
Af fremma hoppas jag, min skrifft bijfalles snart;

Hälst jag eij ehr, godt folck, med svåra orden menar;
Ty eder rijkdom är af ann beskaffenhet,
Än där som girseghet utvidgar sina grenar;
I ehrt välfägne gods ock väl at skiöta vet,

Digitized by Google

I veten, at det ehr af himlen är tillflutit
I ett välsignat mått, på lofligt vijs och sätt;
Och derför blir det ock af ehr eij ensamt niutit,
Ehr arma nästa har ock deri deel och rätt.

I åter deremot, som ä af snåla slaget,
Förlåt om jag ehr siäl till vrede retar opp!
Min för'satts är det eij, jag hafver eij det laget,
En tagen ondska giör ock ondt ens egen kropp.

Jag beer, I lemnen mig eij alt för vidrigt öga,
Ty då så röijen I ehr sielfva, hvem I ä.
Eho I vara må, antingen låg ell böga,
Lät häldre ondskan sig i mildhets kläder klä.

Förlåt mig gyldne folck, at här en liten gåfva
Utaf en fattig hand läggs för ehr rijka fot;
I plä ju ha den seed, fast tacksamhet sees såfva,
At litet, rätt så snart, som mycket ta emot.

Det är man ett papper, men ingen banco-sedel,
Det angår likväl det, som är ehr ganska kiärt:
Jag tror I ha behag till blotta namnet medel,
Fast denne svurne bror ehrt tycke trolöst snärt.

Han, som sitt välde för ibland ehr snåla rijka;
Ehr mundskiänck och ehr kock, då I näns lefva väl,
Den blinda ledesman, som I så efterfijka,
Den döda afgud, som ehrt lefvand' hiärta stiäl.

Jag har så någorleds dess egenskap beskrifvit,
Och målat dess portrait, som ringa hand förmådt,
Tror dock, ehrt sinne lär den det sig undergifvit
Väl kiänna, fast han eij fullkomlig likhet fådt.

Lät denne måhlning bli ehr Mammons hufvud-prydna,
Hans boningz öfverskrifft, ehr tanckars spegel-glas.
Ehr eld då I uppå hans altar offren lydna,
Ehr balsam, då I gå ner till ehrt döda as.

Och om I med ehrt gull den gyldne sobl ä lijka,
Så kast som hon ehr stråll till magra växten nèd,
Det giör ehr i ehr graf af åhrrijkt ryckte rijka,
Och en välsignad skiörd ehr barnom led från led.

Digitized by Google

I fattige, som sielf ehr fattigdom ha vållit,
Betänck at edert bröst är sårt af egit svärd;
Om I, hvad I ha ägt, i spare-bössan hållit,
Så ha I varit städz mer lof än lasters värd.

Jag vill ehrt hiertas sår dock icke här upprifva,
Ty jag eij plåster åth ehr samvets bölder har,
Tör hända: ångern lär ehr bästa rådet gifva,
At åter komma till det I tillförne var.

Men I, som utan ehrt förvållande erfarit,
At anten sverd och eld ell vatn ehr armod giort,
Ell ock at lyckan städz ehr stora fiend varit,
Som ehr förföljt och tryckt i hvarje tijd och ort.

Om jag så hade råd, som villian ville, gierna
Så skulle ehr min hand snart giöra mycken frögd,
De armas dage-sohl och kiära afton-stierna,
Penningen, skulle snart ehr giöra glad' och nögd.

Men lyckan har mig på dess hiul än nedera lemnat,
De gyldne äpplen ä mig alt för högt i trä,
Det rijkedomens barn är eij min skiötzel ämnat,
Det somnar aldrahälst uppå de feta kuä.

Den giästen har den art, han sällan hos mig kommer,
Och far rätt snart sin kos, förrn man hans syn väl seer,
Lijk gräset slåttertid, och sommarns fagra blommer
Strax magen beta vill, han sig resfärdig teer.

Men där han har sitt hem och sammelplatzer äger,
Dit går han hopetals, har lust i tahlrijk flock
Hos sina många brör, där slår han vinter-läger
Och flyr från fattig man som bijna uhr en stock.

Om honom och hans sed och hvad han kan uträtta,
Har jag formerat ehr en gåfva af papper.
Jag önskar at den må ehr svårhet kunna lätta,
Om icke lätta, dock eij mer betunga ehr.

Ehr svårhet lätta, som med Atlas I måst bära,
Den dock består utaf alsintet, intet ha;
Det, som dock kött af been och lif uhr kropp kan tära,
Det intet, som dock svårt som skeppund är at dra.

Digitized by Google

Den kiära penning har giort många nog till korta,
Här är dess bild, gör det hvad som I vill igän.
Vet dock, när skuggan syns, är kroppen eij långt borta,
Ho vet, var man tillfreds, han blir väl än ehr vän.

Ho vet, han tör en tid till bättre godhet vinnas,
Seen han en tid hos dem, som fullt ha, rasat ut;
Han tör, at ta frisk lufft hos ehr, en gång ock finnas,
Seen han blitt qvitt arrest vid deras lefnads slut.

En gammal kutsk har lust at höra piskan smälla,
Af lufften utaf mat kan man och blifva mätt;
Låtta i ehr torfflighet, at I ä mycket sälla,
Uphög ehrt tålamod häraf på lika sätt;

Ty hvad är åth, at I förgäfves mycket sucken,
Den rijka achtar deck eij någon Lazarus,
Där han i girughet och vällust sitter drucken,
Dät är en knapper sijk, dät är en stolten buss.

Håll ehr man till ehr Gud, som alt kan saarligt vända,
Hans ord de trösta ehr, han hielper uhr all nöd,
Slik rijk har lyckligt left, men fådt olycklig ända,
I hafft olyckligt lif, men få en lyckelig död.

Betänck, at mången snål sielf lifvet af sig tagit,
Då någon olycks-storm hans Mammons-skiepp förqvaft,
Då girugheten har hans siäl så till sig dragit,
At han vid Mammons lijk sin egen kropp begraft.

En, som sin penning-pung eij nånsin från sig lade,
Men vid ett särdels värck för honom föll i siöm,
Hof sig strax efteråth och i det samma sade:
Den fahn, dig tog, tag mig! Det var hans sidsta bön.

En, som sin Mammon såg eij ökas, men aftaga,
Begynte ängslas, och fandt ändtlig på det grep,
At måltids tid, till harm för både mund och maga,
Bespara mat och drick med litet stycke rep.

I svänska sagon tala om snåla, som i barmen
För sparfven åth af ax, och masken satt på gull
Sprang ättestapeln ned, och Oden uti armen;
Så får den onda än af snåla fannen full.

Digitized by Google

Betänck förty, at I eij stå i sådan fara,
Betänck, at I ock ha mer, än de snåla ha.
När de, som bäst sin skatt i fasta rum förvara,
Tar fahn snart nyckeln bort, seen få de litet ta;

Ty åth slikt foster är slik suåler lijk en amma,
Som måst det fostra, men har intet mer deraf.
Och vid det alt tro de sig vara eij de samma,
Som Judas förrn hans lif i lufften feck sin graf.

I medlertid är svårt tycks mig ehr villja svara,
At lefva och dö bort i uselhetens tiäll,
Syns bättre icke till i liuset kommen vara,
Ell at ehr första dag strax varit sidsta qväll.

Men fast alt svårt seer ut, lät dock eij van-hopp råda,
Lät eij förtviflan i ehrt iure bygga boo,
Alt ondt kan stadigt I inunder föttren tråda,
Alt godt förväntas vist af nåd igenom tro.

De rätta fattige ha lof på himmelrijke,
Där är en rijkedom, en ovärderlig skatt,
Så snart de flyttas hän, de strax helt änglalijke
Ingå i glädiens-dag uhr sorgens mörcka natt.

Där alla trotta få en mycket liuflig lijsa,
Där torfftige få del uti vällustens ström,
Där de för sorge-liud få siunga glädie-vijsa,
Och glömma alt besvär som en försvunnen dröm,

Där de för Gud få stå i skiära hvita kläder,
Dem de ha tvättat uti Lamsens dyra blod,
Där hvar och en uhr stor bedröfvelse framträder,
För fordom ängsligt får ett ganska lustigt mod.

Där ingen väldig kan dem från sitt goda flytta,
Där intet tvång ell nöd dem helgom trycka skall,
Där herrlig arfve-lott blir de christtrognas nytta,
Och Christi vähna brud förd i dess bröllops-sahl.

Där löper ingen kring och lurar till sig plåtar,
Fast plåten vore gull, där gifs eij pengar mer.
At få en himmelsk frögd metallen intet båtar,
Där achtas stofft eij mer, där man all glädie seer.

Digitized by Google

Förblif i medlertid, o penning, hvar du tycker,
Gud ger mig väl min del, hans villia är min lag;
Hvad tiden för oss till, ock tiden hädanrycker,
Jag tager nögd emot så ond som goder Dag.

Digitized by Google

TREFALDIG ORDA-STRIJD

emellan

SKIÖNHETEN, VÄNLIGHETEN och FÖSTÅNDET

eller

KÄRLEKENS FLÄTADE SEGERKRANS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Till

det vackra, vänliga och förståndiga fruentimret.

Den strijd, som grymma Mars med väpnad hand anföret,
Kan Evæ täcka kiön ey gierna vistas ved,
Fast amazoner förr en hiertans ifver rörer
Til denne lek, at de ey skont en vacker led

På deras egen kropp. O, grymma våld med villia,
Frimodigt tyranni och samvets-lös bedrifft,
Som egen smärta ey ell' manfolcks bön kund skillia
Ifrån fullbordan til en evig minnes-skrifft.

Den striden åter, där ey blod, men kiärlek delas,
Där nöijets fahna svängs bland Astrilds pihl och spiut,
Det vähna folck ey bör ell' måste nånsin felas,
Så framt vår hela verld ey snart skull' ödas ut.

Jagh biuder denne gång til inga såd'ne strider,
Ey til at gå i dants, ey till at giuta blod;
Ty särdels giärningar ha ock så särdels tider,
Min bön är endast, at I med ett gunstigt mod

Ehrt täcka ögon-par här täckes låhna litet,
Till deese pappers blad, som föllia här uppå,
Till strid af vännegnabb, som än ey väl är slitet;
Ty giärna villia de här alla trenne rå.

Tre alla af beröm, tre edra såta vänner,
Som eder giäste närmst, och I sielf hållen kiär,
Dock mera den, som ehr med kiärleks vördnad kiänner,
För hvilka fordom ock mång kiärlig dödad är,

Digitized by Google

Förutan hvilka I och vist missnögde lefven,
Förutan hvilka vapn I segerlöse stå.
Hvarmot med dem hvar en sig finner väl och trefven,
Kan hiertan medh triumph i band och boijor slå.

De strida ,hvem af dem mer kiärlek af sig föder,
Hvem största kraften har at bringa par och par
Till trogen kiärlek, som dock nu syns nästan döder,
At mot den förra eld knapt gnista finnes qvar.

Då när den ena dog, kund ey den andra lefva,
Fann ey mer någon frögd sin sorg at bota med,
Men sig på många sätt i dödsens nät invefva:
Och var det trohets teckn, fast icke christlig sed.

Nu är det mer raison at kiärlek ha til pängar,
Än till det skiöna mynt, medh skaparns egen bild;
Fast allting elliest fels, dock hogen dervid hänger,
Och ty, blir en så snart ey från den andra skild,

At icke kiärlek förr, som väl ey brunnit, slocknar,
Och vissnar bort, då han ey bättre rötter har,
Som nogsamt ses och hörs i städer och i socknar.
Men o, hvar stadnar jag? Min penna vilse far.

Det fins de siälar dock, som trogen kiärlek hysa,
Som ha sitt ögnemåhl på mycket ädlare,
Än guhl och hviter jord, som kan ey mer än lysa,
Men, då den älskad blir, kan tusend plågor ge.

Hoos dem lär denne strid förmodligt tycke vinna,
Fast den ey målad är så liflig som sig bör,
Och parterne, som sielf hos ehr sig låta finna,
En mycket bättre färg som originaler för.

Om I vill veta ho, som desse vara måge,
Och hvar de ha sitt hem, och hvad de nyttia ehr;
Så hafven det behag, ehr vän och spegel fråge,
Som i det måhl ehr snart ett villigt nöije ger.

Ehrt tycke desse tre sig nu här underställa:
En hvar ju sin natur och egenskap bäst vet;
Och ty lär eder mund en milder dom ock fälla,
Som ey förklena lär ehr skiön- och hurtighet.

Digitized by Google

Förlåt ock den, som har sig understådt at skrifva
Om edert eget, som I mer än han förstår;
Och som min lijt derpå mån mig förtröstan gifva,
Så är jagh der emot så länge jagh förmår

Deras

hörsame tienare,

D. G.

Till den lastande läsaren.

Det finnes altid de, som lasta hvad man giör:
En del af godt förstånd, som bättre giöra kunna,
En del, som ingens verck vil något loford unna.
Till bägge slagen jagh migh billigt vända bör,

Och beer de förra, at tålmodigt öfversee
Hvad ämne, skick och art en illa skuren penna
Har dristat teckna an i lilla skriften denna,
Och migh från Helicon ey omild dödsdom gee.

De sen're måste jagh än mer och högre be,
At ey gå illa åth, det dem ey just kan glädja;
Ty den minst har af vett, plär ofta mäst försmäda,
Och, då han ey mer kan, dock falskt och hädiskt lee.

Blif goda om det är ehr mögligt bägge slag,
Och ändra felen så, som vänner migh at lära;
Så slipper jagh förtal, och I ha deraf ähra.
Jag önskar ehr der mot mång god och nöijsam Dag.

Digitized by Google

De treane stridande tilhopa.

Vij trenne starcka, som på stora hiältar segrat,
Som sielfva Herculem från krig til spåna bracht,
Som mången hög monarch ha kufvat med vår macht,
Vij yfvas af det lof, som ingen än oss vägrat.

Vij ha väl aldramäst vårt bo i slott och städer,
Och lysa utur guld och purpur-rikan drächt;
Doch sees vij stundom ock hos fattig bondeslächt,
Hos ringa valle-barn, som gå i vallmars kläder.

Hos somlige vij väl tilhopa lyckligt trifves,
Som derför' bära prijs utaf fullkomlighet;
Hos många en doch ey utaf den andra vet:
Naturens gifmildhet i oss vid handen gifves;

Men der'st ey någon fins af oss bland qvinnoslächte,
För det hon visserlig en vrånger stiufmor är,
För den Cupidos konst fast litet hielpa lär,
För den hans eld blir släckt, hans pihlar fruchtlöst bräckte.

Det värsta är, at än ey richtigt afgiort finnes,
Hvem som förträdet af oss trenne äga bör;
Och som vår höghet oss här i oense giör,
Så är ey undra på, at vij til tvedrächt binnes.

En enda sohl mån ju på himla fästet vara,
En Alexander vil på jorden endast rå;
Så vil ock hvar af oss en kiärleks drottning stå;
Och ty, vij våra skiäl här efter nu förklara.

Digitized by Google

Trefaldig ordastrid.

SKIÖNHETEN.

De gyllne roser ä en sohl i gröna heder,
Och sohlen deremot är himlens gyllne ros.
Skogs marckens kunga skrud är lagerträ och ceder.
Jag är en heligdom, som kiärlek finnes hos.
Mig hafva gudar kiär, mig tiena alla länder;
I träsam lydna stå för mig all verldens ständer.

VÄNLIGHETEN.

Rubinen en demant, corallen perlan vijker,
Förträdet balsam af zibet och ollior tar,
Guld silfret öfvergår, glas är chrystal ey lijker.
Man vet at snäcke-blod prijs för all färgor bar.
För solens dyra gull måst månens sölfver falla.
Mig kan man rätt en sohl, men dig en måne kalla.

FÖRSTÅNDET.

Min himla egenskap är mer än all ting annat.
Jord, himmel, haf, lufft, eld, ä skapte seen jag var,
At jag giör våld på alt, bar mång förändring sannat.
Jag är af Gud inblåst i menskiors första far.
Jag lärde Adam, at ha kiärlek til sin Eva,
Och Eva, at hon var för Adam giord at lefva.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

En herre menniskian är öfver verldens delar;
Min kunga-staf rår om båd' folck och verldens krets.
För hiältar aldrig krants och seger-palmer felar;
För mig min seger vinst ey tryter någorstädz.
En konungs purpur blygs för min herdinnas kinner,
Som prijs för skiönste färg och skiönste roser vinner.

VÄNLIGHETEN.

Metallen smälts af eld, demanten glas kan skiära,
Den endast åter blir af blod, men eld ey mökt.
De hårdste hiertan ey förmå de strålar bära,
Som dem min eld tilför, det mången nog försökt;
Som is och sniö de smälts, som glas de för mig spricka,
Min hetta kan ock ehr mitt uti hiertat sticka.

FÖRSTÅNDET.

Hos menniskian jag som en kung i hiernan sitter,
De andra lemmar ä mig alla underdån;
Och då mitt hierta ey min villia lyda gitter,
Blir ofta det för skam och synden sielf ett låhn.
Jag kan en siäl lijk järn med skiäl til vekhet låcka,
Som mot ehr bägge två, har kunnat våldsamt påcka.

SKIÖNHETEN.

Gifft trängs i hiertat in, blix ben och märg förkråssar,
Och solen menskians syn förblindar och giör men:
Jag, skiönhet, genomskiär berg, malm och all ting tråssar,
Förnuftets ögon giör jag blinda som en sten.
Ja, siälen, som ey blix och sole-strålar kiänner,
Måst för mig, sohl, tilstå, at hon af kiärlek bränner.

VÄNLIGHETEN.

Du har ännu ey macht utöfver menskiors sinnen;
Ty ögat endast får ge öfver dig sin dom.
Men jag behärskar så förnufft, som syn och minnen;
En korp jag, när jag vil, til svan kan byta om.
Min starcka liufhets eld skiönhetens snö försmälter,
Dess charlakan får fleck, dess marmor blir förstälter.

FÖRSTÅNDET.

Om stundom bägge I mig ensam öfvervinna,
Så sker det blott hos dem, som mig ey aldels ha,
Hos dem jag håller mig för ädel at infinna;
Men jag kan med ett ord ehr bägge til mig dra.
En dåre älskas ey, fast den är vänlig, fager,
Då det förmärcks, at jag där blifvit död och mager.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Mig obefläckad se behöfs en rener spegel.
En domar' opartisk, ey skumma ögon til,
I måst' för mig dra in inbillningarnas segel,
Min glantz väsentlig är, ehrt präbl ey spÿsa vil.
Sielf tycka vara skiön, är ey hvad andra tycka.
I villien nakne ehr med mine fiädrar smycka.

VÄNLIGHETEN.

Det är en större konst af intet något giöra,
Än sättia något til där förr re'n något var.
Giör nå'n af fuhlhet spe, mån han sig sielf förföra,
Ty genom mig en slik den skiönste skiönhet har,
Den täckhet, man då får, skijn mer än alla strålar,
Som skjönhets penseln sielf på flickors anlet målar.

FÖRSTÅNDET.

Jag är varachtig, när alt skiönt och vänligt tryter;
Jag följer siälen, när alt annat blir til mull,
Jag lijk som solen sielf min klarhet icke byter,
Fast stundom måln ha täckt min strålars dyra gull,
Fast skiön- och vänlighet mig stundom tycks bedraga,
Så hinna de doch ey mig til sin fånge taga.

SKIÖNHETEN.

Min jordske himmel är en labyrint för tanckar.
Min lifstids trägård är ett liufligt paradijs,
En siäl försnärjer sig i nät opstälte skranckar,
Där för en älskande ey någon utväg sijs.
All sinnen genom mig förtrollas underliga,
Ey fisk ell' fogel kan mig med sin flycht undstiga.

VÄNLIGHETEN.

En himmel skiönhet är; men jag är sielfva solen,
En trägård, jag dess präl och täcka blomster zijr,
Dess stålta lusthus är ett fängsel uppå johlen,
Min frögd det nät, hvar i hvar siäl beryckter blir.
Skiönhetens trollekonst en siäl i dåfva förer;
Men gifftet genomfar först mina socker-rörer.

FÖRSTÅNDET.

En ädel kiärlig siäl af mig sitt nöije kienner,
Jag ger en himmelsk lust förutan falska skeen.
Då hon sin kiärleks-eld ved mina strålar tänner,
Hon seen ey ångrar sig, ey lider nånsin meen.
Och som ey alla mig i deras kiärlek bruka,
Så plär ock olust snart alt deras nöije sluka.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

I högden lågan slår, där den sin upkomst äger,
Och jernet icke sig magneten undandrar,
Sol-blomman följer städs sin sohl i natte-läger,
Jag eldens ursprung är, hvar från man kiärlek tar,
Den sten som til sig kan de hårdsta hiertan tvinga,
Den sohl, hvars dagelopp, mång tusend efter springa.

VÄNLIGHETEN.

Kiärlek är skiönhets barn, men jag är kiärleks amman,
Det dijr sin moders miölk utur mitt honungs-bröst.
Skiönhet är eldens barn, men jag är sielfva flamman,
Min värckan giör all lust, alt nöije, ro och tröst.
Skiönhet måst efter min compass sitt styre passa,
Alt som min vind den blås, måst kiärlek seglen brassa.

FÖRSTÅNDET.

Väl föllier mången hvad som mäst i ögat lyser;
Går lycktegubbens fiät, och tar för en juvel
En svart midsommars matk, som ingen glantz mer hyser,
Seen solen stigit opp, och vijsar alla feel.
Men den, som min magnet och stråll sig låter draga,
Skal hvarken natt ell' dag på kiärlek ha at klaga.

SKIÖNHETEN.

Jag är Guds spegel och sielf skaparens beläte,
Naturens måhlning och all verldens ögnehopp;
Ja mina strålar ä ju morgonrådnans säte,
Som vijsa siälen at dess dygde-sohl går opp;
Och där som dygdens sohl fördrifver hiertats dimma;
Där ser man oftast ock min dag uhr ögon glimma.

VÄNLIGHETEN.

Båd' dig och dygden sielf man mig förutan lastar,
Då ey mitt liws ehr mer sin strålar skicka vill,
Är alt ehrt döda prål som släter alabaster,
Det som en konstner för en afgud värckat till.
Fast skiönhet ögonen sitt socker plägar skicka,
Har siälen doch sin lust min söta miölck at dricka.

FÖRSTÅNDET.

Som jag har lijf af Gud, har jag gedt dygden lifvet,
Hon alstras uti mig som pärlan i sitt skahl.
Hvad alla lärde ha i verlden talt och sprifvit,
Är jag en fader til. Bland alla kungars tal
Var jag i Solomon näst Gud all vördnad värdig,
Och hela verlden är at tiäna mig än färdig.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Jag är ett himmelskt barn, en moder för all prydna,
En kiälla af all lust, ungdomens tulipan,
Ett Veneris altar, en afgud rijk af lydna,
Til offer tänder man mig tusend siälar an.
I mina klädde rum har Cupido sin vagga,
Där är hans tummelplats, där står hans seger flagga.

VÄNLIGHETEN.

Jag är en rosengren i paradijs utsåga,
Och uppå liufheta ret i siälen ympat in.
Är du kiärlekens brun, begiärelsens lust-båga,
Är dock bergådern min, min' strålar pilen din.
Cupido lider torst, kiärleken måst försmäckta
Med dig, der ey min dagg sig på ditt vinberg sträckte.

FÖRSTÅNDET.

Den kiärlek står ey fast, som ey hos mig sig fäster,
Han vissnar långt förr än han mogen blifva kan.
Cupido är ett barn, då han hos mig ey giäster,
Men om jag är hans värd, så blir han snart en man,
Som kan med stadig arm de största hiältar bega,
Och dem, förr vunnit ha, til sina slafvar truga.

SKIÖNHETEN.

Jag, Skiönhet, är en grund, ett oförfalskad väsen,
Där vänlighet, förstånd sitt ansinek sedan har utbredt,
En bok, där denne skrifft på alla blad blir läsen,
Naturen har hos mig sitt högsta ändmåhl sedt.
Huldhetens ädla ört kan icke grönskas länger,
Då den ey rotas får på mina örtesängar.

VÄNLIGHETEN.

Väl brukar skiönhet mig i stället för tapeter,
Hon pryder sitt gemak med mina blommors tahl;
Jag hennes tohma march förähr behagligheter;
Jag ofta giör min thron i hennes marmor sahl.
Dock likväl kan jag ock uhr ringa ögon titta,
På bleka kinder stå, på sieka läppar sitta.

FÖRSTÅNDET.

I bägge måste ehr af mig regera låta,
Om kiärlek bringas skal i hand och boijor stå,
Hvad hielper at en hvar kan både le och gråta,
Då man ey bruka vet rätt skildnad där uppå.
När både skiöner hy och vänlig mine försvinner,
Blir dock den, mig har, kiär och ährans ändmåhl hinner.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Rätt så: ty då min dagg befuchtar hiertats ängar,
Behöfs ey bägges ehrt liuftblåsand västan vähr,
Men när min solestråt ey lys i hiertat länger,
Blir edert måneskeen först nödigt vara där.
För dem, som fuhla ä, är edra kraffter bara,
Min pihl kan uthan dess lijk starckt i hiertat fara.

VÄNLIGHETEN.

Förutan mig du väl behag af några vinner,
Som endast utvärts pråt med nöije skåda an.
Ett välgiort contrefait och bild sitt lof ock finner;
Men lijk som giorder mine orörlig icke kan
I hiertat tända eld, som när en liflig spelar,
Så äfven denne krafft dig, mig förutan, fehlar.

FÖRSTÅNDET.

Då jag ey minerne och tungan rätt får leda,
Så giör fast litet tvång alt edert dumma skiek.
Men jag kan med maner ett hierta så bereda,
At det blir aldels qvaft, som af en sömne drick;
Och strax jag åter vil det til sin qvicknad föra,
Så kan jag med ett ord det äfven fogligt giöra.

SKIÖNHETEN.

En fuhl ey hielpas lär med alla ord och miner,
Hvem vil en stygg ha kiär, fast hon sig vänlig teer;
Fast hon i prålsam dräckt mer än prinsessor skiner;
Fast munnen kiärligt mys och jemt med ögon leer.
Där skiönhet fattas, där ock kiärlek säkert fattas,
Där jag ey med är hos, I andra litet skattas.

VÄNLIGHETEN.

En matk tär roser bort, mahl purpurn sönder gnager,
En rot sitt frö förtär, gräs bräns af hettan opp,
En enda feber snart skiönhet til grafven drager,
Jag står kiärlekens brud mitt i en halfdöd kropp.
Ditt himmels lius det släcks, när matta ögon slutes:
Jag segrar, fast jag af båd' gift och pest beskiutes.

FÖRSTÅNDET.

För skiönhet, som mästdels med stolthet är bemängder,
Står kiärlek svag och rädd, och törs sig ey framtee.
Stor vänlighet ock snart från kiärlek blifver stängder;
Ty öfverflöd der i, det föder vämjelse.
Då måtligheten rår och genom mig får spela,
Så kan i kiärleks-strijd ey någon seger fela.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Fast siukdoms skyar giör skiönhetens himmel mulen,
Och liufhets klädning går från skiöna lemmar af;
Lär likväl kiärlek i dess vånhus ey blij kuhlen,
Ty jag är siälens eld, förnuftets sömn och graf.
Hvar til behöfs, at sig mitt lius med måln förvarar,
Och at jag, sohl, mig med nå'n skröplig fackla parar.

VÄNLIGHETEN.

En tomer skiönhet är lijk brokte tulipaner,
Som hvarken lucht ell' krafft på sine blader bär,
Sirener sionga ju långt bättre än som svaner,
Så bör ock mer beröm min tunga, än din fiär.
Siälarnes silkes matk vil ofta häldre äta
Sitt löf på skrynckod barck, än elffenbenet släta.

FÖRSTÅNDET.

Hvad vänlighet för an, mig bäst til måtta kommer;
Ty jag är lucht och krafft, jag är båd' smak och röst,
Jag är som giöra kan kall vinter til en sommar,
Och mångas våhre-tijd förbyter til en höst.
Jag giör båd' godt och ondt och lärer kiärlek veta,
At den, som goder är, måst ock så onder heta.

SKIÖNHETEN.

I klara sohlar, som på anlets himlen lysa,
I skiönhets herolder ä vittnen til min mackt,
I ögon brunnar ä, som siälens kiällvatn hysa,
Kiärleken har sin eld uti ehr svala trackt.
I edra skyar måst dess verkans blix lös brinna,
En väg til hiertat genom edra fönster finna.

VÄNLIGHETEN.

Hvad är väl stierna slik, då den ey strålar skiuter?
En koger utan pihl, ett uhrvärck utan gång;
Om jag ey mitt metall uhr kiärleks former giuter,
Kan ey nå'n ögne thron upväckia kiärlekz tvång.
I ögon måge väl kiärlekens tyghus vara,
Men vapnen giöres lell uti min smedia rara.

FÖRSTÅNDET.

De goda uhren bör man vissan tijd updraga,
Om de sku' stadigt ha en god och säker gång:
En menskias uhrvärck jag försichtig måst omlaga,
Om Astrild finna skal sin räkning kort ell' lång.
De strålar, ögon ge, bör' så bemängde vara,
At de nu båda frögd, nu åter båda fahra.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Kom röda pärle-mund, som neglikor omsluter,
Du bägar' af rubin, som socker simmar i,
Tahl om den ährа, du af egen verckan niuter;
Kiärleken vil ju sielf din purpurprydna blij.
Cupidos suara måst i desse rosor sitta,
Så framt han någon siäl vil i sin dohna hitta.

VÄNLIGHETEN.

Min andes fuchtighet måst giöra läppar söta,
Och en sinober-mund med löije sockra in,
Jag balsam lägga måst uppå corallen blöta,
Förrn kiärlek smaka kan sin trägårds frucht och vijn,
Ty då min västanvind ey genom bladen spelar,
Strax hvarje ros dess lucht och söta kiänsel felar.

FÖRSTÅNDET.

De röda läppars safft, måst orden smaklig giöra,
Som genom mig sin krafft och kiärleks verckan får,
En kyss förutan ord är döder mund at röra,
Och giör som brutit svärd i ingens hierta sår.
Men hvarje tunga, som af mig sitt tahl lärt lämpa,
Kan stärcka blödighet och ståltan högmod dämpa.

SKIÖNHETEN.

I täcka snö-berg två hielp mig min sak förfäckta,
Som uhr ehr högsta topp slår starcker flamma fram.
Ehr skiönhet är ju den, som älskare giör späckta.
I edert skiöte giörs en Mars af Venus tahm.
En sten, som kiärlek måst sin pilars slijpsten kalla,
En å, der miölck och blod i täcka vågor svalla.

VÄNLIGHETEN.

Om desse pustar sku kiärlekens kohl upgnistra,
Så måst' de vara först upblåste utaf mig,
Jag efter denna frucht giör många finger lystna,
Då marmor äplens glantz skiönt helt inhöllier sig.
En siäl at utan se til lystnad jemväl föres,
När under floret märcks, at desse vågor röres.

FÖRSTÅNDET.

Fast medfödd rörsel hos de täcka äpplen låckar
Mång Evæ kiärlig son, at giöra som sin mor,
Så drifs dock genom mig, at sådant ophögt säcker
Blijr mer och längre kiärt, då det i trängsel bor.
När litet efter hand blir sedt af vackra saker,
Så håller det ens håg och längtan längre vaker.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Den lehna pärle-mor, den skiöna halsens marmor,
Axlarnes blancka miölck och pannans skiära snö,
Ådrarnas turckis varm, elffenbens barm och armar,
Ä söta lust altar, ögonens drick och brö,
De miucka lillior vid de röda sammetz-kinder
Ä musslor, hvarinom gudinnan näten binder.

VÄNLIGHETEN.

Så framt din snäcka skal kiärlekens pärla föda,
Så måst min munds zephyr först säden röra an.
Min anlets himmels dagg måst henne dopptals giöda,
Behagligheten, som dess läppar vattna kan.
Ögonens solestrål måst lius och värma skiäncka,
Och kyssars siälesaft sin balsam nedersäncka.

FÖRSTÅNDET.

All öfrig skapnad täck, ehuru fijn och skiöner
Den är, kan intet bli i rättan vördnad satt,
Då jag ey giör mitt til, uptvingar suck och böner,
En svart om dagen jag giör hvit, när som blir natt,
Min konst är större än den kan och bör beskrifvas,
Och vore Paris här, så bord' mig äplet gifvas.

SKIÖNHETEN.

Af skiönhet sig ju vist vår hela verld betiänar,
Stiernorne borga gull och himlen dess saphir,
Smaragden jorden pryr och eld rubinen läbnar,
Christal och pärlor ä all' siösars högsta zijr.
När som naturen vil med kiärlek verlden ympa,
Måst hon sin ympqvist af min stam och grenar stympa.

VÄNLIGHETEN.

Med älskog måste sig all verlden vänlig ställa,
Sij, stiernors tindran är en kiärläks mine at se,
Så äfven rosers lucht, vattn dånet i en kiälla,
Och luftens snälla blix ett liuft anskådande.
Den safft naturen in i sine rötter leder,
Mitt sohlskeen henne af begynnelsen bereder.

FÖRSTÅNDET.

Det minsta undervärck ä skapte tings coleurer,
At hörslen och vår syn der i behag kan få,
Men det är mer, at alt sig till vår nytta förer,
Ger kiärligt varmt och kalt, kan utan grundval stå.
Förstånd i högsta grad med allmackt skaparn brukte,
Då han åth menniskior i tiden bordet duckte.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

I täcka nympher, som af skiönhet kallas såta,
Som eder skiönhets guld på verldens skådplats lagt;
Bekiänn hvad ehr mer kan hos edra kiärstar båta,
Med hvad som I dem först i edre band ha brackt?
Bekiänn, är det ey sant, at eder skiönhets spegel
Är eder kiärleks not och deras siäls insegel?

VÄNLIGHETEN.

I nympher, I som mer af liuft omgiänge bringes,
Än af confect och vijn, at hålla giästbod kiär;
Bekiänn igenom hvad en man i boijor tvinges,
Om icke vänlighet det rätta klenod är;
För hvilken unga åhr båd' vett och hierta gifver,
Det lijm, hvar ved behängd mankiönens frihet blifver.

FÖRSTÅNDET.

I, mina nympher, som försport hvad jag uträttat,
Då I ha valdt och skull' af andra valde bli;
Bekiänn om ey mitt bröd ehr kiärstars sinnen mättat,
Och mitt gevähr förmådt der's hiertan sig at gi;
Hur' jag ehr vijst, at ehr mot ung och gammal skicka,
At ingen dera har förtyckt den andras lycka?

SKIÖNHETEN.

Bekiänn nu hvar en fritt: Ä de älskvärde solar,
De skiöna ögon ey en kiälla af all ro,
En ort där kiärlek har sig satt på gyllne stolar
Och öser ned sitt gifft til kiärstans hierte-blo?
Kort sagt: Om skiönhet ehr hans kiärlek ey optvingat,
Och öfver all hans konst sin segerfahna svingat?

VÄNLIGHETEN.

Bekiänn mitt kiära barn, om vid kiärlekens strijder,
Den liufva vänlighet sin man ey vuxen är?
Mot blotter skiönhet väl en Pallas modigt bider,
Men mitt gevähr och vapn dess harnesk genom skiär.
Min vänligt leend' mund och ögne miner klara
Det är dess vijshets band, det är dess sinnens snara.

FÖRSTÅNDET.

Bekiänn, I Astrilds folck, hvad lof jag ehr tilskyndat,
Då kiärstans öhra mer än ögat sig förnögt?
Då de sig funnit at de hade mot sig syndat,
När de ey länge nog vid edre samtal drögt?
Då som Minerva de ehr allastädes skattat,
Och Paris skylt at han en tokot dom författat?

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Du älskare, som bär Hygæi seger-fahna,
Den du så mångfald af Morbone vunnit har,
Kyskhetens skiöld och horn och vapen, för Diana
Ett offer, Cyprius i hennes tempel bar,
Stå til at skiönhet är all sinnens regentinna,
All verldens drottning och gudinnornas furstinna.

VÄNLIGHETEN.

Du älskare, som seen du på mång siukdom segrat,
Måst tilstå, kiärleken är starckar' än nån död,
När du uti dig sielf såg kiärleks febern lägrat,
Bekiänn man, huru jag var fnyske til tin nöd,
Så ock hur' som den ört, som såren med ombinnes,
Allenast uti min frucht-rijke trägård finnes?

FÖRSTÅNDET.

Du älskare, som har hvad skiönt och vänligt varit,
En sinnigt städt emot til tine ålders åhr,
Och äntlig med begiär uhr damers mund erfarit,
At kiärlek hämnar sig och skonar ey grå hår:
Stå til, at jag är den, som älskog mäst förtiänar,
Och Hymen klarast lius uti hans fackla lähnar.

SKIÖNHETEN.

Sij, dufvor kunna ju tilhopa kiärligt stijma.
En rosenbuske ju sin ros i famnen bär.
Förälskte kunna rätt i annans famn sig lijma,
Då skiönhets lijkhet giör dem til hvar annan kiär.
Och som naturen sielf mig kraftigt understöder,
Hvem må då tvifla, at jag icke kiärlek föder?

VÄNLIGHETEN.

Ett sinnes skiönhet är den skiönaste skiönheten,
Den genom mitt christall, som i en spegel ses.
Likhet i skick och dygd och härkomsts enligheten,
Sig mäst beflitar, at mot ynnest ynnest ges.
Man har en kysker lust ved lijka täcka seder,
Mer än det utanverck, som fins på skiöna leder.

FÖRSTÅNDET.

Att en, som älskar skal, för kiärnan sig ju parar
Men en som blott är skiön, en flijner med en flep,
Det nekar jag ey til. Men jag det starckt försvarar,
At den sig parar bäst, som brukar mina grep.
Den kan i alla lag ha heder af sin maka.
Förstånd går fram, där skiönt och vänligt står tilbaka.

Digitized by Google

SKIÖNHETEN.

Jag fächtar för den vinst, som mina händer zijra,
För krantzar, dem min lantz i Phrygien förtiänt;
Hälst Paris redan med sitt rijke, cron' och spijra
Det gyllne äplet har skiönheten tilerkiänt.
Hur' kan en kysker siäl en annan dom ock fälla,
Som sig sielf utan tvång i Paris kedior ställa?

VÄNLIGHETEN.

Jag fäcktar för den krants af lager, som mig kröner,
Den mig Antonius, morjanskans kämpe, gaf,
Då han ey ansåg, at Octavia var skiöner,
Men för Cleopatra bröt segersamer glaf.
Sielf Venus har i krig måst segra med min skiäckta,
Det krig, där vän och vän i liufver sämja fäckta.

FÖRSTÅNDET.

Jag fäcktar icke mer, ty andra för mig fäcktar,
Som lärdom, långligt prof och nöije undervijst.
De, som i lust och håg til mig här bli upväckta,
Sku af Apollo bli för kiärlek bäst beprijst,
Där jag hos muserna det högsta rum bekläder,
Jag jämväl jordens barn här nedre ofta gläder.

Digitized by Google

Tålamod i tidsens ängslan
Är all ängslans sälla fängslan;

med nöije erfarit
af
förr detta sal. herr actuariens i kongl. cammar-collegio
välborne
herr **Mind. Georg von Brobergens**
efterlåtne enkie-fru
välborne

fru Christina Maria von Schantz,

som efter långlig siukdom och christelig beredelse
natten emellan den 5 och 6 Febr. åhr 1711 uti Stockholm saligen
DoG.

O, tålamod, du christnas dyra smycke,
De barnens dygd, som fadren älskar mycke,
Men vid sin kiärlek dock ey agan spar,
Du gyllne prof i Guds probere-degel
I motgångs haf de christnas fortgångs segel,
Väl, den dig har!

Du lär din vän sin Jesum lijk sig skicka,
At korssens kalck med nögda läppar dricka
At ta emot hvad verlden fasar vid,
Den, som dig har, har mer än Atlas kraffter,
Vid verldens malört smakar himla saffter
I ängslans tid.

Den sälla siäl, hvars kropp nu bärs till grafva,
Har ock vist ägt slik ädel trones safva,
Då sorg på sorg omvefvat hennes dar.
Sorg, snart hon handt förstå hvad sorg betydde,
Sorg var som straxt dess brudeskrud beprydde
Om mor och far.

Digitized by Google

Det var eij nog at hon de tvänne såta
Föräldrar i sin ungdom måste gråta,
  Men miste seen och både man och barn.
En liuflig man, en liten vacker doter,
En sorg sig vist diupt in i hiertat rotar.
  O, dödsens gam.

Sorg har hon måst på annat sätt nog bära
Och vägen så till tålamodet lära
  Igenom svår och taggug afvunds skog.
En långsam siukdom har dess kropp nog giästat,
Seen döden skilde åth hvad kiärlek fästat,
  Alt tills hon dog.

Sorg utaf dem som henne trösta borde,
Som ondt af godt och surt af sötma giorde
  Dock uti alt, i lust och pust förnögd.
Hon tålte alt hvad vän och ovän talte,
Och himlens tröst mot verldens ängslan valte,
  Till siälens frögd.

Hvar rättsint vän kan hennes dygd ey glömma,
Men en så redlig vänskap städz berömma,
  Hvars liufhet de med nöije hugnads ved.
Eij någon har hon sökt til at förtreta,
Men sämjans väg å alla orter leta.
  En vacker sed.

Af Christo hon sitt namn i dopet vunnit,
Med Christo hon sitt kors i verlden funnit;
  Som Christus på sitt trettij tredie åhr,
Har hon sitt lif här på sitt nedre slutit,
Men evigt lif uti det öfre niutit,
  Der hon väl mår.

Där mår hon väl, har undgått alt sitt onda,
Det onda, som dess lif här qvällia monde
  Och som dess tålamod dock öfvervant.
Nu är hon där, hon jordiskt alt bespottar
Hos Gud, hos far, hos man, hos make, dotter
  Och det är sant.

Digitized by Google

Till auteren af Ledige stunders poetiska tijdfördrif,

när det utkom i begynnelsen af åhret 1708.

I ackten icke det, att poësin ey acktas,
Och att dess ädla lof af afvundztungor slacktas,
Att alt hvad däri giörs, med lijten tack belönes,
Och att poëter nu ey mehr med lager krönes.

Men har ehr fiäder fördt, på det ey saknas måtte
Hvad forna svenske män i denne konsten åtte.
Nu har I siungit om den norra kungastolen,
Hvars stora åhros-skien ey mindre lys än solen.

Nu har I fägnat ehr med dem, som lycka vunnit,
Med dem, som himlens hand förnöijligt saminasbunnit;
Nu åter klage-ord anhäfftat döde-griffter,
Och tårckat tårar af med många trösteskriffter.

Det alt och mycket mehr, som eij i hast kan nämnas,
Till mästarns goda prijs och läsarns nöije lämnas
I detta värk ihop, som rycktet vidt utsprider
Till eders namns beröm i efter-verldens tijder.

Ett värk, som Theon lär sin tand emot aflöpa,
Där torr och tröger fiär kan must till versar köpa,
Där ett olustigt mod kan lust till löije finna,
Och eder flijt och konst med nöije sig påminna:

Lef länge, väl och nögd och lät eij härvid stabna
Ett sådant tijdfördrijf, och en så lofvärd vabna,
Men lät det nya åhr ock nya fruchter bära,
Som mehr och mera må förôka eder åhra.

Önskar

D. C.

Digitized by Google

Digitized by Google

DANIEL ACHRELIUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

DANIEL ACHRELIUS föddes 1644 i Åbo, der fadern *Erik Achrelius*, från Åkers socken i Roslagen, var medicine professor och 1643 gift sig med biskop *Rhotovii* dotter *Margareta*. Han disputerade pro exercitio 1669 och pro gradu 1672, hvarefter han promoverades till filosofie doktor. År 1677 utnämndes han till akademie adjunkt och 1679 till eloquentiæ et poeseos professor i Åbo. Ifrån 1680 var han gift med *Anna Lund*, och dog i sin kraftigaste ålder den 23 April 1692.

Achrelius var en vitter och lärd man och en flitig författare i flere ämnen, ehuru han för sitt mindre beräknade skrifsätt fick uppbära åtskilliga ledsamheter. Sålunda vardt han af landshöfdingen Harald Oxe angifven, "att hafva på trycket låtit utgå ett scriptum, hvarutinnan han, som synes, mycket inveherar och försmädliga angriper såväl andlige som verldslige öfverhetsståndspersoner och dem svåra beskyllningar samt förbrytelser tillägger; förfrågandes sig landshöfdingen huruledes med honom procederas skulle, på det han för en sådan sin djerfhets skull med behörigt straff och correction måtte ihågkommen blifva." Såsom adjunkt i filosofiska fakulteten var han nära ett år suspenderad för några utlåtanden, som biskop Gezelius fann smädande mot presteståndet. Sedan han i 21 disputationer utgifvit *Contemplationum mundi libri tres*, blef han 1682 angripen af den filosofiska fakulteten, som funnit dessa betraktelser stridande mot andre filosofers meningar och ville förbjuda deras spridande; men domprosten Svenonius, professor Bång och medicine professor Tillandz funno deremot Achrelii verk "ej vara i någon contradiction med den Heliga Skrift, och att före honom hafva gifvits märkelige män, som *libere* velat sitt *ingenium* i sådant fall förfara och sig ej *aliorum*

Digitized by Google

scriptis och *dogmatibus* helt och hållet mancipera." Äfven med juristerna kom Achrelius i strid. Vid hofrättspresidenten Ernst Johan Creutz begrafning den 25 Januari 1685 skref han en grafskrift, deri han yttrar: "Då presidenten Creutz beskyddade detta land med lag, rätt och tro, så stod här herrligt till, men nu ty värr, sedan han sin väg gick, hvem kan då säker bo, efter så många pressa och utarma denna landsort, hvilket hvar och en, som har förstånd och vett, vittnar, så att skog och mark här suckar, samt stock och sten svettas." Hofrättens öfrige ledamöter funno sig häröfver förnärmade och anförde klagomål hos sjelfve konungen. Hvad resultat dessa klagomål medförde, är obekant; men troligt är, att de lemnades utan afseende.

Öfver Achrelii poetiska skrifter har Hammarsköld fällt en sträng dom, då han yttrar, att "ingen lärer genomläsa dessa stycken, utan att beklaga, att Achrelius befattat sig med rimkonsten, då han för poesi synes hafva saknat alla naturanlag. Det präktiga temat *Daniels dröm* vittnar om vidsträckt lärdom och sinne för ett poems plananläggning, men är för öfrigt ett prosaiskt och tröttande rimmeri." Sondén säger att "de äro hvarken bättre eller sämre än de fleste rimmares på den tiden." Med mera grundlighet och rättvisa har Gabriel Lagus i sina föreläsningar öfver den finsk-svenska literaturens utveckling behandlat Achrelius: "Från teoretisk ståndpunkt," yttrar han, "kan Hammarsköld omdöme vara befogadt, men den, som studerar poesiens historia för att derur hemta något annat än bevis på riktigheten af ett estetiskt system, skall sannolikt vara mera skonsam. Ledsamt vore om vår fattiga literatur skulle sakna namnet Achrelius. Det är en kärf, obekymrad kraft, som uttalar sig i allt hvad han skrifvit. Det är väl ej geniets naturkraft, som tjusar, och ej heller uttalar sig i hans verksamhet någon djup, tillämpad intelligens, men han är en stridande själ, och redan detta är nog att gifva honom ett ej vanligt intresse. Under en tid, då allt nivellerades af den mest tröttande konvenans, gör det ett godt intryck att möta en person, som vågade göra sig till tolk för friskare ideer, om de också framträdde i en någorlunda anspråkslös form."

Achrelius sysselsatte sig ock med naturalhistoriska studier och utgaf flere disputationer i zoologi, hvilka von Paykull i sin afhandling *om djurkännedomens historia före Linné*

Digitized by Google

tid sålunda bedömt: "Sedan han i sitt verk, som han kallat *Contemplatio mundi*, underrättat sina landsmän om astrologernas kunskaper och planeternas lyckliga eller skadliga inflytanden, har han gifvit tre disputationer öfver djurriket, fyllde med blotta namn, utan definitioner, på djur, foglar, insekter och maskar, samt alla fabelaktiga berättelser, han kunnat öfverkomma, om drakar, ofantliga ormar med mera, ofta förenade med egna lika vackra rön, såsom att han sett bien genereras af honung och så vidare. År 1683 presiderade han för en disputation *De cetis*, hvarvid en Hval var respondens, och denna afhandling innebåller djupa undersökningar om cete blifvit till Adam framförde att nämnas; huru det kunnat ske och på hvad språk djuren af Adam namngåfvos, jemte ransakningar om verkningarna af hvalarnas själar och om Jonæ hvalfisk, men intet annat af värde, och är ändå rätt lång."

Upsala i September 1872.

P. Hanselli.

Digitized by Google

Digitized by Google

Man

Plä rosa sölf och koppar,
Guld och flera dyra kroppar,
Berg och städer haa sitt

Prijs.

Stora män gemenligt söka
Sitt beröm i verlden öka,
Den är starck och den är

Vijs!

Men det aldra-ädlast stycke,
Och det aldrafijnast smycke,
En kleen och subtiligh

HAND

Plä så mången här förachta,
Lell vil man nu kort betrachta
Hennes värkan i all

Land.

Tryckt i Åbo af Johan Winter, kongl. booktr.
åhr 1690.

Digitized by Google

Högvälborne herr baron

Conradt Falkenberg,

gode herre och gynnare,
önskas lycka och framstegh i dess studier.

Tänk hvad den herrliga Gud har allom lijka förähra!
En så kostelig Hand, den vil man kostligen ähra;
Denna är en magneet, som värckar alt uthi verlden,
Härligt, högt och stort, förstår den listige flärden,
Den som här grönskas ibland, ja bland de olijke härar,
Som med sin dunder och blijxt sin nästa som oftast förfärar.

Konster, vijshet och dygd uppbygger den flijtige Handen,
Stad, skepp, byar och slott; på berg, på sjöar och landen
Murar hon konstlig en upp, gier lag, försvarar med styrckia
Konungars ziirliga stool, och Herrans heliga kyrckia.
Intet i verldenne fins, som intet händerna veeta,
Intet är så fördolt, som ju eij fingrarna leeta.

Detta så tahlar iagh om ock eder i händerna gijfver,
Gladeligt tager det ann ock syslorne tienligen drijfver
Medh eder flijtige Hand, ty tijden flyger och skyndar,
Men medh en vakesam arm han sigh alt stilla befryndar,
Gudelig, frommer och mild är godt at dagelig vara.
Sij så vinna I prijs och trotza klaffarens snara.

Aff

herr barons

tienst-beredvillige

D. Achrelius.

Digitized by Google

Laus Manus.

Dhe stoora kongars loff, dhe starcka mäns bedriffter,
Dhe fins antekna väl uthi dhe lärdas skriffter:
Hvad ganska verldens vidd dhen bär uthi sin barm,
Alt, alt arbetat haar en rätt försökter arm.

Dy bör och dhenna Hand sin herre tienligt prijsa,
Och moot sin stoora Gudh sin tienst och troheet vijsa,
Som af sin allmachtz rådh haar henne timra tått
Til fingrar, ådror, merg, til alla deelar nätt.

Man kan väl säija dhet, at Handen ey böör klaga,
Som Momus fordom giordt, fast hon haar ingen maga.
Lell fins här bättre blodh än i dhen stinna buuk,
När hiessan har förstånd är Handen sällan siuk.

Men då, som hända kan, at i dhen vackra hierna,
Fins mycket ringa salt, då ä' hon gladh så gierna,
At hon ey yfvas må medh sina fijna been,
När karlen är ett vååp, så rörs ey Handen seen.

Thet är en almän lagh, en fogel dhen böör flyga,
En orm bland buskar små sigh tyst och stilla smyga,
Ett leijon haar sitt fält, en oxe går i beet
Uppå en liufligh ängh, at han må blifva feet.

I hafvets stoora vidd dhet leena vatnet rinner,
Hvar dagh, hvar tijd och stund, och mycket sällan finner
Nån' roo och tienligh hampn, fast Æol intet blåås,
Doch kan man för dhess lopp ey sättia boom och låås.

Lyfft up din fijna syn til himmelen then klara,
Besee dhe stiernor mång, hur' dhe ä meer än snara
At vandra i sin cretz, alt lofver herren Gudh,
På högder och i diup medh stämma, mun och liud.

Digitized by Google

Skal då en liten Hand, allena sigh förnedra?
Ach neij, dhet tienar ey; hon må sigh litet hedra,
Fast om hon detta veet, at hvad hon fatta kan,
Dhet skattas ringa nog af qvinna och af man.

Dock är dhet föga åth; här döö bå' man och qvinna,
En hög, en vijs, ett took dhe plä gemenligt simma
I Charons mörka dyy, hvad hampn som dhessa få,
Så plä dhen lilla Hand, rätt föga passa på.

Dhe gåå dhen gambla vägh och småningom insomna,
Men Handen frisk och qvick hon plä rätt sällan domna,
Om hon har lärdt sin konst, är til förståndet klook,
Så plä hon medh förnufft snart skrifva en lärd book.

Utaf vår heela kropp och bland dhe lemmar alla,
Dher af dhen stoora Gudh, vil dagli' blij åkalla
Medh ödmiukt tack och lof, medh härlig lust och frögd,
Är han medh Handens flijt allena bäst förnögd.

Ett öga kan väl see, ett öra kan grant höra,
Två fötter kunna och dhen karska kroppen röra,
Nu hijt, nu åter dijt; din tunga giör godt liud,
Dock öfver allt så är din Hand en synlig gudh.

En maga som är frisk ock kan all maat förtära,
Dhen plä' en Venus pilt medh största vördna ähra,
En pösigh Bacchus bror sin strupa hedra städz,
Men Handen är eij väl medh sådant prijs til fredz.

Så är och dhetta sant, ens mun medh röst och tunga,
Kan af ett hiertans nijt sin skapare lofsiunga,
Men när dhe vijsna bort och stelna lik en iis
Uthöfver alla tre haar handen seen sitt prijs.

Bland andra undervärck så tala forna tijder
Om Babels muur, och seen Egyptens pyramider:
Men dhen, som något veet, må Handen skatta meer,
Än hvadh alt verldens folck i desse bilder seer.

Här är itt annat värck, fast ämnen synes kleena,
Dock styrker dhem en krafft uthaf then stoora seena;
Som just vedh armens längd från hiernan löper uth,
Och binder Handen til medh Gordi starcka knuth.

Digitized by Google

Och rätt som jordens kloot naturen ymnigt spijsar
Medh vatnetz kalla safft, dess heeta svafvel lijsar.
Så går den bästa blodh igenom ådror mång,
Just ifrån hiertat sielf til Handen fort sin gång.

Dhen heela byggningz ståår små hinnor nätt bevaka,
Som tungt, lätt, hett och kalt; straxt kiänna, vällia, smaka:
Uthvärtes är hon vijth och täck af purpur färg,
Invärtes alla been upfylt medh kostligh merg.

Fem finger skodda stå medh elpben-fijna murar,
Och slijtas ingen ting, fast man dhem temli skurar,
När tijdzens tand förtär en himmelstarckan vall,
Är Handen lijka frisk, veet ey af olykz fall.

Enär en lärkia kleen i lufftens tält sigh svingar
Då röör hon mächta fort dhe små och lätta vingar,
Så göra desse fem, dhe väfva fluxt och snart,
Alt hvad vår ögon see i dhetta runda rart.

Uthaf dhe källor siu och aff dhe nätta ränner,
Som löpa i din Hand, ditt L de snarligt kiänner;
En slugh Chiromantist, at dhen om stiernors lopp
Rätt dömmer, kan ey väl gie digh så säkert hopp.

Medh få ord kortli' sagdt, din Hand hon ä så zijra,
At annat, som vij här medh bögda knä högdt fijra,
Dhet är en ringa skatt emot dhen skiöna Hand,
Hvars värckan dagli' syns ved byar, städer, land.

Alt folck i verldens vidd ä om sin förmån ömma,
Af åker, grufvor, vijn, af kryddor sigh berömma,
Af salt, af mineral, af pärlor, diur, metall,
Af fisk och annan konst, som man värdera skal.

Men ingen ting af dhem kan något af sigh föda,
Om dhe i största hast sku' mista Handens möda,
En åker bär ey frucht, om dhen är mycket svagh;
En örtegård och så baar nästan samma lagh;

Ey kryper sölf och guld up uthur sina grafvar,
Ey blijr en pärla fijn, om man dhen intet skafvar,
Och luttrar medh all macht: Ja saltet blijr ey salt,
Om dhet ey kokas fort af vatnet, som är kalt.

Digitized by Google

Fisk är en liufligh spije, en hierp är godh at äta:
Men dhen, som dhem vil haa', måst Handen ey förgäta;
Hon brukar noot och nät, sin byssa, snara, hund;
Dher med hon har sin lust på siöö, i skog och lund.

En trötter potentat måst sigh och stundom lijsa,
Medh jägande på fält sin roo och qvickheet vijsa,
Dher fälz en ulff och loo, här dödas elg och råå,
Ibland en hara kleen så måst man ey försmå.

Enär en Momus pilt i fyllerij plä sputa
Sitt etter här och der, då haar iagh lust at skiuta,
Och fägna migh der af, enär iagh roligt seer,
Hur orren tumblar kull' och Faunus artigt leer.

Man veet at hiertat är dhen aldradiupast källa,
Dher uhr bå' konst och dygd och klokheet plä uppvälla;
Så sijlas denna miölck igenom hiernan först,
Men på dhen lilla Hand så läggee bördan störst.

At prässa en godh ost, och kierna smöret klara,
På dhet at alt förslagh må genom luttrat vara;
För än dhe äntligh sku' af stoort förstånd och veet
Skärskodas uthaf dhem, som mycket hördt och sedt.

Dhet vil nå' mehra til än dansa uthi skogen,
Än hvisla för den man, som går vedh tunga plogen,
Ty vil man lijtet see, hvadh nytta Handen hafft,
Så länge verlden stådt, och än ey ähran tafft.

När Gudh sin stoora lagh på Sinai mån gifva
Då vil hans almachts Hand i tvenne taflor skrifva
En lagh för tigh och migh, för hela verldens folck;
Sij til ett sådant värck var Handen en stoor tålck.

Rätt på ett lijka sätt aff den uthvaldas skara,
I evighetens saal, dher intet qvat kan vara,
I lijffsens ädla book alt reent beskrifvit står,
Hur hvar och en han här sin dagar genomgår.

Dhet sågh alt Paulus på, enär han säkert banar
Ett sätt at kiänna Gudh; sij, alla han förmanar,
At se uppå dhen lagh, som Gudh inskrifvit har
I alla menn'skiors bröst, ty dhen blijr vårt försvar.

Digitized by Google

Uppå den sidsta dag, när Gudh skal verlden dömma,
Skal evighetens röst allena dhem berömma,
Som ey förachtat har, dhen pant och ädla lott,
Som Gudh oss gifvit haar til vicht, til taal och mått.

När Mose, Herrans man, skull' Amaleck förstöra
Och märckte at hans folck ey kunde mootstånd göra,
Då lyffte han sin Hand, anropar hielp och rådh,
Behölt så segren straxt, och tacka Herrans nådh.

Skreff alt seen i en book och månde verlden lära,
Hur nödigt är för dhem städz evigheten ähra,
Som rijda uthi fält; ty en välsignad arm
Haar alla tijder giordt sin fiend skam och harm.

Dhen heela Helga Skrifft är skrifven medh Guds finger,
Om någon finnes til, som hennes krafft förringer,
Dhen är en usell man; ty dhetta är den dör,
Som öppen står för oss och alt folck saligt gör.

Dhen sku' dhe stoora män beskåda och betrachta,
Och medh en krafftigh arm affskrifva och väl achta,
Försvara Herrans ord moot Satans gifft och list,
Moot Mahometh och seen dhen grymma Anti-Christ.

Dhen, som haar gåfvor fådt af Herrans stoora nåde,
At skydda Christi hiord, från fahra och all våde,
När Handen skrifver först, hvad tungan taala skall,
Då flyter språket bäst, ey fruchtar för nå' fall.

Gudz cantzel är en stool och heligdomens prydna,
Den här med krafftigt taal skal vinna någon lydna,
Den måste pröfva sigh om alla strängar stå,
Och om han med sin tact sitt genliud vinna må.

När du är så cordar och stiger up i stoolen,
För evighetens thron, och för den stoora solen,
Aff hvilken elden lyys, uthi dhen lilla sool,
Som mächtigt skijner här från poolen til sin pool.

Då haar du en godh saak, veet vackert att bevandra
Dhen väg, som herren Gudh vil aldrig mehr förandra,
Til saligheetens slott, dy vinlägg digh medh flijt,
At alt bebindas väl, lust, arbet, taal och nijt.

Digitized by Google

Dhet skeer, när du medh art och röst kan modulera,
Och medh din högra Hand din rörelse regera,
Dhen venstra hielper til, enär som din affect
Vil vijsa synd och skam, är Gudi heel otäckt.

All rijksens must och krafft béstår i lagh och rätter,
På dhenna fasta grund man allan dagh nedsätter
En härligh politie, ty kiädian är så svagh,
Om den eij blijfver stärckt med lydna, rätt och lagh.

Dhet ansågh Roms senat. Fördenskul dhe och söka
Dhen stoora stadens pracht medh högsta flijt föröka,
Ja, medh en idogh Hand affskrifva dhe så fort
Lycurgi, Solons lagh, som man af rychtet sport.

En liufligh Medicin. om dhen skal något tiena
Emoot eus kranckheet här, då måste Handen läna
Sin qvickheet, arbet, flijt, sin vaksamheet och roo,
På det at helsan sielf må städze hoos oss boo.

En örn är karsk och grym, plä föga speculera,
När dhen får fast en hind, dhen plä han straxt martera
Och svällia i sitt gaap, men menniskian bar tänckt
Medh vyrdnat skåda det, som Gudh oss här beskänckt.

Dett är bå' lust och frögd, digh sielfver äntli' kiänna,
En artigh section hon lär digh konsten dhenna.
Om du vil veta just, hur hiertat svarfvat fins,
Dhet vijsa fingren små, som iagh dhen saken mins.

Dhet är bå' lust och frögd medh dina fingrar plåcka
En örth bland daahl och skogh, som kan ditt sinne låcka,
Dhet fägna, hielpa fort din lefver, mielta, buuk,
Kan du dhem lämpa rätt, då är du sällan stuuk.

Dhet är bå' lust och frögd at kunna distillera
Och dhet subtiligt är behändigt separera,
Ifrån dhet tiocka sööl, at man så vackert sijr,
Hur slagget suncket är, och ollian står så skijr.

Om man blijr hastigt siuk och skal sigh åderlåta,
Då prófves en fin Hand, hvad hon kan ändtligh båta.
Troo friit, hon giör den tienst, at du straxt hälsan får,
Och går i hast förbij alt ondt, tigh förestår.

Digitized by Google

At hedningarnas taal handteras aff de vijsa,
Så bör dhet medh all flijt dhen lätta Handen prijsa,
Som dheras röst och skrifft uthvidgar medh maneer,
At alles dheras flijt än lefver, som man seer.

Dhe lära oss medh flijth at tala, räckna, skrijfva,
Afmäta jord och land och stoora saaker drifva,
Ja, en behändigh Hand afrijtar medh stoor lust
Uppå en lijten glob dhen stoora verlden just.

Enär man bygger upp en stadh medh slott och vallar
Och måstare dher til från vijda orther kallar,
Då måste Handen först här bana vägen til,
Om staden skal blij nätt bebygder, som du vil.

När dhet är vähl beställt medh ditt förstånd och Händer,
Om du vil segla seen til dhe vidt liggiand länder,
Då måste först din Hand hoopfatta kiöl och mast,
Uphissa seglet fort och sättia styret fast.

Compassen måsste och ditt finger rätt justera,
At du ey feela må och gå medh många flera
Til våta dödzens sump. Troo frijt en snäller Hand,
När hon föör rodret rätt, hon finner snart sitt land.

Om konungar haa lust uthaf sin vilja reena
Sigh sins emellan här rätt tienligen föreena,
Då måste Handen fluxt affatta dhet mandat,
Som här til skickar sigh, sij så är hon ey last.

En Martis drotte grym, som dundrar och camperar,
Och medh ett hielte-mod sin fiend attraperar,
Bekiänner med sin, munn hans Hand så frisk och skön
Dhen piskar karlen brafft och taar derför sin löön.

Om man skal sluta fred, så måste Handen laga,
At alt contract och taal må fursten väl behaga,
At han uthaff ett ord ey reetas til förtreet.
En Hand som lärt sin konst, sij hon alt detta veet.

Alt hvad man bygger här och åter nederrijfver,
Så rinner, til dhen fors och heela verket drifver,
En sådan lijten Hand, på hvilkens flygand lopp
Upbygger tijdzens folck sin trefna, lycka, hopp.

Digitized by Google

All knytning, brähm och kraus, dher medh dhe unga segla,
Model af virkerie, dher i vårt folck sigh spegla,
Dhet knyplar en skiär hand. En thur, en skiön peruqe
Så fiätar Handen nätt alt efter verldens bruuk.

Nu långh, nu åter kort, nu tiok, nu åter tunner,
Nu med en stoor fontange, nu som en limpa runner,
Nu blå, nu guhl, nu svart, nu full medh silfver håår,
Som folcket hafva vil och Handen bäst förstår.

Dhet härligaste öhl ibland dhen tiocka luora,
Som plä heelt käkt och braa en bonde-hierna skuura,
Alt kosteligit vijn, canari, spanskt och renst,
Dhet silas, brygges, menga med Handens fiijt och tienst.

Dhen stoora verldens sool sin gång i timmar deelar,
Men see en lijten Hand ey uthi konsten feelar,
Hon smijder några hiul, en kiädia tämli lång,
Ett rätt behändigt värck, som härmar solens gång.

En liuf och skiön music af alla instrumenter
Upväcker hiertans frögd hoos dhen, som är intenter,
At Amphion sin tact så rör och harpan slår,
Sij dhenne vissa konst på Handens visheet står.

Hvem kan i denna flycht dhet aldraädlast stycke
Förgäta, som lell är dhet härligaste smycke,
I dhenne verlden här en reen typographie,
Dhess makan kan dn knafft medh dijna ögon sij.

Ett liudh kan hörae långt och åskan, när dhet dundrar,
Och då en fahrligh bomb sin fiend hastigt plundrar,
Dhe braaka tembli braa; men sij, här är en ting,
Som uthi största hast hörs heela verlden kring.

Bå' kunglige mandar och alla lärda böcker,
Uplägga Handens fiijt och så sin ähra öker.
Hon deelar alt straxt uth til en och annan ort,
Til öster, vester, söhr och nordens kalla porth.

Krut är ett sådant ting, som man kan inthet mista,
För rijket är en skam, när dhetta stofft plä brista,
Saltpetter, svafvel kohl bebländar nätt din Hand,
Försvarar seen medh fiijt all heder i all land.

Digitized by Google

Een flicka i hvars syn naturen haar afrijta
En liufligh Venus bild, en hals så hvijt som krijta,
Medh annan fägringz pråål hon skattas föga seen,
Om icke hennes Hand är reen som elphenben.

Nu fort, ehoo du är, iagh beder digh så gierna:
Skiöt väl din lilla Hand, som är en trogen tärna,
Var intet alt för snar, giör digh ey sielfver vijs,
Förachta ingen ting, så haar du loff och prijs.

Dhet finnes mången til, som Handen plä missbruka,
Til mutor och falsk vicht; Gudh nå' en sådan kruka.
Til slagzmål, perlament är mången mechta snar,
Och så uthi sitt raas en fahrlig enda taar.

Gudz ähra vidga uth, var trogen moth din konung,
Så haar tu din respect och stadig varand' boning.
Hielp och din nästa seen, om han är värd beröm,
Om dhen, som är heel falsk, var aldrigh nåntijd öm.

Var inthet som en part dhe sina högdt uplyffta,
Och medh en ilslugh Hand til detta måhlet syffta,
Emot sin villia reen, den kalla för en kaar,
Som föga har förstånd och intet frestat haar,

Som aldrigh uthi fält har vijst sigh kunna speela,
Bland jern och krut och lodh el' andra gåfvor deela.
Hvad är en politi, han föga såg ell' veeth,
Men kraffsa med sin Hand uthi en soppa feet.

Rätt som Æsopi tupp, den för en pärla väljer
Sigh heller lijtet gryn, och så sigh sielfvan qvällier,
Medh stoor inbillningz soot. Dhet tienar intet väl
At yfvas, när man haar så lijtet veet och skääl.

Doch lät en listigh Hand här skrifva, bladra, tala,
Thet kommer och dhen tijdh, hon sättes på dhet hala,
Enär hon får sin löhn. Jagh säger: giöm min ord,
Då haar du gunst hoos Gudh och fridh på denna jord.

Tantum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Den stora monarkens öfver Ægypten

konung Pharaos

namnkunnige rådsherres, patriarchens

JOSEPHS POLITIE,

i korta verser beskrifven

af

Daniel Achrelio.

På löf och örter små må man eij verser skrifva,
Dem tärer mask och kiöld, ja vädren pläga rijfva
Ett sådant slepprigt ting. Om du här skrifva vill
Så ta' varachtigt bladh och lägg förståndet till.

Tryckt i Åbo af Johan Winter, kongl. boktryckare,
åhr 1692.

Digitized by Google

Digitized by Google

Den högvällborne herre

herr **Carol Caspar Wrede**

grefve till Östanå etc.,

allas deras gunstige patron, som Gudz ähra, majestetens och rijketz trefnadt, jempte bokelige konsters fortgång främja och befordra, dediceras desse fåå rader.

Dedicatoria.

Ey behöfver iagh förfächta,
Ey vidlöfftigt migh uhrsächta,
At iagh nu så dristig är,
Ty man ögonskijnligt lärer
See hur dygden nährer, ährer
Den, all dygd sielf hafver kiär.

Dygden är en vattukälla
Och plä mäst hvar stund upvälla
Uthur lärdoms ådran reen,
Seen sin nytta vijda sänder
Til alt folck i verldens länder,
Gynnar således hvar och en.

Hvar och en, som af rent sinne
Älskar Gudh, sigh föör til minne
At vid denna polen klar,
Stå och stanna alla tanckar,
Och det är det fasta anckar,
Som hoos dygd sit näste baar.

Den har smaken af Gudz sinne,
Den bär dygden i sitt minne,
Den är vist en tienlig man,
Hvilken kungars rådh och vandel,
Städers tarf och folcketz handel
Fordra som en säker hand.

Gott exempel kan och röra,
Ja, en väl till sinnes föra,
Huru man här vandra skal,

Digitized by Google

At man eij sigh företager
Ded, som man til är för svager,
Då är man så frij för fall.

Ett bland andra kan iagh vijsa,
Den all verlden veet beprijsa:
Stora Joseph, Jacobs sohn.
Gud han vil ey sielfver glömma
Denna stora man berömma,
Som en spegel och förmohn.

För de alla, som vähl tiena
Och sitt fosterland städz läna
Starcka rådh och ehrbart modh,
At bestyra höga saker,
Til den ända alt bevaker,
Stadigt våga lijf och blodh.

Huru Joseph hafver kämpa,
Huru han har nederdämpa
Allan odygd, sorg och vee,
Sedan för sin troo och seder
Är upstigen til stoor heder,
Låta dessa bladen see,

Hvilka iagh nu öfversänder
Och them gifver den i händer,
Som vår Joseph skattar högt,
Och hans ädla vettskapz gåfvor
Vördar mehr än världens håfvor
Växer til och blijr föröckt.

Josephs lärdom, Josephs mijner
Än hvar dagh hoos alla skijner,
Som rätt föllja Josephs blygd.
Herrans höga ynnest, stoora
Kungars nåde ey förlora
Dhem, som älska tro och dygd.

Eders hög-greflige excellences

ödmiuke tienare

Daniel Achrelius.

Digitized by Google

Til den gode och benägne läsaren.

Sij, dhetta skrifvit är om Josephs dygder stoora
Och huru denna man har tient uthi sin tijd,
Sin Gudh, sin Pharao och aldrigh doch förloora
Sin heder, ähra, troo fast lyckan var oblijd.

Ach, vist var hon oblijd uthi de första dagar,
Enär hon växte upp, då fächta hon rätt svårt
Moot afvund, ondska, list; men Gudh, som alt väl lagar,
Han lindrar detta ook, som var så tungt och hårdt.

Des vandel måhlas här vår ungdom til en spegel,
At älska kyskheet reen, gudhfruchtigheet och troo.
Dhen som i all sin tijdh uphissar dessa seegel,
Dhen lärer medh beröm väl hinna til sin roo.

Nu som man detta värck har redeligen fatta,
Så vil iagh hoppas dhet, at och hvar dygdigh man
Han må mit sinne mehr än sielfva orden skatta.
En annan giör sin flijt, iagh giör och hvad iagh kan.

Jagh låter örnen högt moot sohlens änne flyga,
En häger af sin art han pröfvar storm och lungt,
En drake, mask och orm plä in i jorden smyga.
Säll den, som finner på dhen rätta medelpunct.

Digitized by Google

Til den omilde domaren.

Odygden bär sin frucht, hon sargar, hon förtryter,
Hon plä medh största flijt mäst tadla på dhet värck,
Som han ey stort förstår, hon brummar, fräser, ryter,
Af talet kännes snart den fleep, du detta märck.

En took vil ha beröm hoos alla dhess gelijker
Som medh ett liufligt snack sigh altijdh håller fahl;
Den ena paddan är i alt den andra lijker:
Stoor mun och lijte vett bär i ett slipprigt skaal.

Dhet må väl heeta skaal, ett fnas ell' något mehra,
En godh blijr styrd aff Gudh, en arger har sin art.
Hans onska, vrångheet, harm, plä man heel slätt verdera,
Ty denna usla svamp försvinner mechta snart.

Sägh doch, o Momus kiär, hvad plä digh dher til drifva,
Städz lasta mina ord, dem vrängia hijt och dijt?
Om du had något vett, så borde tigh först skrifva,
Seen sku du skattas högt och vördas medh stoor flijth.

Men effter du ey kan det komma så til väga,
Ty är det bästa greep du styrer väl din mun.
Stijg aldrig på den vicht, der du plä intet väga.
Ett qvintin, scrupel, lodh är mindre än ett pund.

Digitized by Google

Josephus politicus regius.

Sij, solen skijn så klar på högdens vijda fäste,
Och Æol är hehl tyst uthi sitt brusand näste,
Ty böhr migh och min tijdh här lijte ansa grant,
Och tahla det, som är bå' välment, rent och sant.

Det är ett ehrbart värck at skrifva vadh man tänecker,
Reen sanning har den krafft eij frucktar för dhe räncker,
Som lögnen spinna plä och daglig vijsar fram,
Des ändalyckt och löhn är idel spott och skam.

Gudz allravijsast rådh så see vij hoos dhe männer,
Dhem verldens heela vidd för deras vijsedom känner,
I salighetens book alt väll afrijtat står,
Hvad löhn, som var och en för dygd och odygd får.

Sij, denna booken lär hvad som är vandra vahrli
I tijdens korta längd, nu underlig, nu fahrli,
Dy är det bästa rådh at sökia rådh af dhen
Som näst den stoora Gudh blijr en god ledesven.

En Joseph, Jacobs son, den bästa som i verlden,
Näst Moses, Herrans man, eij skiötte stoort om flerden,
Sejani list och puss, Achitophel, ditt rådh
Eij tvungo menskian då at köpa verldens nådh.

O, nådh, föruthan nådh, o nådh, när mynte fölljer,
Det tienar många bäst och således öfverhöllier
All dårskapz lust och roo, ty den, som föga veet
Hvad Gud är, lagh och troo, den går då stinn och feet.

Gå fritt heel pöössig, groot, man seer dhet mehr än giärna,
Ty moot en sådan odd vill iagh rätt inthet spierna,
Som ä så svag och veek, så miserabel noog,
En Joseph seer iagh här gå på en annan boog.

Digitized by Google

En Joseph af förstånd, stoort vett och ädelt sinne,
Af högsta vijsdom, krafft, rent modh och kostli minne
Uthi en kropp så karsk dhe sammanstämma vähl,
Sij, sådan prydna har en dubbelt ädel siäl.

Man läås i gammal skald: Den då fick ädling heeta,
Af örter, diur, metall mån sigh en skiöld upleeta,
Nu med ett roligt kruus, nu mindre, åter stoor,
Alt ibland tijdens folck och denna kiättian groor.

O lystna, roolig nog, så lärer verlden gyckla
Så måste du ibland här tänckia, mysa, hyckla,
När den en ädling blijr, som aldrigh har förskylt,
Då blijr snart lijte stofft medh adelznampn förgylt.

Men här så fins en kar. den i sin skiöld och tanckar
Det rätta gyllenprijs just fäster vid sitt anckar,
Som stå beskrifven rätt uti dhe höga ordh,
Dem David altijdh seen har sungit ved sitt bordh.

Du alla himblars Gud, hvem vill du dock beskydda,
Hoo skall medh glädie boo i evighetens hydda?
Hoo skal upå ditt berg der fästa rätt sin foot,
Här och bland roligt snack undfly förtahl och hoot?

Jo, den, af hiertat häär reen sanning plä försvara,
Sij den, den är min man, den skal iagh och förvara.
Den intet åkrar af sin nästa been och huud,
Sij, sådant ädelt folck så älskar iagh, din Gudh.

Den altijdh talar sant och vill odygden lasta,
Uppå en sådan siäl så skal iagh stadigt kasta
Mitt gudoms öga här, ty iagh, som är så reen,
Eij något tahla kan förmummat färgat skeen.

Den som vist burit här i tijden in til grafven
En sådan hceligh sköld, en sådan herligh glafven,
Är Joseph, Jacobs son, på hvilkens politie
Man nu har roligh lust at något lijtet sij.

Maronis pentzel fijn Æneam nätt afmåhlar,
Des karska modh och fiijt, der af han och så präblar,
Så länge månans bild och under högdens pol
Heel vackert skijner der den mycket varma sool.

Digitized by Google

När Troja stod i brand måst han sig undandraga
Och till en annan ort sin koosa tienligt laga
Mot ödets starka lag, mot Pyrrhi svåra hoot
Emoot Ulyssis list fans då ey bättre boot.

Æneas skyndar sigh och börjar dådan segla
Bort med sin ädlast skatt, fick lust sigh offta spegla
Uthi det blijda haaf. Den liufva västan flecht
Behage honom väl, alt var då liufft och täckt.

Men sunnan blosser upp, och östanstormen mööter
Den kalla nordan ijs hans hehla flotta stööter
Mot klippor, reflar, sten, ja vädren fäcta fort
Och kasta hafvets våg till en och annan ort.

Trojanska hielten stoor, som måste farligt bada,
Medh tårar, sorg och qvijd besee den trefli skada
Bland hagel, liungeld, snöö uthi en liten stund
Nedlägz til större qvahl hans hieltar i sin blund.

Lell är han mehr än tyst och väntar ödets villja,
Som äntli i sin tijd sku honom tienligt skillia
Från detta tunga ook och sättia den i floor,
Som til sitt sinne var rätt adlig, dyr och stor.

Än brusar hafvet fort och mehr än gräsli rasar,
Sin gaffel lyffter då Neptun och Æol basar,
Hör upp i lufftens tält, blif der min herre godh,
Ty iagh allena råår uthöfver haaf och flod.

Strax stillas vädrens hoot, doch måst Æneas lijda
Än mehra mycket ondt sin rätta tid afbijda
Til des han slapp sitt qval, slapp Didos kärleekz band
Och hamna sedan rätt til sitt beskiärde land.

Du sköna Dido du, du had en ädel tancka,
Du månde i ditt bröst en hiertans kärleek sanka
Din önskan var och flijt, med din Æneas boo,
Och af en telning täck städz ha din lust och roo.

Alt detta slår dig felt. Æneas lät uphissa
Sitt lärfft, böd tigh god natt, drog bort och kunde gissa
At ved Europæ strand än fans en lijten ort,
Dijt åth medh sina män så skynda han sigh fort.

Digitized by Google

En Turnus börjar straxt sin brynnja tembli röra,
Vill och den nyia giäst uhr heela landet köra.
Han brukar all sin konst, han dundrar mehr än hårdt,
Nu tåla sådant folck föll honom nästan svårt.

Æneas, käck och gladh, betäncker sig och stannar,
Seen ropar Turnum uth och heela fältet baanar:
Är du så starck och styf, så drif migh hädan uth
Ell gif mig här en ort förutan tvång och pruth.

Men Turnus i sitt raas drog uth sin skarpa värja,
Medh hijsli blixt och gny, togh på förfärli svärja:
At solen skulle förr af högden tumla nidh,
Den fijna stiernechor begrafvas och ther vidh.

Ja Apenninі åås sku för uhr ställe föras
Och Tibers ström medh Nar uthöfver Alpes röras
Än han sku tåhla det at upå deras äng
Sku fästa nu sin fooţ; den nys ankomne dräng.

Æneas, tvärt emot, medh löije rohligt pockar
Och Turnum til en kamp på slätta fältet lockar.
Han kom, drogh uth sin pamp och efter vahalig seed
Svor, fnyste som en tiur, at bergen bäfva ved.

Det första hugg han högg brast af hans blancka klinga,
Det var en roligh dantz, då måste Turnus springa,
Han ropar fort om hielp, fick eij så snart, men seen
Så täncker han sig om, taar up en tembli steen,

Som knapt uthi vår tijd eij femton kunde röra
Den månde han geswint just emoth hiessan kiöra;
Æneas veek sin kropp och giord ett lijtet språng,
At stenen fick sin fart och trilla så sin gång.

Seen svänger han sigh om, frimodigt Turnum möter,
Sin långa hvassa spetz åth hiertat häfftigt stöter,
Då faller Turnus nedh med skriande och grååt:
Æneas, hielte stoor, ack, ack, mig nu förlåt.

Tänck på min gamla fahr, tänck på ditt ädla sinne
Hvars makan, som iagh sehr vij näpli mehra finne,
Sij detta feeta land, Lavinii dotter skiön
Med annat mehra gott blijr digh din segers lön.

Digitized by Google

Æneas, mild och blijd, han vil nu Turnum skona,
Mitt nöije har iagh fått min seger och min chrona,
Så sade han ved sigh men fick seen hastigt see
Pallantis bleka skrud, det giorde honom vee.

Ach Palla, Palla min, har Turnus digh doch mörda,
Så kan iagh inthet mehr mitt goda löffte vörda.
Han slogh sin glafven nedh, blef ifrigh, hård och styf
Och riste med sin dart up hela Tuni lijf.

Då segnar Turnus nehr, eij orkar mehra tala,
Hans tunga, skryt och hoot, nu vänder af at gala.
Æneas har beröm så länge natt och dag
Dhe skilia liust och mörckt alt efter verldens lag.

Så har nu hednaskald om desse männer skrifvi,
Och är i lärdas chor rätt högt bevörda blifvi,
Så högt som någon här har kunna stijga opp
Och fatta om all dygd jempt vissdom, högste hopp.

Det såg Augustus på, derför och lät befalla,
At denna sagans man sku ha beröm för alla,
Maronis nampn til prijs så lät han rijta aff
Hans afbild nätt och väbl, han sågh han var så braff

Emoot sitt fosterland. Ja, den som rätt vill dömma,
Och intet som ett nööt om verldzens handling drömma,
Den kan besanna dhet. Virgilij penna klaar
Från samma tijdh til nu, här eij sin maka har.

Men sij, nu är ey tijdh om desse gåfvor siunga,
Jagh vil nu skynda fort och vända om min tunga
Til Joseph vår igen: här vil man see dhen kar,
Jagh tror at verldzens vidd har svårt en sådan qvar.

Hvad är Æneæ värek mot Josephs vijsdom stoora?
Sij här så står en kar, den aldrig haar förlora
Sin ährbarheet, sin tro, sin stadigheet, sin nijt,
Dhet i Gudz egen book är täcknadt medh stor flijt.

Högt nampn har Ninus ärfft och Cyrus för dhe dundra,
En Alexander medh, som häfftigt kunde plundra,
Nedtrampa folck och land, kullbryta stad och muur
Och släpas all sin tijdh inunder regn och skuur.

Digitized by Google

Man veet, Gud välljer då dhe män, som men'skan tuchta
Enär han märker grant, at ingen mehr vill fruchta
Hans reena gudoms nådh, som allt lell har i väld,
Så näfser han det folck, så stelles denna såld

Den dhe ha rätt förtiänt, ty må här ingen klaga
Som boor på jordens kloot, at Gudh han vill dem aga,
Som straffet träffa bör, ty dhe med list och fund
Ha sankat uppå sigh ett fahrligt synda-pund.

Stor högfärd, blandat nätt med skrymteri och flärden,
Lögn, orät, sådant mehr förblinda heela verlden,
Ty är eij under verdt at straffet synes då
När uppå synd och last eij bättring föllia må.

Än högre nampn så har vår Joseph, man kan täncka,
At ingen odygz last kun' denna mannen säncka
Uthi sin dårskapz dyy; han stridde som det bör
Moot sinnenas passion som ganska få nu giör.

En dehl af hielte-art, dhe ha fast mehr än mycke
Tyranniseradt grofft, ty ha dhe och dhet smycke,
Den afbild och figur i verlden lembnat här
I hvilken synes nog, hvad varit thes begär.

Reen seger, den består eij i en frätand värja,
Ey uthi dheras skiöld, som hora, supa, svärja,
Den vördas för en kar, som stillar sin affect
När den vill jäsa högt, sij, det är Gudi teckt.

Häraf så slutas kan Ægypten var förderfva,
Dy ville herren Gud sin Joseph låtha ärfva
En dehl i detta land, på det hans villja seen
Sku ha sin vissa gång och inthet lijda meen.

Gudz sinnes klara liuus det väljer ingen mächtig,
Som går så stin och stålt, så hafvande och prächtig
För blinda verldens syn, men den, som dygdig blijr,
Uppå hans handling fijn Gudz öga stadigt sijr.

Ach, jämmer mehr än stoor, Ægypten kan eij vijsa
En man af det förstånd, den Pharao kan prijsa.
När Gud ett kungaland vill straffa för des brott,
Då finnes mången took, hvars råd är föga gott.

Digitized by Google

Alt flyter af den root, at flättian gierna fräter
Meriter, konst och dygd och medh sin tancka mäter
Den henne tiänar då, när hon en annan gång
Vill ha sin åsna fram, sij det är kättians sång.

Enär man grundar vähl, är ingen konst att byggia;
Der inga påhlar fins, der faller snart til ryggia
Det huus, som ä så svagt, är stält på haalan ijs,
Så laagar om sitt värck den, som är föga vijs.

Men Jacob, Isacs son, han månd sin Joseph tuchta,
Och lärde honom först sin herre Gud rätt fruchta,
Seen odygd, skam och last fly medh odygdigt solck
Och hålla sigh medh flijt til gott och sedigt folck.

När han så växte up och kunde åhren hinna,
Sin skäpna svåra hård så måst' han för sigh finna,
Han drömde om en natt at sool medh stiernor all
Dhe fägnas af hans dygd och bad' ett glädie skall.

Då vacknar Joseph up, var gladh, sin fahr hugsvalar
Och om sin underdröm i tystheet offta talar,
Der af och fadren sielf han fatta en godh tröst,
Men märck, des bröder all dhe ängzlas i sitt bröst.

Nu börja lyckans list vår Joseps dygder pröfva,
Sij, Gudi täckes så hans sinne tienligt öfva
Medh mootgångz stoora sorg, med allehanda nödh,
Som offta värre syns än som den bleeka dödh.

Hans bröder aldraförst begabba nu sin broder:
Du drömmare, kom hijt, du ä så stolt och goder,
Inför vår faders syn, vanvyrdar offta oss
Och är i din natur så rohligh, hård och foss,

Sij, nu har du din graf. Då tager heele hopen
Och sänka Joseph ned uthi den mörka gropen,
Der ormar, stapk och gifft, der döden är rätt när
Och Josephs stoora dröm i hastigheet förtär.

Så drömma dessa våp, men Ruben han vill frälsa
Sin bror, han sade så: Här är vår enda hälsa.
I täncka på ett nööth, en oxe, sådant mehr
Men Gudz allvijsa syn här på fast annat seer.

Digitized by Google

I täncka på ehr lust, ehr oförsonligh vrede.
Ach satans stygga gifft, ach onskans argheet leede!
Om I här dräpa nu en heel oskyldigh siäl,
Så lähr det aldrigh mehr i verlden gå ehr väl.

När Cain slog ihiäl sin enda broder kära,
Ach, huru mån hans siäl hans samvete förfära!
Guds stora macht och hoot, iagh kan nog vijsa det,
At mörda så sin broor, är Gudi mehr än ledt.

I samma timma kom, medh sina reesenärer
Dhe män, som dagh från dagh mäst heela verlden närer
Medh allehanda spijs, medh kläder, kryddor, vijn,
Alt för vår svaga kropp en tienlig medicin.

Då ändra dhe sitt rådh och detta påfund vällja:
Fort Joseph till de män för några fyrkar sällja.
Seen höllo dhe ett tahl, at nesra gubben grå,
Som för sin ålders åhr eij kunde stort förstå.

O list. Så växlas här det onda medh det goda,
Af den man gott förtieent så måste man förmoda
En sur betalning nog, otacksamheet och haat;
För redligheet och troo frambäres sådan maat.

Israel sörjer fort mehr än som man kan tänka,
Ty denna svåra sorg vil hiertat nedersäncka.
Til mörka dödzens diup, hans been uthtorkas här,
Stor suckan, skräm och qvijd hans blod och merg förtär.

Men Herrans hand och krafft sin Joseph vackert förer
In i Ægypti land och der det hjerta rörer
I hvilkens ädla kropp man än ett kostli gran
Af ehrbarheet och troo rätt oförmodligt fan.

Tänk huru Joseph stoodh, nu lijten och afklädder,
Beträngder meer än nog försmädat, skakat, hädder,
Alt måste nu hans nödh här tåhla, taga moot,
Den hårda lyckans vääf, des trug och svåra hoot.

Fast Potifar var godh, var hustrun lell en skökа,
Hon fick en träfli lust för Joseph dagli spööka
Medh mången tusend mijn, sin kärlighet eij spar.
Kom hijt, sad' hon, min siäl, bevijsa digh för kar.

Digitized by Google

Men Joseph blef förskräckt och heela huuset rymmer,
Der af blef hon så yr, så rasande, så grymmer,
Hon skrija som en gast: Ta fast den arga boof!
Hoo hax en sådan bock infördt uthi vårt hoof?

Ett träfli artigt hoff, der boçkar eij kon trijfvas,
Och om en killing täck bå stångas, stöötas, rijfvas.
Ett hoff heel makalöst, ett hoff af det berömb
Som om sin ährecrantz var nu så rädd och öhm.

Vår Joseph grijpes fort, eij tör han sigh uhrsächta
Och sin oskyldigheet medh många ord förfächta,
Han piskas, släpas bort, han smides uthi ståål.
Ack, orätt, hiertans vee, som Joseph åther tåhl!

En afbild reen och klaar lär Joseph äntli vara
Til Christum, verldens ljus, som uthstodh all den fahra
I sin bestämda tijdh, ty evigheetens nådh
Har alt beslutit så uthi sitt himbla rådh.

Dhe andeliga män, dhe drifva denna lära,
Den Gudh har sielf befalt at skatta, vörda, ähra,
Men iagh vil skynda fort til det som iag har tänckt,
At vijsa här en man, högh, läed och oförkränckt.

Hoo ha hafft större nampn än then, som alla prijsa,
Än den, som verdens cretz på dageligen vijsa?
Ja, jorden på sin rygg ha föga burit än
En större än han var ibland dhe vijsa män.

Enär han fängslad satt uthvijser han med löije
Sigh uptaa detta skempt med hiertans lust och nöije,
Han mente: Moot min dygd, emot min vijsdoms krafft
Har arghet, onskans suus, just all sin funder tafft.

Han satt uthi sin buur och himmelen afmäter
Medh sina stiernors lopp; eij dagh eij natt förgäter
Besee det skiöna värck. Han såg på ängiar, berg,
Hvad örter, djur och haf dhe ha för kostli ferg.

Han täncker vedh sigh sielf: Den bästa veetskaps kärna
Är känna Herren Gudh, beskåda städze giärna
Naturens heela pracht med hvad som härtil hör.
Den är den klokast vist, som det til sinnet för.

Digitized by Google

Han har sin största lust Gudz villia tienligt veeta
Der effter han medh flijt och tanckar mände leeta,
Hur Gudh en sätter up, straxt kastar åther neer.
På denna Herrans rätt han täncker, talar, seer.

Han har sin största lust, sin vijsdom dagli öka
Sin dygd, sin konst, sitt vett städz richta och försöka,
Hur effter dygdens lagh en sigh här ställa må
At man den arga verld kan stilla genom gå.

Ja, han har intet lärdt med argheet practicera,
Han jemnar denna konst til den och andra flera,
Som uthan rast och roo beflijta sig om ondt,
Ifrån ett sådant värk har Joseph Gudh förskont.

Nu vandra solen fort från öster och till vester
Uthi en temli tijdh, til des han åther giäster
De förra gamla rum, då klarna up en tijdh
At lyckan åther blef vår Joseph god och blijdh.

Gudh, som alt haar i våld, alt härskar, styr och råder,
Uthi en liuflig dröm kung Pharao bebåder
Hvad innan kortan tijdh sku skee uthi hans land,
Och hur Ægypten först sku' pressas af hans hand.

Men åther seen igen, så vil han honom hielpa,
Hans stora Gudoms nåd kan ingen mennskia stielpa;
Alt detta kunnigt blef uthi en syn, det merk:
I några nööth och ax afrijtas detta värck.

Mäst af en skiördand god, af boskap, qveck och feeta
Så måste kung och folck sin bästa föda leta
Dy är eij under värdt at Gudh med dessa två
Sin macht, sitt hoot, sin nådh så tienligt vijsa må.

När kungen vackna up, vill han sitt sinne lyda,
Han vårda ingenting hvad drömmen må betyda.
En sådan phantasie haar han nog offta sedt,
Bekymrar föga sigh om det var gott ell' ledt.

Han har alt sitt för sigh, til des han lär begrunda
At någon fahra svår Ægypten sku tilstunda.
Här köptes lag med guld, här såldes tienster uth
At folcket häråth log och glijste ved hvar knuth.

Digitized by Google

O, äländ' öfver alt, hvad är at meritera,
Hvad är at vijsa sigh ibland dhe andra fleera?
Medh troheet, konst och dygd, när alt förtrampas här,
Och så en svulten bröms den bästa must förtär.

En hednisk potentat Gudz anda äntli rörer,
At han sigh detta skick heel väl till sinnes förer,
Gudz anda manar nu: Förachta eij din dröm,
Emädan Herrans hand är om digh nu så öhm.

Då bäfva kungen sjelf, dhe vijsa sammankaller,
Afsäijer dem sin dröm och seen med flijt befaller
Betäncka denna saak, uthtyda den så vähl,
At af des skiäl och sluut sku' fägnas seen hans siäl.

Dhe gå till rådz med flijt, de täncka bäst de gitta
Och först ved drömmens bild en roblig soppa hitta.
De yfvas på sitt sätt, dhe gissa hijt och dijt,
Uthrätta fåfängt ting medh alt sitt skroop och flijt.

Imedlertijd så blef kung Pharao förvissa
At uthi boijor låg en man, som kunde gissa
Och finna på hans dröm, hvad den bebåda skall
Hans rijke och hans thron stoor ähra eller fall.

Så drages Joseph fram uthur sitt mörcka näste,
Up uhr sin tu åhrs graff der skänken en tijdh gäste,
Han fan i hast uppå Gudz hembligeste tahl
Och hvad beslutit var i evigheetens sahl.

Som Moses mechta klart med största flijt afrijtar
Som en rätt sanningz man, derom han sigh beflijtar,
At hvad Gudz anda rent om denne mannen sagt,
Det är antekna grant, ty derpå ligger macht.

Ja, derpå ligger macht för dem, som verlden denna
Medh stort förståndh och veet vill noga se och känna,
Hon kastar några up, hon trampar många nehr,
Hon kiusser mången man och åth des ofärd leer.

När Pharao fick see, hur Joseph stilla kommer
In för hans kungli stool, så karsk, så tyst, så frommer,
Då lyffter han sin syn, seer liufft på denna man
Men tviflar först om han hans dröm uthtyda kan.

Digitized by Google

Stig lijtet bättre hijt, du yngling, iagh vill veeta
Om du kan ödetz lag och sanning rätt uthleta,
Ty iagh har drömt en dröm, en syn den har jagh sedt,
Des afbild och figur har giordt mitt hierta ledt.

Migh tyckte at iagh stodh vedh Nilus flod och tänckte
På strömmens strijda fall; si, då sigh elfven sänckte
Och stanna i sitt lopp, men vältra lijkväll af
Sin sårland vågors bruus bort i det vilda haaf.

Uhr diupet stego fram siu oxar, temli feeta,
Jagh har eij större sedt, iagh tror om man vill leeta
Medh flijt i alla land; dhe gingo på en heedh
Och när dhe voro mätt' så lade dhe sig need

At hvila till en stund. Siu andra, små och magra
Dhe kröpo sedan fram och rusa på dhe fagra,
Dhe slijta dem i kraas, dhe svälja dem til topp.
Af denna hijsli slacht, så vacknade iagh opp.

Jagh önska medh all flijt, den saken rätt begrunda,
Men när iagh täncker mäst, då somna iagh och blunda
Och drömde strax igen, at på en stjelka svagh,
Fans siu rätt skiöna ax, der af så hugnas iagh.

Jagh kände dem medh lust, the voro träffli trinna,
Sij, kornen sprungo uth och börja flext at rinna,
Min hand den blef så full, iagh gladde migh här vid
At så stor ymnigheet nu växte i min tijd.

Seen sågh iagh lijtet mehr, det hängde på en buska
Siu ax af annan art; iagh gnugga dem och ruska,
Men ingen kiärna fant uthi des tunna skal,
Ty thet, der var, sågh ut som ett förtärand maal.

Troo fritt, dhe tärde fort dhe förra axen skiöna,
Som iagh med mitt förnufft skijnbarligit kun' röönna,
Lell svall eij deras kropp, var lijkt det tåtel-fröö
Som man om våren plä på svultna ängiar ströö.

Dhe hängde lijksom klint, heel tårra, lätta, slakna,
Af deras fasligheet så månde iagh upvakna.
Jagh bäfvar i mitt bröst, förandrar blodh och hyyn.
Hvad skall betyda dock en sådan sälsam syyn?

Digitized by Google

Dhen har iagh sagt föruth för dessa gambla vijsa,
Bland annat folck så plär Ægypten dem högt prijsa.
Jagh troor dhe ha sin konst vähl lärdt och annat mehr
Ty den gemene man på deras veetskap seer.

Men nu i detta mähl bå hijt och dijt dhe gissa.
Migh tycktes af dess tahl at dhe å heelt oviss.
Jagh kan och märcka det, at dheras kunskapz krafft,
Slår feelt i denna saak och plötslin nu geer tafft.

Nu du, eho du är, var redelig, var trogen,
Var en gödh sanningzman, var mooth migh redebogen,
Hoo veet at denna dröm blijr fahrligh, suur och stijff
Töör gälla rijkzens staat, ja folcketz godz och lijf.

"Du stora konung bold, sij du allena röörer
Så många armars krafft, du regementet föörer
Utböfver mycki folck, är doch en mena'skia kleen,
När döden blijr din giäst, då lijt til Gudh alleen.

Ty sielfva Herren Gudh har gifvit digh din spijra,
At detta myckna folck ditt nampn således fijra,
Det är alt Herrans värck som detta vijda land
Af sin grundlööse nådh haar gifvit i din hand.

Moot sådant är din plicht hans gudom altijdh vörda
Hans skuldrors starcka krafft dhe bära rijkzens börda.
Han växlar krijg medh fred, han seer på dygd och troo,
Han lagar at alt folck må tyst och säkert boo.

Han geer digh maat och must, han ricktar hela rijke,
Han är allena gudh, ty ingen fins hans lijke,
När han för landzens synd dess konung straffar här
Med nordan-bläst och mask han rijket snart förtäär.

Hvad nu är således drömt, det är mig kunnigt noga,
Två syner af en krafft haar Herren sammanfoga:
Uthi ditt vijda land sin mehr än feeta åhr
Dem må du bergia in, som iagh den saak förstår.

Snart föllja andra sin, dhe ha en större fahra,
Dhe lära härska vidt, kan skee dhe töra vara
En pest för alt ditt folck, en fahrligheet, en nödh,
Som plåga rijke ditt medh ängzlan, qvahl och dödh.

Digitized by Google

Nu fordras en god man, en man om du vill veeta
Den medh ett gudligt nijt kan straxt uthsee och leeta,
Alt effter goda rådh och lindra slijkt besvär.
Mitt svar det är nu alt, här har du ditt begiär.“

Då sade Pharao: I män, dem iagh plär åhra,
Af eder ett godt råd, så vill iagh nu begiära
I hören alla slätt, hvad för en fahra stoor
Oss förestår så brått och i sitt tysta boor.

Oss til ett träffli meen, oss til en gräsli fahra,
Dy bör man mycket väll och klokt betänckter vara,
At skydda alt vårt folck, försvare detta land,
Som medh ehr dygd och troo nu häfdes medh min hand.

Jagh tycker nu är tijdh at vi oss eij försumma,
Vij ackta ey den kock, som fetman plä afskumma
Och tråtza enckians saak, plä pressa folck och jord.
Och seen en complement frambära på vårt bordh.

Een from och nådigh kung sitt hierta altijdh vijser,
Enär hans lefnadz tijdh så klaart alt folck beprijser,
Att bonden har sitt huus, har kläder, dricka, maat,
Allenast att han sielf vill intet vara laat.

Een hård och svårer kung han må allt heeligt häda,
Han må tå folck och iord beskinna och afklåda,
Han har ey mehr deraf, så snart han döder blijr,
Alt folck medh största lust uppå hans grafsteen sijr.

Eij vill iagh höra dem som häfftigt pläga skrijka
At de aff andras svett må giöra sigh heel rijka,
Dhe tycka alt står vähl när bonden har sin plogh
Och borgaren sin arm, det är för båda nogh.

Bort, bort i allan tijd, dhe som således råda
Och ställa kung och folck i fattigdom och våda,
Bort, bort i allom tijd det svåra tyrannie,
At hvar och en mår väl det har iagh lust at sij.

Ty är ehrt största prijss dhe karar nu berömma,
Som rätt ha lärdt sin konst och aldrig sedan glömma
Sin eed, paroll och troo, dhe män så vill iagh see,
Som ha förstånd och veet och bästa råden gee.

Digitized by Google

Men annan fahrligh blixt, som många länder fräter,
Partie aff den natur, som Gudh och lagh förgäter,
Det skilien aldelz bort och skaffa mig en man,
Som rijket mitt och migh nu straxt undsättia kan.

"Vij ha uthi vår tijdh bå godt och ondt erfahri,
Nog synat af den list, som uthi verlden vari,
Man har på dygd och troo, man har på lijf och siäl
Ehr konung och vårt land tient redelig och vähl.

Vij tiena som oss böhr, vij veelom underhielpa
At ingen nödh och tvång skal rijket så kulstielpa,
Vår redligheet, vår nijt, vårt lijf redbogit är
Til det förnöija kan, o konung, ditt begiär.

Dhe, som här älska städz stoor kräsligheet och ähra
At dhe medh grufli praat almogen ska' förfära
Mäst för sin egen vinst, dem achta intet vij,
Gräshoppan är eij värd at lijknas moot ett bij.

Vij vela sökia up en man som kan alt detta,
Thet som är oss befalt medh största troo uthrätta,
En man af högt förstånd och den som har lärdt mehr
Ähn den sin fijna hy städz i en spegel seer."

Straxt svara kungen sielf: Iagh känner och mitt rijke,
Jagh veet at Joseph du har intet här din lijke.
Gudz anda medh digh är och evigheetens nådh
Har upfylt ditt förstånd med vijsheet, goda rådh.

Jagh seer uppå din syyn, du har ey lärt flatera
Medh världzligt hvissperij och annat sådant mehra,
Som fåfängheetens roo plä vörda mycki högt;
Sij, nedh för denna Baal har du din halz ey bögt.

Jagh är nu heel förnögd, iagh är nu mehr än glader,
Du skalt nu blifva qvar och heeta landzens fader,
Jagh gifver dig den macht, at effter ditt behag
Skal skicka sigh alt folck. Sij, detta är din lagh!

Allen' uthi min stohl der sitter iagh, den största,
I rijketz heela vidd den sidsta och den första,
Hvad öfrigt styras böhr igenom vijshetz hand,
Det är alt digh befalt i vårt Ægypti land.

Digitized by Google

När så beslutit var, då börja Joseph reesa
Kring om Ægypti land, ty det är een stoor neesa
För en politisk man ey veeta rijkzens art
Sampt folcketz seed och sätt; det lärde Joseph snart.

Dhet var och honom lätt den vichtigheet snart lära,
Ty den Gudz högra hand upsätter till den ähra,
Som dygden haar förtient, den achtar sigh så väl,
At ingen lasta kan hans veetskapz reena siäl.

At tahla stoora ordh, at gee förslagh och tänka
Hur man den fattig är må hastigt nedersänka,
Det var eij Josephs sätt, hans kunskap och hans flijt
Dhe ha ett annat måhl och bär om rijket nijt.

Så borde alla män, som konungarna sända,
Rätt see på landzens nödh, på folcketz stoora vånda,
Sigh ställa, laga vähl, så höres ingen brist,
Frögd, glädie öfver alt hvarandra famna vist.

Der många bockar gå, der gnages först af barcken,
Seen finnas föga gräås uppå den vijda marcken,
När matkar alt förtäär, då blijr alt ödelagt,
All landzens bästa skrodh, som vijsa män ha sagt.

Vist var Ægyptens präbl den tiden grofft handtera,
Ty rättar Joseph alt, han kunde något mehra
Än det gemena folck, som gingo i sitt suus,
Förderfvandes allting och höllo fahrli huus.

Nu växte ymnigt alt, skog, åkrar, ängiar, dahlar,
Uthi sin fetmas lust om högdens nåde tahlar.
Thet märckte Joseph straxt, ty sanckar han och först
Förrådh af bröd och must, den fattiga till tröst,

Alt i sin rätta tijdh, ty tijden fort tilstundar,
Gudz ögons klara liuus rätt ganska sällan blundar,
Nu brinner torka heet, alt regn försvinner slätt,
Den går nu mechta tohm, som förr var stinn och mätt.

All värma flyger bort och kiölden öfverijhlar
En hefftig Æol grym således jorden fijlar,
At lunden eij ha löf eij grödan något ax,
Alt smälter, lijk af eld förtäre det veka vax.

Digitized by Google

Alt, alt förtorkas fluxt, ty nöden svåra tränger,
Naturens ädla lag sin godhet slätt tilstänger
För all Ægypti land, ty här fans intet een,
Som vyrda Herrans röst meer än den hårda steen.

Ty lät och Herren Gudh sin grymheet gräsli runsa,
I lufftens vijda vidd hörs vädren häfftigt brunsa
Medh hisli storm och gnall afkläda Floræ skrudh,
At i Ægypten hörs skrän, sorg, stoort klage-liudh.

När Joseph märckte det och sågh dhe kinner våta,
Han sågh allmogens nödh, ty lät han straxt uplåta
Dhe många sädes-huus, gaf folcket miöhl och brödh,
At ingen svälta sku i denna hungers nödh.

Sij detta var en konst så heela rijket stärka.
Han samka medh stoor flijt den skatt, som man kund' märka,
En stoor och dyrbar skatt, som tiente kungen bäst,
När örligh, krigh och tvång sku tvinga rijket mäst.

Men detta har han eij till egen nytta samka,
Hans redligheet, hans eed, dhe ha' en annan tancka,
Ja den, som ährbar är och achtar ähran mehr
Än heela verldens gull, den mäst på dygden seer.

Ett gudeligt förstånd bör man hos Joseph skatta,
En vetskap af den art, som allting kunde fatta.
Ty treffz Ægypti land för denna Josephs flijt,
Som herran orters godz nu sankat har ock hijt.

Sool, måna, stiernor all, dhe ha stoor lust at glimma,
Lufft, hafvet, eld och jord heel roligt sammanstimma
Medh glädie, lust och roo, ja medh ett evigt modh,
Betacka Herren Gudh för Josephs vijsdom godh.

Med himmelskt högt förstånd har Gudh täckz sammanfoga
Een villia reen och klar, som achta eij så noga
Den skympf och neesa stoor. Alt hvad den arga värld
Inskänckte för hans dygd, dhet achta han för flärd.

Han hade kennat väl lärdt Potifar här dantza
Alt för sin hustrus list, om han ha vehlat antza
Den saak medh någon hämbd, men see, det ädla blodh
Moot denna stoora skympf förhärder ey hans modh.

Digitized by Google

Han hade kunnat väl sin bröders argheet lööna,
Om han ha varit sträng, men sij, han kunde rööna,
At bå för dheras nödh seen och Ægyptens rätt
Haar Gudh hans öde stält alt uppå detta sätt.

Han hade det föracht väl kunnat ihugkomma,
Som skiänken ha förtient, men han vil alt förglömma,
Hans höga sinnes dygd förachtar sådant pack,
Af hvilko rijken ha rätt föga last ell' tack.

Medh ett ord kortli sagt: Hans styrelse florera,
At man upå den tijdh eij kunde finna fleera
Ähn endast denna kar, som prydde detta stand,
Så klook minnister vist är kungens högra hand.

Då var en ädel tiidh i detta kungarijke,
At alt stodh träfli vähl, man hörde eij dess lijke.
Skiönt åckerbruuk, godh roo, skiön handel, kostligt alt,
En härligh bygnings ståår alt effter den gestalt,

Som Joseph rijta uth, skiön måhlning och än meera
Det eij en simpel syyn kan skatta och värdera,
Militien var starck, all lärdom högt tiltaar,
Af detta reena gull, kung, förstar, prijsat haar.

Eij tord en döling då, förgylter medh frantzoser
Taa höga saker an, eij tvingar sina rooser
En liuflig Venus puuk, ty Pharao han rår
Och vedh hans sijda nu den kyske Joseph står.

Man kan en politie vedh klara solen lijkna
Hon går så fijn och reen, hon plägar aldrigh blekua
Moot andra stiernors lius, ty alla, alla dhe,
Dhe nyttia soolens glantz, om man dem rätt skal see.

Nu som dhen starcka sool, röök, dimba, fucht fördrifver,
Och åther der emoot medh värman hälsa gifver
Åth alla verldens ting, rätt så, en ädel kung
Han häfdar rijke sitt, fast styrelsen är tung.

Hans nåde sträcker sigh til alla rijkzens länder,
Lijksom den fijna sool sin eld så vackert tänder,
Eij til at värma sigh, ty hon är elliest varm,
Men til at lyffta alt just medh sin nådes arm.

Digitized by Google

Ett kunge-rijke bör man billigt ock jämföra
Rätt vedh vår egen kropp, vårt hufvud, det bör rööra
Foot, armar, lemmar all, vår hierta, miälta, blodh
Dhe lyda godt förnufft, då blijr concenten godh.

Ett kunga-rijke kan på lijka sätt jämföras
Vedh kosteligit skepp; när uthaff styrman röres
Bå segel, sköte tyg, sielf styret som det böör,
Då väl sin vackra bååth han in i hamnen föör.

Det veste Joseph bäst. Hvar dag, hvar natt han täncker
Upvachta kungens tienst, han undanflyr all räncker,
Som lissmerij och skryt dhe offta vijste fram,
Han lät det löösa sööl gå bort med största skam.

På det kung Pharao sku ha beröm och heder,
Han sågh på dygd och troo, sin herre eij förleder
För någon sin gewinst, at stoppa in den pilt,
Som högförståndigt chor eij håller väl för gilt.

När Joseph reeste kring, omvårdnan sin att hålla,
Beställte han alt snart. Hvad månde detta vålla
At alt dhet gick så fort, stodh eij i femti åhr?
Orsaken var der til, at den, vid Joseph står,

Som hade gott förstånd. När barnen börja skrifva
Och vill sin svaga styhl vidt uppå papret drifva,
Då är det bästa rådh, at smijda lijte ståål,
Ty pennan, som är svag, måst göras något håål.

När tistel drufvor bär och nätzlan börjar vijsa
Gott hvete, korn och sädh, då bör man vist beprijsa
Den ört, som så i hast omväxlar sin natur.
Tänck lell at lillior små de ligga och på luur!

Ach Joseph, Joseph du, om alla rijken hade
Din maka tijdh til tijdh, iagh troor at hvar man sade:
Det landet och dhet folck haar timmeligen nådt
Stoor ähra, af alt godz den bästa skatten fådt!

Ty mycket, mycket är det, som en kar bör veeta
Af alla rijkzens art, stoor veetskap sammanleeta
Seen fatta gott beslunt, som ställa i sitt skick
Alt, alt rätt vähl; sij så i Josephs tijdh tilgick.

Digitized by Google

I unga, som nu snart sku höga saaker skiöta,
I, som vår Josephs dygd nu sökia at bemöta
Och efterföllia rätt, seen på dhe reglor små,
Hvar efter Joseph måst sin handling ställa må.

Om en civil betiänt Gudz ord för intet skattar,
Då straxt om denne man man denna tancken fattar:
At han är värre vist än ett oskiäligt ting.
O menniskia, betänck, giör dig eij sielf så ring!

Af Gudi har du här din lycka, lijf och beeder,
Hans underrijka nådh digh dageligen leeder
At rätt förstå den nådh, som dig förverfvad är
Uthaff hans enda sohn; här stannar ditt begär.

See väl på Josephs dygd, hans sinne, taal och tanckar,
Der haar du digh ett slätt, ett fast orörligt anckar,
Halt digh vedh denne man, doch lyd först Herrans ord,
Så går dig väl i hand på denna vrånga jord.

Och sedan du blijr dödh, så skal Gudh digh föräbra
Den rätta chronan vist, upsättia til den ähra,
Som Nero aldrig fick, som Midas och förgaat,
När han medh girigh hand reef i sitt gyllend faat.

Vill en civil betient förachta lagh och rätter
Och dageligen gå heel drucken, fräck och mätter
Uthaf dhe armas must, föröker änckians törst,
På det han synas må heel myndig, pössigh, störst,

Den är en sådan man, som torstigh sammansanckar
Alt thet otorstigt blijr, tro fritt, hoos dhen mäst vanckar
Nödh, sorg, älende, tvist, medh irringz fahrli suus.
Medh orätt fått ey står, eij trifves väl ett huus.

Hvar aff så hända plä at skyarna dhe skrija,
Land, städer, byjar, torp, bespotta, häda, tvija
En sådan girig man som låter ähran sin
Så blåsas hijt och dijt, för hvarjehanda vinn.

Men see på Josephs dygd, hur tienligt han alt laga,
Hvad giäl i laudet fans eij någon mehr som klaga,
Neij, alla medh en röst beprijsa Josephs troo,
In under hvars beskydd hvar man fick säker boo.

Digitized by Google

När en civil betient vill moot sin konung strijda,
Eij vörda hans mandat, män plä det vidrigt vrijda
Nu hiit, nu åther dijt, är liik en slipprigh åhl,
Den medh sitt haala skinn sigh söker många håhl,

Den kan man lijkna bäst vidh glaas, som fahrligt sårar
Den, derpå stijger hårdt, således städz bedårar
Sin nästa, men igen at läka samma sååår
Knafft nog så mycket gott han af sin argheet får.

Troo fritt at sådan är en man, som plägar skillja
Från redligheet sin färd och föllja seen sin villja,
At giöra hvad han vill och rabulera fort.
Af mången, mången vist är och den arten sport.

Ach, see på Josephs dygd, eij torde han sigh sättia
Up emoot Pharao, han skyr den arga flättia,
Han veste träfli vähl gemena mansens tarff,
Ty passar han eij på at skrymta medh nån larff.

Nu som den klara sool på himmelen spatzerar
Och medh ett härligt liuus sin stora pracht förmerar,
Då hon medh glimmand' eld uplyser högdens hvalf
Medh oförlikli präht nu heel, nu åther half.

Från solens medelpunct sigh fijna strimmor sträcka
Och altijdh medh sin längd kring heela lufften räcka,
Upvärma haaf och jord, uplysa stiernor all,
At alt som ymnar sigh må ha sitt glädie-skall.

Så lyste moot hvar man vår Josephs dygder många,
Reen vänligheet, reen troo uthi hans chrona prånga,
Ett stadigt sinnes taal medh nychter skick och mijn
Uthaf ett ehrbart mood hoos Joseph stadigt skijn.

En rätt civil betiänt kan bär en afbild taga
Och effter des figur sin handel skicklin laga,
Ty den med gott beröm sin dagar genom går,
Han högsta låford viat af Gudh och menskior får.

Om en civil betiänt vil nämpnas bland dhe andra
Som uthi verlden här berömbli ha' kringvandra
Medh ähra och förstånd, han måst för all ting fly
Den stygga högfärdz pest, den goda englar sky.

Digitized by Google

Sij denna odygd blijr en root till all den onska,
Som medh ansenlig flärd i verlden här plä grönska,
Ja mången finnes vist, som billar sigh det in,
At all hans vällfärd stå på ett högvärdigt sin.

Om man på Josephs dygd vill see, hur' liuf och blijder,
Hur ehrbahr, reen och from han vijser sigh all tijder,
Då lär man märka det, at slijk en stygger tarm
Har eij härbärgie fått i Josephs ädla barm.

Ja detta högfärdz soot fly alla potentater.
Den, som rätt högsint går han blijr och sielfver flater,
Han märker at hvar man, dhe skratta här åth mäst,
Af hvad stånd han då är, en lekman eller präst.

Vill en civil betient sitt sinne listigt dehla,
Till migh, till digh, till den, at han eij synes fehla,
Betiena hvar och en, han dårar alla slätt
Och giör sigh af sin list så stålt, så slätt, så mätt.

Den är en fahrlig kar, om hvilken man må säija:
At kungarijken all dhe måste denna värja,
En lismare, han blijr ett sådant fahrligt gifft,
Som har bå land och folck den största fahra stifft.

Men see på Josephs dygd, han kunde slugt tiltala
Sin arga bröder först, men seen vill han hugsvala
Dem medh sin gambla fahr, all neesa, skam och spott
Betalar han så gladt medh ähra och alt gott.

Moot falskheet en skarp syyl i alla verldens länder
Lär Joseph vara vist, fast om dhet dagli händer,
At denne spinnelväf han virckas mehr än nogh,
Doch vijnträä bär sin frucht, en orm trifz i sin skoog.

Fast mången finnes til som bokli konster lasta
Och hålla vedh fult glaas sin dageliga fasta,
Plä tadla på dhe män, som älska denna skatt,
Den Gudh haar strängt befalt hanteras dagh och natt.

Moot deras fleperij medh tomma orden kämpa,
Dhet är rätt föga åth dhet öfverdåd at dämpa,
Ty den, som olärd är och löper dristigt fram,
Plä stanna i sitt lopp med blygd och största skam.

Digitized by Google

All lärdom giör en klook, vältaligh, vijs och fredlig,
Se uppå Josephs dygd, hur alfvarsam och redligh
Han talar, geer besked, han fattar det förslag,
Som stälte kung och folck i bästa skick och lagh.

Hans veetskap var så stoor, at alla lärda bäfva
För Josephs vijsdom reen, dhe tahla, de uphäfva
Det stoora Josephs nampn, dhet låfva städze här;
Tänck, huru gott förstånd berömmet föllja plär.

Enkannerligen då, när konungarna söka
Dhe män, som lärdt den konst och låta andra spöka
Medh fåfängt skiämpt och fläs, ty rijksens tyngd eij röör
En qvist, dhen lijten bläst nu hijt, nu dijt kringföör.

Ja, Naëman var stoor, men Joseph är lell större,
För Noachs tijdh och flood eij sågh den verlden förre
En sådan tienligh man, en sådan stierna fijn,
Som knaft i denna tijdh i verlden mehra skijn.

Men annat lissmerie och sådan fåfäng flättia,
Det ympar dagh til dagh sin lust, sin nijt, sin kättia,
Besluter föga nogh, en stielk, som aldrig har
Sin blomma, löf och frucht, är intet mycket rar.

Dhet sågh kung Pharao, ty lät han sigh behaga,
At thet som Joseph nu instälte, rätta, laga,
Ty lefde han i fredh och somna sedan väl,
Gaf spijran åth sin Gudh, gaf cronan och sin siäl.

Hoo lärde Pharao, en hedning tiock och dummer,
En som i mörkret satt, väl krusad, men doch stummer,
Straxt finna Herrans nådh, at han och saligh blijr
Och nu bland helgon all Gudz härligheet städz sijr?

Dhet giorde Josephs dygd, alt dhet, som han först lärde
Af patriarcher tre, dhet hölt han i stoort värde,
Förkunna Pharao om Christo, medh stoor nijt,
At han til Christi nådh skull lijta medh all flijt.

Han vänta sielfver och här på och sigh hugsvalar
Och om sin tijdh och dödh för sijna bröder talar,
Befaller dem med flijt at föra sijna been
Medh sigh til Canans land, dem der begrafva seen.

Digitized by Google

Hvad tänckte denna man då han vill dhet besinna,
Eij annat, som iagh troor, sin roo och glädie finna
I rätta Canans land, i saligheetens roo
Der han i evigheet medh härligheet sku boo.

Han geer då digh och migh en tröst och heligh lära,
At du för dödens hoot skal aldrigh digh förfära,
Ty döden är en sömn, ja, döden är ett sluth
För den, som kom här in, han måst och hädan uth.

Hvart då? Til evig frögd, om du haar tienligt skåda
Din verld med Joseph vår, medh tålamod den våda
Försökt, som tijdens list opdichtar dagh från dagh,
At tvinga digh och migh, det ä des sätt och lagh.

Med händer klappe nu alt folck och härligt speelar,
Vår Gudh medh gladan röst, hoos hvilcken inthet fehlar.
Den största verldens kung uthvälljer här en dehl,
Den man, hoos hvilcken eij fins vanck ell nogot fehl.

Den Gudh, som fahrer up medh klar basun och glädie,
Sij den, den klena iord den ähran och tilstädie,
Han sitter på sin stool, församblar land och folck
Och blijr för Josephs dygd den aldravijsast tolck.

Rätt helig är din vägh, du stora Gudh och herre
Din krafft och majestet bevördat stort och smärre,
Du är allena den, som rätta under giör
Och soolens stora kropp på sina vägar för.

Ja, du allena blijr den alt folck har förlossa,
Hoo finnes, som moot digh törs mehr medh orden tråtza,
Du är och blifver vist för Jacobs huus ett slott,
För Josephs äfven så som David hafver spått.

Om hvar och en statist, som lefva ha för detta,
Har kunnat med förstånd sin saker så förrätta,
Som Joseph giorde städz, eij hördes någon låth,
Eij hördes någon suck eij folcketz klagegråth.

See på historiskt akt, hur' som en ädel penna
I allan verldens tijdh har tecknat saken denna.
Hon skiljer nätt och grant den liufva balsams lucht,
Ifrån all stinckand' röök, som gier en fahrli fucht.

Digitized by Google

Det är en skilnad stoor emellan dem som skryta
Och lijk ett leijon grymt här duudra, skräppa ryta
En slätt inbilningz soot, den man åthskillja vill
Ifrån ett högt förstånd, som intet hör här till.

En klook är lagom tyst, plä altijdh tahla lijte,
Ty han har satt ett låås för munnen sin medh vijte,
At om hans tunga snål förgriper sigh medh last,
Då ä hans dygdepråhl förderfvat uthi hast.

At simma ved sin ström är vist den bästa gåfva,
Den man är ähra värd, den bör man dagli låfva,
Som är så tryg och tyst och seer på ändens fall,
Exempel mehr än nogh digh detta lära skall.

Nu blifver dagen all, den mörka natt tilstundar,
Min trötta ögon snart så småningom inblundar
Ty sluter iagh min vers. som vällment skrifvin är,
Dem till en ödmiuk tienst, som Joseph holler kär.

Der af vij hafva hördt hvad Joseph har uthrätta,
Med nåde af Gudz krafft. Ack sij, ack sij, alt detta
En spegel är och blijr för sinnen af gott salt,
Som artas till den tienst. Mitt tahl det är nu alt.

Tantum.

Digitized by Google

Digitized by Google

MORALIA

eller

NÅGRA KORTA REGLER,

hvar efter alla rättsinnige jämväl till dygd och ährbarhet artade ädlingar, som nu upväxa til Gudz ähra, kongl. maij:tz tienst och fäderneslandetz nytta, sitt lefverne kunna styra (om dem så behagar).

Aspice latrinas, nitido quas lumine Titan
Lustrat et in tenebris non latuisse sinit;
Talis is est, quisquis, nulla laudabilis arte,
Patricia, tantum nobilitate tumet.

En ädling utan dygd kan ej med skääl förvärfva
Ett tienligt adels nampn; ty tookheet kan förderfva
Hvad som hans ädla fahr med klookheet har upbygt.
Förtrampa faders dygd, är icke detta stygt?

Men åter tvert emoot at kunna väl uplyffta
Sin ädla faders nampn, der på så bör den syfffa,
Som tienligen här vil rätt skattas för en kar;
Den således lefver här, det bästa loford har.

Tryckt i Åbo af Johan Winter, kongl. boktryckiare.

Digitized by Google

PERILLUSTRIBUS AC GENEROSIS

DOMINIS

ADOLESCENTIBUS

Atque

JUVENIBUS,

Qui

Mihi

Vel conjuncti fuere amicitia,

Vel inspectioni candidæ paruerunt,

Vel collegia tam publica quam privata

Studiose frequentarunt,

Quique

Propter virtutes inclaruerunt,

Propter eruditionem et diligentiam sunt notissimi,

Propter amorem plus quam sincerum

In DEUM

In Regem

In Patriam

Manent et manebunt

memorabiles,

Hoc

Qvalecunque Schediasma

Sacrum Esto!

Digitized by Google

Dedicatio.

Hoo min lära eij förachtar,
Utan den rätt väl betraktar,
Lär full veta något meer,
Än en pilt, som städz brafverar,
Vackert af och an spatzerar
Och sigh i en spegel seer.

Rasa, fräsa, brusa, dundra
Och sin nästa slachta, plundra,
Är en pläga, som iagh mins.
At dess makan uthi verden
Månd med ovett, list och fiärden,
Som iagh troor, eij gerna fins.

Neij, kung Carol han vil hafva
Eij de män, som dagli trafva
Uthi lusta, högfärdz plagg.
Ryta, spela, dubbla dricka,
Tömma bolkar uth til pricka,
Det är vist gemenast slagg.

Brömsen plä väl roligt snurra
Och omkring i lufften hurra,
Är lijkväl en matk så ring'.
Många brömsar plä man finna,
Som af ovet roligt spinna
Sigh en drächt af ingen ting.

Stoora saker bör den veeta,
Endast vijsedom efterleta,
Hvilken lijk en stierna fijn
Lasters dimba bör fördrijfva
Och medh sina sinnen klifva
Dijt, som evigheeten skijn.

Ädla dygd, du måste zijra,
Alla män, som man skall fijra,
Elliest är det slätt bevänt.

Digitized by Google

Gambla Giöthar plä oss lära,
Hur man måst de sinnen ähra,
Som här dygden städze tient.

Kän dig sielff, iagh råder detta,
Af dhe ofall lätt digh rätta,
Stackar den, som det eij lärt.
Satan han är så behändigh,
Listigh, illslugh och enbändigh,
Alt ondt pack är honom kärt.

Fly hans snara, iagh digh beder,
Då skeer dig den största heder,
När du älskar Gudh och kung.
Du måst och din nästa ähra,
Lät olyckan eij förfära
Digh, fast om hon tyckes tung.

Gudh han rijsar, aldrig stielper,
Uthur stofftet offta hielper
En from och förtrychter siäl.
Om du dig til dygder håller
Och eij sielff din ofärd våller,
Då lär du och trijfvas väl.

Vackra gåssar, lät ehr höra,
At I kunnen altijdh föra
Edert taal som ädla män.
At alt folk må eder prijsa,
Och för verlden klarligt vijsa,
At man karar finner än.

Eder iagh nu dedicerar
Och tienstskyldigst offererar
Desse korta pappers bladh.
Vil förmoda at I laga
Det dhe måtte er behaga,
Sij, då blifver iagh och gladh.

Valere a vestro

Daniele Achrelio.

Digitized by Google

Den första reglan.

Argument.

At du den stoora Gudh här stadigt vörda skalt
Det har en evigh lagh alfvarligen befalt.
Förachtar du hans ord, så finner han digh då,
När du som aldraminst din ofärd täncker på.
In Deo solo lætandum.

Uthtydning.

Tänck doch hur' en magnet til polen klar sigh vänder,
Men menniskan sin suck till högden sällan sänder,
Der är lijkväl den safft, som mättar siälen så,
At man i värdens vidd eij makan finna må.

Hvadh är då större lust, som jorden månde bära
Sampt alt, det haff och lufft så tienligen kan nära,
Än känna stadigt den, som allting skapat väl,
I hvilken nöije sitt städz finner och vår siäl.

När högheet tumlar kull, när rikedom försvinner,
Man hoos den stora Gudh bå' nådh och ynnest finner;
När siukdom, ålder nödh har aldels brutit af
Vår starckhet, skönhet, pracht, blijr Han vår fasta staf.

När alt försvinner platt, bå' herregunst och ähra,
Blijr Gudh allena qvar, som hafver digh beskära'
En evigh härligheet, en prydna mehr än fijn,
Hvars glantz, hvars lius och eld fast mer än solen skijn.

Lät verlden svärma fort, lät lögn medh list och kättia,
Lät afvundztungan snart sitt ståål på stenen hvättia,
Hålt digh städz vedh din Gudh, din skapare och faar,
Troo fritt, han om digh meer än vakand' öga haar.

Alt godt har Gudh digh giordt, har skapat til den ända
Bå' himmel, lufft och iord, och sedan värdes sända
Sin son, som skulle döö för all vår brist och feel,
På det vij måtte nå hans himmels arfve-deel

Digitized by Google

Han dölier våra brott, han vil oss altijdh skona,
Fast man i synd är född, lell hafver alt försona,
Hans sons uthgutna blod, hans pijna, ångest, nöd,
Haar lindrat vårt besvär, Gudz lag, den svåra död.

Än var eij alt beställt, sin anda han dig sände,
Iagh troor en fahr sin son, eij än så tienligt kände,
Som Herren Zebaoth, han älskar oss hvar dagh
Och således för vår skuld uthgifvit nådh och lagh.

En lagh, som dundrar hårdt, at du dig sielff må känna,
En lagh, om du moot den för häfftigt börjar spänna
Med hoot, med arghetz tort, är nog snart med dig giort,
Aff dhe exempel mång, man och den fahran sport.

När Datan bleff för stålt och Coran böria träta,
Ach hur' eländigt då dem jorden mon upfräta.
Den rijka mannen och, om hvilken Lucas skref,
Hvad för ett farligt speel medh honom satan dref.

Neij, du skalt stilla dig, och så till fota falla,
Och Jesu Christi nådh, med andacht rätt åkalla,
Och det medh stadig troo, seen är du viss der på
At du fast sällr' är, än Crœsus vara må.

De helga englar all, har Gudh och så förähra,
Som skola stadigt oss på sina händer bära,
At vij vår klena kropp, vårt hufvud, armar, been
Ey stöta uthi hast emoot en farlig steen.

För vår skuld lysa måst sool, måna, stiernor alla,
At högden geer oss regn i tijdh, mon Gudh befalla,
At jorden ymnigt bär frucht, diur, och hafvet fisk,
Det har den store Gudh beskärat til vår disk.

Uthur de diupa berg gull, sölff och koppar tages,
Der aff nödtorfftigt ting til alla tarfver lages,
Ja, til en ährbar skrud, så växa perlor mång,
Demant, rubiin, turcos, men ey til högfärdz prång.

Ett lijtet fåår geer ull, gott lijn fins och på jorden,
Som skyla ska' vår blygd, så lyda första orden,
Som Adam höra fick aff Herrans mun så blijdh,
Men achtas intet meer, i denna älendz tijdh.

Digitized by Google

Dy denna verldens folck, de äre nu så blinda,
Jagh veeth ey i hvad larff de plä sin kroppar linda,
Krus, knyttning, svart och rödt, betäcker nu alt slätt,
Ja lustan fodrar det, man måste gå så nätt.

Hoo hinner räckna alt det goda, Gudh oss unnar,
Lär du aff detta taal, at du dig eij försummar,
At tacka herren Gudh för mootgång, för alt godt,
Ty den, som trampas här, har där sin bästa lott.

Sij, hagel, ijs och snöö, sij, hur de stoora hvalar
I hafvet vältra sigh; sij, huru skog och dalar
Dhe lofva Herrans nampn, ja Tabors höga spetz
Medh Hermons liufva dagg sigh frögda sammaledz.

Skal du då vara tyst? Ach neij, du måste bära
Dit offer för din Gudh och alla dagar ähra
Hans höga majestet, som styrer kongars rådh,
Uthaf hvars milda hand vij finna tröst och nådh.

Ja, Gudh han lofvar vist at den, hans högheet vördar,
Från honom han och straxt all synders last affbördar,
Den laddar å sigh sielff och taar den på sin rygg.
Tänck huru Herrans nåd gör dig bå' glad och trygg.

Den andra reglan.

Argument.

Alt förstånd bör den man lofva,
Som har nådt den ädla gåfva,
At han kan rätt känna sigh.
Här uthinnan mycket speelar,
Gudh nå' den, den konsten feelar,
Den går vidt från dygdens stijgh.

Ty den sigh ey sielfver känner,
Achtar hvarken Gudh ell' venner,
Yfves af sitt oförståndh.

Digitized by Google

Sådant måste den förachta
Som vil vandra tyst och sachta,
Denna korta lefnadz gång.

Nosce te ipsum.

Uthtydning.

At känna sigh är bäst, dy fara de rätt villa,
Som sigh medh skryt och skroop så gräsligen inbilla
At vara meer än stoor, och är lell ringa nog,
Doch svampen växer och ibland den stora skog.

När du på sådant sätt, som iagh nys månde tala,
Lärt känna Herren Gudh, då kan du digh hugsvala
Aff evighetens rådh och lämpa seen din stigh
Til alt det, som är gott; då lär du känna digh.

Tänck på ditt eländz-fröö, en sädh så snödh, äländigh,
Den doch naturen sielff så snäller och behändigh
Formerar til en bildh, så skiön och sinnerijk,
Som uppå iordens cretz har ingen ting sigh lijk.

Enär som alla diur de krypa och gåå luta,
Mån Gudh i menniskian fast andra tanckar skiuta,
Hon lyffter up sin syyn up til den clara högd,
Der hon och finner strax sin Gudh och hiertans frögd.

Uthi vår lilla kropp vij stora skattar finna:
Förståndh, en villja reen, hoo kan alt det besinna,
Som i vårt segervärck sigh rörer af och an,
Det underbara alt man eij beskrifva kan.

Vårt hufvud är upfylt med moos, så hvijt som krita,
I hvilket tunna stofft naturen har afrijta
All veetskap, alt förstånd, at skilja ondt från godt.
In summa: I den deegh, så fins vår besta lått.

Uthi vårt lilla bröst så finnes och en lunga,
At du Gudh lofva kan och prijsa medh din tunga,
Det gör hon med sin flecht och det så träfligh väl
At vedh dess melodie sigh fägna kropp och siäl.

Digitized by Google

Ett hierta, mielta, mergh har Gudh dig och förära,
Een lefver, maga, kött och been som skola bära
Den stora bygningz ståt, men har och lagt der til
En lagh, at du eij får meer yfvas än Gudh vill.

Mitt sinne var nu tyst begyn eij åter tala
Hvad den olärda hoop plä' meer än ymnigt gala,
Ja, den som föga veet, han braskar aldramäst,
Han sparckar, fnys och fräås, lijk en istadig häst.

Vår ögon see all ting, vår öron plä och höra
All liuff och skiön music, vår känsel plä och röra
Alt det som kitzla plä des hinnor fin och spaak,
Vår näsa taar all lucht, vår tunga all tingz smaak.

Nu tänck at detta fnaas kan snarligen försvinna.
När menskian hon är dödh, så plä man sällan finna
En hamn af denna pracht, men dygden, skär och reen
Fast mer än solens glantz, så glimmar hon först seen.

Betänck hur' mången fins, som efter tienster löper,
Ell' den för billigt prijs så vackert åt sigh köper,
Vid många, många stånd man detta daglig seer,
Det alt vårdt sinne snart den efftertanckan geer.

Vid alla handtvärckz skrå, så får man höra detta,
At ingen släppes til sitt handtvärck at förrätta,
För än han har framvist ett mästerstycke klart,
Som är heel tienligt giordt, subtiligt, nätt och rart.

Men mången stoppar sigh, fast om han är ovärdig,
O, at den stora lagh, den stode altijdh färdig,
Som nys en konung giort; iagh troor man måste sij,
At brömsar stiäla bort all honing från sitt bij.

Mitt rådh är: Kän digh sielff. Troo fritt at det bäst tienar
För den, sin trogna flijt til rijkzens välfärd länar,
Reen ährbarheet och dygd beprijsa städz den man,
Som känner sielff sigh först, seen andra rätta kan.

Digitized by Google

Den tredie reglan.

Argument.

Dygderna bindas ihop med länkiar af gyllenne smycken,
Sällast är då det bröst, som zijres af desse här stycken.
Virtutes ordine cole.

Uthtydning.

Ach dygd, du är lijkväl den bästa skatt och gåfva,
Du är allena värd at alla digh må låfva,
Du är ett himmelskt fröö, du är Gudz dotter vist,
Du veet af intet argt, eij lissmerij, eij list.

Vähl den, som kyssa får din sockersööta kinner,
Vähl den, uthi dit sköött ett liufligt famtagh finner,
Vähl den, som sofva får uppå din reena arm,
Vähl den, du älskar städz, den veet af ingen harm.

Jagh dristar migh eij til digh medh din färgor måla,
Din glantz och stoora ståått plä mehr än solen pråla,
Alt högt och reent förnufft, det pryder dygden meer,
Än som det snöda alt, som jorden från sigh geer.

Troo fritt det jordiskt är, det älskar väl sin blöija,
Men du, som himmelsk är, du kan lell bäst förnöija
Oss meer än som en säck, af gull rätt stinn och feet.
Säll den, i digh alleen har sin förnöijligheet.

Intelligentia et ars. Konst at discurera och tala

Du lärer medh förståndh all hemligheet uthleeta,
Du gifver oss förslagh, hur vij sku artigt veeta
All sakers art och grund och sedan på alt sätt
Uthföra vår discurs bå artigt, väl och rätt.

Prudentia. Försichtigheet.

Ja, du allena kan förnufftet således röra,
At det om stoore ting plä nyttigt alt framföra.
Hvad ifrån Adams tijd är skedt till denna stund,
Det vijsar du så klart utaff sin rätta grund.

Digitized by Google

Hvad ock på jordens kloot passerar alla dagar,
Af alt en kärna fijn du vackert åth oss lagar.
När bonden talar om sin oxe, plog och vält,
Då har du, ädla dygd, för oss fast annat stält.

Scientia. Alla sakers vetskap.

Först heela verldens vidd med sool och stjernor andra,
Som tienligt i sin cretz på fästet omkring vandra,
Åthskilja dagh och natt, affmäta tijdh och åhr,
På den omskifftningz grund naturen bygder står.

Till lufftens höga tält, damb, dimba, städz upföres,
Och der af lindrigh storm så vackert sammanröres,
Seen vandlas det till snöö, regn, hagel, annat meer,
Som jordens svåra törst en tienligh svalka geer.

I jordens buuk och qvedh der finnes nogh metaller,
Lijk som i haffzens diup bå pärlor och coraller,
Trää, örter, alla diur, som du med ögon seer,
En söött och kostlig spijs förnufftet altijdh geer.

Sapientia. Vijssdomen.

Än stannar man eij här, eij finnes än god lijsa,
Vårt sinne klifver up, der Gudh oss täckes vijsa
En annan boning klar, der vij vårt nöije få,
När vij från tijdens baan til evigheten gå.

Virtutes morales eller de dygder, som våra seder och sinnen skola pryda och styra.

Anmärck så länge du i verlden här ska lefva,
At du i fåfäng prijs eij dageligh må svåfva,
Så finnes alster nogh, dem man betänckia må,
De lijka såsom bladh kring dygdens hierta stå.

Fortitudo. Manhafftigheet.

Vår dygd oss stadigt lär, at kämpa, strijda, fächta,
At dundra som en man, affbryta spetz och skächta,
För argheet, onskans gifft, som uthan taal och mått
Bestorma immerfort den ädla dygdens slått.

Digitized by Google

Temperantia. Nychterheet.

Seen lärer dygden och fly horerij och kättia,
Och achta kroppen städz för fyllerij och lättia,
Och lefva måtteligh, heel nychter, tyst och väl,
Det är en medicin för kroppen och din siäl.

Liberalitas. Frijkostigheet.

Eij lefva alt för knafft plä dygden och så lära,
Säll den i rättan tijd sin gåfva kan frambära.
När dygden möter dygd, när alt sitt nöije får,
Då och all verldzens folck sin nyttigheet förstår.

Magnificentia. Kungli-Ehrbarheet.

Har Gudh digh högt upsatt, hantera folck och länder,
Lät see, du är eij knapp at knyta pung och händer.
Det är din högheetz zijr, upbyggia kyrkior, slott,
Kring heela rijkets vidd bevijsa folcket gott.

Modestia. Sedigheet.

At lefva rätt modest i alt man företager,
Det är den största konst. När man sigh såledz lager,
Så at man täckas må bå högh och lägre folck,
En tylper räcknas bör ibland canalie solck.

Magnanimitas. Ädelmodigheet.

Vil Gud dig hielpa upp, lät see at du är ömmer
Om ähra och respect, ty mången hastigt dömmer,
Hur som du bär dig åth i later, taal och svar,
Ställ digh städz ehrbart väl, at du sielff prijsen har.

Mansvetudo. Fromheet.

Eij finnes någon ting, som kan en så förderfva
Som vrede, harm och nit. Den man kan aldrig värfva
Sigh något ädelt nampn, som altijdh arger gåår,
Och med sitt hoot och gifft sin nästa snart förrår.

Böy onskans spetz, iagh beer, du kan tigh offta kasta
Uthi den största nödh, enär du börjar hasta,
Släck uth det phantasi, din arga ifvers flam,
Som mången skadat har och kommit uppå skam.

Digitized by Google

Justitia. Rättfärdigheet.

Var altiidh from och godh, rättrådig i din vandel,
Besvijk eij någon man uthi contract och handel,
Skall du och deela uth bland folcket lagh och rätt,
Så laga at din vicht beprijsa alla slätt.

Ty den, som mutor taar, han plä med list förtrycka
En godh rättfärdig saak, seen skrattar åth sin lycka,
At han behändigt kan alt släpa till sin gårdh;
Om rättens rätta krafft har han rätt föga vårdh.

Medh ärligheet och dygd så hålt digh städtz vidh lagen,
Och achta at du eij blijr derifrån bedragen,
Ty den som Gudh, all dygd, och rättvijst älska kan,
God domare han är och blijr en samvetz man.

Comitas. Vänligheet.

Var vänligh moot hvar man, det är eij åth at ryta
Och medh höghmodigh ord för bäfvand' bönder skryta,
Demödigheeten är en dygd som har beröm,
Lär det nu denna gång och så den läxan göm.

Taciturnitas. Tystlåtigheet.

At tijga är full bäst uthi dhe onda tijder,
Men om Gudz ähra meen och dygden motgång lijder,
Om lögn med lijst och flärd dhe öfverhanden ta,
Så var eij alt för tyst, men halt dig käck och bra.

Om Luther hade då eij mehra velat tala,
När Leo mångla uth och börja härligt gala,
At all hans aflatz breff sku lindra menskans brist,
Och genom mynt och vicht få saligheeten vist.

Då hade Herrans ordh snart varit underkufva,
Det var ett tookot veet, en släng af evigh snufva
At troo en sådan lögn. Tack ha, o Luther godh,
Ditt taal har gett alt fålck bå saligheet och modh.

Veritas. Sanfärdigheet.

At tala sant är bäst, fast alla det eij tåla,
En sådan falskhets art den måste du eij våla.

Digitized by Google

Troo fritt en evigh Gudh, som alt bå seer och höör,
Han märcker alt hvad du här talar, täncker, giör.

Om saken intet är af vicht, må du flatera,
Men laga lijkväl så, at du eij med dhe flera
Natursens ädla lagh uthsläcker i dit bröst,
En annan skadan taar, om digh hörs skamlig röst.

Troo fritt at den, hvar man sin lofven ymnigt länar,
Och medh en räfve-svantz nu den, nu den betienar,
Den är en sådan man som ingen skatta lär,
Hans lögn och lismerie hans sinne och förtär.

Om du nedtrampa vill den meer än ädla sanning,
Då lär du mycket kort få boo uthi din boning,
Den stora Herren Gudh lär eij bedraga sigh.
Lydh rådh och städze blij vedh reena sanningz stijgh.

Urbanitas. Skämtachtigheet.

At skämpta tienar och medh höfligheet och ähra,
Allenast at det skeer i tijdh, det må du lära,
En plumper bonde tylp han achtar intet skämpt,
Medh sådan stackars took är föga och bevänt.

Den fierde reglan.

Argument.

Älska sin kung, både gammal och ung, som finnes i lande,
Lägre och stoor, ehvarest han bor, de gånge tilhande,
Alla den man, som med sine hand bevakar sitt rijke,
Frijar från nöd, ger fattiga bröd, beskyddar den rijke.

Ama regem et patriam.

Uthtydning.

Den Gudh har högt upsatt uthöfver folck och länder,
At dela lagh och rätt och hälla alt vid macht,
Den Gudh sitt svärd och råd har gifvit uti händer,
Den skall du vörda högt, så bar Gudz ord dig sagt.

Digitized by Google

Naturen äfven sielff hon dig der til och tvingar
At vörda medh respect Gudz smorda och den bild,
Den som nu all folckz lagh här trampar och förringar,
Den är det största våp, från dygd och ähra skild.

Man seer ett litet bij sin vijse stadigt fira,
Så tienligen, så väl, den fölier hvar han fahr.
Bör du då eij med flijt den crona, purpur, spijra
Stedz vörda, som Gudh sielff för dig uprättat har.

En hedning hafver lärdt, at man den fina soolen,
Den stora stiernans glantz, som högsta makten har,
Skal hedra på alt sätt, knäfalla för den stoolen,
På hvilken i sin skrud plä sitta landzens faar.

Hur mången är som fins, som roligen plä knota,
At kungen är för sträng, ty rijket måste stå.
O, at iagh hade tijdh det oförstånd at moota,
Då sku' du lära snart den hemligheet förstå.

Men som alt detta är af migh på annat ställe
Beskrifvit reent och klart, der iagh har kort uthlagt.
Den stora Josephs dygd, der iag har hafft tillfälle
At tala om den saak. Se der, hvad iagh har sagt.

Vill du och ha gott nampn, lät see at du eij glömmer
Dit ljufva fäderland, der du är födder vist.
Lätt see, du älskar det och desse orden gömmer:
Här har du lefvat bäst, här döör du ochså sidst.

Ach huru mången fins, som hålla för en ähra
Förråda kung och land, fördärfva den och den.
Fly sådant farligt folck, historien plä lära:
At en så arger booff den treffs full aldrig än.

Den fempte reglan.

Argument.

Sedan skall du och så detta här veta:
Älska din fader, som är digh så hull,

Digitized by Google

Lät flättian sin kättia medh flijt efterleeta,
Vänner å bättre än finaste gull.
Gullet förloras, vännerna goda
Stå altijdh faste, vil iagh förmoda.

Honora parentes et amicos.

Uthtydning.

Du skall och medh stoor flijth här älska fader, moder,
Aff hvilken root och stam, en sådan telning goder
Är hijt til världen född, ja om du vördar dem,
Så haar du löfftet först, at Gudh han är din vän.

Hur' offta har din moor digh burit på sin armar,
Enär digh fehlas alt, din fader sigh förbarmar,
En vårdnat mer än stoor han om dig stadigt bär,
Af dem har du alt gott och altijdh något lär.

At ha en ehrbar vän, på hvilken man kan lijta,
Der om så måste du digh änteligh beflijta,
Ett dubbelt rep är starckt emoot olyckor all,
Doch prōfva vännen först, seen går du frij från fall.

Sij, elden älskar eld, see, huru vattnet kalla
Dett faller väl ihop, see, huru vädren alla,
Nord, sunnnan, östan vind, den ljufva västan flecht,
De haa skiön alliantz och fägnas meer än tächt.

Ett lejon stoort och grymt en tijger aldrigh skadar,
Men du din bästa vän i löndom offta badar.
Ja, den som digh har giort all vördnad, tienst och troo,
Den gör din truut och gaap, bå ångest och oroo.

Så spelas allan dagh i denna snōda världen,
Den intet godt har lärdt, han älskar mera flärden
Än som den ädla dygd; skill dig från sådant pack
Och elska ährbart folck, då har du loff och tack.

Digitized by Google

Den siette reglan.

Argument.

Lät afunden grijna
Medh systrarna fijna
I hvarie vrå!
Dhe friska soldater,
Dess dygder och dater
Du föllia må.
Som hieltar dhe dundra,
Sin fiende plundra,
At jorden deröfver sigh måtte förundra.

Så skal du och göra,
Heel lustigt förstööra
Afvundens hoot.
När hon seer digh mana,
Då lär hon väl stana
Uthi sin soot.
När du börjar fiächta,
Afbrytes dess skächta.
Afvunden orkar eij längre fächta.
Invidiam contemne et ride.

Uthtydning.

Fly afvundz fahrlig gifft, hon är en sqvallerbytta,
Som sällan håller sigh inom sin egen hytta,
Men altijdh ränner kring lijk som en fahrlig orm,
Dess tunga står beredd til hugg, til slagh, til storm.

Dess anlete är blekt, med munnen stadigt smijlar,
Ja troor dess list och konst rätt myckit sällan hvijlar,
Dess hierta är så tungt lijk som ett skeppund bly,
Dess blodh uthtorckat är, förvandlat är dess hy.

All dess civilitet är vend i gråått och qvijda,
Dess tänder darra städz, dess ångest måste lijda
En farlig ängzlans pijn; at dygd, meriter all,
Dhe vinna prijsen sidst medh stoor triumphe skall.

Digitized by Google

Hon är och blijr förvist, sielf Leviathans pantzar,
Som ingens ähra, dygd och vetskap nån tijdh ansar,
Dhet är dess största lust, all dygders ofärd sij,
Bäst är förachta den; seen går du vackert frij.

Enär hon märcker senn, at hon kan dig eij skada,
Då böriar hon sig först uthi sitt etter bada,
Sigh vältrar i sin dy, sigh skubbar aff och an,
Lijk som en fahrlig pest, hon tärer kropp och and.

Lät elden blifva eld, lät afvund sigh förtära,
Kan du eij vara glad och aff Gudz ord dig nära.
Troo fritt, det Herren Gud har slutit här om dig,
För än som du bleff född, det står owinnerlig.

Den siunde reglan.

Argument.

Hvart man sin ögon här i denna verlden vänder,
Det fåfängt är all' städz, sigh hopetals framteer,
Det nu i blomma står, man snart nedtrampat seer,
Det som bygs up i dagh, rijffz medh förvetne händer

I mårgon neer igen. Medh ach sin lefnad änder
Rätt oförmodelig, den nu så trätzigt leer.
Den hårda marmorsteen sigh och omsijder geer,
Ty tijden fräter up alt med dess hvassa tänder.

Snart teer sigh lyckan an, snart dundrar plågor mång,
Bedriffters stora loff försvinner på en gång.
Ach, ach, hvad är thet alt, som vij så högt här skatta?

En skugga, blomster, röök, en kläd'r och fåfäng dröm.
Alt, alt, o, tijdsens speel, bortrinner lijk en ström,
Doch vill, det evigt är, slätt ingen rätt betrachta.

Vanitatem sperne.

Uthtydning.

Alt hvad som fåfängt är, det bör du och förkasta,
Och fort på dygdens väg til rätta målet hasta,
Ett mål, som ingaledz lär svichta ditt begär,
All frögd, all lust, alt godt, lär du och finna här.

Digitized by Google

Men vil du i dit raas din sinne-skatt förlora
Och altijd hafvand' gå med skräppe tanckar stoora
Och billa dig det in, at du rätt kaxen går
Här bland de stora män, sij sådant eij anstår.

Fly lustans giller städz, ty han är mächta fahrlig,
Hon kan din kropp och siäl fördärfva meer än snarlig,
Den tienasten söök och eij, den du eij rätt förstår,
Fly fyllerij der näst, sij då du prijsen får.

Ty den omåttlig lust här hafver til at dricka,
Kan uppå intet sätt bland folck sigh tienligt skicka,
Men blijr ett apespeel, en gäck och sidst ett svijn
Ehvad han supa må, tiock luura eller vijn.

Den som rätt ädel år och nobel uthaff sinne,
Han har all himmels dygd och ährbarheet i minne,
Men svijnet har sin lust allenast i sin draaff,
Och i en lortig puss så söker det sin graaff.

Du, ädla menske siäl, aff Gudh som är begåfva,
Hvij kan du icke Gudh för sådan förmon lofva,
Men säncker dig så diupt medh skam i skarnet neer,
Der åth din ovän leer, din vän medh suckan seer.

Den ottonde reglan.

Argument.

Om än verlden skulle skälfva,
Solen mista glantz och skeen,
Om än bärgen omkull hvälfva,
Hålt dig stadigh ändå seen.
Troo man fritt olyckor mång
Vijsa snart din art och gång,
Om du varm är eller kaller,
Eller hvart ditt sinne faller!

Constantiam elige ex hac desultoria fragilitate rerum.

Digitized by Google

Uthtydning.

Leff altijdh med gott mod, frisk, glad i största gamman,
Och tänck at verldens leek är idel flärd allsamman.
Stå stadig som ett berg, det ingen nordan pust
Kan kasta lättlig kull, då haar du rätt din lust.

Halt stadigt vidh den pool, som evigh är och blifver,
Söök aldrig värdzligt fiääs, ty det ens sinne drifver
Lijk som en skum aff snö, fördärfvar snart din siäl.
Det är en farlig tienst, två herrar tiena väl.

När lögn medh list och flärd, dhe stadigt omkring vandra,
Beliuga dina ord, då skal du eij förandra
Din tancka så i hast, tänck at en sådan man,
Som mycket lijtet veet, han föga skada kan.

Det är eij heller värdt medh skarnet börja strijda,
Man får ond stanck til löön, måst några fläckar lijda.
Det är en slätt profijt, en vinst bemängd medh flärd
At växla ord medh dem, som sådant eij är värd.

Du ädla ungdom kär, du tag en lärdom noga
Aff desse korta ord, som iagh har samman foga,
Och som iagh plichtig är dig lära hvad iag veet,
Så hålt och du dig städz vijd dygd och stadighet.

Den nijonde reglan.

Argument.

När du om morgon först står opp,
Haf straxt til Gud dit enda hopp,
Han lär dig bäst bevara.
När du om qvällen går till roo,
Lär och hans englar hoos tigh boo
Och skydda från all fahra.
Frögda dig innerlig,
I dit hierta uthan smärta
När du finner,
At du aff ondsko aldrig brinner,
Depone æterna odia.

Digitized by Google

Uthtydning.

Än råder iagh med flijth, at du här vandrar vahrlig,
Troo fritt at mången fins, som är bå' slug och fahrlig:
Ja, fast han synes from i miner, taal och svaar,
Tör lell i hiertat ha' en gammal suurdeg qvar.

En sådan fahrlig pest härrörer aff den vana,
At man förachtar Gudh, vill städz i odygd stana,
Han synes väl politsk, men har eij konsten lärt,
Ty alt hans fiääs och kruus, det är en fyrck eij värt.

En orm kan linda sigh i många handa läncker:
Alt hvad en listig siäl här talar, gör och täncker,
Är myckit liufligt snack, så barnsligit och slätt,
Den intet stoort har lärt, kan föga göra rätt.

Ett trää aff kostlig art, det bär ock äpplen sköna,
Uthaff dess safft och krafft kan man dess dygder röna.
En etterfull napell den har en fahrlig root,
Dess bloma, blad och frucht geer ingen någon boot.

Man har än aldrig hört, at dracken dracken rörer,
Men see en gammal vurm hvad väsende han förer,
Han syns så mild och blid och godh för ögon dijn,
Men uthi hiertat sitt gör han en annan mijn.

Så har Gudh aldrig lärdt, ey är det Christi vilia
Uthaff en slätt profijt sitt sinne så åtskillia,
Det dela mitt i tu, nu hijt, nu åter dijt,
En arg, lättfärdig booff han lefver så med flijt.

Jagh veet en jude grym, fast han är tämlig karger,
En hedning äfven så är ingalund' så arger,
En träål aff Mahometh sigh vijste aldrig än
At vara tvär som dän, låtz vara Christi vän.

Uthi en summa sagt: Den som har sådant sinne,
Kan på sin sotesäng slätt tröst och nåde finna.
Troo frit, iagh säger sant: En lönlig Atheist,
Fast han syns härlig nog, lär finna skäpnan sidst.

Ty den aff långo vräckt sin nästa plä' förföllia.
Han dyrckar Gudh ej rätt, ehvad han synes hölja
Sin rooliga natuur, bemantla sina feel.
Gott sinne får sin löön, ett ondt får och sin deel.

Digitized by Google

Gudh straffar dig eij så, som du vill föreskrifva,
Men som du har förtient, der vidh så lär at blifva.
Om du har lefvat rätt, så väntar du alt godt,
Bär du dig illa åth, så har du hån och spott.

Vij lära snart få see uppå den dagen stoora,
När sidsta domen håls, hvem äntlig' lär förloora
Godz nådes ädla skatt: den arger varit haar
Ell' den, uthi sin tijdh heel dygdig altijde var.

Den tijonde reglan.

Argument.

Ach at iag torde skrifva här
Hur' farligt är alt sitt begär
På lösa sanden byggia.
När hafvet hastigt svällar opp
Och röör den kropp, då är dit hopp
Kulkastat som en bryggia,
Som är aff vichten lätt,
Eij timrat nätt, eij häfftat rätt.

Hur mången, mången finnes vist,
Söm uthaff list sigh spinner sidst
En snara till sin hälsa,
Vill altijdh synas vara stoor,
Och stå i floor, är alles broor,
Hoo kan en sådan frälsa?
När han har ingen hull,
Tumblar han kull i stofft och mull.

Vanæ gloriæ affectatio est suprema stultia.

Uthtydning.

Ett undrar iagh uppå, at verlden kan förvilla
En så förnufftig siäl, at hon sigh plä inbilla,
At vara hög och starck lijk torn, lijk berg och ståål,
Och veet doch lijkavist hur litet kroppen tåål.

Digitized by Google

Vårt svaga kött och been är altijd underkasta
Så många plågors mått, at om man ville lasta
Det största örligskepp aff all den siukdoms art,
Som menskan plågas medh, sku' det väl siunka snart.

Hippocrates har lärt, Gallenus medh sin pänna,
Dhe båda medh ett ord för verldenne bekänna,
At ingen finnes till som richtigt rächna töör
All krämpa, pijna, svett, som helsan vår förstöör.

Lijkväl är menskan grym, hon braskar, sigh uphäfver,
För denne verldens Gudh man fasar och rätt bäfver,
Enär man täncker på hur en så svager arm
Upväcker här och där ett sådant stoort alarm.

En mächta modig tåpp sigh ruskar, gaal och rörer,
Och på en dyngehög ett roligt härskrij förer,
Men i en nedrig daal, der yfves han ey stort,
Ty aff dess dater all har Fama föga sport.

I unga ädle män, iag råder at I kasta
All högfärd från ehr bort och stadigt igen hasta
På dygdens liufva baan, til ehrbarheetens slott,
Der finnes en stoor skatt, all säkerheet, alt gott.

Den elfte reglau.

Argument.

Achta dig för fall, achta dig för fall!
Detta iag dig vänligt beder,
Då skeer dig den största heder.
Achta dig för fall, achta dig för fall!
Cave lapsum.

Uthtydning.

Sij, du som står så käck, så fräak, så frisk, så frodigh
Uthi din klädnadz drächt, så brokot, styf och modigh,
Digh achta för ett fall, som mången har fält neer,
Sij denna gången nu iagh digh den lärdom geer.

Digitized by Google

En skökja älska meer än som den store guden,
Är i en evig lagh digh alldeles förbuden,
Eij achta rätt den tienst, dig kongen gifvit har,
Det vijser fuller uth, hvad du är för en kar.

En kar föruthan vett, en kropp af idel väder,
En siäl af intet salt är lijk en soole-fiäder,
Som gynna sigh fastmeer uthaff en fijn peruk
Än vettskap, som lell är vår sinnes gyllenduk.

Jagh säger än engång: Den intet har lärdt segla,
Må intet gee sigh uth för långt sigh til at spegla
Uthi det villa haaf, här finnes klippan brant,
Som stielper skeppet ditt; troo migh, iagh säger sant.

Den tolffte reglan.

Argument.

När du seen har fylt ditt mått,
Besedt i verlden ondt och gått,
Då måste du hädan fahra
Och til den hamnen skynda dig,
Som blijr heel trygg för dig och mig,
Ty Gud han plägar vara
En hjelp i nöden meer än starck,
Vår fiende han slår till marck,
Seen har du spelet vunnit
Och glad till målet hunnit.

Para te ad pium abitum.

Uthtydning.

Om du had' större krafft än Simson fordom hade
Och förde högre ord än Pharao, som sade:
Hvar är den Mosis Gud, den iagh bör lyda så?
Hans almacht är ett lööf, den må iagh rätt försmå!

Ja, om din vijsdoms krafft kan i sin grad upstijga
Til Salomons förstånd, om för digh än sku nijga
Bå högt och lägre alt, så måst du lijkvähl döö
Och således gå din väg från denna verldens öö.

Digitized by Google

Och sedan du är dödh, så finnes tvenne hamnar,
Säll den i salig stund den aldra bästa famnar,
Han har här kämpat väl och säller anländt dijt,
Som han i allan tijdh har trängtat med stoor fiijt.

Här är en evig frögd, fredh, vällust, alt det goda,
Som man på jordens cretz kan finna ell' förmoda.
Treefaldigheten sielff här sitter i sin skrudh
Och medh ett kärligl taal omfamnar Christi brudh.

Dhe helge englar all basuna här och siunga
Och lofva herren Gudh medh andacht, hierta tunga,
Profeters ädla chor, apostlar, alla slätt
Här frögdas uthan taal på evigt vijs och sätt.

Gudh nådh den arma siäl, som sigh sielf mån förstöra,
Och satan har fått macht til sina kulo föra,
Med den är så beställt, at ingen tunga veet
Uthmåla dess eländ, dess jämmers ensligheet.

Här höres ach och vee, svår ångest, skrään och qvijda,
Marteringh, plågor, mord, svår heeta måste lijda
All den fördömda hoop, en gräslig svafvels flam,
Här brinner uthan mått och aldrig släckas kan.

Här är ett farligt skick, här är odrägligh pijna,
Afgrundens skräcklig eld, dhe feija synder dijna,
Dhe onda andar all här dundra, pijska, slå.
Ach, jämmer öfver alt. Hoo kan den undangå?

O, at en sådan nödh här kunde doch betäncka
Dhe practiqvanter all, som sina sinnen sänka
I denna värdens dyy och ha' ett sådant fiäs,
Så at en ehrbar siäl hon blygs der vedh och räds.

Men du, o stoore Gudh, den klena Christi skaara
Beskärma med din kraft, och frälssa från all fara.
Då skall vår trogna röst digh lofva i all stundh,
Stå fasta ved ditt ord intill vår sidsta blundh.

Digitized by Google

Conclusio.

Uthaf sitt egit lijn så plä en spinnel spinna
En rätt subtiligh vääf; lätt see at du kan finna
Så mycket af dig sielf, som just dit egit är,
Afskrijfva andras värck, det är ett slätt besvär.

Digitized by Google

Profetens Daniels utläggning

öfver

konungens i Assyrien

NEBUCADNESARS DRÖM,

som står beskrefven i dess profeties 2 cap., jämvähl hans egen syn, som finnes i det 7 cap.

i svensk vers

de unga til tienst affsatt, som historiske handlingar begynna på at skatta,

aff

DANIEL ACHRELIO.

Tryckt i Åbo af Johan Winter, kongl. boktryckare.

Digitized by Google

Den Durchleuchtigste högbohrne furste och herre,

herr Carl den XII,

Sveriges, Giötes och Vändes, igenom Gudz nåder högbohrne printz och arffurste, stoorfurste til Finland, hertigh uthi Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Brehmen, Vehrden, Stettin, Pommern, Cassuben och Venden, furste til Rügen, herre öfver Ingermanland och Witsmar, så och pfaltz-grefve vidh Rhein i Beyern, til Gülich, Cleve och Bergen, hertigh etc..

För vår printz och rijksens ähra
Dristar iagh ödmjukt frambära
Det iagh simpelt fattat har.
Fast eij alt är så stoffera,
Fast eij alt är så blommera,
Som nogh mången effter fahr,

Lell så är alt välment fatta,
Hvadh iagh sielfver kunnat skatta
Denna saken angå mäst.
Den enfaldigt alt arbetar
Och hvadh sant är effter-leetar,
Den han träffar kärnan bäst.

Fyra höga potentater
Hafva vist så många dater,
Som här nu afrijta blij.
Fromma prins, behagar detta
Och hvad dessa män uthrätta
Med sin milda ögon sij,

Då lär han också förnimma,
Jämväl ögonskinligt finna,
Denne verldzens pracht och pråål,
Huru ödet städze dundrar,
Folck och städer hastigt plundrar
Och upväcker sorg och skråål.

Digitized by Google

För en lijten frögd och gamman
Blandas snart alt folck tilsamman,
  Glädien famnar sorg och pust;
När man alt så vackert lagar,
Täncker ha de bästa dagar,
  Flyger bort all frögd och lust.

O, at detta kunde täncka
Dhe, sin sinnen dagli säncka
  Uthi voluptatis flärd,
Bacchus plä ochså förvilla
Alla dem, som sigh inbilla
  Vara allsköns ähra värd.

Huru mången är, som söker
Stoort berõm, då han föröker
  Väldet sit medh trug och hoot.
Medh sitt sööl och arga andar
Heela verlden samman blandar
  Vördar intet någon boot.

Om nu tijden kunde tåla! —
Doch iagh vil eij sielfver våla
  Tala om, det Mahomet
Har i verlden sökt at göra,
Hvad han stifftat har för röra,
  Medh sin gudztienst arg och slätt.

Hedningarna äre galna
Och uthi sin troo förfalna,
  Täncк det stackars folketz sedh,
Vördar solen, stiernor alla,
För trää-gudar dhe knäfalla
  At en rätt må hijsna vedh.

Fast en jude vill sig tvinga
Medh sin stränga lagh förringa
  Herrans Jesu Christi nådh,
Detta alt bör den förachta,
Som vill merkeligt betrachta
  Hvad som är en siäla-vådh.

Digitized by Google

Men sij, iagh vil detta lemna
Til den Gudh, som sjelf lär hemna
All den skymph, det arga folck
Honom gör och vil eij meera
Hans budord och nåd verdera;
Ack, så stoor är verldens solck.

Kunna lijk som lejon ryta,
Kunna hellebergen bryta,
Gäller intet in för Gudh.
Den, han ninter högheet, ähra,
Som vil dygd och konster lära,
Lyda altijd Herrans liudh.

Många höga saker veta,
Myckit bör den effter-leeta,
Hvilken, lijk som solen klar,
Alla menskor böra fijra
Och bär crona, purpur, spijra,
Sampt af alle vyrdnat har.

Den, som tyngsta börden bärer,
Den så mångens nödh besvärer,
Måste vara meer än starck.
Elliest kan det offta hända,
Lasset tumlar öfver ända,
Kastar karlen neer til marck.

Vara gudli, mild och nådigh,
Vara ehrhar och rättrådigh,
Det är kungars högsta skatt.
Gudh nå' den, som synder alla
Lijk en bielte öfverfalla,
Medh den är det illa fatt.

Må eij Svea sigh nu fägna,
Hvilkens gräntsor lärer hägna
En så ädel prins och skiön,
Som nu dagelig tiltager,
Är af dygd så karsk och fager,
Blir af lärdom rijk och kön.

Digitized by Google

Men alt detta må nu blifva,
En enfaldig bör eij skrifva
Alla stora sakers art,
Som i hofven altijd drifves.
Ja, han aldrabäst då trifves,
När han sätter det à part.

Krigh och buller iagh afmålar,
Huru verlden städze skrålar,
Drifver folcket uhr sitt land.
Mord och brand nu väldet öfvar,
Slachtar, bryter, raasar röfvar,
Slijter alt medh väldigh hand.

Sådant får man nu beskåda
Uthan fahra, uthan våda
Uppå dessa pappers bladh.
Dem med vyrdnat offererat
Och vår arfprintz dedîcerat,
Väntar des omdöme gladh.

Stoora printz, ehr nåde sträcker
Öfver den, som detta räcker
Och försvaren migh frå nödh,
På det iagh må hafva trefnad
Och få blij min korta lefnad
Ehr til tienst in til min dödh.

Stoora printz, eij skal iagh glömma
Eder gunst och nåd berömma
Den stund andan i migh är,
Medh min tancka, tunga, fieder,
Jagh migh städze hiertli gläder,
Och det heders-nampnet bär,

eders furstl. högheetz underdånigste
undersåte osh tienare.

D. A.

Digitized by Google

Til den gunstige läsaren.

Dhe fromma sinnen plä eens många feel snart dölja,
Som finnes på alt sätt, dhe känna menskans brist.
Man snafvar offta nogh, dy pläga dhe och hölja
Vår svagheet, mehr än stoor, medh dygdens mantel vist.

En sådan gunst och troo, bör alla högt beprijsa,
Och vörda medh respect den dubbelt ädla röst.
Gott ord ett balsam är och kan väl biertat lijsa,
Det styrker ens förstånd, geer mod, geer lust och tröst

Til den omilda läsaren.

Rätt som dhe spinlar små sin näät på blomster sträcka,
Så plä och dit förgifft uthgiutas uthan taal,
Som du eij stort förstår, så kan eij heller räcka
Din avund något vidt, ty gör den migh eij qvaal.

Jagh skrifver hvad iagh kan och intet något mera,
Jagh veet hvadh iag har sagt, at det är rent och sant.
Om du har bättre lärt, vill iag det högt verdera,
Bekänna och reent uth, at du och bättre fant.

Doch må du täncka det, fast flugan medh mig äter
Utaf det rena faat och på min talrik skäär,
Hon är väl dristigt snåål och ingaledz förgäter
Sin meer än gambla art, doch ringa hon förtäär.

Digitized by Google

O, aldra högste Gudh, gif nu din nådh och anda,
Ifrån din högheetz thron sändt migh din krafft tilhanda,
Til detta lilla värck, som iagh begynner här,
Det om ditt vijsa råd ett ödmiukt vitne bär.

At iagh det som är sant, må kunna rätt begrijpa
Och effter villian din min tanckar tienligt slijpa,
Och märckia hvadh för man propheten Danil var,
Då när han högt uplyst i verlden lefvat har.

När Babylons monarch uppå sin borg spatzera,
Och täncktе på en saak, som värd var at hantera,
Då grufvade han sigh, sin händer sammanvredh,
At blinda lyckans hiul så vältras up och nedh.

Han sågh uppå sin macht, sin härligheet och ähra,
För hvilkens välde alt må hijsna och förfähra,
Han täncktе och der hoos af kongligh vijsheet på,
Hur effter samma tijdh i verlden skulle gå.

Dhe ting om dagen mäst ens sinne något röra,
Plä mehr än mehrendels i sömnen oroo giöra,
J synnerheet för den, som något tanckfull går
Och af melancholie i engslan åffta ståår.

Troo fritt den stadigt är af tanckar högt besvära,
Kan i sitt sinne blij der af och så förfära.
Hvad man mäst håller på om dagen, är så fatt,
At det i drömmen mäst en qvällier följand natt.

Nu vakna kungen up och af och ahn sigh vände,
Ty han uthi sitt bröst en hiertans engslan kände
Uthöfver det han då på stunden hade drömt,
Hvars sammanhang han lell uhr minnet hade glömt.

Digitized by Google

Gudh haar sin villia klaar på många sätt behaga
Förkunna oss, der af vij sku en lärdom taga,
Sompt medh sin egen röst, som skedde äfven då,
När han det första paar siu son utlofva må.

Det har och offta skedt at tijdernas profeter
Guddomens hemligheet uhr diupet igenleter,
Sompt genom drömars krafft, der af eij alla slätt
Förachtas bör så snart, om man vil döma rätt.

Ty somli drömar blij särdeles oss ingifna,
Som vore dhe af Gudh medh egna händer skrifna,
At ingen tyda dem eij heller tolcka kan,
Medh mindre han ju är af Gudh en uplyst man.

Naturen har sin lagh, ty är den lijtet trygger,
Som på den phantasie sin välfärdz trefnad bygger,
Men när Gudz band en rör och vijser der medh digh
Sitt underbara råd, det haar en art medh sigh.

Sij denna potentat, som heela väldet hade
Uthöfver jordens cretz, til sina herrar sade:
Iagh har nu drömt en dröm, en syyn så har iagh sedt,
Hvars fasliga gestalt har giordt mig ondt och ledt.

Men klagar aldramäst, iagh kan migh eij besinna,
Hur drömen lyda mond, kan iagh migh eij påminna,
Dy sku dhe kloka män, iagh haar, här komma fram
Och säija migh min dröm, des tydelse och nampn.

Dhe lyda hans påbodh, dhe komma straxt tilhoopa,
Som för dhe vijsaste i landet var uthropa,
Trulkarlar och Chaldeer, medh dylijkt hedniskt pack,
Astrologi, som plä åstunda lof och tack.

Dhe sågo kungen ann hur han sigh ifrigt svängde,
Dhe hörde hvad för straff dem öfver hufvud hängde,
Om de eij denna syyn uthtyda kunde snart,
Så skulle hvar och en förgöras medh en fart.

Ett mycket fahrligt hoot, at alla skulle dödas
Och uthan någon nådh af denna verld förödas.
Ty ändrade den dom dhe hedna vijsas lust
I ängslan, sorg och qvaal, i ijdel suck och pust.

Digitized by Google

Eij kunde konungen sin dröm dem föreställa,
Och dhe än mindre see hvad den sku äntli gälla.
Neij, hedning, blif man tyst, af evighetens råd
Veet ingen mehr än den, som har fåt Herrans nåd.

Dé hugsa fuller kring och ville sigh besinna
At tyda denne dröm och således nåden vinna,
Men fåfengt var det dem, ty ingen dotta sågh,
Hvad Herrans ande veet och i det dålda lågh.

När alla bäfva nu, alt hopp var öfverända,
Så kommer Daniel, den Gudh då täcktes sända,
Han yuckade sigh så, at hiertat svedh der vedh,
At kungen i sin hast haar giordt en sådan eedh.

En stoor politisk man, den första Josephs broder.
Kan ske den sidsta och, en man bå vijs och goder,
Som eij bekymrar sigh om Hamans arga streek,
Som aldrigh hade lärt Sejani list och sveek.

En geographisk styl plä jordens kloot afrijta
Uppå en tafla kleen, och sigh derom beflijta,
At vatnet i sitt diup så vackert sorlar där,
Och seen den torra jord syns grön och bärgot här.

Det fölle alt för svårt hvar siöö, hvart land afmäta,
Ty jorden är för stoor, man måste sompt förgäta.
Lell är det vårt beröm at han så väl och rätt
Kan på ett pappersarck afrijta alt så nätt

Fast en civil betient kan eij alting begrijpa,
Om skönt han ville sigh i stycken söuderslijpa;
Doch är det meer än nogh, at han kan rätt förstå
Hvar på Gudz ähra sigh, seen rijken grunda må.

Det viste Danil väl, den vij nu här berömma,
Hvars dygd alt verldens folck kan aldrigh mehra glömma,
Enär som han förnam, att svagt var egit rådh,
Då slööt han vara bäst, at sökia Herrans nådh.

Hvad hände då? Sij Gudh, som gierna låter veta
Sin villia alla dem, som honom efterleeta,
Uthlägger denne dröm uthi ett stilla liud,
Derför och Daniel straxt tackar Herren Gudh.

Digitized by Google

Han faller på sin knä, han lyffter op sin händer
Och medh en hiertans suck sin böön til högden sänder,
Hans tårar tilra tätt: O Gudh migh intet söön,
Men värdigas i dagh opta min trägna böön.

Ditt nampn i evigheet vij vörda, lofva, prijsa,
Du är allena vijs, din krafft des gärning vijsa,
Förandra tijdh och åhr hör dig alleena till,
Du sätter kungar op, dem störter, när du vill.

Dhe kloka få förstånd, när du i rådh vil blifva,
Alt tages af din hand, när digh så täckes gifva;
Alt, alt tilkommande, rätt lijk en stierna fijn,
Och hvad i mörkret skeer, för digh som solen skijn.

Din varelse är reen och den kan ingen skåda,
Uthi din hembligheet böör du alleena råda,
Din drächt är härligheet, din klädnad idelt lius,
Som lyser och så klaart i denne verldens huus.

Jagh tackar digh min Gudh, som migh haar lärt så tahla
At iag nu tienligen kan konungen hugsvala
Och frälsa deras blodh, som giutas skulle fort,
Om iagh i denne dagh din nådhe ey had' spordt.

När denne böön var giord, gick Daniel sin färde
Fram in för Arioth, som då satt i högt värde
Och ha befalning fådt at dräpa alla slätt,
Som brotzliga nu fans, just efter kungli rätt.

Til honom sade han: Lät konungen få höra,
At iagh skal på hans dröm en viss uthtydning göra,
Lät blij tyranniskt mord, det är ju ynckan värt
Oskyldigt straffa den, som eij Gudz villia lärt.

Då skyndar Arioth ifort in för kungen träder
Och medh en sådan tröst hans såra hierta gläder:
Aflägg din sorgedrächt, här är en judesk man,
Den som din mörcka dröm heel väl uthtyda kan.

Nebucadnesar blef af detta taal så fägen,
Han glömde alt sit qval, til lust vart han benägen.
Ach, sad han, lät den man straxt komma för mitt bord,
Jagh har en längtan stoor at höra nu hans ord.

Digitized by Google

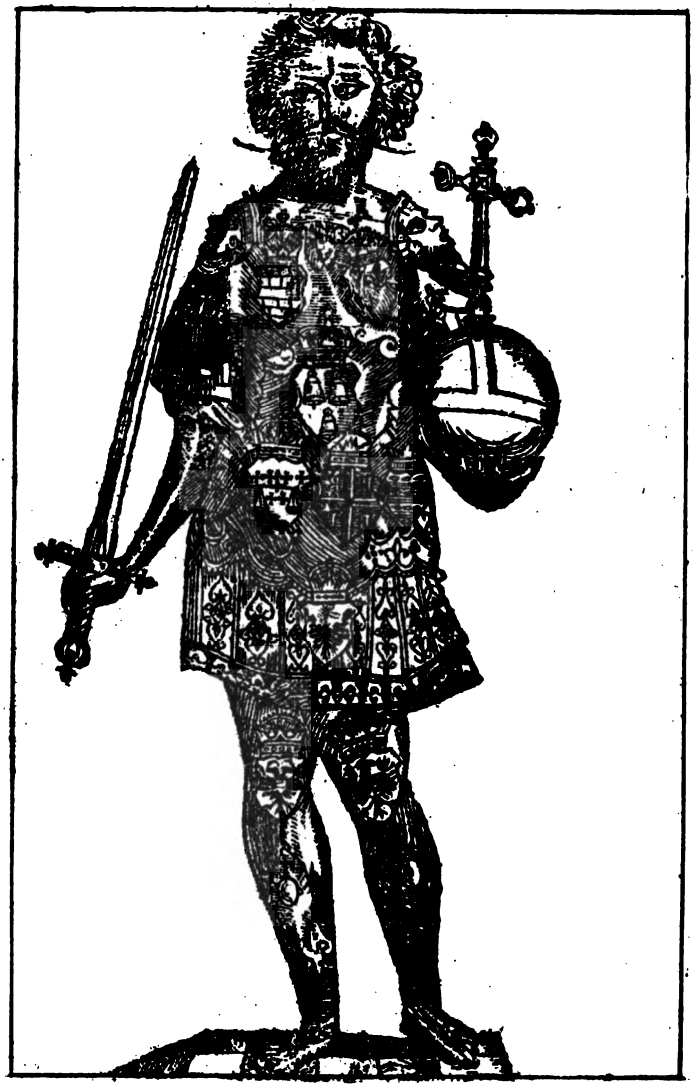

Sid. 417.

Här vijsar sigh och står den bild och bietten grymma,
I den afrijtat blijr, alt det vij noga finna
Uthi historisk act så myckit väl bekant;
Det Gudh en vijsar sieff, det är och blifver sant.
Dess hufvud var af gull, dess bröst och armar fijna
Af sölfver, meer än klart, så härligt mände skijna,
Dess bauk af kappar reen, dess fötter uthaf leer,
Doch blandat med skarpt ståål, Nebucadnesar seer.

Digitized by Google

Digitized by Google

Så kommer Daniel, beer konungen besinna,
At man i höga ting kan ingen tydning finna
Uthaf en hednisk munn, han vare af hvad nampn,
En stiernekikare, en trolkarl af slijk hampn.

Men Gudh han är alleen, som gynnar kungar gierna:
Ett bälete baar han afrijtat i din hierna,
En hielte stoor och grymm, i den affattat var
Alt, alt tilkommande, som i en spegel klar.

Des hufvud var af gull, des bröst och armar stoore
Af sölfver klart och fijnt nätt sammansmidde vore,
Des lender, sijda buuk af idell koppar reen,
Men uthaf jern och leer bestodh des lååår och been.

Seen syntes och en häll framvältras uthan händer,
Som tumla på den bild och krossa alt i sänder,
Gull, sölfver, koppar, ståål, dhe malas så i sand,
At du af detta pråål eij sågh det ringast grand.

Men denne lilla steen, emoot naturens kynne
Svall straxt til sådant berg, hvars makan vij eij finne,
Sielf högden svichta vedh och darra medh sitt lopp,
Den stoora iordens vidd begreep eij denne kropp.

Så haar min konung drömbt. Nu höör medh öron klara
Hvad Herren Zebaoth digh ärnar uppenbara:
Du sielfver är och bijr den gyllend hiessan klar,
Den Gudh bå' rijke, macht och starkheet gifvit haar.

All fogel, fisk och diur, alt folck på heela jorden
De lyda ditt befäll, digh tienar ostan, norden,
Ved vester-hafvets strand så är ditt nampn bekant,
Bort ved den södre pool, så kännes du och grant.

När nu Assyrien haar entlig fått sin ända,
Så lär vår Gudh igen en annan fackla tända,
Heel sölfver-fijn och blanck, doch mindre än som din,
Den Cyrus sätter up mitt i Persopolin.

Straxt denne blijr uthslächt, så får man höra dundra
Ens Alexanders hielm, som grässeli lär plundra;
Hans tunga koppar buuk skal heeta landetz pracht,
Så krysta at hvar man måst darra för des macht.

Digitized by Google

Doch lär hans raserij eij myckit länge vara,
Ty ödet plägar snart bereda den en snara,
Som blifver uthi hast högmodigh, stinn och fæet,
Den niuter mechta kort sitt pråål och ståtligheet.

Det fierde regement skal Julius anföra,
Af hvilken tijdens folck lär många dater höra,
Hans fötter, klädd i ståål, dhe stijga vidt och bredt,
Och är då fåfångt alt, hvad förr på jorden skedt.

Men detta rijket kan eij heller väl bestånda,
Förty des majestet är sälsampt sammanblanda;
Det märcktes väl der af, at benen medh des tåår
Af jern och utaf leer så hoopa-lappat ståår.

All kunga rijken här sin undergång och lijda,
Som alla monniskior städz ved sin krankheet qvijda,
Så går och tijden foort; en gubbe på en dag
Han vissnar som ett löof, så hård är tijdzens lag.

Rätt då enär som alt det börjar til at hullra,
Så kommer fram en kung, som bär uppå sin skullra
Ett evigt regement, hvars rijke aldrig meer
Uppå sin herligheet, rost, maal ell' ända seer.

Fördenskuld, o monarch, tänck uppå denna ähra,
Tänck uppå all den gunst som digh nu är förähra,
En sådan vijsdoms skatt, derj ingreppen fins
Alt evigheetens rådh, lät see du detta mins.

Nebucadnesar fan alt detta så sant vara,
Som man om middagz tijdh plä skåda solen klara.
Hans hierta språng af frögd, han sade uppenbart
Alt hvad som Daniel har sagt, var rätt och klart.

Han dygna neer til marck, han ropar, han bekänner:
Den är allena Gudh, hvars macht iag nu först känner,
En himmelsk konung vist, en Herre mehr än stoor,
Som uppå jorden står och up i högden boor.

Hans stoora saligheet beprijsa berg och dalar,
Ja Tabor, Hermons spetz om Herrans ähra talar,
Han haar en väldig arm, hans nådh är uthan mått,
Uthaf rättfärdigheet består hans muur och slått.

Digitized by Google

Jag seer hur himlens häär, hur alla elementer
Dhe lofva städz hans nampn, han bör och vara tienter
Af alles deras liud, ty skal och så min mun,
Med flijt berömma den, som är all vijsheetz brun.

Ny på det Daniel Gudz värch eij skulle glömma,
Så hände på en natt, at han och sielf månd drömma,
En myckit sälsamp syn, betydde lell alt ett
Medh den, som konungen för detta hade sedt.

Han sågh skijnbarligen hur alla verldens väder
Hvart ett ifrån sin port så häfftigt sammanträder
Medh dunder, blixt och brack, med skräckli storm och gny,
At vatn, saud och stofft förmörcka lufft och sky.

Straxt syntes några diur uhr hafzens diup sigh kringa:
Ett leijon starekt och grymt, som hade örna vinga,
Det dundra, rytte, flögh, til des at merg och blodh
Förtorckas som en dagg, seen stillades des modh.

En björn kom också fram, gick lorfvigh, stygg och fassli,
Vedh vijda hafvetz strand och gapade så grässli,
I munnen hade han rätt långa tänder tree,
Som tydde at alarm i verlden skulle skee.

Til honom sad' en röst: Du böör, statt upp och rasa,
Ty för digh skal en tijdh den snöda verlden fasa,
Äät bra, gott kiött och märg, ja alt det som är fett,
Tuhundrad femti åhr är digh i händer gett.

Det tridie var en pard, medh sina vingar många
Och fyra hufvuden, medh halsar tämli långa,
Det hade en stoor macht, det bröot, det reef, det ååth,
At jordens runde kloot rätt skalf vedh detta låth.

Det fierde had' en bild, den ingen kunde skatta,
Des stygheetz skapnad vist så kunde man eij fatta,
Des horn de vore hvass och tije til des taal,
Des tänder uthaf ståål upvächte vee och qvaal.

När Daniel seer til, hur detta sigh vil skicka,
Då synes ett horn kleent sigh småningom utstieka,
Det bröot tree andra bort; det ha och ögon fådt,
Så och en skambli munn, som talte hån och spådt.

Digitized by Google

Sidst kom den gambla fram, som evigh är och blifver,
Den alt som ymnar sigh, bå' lijf och lefnad gifver,
Sniöhvit hans mantel var, hans hår som leenast ull,
Och alt som lyste kring, det glimma rätt som gull.

För honom bögde sigh den stoora himblaskara,
Den heela engla hoop eij kunde mehra spara
Sins hiertans tack och lof, dhe vijsa den, som är
Vårt hopp, vår frögd och städz plä lindra vårt besvär.

Han satt sigh på en stool, slogh up dhe folianter,
I dem alt tecknat fins vår synd så väl bekanter.
Sidst sades af en doom, der medh hvar fick sin deel,
Den goda nööt sin rätt, dhe onda finge feel.

När detta stodh uppå, så kom bland himlens härar
En menniskiomen lijk, den hela högden ährar,
Han trädde sachta fram in til den gamblas pall,
För hvilkens höga thron på knään han giorde fall.

Den gamble blef så gladh, gaf honom våld och ähra,
Sins rijkes spiras krafft, han honom straxt förähra,
Befalte folk och land uthi all evigh tijdh
Städz vyrda medh respect Gudz son, vår broder blijd.

Så hafver Daniel Gudz vilja lärt uthtyda,
Så märkeligt, så väl, nu vele vij åthlyda
Hur alla sakers gång medh tijdernas besvär
Kan af historisk act doch kort bevijsas här.

Den första politie seen Noach verlden deelte,
Uprättad Nimbrods arm, en rask och mechtig hielte,
Det näst omliggand folck, medh städer, byjar, land,
Så fogad han i hoop och styrde medh sin hand.

Han bygde Babylon til sino nampnes ähra
Ved Euphratz långa strand, som skalderna oss lära,
Des torn och skiöna huus, des muurars konst och högd,
Haar seen Semiramis mäst zirat sigh til frögd.

Från denne stoora stadh uthdeeltes lagh och rätter
Til en och ann provins, til Meden och än bätter,
Til Oby brusand ström, Arabien alt fort
Til Hellesponti diup och Caucas kalla ort.

Digitized by Google

Dhe förste konungar ha mechta väl regera,
Ja meer än tusend åhr, och rijket städz förmehra
På allahanda sätt, men högst så stegh det, när
Nebucadnesars flijt alt stärkte här och där.

Då stodh det rät i floor, men seen Balthazar våga
Förvända lagh och rät, då fick det och sin plåga,
Han dubbla, drack och svor, han rasa som en gast,
Dy störtes rijket kull och föll så medh en hast.

Sij denne monarchie var störst ibland dhe fyra,
Reen kungli myndighet, starckt folck, som leijon yra,
God stat, stoor rijkedom, förträfli bygningz stååth,
Högt nampn, raar vijsdoms art, dhe fölgdes vackert åth;

Lijkväl så föll det nedh. Hvad mon då icke skada?
Stort oförstånd och list dhe lära rijken bada;
Pråål, yppigheet och flärd dhe bryta hastigt af
En Scepter, starck som berg, och kastan i sin graf.

När lufften är rät blijdh, när Phœbus härligt glimmar,
När vatnet står heel lungt och fisken liufligt stimmar,
Då är ett märcke vist, at storm, medh regn och sniö,
Dhe lära uthi hast upröra haaf och siö.

Så gick det och nu til, man hörde ingen strijda,
Man hörde intet gny i heela verlden vijda.
Då kommer fram en man, den sigh för alla teer,
En Cyrus käck och glad nu reeser sitt baneer.

Han slogh Assyrien, bröot nedh des fasta städer,
Han intogh Babylon, då Israel sigh gläder,
Sigh hugnar mehr än nogh, at timman nu var när,
På hvilken Herrans folck fick slippa sitt besvär.

Tänck då i siutti åhr ved Euphratz strijda elfver
Så suto dhe i stofft, ens hierta der ved skälfver,
Dhe tänkte på den tijdh, Gudz arck medh ähra stoor
Och Mosis dyra lagh var hoos dem i sitt floor.

Så länge juda folck af sorgen vore tunge,
Eij någon vijsa dhe på Zions högder siunge,
Ty halssen den var torr och tungan den var steel,
Svår träldom tryckte dem och gaf dem detta feel.

Digitized by Google

Den plåga kroppen hårt sampt deras hiertа klämbde,
At dhe och sine speel nu höllo plat förstembde,
Des harpor lades af och hängdes uppå träd,
Där dhe sig elliest förr rått lustigt gladde medh.

Eij blef alt här medh giordt, ty Cyrus börja raasa,
Alt folck då här och där han dödade och basa,
Uthi en lijten tijd tvang han den ganska verld,
At alla konungar dhe' fruchta Cyri svärd.

Han lät beskantza starckt Ecbatana medh vallar,
De bäste mestar han från alla orter kallar,
Som zijra Susans stadh medh marmor fijn och klaar,
Men vedh Persopolin han sielf sitt tilhåld har.

Man finner intet folck, som någon tijdh har mehra
Sin öfverheet och kung så flijtigt respectera.
Som Persianiskt blodh, det man heel noga seer,
Herodotus oss slijkt ved handen nogsampt geer.

Der voro klooka män, som mächta väl förstodo,
At rijkens fasta grund, var säker om man bodo,
At barnen blefvo rätt uthi sin ungdoms åhr,
Anförda til alt godt och eij i sielfzvådz råår.

Den edla tystheetz dygd, förstånd och ehrbart sinne,
Var deras högsta skatt, som vij af skriffter fiane,
At en rätt Persian förr tusend gångor döör,
Än han uptäcker det, som lönligt vara böör.

En spegel reen och klar, för dem man plägar vällia
Til kungens bästa rådh, at dhe af hast eij qvällia
Gudz ähra, folcketz roo, hoo veet för hvilken vinst,
Der af, kan offta skee, at dhe få äga minst.

I Martis stränga skuur så vore dhe väl öfva
In til Darii tijdh, men när han börja röfva
Alt det som tiente bäst, hans håffstat, pracht och präål,
Då fick man nogsampt see, at Gudh eij sådant tåål.

Dhe vijsa föllo af, alt rådhslagh var förvirra,
Den falska, arga hoop medh vrångheet alt måne' irra,
Ty måst Darius sielf der ända först sitt lijff,
Seen blef om rijksens thron eij ringa strijd och kijff.

Digitized by Google

En Bessus af hans män sin troobeet honom svärier,
Der medh han kungen sin så falskeligh besnärier,
Han stoppass i en vagn, han sveptes i en päls,
Och sedan medh en dart' af denne bofven fäla.

Så går det dagli til i alla verldens tijder,
Ty lyckan haar sin dantz, nu är hon vrång, nu blijder,
Hon ändar rijkens ståt, at den i vördnad satt,
Snart mister all sin frögd, sitt lijf, sin bästa skatt.

Ty myckit som iagh kan i stillheet migh påminna
Den ganska verldens leek, så plägar iagh besinna
Gudz underbara värck, han vil at intet land
Skal gå medh tårars kost, heelt lottlöst från hans hand.

Tänck Macedonien, som alla då vanähra,
Aflägger nu sin blygd och kommer til den ähra,
Som knapt så lijten ort, haar kunnat i en hast
Så vackert träffa an, sij det var lyckans kast.

En trana plägar knapt en lijten sperling föda,
Om stoort skal blifva stoort, så fodras myckin möda,
Den sköna himmelsk krafft, ett rätt heroisk blodh,
En undervijsning och, som tienligh är och godh.

Alt detta stembde då så fogeli tilsamman,
När Alexander kom, sitt folck til mycken gamman.
Den första stiernan gick så klaar på högdens huus,
Och bodade medh frögd Europæ nyja liuus.

Rät uppå samma dagh, då han fick skåda liuse,
Så suto örnar två uppå det samma huuse
Och vijste klart föruth, at den som föddes då
Sku blij en stoor monarch af verldzens delar två.

Kring lindan svengde sigh en hambn uthaf en drake,
Den krafft på jordens vidd haar nåntijdh hafft sin make,
Han kasta sigh i ring, försvan då när han sågh
Hvad för en artigh pilt i denna vaggan lågh.

Philippus var hans faar, en man af högsta värde,
Af stoor vältaligheet, der medh han rijket värde,
När heela Grekeland inbördes slöto så,
At Macedonien skull' aldels undergå.

Digitized by Google

Då stilte han det hoot medh höfligheet medh ähra,
Medh all civilitet, som honom baa förähra
Hans dygdige natur, men kunde och der näst
Käkt röra brynjan blå och sittia brafft til häst.

Ja evigheetens rådh kan ingen ting kulkasta,
Ifrån Illyrien alt rytterij sigh hasta,
Athen, Thessalien, dhe höllo farligt fiääs,
Dem och Philippus straxt slogh neder rätt som gräås.

Seen blef alt stilla, tyst, dhe fingo vackert tijga,
Alt Grækelandz partie, dhe måste buga, nijga
För denne tappre hielt, ty han uppå dhe land
Haar lagt en starck capson medh macht och kungli hand.

Än meer: På denne dagh så hörde man florera
En Aristotelem, som seen i verlden meera
Sin lijke eij har hafft, ja i dhe lärdas choor
Haar Fama föga märkt, een man så vijs och stoor.

Han började medh flijt sin Alexander lära,
All dygder hålla kiär och sedan stadigt ähra
Dhe män, som haa förstånd, en narr blijr lell en took,
Fast man kring om des hals vil spenna gyllend' ook.

Fast om den sööta kropp uthvärtes tyckes glimma,
Så lär doch i hans bröst det största ovett simma,
Der ingen drufva fins, eij pressas någon must,
Den Venus ammar upp, har eij sin rätta lust.

Philippus märckte alt och skattade sig säller,
Som råkat haar en man, så lärd, så käck och snäller,
Den som hans enda son skull tuchta medh maneer,
På det hans nampn och dygd sku lefva som man seer.

Ach, edla lärdoms art, om det nu tijdh så voore,
At tala om din krafft och värckan, meer än stoore,
Så kunde iagh medh skiäl bevijsa för hvar man,
At ingen större skatt på jorden finnas kan.

Den så beprijsas må, som konsten i sitt värde,
Det medh en enigh mun bevijsa och dhe lärde,
Ty intet kan här vedh det i Arab'en fans
Jämföras, som är gull, sölf, steenar medh sin glans.

Digitized by Google

Guds obegripli rådh, sampt konungars bedriffter,
Dhe fins anteckna väl uthi dhe lärdas skriffter,
Justiniani prije, Galeni träfli konst
Uthom the lärdas kretz, så söker man umsonst.

Hvad Plato hafver sagt, hvad Stoa discurrara,
Och hur som Cicero haar meer än väl orera,
Hur som Pytagoras haar bygt på Pindi berg,
Der alla konster boo och ha sin rätta ferg,

Det är alt kunnigt nogh, ty är det myckit illa,
At oneskan i vår tijdh haar några så förvilla,
At dhe uppå alt sätt dhe lärde göra meen,
Förstår lell intet sielf meer som en dummer steen.

Men see, nu är eij tijd om den oordning klaga,
Ty den sitt datum satt at föllia städz sin maga,
Behåller väl sitt sätt, ja, ja, det är alt godt,
Ty den, som är så fatt, han hinner väl sitt mott.

Dhe gamble hafva sagt: Den timar, dagar, nätter
Upfyller sigh medh safft och eij kan blifva mätter,
Uthi hans hiernehvalf kan ingen vijsheet groo,
Godt tahl och reent förstånd plä i det torra boo.

Jagh måste skynda migh at taala något mehra
Om Alexanders dygd, hur han ibland dhe flera
Så sachta vijser sigh i taal at vinna prije,
I alt deraf man plä mäst skatta en för vije.

Enär som Asien ett sänningbodh afsände
Up til Philippi slott, tänck på hvadh der då hände:
Vår Alexander kom och fägna alle slätt,
Medh träfli sedigheet uppå ett kungligt sätt.

Han förde så sit taal, som stöora män plä giöra,
Dhe gamble gubbar grå dhe bäfva, när dhe höra,
At i en lijten pilt fans ett så maaklöst modh,
Dhe blifva heel bestört, dem vandlas deras blodh.

Han frågar alfvarsampt, hur' stoor, hur' starck, hur' mechtig
Darius var en tijdh, hur modigh stålt och prächtigh?
Hur' högt var Taurus berg, hur strömmar Tigris flodh,
På hvilka fötter nu des politi' bestodh?

Digitized by Google

Hur' rijk var Indien, hur' stridt mon Ganges rinna?
Hvad räriteter man der elliest kunde finna,
Af allehanda diur, af päror, af metal,
Af frucht, af örters slagh, som man verdena skal?

Medh myckit annat meer, som tijden ej tillåter
Upteckna i en hast; iagh vänder migh nu åter
Til det, som talas böör, hur' denna monarchie,
Den växte hastigt up och hvad man här böör sij.

Philippus döör nu bort och Alexander tager
Uppå sigh rijkzens tyngd, så ung, så karsk, så fager,
Beställer om sin staat, han lagar alt så väl,
At alla hans förstånd dhe hedra med god skiäl.

Dhe i sitt gatan sues hans fader hade mörda,
Dhe få sit rätta straf och lära verlden vörda,
Gudz smorda, fast än han är af ett hednisht blodh,
Moot alla konungar är Gudh bå' sträng och godh.

Du afvunds stygga moot, du högfärds last och anara,
Hvad för ett farligt gift plä du för mongen vara.
Folck, städer, landsens pracht, en knagli frögd och stat
Förvänder du i hast i sorg och klagelåt.

Darius, när han fick uthaf dhe sina höra
Hvad taal, hvad vichtigt språk, som denne pilt mon föra,
Så grufvar han sigh först, men när det lades til,
At han var redan kung, då blef han meer än vil.

Uthi sit raserij så drog han uth sin väria,
Slog den uppå sitt bord och böriade at svärja,
At solen skulle förr af högden falla nee'
Och svartnas i en sky, än han sku detta see.

Der af upväxte seen ett krijgh, en fahrligh skada,
I den som Persien fick myckit hett at bada,
Ej stilladee den svett för än Darii stool
Den valt rät just omkull, så mörknades hans sool.

Det fordras en bra rygg at tåhla goda tijder,
När man förachtar dem, så hände at det svijder
Uthi all lemmars rum, ty lyckan är så sorg
Som fordom moot ett lamb var en Æsopi varg.

Digitized by Google

Darius rustar sigh, sitt folck han sammanropar,
Medh boga, värie spiut, dem ställer i sin kopar.
Det vijda Caanans land var en knap mönstringz ort
För detta myckna folck, som vij af ryohte spert.

Seen gäller det til togh alt fort uthi sin ordning,
Alt efter landzens sedh, uthi sin fulla prydning,
Demant och päärler nogh, skiön purpur, mantlar fijn,
Betäcker detta folk. Af gull alt vackert skijn.

All maat upätes nu, som komma kund i hugen,
All safft i elfvar diup den blef och då utsugen,
Ett dunder, döön och bruus upfyller lufft och land,
Der om kom strax ett bref til Alexanders hand.

Han reser sigh medh mödh, sitt manskap sammankaller,
Sin fiende han då medh största lust anfaller,
Hans bussar klädda brafft i jernepantzar gå,
De ha och fechta lärt, at ingen dem kund slå.

Fast han nu intet var medh gyllendunk beprydder,
Fast om i deras telt eij luchta sköna krydder,
Lell fans här något meer: Friskt mod, heroisk krafft,
Dhe här i strijd och fält den högsta båtan hafft.

Nu vänta verlden på, hvad utgång ville taga
Med desse härar två, som sigh till strijden laga.
Dhe mötas med stolt mod och på hvar annan see,
Hur den och den han vill på platzen sigh betee.

Då Alexander snart emellan berg och dalar,
Anställer först sitt folck och sedan dem tilltalar:
"Välan, sij nu är tijdh at vijsa dygd och troo,
På det vårt lilla land en gång må säkert boo.

Hur offta hafver doch den grymma Xerxis vária
Vår hustru, späda små så jämmerligh förhärja;
Dhe andra Zarer medh, ha dhe eij trampat nedh
Vår Gudztienst och vår lagh, at en må hijsna vedh!

Fördenskuld är nu tijdh, sij längre meer förbeta,
Det stora röfverij vil man i dag betala,
At efterkommande skall oss det vitnord gee:
Bij tienar allan tijd åth annors ofärd lee.

Digitized by Google

Hvem är dock eij bekant dhe edla grækers sinne,
För deras dater mång så blifver deras minne
I heela verlden qvar; när alla dö sin koos
Lär Macedonien behålla städz sitt roos.

Alt ifrån Tracien, bland hårda berg upfödde,
Så täckt, så frodigt folck, medh vildiurs kiött väl giödde.
Lät see på denne dagh, I vijsa eder dygd,
Ehrt nampn til största prijs vår fiende til blygd.

I hafven här til dagz svår fattigdom måst tåhla,
Eij växer någon frucht på hällebergen håla,
Men nu så är det tijdh ombyta graus och sand
I sölfver och reent gull, det aldra skönsta land.

Seer på dhe dockor små, dhe linfva kinder veeka,
Des fijna hvijta hull, må eij ens hierta leeka,
Uppå dhe pärlor mång, uppå den gyllend glantz,
Dhe ä och vaana gåå medh piltar måst i dantz.

Men I, som hafven lärt båd kiöld och beeta lijda,
Fast om den plä ibland i hiessan något svijda,
Nu fatter hielte moodh, ty nu är tijden när,
At vij en ända see på det oss trycker här.

Nu ruster eder til, iagh skal ehr väl belöna
Medh godz, medh stor respect ehr manligheet bekröna;
At kungar alla slät sku et exempel haa,
Hur den ehrachtas böör, som håller sigh så bra."

Seen galt det fort til slagz, då alla örter skiöna,
Och blommors mångfaltz art sin undergång måst röna.
Dhe hästars skarpa skoor, dhe trampa alt i kraas,
Här hörs eij annat nu än roop, än skrij och baas.

Det fagra solens skeen nu börja til at molna,
Drogh på en kåpa svart och många aldels kolna,
Dhe andre stiernor all betäcka sigh i floor,
Dhe had' eij lust at se den nödh och yncka stoor.

Lufft, dimba, sniö och regn begynna sammanblandas,
Den gambla Æolus han fnys, han fräås, han andas,
Han sågh uppå en plaan, hur många tusend lågh;
Eij var en skilnad meer emellan högh och lågh.

Digitized by Google

Alt blodh så börja straxt den snåla jorden suupa,
In för Darii vagn dhe bästa hieltar stupa,
Han sielf blef så förskräckt, sigh kasta på en häst,
Som stodh der då beredd och skyndad' flychten mäst.

När hufvudh borto är, så vissna lemmar alla;
För Alexanders band så många hundrad' falla,
Som ingen räkna kund', eij stillades den feigd,
Eij skonas något been, eij får nu en geleid,

Til des den mörcka natt den grymheet mände stilla,
Dhe som här flychten togh, dhe fara all städz villa
Bland skogar och moras, bland buskar, stenigh klint,
Dijt ingen medh sitt hoot så snart har kunnat hint.

Men Österlandetz pracht, det rof, dhe skiöna skattar,
Det sköflas jämmerligt, alt fienden omfattar.
Ibland dhe fångar all så släpa Darii moor,
Hans hustru, barnen små. Var det eij ynckan stoor?

Darius lärde då: I fält vil intet gälla
Stoor pracht och härligt staat, med toma läppar smälla,
Här fordras något meer. Godt råd, en starcker arm,
Haar alla tijder giort sin fiend' skam och harm.

Sij biörnen tumlar eij vedh första hammars slage;
Darius skyndar fort betala detta lage,
Långt iftån Caspi haaf, från öijar, land och marck
Så kom en stoor armee, beväpnad' mächta starck.

När Alexander satt och sijgh i stillheet hvijlar,
Så höres farligt dön af folck med bogar, pijlar,
Darius var och medh, sielf ställer hvar en tropp,
Och seen upmanar dem medh taal och säkert hopp:

"Nu är den dagen när, nu skijner uppå högden,
En liuf och blijder sool, på hvilken vij med frögden
Ska hemnas detta allt, som ä' nyligit skiedt;
Eij skal ett makan speel den ganska verlden seet.

Hvad Cyrus medh sin arm har krafftigt sammanlinda,
Skal iagh på denne stund så stadigt återbinda.
Iagh troor eij at ett land, som i trehundrad' åhr
Har mådt så mycket väl, nu icke längre står.

Digitized by Google

Jagh haar väl giordt min flijt, at ingen migh kan straffa,
Man, häst och vapen nogh så haar iagh ymnigt skaffa.
Skiöu magasin och alt; uppå det största fält
Så haar iagh alt mit folck på bästa sättet stält;

Nu är det eder plicht, emedan det skall giälla
At lijda goda rådh och aldrig modet fälla,
Fast Alexander tycka ha rätt ett trefligt nampn,
Så är han ell en karl blott uthaf mensko hampn.

När som en lijten bröms har gadden sin afbruti.
Så fins eij meera qvart än safftan, som är ruti.
När dårskaps hastigheet har raasat tämli bra,
Så plär den all gement en nesligh ända taa.

Om vij nu detta slagh, rätt richtigt kunna vinna,
Så blijr alt oss til löön, som vij i lägret finna.
En obeskriflig skatt, en träfligh, ymnigh steek,
Som fienden har giort så prächtigh, svagh och veek.

Betäncker alla slätt, min bustru, barnen spädа,
Hur som det grofva folck lär skymffa, spotta, häda.
Min Ochus fången är, född til en mycкis mon,
Til Persiens monarch, til detta rijkets thron.

Ett sådant kungligt blodh, en sådan rijksens prydna,
Den I bevijsa böör all hörsamheet och lydna,
Dhe tänckia på ehr hielp, dhe vänta på ehr tröst,
Den dhe anropa nu medh snekan och medh röst:

Ach, frelser doch mit kiöt uthur des band och boijor,
Uthur det mörcka huus, dhe stygga fångo-koijor,
Geer migh min pant igen, det lär ehr tiena så,
At hesla verldzens kretz sigh undra skal der på.

Iagh kan eij taala meer, iagh seer hur folcket röres,
Hur alt medh gräsligt modh så ifrigt sammanföres,
Sij våra gudar dhe tyckz gee en lycklig mijn
På vårt altare nu och elden vackert skijn!

Fördenskuld alla slät nu träder fram, iagh beder,
Jagh skal för min person bevijsa ehr all heder,
All frijheet, skatt och skuld skal lindras vist i dagh,
At rijket kan må väl, så giör iagh denne lagh.

Digitized by Google

Om iagh medh gåsar små här skulle något språka,
Så torde iagh i hast uppå det infall råka;
Vij stå uppå den post där skogar, strömmar, sky,
Ha skantzat oss omkring, eij hielper undan fly.

Men see, det är eij åth, på qvicka hästen fijka,
Han lär för brinnand' eld eij heller vatnet vijka.
Iagh och för min person skal intet skona migh,
Men fächta som en karl, det giöre hvar för sigh!"

Seen blandas alt i hoop, man höör dhe värior klinga,
Ett bäfvand hierta fick eij mehra undan springa,
Här baasas lustigt på, så at det mycknа blod
Mitt på de hästars bröst som starcka strömmen stod.

Mång ährbar Cavallier i denne dhy bortsomna,
Darii stålta hand begynner och at domna;
Han hijssnar, när han sågh, at både man och häst
Ha stulpi här och där, ty var och flychten bäst,

Men kom och straxt igen, medh större macht och ijfver,
Alt folck på bästa sätt han fort i fältet drijfver,
Men sij, det halp eij nu med trug, med tross, med hoot
Moot ödetz stränga lagh upsättia meer sin foot.

Den snåla Leopard månd björnen sönder slijta,
Här halp eij meer hans kloar, at rijfva, brumma, bijta,
Hans krafft blef alt för svagh, han miste alt sitt modh,
Och lågh ålendigh seen uthi sin egen blodh.

Så månde Persien sin myndigheet förloora.
Darius var nu död. Uthaf dhe herrar stoora
Togh ingen rijkzens last, ty tijden var och när,
At lyckan croonaes skänck til snuat härskap bär.

När synden ökas nog, när onskan hon tiltager,
Sij då den stoora Gudh ett pläster derpå lager
Af sverdz egg, farlig pest, af törst, af hunger leedh,
Der medh den argas hals han vackert böijes ned.

Den östre verldens deel har nu dhe bästa dagar,
Af hvete, vijn och must, alt hvad dem sielf behagar,
Ty ökas kättian käkt, lätfärdigheet medh list,
Högfärd och yppigt ståt, dhe vijsa sigh nu vist.

Digitized by Google

Men Alexander kom och alt det väsend dämpa,
Eij torde någon man moot denne hielten kämpa,
Mäst heela Asien til dhe Chinensars strand,
Den ruinera han medh mord, medh svärd, med brand.

Då lär det stackass folck sigh någorlund betänckia,
Enär dhe sågo på, hvad faran månde skänckia,
För ståltheet en suur svett, för frijheet fahrligh tijdh,
Alt frögd- och glädie-lind var aldels trampat nijdh.

När kriget ändat var och ingen olyckz låga
Brann mehr på någon ort, ty ingen torde våga
At röra meer sin arm moot Alexanders staaf,
Då redde tijden til åth honom och sin graaf.

När en förståndigh siäl sin helsa tijdigt achtar
Och bland affecters storm sitt sinne vackert sachtar,
När hon all argheetz skrål lijk som en drake flyr,
Då mår hon aldrabäst, när hon alt detta skyr.

Men när en skiämmer bort af galenskap och flättia
Sin goda krops natur med fyllerij och kättia,
Så tärer kiött och merg en feber, svårer soot,
Frantzoos, podager, steen, dhe finna sällan boot.

Det vore myckit väl, en part sku' mindre svälia
Och med sitt hoorerij sin ungdoms nätter qvälia,
Så komme bättre män til rijksens tienster här,
Det är en slätt profijt när åsnan gryn förtär.

Den stoora potentaat, som ganska verlden tvinga,
Förnedrade sigh så, och börja sigh förringa,
Han lät en skiökia kleen förderfva sigh här först,
Seen kunde eij alt vijn uthsläckia meer des törst.

Til des Cassander kom och böria heetan stilla,
Han baar en stoor pokal och konungen inbilla,
At det var godt recept moot en svår siukdoms last,
Den som är myckit kranck, han dricke det med hast.

Han trodde honom väl, begynte liufligt supa,
Men straxt uppsvall hans kropp och täffte til hans strupa,
Han vråla jämmerligh, uthsträckte kropp och hand,
Han digna aldels nedh och gaf så up sin and.

Digitized by Google

Ach merker, konungar, eij må I troo dhe alla,
Som böija sine knä och eder hielp åkalla,
En lissmare han blijr ett sådant farligt gifft,
Och har dhe högsta män den största faran stifft.

Den karske Leopard han luta på sin fötter,
Och hvilar sedan sött af myckit arbet trötter.
Dhe fyra hufvuden, uthsprugna af en qvedh,
Dhe röras något än, men ha' en ringa fredh.

Natolien strax sigh Antigonus tilägna,
Den vijda Syrien så månd' Seleucus hägna,
För Ptolomeo blef Ægypten en deel slätt,
Til Grækeland tyckz och Philippus ha' sin rätt.

Men ingen enigheet så kunde desse skaffa
Ty stunden var nu när, at Gudh han ville straffa
Det stoora skinneri, den orätt och det suus
Som föres i det land, i städer, byar, huus.

Rät som ett fagert löf tilväxer och aftager,
Lijk som en giödder kalf kan hastigt blifva mager.
Så gick det och nu til, den stolta monarchie
Den grönska först, men seen kund' man den intet sij.

Fast dagen tyckes lång, lell lär man qvällen vänta,
Den gambla giästen plä' eij myckit medh oss skämpta,
Han kastar i en graf en konung, hög och lärd,
En bonde medh sin plogh, är lijka ända värd.

Så stillas det tumult, alt vapenskiffte hvijla,
Det buller och rumour, det vänder af at ijla,
Alt var j några åhr så tyst och väl til fredz
Och folcket växte til upfylte jordens cretz.

Men strax den klara sool har gådt på högdens fäste
Moot fyra tusend åhr och tagit seen sit näste
I tvillingarnas huus, då klarna up en stund,
På hvilken myckit nyt upvakna af sin blund.

Enär ett särdels ting skal långt och vijda höras,
Då måst naturen sielf ifrån sitt kynne rörar,
Enär dhe grymma diur blij spaka rätt som fåår,
Då vist en fara stoor fast mången föreståår.

Digitized by Google

En qvinna föder nu två söner och dem båda
Nedsäncker i en strööm, at dhe i dhenna våda
Sku drunckna och förgå och när det var bestelt,
Så skyndar hon sigh fort up til sitt förra telt.

Den faslige Neptun til kärleek sigh bevesker,
Medh desse piltar små han liufligen först leeker,
Taar dem seen på sin rygg och bär dem strax i land
Och lägger dhem så väl uppå den hvijta sand.

Ej glömmer Faunus sigh, en ulf skul' törsten stilla,
Fick see dhe gåssar små i gyttian nakna trilla,
Då af ett blödigt sinn så brast des hierta bär,
Dhen modren öfvergaf, dhen baar ulfvinnan kär.

Hon teer sigh meer än gladh, sigh kröker, röör sin rumpa,
Och böriar af och an i lösa sanden skumpa,
Neerfaller på sin knä och blijade så mildt,
Hon ynckade sigh så at modren dhem har skildt.

Hon sleeker deras kropp och ifrån faran denna
Befrijar både två, dhe lådz och honne känna,
Hon taar dem i sitt skiööt och til sitt näste föör,
Opvärmer dhem, geer dij och dhem all tienster giör.

Dhe växa vackert op, blij stadige och fagra,
Fast spijsen var dhem slätt, lell syntes dhe ej magra,
Dhe hålla strax ett rådh, at uppå denna plaan,
Sku' Room upbyggias fort, dhen vijdt berömbda staan.

Dhen sku' och haa sitt nampn af Romulo dhen stoora,
Dhen hielten och dhen man, som sällan haa förlora
På feltet något slagh, hans tappra modigheet
Berömma högt och vijdt dhen ganske verlden veet.

Ett efftertänckligt ting, det iagh plä då begrunda,
När iagh tilfälle får beskåda detta runda,
Med all dhe saakers diup, der uhr man leeta bör
Alt hvadh til Herrans loff och kungars ähra höör.

Det är väl myckit svårt sin mening rätt at dhela,
Ty dhe scribenter sielf i många stycken fahla,
Doch det som lönligt är, det vari hur' det kan,
Det tahlar iagh ey om, det går migh intet an.

Digitized by Google

Ty hoo kan i en hast alt väsende just achta.
Hvem kan på några bladh dhe stora ting betracchta,
Dhe rådslagh, optågh, krijgh som elliest är bekant,
Dher til behöfves vist dhen största foliant.

Men som alt detta är af Livii klooka penna
Beskrifvit mächta väl, så lär och saaken denna
Uthaf Dionis styl blij uppenbaar och klaar,
Aff Floro, Tacito man bästa kiärnan taar.

Vallerius haar och i sin tijdh varit vaken,
Så haar Vellejus medh giort nogh til dhenne saken,
Svetonii sanningz mun och Ammiani ord,
Medh tusend' andras fleer, är långoseen kunglord.

Fördenskuld skyndar iagh at tahla om det ena,
Som intet än är nembt, hvadh Daniel mon meena
Medh det han drömde om: det fierde fuula diur
Som bland dhe andre tre stodh listigt uppå laur.

Des farliga aspect, des krafft och plumpa seeder,
Dhe tijo hornens spiut, dhes stygga kropp och leeder,
Hvadh dhe betyda nu, vil iagh beskrifva fort,
At detta väreket ey må bli förmyeket stort.

Är det eij undran värdt? Uthaf dhe kärnor späda
Opväxer snart ett trä, som kan ens hierta glädа;
Des qvistar, skiöna bladh, des blommor och des frucht
Dhe svettas från sigh städz en hiertans liufflig lucht.

Hijt samkes uthi haat små foglar, nächtergäler,
Och hålla sin music, at i dhe kungars säler,
Eij höres slijkan sång; ja dieren, trötta nogh,
De skynda svalka sigh in under denne skogh.

Men när det gammalt blijr och löfven småning falna,
Des herligheet och safft, des värma börjar kalna,
Då komma matkar små, förtära barck och green,
Eij finnes mehra qvart än torra stubben seen.

Här på så sittia nu båd' örnar, korpar, höökar,
Om nattetijden och här mechta faeligt spökar,
Ja uglar, afvar medh haa här sin leek och roo,
Der fåer dhe spaka diur i stillheet månde boo.

Digitized by Google

Man kan medh goda skiäl Roms hebla pracht och ähra
Väl lijkna vijdh ett träd, som månde ymnigt bära
Skiön frucht och vijda blad, har först en starcker root,
Men vissnar sedan sielft och finner ingen boot.

I konungarnas tijdh så lades rooten starcka,
Den ingen potentat kund' öfverända sparcka,
I dhe rådherrars tijdh, som rådde uthan haat,
Då växte Roms beröm och had' en trefli stat.

Fast Marius ibland och Sylla voro galna,
Så ä dhe i sin blodh lell druncknad' och förfalna,
Eij finnes uågon kropp, så släät, så karsk, så fijn,
Som eij ibland är siuk och söker medicijn.

Rom hafver hållit städz sin gambla sedh och vana,
Då han medh häfftigt modh alt folck til strijda mana,
Ty smyger sigh ibland en siukdom i des barm,
En feber, meer än starck, giör kroppen en stoor harm.

Doch haar i denne stadh upvuxit vackra männer,
Hvars manligheet och dygd mäst heela verlden känner,
Camilli karska modh, Marcelli troo och flijt,
Två Scipioners krafft och deras stora nijt.

Hoo kan berömma rät, Papyrii skiöna sinne,
Den stoore Fabius har ett odödligt minne,
In til Pompeii tijdh, hvars dygd eij täljas kan,
Ty solen har eij sedt en sådan träfligh man.

När lyckan den är störst, då är olyckan värre,
Han, som uth öfver alt var då den bästa herre,
Fan ödet sitt för sigh, han blef väl Julii mågh,
En ända han der medh uppå sin lycka sågh.

Hans hufvud slogz uthaf och gafz i Cæsars händer,
Han skåda det medh lust, det rörer och omvänder;
Men suckar seen der vedh, ja fäller mången tåår,
At hans Pompejus nu en snöpligh enda fåår.

Men Julius faar fort medh svärd alt folck bestrijda,
Hans starcke hielte mod, så torde ingen bijda;
En man så stoor i rådh, en man så lärd och klook,
Nu lade på all land ett platt odrägligt ook.

Digitized by Google

Han skyndar seen med flijt att taala om alt detta,
För beela Roms senat sin seger at berätta,
Hur' många konungar han har medh vapnens macht
Til Roms beröm och zijr inunder lydna bracht.

Det Brutus straxt förtröt medh flera des geseller,
Dhe falla Cæsar an och honom nederfäller,
Uthi en purpur dunk han sveptes i det kijf,
Och strax medh många styng så ända han sitt lijf.

Der af blef Gudh så grym utöfver desse bödlar,
Som dräpit ha sin kung, dem sielf, des huus han sköflar,
Af detta här partie så har den största part
I hast sigh dräpit sielf, alt medh sin egen dart.

Octavius had seen det största regemente
Och stillad med förstånd alt buller, perlemente,
Han skaffar verlden roo och alla landskap fredh,
Ty fredzens konung båld af högden steg här ned.

En engel Gabriel det bästa bodskap bärer
In til en jungfru reen, der af hon sigh förfürer,
Men seen hon hade hört at hafvande hon är
Uthaf en heligh säd och Gudz son hoos sigh bär,

Då frögdade hon sigh, då började hon siunga
En härligh Zions sång medh hierta och medh tunga,
Hon tackar herren Gud för mootgång, för alt godt,
At den, förachtat är, får och sin rätta lott.

Omsijder klarnar up den meer än stoora dagen,
Som giorde ett besluut uppå den gamble lagen,
Som Moses fick af Gudh, den dhe propheter all
Ha medh ett enigt liud uthropat medh stoort skall:

I himblar, frögder ehr, du jord med högsta gamman,
Besinner detta verck sigh gläder alt tilsamman,
Gudz nåd är meer än stoor, hans aldra kärast son
Ikläder sigh vårt kiött, oss arma til stoor mon.

At beela jordens vidd, skul' allestädes höra
Hvad träfligt undervärck, som Gudh nu täcbtes giöra,
Då blef och alt i hast så villigt och parat,
At ropa alstädz uth det stora Gudz mandat.

Digitized by Google

Bland firmamentets liuus så lys en ädel stierna,
Den som vår saligheet bebådar nu så gierna,
Tree stoore vijse män af Saba kommo opp
At skåda medh stoor frögd Gudz son och alles hopp.

En häär af englar mång i skyarna sigh vijsa
Och medh en härligh röst Gudz stoora nådh beprijsa,
Tänck då vårt älendz skraal beveker andar all
At hugna menniskian med sång, med härlig skall.

Ach Bethlem, lilla stadh, du är nu vorden större
Än som Carthago var och Babylon den förre,
Den ähran nådde eij dhe stålta Saloms huus,
Uthi din mörcka vrå uptändes verldzens lius.

Der föddes den, hvars macht sigh alla öfver undra,
Den som medh häfvand' krafft i skyen plägar dundra,
Då lågh der uppå strå och skrija medh spädt liudh,
Som af stoort värde var, sann menniskia och Gudh!

Dhe armar, af hvars macht dhe bägge poler bindas,
I lijten linneklnut dhe här til samman lindas,
Och den som äger alt och rijkast vara må,
Taar sigh en slätter säng på idel höö och strå.

Hvadh Christus seen haar lärt, hvad ångest och hvad pijna
Han uthstått haar för migh och alla synder dijna;
Hur' han medh segers krafft den hårda döden skräckt,
Det är oss, Gudi looff, heelt liufligen optächt.

Hans lära, undervärck, är allom nogh förkunna,
Den nådh är uppenbar, som han oss haar förunna
Uthaf dhe fyra män, som evangelii ord
Predijka än medh flijt kring om den ganska jord.

Den här på tvifßar meer, må stå sin egen fahra,
Jagh troor en sådan siäl lär platt förlorat vara,
Dhe kloka bedningar ha hafft här af en röst,
Men vij, som christna ä, ha' här vår enda tröst.

Altså ha verlden sedt dhen rätta Herrans smorda,
Een, som Gudz stränga lag med pijnos svett fulborda,
Den reena Jesse root, den hielten meer än stoor,
Som värckar alt i oss och daglig när oss boor.

Digitized by Google

Du jude, troo man fritt ehvad digh sielf behagar,
En hedning uthaf gull och sölf sigh gudar lagar,
En turck haar all sin lijt satt på en Mahomet,
En arg förlupen munck, en hoorkarl meer än slätt.

Tänck på den arga list, at Asien sku' hålla
Hans stoora lögn vijd macht, så mån och detta vålla,
Han lofvade stå opp när ottahundrad' åhr
Ha lupit i sin cretz och just sin ända nåhr.

Det troor det arma folck, så högt hans ord dhe ähra,
Men du och iagh vij blij enfaldigt vijdh dhen lära,
Som Jesus hafver sagt, har och fullbordat vist.
Uppå den tridie dagh upstodh han aldrasist.

Josephus Flavius, ehvadh han sigh vil tvinga,
Så höör man lell dhe ord uthi hans böcker klinga:
Pilatus har korsefäst en, den man meente då
Var vist Gudz enda son och månde sielf upstå.

Doch snart skal blij en dag, då Gud skal väl åtskillia
Alt hvete från sitt dumbi Den då hans helga vilja
Har trodt och sökt medh fijt och i sit hiertа veet,
At Christus är Gudz son, han haar sin saligheet.

Sij detta är den steen, som ifrån högden trilla,
Dhen hedningarnas rådh förmörcka och förvilla
Nebucadnezar sågh hur han uppå en stundd
Alt rijkssens pracht och präål nedkrossade i grund.

Ja, han är vist och blijr den Daniel omdrömde,
Som i en menskio hambn allena verlden dömde,
Den som Gudh fader gaf all ähra, lof och macht,
Vår broor, Immanuel, Gudz son, som förr är sagt.

Sen från Octavii dödh in til Trajani tijder
Står Rom i största floor och ingen mootgång lijder,
Des politi var stoor af rijkedom och gull,
Af alskiöns härligheet vor' alla vincklar full.

Af Africa en deel af Asien det bästa,
Dhe måste tåhla nu at Rom sku hoos dem gästa,
Alt folck från Taurus berg, från Ister, floden Phrat,
Från Rhenus äfven så betåla hijt sin skatt.

Digitized by Google

Moot sielfva stadzens pracht var Ninive för ringa,
Den skeen af marmor klaar, eij torde någon springa
Uthöfver denne vall, den var så högh och starck,
At Troja här emoot var som den kleena barck.

Nu när dhe bästa män, en Constantin nampnkunni,
Honorius der näst, dhe ha sin ända hunni,
En träfligh Valentin, då han blef hastigt dödh,
Då råkade och Rom, uthi den största nödh.

Ifrå den kalla nord dhe fahrli Göther höras,
Dhe Hunner, Vandaler uhr sina koijor röras,
Dhe stijga uthi hast uthöfver Alpes berg,
Då får Italien för lust en annan färg.

Rätt som en bäfver plä' den tiockast root aftugga,
Så börja det partie all fägring nederbugga,
Strax föllo bladen af, strax torkades des must.
För allehanda frögd hörs jämmer, qvaal och pust.

Så lågh Italien, som förr så kostli braska,
Des frucht och blommor all förvandlades i aska.
Sij, intet finnes til, det icke haar sin sorg,
När döden tränger sigh in om ens fasta borg.

Ach Rom, som var så stålt, bortmister nu sin prydna,
Dhe landskap, som en tijdh haar den bevijst all lydna,
Opsäija sitt paroll, då stod den tomma stadh
Så öde som ett trää, som mist haar safft och bladh.

Eij ville Engeland til Tiberim meer segla,
Ægypten äfven så ha ingen lust at spegla
Sigh uthi denne gööl och heelt förstörde ort,
Dhe reesa den förbij til andra länder fort.

Så lades vapnen nedh, all handel och afskäres,
Ja, heela rijket sielf uthaf sin tyngd förtäres,
Det lilla hornet då, det grodde uthi hast,
Bröötfort dhe andre bort och blef seen sittiand fast.

Jagh ledes nu rät ved beskrifva all den låga,
Som brann båd' här och där, förtärde dhem, som våga
Bekiänna Christi nampn, sij då upgick den dagh,
At Antichristus kom alt medh sin styggheetz lagh.

Digitized by Google

Ett spöke kan rät snart en svagan mennskia fasa,
Men när två dieflar dhe här gruſligt börja raasa,
Då bäfvar land och folck, troo fritt den bleka död
Sku eij så skrämma digh som denne jämmers nöd.

Den ena turcken är, som uthi öster sitter,
Den andra påfven sjelf, som aldrig höra gitter
Hvad Gudh han har befalt, hans ord det sköna paar
Kullkastar allastädz och intet samveet haar.

Jag vil eij tahla om, hvad väsend altijdh finnes
Antechnadt här och där, iagh för migh väl til minnes,
Dhe gamble turckars streck och många påfvars mord
Alt sådant är nogh kunt kring om den vijda iord.

Hvad seen från Luthers tijdh i Spanien, Franckerijke,
I Påland, Engeland är skiedt, haar eij sin lijke,
Som relationer mång bevittna nog och fast,
Dem iagh eij hinner til anteckna så i hast.

Ja desse båda två dhe törsta dagli svåra,
Vill läska städz sin munn medh christnas blod och tåra',
Men skökan uthi Rom hon brukar härtil mäst
Dhe purpur crönte män, som öka denne päst.

Är det eij klagan värdt, må man det eij begråta,
Dem Christus cronan geer, dhe äro nu så kåta,
Som fää, som molckar väl, men slår seen stäfvan kull,
Och blander så sin miölk i stofft, i sand och mull.

Men sij, iagh går förlångt, min' sinnen eder sanckar,
Nu stillen eder fart och kasten ned vårt anckar,
Iagh seer ett farligt haaf och der dhe klippor mång,
Dijt haar iagh intet lust at segla denne gång.

Men om nu någon är, som vil den siö bevandra,
Til styret sätte straxt Thuanum eller andra,
Som seglation förstå och komma väl til pass,
Sleidanus lär och blij den vissaste campass.

Doch skal man deras skrifft rätt varligen hantera,
Den detta intet vil, han är och straxt fixera,
En blotter relation, den haar en lijten krafft,
Men märckia alt förslagh, det är den rätta safft.

Digitized by Google

Så hafva vij nu seedt hvad märckeliga dater,
Medh stort beröm ha' vijst de fyra potentater,
En spegel för dhe män, som Gudh uphöijer här,
Dem fåfängt blijr alt rådh, som eij af högden är.

Ett vänta vij nu än, att domaren skal komma,
Medh ähra och triumph och fröisa alla fromma,
Dhe siutti vekors taal, här snart en ända fåå,
Ett slutt på ondt och godt lär vij och hafva då

Då kommer medh steor macht basunenklang och dundrar,
At heela verldens crets sigh öfver det förundrar,
Då öpnas griffter all, dhe döda träda fram,
Dhe goda till sin frögd, dhe onda til sin skam.

Ett häärekrij lärer då och engels röster klinga,
Så at all verdsligt ståt är der emoot för ringa,
At lijknas vijd den skrud och vijdh den stora pracht,
Som Herren Zebaoth han förer medh sin macht.

Då han i skyen faar, dhe lefvandes och döda,
At dömma frommom tröst, dhe onda at föröda,
Hvar heligh blifver då til sin förtieneter lönt,
I Herrans helga högd medh härlig crona krönt.

En ny Hierusalem lär då af pärlor blänckia,
Af reenare metall än verlden hon kan tänckia,
Des gator af smaragd, des hous af reenast steen,
Eij finnes en demant så glittrigh, skär och reen.

Ach hvad för härligheet lär denna stadh förgylla,
Ach hvadh för en music lär våra sinnen fylla!
Vår ögon skåda här alt det, som ä' så skiönt,
Vår lucht förnöijer det, som vij eij förra rönt.

En evigh klarheet lyss i detta gudoms house,
Ty evigheetens eld uptänder detta liuse.
Här är en evigh vår, den ingen vinter kall
Förandrar med sin storm, sniö, möreker, smell och gnall

Ja, evigheetens sool ska' här sitt ansicht vijsa
Den som dhe englar all ska' vörda, ähra, prijsa,
Det nyja firmament få vij den timman see,
Der dhe propheter all sigh i sitt samqvem tee.

Digitized by Google

Gudz son, vår högsta präst, skal der för oss predika,
Den fromma helgons hoop lär och så kärligt fijka
At taga oss i fampn, at fägna oss så väl,
Vår kropp bemöter der sin fordom trogna siäl.

Vår möda, vårt besvär, vår last i denna verlden,
Alt tross, alt trugh, alt hoot och så den svaga ßärden
Är nu förswunnen platt, en evigh frijheets frögd
Gör då en saligh siäl så härligen förnögd.

Brudgummen lärer då sin trogna brudh omfamna,
Och hon så liufligt väl i största glädien hamna,
Hon har då reent afklädt sin skröpligheets pireuk
Och iklädt sigh igen den aldrafijnast duuk.

Nu lofve Herrans nampn alt hvad som jorden höllier,
Du vijda brusand haaf lät fräsa dijna böllior!
I kungar, stigen nedh uthaf ehr gyllend stool
Och vörden med respect rätfärdigheetens saol!

Ja, lofven Herrans nampn berg, daler, engiar, skoger,
All fisk i strömmar kall ehr fort tilsamman foger,
I leijon, vaker up, all foglar, eder röst
Nu lagen hastigt til at prijsa Gudh vår tröst!

Du stora helgedom din härligheet böör lofva,
Den digh och migh har gedt dhen aldrastörsta gåfva
At kunna i reen troo beprijsa Christi nampn,
Hans död, hans diupa sår är oss en tvygger hambn!

Ach, lofver Herrans nampn medh harpor och cymbaler,
Medh skiön basuneklang i alla Herrars sahler!
Ja, du gemena hoop, tillaga och din mun
At lofva ödmiuk den, digh hielper allan stund!

Alt det, som anda haar, skall alla tijder ähra
Den stora Herren Gudh, som kan i hast förfära,
Den stygga Belial och lindra alt besvär,
När verldens narrar oss, blijr han allena när.

Haff tack, o store Gudh, som oss haar lärt uthleta,
Som all din hemligheet haar låtit oss få veta,
Medh det til ähra dijn egenteligh vist böör
Och konungar för sigh i denna verlden gör!

Digitized by Google

Sij soolen syns eij meer medh sine strålar skijna,
Och månen går nu up medh många tärnor fijna,
Ja Hebe ropar och: Kom, kom nu fort i säng,
Iagh skal digh söfva straxt, min lilla trötta dreng.

Emedan iagh nu så til hvijla blifver kalla,
Ty samckar iagh ihoop min sinnen, som ha' ralla
Och går som i en hambn medh fullan faart och vinn,
Der iagh då medh en hast taar alla seglen inn

Och ställer migh til roo at niuta någon hvijla,
Så länge lufften rörs och stoora vädren ijhla,
Men mercker iagh igen, at skrifften nöije fann,
Tör iagh än gee mig uth och pröfva hvad iagh kan.

Imedlertijdh god natt, iagh vil min Gudh först lofva,
Och sedan ta' en blund och något lijtet sofva,
Jagh känner migh sielf bäst och veet väl min natur,
Sex tijmar äro nogh och för dhe lata diuur.

Om Gudh behagar seen migh åter än upväcka,
Skal iagh en politie beskrifva och uptäcka
Uppå vårt svänska språåk, iagh finner värke nogh
På Davids höga bergh och kunga böckrens skogh.

Min liufva Argenis, min Grotius och fleera,
Hoo ä som icke vil vår Puffendorf verdera?
Ifrån Parnassi klint och Boccalini book
Har iagh en god discurs, heel vichtigh, vijs och klook.

Alt skal iagh i den skrifft anteckna och dem lära,
Som villia seent och klart en politie här åhra,
Försäkra deij derpå min Monsamban han veet,
Och den från Collibus hvadh tienar en poet.

Ty som iagh hafver tänckt, min foot eij meera röra
Från denna tysthetz roo vil iagh så pännan föra,
At iagh vår ungdom kär skal altijdh vijsa det,
Som tienligt är och gott och intet tröttas vedh.

Ja Salomon, en kung, då meer än vijsligt sade:
At ha i ro en bijt är båttre än man hade
De stora läckra bord, upfylt medh kijf och pust,
I Gudh och dygd består vår bästa roo och lust.

Digitized by Google

CARL RISELL.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

JOHAN RISELL föddes 1697 i Risätters gård i Nedra Ullerads socken och Kils härad i Wermland. Fadern, Nils Risell, var då kumminister derstädes, med dog såsom kyrkoherde i Hesselskog af Norra Dals kontrakt i Elfsborgs län; modern, Christina Welin, lefde enka till slutet af 1740-talet. Af tre bröder var Johan den yngste. Sedan han genomgått Carlstads skola och gymnasium, blef han student i Upsala 1717. Här studerade han förnämligast lagfarenheten. År 1723 reste han till Köping för att biträda sin äldre, sjuklige broder, Anders Risell, som der var borgmästare. Efter ett kort vistande i denna stad, hade han så tillvunnit sig borgarenas aktning och förtroende, att de utsågo honom till sin fiskal. Till följe af denna kallelse, reste han 1724 till Upsala för att afhemta sina der qvarlemnade saker; men han var knappt framkommen, förr än han plötsligt insjuknade i en hetsig feber, som slutade hans dagar i en ålder af endast 26 år. Genom sitt redbara och behagliga lefnadssätt, hade han förvärfvat sig många vänner, som djupt beklagade hans allt för tidiga bortgång.

Ifrån ungdomen visade han mycken fallenhet för poesi och gaf, efter samtidas omdöme, stort hopp om sig att blifva "en god poet och ett lumen i sin tid." Det berättas, att då han vid ett tillfälle ej fick sina verser censurerade efter eget tycke, svor han på att aldrig mer skrifva någon vers; "men", tillägger annalisten, "dylika eder göra poeter ofta och glömma dem lika snart". Under sitt vistande i Upsala höll han 1720 en parentation på svensk vers öfver akademiens förre kanslär, kgl. rådet m. m. grefve Carl Piper, och 1722 ett tal i Wermlänningarnes sammankomst: *Beskrifning af en soldat*, äfven på vers. Dessutom har han skrifvit några smärre poemer, som genom samtida samlare blifvit förvarade. Först efter hans död

Digitized by Google

trycktes *Beskrifning af en soldat* i Carlesons Försök till svenska skaldekonstens upphjelpande och *Ett stadigt sinne* i Sahlstedts samling af verser på svenska. De öfriga hafva mig veterligen icke förr varit tryckta.

Öfver *Beskrifningen af en soldat* yttrar Hammarsköld: "Detta tal är af föga poetiskt värde, ehuru det har ett temligen rent språk och här och der en nätt tournerad, ehuru prosaisk tanke. *Beskrifningen öfver Åmål* är ett rått och osmakligt prof på låga åsigter och inskränkt sinne. På en bättre och intressantare sida lärer man känna Risell af hans vackra visa: *Ach echo, du nymph*, i hvilken han med ljuf enfald begråter förlusten af en älskarinna. Äfven sitt ode öfver *Ett stadigt sinne* har han ledigt och lyckligt, på ett individuelt sätt, behandlat detta af Horatius så ofta vidrörda thema. Då denna ode är af ungefär samma innehåll som Kellgrens *En stadig man*, så erbjuder sig jemförelsen genast dem emellan, under hvilken Risell, hvad hufvudsaken beträffar, visserligen icke skall förlora något." Om Risell yttrar fru Nordenflycht:

"Se en skald, ej mycket känder,
Likväl af det äkta slag,
Som af sånggudinnors händer
Lärde sina harposlag.
Kom Risell din lön att taga
Af de friska lagrars blad.
Allt hvad vi uppå dig klaga,
Är att du ej längre qvad."

Upsala i Januari 1873.

P. Hanselli.

Digitized by Google

Öfver kon. **Carl XII:s** död 1718.

Du jords och himmels höga Herre,
Du kungars kung och du vår huldа far,
Som dina barn så länge risat har,
Skall allting än bli värr och värre?
Mån tro att Svea rike mera tål
Att dricka af din grymma vredes skål?
Mån Sverge mera blod behaga,
Begynner det ännu ey raga
Af svenskars blod,
Hvars dyra flod
Så ymnigt är utguten?
Är nådens dörr tillsluten?

Hvar är vårt hopp om härlig seger,
Om bättre tid, om stillhet, fred och ro,
Hvari vi tänkte svenska barn få bo,
När store konung Carl van seger
Inför det norska Fredrike grymma hall,
Der honom mött ett fasligt knall och fall?
Ack, store Gud, hvad kalk inskänkte
Du der för oss, då minst vi tänkte?
Vår store kung,
Så frisk, så ung,
Der skulle falskhet hämna,
Men måste segern lemna.

Digitized by Google

Du, bistra öde, djerfs du träda
Inför ett så förträffligt majestät?
Ack, huru tordes du väl röra det,
Der var ju inga krafter späda?
Förskräcktes du ej för hans mannamod,
Der han behjertad som ett lejon stod?
Hur tordes du din pilar hvässa
Emot en smord och krönter hjässa?
Ack, had jag fått
Det samma skott,
Och det om kungen felat,
Hur gärna jag det velat!

Digitized by Google

Parentation
öfver
Upsala akademies kansler, m. m.
grefve **Carl Piper,**
hållen i Upsala 1720.

När som en allmän nöd sig öfver landet sträcker,
När ena plågan fort den andra handen räcker,
När dyra kongars lijf för folcket står i stick,
När hela landet är i ett förvirradt skick,

Då, när som allas lijf och välfärd står i fahra,
Då, när en fiend' vill ej barn i vaggan spara,
När afgrunds raserij och Mars de rasa så,
At ingen, ingen man för dem nån lijsa få.

När rijken, haf och land af gråt ett genljud gifver,
Och folcket tycker sig hvar stund ett byte blifver
För döden, tvinar bort af ängslan och sitt bröst
Med händren sönderslår och hafver ingen tröst,

När alt så illa står, då sakna och bort mista
Dem, som til högsta grad ha stigit från den sista
På ährans trappa op för tro och digra råd,
Hvarmedelst de förvärfft sin konungs stora nåd,

Det är åt hetan eld än mera olja gifva,
Det kan en djuper sorg til hjertat mera drifva,
Och vidga ut de sår, som alla öpna gå,
Som på mångt hufvud ungt gjordt hår i förtijd grå.

Nu ökas vist den flod, som Svea ymnigt gjuter,
När en af kongens råd sitt trogna råd besluter,
Här är en hjertans sorg, en hela landets sorg,
Som fyller byar up och alla städers torg.

Digitized by Google

Ty nu har från oss gått in uti mörka grafven
Den, som bar i sin hand den gilla marskalks stafven,
Hans höga excellentz Carl Piper, hvilken har
Två stora kongar tjänt med troget tal och svar.

Ach, ach, så går du bort du konglig rådets prydnad,
Som vij i många åhr ha gerna visat lydnad,
Du öfverste marskalk, vår Salas canceller,
Din bortgång och din död oss in i hjertat skjär.

Hvad är då detta lijf? Ett solgran, som försvinner,
Ett glas som krássas snart, en ström, som hastigt rinner,
En blomma och ett gräs, hvars fägring varar kort,
En eld, som snart släcks ut, en rök, som pustas bort.

Du döfva skjördeman med ljan uti handen,
Som skiljer kropp och själ, försliter gyllna banden,
Som ingen skilnad gör på fattig och på rijk,
Som gör ung gammal man, hög, låg, hvarannan lijk.

Du hafver röfvat bort en högt-berömlig herre,
Hvars snille är bekant af saker, störr och smärre,
Han var vårt Svealands och tiders stora jarl,
Han följde i lång feigd den tolfte konung Carl.

Berövad är en del en ädel fru grefvinna,
Ty monde som en ström des blida ögon rinna,
På hennes bröst du lagt en sten fast tung och svår,
En ijs, som smältes eij af första sol och våhr.

Du röfvat bort en far för greflig ätt och stämma,
Som nu ej kan för sorg sin ögons ådror dämma,
Hvars hjertan blödde så att på sin herr fars graf,
De låta flöda ut ett bittert tåre-haf.

Du röfvat den, hvars nåd vij alla här förfarit,
Den, som vår Helicon mer än Mæcenas varit,
Den, under hvars försorg och nådig vårdnad stor,
De frija konsters drift här varit uti flor.

Det måste Sala-flod sitt ljud i qval förbyta,
Och du, vår Aganipp af heta tårar flyta,
Det måste Helicon dra djupan sorgedräckt,
Des fröjd- och glädje-sol med moln bli öfver täckt.

Digitized by Google

Det måge klaga sig de vittre Phœbi präster,
Och sorglig stämma in med tårar Pindi gäster,
Det grymma Atropos har skurit af dens trå,
Som Nestors lefnads åhr högt värdig var at nå.

O, Öster-götha-land, tänck hvad, tänck hvad du saknar,
Tu må väl gråta, när tu somnar och tu vaknar!
Jag hörer, tyckes mig, at tu med klaglig röst
Vil trycka dessa ord af ett bedröfvadt bröst:

"En bister, mulen dag, när tu din ögon lychte,
En bister olyckesstund, när döden hädan ryckte
Tig, grefve Piper, som af nåd och huldhet var
För mig och mina barn en fader och försvar.

Jag dricker idel gråt, med tårars bröd mig mättar,
Jag uti vördnad stor med heta tårar tvättar,
Höggreflig excellentz, din ben och döda mull,
Jag utaf hjertans sorg nu ligger slagen kull.

Ditt stofft jag vörda skal för all nåd, tu mig vijsat,
Ditt lof, ditt stora namn af Göther skal bli prijsat,
Så länge Göther fins i Svea vara til,
Och någon är, som namn af Götha bära vil.

Ditt namn och stora lof på ährans hvita vingar
Skal med förgylter glants, så vidt sig Fama svingar,
Bli til den senre verld kring jorden burit ut,
Det, det ej skal förgås och aldrig få sitt slut.

Ser jag, hvad jag har fått, jag mig af hjertat gläder,
Ser jag, hvad jag har mist, i säck mig billigt kläder.
Jag, som så mycket godt af tig Mæcenas njöt,
Jag nu med tårars regn här fyller op mitt skjöt.

Det enda tröstar mig: Jag hoppas ännu finna
Den samma stora nåd hos er, så from grefvinna,
Och grefveligit hus, som jag til dessa dar
Höggunstigt mot mig sedt och nådigt funnit har."

Så taltar ängslefult och strax befallning gifver
Til sina barn, at en på svenska rijm beskrifver
Sin grefves lefverne på bästa sätt han kan,
Man bjuder offta til, men går ej altid an.

Digitized by Google

Nu, som mig är befalt, med vördnad fram jag träder
Och om en svensker jarl med svenska rijm här qväder,
Om ödmjuk ursächt ber, at jag här gifver fram
En svag och mager vers, som stympad är och lam.

Jag sörjer at jag ej, som det sig bör, kan rimma,
Calliope har ej hos mig drögt någon timma.
De vittra skallders konst långt vida öfver går
Min låga pipas ljud, som intet echo får.

Och när jag ser ut på det djupa haf och breda,
Kan jag för vågors fall mitt segel icke sneda,
Mitt hår det reser sig och sinnen skiljas åt,
Ty hafvet är för stort åt en så klener båt.

Jag ropar mäst jag kan, kan doch ej landet vinna.
Hvem kan på hafsens rymd ha lugn och hamn der finna?
Jag vet ej hvart ut först och sist jag styra skal,
Imedlertijd min båt drifs om af hafsens svall.

Här äro stora ting, som mig helt brydder göra
Och större bördor än til mina skuldror höra.
Jag vet ej hvad jag först bör tala eller sist,
I största ymnighet jag lider största brist.

Melpomene jag ej om något bistånd beder,
Men up mot himlen blid jag mina händer breder,
Ach, himmel, nådig var och styre mig tin hand,
At jag så segla må, jag kommar trygg i land!

Jag och så ödmjukt ber den ädla, lärda skara,
Som här församlad är, han täckes gunstig vara,
Den ynnest vördas skal af mig i alla dar,
Så länge himlen blid mitt klena lijf mig spar.

Det är en liten ö, den Thetis kring om famnar,
Men blank en silfverarm, der nu mångt segel hamnar
För Æols ijlar trygt, der Östersjön blir mött
Med tvänne strömmars fall af Mälarns vatten sött.

Man finner och igen hos våra gamla lärde
At fiskare här bodt som Tritons få besnärde
I en behändig not med idog hand och flijt,
Och at då denna ö är kallad Agnefijt.

Digitized by Google

När Birger Jarl den ö i sichte tagit hade,
Man strax med stort förstånd den första grunden lade
Til en så härlig stad, som nu en moder är
För Svea städer all och namn af Stockholm bär.

Här sedan runnit up de dyre nordens solar,
Hvars ljus är blifvit synt af begge verldens polar,
Hvars klara strimmors glantz ej lijdit något men,
Men lyst som solens stråt af egit glantz och skjen.

Här säjas Neckars barn först hissat up sin flagga,
Här mången svensker jarl har legat uti vagga,
Som sig til riksens tjänst berömligt hafva stält,
Som för sin kung och land ha segrat uti fält.

I denna hufvudstad, vid tyska krigets ända,
Så lade Parca an på sin förgylta slända
Carl Pipers lefnads trå, at han der födder blef,
När tusend fyrti sju sexhundrad man här skref.

Ej något annat rum var värdigt denna gåfva
Af himlen taga mot och fostra så dyr håfva,
Än Svea hufvudstad, som då den ähran njöt,
At tagan i sin famn och fostran i sitt skjöt.

Jag säger, detta ljus det borde up ju rinna,
Der dygd och ähra dem sig älska krantsar binna,
Der dyra printzar ha sitt hemvist och sitt hof,
Der Fama ropar ut de stora hieltars lof.

At kunna vijsa fram från hedenhös mång ahnor
Och sjelfver sättia ljus i sina slächta fahnor,
Det är en sådan ting, som ingen lasta får,
När en med egen dygd går sina fädgars spår.

Men endaat pryda sig med långa slächt-register,
Som månan pryder sig af solens klara gnister,
Det är ett prål för dem, som intet annat ha,
Och måste alt berröm till låns af andra ta.

Men såsom solen sjelf den hela verlden tjänar,
Med silfverstråland glants, hon intet ljus sig lähnar
Af andra stjernor och ej lijder något men,
Men lyser altid klar af eget ljus och skjen.

Digitized by Google

Så lyser dygden och af egen glants och strålar,
Och älskas, fast hon ej i länta kläder prålar,
Hon tarfvar intet ljus, som henne klarhet ger,
Ty i sin egen barm hon största klarhet seer.

Den som följt henne åt, som Hercules han gjorde,
Samt redligt altid gjordt hvad honom göra borde,
Och medelst stort besvär den trånga, svåra stijg
Har tråkat fram och ej för arbet skonat sig.

Han har ett sådant lof, som altid eget blifver,
Han reser sig den stod, som afvund ned ej rifver,
På ährans höga plan och ähras offta mer
Än den, som vijsa kan i slächten ahnor fler.

Så har Carl Piper och stort ljus satt i sitt slächte,
Ty dygden förden an och lyckan handen räckte.
I alt han slog sig på, i det han tog sig an,
Han vijste stort förstånd, beröm och ähra van.

På åhrans trappa och hans fäder hafver varit
Och stigit högre up; om Atrops vilse farit,
När som hon klippte til, ty som iag tecknadt ser,
I krigs collegio var han en camerer.

Doch största ähra var så stort ett alster lemna,
Ett barn, som til alt stort var ett så härligt ämna,
Ett barn, som blef ett ljus för sin förnähma slächt,
En prydnad för sitt land, ett barn för kongar täckt.

Hans moder för sitt kjön må jag en prydnad kalla,
Ty hon och älskad blef och hedrad utaf alla,
Hos henne lyste krart en samling af all dygd,
Hvad skjönt och ährbart är var mängdt med kysker blygd.

Af en så dygdig säng hans excellentz mon komma
I ljuset fram, sitt folck til mer än mycken fromma,
Strax när han födder var, det sällan plägar skje,
Såg han så glader ut som ville han och le.

Kring vaggan syntes ock de täcka tre gudinner,
Af hvilka mången trodt at barnet mildhet vinner,
De i sitt blijda skjöt strax togo honom opp,
De med sin täcka hand först linnad' in hans kropp.

Digitized by Google

Apollo steg och fram och månd i handen bära
En gröner lagerkrants, den ville han förähra
Åt detta späda barn, sen börjar han at spå
Hur denna lilla pilt med tiden skulle gå:

"Välkommen, täcke son, jag mig af hiertat gläder,
Det tu nu födder äst, hvars lif skal tina fäder
I klok försichtighet långt vida öfvergå,
Tu skalt för konglig thron med marskalkestafven stå.

Fast tu ej blir soldat, Bellona skal tig amma,
Det tu ej fruchta skalt för Martis blixt och flamma,
Bland hvilkas rök och damb tu vistas skalt med råd,
Hvar med tu skaffar tig de stora kongars nåd.

Ja, tina råd skal man väl lyda åt så gerna,
Som i det tyska krig den kloka Oxenstjerna,
Ty slug försichtighet skal i titt täcka bröst
Sin fasta boning ta til mångens stora tröst.

Tu tvänne kongars nåd med tina råd skal vinna,
Til många steg och rum på ährans trappa hinna,
Tu skalt, det frögdar mig, min aldrakiärsta son,
En from Mæcenas bli för svenska Helicon."

När han så hade talt, for han hel qvick och snäller
Högt uppå Pindi kull, och var nu redan qväller.
När som Aurora kom på himlen, kallar han
De vena musers hop och tar sjelf lutan an.

Han sjelf på lutan slår, Pierides de sjunga,
En härlig frögdesång med ganska liuflig tunga,
De glädjas af den nåd, som de nu tänckte på,
Hur Piper Pallas hof i sitt värn skulle få.

I medlertid har han lärdt många ädla slögder,
Der med han gjorde far och mor mång tusend frögder.
Blef klok för ålder sin, ja mer än som man trodt,
Lik som i mindre krop en större själ har bodt.

Som åhren togo til, så ha föräldrar kjära
Väl fostrat op sin son i dygd och Gudz örds lära,
De viste väl, hvad smak ett kjärl i början får,
Den sitter qvar fastän man det i stycken slår.

Digitized by Google

De unga, späda trän, de böjas snart til rätta,
Det mökta vaxet tar mot alla former nätta,
Man deri trycka vill, at genom-eldat stål
Kan medelst hammaralag förvändas i en nål.

Det har vår grefves far förstått af sjelfva grunden,
Och ty sitt kiära barn från första födelsestunden
Så ledt i stycker all, i all ting så fördt an,
Det han har af sin son fått en stor hedersman.

Här vändes an all flijt at odygds lust föröda,
Som månde uthaf sig den värsta fruchten föda,
Ty måste flättja bort och kättia ut på dör,
Och lättja samma väg, som mången ung förför.

At fruchta Herran Gud är ju det största stycke,
I dygders ädla krans är det ju bästa smycke,
Här var det först och sist, på denna fasta grund
Så byggdes immerfort hvar timma och hvar stund.

Hvad bästa ämne var man måste gerna söka
I frie konsters skog at sådan byggning öka,
Här fans det och gick fort alt ända up til kropp
Och stannade ej förr än uti högsta topp.

Naturen hade och för moder ut sig gifvit,
Mer här än annorstäds i gåfvor runder blifvit,
Ty fattar Piper strax hvad honom blifver sagt,
Det tages villigt mot och blir på minnet lagt.

Man kunde dag från dag med största nöje röna
I mången vettenskap och boken framsteg skjöna,
En outsläcklig törst hos honom öktes fort,
At dricka af den brunn, som Pegasus säga gjordt.

För den skull kunde han med sig til freds ej vara,
Ej hafva någon ro, förr än som han fick fara
Til Pallas lärda stad, då denne Pindus njöt
Den ähran tagan mot med glädje i sitt skjöt.

Då gladde Phæbus sig och alla systrar nie,
Som öfva sina barn i alla konster frie,
Åt dem blef anförtrodt, få sjelfva fostra opp
Den, som sen förde an och deras lärda tropp.

Digitized by Google

Ty gjuta de och i hans ädla själ och sinne
Den bästa vijsdoms satts, som finnes vara inne
I Aganippe brunn och Hippocrene skjär,
Der, som på vatnets djup ej någon ände är.

Sex gånger Phœbi vägn igenom kräfftan kjörde,
Sex somrar och til oss, som bo i norden, förde,
Alt medan sitter han på Pindi kulle qvar
Och öser med all flijt ur Hippocrenen klar.

Men säja med hvad flijt och möda han det gjorde,
Och före det så ut, som det rätt föras borde,
Det kommer Merkur til, min tunga är för svag,
Och qväda lågt här om, vil intet taga lag.

Hans lijfstrå Parca had i nittoo vintrar spunnit
Förr än han sitt begär på Pindo hade vunnit,
Då far han äntlig hän med en stor dyrbar skatt
Den han på Helicon har samkat dag och natt.

Sen när han tvänne åhr i Stockholm hade varit
Och arithmetisk konst med flijt igenom farit,
Så blef han tagen an för kongens cantzelliet;
På det, der tarfdes til, hos honom var ej briet.

Och som han altid fans i större saker färdig,
Så blef han någon tijd dereffter hållen värdig
At följa den legat, som då åt Ryssland for
Med kongens ärende, i pracht och prydnad stor.

Det sändebudet var gref Gustaf Oxenstierna,
En herre af förstånd och af en kloker hjerna,
Den följde Piper åt och hvad som blef befalt,
Det blef på bästa sätt och hastigt fulgjordt alt.

Sex hundrad sjuttj fem, när tusend der til läggas,
Då danske värjors udd mot svenska kroppar äggas,
Och dansken med sin macht på skånska stranden stod
I mening gjuta ut de yfverboars blod.

Då, när hans majestet, glorvördig i vårt minne,
Kong Carl then elffte for med hielte-mod och sinne
Från Stockholm med sin här, at möta dansken, som
Så oförmodelig på svenska bottnen kom,

Digitized by Google

Då blef Carl Piper och förordnad til at följa
Med cancelliet bort, ej ville han sig dölja
För någon sysla svår, för något arbet stort,
Men lydde kongen åt och kom til Skåne fort.

Hur angelägen han vid denna tjänsten varit,
Kan hvar en tänckia, ty han har ej tädan farit
Ej någon enda gång, så länge detta tog
Mot Dannemark stod på, så stadig var hans hog

Vid hofvet vistas och sin konung troligt tjäna
Med sina gåfvor, som Gud honom täckts förläna,
Ty han har uti alt ej sparat någon flijt,
Sin kong och fosterland at tiäna med all nijt.

Mär sen den store kong, med ett heroiakt hjerta
Och största hjelte-mod, dem danskom til en smärta,
Tre gånger drabbat har, tre skjöna segrar fått,
Och för ett blodigt krig den ljufva friden nått,

Då tänckte han och på den trogna tjänst han njutit
Af Carol Piper, ty blef strax derpå beslutit,
Det han, för dygd och flijt, han altid visat har,
Skull ernå all den lön, som han hel värdig var.

Så lärer vårt förnufft och jämväl hedna seder,
At den, som idkar dygd, bör hafva lön och heder,
Så har en rättvis lag i alla tider dömt,
At dygdens barn ej bör i glömskan blifva gömt.

At dygdens ädla barn sku hedras i hvart sinne,
Långt efter deras död med vördsamt lof och minne,
At lofvärdt efftertal dem gifves af hvar man,
Som hvassa afvundstand förmineska icke kan.

Förfarenheten kan oss alla nogsampt lära,
At intet rike kan florera och sig bära,
Der man ej idkar dygd och dygden ej kan nå,
Den lön hon har förtjänt och värdig är att få.

När öfverheten, som har bjuda och befalla,
Och undersåten, som bör lyda buden alla,
I nåde och plichts förbund hvar andra hålla så,
At nåde gifves der, här kan dygd nåde få.

Digitized by Google

När öfverheten nåd åt undersåten delar,
Och gör at dygdelön den dygdig är ej felar,
Och undersåten nåd med dygd förtjäna vil,
Då går det som sig bör i alla saker til.

Man vet, i Rom var så, at den i ähranz tempel
Var hogad komma in, han skulle gje exempel
I det som dygdigt var, ty borde han först gå
Igenom dygdens hus, se'n hälsa ähran på.

Fast dygden i sig sjelf är adel nog och lyser
Af egen glans och hos sig sjelf sitt nöje hyser,
Dock märker man, det hon en större klarhet gjer,
När hon sin vän och sig af androm hedrad ser.

Den största heder är, at kennes venner skjänkes
En skinand' adlig skjöld, den aldrig nånsin dränkes
I Lethe glömske-flod, ty han blir högder opp
På Famæ flagga bland de vidt bekantas tropp.

En sådan heder kan bemanna många andra,
At de på dygdens väg i frost och heta vandra,
Och stanna icke förr än de sitt ändemål
Ha nått, fast kosta skal mer än som ryggen tål.

Jag må väl säja fritt at alla konga-rijke,
Som vår Europa har, ej äro Sverje lijke
På ädla sinnen, som med penna och med svärd
Ha sträfvat till den plats, som större dygd är värd.

Så blef Carl Piper och med adlig skjöld begåfvad
Och af hans majestet för sina dygder lofvad,
Man sexton hundrad åhr och sjuttj nje skref,
Då han en secreter i konglig camarn blef.

Och efter tjo åhr än högre framsteg gjorde,
Då han för mödo all den stora nåden sporde,
Det han förordnad blef en konglig secreter,
Af staten, hvilken grad en dubbel heder ger.

Här följer nu ett åhr, då lyckan större blifver
Och honom himlen sielf till fru i huset gifver
Christina Törnefiycht, som pryder högt sitt kjön,
Den dygden ammat op och Charites giordt skiön.

Digitized by Google

Den i Gudsfruchtan, vett förstånd och flera dygder
Sin like sällan sedt i våra svenska bygder,
Den himlen vare blid, bekröne med all nåd
Och trösta i all sorg med himla hielp och råd.

Ja, himmel, nådig var och henne städs bevara
Från alt som skadligt är, för alsköns nöd och fahra,
Unn oss den nåd at vij i många, många åhr
På jorden vörda få grefvinnan Piper vår!

Så är den grefveslächt och så förökad blefven
Med vakra fröknar och den unga, täcka grefven,
Carl Fredric, som förtiänt högt älskas utaf oss,
Bland hvilka han har lyst lik som ett dygdeblees.

Han står just nu på språng sin herr fars fotspår tråda,
Är stadder utom lands, mång främmat folck at skåda,
O Gud, gif lycka til, håll öfver honom vacht,
Ehvar han är och far, med tina änglars macht!

När som vår grefve fått förnäm en fru i huset,
Så öks hans heder mer, han sättes mer i ljuset,
Han bort ett statsråd bli samt i cantsliet råd
Förmedelst egen dygd, förmedelst kongens nåd.

Ja, kongens höga nåd han ville nu förmera
Hans adeliga skjöld med privilegier flera,
Ty böjes han nu op til grefligt namn och stand.
Så krönes redlig tro mot kong och fosterland.

Man kan ju häraf se med hvad stor flijt och möda,
Med hvad för nattebry, som gör vår ögon röda,
Vår grefve har beklädt de ämbet, som han fått,
När han af konung Carl en sådan heder nått,

Ty som en god soldat tror sig ej åhra vinna,
Ej sådan segerstod bland Martis venner finna,
Som icke gnagas kan af Momi hvassa tand
Och icke rifvas kan af afvundsfuller hand,

Om han ej visas får mot en fiendtlig skara,
Bland dunder, blixt och eld och uti största fahra,
Om han i frost och kjöld, i hunger och i törst
Ej härdar fram och får sig tappert visa först,

Digitized by Google

Om han ej visa kan på kroppen ärren många,
Och utaf värjans udd de flera ripor långa,
Om han ej vågat sig för ledet at gå fram,
Der döden rusar til som vågen uppå stam.

Så kan ej eller den, som råd och pennan skjöter
Til dager sofva sött på dunbädd, mjuk och blöter,
Han måste mången natt, när andra sofva sött,
Sin hierna mycket bry, at han blir matt och trött.

Abronis kräslighet och all den sömnen långa,
Endymion sägs hafft, de böra intet fånga
Den, genom dygd och flijt til ähra komma vil,
Sikt temnas bör åt dem, som intet doger til.

Men ej, jag går för långt, det står än mera åter,
Som och så säjas bör, fast versen illa låter,
At kortlig röra ved hvad uti detta krig
Hans excellentz har gjordt, min plicht förbinder mig.

När sjutton hundrad åhr til ända ville skrijda,
När danske kongen drar sitt svärd fort ur sin slijda
Och faller Holsten an, dem svenskom til stort men,
Vår stora konung Carl han var då intet sen

At rusta sina män och sjelfver tappert föra
Dem in på Selands strand at kunna den förstöra.
De hådeska råduslag som den danske smidde hop,
At fälla konung Carl och svenske män i grop.

Strax konung Carl kom dijt han i stor hast så tvingar,
Den danska, at han sig strax frid och ro betingar,
Den honom konung Carl också på stunden ger,
Ty han väl vinna kan och skona den som ber.

Gref Piver följde med vår stora segerherre
Som en Achates huld i saker störr och smärre,
Med sina mogna råd med största flijt han dref
Det, hvad af konung Carl befalt och budit blef.

Strax kommer Fama fram, för konung Carl berätter,
Det zaren all sin här för Narva murar sätter
Och skantzar deromkring och tränger det så hårdt,
At komma ut och in var allom mer än svårt.

Digitized by Google

Vårt nordska lejon strax för som ett blixt och väder
Med liten hop med sig at lossa sina städer.
Han kom, han såg, han vann; de ryssar måste fort
Från Narva, stanna ej förn inom Musku-port.

Gref Piper var alt med och krafftigt bistånd gjorde
Hans majestät i alt, som honom göra borde.
Alt träl och vaksamhet han gerna undergår,
Hvart Carol vänder sig han vid dess sida står.

Han följer sen sin kong til Düna stolta böljer.
Du Düna, der kong Carl med glömskomullen höljer
De Saxars stora här, som sig der hade satt,
Han gjorde at för dem gick up en långsam natt.

Hvart ut vår konung Carl med sina bussar tågar,
Carl Piper följer åt och sig i fahran vågar,
I Curland först och sen på Pohlens vida fält
Bredvid hans majestäts gref Pipers tält man stält.

Min hand är altför svag at teckna alla orter,
Som uti Pohlen fins, ty ej är någon porter,
Den icke konung Carl med seger i sin hand
Har farit genom i det hela Pohlska land.

Jag tror väl Clissov, Thorn och Pultosk, Lemberg minnas,
Samt Punitz, Varssou och fler orter, som der finnas,
De minnas, säger jag, vår stora konung Carl,
De minnas också väl hvar tapper, svensker jarl.

Åhr sjuttonhundra tu när gref Bengt Oxenstjerna
Den hela Pallas hof bevisat lydno gerna,
Sitt sista afsked tog med alles stora gråt,
Då blef och Helicon af tårars regn bel våt.

Apollo ängslig satt med handen under kinder,
Hvar Musa af cypress med tårar krantzar binder.
Parnassi hela kull med sorgemoln blef täckt,
Och hvart ett glädje-ljus af tårars strömar släckt.

Men när fru Fama, som ej någon blunn kan taga
Inom sin ögons låck, om Pindo monde draga
Och båda oss den nåd att grefve Piper var
Vår Pindi cantzeller, vårt hufvud och försvar.

Digitized by Google

Då skingras strax det moln som sorgen monde sanka,
Då kjännes i hvart bröst en nöjesam glädje-tancka.
Apollo lutan tar, den han förr hade vräkt,
Och märkte at det sår, han fått, var redan läkt.

Han spelar linfligt op en glädjeton och väcker
Hvar Musa, at hon skal med ljuflig röst och täcker
Med honom stämma in, sig glader låta se
Och frögdas af den nåd, som himlen velat te.

Man mins hvad glädjerop då bland oss alla hördes,
Man mins hvad fägneord i detta rummet fördes:
Det grefve Piper han sig styrelan tagit an
För svenska Helicon, som önskat hvarje man.

Hvar man har önskat det, ty hvar och en väl viste,
At han af mildhet stor mot Phœbi venner lyste,
Hvars strålar redan lyst, i det han hade giort
För de studerande ett testamente stort.

Det enda kunde väl all dödlighet fördrifva
Från Pipers namn och det i ävigt marmor skrifva,
Om han ej mera gjordt, men aj, hvar gerning har
Förskaffat sådant namn, som ävigt lefver qvar.

Och fastän lyckan har den nåden oss ej unnat,
At vi vår cantzeller här hos oss vörda kunnat,
Doch har han alltså stält med sin befalning kjär,
At alt så rätt gått til som han sjelf varit när.

Som Clytie vänder sig åt solens klara guister
Och vid des undergång sin förra fägring mister,
Så hafvom vi oss vändt til denna sol, men ve,
Vi få des klara ljus hos oss ej mera se!

Den tid hans excellentz vår cantzeller har varit,
Ha vi af himlen blijd en större nåd förfarit,
Ej, fast Mars gutit ut på alla sijdor blod,
Det mången blifvit dränkt i denna röda flod.

Dock haf, o himmel, tack, de gryma Martis böljer
Ej stött vår Helicon, den Gud med nåde höljer,
Det hvar och en af oss har kunnat uti ro
De ädla konster lärdt och uti frid här bo.

Digitized by Google

Men lät oss åter se. hvar vij vår cantzler finna:
Han följer konung Carl, som alt med hast mon vinna.
Ehvart han vänder sig i de Sarmaters land,
Ej någon kan stå mot hans tappra hieltehand.

Han glömmer och ej bort de hieltar, som förtjäna
Hans nåd, han vill åt dem stor dygde-lön förläna,
Ty sjutton hundrad fem vår Piper hedras mer,
När som han i sin hand den marskalkstafven ser.

Hur han den burit har, kan ej min Clio säga,
Änskjönt hon hvart ett ord på gullvicht kunde väga,
Den saken är för hög och vida öfvergår
Min tiocka hjerna, som hvad högt är ej förstår.

Sen när hans majestät sin swerhand nu vände
Til Saxen och den nåd af Gud oss allom hände,
Det vid Alt-Ranstadt blef en frid, en önsklig frid
Med Saxen sluten, den hvar man sig gladde vid.

Då mån hans majestät Carl Piper fullmacht gifva,
At han så vichtig sak til ända skulle drifva.
Frids puncter sattes op och verket gick så fort,
At det förr slutit blef än någon början sport.

Europa undrar hvem har detta verket drifvit,
At utan utländsk hielp det lyckligt ändat blifvit,
Det verket, näst kong Carl, Carl Piper drifvit har,
De stora sakers tyngd han ganska visligt bar.

Lät Frankrijk Mazarin och Richelieu berömma,
Vårt Manna-hem det vil i ävig tid ej glömma
Carl Piper såsom och vår Axel Oxenstjern,
Af hvilkas vittra vett vårt Svea haft godt vern.

Det land och rike bör ju sält och lyckligt skattas,
I hvilket lärde män och klokt folck icke fattas,
Som, hvad vij mindre folck ej märkja, kunna se,
Samt hälsosamma råd i svåra saker gje.

Man må ej tänckia at det krig kan lyckligt blifva,
Der blott en värje-udd syns stora dater drifva.
Nej, råd och moget vett en värja styra bör,
Ett oförväget mod i fält sig snart förgör.

Digitized by Google

Krig bör med hjernan först och sen med värjan föras,
Ty mycket lärer hvad af styrkan måste göras,
Dock den, som himlaråd och modigt hjerta bär,
Han uti krig och frid en maklös hjelte är.

Vår grefves vishet stor har utländst folk förfarit,
Som säja: Näst kong Carl den andra Atlas varit
Carl Piper, på hvars rygg de svenska saker hafft
Sin hvilo, dem och han har burit med stor krafft.

För den skull kallas han för träflig stats minister,
Ty ur hans kloka själ förståndets skarpa gnister,
Ha lyst och genom gått hvar sak, fast hon var svår,
Som en demant skjär glas och stål på jernet rår.

Han bör den senare verld för efterdöme gifvas,
I ceder och metall hans dyra minne skrifvas,
Det gref Carl Piper har med stort vett, digra råd,
Två Carlar, kongar, tjänt och nutit deras nåd.

Nu, såsom ljuset täres, när som det androm tjänar,
Så täres och vårt lijf när man det androm länar,
Sitt lijf har han ej skont för Svea välfärds skull,
Sitt lijf han ospart bafft in til sin döda mull.

För den skull har hans lijf, förtärdt af mycken möda,
Rätt slocknat som ett ljus, det vädret mån föröda,
Sen det vårt Svea lyst i sexti nije åhr,
Doch ve, Carl Piper är nu lagder uppå bår!

Så ligger han på bår, som i så långa tijder,
Det Fama sjelf spridt ut och ännu billigt sprider,
Sin kong och fosterland så väl och troligt tjänt,
Til bägges nytta vändt de krafter Gud förlänt.

Men skal en sådan man och herre nu förglömmas,
Förutan minnes-stod i mörka grafven gömmas?
Det nekar himlen sjelf, som dygden löna vil,
Det nekar vårt förstånd, så länge det är til.

Det neka samtelig de svenska folck och länder,
Til hvilkas hjelp och tjänst af Gud han varit sänder,
Det neka först och sist med klar och stadig röst
Vår Phœbus och hans chor, som dock behöfde tröst.

Digitized by Google

De Göther redan ha på Sala dyra högder,
Der, som hans excellentz först lärde fina slögder,
Rest stoder up, der på af plicht och vördnad sin
De visat grefvens namn och kort hans lof fördt in.

Så at Carl Pipers namn och minne aldrig glömes,
Fast kroppen medlertid i graf och mull förgömes,
Til des han väckes up och fogas hop med själ,
At sedan eviglig med henne lefva väl.

Men själen redan gått in i det himla höga
Och njuter der den frögd ej sedt har något öga,
Ej något öra hördt ej något sinne täneckt,
Der himmelsk nectar klar för henne blifver skänkt.

Så far, Carl Piper väl, haf tack för all den möda,
Tu hafft för Svea-land och folck alt in til döda,
För Sala. hvilken tu, en högt förståndig jarl,
Befordrat til den nåd hos stora konung Carl.

At fast Bellona grym kring om oss har rumorat
Och mången stad och land sitt goda alt förlorat,
Har doch hans majestet oss gifvit sådan ro,
At Musæ hafft sin drifft, som här vid Sala bo.

Haf tack för egen nåd mot dem, som här studera,
I dygd och visbet all sig kofra och förmera
Til majestetets tjänst, men kommer ej så fort
Med eget förråd, som der til ej spisar stort.

Farväl, farväl patron, vij äre alle dine
Och bära immer fort ditt namn i vördsamt minne.
Farväl du täcka kropp, far väl tu sälla själ,
Til slut var hälsad sist, til sist: farväl, farväl.

Digitized by Google

Beskrifning af en soldat,

tal hållet i de studerande Wermlänningarnes sammankomst i Upsala 1722.

Du Sala prydnad och du dyra Pindi värde,
Som dubbel heder har i Pallas lärde håf,
Du vittre man, som nådt den grad ibland de lärde,
At nijo systrar täcks instämma til dit låf.
Du Warimänners skydd och hufvud här vid Sala
Tilstäd, jag ödmiukt ber, en olärd för dig tala.

Jag qvädn säija tänkt, men torde det ey nämna;
Ty jämna luteslag af den ey väntas må,
Som arma lyckan har så länge velat lämna
Från Muser utestängd uti en ängslig vrå,
Där annat ey har hörts än bondens kiärr-hiuhl gråta,
Ty lär ock nu mit qvad på bondevis vist låta.

Dock i förtröstan på dit milda lynne vågar
Jag nu, o dyre man, en ostämd harpa slå;
Jag vet at förnämt folck, när bonde spelman säger,
Plä stundom nöye ha at lyda däruppå;
Och fast dess plumpa slag der's öron stöter gifva,
De dock en olärd hand helt nådigt det tilskrifva.

Man kund' med fog af mig som af min vederlikar,
Et tal väl fordra på latiners lärda språk,
Men utaf litet jern är svårt slå långa spikar,
En oöfd tunga skull ock komma snart i bråk,
Vid svenskt och bundit tal är mig en vän för Spegel,
Som därför feck beröm, det blås i minn segel.

Digitized by Google

Jag därför än en gång med ödmiuk vördnad beder,
Högvördig doctor täcks mig vanlig ynnest te.
I kiäre foster brör jag håller an hos eder,
At om en plumper skald I mild omdöme gie.
Lät ey för dumhet min nu rodna edra kinder,
Fast tyckes at til slikt vår vänskap ehr förbinder.

Dock när jag tänker på mit ämne, jag då häpnar,
Jag fasar nästan för en allmän fegd och hat,
Om jag blott nämner den, som sig frimodigt väpnar,
Jag understår mig ey at säija en soldat.
Ty den vist äga månd', jag tror, ett stålsatt öra,
Som stål-handterand folck omröras mer kan höra.

Jag häpnar, fasar, rys, åt bergen stå mig båren,
Då buller, mord och brand min tankar repa opp;
Som stundlig nästan skedt de näst förflutne åren,
Utaf så mången en otalig mordisk tropp.
Ja Mars i tiugu år höll liksom slackte måna,
Och ville ärberhet med folk och fä utplåna.

Ty vil snart hvar och en för Martis bussar vämja
Och ha hans tiänstefolk, jag tror för fotetråd,
Sen himlen har begynt förbinda det med sämja,
Som krigets hvassa udd så qväste utan nåd;
Dock är min försats ey den skadan til at röra,
Hälst handen är för svag däråt at plåster giöra.

En sådan vinter bör dock ingens hierta hysa,
En sådan kiöld ey gifs i något rättsint bröst,
At deras minne skull' af ros helt nakne frysa,
Hvars kroppar svettat blod, när stundom brakat löst,
Sitt kiära lif satt ut för fosterlandet kiära
Och fått til byte hem en blodig skiorta bära.

Färtryten därför' ey, förnäme, som mig hören,
At jag det ord soldat mig vågar röra ved,
El' ock et alt för stort åtlöije intet giören,
När I mig nu få se med knecktar stå i led,
Där jag en blå soldat med svart har tänkt afskildra,
Och som en Pallas kneckt bland Martis bussar skyldra.

Digitized by Google

Om et rättmätigt krig och blodbad är tillåtit,
Som det i sanning är, så kan ey någon stat
El' rike vara med alt annat nog belåtit,
Utom på benen har mång käck och braf soldat,
För våldsamt intrång sig at således kunna värja,
El' et fiendtligt land med fog för ofog härja.

En Abram modder var med sina raska drängar,
At tappert hämnas på et ströfvande parti:
Han bytte ut sin bror för hoptals dryga slängar
Och viste at han lärt en blottad värja si.
Dess efterkommande lät sig ock ey förtryta
Det land ta in med blod, som utaf miölk månd flyta.

Dock den åtskillnad, som emellan nu och fordom,
På folk, i krigzmaner och vapen finnas kan,
Den underställer jag en annan måtsmans ordom,
Hälst slikt egentligt här ey går mit upsåt an.
Men jag har endast tänkt i korthet til at röija,
Hvad närmast röra kan den mörkblå Svänska tröija.

Dock giör en ny blå råck med lång tveäggad klinga
På reslig växter kropp med grymmer tagen mine
Til vara braf soldat, jag nästan tror, så ringa,
Som liuflig satter färg på lamt förlegat vin:
Det skimrar för ens syn, men när man det får pröfva,
Fins knapt den starkhet, som et barn skull kunna söfva.

Ty fordras utaf den, som tänker fanan svärja,
Och fram för buskan vil fientlig nddar se,
Et oförfärat mod och färdighet i värja,
Samt stela armar, som ey genast sviga ge;
Ja, en så stark natur, som nögder kan fördraga
En värja för sit bröst och hungren i sin maga.

Kong Alexanders folk, i början nästan vane
Vid torftig mangel mer, än som vid öfverflöd,
Dock när Darii makt tänkt gifva dem sin bane,
Så feck en kräslig hop af dem en plötzlig död.
Man är väl gärna nögd när man af guld är tunger,
Men konst är vara tung af bly och nögd i hunger.

Digitized by Google

Slikt målas dock helt täckt för unga qvicka ögon.
Et flyktigt väsend är det bästa värf-patent;
En ung och hetzig blod sig stundom tror förmögen
Den hetan härda ut, som han dock aldrig kiänt.
I hogen kitzlig fast i lemmar späd och klener,
Trompett och trummeslag han hörer som sirener.

Du som din räkning giör så lätt bak kaklugns muren,
Lyd nu commando af en fullmacktslöser karl,
Tänk, fast du ryggen ter, är du dock ey försvuren,
Så länge fingren du åt fanan räckt ey har.
Kom se för ro skull nu uppå de tractamenter,
Som en soldat uti fientligt land förvänter.

Jag skiöter ey hvad han på egna gräntzor lider,
Min tankar ordres ha med knecktar rycka ut
Och hastigt ta i ackt hvad där soldaten lider;
Jag tror, jag känner ren hur där månd luckta krut,
Jag har min näsa ey vid sådant länge öfva,
Ty h rdar jag ey ut därstädes länge töfva.

Från vänner, släkt och hus, ja fosterlandet kiära
Soldaten tar farväl, och bryter opp i fält,
Och måst af ängslan tung sin magra ränsel bära,
Som blir hans örnegått uti et mulit tält.
Ehvart han går el' står, han bär alt hvad han äger:
Hans täcke lufften är, och jorden är hans läger.

Af stark och trägen marche dess fot om qvällen svider,
Och axlan ömmar nog utaf geväret tryckt;
Men är han af den hop, som höga hästen rider,
Får han sig mindre bry om sin än hästens ryckt:
Från vattu-drickand mun brödsbetan offta taga,
Och häldre hästens buk den ge än egen maga.

Skal en fiendtlig värd missunsamt honom pläga,
Och vörda gästen, den han gärna mördad såg,
Så kan soldaten då ey trygga godar äga;
Men tänka hverje stund, at döden är på tåg.
Han lutar hufvud ned at dagsens oro sakna,
Och tör af mordiskt larm snart eller aldrig vakna.

Digitized by Google

En sömnlös nattero dess öppna ögon lida,
Då han utsatter står på äfventyrlig påst,
Dess inre mat-skåp kan helt tomt af hunger svida,
Och yttre väggarne de darra hårt af fråst,
Dock måste han stå qvar; ty somnar han el viker,
Han sen så somna får, at han om kåst ey skriker.

En stråkand tunger marche, aproche och annan möda
Den arma kneckten ey til ursäkt får dra an,
Men domen genast blir: Ryck ut, march til de döda,
Du, som bland lefvand folck här intet vaka kan!
Ty när fiendligt märks, så böra larmskott smälla,
När tiufven nalkas vil, skal vakna hunden skiälla.

Af dem jag säyas hört, som knapt om sanning fela
Och uti krigstienst svår sin mästa tid tilbrakt,
Hur de medömksamt sedt i sadlen sitta stela
Och döda utaf kiöld, käckt folck uppå sin vacht.
Ja, mången slarfvog kneckt i vintren gedt opp anden,
Och stått på påsten styf med sin musquett i handen.

Kiöld, hunger, nattevak på arbets brutne kroppar,
Snart öppna dörren för en faslig dödesot,
Då knechten häldre såg få offta blodets droppar
På fält, än pinas nu förutan hopp om bot.
Då i en koya trång de sinka korsvis ligga,
Och fåfängt af hvar an där cur och skiötzel tigga.

När nu min tankar så helt tygelfritt få sväfva
I durck-marche, guarnison, quarter och campement,
Jag ängslig varse blir hur alt vil mot mig sträfva,
Jag får ey äga ro för skarp reveille-klang,
Mit mod ey heller vil mig längre sälskap lofva,
At följa med och se, en slåss, en blodig sofva.

Förskräckte sinnen min; lät er dock ey förfära
Så platt, men fatten nu et litet hielte mod.
Nin styrka prövas ey at tunga vapen bära,
Mit upsåt heller ey är at utgiuta blod.
Ty må väl ögat då få se mång fläktand fana,
Och örat höra på en oväns trumma mana.

Digitized by Google

På vidt begrepet fält, som skyar tiockt sig svänga
Millioner hvar mot ann', som då vist lifvet lånt,
Solstrimman knappast kan bland spetsar fram sig tränga,
Då bägge ge hvar ann' en sur och bister front.
Nu luckor, linier mig hindra dammet skåda,
Skarpt brommand spel och gny nu om min hörsel råda.

Dock jag en bragd än ser af grymt eldspruttand' drakar,
Bak hvilka många nu vil värja egit skin,
Fast vederspelet märks när vederparten brakar,
Som piller utaf järn och bly ger folket in.
Krut blixtar, dundrar, järn och bly jämt nederhaglar
Och, hett giordt, skiönkes in. Knall, fall, i marck man raglar.

Slik plägning och musique ey allas biertan nöija,
Mång bäfvand önskte sig långt bort i Thule vrå.
Dock står en ann' bredved, som än har lust at dröija,
Och med en blottad pamp är modig at gå på,
När han commando hör, til bröstgång attaquera,
Slut rotar, leder, ut med värjan, fort marchera!

Med blanka spitsar straxt hvar mot sin fiend skryter
Af fälta piquer då, hvar ordning späckad står;
Därpå i front ell' flanque med slipta uddar bryter,
Soldatens hvarje steg utmärks af röda spår.
Et okänt folk hvar ann' en mordisk hand tilräcka,
Och hvar med annans blod har lust at törsten släcka.

Vist lärer döden då på mångens bierta klappa,
När splittrand samman tag med ynkligt mordeskri
Har lufften fylt, och man så plötzligt månde tappa
På jorden menske-blod. Ach, är ey fasligt si
Hur fältet målas ut med röda rinnand' bäckar,
Hvad öfrigt är helt tätt de varma lik betäcka.

Jag modfält, darrand' står af ynkligt slikt spectakel,
Min' sinnen al sin tiänst nu vilja säija opp,
Och jord, jag tycker det må vara et mirakel,
At du mer bära kan en så vildsinnad tropp.
Ach, höga himmel gif dock en medömksam aktning
Och med en partens flyckt du ställa sådan slaktning.

Digitized by Google

Ja, flyckta gäller, när hopp ute är om seger,
Man föttrens vighet då måst ställa uppå prof,
Så framt för döden man ey vil bli lika feger,
Ey heller fienden et kärt och ståtligt rof,
Hanteras illa, ja, sidst bli en usel fånge,
Då han tör svåra dar få tälja åren många.

Men hvad för frögd blir där triumgh canoner dundra,
Knapt echo hinna lär besvara glädje rop.
Hvem är väl då så trött, som icke orkar plundra
De slagna kroppar, som sen vrākas i en grop?
Af sina diupa ärr soldaten sen får skryta
Och uti alla lag om sina dater ryta.

Emedlertid, soldat, må du väl usel skattas,
Dit väsend endast har en målad, flyktig glants,
Bäst du tycks hafva nog, på stunden al ting fattas,
Dit lif på udden är, så väl til siöss som lands;
Dig likväl stundom tycks, at slita ondt är roligt,
Och at du bör ha pris. Skal sådant vara troligt?

I krönte hufvud, I stridbare seger-hiältar,
Som med et blodigt svärd brakt segren hem ur strid,
Jag en för tunger sten på edra griffter vältar,
Er tröta ben af krig ey såfva få i frid.
Om stora dater er ey utaf mig berömmas,
Af död och lefvande jag må til döden dömmas.

Utländske kiämpar jag behöfver ey upleta.
Ach, kund' jag häffta in et blad i Giöthers krants!
Det blefve alt för långt uprākna hvad de heta,
Och tälja spåren, som syns qvar af deras lauts;
Men när jag deras lof til stiärnor ärnar häfva,
Månd deras daters diup min tankar nedergrāfva.

Du tappre tolffte Carl, med vördnad jag dig nämner,
Dit dyra minne med mit lif jag lämna vil,
Dig som et mönster af en hielte fram jag lämnar.
En kong, du led hvad en gemen månd höra til.
Bland eld, rök, skått och brak, bland bomber och granater,
Du spetsen altid bröt fram för de blå soldater.

Digitized by Google

Du sielf dit värde lof med röda runor ristat,
I mångt fientligt bröst, som mull har i förvar:
Och mången gammal kneckt, som dina slag bevistat,
Vet än berätta hur du andetid då skar.
Din blodig klinga han med tårar dock nu sköljer,
Och sina djupa ärr med afskedspass behöljer.

Dock, grymma Mars, jag för dit sälskap äntlig fasar,
Bellona til dit våld jag nu en leda får.
Jag kan ey längre se, hur mordiskt du framrasar,
Den troget tiänar dig du giör til slacktefår.
Arbeta, svälta, slåss, lif, ben och arm at mista,
Måst han sig ställa för, ja, tigga til det sidsta.

Jag nekar likväl ey at mången från slikt byte
Helbregda gått och brakt med sig en rikan såld,
Men ser dock flere med et grymt förfärligt lyte,
Gå kring och nöija sig med magert underhåld;
Förfarenheten slikt betygar på de fläste,
Som det fått til faveur, at de blitt ynkligt qväste.

Slikt äfventyr med skiäl nu äntlig hos mig våller,
At regement, squadron och compagnie jag skyr,
Om afsked likväl först i ödmiukhet anhåller,
At jag ey må ses an för den, som fanan flyr.
Den slikt sig företar, från fosterlandet stänges,
Ell' och i nästa trä af rumor-mästarn hänges.

Höglärde, lärde, om er hörsel jag missbrukat
Med hårt et kneckte-larm, så ber jag om pardon,
Likt en soldat, som för sin fiend underdukat.
Jag sielfver varit har et ostadt tiänste-hion
Utaf den digra Mars, ty lät er ey missbaga,
At jag härmedelst tänkt från honom afsked taga.

Far väl, far evigt väl, Mars med soldaters väsen,
Jag himlen ödmiukt ber, han dig til fånga tar;
Ty bättre duger nu, jag tror, at bli beläsen,
När Svea nti ro de grönskand palmer drar.
Gud låte sådan växt kringskygga våra koijor.
Gif Pallas lydig hand, slut Mars i evig boijor!

Digitized by Google

Befäste Pindum vår med mer än dubbla vallar,
At han ey mera tarf befrukta någon storm!
Lät alt til intet bli, hvad man fientligt kallar,
At enighet må steds bli vår regerings-form.
Dem, som på Pindi högd et lärdt commendo föra,
Välsigna, jämte dem, som sådant lydigt höra.

I hjeltar, som ey blygs at nämna er soldater,
Och med soldate-mod upväga hvad är svårt,
Tro sielfva tiden ey förgäter edra dater,
Jag sielf at lefva, med er vördnad, glömer bårt.
Men siunga edert lof ey spisar bonde-giga,
Som väl en skald har sagt, ty är mig rådligt tiga.

Digitized by Google

Encomion Amaliæ.

eller

Beskrifning öfver Åmål.

Up, up du feta dal och se med öpen syn
Hur staden din i sielfva fetman flyter,
Ty hvad gör åkern fet, det här alsintet tryter,
Helst sielfva grunden mäst består af bara dyn.

Ja mer'ndels rundt omkring bevar's med fullan mur,
At neplig grisar tre skull bresch på honom stöta,
Skönt stadsmilicen skull med bardisaner möta
At våga lif och blod mot slika skadedjur.

Dock si, ett dödligt folk, betänksamt deri giort,
At de förordnat till sin dödlighets betragtan
Et Golgatha, så högt att hela stan kan acktan,
Fast slikt, väl träffat råd, helt ringa verkan sport.

Du silfverhvita våg, du Vener, mer än vän,
Jag undrar at du kan din blanka famn utläna
Till en så dålig ort, att sig deraf betiäna,
Och att, då han blef bygd, du straxt ej sköljden hän.

Nej den, som dagligt bröd dem ondom jämväl ger,
Har och födsmedlet satt uti roffoglars näste.
Här är ett fiske, som är ett ibland de bäste,
Förutan segelfart och födekrokar fler.

Men jag för länge står på Galgebärgets topp,
Jag måst nu nér i stan, fast han mig än syns blöter,
Nog ser jag, at min fot jag ej mot stenen stöter,
När gyttian hölja kan en halfvan hästekropp.

Digitized by Google

En täck och stilla flod jag ser dock tåga fram.
Som en så orm ort med klara droppar sköljer,
Hvar han hel sorgsen tyst de Veners blanka böljer
Beblandar med ett slikt och sällsampt köpsta kram.

Ett torg vid samma flod, som liknar mer en pöl,
Der svinen plåga ha sin bädd och blöta läga,
En sådan plats där folk commersen öfva plåga.
Dock hvad behöfves torg, der endast säljes öl?

Du gamla stolta Rom, som så med rådhus skröt,
Förlåt, jag måste här mot viljan rådhus nämna,
Ett skiul, som bättre man åt boskap plägar ämna.
Justitia for bort, ty hon det högt förtröt.

På stadsens vackra torg det hus till prydnad står,
Dess rutna väggar ha omkring så mörka skuggar,
Justicen tittar ut i fönsterlösa gluggar
Och klagar at hon där så ganska illa mår.

Ett rum dock under är, som tämlig hålls vid magt,
Med ny besmidder dör, fast temlig trång och liten,
Ett nyttigt logement, som främjar stadsprofiten,
Ty mången ärlig karl sitt rus der nederlagt.

Hvad skall man säga mer om hela vackra stan,
Som konstigt späckad står med kål och hampe täppor,
Här står ett rutit hus, där land till några skäppor,
Och som en krypand' orm så räcker gate-ra'n.

Hvarannan koja står till nederfall på språng,
Til torget syns mäst blindt förutan några fönster,
Ty borgarn tager här utaf sitt rådhus mönster,
At flugor, luft och sol må ha sin fria gång.

I obetänkte folk, som slijke ugglebon
Besittia, gifve Gud er ingen värre gäste.
Än ugglor här uti ert fula drakenäste,
Men fruktansvärdt är värr i husen, än I tron.

En poike, som ännu knapt lärt sitt fader vår
Och neplig vet hvad A, hvad B, hvad C betyder,
Han fuller som en gast i märrebyte rider,
På qvekdrag, skabb och skinck han ganska väl förstår.

Digitized by Google

Med svordom drifven I ju eder handel all,
Ty måste barnets mun Guds lof aldels förvandla,
Just derför, at det skall till fadrens nöge handla.
Hur tron I att då Gud er näring främja skall?

Hvad är för embetsman, som har en halför' tjändt,
Som icke färdig är på timan att upsupan,
Han jagar gård och grund på flygten genom strupan,
Ty hvad med synd blir tiänt, med synd blir mäst förvändt.

Min fiäder ledsen är vid ämnets skröplighet,
Jag vämjes sielfver och blir aldels magesiuker,
Helst här i staden fins ej eller torgeruker,
Som bränvin sälja kan til magens torftighet.

Digitized by Google

Et stadigt sinne.

Ett sinne, som mot låck och påck
Vid dygd sitt anckar fäst,
Och ej med väderhanars flock
Går vrak för hvarje bläst,
Det står som berg i böljan blå,
Ej gifver nånsin svigt,
Sirener spela bäst de må,
Det blir dock obevekt.

Den af slik berg-art hierta har,
Han billigt skattas säll;
Vid lyckans mårgon-rådnad klar
Han tänker på des qväll.
Åt verldsens fiäs och gäckeri
Han aldrig nånsin ler,
Ei på et måladt skilderi
Sin ögon våta ser.

Hvem derför' är så ädelsint
Och himlen tar vid ror,
Och ei sin höga segel blindt
Åt lyckans vind förtror;
Han hvilar trygger inom bord
För våldsamt kaperi,
Han vinner väl tre skåflar jord,
Och mera få ei vi.

Digitized by Google

Visa.

Ach, echo, du nymph,
Som led sådan skymph,
Då du ock var kär,
Jag ber du instämmer,
Och qvad om den jemmer,
Som älskogen bär.

Du turtur, sitt nid
Och sucka härvid
På löflösan qvist,
Och hjertrörand pusta,
Mitt hjerta förlusta,
Jag makan har mist.

Jag kunde ej tro,
Mitt nöje och ro
Skull ändas så snart,
När med min herdinna
Jag kransar månd binna
Af mångfärgad art.

Dess tycke mig bant,
Dess hjerta jag vant,
Vi ällska hvarann,
Så afvund måst gråta,
När han två så såta
I verldenne fann.

Digitized by Google

Men ödet förtröt
Det nöje, jag njöt,
Jag var det ej värd.
Sylvanus, skogsguden
Missunte mig bruden,
Af ällskog sjelf snärd.

Han ropte med skrän:
Vik, herde, vik hän
Ifrån denna ort,
Din täcka herdinna
Du alldrig kan vinna,
Det slutet är giort.

En heliger knut,
Ett härligt beslut
Görs alldels ogilt
Och evigt uphäfves.
I älskens förgäfves,
Er ödet har skillt.

Jag ängslig satt ned
Och händerna vred.
Ach, olycklig dag
Och förkastad timma,
Då man fick förnimma,
Att födder var jag.

Jag sucka, jag bad,
Men gudarna sad:
Det är allt för sent,
Din täcka och såta
Du måste förlåta,
Fast du ej så ment.

En oförskylt korg
Med otrolig sorg
Min såta mig gaf,
Som bägges vår hjertan
Beredde åt smärtan
En tredubbel graf.

Digitized by Google

Vi sucka, vi gret,
Ett engsligt valet
Från hvarannan tog.
Af herdarne alla,
Som der gingo valla,
Var ingen som log.

Berg, skogar och trän
Med jemmerfullt skrän,
De gofvo mig svar,
Mitt hjerta måst rämna,
Ty jag nödgas lämna
Dess halfpart här qvar.

Nå, täckaste själ
Far evigt, farväl,
Tack för hvar minut,
Som du giort mig nögder,
Haf tusende frögder,
Min fägnad har slut.

Mitt hjerta du har,
Min kosa jag tar
Hvar himmelen täcks,
Fast ödet mig pinte,
Min kärlek dock inte
För'n lifvet utsläcks.

Digitized by Google

LARS SALVIUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

LARS SALVIUS föddes 1706 i Stigtomta prestgård i Södermanland, der fadern Lars Andersson Salvius var kyrkoherde; modern hette Catharina Aurelius. Sedan han varit "skolgosse i Nyköping och gymnasist i Borgå, blef han student i Åbo", hvarest han vistades till 1734, då han reste till Upsala. Sedan han här, "i täflan med en envis och motvillig lycka," uppehållit sig i två år, antogs han till sekreterare hos justitiekanslären Johan Cederbjelke, hvarjemte han tjenstgjorde såsom extra ordinarie i justitierevisionen. Vid Vetenskaps akademiens inrättande blef han hennes amanuens och protokollsförare, men afsade sig snart detta förtroende. År 1738 utgaf han *Tankar öfver den svenska ekonomien i 47 samtal*, och 1741 började han utgifva en *Beskrifning öfver Sveriget*, deraf dock endast första delen, *Om Upland*, utkom. Genom dessa arbetens utgifvande kom han i bekantskap med boktryckaren Joh. Laurent. Horrn. Vid dennes kort derefter inträffade död den 18 April 1741 skref han ett sorgeqväde öfver "den högaktade herren", och den 27 Maj följande år gifte han sig med hans efterlemnade enka, Helena In de Betou. Hon dog 1755, hvarefter han 1757 ingick nytt äktenskap med Charlotta Svedenstjerna, som öfverlefde honom. Genom sitt giftermål med Horrns enka blef han tryckeriegare och kgl. antiqvitets arkivi boktryckare. Han började då 1745 utgifva *Lärda Tidningar*, som oafbrutet fortsattes till och med 1773. Salvius afled väl i början af sistnämda år, men tidningen fortsattes till årets slut. I Stockholm inrättade han ock en boklåda, som på sin tid var väl försedd och den förnämsta i riket. "För sina märkliga förtjenster om svenska bokhandelns upphjelpande" blef han derföre 1757 hedrad med direktörs namn och lika rang med kollegiernas assessorer.

Digitized by Google

Utom förr nämnda arbeten har Salvius 1770 utgifvit: *Om de följder, hvarmed eget språks förakt verkar på folkets seder*, och 1771 *Den universala politiska historien för begynnare*, samt *Svenska historien till yngre begynnares tjenst.*

Lars Salvius sysslsatte sig ock en tid med verskonsten, och skref Brud- och Grafskrifter, om hvilka Hammarsköld yttrar, att "några af dem äro ibland de bättre för sin tid. Ehuru nog långsträckta och späckade med sentenser, äro de ej utan fintlighet anordnade, och de stundom förekommande naturbeskrifningarna äro i allmänhet lyckliga." Dessa skrifter utgaf han 1757 under titel: Samling af "Brud- och Grafskrifter, hvilka blifvit vid särskilda tider och tillfällen författade och nu å nyo uplagde af Lars Salvius." I förordet yttrar han:

Jag har länge varit i tvekan, om jag skulle låta denna min lilla samling komma ut medan jag lefver; emedan någon kunde til äfventyrs tyda mig sådant til last, at jag dristade i vår laggranna och skarpsynta tid gifva fram ett arbete, som för några år sedan blifvit gjordt, då svenska poësien ej var kommen til den högd, som nu. Allmänhetens ögon äro nu mera vane vid sådant, som är högt och förträffeligt, reglorne i konsten mera stadgade än tilförene, smaken mera fin och upöfvad, så at et fel måste nu vara mindre än litet, om det skal kunna smyga sig undan. Men jag har dock icke kunnat undgå, at i en samling eller på en gång meddela dem alla. Dock bör jag ej til min ursäkt beropa mig på vänners åstundan, et skäl som allmänt brukas i företal. Ej eller kan poësiens lyckliga qvickhet, som så ofta förmår upväcka behag hos läsaren, här vinna rum, där torra infällen äro blandade med alfvarsama tankar; utan det endaste, som bevekt mig härtil, och som förmodeligen lärer kunna lända til min enskyllan, är, dels at jag såsom boktryckare nu har mera läglighet at kunna lägga dessa skrifter under prässen, dels borde jag ock icke underlåta at förse lediga händer med arbete, och när intet annat var i hast at tilgå, så blef detta företagit. Åndteligen kunde jag ock på sådant sätt vinna bästa tillfälle, at sjelf få igenomögna mit egit, innan det vidare ginge ut för andras ögon.

Sin beskrifning öfver Upland dedicerade han till konung Friedrich och till Svea rikes råd med följande verser.

Till konungen:

Åt dig, o store kong och dyre Herrans smorda,
Som högst i Svithiod på ärans stol är satt,
Jag först och främst bör ge alt hvad jag tänker orda
Om Manhems härlighet och margehanda skatt.
Gud öke dina år och låt din spira grönska,
Som alla Svea män det gerna se och önska!

Digitized by Google

Til Svea rikes råd:

Til edre excellencers hägn och höga vård jag lemnar,
I aldrastörsta ödmiukhet, mit arbet och mig sielf,
Så detta här, som hvad jag mer om Sverige skrifva ämnar,
Des mångahanda rikedom i berg, jord, skog och elf.
På jorden jag ej mer begär, än at er nåd mig leder,
At tala det om Svea män, som länder dem til heder!

Om Salvius skrifvit några flera poesier är mig obekant.

Upsala i Februari 1873.

P. Hanselli.

Digitized by Google

Digitized by Google

BRUD-SKRIFTER.

Öfver
högvälborne fri-herren och fändrichen
herr **Gustaf Reinholt Rehbinder**
samt
högvälborna
fröken **Sophia Elisabeth Yxkull,**
i Åbo den 19 December 1732.

Ljuset, som glimmar på himmelens fält,
Var knapt utur åsyn försvunnit,
Än hade natten sit skymmande tält,
Om jorden utsträcka ej hunnit.

Trotsige spetsar af bärgen och än
Af solenes strålar förgyltes,
Höga gråhåriga skyvuxne trän
Med glänsande kransar upfyltes.

Skyarne vältrade sig uti gull,
Och himmelens lysande spegel
Var utaf högröda förgor så full,
Som elden är uti en degel.

Då jag fick skönja, at älskogen brann
Och lyste med liflig förmåga,
Söta och kärliga elden jag fann
På blodröda kinder uplåga.

Straxt jag begynte mig undra därpå,
At kärleken så kunde grönska,
När alla frukter förvissnade stå
Och lusten är endast at önska.

Digitized by Google

Marken är klädder i snöhviter dräkt
Och känner sig dufven och matter,
Vinteren hafver sit täcke utsträckt,
Som gömmer bårt jordenes skatter.

Ståltaste ekar nu böja sig ned
Och svänga sig under sin börda,
Qvistarne sörja och ligga på sned,
Af tvingande kölden som snörda.

Skogen, som förr varit fager och grön,
Står täckter med silfvergrå håret:
Hela dess fägring är dold under snön.
Det är nu den tiden på året.

När i naturen sig håller så alt
I stum-stiltigande tystnad,
När nu så ligger alt kulit och kalt
I dvala, beröfvad all lystnad;

Billigt då undra vi må der uppå,
At kärlekens ljufliga frukter
Knoppas och blommas, ja mognas här så,
Samt sprida ut härliga lukter.

Ho har ej funnit, at kärleken mäst
Om sommaren plägar sig visa,
Då hela verlden sig skyndar som bäst
At inbördes hugnad bevisa?

Blomstrande tiden ju billigt tilför
Et härligt begärligit nöje,
Alt, det en möter, ens sinne då rör,
Och möter en liksom med löje.

Då man slätt intet med ögonen ser,
Och intet i öronen klingar,
Som icke låckar och hjärtelig ber,
Ja ofta til kärlek oss tvingar.

Jorden är klädder i brokotter dräkt,
Som lyser på ängarna sköna,
Stickad med rosor och liljor är täkt,
Til färgen blå, gula och gröna.

Digitized by Google

Skuggrike lunder med lurfvige trän
Sig vågvist då artigt fördela,
Gälla af fåglarnas ljufliga skrän,
När vädren på bladerna spelą.

Jäsande strömmar med hväsande svall,
Som krokota gölar omsvinga,
Göra i marken et susande skall,
Hvem vil då ej kärleken tvinga?

Käcker och hurtig den kärlek är vist,
Och flödar af tusende luster,
Som har uprunnit på dygdenes qvist,
Samt sugit dess sötaste muster.

Så at den gnällande, smällande köld,
Som bistert upgnistrar i Norden,
Aldrig än kunnat förbräcka den sköld,
Som kärlek för uti sin orden.

Hurtige herren, högädel af ätt,
Fri-herrn herr Gustaf Rehbinder
Visar, at det, som nu sades, är rätt,
När han sig med fröken förbinder.

Digraste hjältar och vittraste män,
Samt dygdige nymphер upskalla,
Prisa här brudenes käresta vän,
Som prisas bör utaf oss alla.

Ädlaste brud, eder glimmande krans
Och gull-röd-blänkande smycke
Mister sin fägring utaf eder glans
Och mycket behagliga tycke.

Summa, se på dessa två, som här stå,
Af dygden och äran jämnlike,
Altid de båda så här råda må,
At de uppå lyckan bli rike.

Grönskande nöjet skal hugga dem bo,
I marmor och hård alabaster,
Önskande löjet skal gifva dem ro,
Samt göra den stadig och faster.

Digitized by Google

Kölden, som kunde för detta ej rå
På tvänne, som voro allena:
Mindre den råda då må öfver två,
Som sig med hvarandra förena.

Digitized by Google

Öfver
handelsmannen äreborne och högaktad
herr **Anders Plomgren**
samt
den ädla och mycket dygderika jungfrun
Margaretha Biörkman
i Stockholm den 15 Maji 1740.

Kärleken.

Jag tror, at det är vildt och alt för illa vulit,
At nu på alla ting just vändes up och ner,
Det kalla säjes varmt, det varma kallas kulit,
Den blinda rosas högt, fast han slätt intet ser.
Och den. som däremot har skära ögnestrålar,
Nu kallas rent af blind, och blind man honom målar.

Hvad gagnar vara klok, der ingen klokhet gäller?
Fy, huru är vår tid, nu blefven ond och vrång,
Den snälla heter trög, den tröga åter snäller,
En dvärg kan höjas up och göras fasligt lång.
Så går det gerna til; man håller sig vid skalen:
Jag är därpå så led, at jag må bli helt galen.

Nog har jag budit til, at göra godt på jorden,
Nu har jag stiftat frid emellan kung och folk,
Nu åter har det händt at jag är skickad vorden
Til städer och til land liksom en sämjos tolk,
Ifrån den största borg intil det minsta näste,
Har jag mitt välde fört in under himlens fäste.

Men det förtryter mig, at jag nu för alt detta
Skal bära up en blygd, som full är med förtret.
Jag vet ej huru jag skal kunna sinnet lätta
Ifrån en sådan harm och neslig ledsamhet.

Digitized by Google

Lyckan.

Hvad är, min lilla sven, som dig så mycket sårar?
Jag må väl af din låt nu fälla heta tårar.

Kärleken.

Det var minsann et tal, som snart kan bli en gåta,
At lyckan vil sig djupt i tårar sänka ner,
Jag tror när hon en gång begynner til at gråta,
Så är hon säkert ej den samma lyckan mer.

Lyckan.

Ack säg då, jag dig ber, min hjärtans lilla kära!
Hvad är som gör din harm och rörer dig så nära?

Kärleken.

Vist är det en förtret, at alt hvad jag vil våga
Och hvad jag ärnar fram, det platt tilbaka går.

Lyckan.

Med hvem har du ditt bry?

Kärleken.

Det var mig ock en fråga,
Som föga svaras bör, om jag så säja får.
Det är minsann helt dumt, jag kan ej se den flärden,
Ho är, som icke vet, at jag styr hela verlden?

Det gör mig mycket ondt, at lyckan, som jag vördat
Just som min egen mor, står mig alt stilla mot.
Jag vet, at jag liksom med mina pilar mördat
Den samma, som har sen hos lyckan tagit bot.

Lyckan.

Men skjuter du altjämt?

Kärleken.

Ja visst, så väl de unga,
Som de där äro grå och utaf ålder tunga.

Lyckan.

Kanske det gör dig ondt, at man dig föreviter,
At du uptagen är til son utaf en smed,

Digitized by Google

Och at du från den dag har såsom järnets bitar
I allo varit hård.

Kärleken.

Nej slikt gör mig ej vred.
Ty jag all sanning väl och mycket gerna hörer
Den samma aldrig mig i någon oro förer.

Lyckan.

Tör hända at du är däröfver blefven viller,
At man dig kallar son af en så gammal mor.

Kärleken.

Ack nej, jag frågar ej stort efter slika piller,
Ty deraf blir jag än i heder mera stor.

Lyckan.

Nu vet jag hvad det är, som dig så mycket plågar,
Det är at du har bytt, som sägs, med döden bågar.

Vid hjärtat hänger lif, och när du tar det ena,
Så följer, at också det andra bårta är;
Ty kan en älskare ej lefva helt allena,
Men äger just sit lif i den, som han har kär.

Kärleken.

Det kan så vara; men slikt har mig dock ej retat,
Det är väl värre än, som mig har så förtretat.

Det samma som mig så af hjärtat må förtryta,
Är at man kallar mig stockblinder öfveralt;
Fast än jag af min syn för haf och jord kan skryta,
Är det ej utan skäl mig häda margefalt.
Jo, jag må undra, at man så sig öfverilar,
Och ingen rädsel har för mina hvassa pilar.

Nu kommer här en skald; men är han icke viller,
Och klandrar öfverljudt, at jag ej ögon har?
En målare därpå än folket mer inbillar,
Då han mit ögnaljus et täcke öfverdrar;
Men det, som värre är, och har långt högre värde,
At samma villolögn utsprides af de lärde.

Digitized by Google

Jag kan en slikan harm ej längre hos mig dölja.
Är jag derföre blind, at jag all älskog gör?
Hvad skulle derutaf, om man ser åt, väl följa?
Jo hvar begärelse en blindhet då tilhör.
Dem kan man mycket väl et blindhets moln tilskrifva;
Men jag vil ha min syn och altid skärögd blifva.

Hvad ser en vredsint man, när han i ondskan rasar?
Är ju en karger blind, som ej sit bästa ser?
Än smickraren, som ej för egen stygghet fasar?
En i sit sinne dryg, och andra sliks fler?
Jag tror de icke blott på synen äro vinde,
Men at de, rent ut sagt, som stockar äro blinde.

På sådant sätt, jag tror, lär hela verlden varat.
Hvi ska de just på mig då rifva ögon ut?
Jag svär rättnu en ed, och menar väl försvarat,
At detta är et dumt och tokugt tankeslut.
Jag vil åtaga mig med fulla skäl bevisa,
At ingen kan mot mig i synen nånsin spisa.

Af synen aflas jag, af synen får jag styrka,
Af synen tar jag til på hvarjehanda sätt,
Af synen har jag lif och kan därpå väl yrka,
At jag af dejlig syn ej nånsin ser mig mätt:
Jag ser som örnen in i solens qvicka stråla,
Hvarföre skal man mig då blindan just afmåla?

Lyckan.

Var ej så ond och vred, min hjärtans söta lilla!
Du kan ej säja, at jag sådan dårskap gör,
Ej eller må nu dig nu kunna det inbilla,
At jag på något sätt det våller. Nej jag spör,
Om icke alle mig just likaleds omföra
Och säja: Jag är blind, hvad vil jag därvid göra?

Kärleken.

Det var min sann ej blindt, om jag så säja torde,
När I och jag ihop det målet gjorde fast,
At desse väna tu tilsamman komma borde,
Tro fritt, vi sådant par ej skönja få i hast;
Ty hvad jag äger, har jag åt dem ymnogt gifvit,
De hafva nog af er välsignade ock blifvit.

Digitized by Google

Lyckan.

Han är så snäll och käck, som någon man kan vara,
Hon är en vitter mö, det vet jag mycket väl.

Kärleken.

Ja, jag vet ock at han kan för sin tallrick svara,
Det har jag rönt förut med starka prof och skäl,
Hon är väl ännu ung, men det är mig en ära,
At han, som rönter är, kan henne älskog lära.

Lyckan.

Du var ock icke blind då du dem sammanfäste,
Jag känner mannens frägd och vet hvad han har gjort,
I handel är han en i staden bland de bäste,
Och har gjort mera godt än mången ännu sport.
Den vackra vitterlek, som togs i andra länder,
Han åt sit fosterland til allmän båtnad vänder.

Kärleken.

All täckhet äge våld mit rike at upröja,
Som det har fordom skedt, så skal det ske ännu;
Vår brud så täcker är, som någon svensker möja.
Ej har jag nylig sett en sådan fager fru.
Hon med sit ögnakast kan göra mig så galen,
At jag må löpa kring helt hufvudyr i salen.

Lyckan.

Må vi af slika prof ska längre blinde heta?

Kärleken.

Jag säger för min del, jag tål ej sådant snack.

Lyckan.

Nå låt oss tala högt, at alle måge veta,
Det vi en slikan lögn nu lemne ibland pack,
Som annorledes ej om målet gitta dömma,
Af denna seger sku vi veta oss berömma.

Nu sku vi glädja oss, at man ej hördt på maken
I spel, i dans, i lek, i buller och i bras.
Lägg ut på strömen fort, den stora långa draken,
Som skjuta må, hvar gång vi dricke våra glas,
Och önske dessa tu, at lefva länge samman
I många, många år i hugnad och stor gamman.

Digitized by Google

Öfver
handelsmannen, äreborne och högaktad
herr **Isaac Claesson**
samt
den äreborna och dygderika jungfrun
Sara Magdalena Hwitfot,
i Örebro stad den 20 Maji 1740.

Ack si, god dag!

Alfversam.
Stor tack igen.

Visper.
Det fägnar mig at I, min vän,
Vid helsan och god trefnad är;
Ty jag er håller alt för kär.
Väl mig, at jag den lyckan vann,
At råka den, som endast kan
Mig låssa från det sinnes bry,
Som gör i hjärnan fasligt gny.
Alt sedan, som det sades mig,
At Claesson skulle gifta sig,
Långt hädan up i Örebro,
Har jag ej haft den minsta ro.
Jag har ej funnit något skäl
Hvarföre han det här —

Alfversam.
Ack, gräl!

Visper.
Tänk, hvad det var för kämpa-släng,
Här går han som uti en äng,

Digitized by Google

Hvars blomster i fullt löje stå,
Och vålar icke se därpå;
Men far i annan mark sin kos,
At plocka sig en dejlig ros.
Den sättes högst uti hans krans,
Som där i marken också hans,
Med heder, lust och mycken frögd.

Alfversam.

Hvad skadar det när han är nögd?

Visper.

Men menen I at slikt ej här
Af måugen föga gillas lär?
Jo men, jag det til fullo hör
Af denna ortens väna mör.
Ej vet jag hvad de tänka må,
Men ofta yrka de därpå
Och säja: Denne var min sann
En artig och en käcker man,
Jag undrar at han icke här
Til någon flicka blifvit kär,
Som kunnat vara honom lik,
På dygd och pengar mycket rik.

Alfversam.

Men vet at kärlek aldrig kan
Sig låta tvingas på en man.

Visper.

Dock si, af täckhet blir en kär,
Och sådant nog ju finnes här.

Alfversam.

Men hvadan kommer, som man vet,
At aldrastörsta dejlighet
Uppå en stadig föga rår,
Fast hon med seger nederslår
Väl hundrade som hvispa kring
Och fastna ej vid någon ting?
Den vän, som han sig nu utvalt,
Är ung och riker margefalt,

Digitized by Google

I sedighet, och sanner dygd,
I täckhet, kyskhet, vett och blygd,
Å båda sidor tror jag mäst,
At desse dygder ha dem fäst.
Han nu en hugnad njuta får
För det han från de unga år
Har älskat Gud i allo nit,
Och budit til med högsta flit,
At lära sig förutan svek
En sådan bragd och vitterlek,
Som med fast hug och trefven hand
Kan hjelpa up dess fosterland;
Ty när han til en stadga kom,
Så ville han ock se sig om
Hos annat folk i verlden kring,
Om de ej ägde någon ting,
Däraf vi kunde båtnad få.

Visper.

Nå väl, så har han rest också.
Ack, huru lycklig är den man,
Som så långt en gång hinna kan,
At han får resa til Paris
Och lefva uppå deras vis.
Jag svär vid alt det heligt är,
At om jag längre vistas här,
Så lär jag bli så alfversam,
At jag kan aldrig komma fram.
Jag har nu hint til tjugu år,
Och slapp præceptorn just i går.
Nu har jag också vuxit lång;
Jag har en stålt och reslig gång.
Hvad är som fattas?

Alfversam.

Det är vett
Och mogen sinnes stadighet.

Visper.

Ack bagatel, det läres väl,
När man har en upodlad själ.

Digitized by Google

Och, om I velen höra mig,
Så kan man där just lära sig,
At bli så stadig, som et —

Alfversam.

Barn!

Ack, hvilken drafvel, svek och skarn,
Man vil sig lära lefva väl,
Där sinnet, seder, hug och själ
Förvillas på margfalligt sätt,
At älska det som ej är rätt.
Nej rota dig uti sann dygd
Förän du reser från din bygd.
Jag vet at Plato gaf en lag
Åt Grekerna i fordom dag,
Därmed han böd at inge, än
Til fyrti åra mogne män,
Ur landet skulle resa få.

Visper.

Tänk huru qvick han vore då
At lära, hvad som läras bör,
När han af ålder är oför.
Ack, nej den tiden är för lång
För den, som trår åt ärans gång.
Nu är ju verlden mera klok
Än Plato var, en gammal tok,
Som stiftade en sådan lag,
Hvartil en ej kan få behag.
Nej, bårt med sådant hufvud-gräl,
Jag ser min lycka mycket väl
Snart börjar blifva alt för stor;
Ty si, min käre far och mor
Vil tvifvelsutan skynda fort
Mig ut til någon fjerran ort
At lära nya dansar rätt,
Och tala på et prydligt sätt,
At kunna sitta väl til häst
Och annat, som nu rosas mäst.
Det bär väl åt, ty jag är ung,
Och far min har en tunger pung.

Digitized by Google

När jag då kommer sedan hem
Så gör jag lycka.

Alfversam.

Ack, hvad lem
En tåcken blir uti den kropp,
Som skul' vårt bästa rätta opp.
Nej, annorledes reste den,
Som är nu brudens bästa vän;
Han, som en stadigt sinnad man,
Utrönte alt, hvad som han fann
I köpenskapen kunna ske,
Til förmon och välsignelse.
Han forskade ut deras mynt,
Som i vårt land är aldrig synt,
Han lette ut hvar styrkan låg
I deras handel och han såg
Fast noga åt hvad hvar en ort
Utskeppar så i smått som stort,
Och hvem som säljer aldrabäst
De varor, som vi tarfve mäst,
Och hvilka länder må med skäl
Betala våra varor väl.
Han gjorde sig ock kunnig om
De mästa rörelserna, som
I andra riken pläga ske,
Och kuru de sig däri te.
Gud gifve, at uti vår tid
Än flere hade samma id,
Så skulle landet må fast väl
Och rikedomen —

Visper.

Nej, farväl.

Alfversam.

Jag tackar, men låt si, at I
Må faster och ståndaktig bli,
Förän I ärnen resa ut;
Ty eljest hvässes många spiut,
Som döda eder späda dygd,
Til mycken nesa, hån och blygd.

Digitized by Google

Göm hvad jag sagt uti er själ.
Jag bjuder eder nu

Visper.

Farväl.

Alfversam.

Vår brudgum och vår kära brud,
Jag önskar utaf Herren Gud,
All sällhet och all lycka.
Gud låt dem ljuftigt sammanbo
Och deras ädla vänskaps ro
Ej någon motgång trycka.
Rent nöje tage bårt all sorg
Och glädjen bygge dem en borg
I marmor och albaster:
Välsignelsen på lika sätt
Föröke sig i deras ätt,
Och göre glädjen faster.

Digitized by Google

Öfver
handelsmannen,
äreborne och högaktade herren

Claes Clason

samt
äreborna och dygdesamma jungfrun

Margaretha Catharina Dove,

i Stockholm den 14 Augusti 1740.

Jag vil väl hedra denna dag;
Men hjernan står mig ej i lag.
Jag föga vet hvarom min skald
För denna gången rima skal.
I hafven alt för mycken blygd,
At höra talas om er dygd,
Jag menar just vårt brude-par,
Som snart får heta mor och far.
At skrifva om ert vackra vett,
Det ha förut ju alle sett,
At I, herr brudgum, kan förstå,
At bygga skepp, som fjärran gå.
At bruden ock med mogit skäl
Kan stå et hushåll före väl.
At I ä rike både två,
At I hvars annars like få,
At Clason på apteket gick
Och där sin bästa läkdom fick.
Nej, sådant lämnas til en an,
Som bättre därom skrifva kan.
Men hvarmed skal jag roa er?
Här står jag nu och har ej mer.
Hvas mentingen hur' det mig bryr,
Jag blir helt stum och hufvud-yr.
Dock si, stor sak, lät dansen gå,
Jag hittar fuller något på.

Digitized by Google

För ro skul vil jag tala om
De bästa kärne-stycken, som
En barna-fostring höra til,
Om man den rättsligt vårda vil.
Mig tyckes slikt nu äskas mäst,
På bröllop följer barns-öl näst.
I bröllops-skrifter har jag än,
Väl ingalunda funnit den,
Som yrkat något här uppå.
Ho vet nu huru det vil gå?
Dock bygges därmed landet up;
Ty när det folk, som i sitt lopp
Nu lefva, en gång ända tar,
Så skola barnen stanna qvar,
De sedan med et redligt ljus,
Ju böra bygga på det hus,
Som allmänt bästa kallas plär.
Säll den i tid slikt veta lär!
Men huru litet har vår tid
Därom sann hug och trogen id?
Man föga vil därefter trå,
Gud nåde oss, at så skal gå!
Däraf tar ondskan, som man vet,
Alt mera til i bitterhet,
Som häfver huset up och ned.
Ack, usel sed i våra tider!

En far och mor bör stundeligen
Om barnens bästa vårda sig,
Och altid främja deras väl,
I rättan tid til kropp och själ,
At barnen här i verlden må
Sin väg med æran genomgå,
Och fram för alt at älska Gud
Samt vandra i hans helga bud;
Så varda de på många sätt,
Välsignade uti sin ätt.
Ty böra de ock hålla den
För deras aldrabästa vän,
Som utan svek dem säja tör
Hvad deras barn som tidast gör,

Digitized by Google

Och hvad som därvid rättas bör;
Ty alt för ofta man ju spör,
At kärleks elden far och mor
Förblindar så och är så stor,
At de ej se, ej skönja lätt
Hvad som bör vara godt och rätt,
De höra sjelfve altid så
Sig skicka, at de föregå
De sina i det goda rätt;
På hvarjehanda dygdigt sätt.
Slikt efterdöme gör min sann,
Långt mer än nånsin läran kan
Hos späda barnen rota fast:
De gömma ondt och godt i hast.
Det samma efterapa de,
Som andre låta dem få se.
De lyssna efter orden grant,
Ty bör en altid tala sant.
Si, lögnen är den värsta päst,
Som smittar barnen aldramäst.
Så snart som sådant af dem tes,
Bör aldrig genom fingren ses.
Ej eller bör du flepa så,
At de i vaggan det förstå.
Det alt för många gärna si,
At modren sjelf ger barnet di.
Den späda ålder til sju år,
Då barnet känne-fader får,
Man aldraminst sig vårdar om.
Men är likvist den samme, som
Inplantar hos dem ofta mer,
Än at det sedan kufves ner.
Nej, då bör sås det dygde frö,
Som växa skal och aldrig dö,
Så länge lifvet hänger vid
I all den andra lefnads tid.
Var då en spegel för ditt barn,
Och fly den leda vrånghets skarn,
Lät aldrig det få nånsin se
Den minsta svek, harm eller spe.
Ej höra fåfängt tids-fördrif,
Ej någons olåt, knot och kif,

Digitized by Google

Ej prunkande i yppighet,
Ej minsta åtbörd af förtret.
Var ej mot barnen nånsin vred;
Men sky därhos den snöda sed,
Som nu tar vida öfverhand
Så väl i städer, som på land,
At vara alt för flat och le
Då de sin ondska låta se.
Ack, usel sed i våra tider!

Si detta är et farligt svek,
Som öker barnens bitterlek.
Nej, aga det som agas bör:
Gud sjelf med oss det samma gör.
Styr egenvillig envishet,
Om du ej sjelf vil få förtret.
Ty detta just den örten är,
Som alt för många laster bär.
Var icke hastig til at slå;
Men när det gäller, laga då
Du ej är harmfull eller tvär,
Ty sådant föga gagna plär.
Altstilla bör du laga så,
At måttligheten vinnas må.
Vid agan böra båda två,
I lika sinne altid stå.
Det är en ting förutan skäl,
När som en far, som menar väl,
Vil tukta barnet på godt vis,
Men modren gömmer bårt dess ris.
Om barnet då blir släpt och skont,
Så växer däraf mycket ondt.
Ack, usel sed i våra tider!

Det är också en farlig ting,
At låta barnen löpa kring
I staden, där de råka på
De skalkar, som dem villa få.
Än mindre må tilstädjas dem,
At löpa ut från hus och hem
Om nattetid. Man bör också,
Då barnen ännu äro små,

Digitized by Google

Ej nånsin främja deras gång
Til yppig stât och fåfängt prång.
Det bär ock, tro mig, illa åt
At klåda barn i granne-lât.
När det sin prydnad af sig tar,
Så lämnas frö i sinnet qvar,
Til egen-kärlek, som en siäl
Gör ofta til sin egen träl;
Men lika fullt så vågar man,
At göra lilla mansen gran.
Ack, usel sed i våra tider!

Om barnen i de späda år
Bland tjenste-folket ofta går,
Så super det in mycken brist,
Tro mig, at det är sant och vist;
Ty bör för alt du laga så,
At du åtminstone då må
Ha godt och dygdigt tjenste-folk,
Som icke harmas på hvar smålk.
Ej lefva som et skamlöst pack
I fräckhet och i fåfängt snack,
Ej träter, snålas eller svär;
Men stilla och gudfruktig är,
Och när du slika råkat på,
God mat och lön de böra få.
Håll dem hos dig på vänligt sätt,
Tro mig, de finnes ej så lätt.
Men när du skiljer dina barn
Från alla vrånga sällars garn,
Så bör du tidigt se dig om
At icke slika laster, som
I ensligheten pläga ske,
Må föra dem i hån och ve.
Ack, usel ting i våra tider!

Säg dem, at Gud är allestäds,
Vid domen skal ock likaleds
All ondska blifva uppenbar,
Som här i mörkret legat har.
Afmåla för dem synden så,
At de för henne fasa må.

Digitized by Google

Du bör i tid dig buxa kring
Och undan-rödja onda ting.
Men si, det ofta hända plär,
At far och mor, som kärlek bär
Til sina barn, de laga så,
At de här lyckligt lefva må
I det, som hörer jorden til,
Ho är, som sådant lasta vil?
Men låten eder vårda väl
Om edra barn och deras själ.
Med ifver vaken dag och natt,
Ty det är så med sällhet fatt,
At frukta Gud det har sit ros
När annat alt går bårt sin kos.
Det är en trygg och faster borg
Mot hela verldens svek och sorg.
Därpå skal visbet rota sig,
Och sällhet bo evinnerlig.
Ty låten barnen framför alt
Så söka Gud, som han befalt,
Lät aldrig verldsens arga skarn
Få snärja edra såta barn,
Lät aldrig dem i lättja gå;
Ty då plär ondskan rötter få.
Ack, usel sed i våra tider!

Lär barnet ock en vacker slögd,
Hvartil dess hug är snarast bögd.
Gif noga akt uppå des lek,
Så finner du förutan svek,
Af det, som i sig sjelft är smått,
Hvartil som barnen gåfvor fått;
Men gör ett val, jag dig vil be,
Som ej med trug och tvång må ske.
Ack, usel sed i våra tider!

Lär barnen til at tala rent
När de ä små, sen blir försent.
At tala vackert är min san
En ståtlig prydnad för en man;
Men tänka förn man tala vil,
Det hörer själen mera til.

Digitized by Google

Et barn har sina tancke-lopp,
Förrän som tungan löses op.
Ty bör man redan denna tid
Med vaksam nit och trogen id,
De spädas tankar slingra ut,
På sunda ting och tanke-slut.
Än mer, jag vil det också be,
At I må noga dertil se,
At icke barnens helsa må
På något sätt et lyte få.
De böra sådan föda ha,
Som stadig är och styrker bra,
Men ge dem aldraminst af kött,
Ej mycket surt ej eller sött.
De böra hållas snygt och rent,
De må ej ligga alt för lent,
Ej må de skrämas hastelig,
Däraf kan sjukdom yppa sig.
Ej eller må man gifva dem
At göra det de icke än
Med sina krafter orka på;
Men håll, jag får ej längre gå.

Min magra skrift blir alt för lång,
Jag måste sluta denna gång,
Och hoppas, at vårt brude-par
Får veta mer, än jag nu har
Här hunnit med. De ha också
Haft god upfostring både två.
Det är mer skrifvit för en an,
Som denna läxan tarfva kan.
Jag önskar dem så många små,
Som nånsin någon hunnit få.
Jag önskar dem så mycket godt,
Som löf och gräs på marken stått,
Ja, at den ena må med frögd
Här länge se den andra nögd,
Och sist at de i himmelen
Få både barn och ätt igen.

Digitized by Google

GRAF-SKRIFTER.

Öfver
den välborna frun
Maria Hoffman,
commerce-rådets, den välborne herrens
Christopher Polhems
i lifstiden högtälskeliga fru och maka,
den 5 Decembris anno 1735.

Syndare börja i tid din flyktiga vandel besinna;
Tiden förlider så snart, han skrider til ända hvar tima,
Timmarne flyga sin kos och föda oss hastiga dagar,
Dagarne löpa förut och veckorne dem efterjagar,
Jaga, men jagas därhos af månar, månar af åren,
Åren bårtskrida sin gång och följa hvarannan i spåren.
Spåren ledsaga dem in i evigt varande tider,
Tider, hvars ständiga lopp til ända där aldrig förlider.
Lider ej säjaren fort; dock skrider väl timman til ända.
Ändas et brinnande ljus, hur vil du det åter itända?
Ändan förändrar sig ej, här aldrig den gåriga dagen,
Dagas kan åter på nytt och blifva å nyo uptagen.
Fåfängt bemödar du dig, at hålla tilbaka din stjerna;
Stjernan förhålles dock ej; hon löper til väster så gärna.
Gärna en syndiger själ sit lefvernes glas ville vända,
Vända tilbaka på nytt, at timmarna bättre använda.
Ändan upskjutes dock ej, när syndiga träden nidfalla,
Falla de evigt i glöd. Gud frälse oss därifrån alla!
Alle förvänta en dom, hvi vil då den jordiska trälen,
Träla för jordenes stoft, men vårda så litet om själen?
Själen det himmelska barn af hög förträffelig orden,
Orden, som stammar af Gud, föraktas här nedre på jorden.

XVI: 33.

Digitized by Google

Jordenes glimmande mull, förfalskade smicker och ära,
Nära vårt synda-begär, vår vilja och lustar besvära.
Sätter ej mången på spel sit lif för timmelig lycka,
Tycker at döden är död och faran kan ingen förtrycka,
Ger sig på verldenes haf, utsträckandes segel och årar,
Ärarne skära i traf och kasta up syndiga fårar,
Fårar, hvars brusande svall tilreda många tusende bårar,
Bårar för samvet och själ, som sucka deröfver med tårar.
Tårar befukta mit sköt när ögonen skåda i verlden,
Verldsligen sinnade sig, som spindlar, insnärja i flärden.
Flärden upkastar en graf, man blifver i grafven nedgräfven,
Äfven som masken sin död invirkar i sidentygs väfven.
Synden besäckras med lust, men lusten har följe af nöden,
Nöden ansätter som värst, när lifvet skal kämpa med döden.
Döden kan icke med gull, med krafter och vishet förvisas.
Visas dig maskarnas hop, som skola af skönheten spisas.
Döden nidfäller så ung, som gammal och grå uti grafven,
Grafven förblandar i mull en spira med tiggare-stafven.
Döden är syndenes lön, för döden en syndare bäfvar,
Skälfver af fruktan och rys; förgäfves mot honom han sträfvar.
Döden är deremot sött, välkommen och högst efterlängtad,
Trängtad af nådenes barn i hoppet och trone afväntad.
Döden förskaffar dem frid, en seger och härliger vinning,
Vinning, at vinna med Gud en enig och evig förbinning.
Döden förnyar dem lif; de dogo så länge de lefde,
Lefde ej kött eller blod, i syndiga snaror invefde,
Lefde ej verlden til tjenst; men dödde den kristliga flärden,
Flärden, som verldenes barn värdera så högt uti verlden.
Verlden föröfvade list, dem satan ock ville bedraga,
Draga med magt ifrån Gud; men kunde dem aldrig försvaga.
Summa: De trogna Guds barn här mycket i tiden få lida,
Strida med mägtiger skar, och segren med längtan förbida,
Tida beväpnade stå, med alla Guds harnisk försedde,
Ledde af heliger nit, at kämpa frimodigt beredde,
Klädde i salighets hjelm, kringgjordade om sina länder,
Förandes så trones sköld, som andans svärd uti händer.
Denna välbördiga fru, som nu utur tiden har farit,
Farit til eviger frögd, har säkert i lifstiden varit
Androm på jorden et ljus, en lampa på salighets vägen,
Vägen var farlig och svår; men hon försigtig och trägen,
Trägen, at följa Guds råd, om själenes spis angelägen,
Trägen i böner och låf, at tacka sin Gud ock benägen.

Digitized by Google

Vägen til lifvet hon gick och stannade icke i gången,
Mången hon hinte förbi, men mötte i vägen ock mången,
Mången, som tröttnade af och mången som vände tilbaka,
Mången, som ville väl fram, men kunde ej verlden försaka,
Mången försatte sin dag och tänkte om natten at vandra,
Andre nog tyktes här gå, men hördes i vägen ock klandra,
Klandra på himmelens råd. Gud vet hvad somliga gjorde!
Gjorde de det eller det, hon gjorde det säkert hon borde.
Gjorde hon icke sin flit sin tid at ej illa förspilla?
Gilla Guds vilja och råd, samt lefva saktmodigt och stilla?
Illa då striden går an, när ingen kan hinna at vinna,
Finna sig trogen hon lät och stod som en modig hjeltinna.
Litte sig uppå Guds nåd, och följde den fanan hon svurit,
Svurit i döpelsens bad, och frälsaren Jesus sjelf burit:
Burit för henne och dig; nu har hennes vandring en ända,
Ändat är hennes besvär, än löper sin uselhets slända.
Loppet hon lupit förut och ville i kampen ej svika;
Likaså måste ock du här löpa och kämpa tillika,
Fika här lika som hon i kärlek, i hoppet i trona,
Efter en eviger skatt och en oförgängelig krona.
Kronan för segren hon fick och har nu osäjelig heder,
Heder, at konungars kung et bröllop åt henne tilreder,
Reder för henne en skrud af präktig- och härliga smycken,
Smycken af pärlor och guld samt dyrbara heliga stycken.
Store treenige Gud, lär oss så tiden använda,
At vi med henne må få en helig och saligen ända.

Digitized by Google

Öfver
framledne general-majoren och öfversten vid Uplands
infanteri-regemente,
högvälborne baron, herr
Otto Koschulls
i lifstiden högtälskeliga fru,
fri-herrinnan högvälborna fru
Märta Bonde
den 22 Febr. 1737.

Vi låne af eviga tider en tid,
Som ändas i eviga tider,
Vi lefva den tiden i möda och strid;
Men fråge ej huru han lider.
När tiden är ute och uret ej vil
De vanliga timmarna dela,
När flyktiga oron ej löper i drill:
Och säjaren börjar at fela.
När hammaren gitter ej mera at slå,
Och ljudet til intet är svunnit,
När hela machinen begynner at stå,
Och lodet til gålfvet är hunnit.
Ack, kära besinna, då måtte din själ
I eviga byddona draga,
Den puncten är dryger, at själen farväl
Från kroppen å slute bör taga.
Si, läpparna blåna och synen är all,
Si, målet begynner at sväfva,
Si, blodet i loppet är stelet och kall,
Och lemmana darra och bäfva;
Si, krafterne vika, si, pulsen också,
Ej dråppevis orkar at flyta:
Si, hjärtat infaller och gitter ej slå,
När sjelfva lifsandarna tryta.

Digitized by Google

Då följer å döden en heliger dom,
Basunerne börja på ramla.
I himmelen höres: Up syndare kom,
Så benen i grafvarna skramla.
Ur hafvet och jordene löper up folk,
Til många otaliga skarar,
De höfva ej svara och tala med tolk,
När samvete talar och svarar.
Den allvise domaren äger en skrift
I hvilken är noga inskrifvit,
De rörelser alla din syndiga drift,
Här hade i tiden bedrifvit.
En Moses begynner at klaga dig an,
I följe af tio budorden,
Och satan i helfvete tiga ej kan,
När kulan är öpnader vorden.
Jag rysa och falla i häpenhet må,
Si, jordenes pelare bäfva,
Si, skyarne darra och himlarne blå,
Som kläden i luftena sväfva,
Si, stiernorne falla nu åter och an,
Som svärmare löpa i väder,
Si, solen för mörker mer lysa ej kan
Och månen ur synena träder,
Si, bärgen omrulla i buller och gny,
Si, fästet på jordene faller.
Si, vågorna rasa i himmelens sky;
Ty hela naturen är aller.
Förgiftige alster, I syndige barn,
Som söken i tiden at snärja
Den eviga själen i onskones garn,
Hur' viljen I då henne värja?
Ack, helige Herre, du skådar och ser,
Så många på jordene kräla
I flyktiga myllan, och sänka sig ner,
För egen osalighet träla.
Skal nådenes ilar af himmelen gå,
Och steniga hjärtan åfalla?
Skal eviga vreden ej eller få rå
Af syndiga vägar oss kalla?
Gud låckar i nåde, Gud hotar och ber,
Han rycker oss ofta ur glöden,

Digitized by Google

Vi löpe i yra och synde än mer,
Som vore vi ense med döden.
Nå stanna då litet, o dyra min själ,
Lät jordenes nöje nu fara,
Försumma ej söka ditt eviga väl,
När tider och nåde kan vara.
Lät ifriga suckar och böner upgå,
Din fader och herre nu prisa,
Lät trona här vinna och kärleken få
Sin verkan i evighet visa.
Lät vara at vägen af törne är full,
I törne du roser ock finner,
För jämmer och möda, för aska och mull
Du saliger evighet vinner.
Högborna i ätten och saliga fru,
Som hastade så dina dagar,
Hvi ville du icke här lefva ännu?
Tin saknad oss alla försvagar.
En stjärna och lampa du lyste för oss,
Så länge du lefde på jorden.
Din beliga vandel ju liknade bloss,
Som natten uplyser i Norden.
Din saliga herre han ville förut,
Sig rum uti grafvena reda,
Dig lade då ödet ut pilar och spjut,
Som gjorde nog jämmer och sveda;
Sen mötte dig åter en sorgelig tid,
Du var ändå tålig i sorgen,
En låga då lade i askona nid
Ditt goda och hela tin borgen.
Den jämmer och möda du hafver utstått
På jordene har nu en ända,
Du äger i Gudi din eviga lått,
Gud låt oss den nåden ock hända!

Digitized by Google

Öfver
hans kongl. maj:ts
samt
Svea rikes högstbetrodde man och råd,
den högvälborne herren och grefven herr

Claes Ekeblad,

den 26 Februarii 1737.

Vi lefva här et lif, som midt i lifvet dödar,
Der uselheten bor och jämmer öfverflödar,
Et lif, som kan bestå af några vissa år,
Et dödeligit lif, som jag i mina tankar
Förlikna må vid skepp, som uppå hafvet går,
Nu drifves det af storm, nu uppå klippor står,
Nu löper åter det i böljorna och vankar.

När vi i unga år ur stilla hamnen gingo,
En säll och foglig vind vi at på redden fingo,
Vår glädje-sol gick up utur sit hvilo-tält,
Och tände sina blåss vid sjelfva vattubrynen,
På villa böljors rygg, då skeppet plögde snält
Och lopp för falla sköt på villa hafvets fält,
Til dess at landet svann oss småningom ur syneh.

Men då vi längre ut på hafvet hade farit,
Så kommo flere skepp, som med i hamnen varit,
Här voro många små, de större voro få,
De smärre ringa nog. de store voro rika,
Men alla til en ort då syntes vilja gå.
Nu måste deras köl på höga kullar stå,
Nu åter hvar om an i djupa dälder fika.

Digitized by Google

Vi seglade i frid, af ingen fara visste,
Fast då och då en il i tåg och segel risste;
Men, blida himmel ack, vi sedan mången gång
Mot hårda väldens svall och svåra böljor prässat,
Här bräckte ödet af et spröte eller stång,
Där en Sirener låg och ljufva toner sång,
När faran sina skått för våra segel hvässat.

Man talar ännu om på hela vida jorden
Den hiskeliga storm, som rasade i norden,
Då solen gömde sig uti en mörker sky.
På hafvet lupo svall utur fördolda gömmor,
Dess böljor rusade i buller, brak och gny;
Ty väder, vatten, luft, hvarannan ville bry,
Och grymhet hade gett dem allom fria tömmor.

Vi komme än ihog när stora skeppen föllo,
Ej takel eller tyg, ej ror, ej segel höllo,
De midt i villa sjön förlupo sig i qvaf.
Här mången gick i kras mot klippor, bärg och hallar,
När ankar ladee ut gick ankar-tåget af.
I kalla böljors djup tilreddes mången graf,
Då hafvet reste sig i himmels-höga vallar.

En mulen sorge-natt sig deruppå inställte,
Som drog utöfver oss på vida himla-fälte
Et faseligit moln, i molnet tändes an
En låga och en eld, i elden lupo dunder,
I dunder skarpa skott, i skotten döden van
Förgängeliga lif, men lif i döden fan,
Och såg i sorge-siön så mången duka under.

Vi hade käcka män, det lyckan foga ville,
Som lyste utaf vett, förfarenhet och snille,
De gingo af och an i skeppet akter ut;
Men fälte intet mod af denna väderleken.
Näst Gud de förde ut den saken til godt slut.
De hade sit compass och visste väl förut
Ur chartan taga af de rätta väderstreken.

Digitized by Google

De ropade ibland: Här är en farlig klippa,
Ty görom vi en lof at henne kunna slippa.
De sågo på sit uhr och stjerne-hvalfvet blå,
Och visste der utaf hur' långt vi hade lupit,
De sade: Dit och dit bör rätta kosan gå,
De ropte: Så och så skal ror och segel stå,
Til dess vi mången gång ur faran hade sluppit.

Af dessa höga män gref Ekeblad vi misste,
Som af förfarenhet i hafvet segla visste,
Hans skepp i med och mot sig fram i vågen skar,
Nu lät han löpa bi och brassa sina segel,
När vädret midt emot den rätta kosan bar.
Hans snälla skepp förut i resan altid var,
Och oss, som efterkom, det tjente för en spegel.

Han fick i säller hamn nu fästa sina ankar,
Vårt skepp än hit och dit på hafvet går och vankar,
Han nu det rätta land och rike innehar.
Vi sågo när han for; men kunde ej besinna,
At ingen annan väg til ro och glädje var.
Vi se så mångt et skepp den samma leden far,
Men kunne ej så lätt på samma hamnen finna.

Han vunnit nu den ro, som andre efterleta,
Och måste med besvär i skär och klippor streta.
Hur' mången varit har den sälla hamnen när,
Men har måst slå en lof och vända om tilbaka;
Ty farten här så svår och ganska farlig är.
Vi se i denna skär at vraken här och där
På stenar fastna qvar och alt sit hopp försaka.

O, höga grefve, som alt detta genomfarit,
Vi sörje ofta dig och säge, at du varit
För oss et skydd och värn, oss ofta hulpit up,
Nu följe vi dig åt, at öka i vårt sinne
En bitter saknad af ditt värda lefnads lopp,
Som endast lämnar oss en längtan och et hopp,
At fästa dig hos oss i et odödligt minne.

Digitized by Google

Öfver
cammar-skrifvaren uti kongl. maj:ts och riksens
höglofliga cammar-collegio,
den välborne herren herr

Henrich Sandelhielm,

den 19 December 1739.

Ack, huru kan en själ bli snärd
I verldsens dårskap, svek och flärd?
Hon ser, at hela jordens ring
Är öfverst full af ingen ting,
Och lika fullt är hon så fatt,
At hon med ifver dag och natt,
Ja, ofta som med fulla skäl,
Vil söka bli sin egen träl.
Hon ökar sjelf sin leda harm,
Och bär det onda i sin barm.
Nu bryter hon sin maklighet
I idel omak och förtret,
Nu vil hon rosas öfver alt,
Nu åter prydas margefalt.
Nu fiker hon med hug och id,
At samla gull i all sin tid;
Men mister så sit rätta gull
Och får i stället bara mull,
Ty när som tiden gått omkring,
Så stannar alt i ingen ting.

Ho är så blind, som icke ser,
Hvad svek och list, som verlden ger?
Hon rosar det, som elakt är,
Det goda hon oss vräka lär;
Nu säger hon, at svart är gult,
Och målar at det vackra fult.

Digitized by Google

Det stygga gör hon ofta sätt,
Och vil, at tungt skal vara lätt.
Hon räknar äkta redlighet
För ovänskap och vällughet.
Hon hatar snille, dygd och vett,
Men tycker om storrådighet.
En from hon håller för en tok
Och säger, at en dum är klok,
Hon kör en dvärg i bardalek
Och brukar alt för mycken svek;
Men när som tiden gått omkring,
Så stannar hon i ingen ting.

All ting i verlden löpa plär
Så hårdt och snedt i korss och tvär,
At den, som henne känna vil,
Bör likaledes te sig til.
Man aldrig just, som hon ser ut,
Må göra vissa tanke-slut;
Men väl tvärtom, och säja så:
En sjelf-kär just sig dåra må.
En fattig kan ock vara rik,
En konung ofta trälen lik,
En döfver höra alt för väl,
En lärder ega ock sit gräl,
En skarpögd skönja litet nog,
En oträngd tala utan fog,
En glader vara sällan nögd,
En sorgsen äga mycken frögd.
Den samme, som har mycket gods
Kan vara illa nog til mods,
En an, som lastar andras fel,
Tör ofta sjelf ha däri del,
En sniken föga sjelfver har.
Hvad han i sina gömor drar,
Än den, som tyckes lefva bäst,
Sit lif kan stäcka aldramäst.
En an sig göder mycket väl,
Men gör sig just därmed til träl.
En däjelig är ful och stygg,
En skälm får lefva fri och trygg.

Digitized by Google

En kämpe tigger ofta nåd,
En sluger tarfvar också råd.
Den vissaste fullkomlighet
Är dårskap, flärd och stor förtret.
Så går det alt i korss och ring;
Men stannar sist i ingen ting.

Om verlden så i ondsko går,
Som nog kan skönjas år från år,
Hvem är som då ej trängta må
At en gång kunna hädangå
Uti en salig evighet,
Där man af sådan flärd ej vet?

Vår döda är då alt för säll,
Som bunnit til sin löfnads qväll,
Därvid han ändat alla qval,
Och börjat på et åratal,
Som räcker i all evighet
Uti en säll lycksalighet.
Men vi må kläda oss i flor,
Ty sorgen är oss alt för stor.
Jag må för alla tvätta mig
I gråt och tårar ymkelig;
Ty jag har mist en sådan vän,
Hvars like jag ej funnit än
I dygd, i tro och redlighet,
I huldhet och i stadighet.
Tro fritt jag länge söka får,
Förr än jag sådan vänskap når.
Det är en outsäjlig skatt,
At råka den, som så är fatt.
Hans hjärta och hans sinnelag
Var allom kärt och til behag.
Hans vördnad var för far och mor,
Som det sig borde, ganska stor.
Hans syskon bära vitne nog
Om kärlek, som han til dem drog.
Hans vänner säja lika så,
Jag aldramäst det göra må.
Gud fruktade han först och sist,
Och trodde genom Jesum Christ,

Digitized by Google

Af nåd, at kunna blifva frälst,
Ty talte han ock därom hälst.
Ack si, nu kom jag åter på,
Hur ofta som vi båda två,
I kärlek gingo hit och dit,
Och talade med mycken nit
Om Gud, och om en annan värld,
Om all den drafvel, svek och flärd,
Som möter här vid alla ting,
Gå hvart en vil på jorden kring.
Hvad skal jag tala mera om
Den samma redligheten, som
Han hyste i sitt kära bröst?
Jag får däraf mer sorg än tröst.
Vi voro två, men likvist en
Til hug och sinne utan mehn;
Ach, himmel säg, hur jag igen
Skal få en så fulltrogen vän.
Jag saknar dig, men vet därhos,
At flere gifva dig ditt ros;
Ty det vet hvar och en minsann,
Här början var til en stor man.
Nå lef då, kära vän, i ro
Hos Gud uti dess sälla bo,
Til dess vi där få möta dig
Och njuta frögd evinnerlig.
Ty här går alt i korss och ring;
Men stannar sist i ingen ting.

Digitized by Google

Öfver
fordom lagmannens välborne herr
Johan Stiernroos
i lifstiden högt-älskeliga maka
den välborna frun, fru
Maria Stiernroos,
den 21 Febr. 1740.

Alsvåldige Herre och helige Gud!
Ho må dina under utleta?
Ty si, dina vägar och lönliga bud
Kan ingen på jordene veta,

Din härliga styrelse lyser som gull
I brinnande ugnar och deglar,
Man för dina välde må falla omkull,
När själen sig däruti speglar.

Du bjuder op verldar i brådesta vink,
Millioner många i sänder,
Du sköter dem alla, och uti en blink
Så fästen de riken och länder.

I länderna skapar du fänad och folk
Til många otaliga skarar,
Du gifver dem föda, du är deras tolk,
Din nåde dem alla bevarar.

Du häfver up kungar, du fäller dem nid,
Och gömmer dem undan i grafven,
Du mäter åt spiran sin ålder och tid,
Du bryter nid sköldar och glafven.

Si, tankarna löpa så vida omkring,
Jag hisnar, jag skälfver och bäfvar,
Omäteligheten uti alla ting
För ögonen lyser och sväfvar.

Digitized by Google

Ho gitter at tälja all jordenes stoft
Och droppar, som hafvena hysa?
All stjärnor, som sitta i himmelens loft
Och likasom gnistror oss lysa.

Nej, fast hela verldenes snille och skäl
Än vore hos enom tillika;
Så skulle han visserlig stanna likväl
Och säkert i räkningen svika.

Han är ännu större, som skapade alt,
Som styrer altsammans och sköter,
Han går ju där öfver många tusende fallt.
O si, hvilken djupbet här möter.

Men väldige Herre, tillräkna ej mig,
Om jag utur mullen törs våga,
Med djupaste vördnad at bära för dig
En ringa och syndiger fråga:

När månen upklifver på himmelens fält
Bland stjernornas glittrande skara;
Så tänker jag ofta, hui Gud dem så ställt,
Och hvarföre de månde vara.

De må icke vara allena til prål
För denna här jorden upsatte,
Hon vore för liten til slikt ändamål.
Ho vet hurn de äro fatte?

Om du hade skapat och med dina hand
Gjort så många tusende jordar,
Och så många tusende städer och land
På hvar och en jord vore gjorda.

Om uti hvart rike än vore för sig
Så mången gång tusende själar,
Som här uti Sverige, mån tro du på mig
Då tänker, där jag nu här krälar?

Jo Herre, du hafver det visserlig fäst
In uti mitt hjärta och minne,
At du är mig nära och vårdar mig mäst,
När sådant mig rinner i sinne.

Digitized by Google

Du vida i härlighet dristelig går
På stjernor i himlarnes fästen;
Men icke dess mindre du vistas och rår
I doldaste vinklar och nästen.

Du fyller up hafvet, du fyller up jord,
Men bor likafullt i mit hjärta,
Du leder min lycka, du dukar mit bord,
Du lisar min ängslan och smärta.

Du alla de skiften af evighet såg,
Som nu uppå jordene hända,
Ja, sjelfva mit öde ju för dig då låg
Som det nu här sig månde vända.

Du skådar och röner så noga och väl
Den innersta tankarnas gömma,
Hvi skulle du kunna min fattiga själ
Då någonsin sakna och glömma?

Men hvarföre älskar du, helige Gud,
Så mycket de syndiga krälen?
Jag röner alt stilla ditt kärliga bud
Med innerlig fägnad i själen.

Du yrkar och säger: Min ifriga nit
Tål icke, du andra tilbeder,
O dåre, hvi gifver du liksom med flit
Ovärdigom gudelig heder?

Du sätter på gudar förtröstan och tro,
Som gitta sig sjelfva ej rädda,
Du kitslar ditt sinne i verldsliger ro,
Och vil dig i flärden inbädda.

Du göder och gläder din syndiga kropp
Från morgonen in uppå natten,
Du sätter å sido ditt saliga hopp,
Och glömmer den eviga skatten.

Du bråkar ditt hjärta för ömkeligt prål,
Du vil dina dårskap utsmycka,
Du syftar med ifver åt sådana mål,
Som verldenes barn kalla lycka.

Digitized by Google

Du lofvar ju ofta, att komma til mig
Så länge jag håller i riset;
Men då, jag ej hotar, så är du så vig,
At rasa på förriga viset.

Besinna, o dåre, ditt lefvernes slut
Står icke uti dina händer,
Och om du än visste den timan förut,
Så vet du ej hvad dig här händer.

Den ene får lefva i hundrade år,
Den andre til tvänne ej hinner,
Du födes, du lefver och lägges å bår,
Just såsom jag pröfvar och finner.

Skal ungdomen löpa i flättja förbi
Och lika så manliga dagar?
Ack, huru må ålderens svaghet då bli
Et offer, som Gudi behagar.

Så manar och lockar mig himmelens nåd
Där jag uti enslighet sitter,
Hon sänder i själen mig bud uppå bud
Och likafullt är jag fast bitter.

Hon lönliga yrkar, hon klappar och slår
In på mit oroliga sinne,
Hon täljer up dagar och för mina år
Å nyo mig åter i minne.

I många osynliga snaror och nät
Min fattiga själ är insnärder:
Jag öfvar min dårskap med fjät uppå fjät.
Hvad är jag för nåde då värder?

Ju mera jag letar i hela min kropp
I vilja, i hug och i sinne,
Ju mera jag finner en hiskelig tropp
Af gudar, som vistas därinne.

Men ingen är större af alla än jag,
Jag bygger mig sjelfvan all heder:
Jag finner i Gudi et föga behag,
När jag skal kufva mig neder.

Digitized by Google

Jag rosar min tanke, jag prisar mit råd,
Jag tycker mig vara den bästa,
Jag vil icke höra at talas om nåd,
Jag gitter ej känna min nästa.

Men helige Herre, som skönjer alt slätt,
Hvad har väl din vrede beslutit?
Enär jag så illa på tusende sätt,
Mot dig och min nästa mig brutit.

Ack, om du än ville då låta mig se
Rättfärdighets lågorna brinna,
Och lära därjämte mig sucka och be,
At jag dina nåde må vinna.

Men, såsom rättfärdig, du aldrig mig kan
Det ringaste bråttet tilgifva;
Om det kunde hända så skulle min sann,
Gud aldrig en Gud mera blifva.

Jag sjelf icke äger det ringaste gran,
Som kan mina synder försona,
Och utan försoning Gud sjelfver ej kan
Mig någonsin hylla och skona.

Jag känner en svåda uti mina själ,
Så hjärtat må remna och spricka.
Jag hafver i syndene varit en träl,
Och hade ej bort mig så skicka.

Hvart skal jag ta vägen, min salighets skrud
Jag hafver förlorat och tappat.
Ack vänta, nu hörde jag åter et bud,
Visst var det min Jesus, som klappat.

Ack, såtaste Jesu, min vänaste vän,
Som syndare hyllar och hägnar:
Förlorade sonen nu kommer igen
Och ber, at du honom unfägnar.

Jag varit i syndenes öken et får,
Som vilse bland ulfvarna farit,
Jag såsom en penning i lasternas vrår
Bårttappader länge har varit.

Digitized by Google

Nu ser jag en evighet öpen för mig,
Då döden vil göra en ända
På denna förvillade syndiga stig,
Där tusende olyckor hända.

Nu ser jag de flyktiga syndares lopp,
Eburu de fika och braska,
Så måste å lycktone all deras kropp
Inmyllas i jorden som aska.

O Jesu, min broder, ditt heliga blod
Mig skäran af synderna tvager.
Det styrker mit hjärta, det ökar mit mod,
Fast än jag är syndig och svager.

Det belar och läker förkrossade ben,
Det hungriga syndare mättar,
Om samvetet vore så tungt, som en sten,
Så är ju ditt blod, som det lättar.

Du har ju rättfärdiga vreden försont
Igenom ditt offer. Du redde
Mig vägen til nådena; ty varder jag skont,
Af kärlek alt sådant mig skedde.

När jag uti trona med hjärtelig bön
Och kärlek dig tager i famnen;
Så kan jag mig lemna i faderens skön
Och hinna til saligbets hamnen.

Nu är jag så innerligt nögder och glad
När nåden mig muntrar och hägnar.
Jag känner i själen; men vet icke hvad
Det är för en sötma mig fägnar.

Nå, Herre, jag låfvar i denna här dag,
At aldeles sätta mig före,
Med alfvar at lefva din vilja i lag,
Som bästa mit lefvernes snöre.

I sådana tankar en christelig själ
Til himmelen dagelig sträfvar,
Hon letar med ifver sit eviga väl,
Så länge på jorden hon sväfvar.

Digitized by Google

Vi följe til grafven i dag ena fru,
Som varit en helig hjältinna:
Gud gifve vi alle, som lefve ännu,
Oss ville det samma påminna!

Hon vårdade litet om veridenes prång;
Men ville til himmelen fika.
Gud gifve, vi skulle det samma en gång
Med alfvare göra tillika!

Hon började lefva i kärlek til Gud:
Ty älskade hon ock sin nästa.
Si, detta var pärlan uti hennes skrud,
Som sägas må varit den bästa.

Som vördnaden bjudes til fader och mor
Af Gud uti tio budorden;
Så har hon ock häruti varit så stor,
Som få töra finnas på jorden.

Med vördnaden lydna, med lydnan hon har
All ära och tålamod bunnit;
Ty har hon af alles vår himmelske far
En rikan välsignelse vunnit.

Tänk efter, min christen, det är icke smått,
At här uti lifvet få skåda
Ethundrade elfva, som af henne fått
Uprinnelse utan all våda.

Besinna man detta du dåre och tok,
Som ligger i onskone sålder,
Men var ock därjemte så vitter och klok,
At du eftersinnar dess ålder.

Kom sedan och säg mig om bättre ej är
At dyrka sin gud här i verlden,
Än synden och satan med många besvär.
Besinna den tokuga färden.

Uti hennes vandel du visserlig får
En lykta, en lampa och spegel,
Allena du ville gå i hennes spår
Och följa Guds heliga regel.

Digitized by Google

Hon kufvade neder sit syndige mod,
Hon var uti bönerna trägen,
Hon gjorde sig skäran i frälsarens blod,
Så länge hon var uppå vägen.

Hon hade förtröstan i trona och hopp,
Hon gärna i kärleken viste
Dem fattigom byllest i hela sit lopp,
De sörja at de henne miste.

När himmelen skickade henne et ris,
Tu, try eller fyra i sänder,
Då var hon så tolig, på kärligit vis
Hon mötte och kyste Guds händer.

Hon visste den vägen til himmelen för
Är steniger, branter och trånger,
Den agalöst lefver han ärelöst dör,
Och stannar i evïger ånger.

När plågorna rasade så hennes bröst
Begynte at qvida och svida,
Så tog hon hos Jesum sin saliga tröst,
Som hade för synden måst lida.

I trona hon stridde med andelig svärd
Mot synderna, satan och döden,
Hon smickrade icke med sinnenas färd,
Som kasta så många i glöden.

I tanka, i vilja, i sinne och själ
Hon skydde det onda och leda,
Och när hon ej kunde alt göra så väl,
Så hade hon innerlig sveda.

Nu har hon ock vunnit en saliger skrud,
Hon står uti härlighet prydder;
Ty frälsaren Jesus har denna sin brud
Fört in uti heliga hydder.

Gud råde och styre min fattiga själ
I denna här syndiga verlden!
At hon måtte vinna et saligit väl
I sista och yttersta färden.

Digitized by Google

Öfver
den äreborna och dygde-rika matronan

Helena Brandt,

fordom handels-mannens, äreborne och högaktad herr

Gouert In de Betous

i lifstiden kärälskeliga vän och maka,
den 5 April anno 1740.

Vi komme från et intet hit,
Med intet äflas all vår nit.
All heders-prång med flit och id
Til intet blir, enär vår tid
En gång til intet löpen är:
Hvad ha vi då för alt besvär?
Jo men, när slikt sin ända tar,
Godt namn och rykte blifver qvar.

I denna obeständighet
Man föga något nämna vet,
Som uti sötma öfvergår
Den fägnad, som man spörja får,
När någon döder lägs å bår,
Som lefvat väl ut sina år.
Då talas både här och där
Om, huru säll den döda är.
Då väckes åter namnet op
Och löper ut sit fulla lopp.
Man spör då, ho den döda var,
Hvad ålder, som han lefvat har?
Dess frägd berömmes ock med skäl,
Då talas om den döda väl,
En sörjer och en klagar sig,
En annan gråter ömkelig,

Digitized by Google

En ligger orklös, matt och svag,
En klandrar uppå ödets lag,
Och säger i sin ifver så:
En dygd här borde lefva få
Til ljus för dem, som ärna sig
Til sällhet gå den rätta stig,
Och til en varning för den flärd,
Som går i svang i denna verld.
Et efterdöme kan ibland
Omvända både stad och land.
På vägen til vår salighet.
Fast mången är, som föga vet
Hvart ut den rätta kosan bär,
Då tarfvas den som vägen lär.
En är, som icke gitter gå;
Då äskas den, som yrkar på.
En löper i sin yra vill,
Då är den god, som ser därtil.
En tycker vägen är för trång,
Då bör han stödjas i sin gång.
En tröttnar och en vänder om,
Då gillas den, som säger: kom
Lät oss vårt bästa tänka på,
Och ej på denna banen stå;
Men lät oss hjälpa så hvaran',
At ej må saknas någon man,
När vi en gång det målet nått,
Där sällhet står i fullo mått.
Häraf kan skönjas mycket väl
Hvad gagn en from och dygdig själ
Kan göra här på verldsens ö;
Ty borde dygden aldrig dö.
Men si, hvad säger jag? Min san
En sanner dygd ej dödas kan;
Ty när som alt sin ända tar,
Godt namn och ryckte lefver qvar.

Hvad är för godt, som verlden ger?
Man föga däri annat ser,
Än det, som lyser utaf svek:
Hvad är vår slögd och vitterlek?

Digitized by Google

Den lete vi med svett och tråk
Igenom trägit hufvud-bråk,
Ifrån de späda barna-år;
Men när som leken gått omkring,
Så veta vi ju föga ting.
Sist kommer döden med en bår,
Då alt ihop sin ända får.
Men när som alt i vädret far,
Godt namn och rykte stannar qvar.

Hvad heder är, som verlden har,
Därefter mången usling far?
Med all sin ifver, hug och nit,
Och när han en gång hunnit dit,
Så råkar han på föga ro;
Ty verldslig högbet i sit bo
Har många maskar, hvilkas bet
Utbolna snart med stor förtret
I omak, bry och mångt besvär;
Men det som ännu värre är,
At alt sit intet i sig bär,
Som mer och mer sig sjelfvan tär.
Hvad må vi hänga sinnet vid
I en så vrång och elak tid?
När som vi bäddas mid i mull,
En sådan heder ramlar kull;
Men när den så i vädret far,
Gott namn och rykte stannar qvar.

En däjlighet är ej så täck,
At hon ju äger någon fläck,
En kämpa-styrka har sit ros,
Men måste likafullt sin kos,
All rikedom och öfverflöd
Har ock sit omak och sin död.
Vår barna-snällhet svinner bårt,
Vår unga qvickhet är för kårt,
Vår manna-styrka är så fatt,
At den ock har sin dag och natt,
Vår ålderdoms försigtighet
Blir ock til intet, som man vet;

Digitized by Google

Men fast än alt så hädan far,
Godt namn och ryckte stannar qvar.

Den döda, som nu bäres ut,
Må göra här uppå et slut;
Ty hennes vandel vitna bör,
At et godt rykte aldrig dör.
Hon sänkes nu i mullen nid;
Men alle de, som stå därvid
Beklaga, at en sådan själ,
Om hvilken alle tala väl,
Ej längre kunde lefva få,
Men måste nid i grafven gå.
At lefva sex och sjutti år
Förr än en bäres ut å bår,
Det är en stor välsignelse,
Som mycket sällan plägar ske;
Men si, mig tyckes äga fog,
At tänka så: det är ej nog.
Den, som är dygdens sanna vän,
Ju särla borde skiljas hän;
Men den, som elak är och vrång,
Må gärna gå i tid sin gång.
Än mer, Gud henne skåda lät
Sin efterbörd til tredje ätt:
Det är en hugnad, alt för stor
För dem, som äro far och mor,
När himlen vil den nåden te,
At de ock sina här få se
Uti det goda kofra sig,
Och gå på lyckans jämna stig.
Man tror, at ingen glädje här
På jorden nånsin större är;
Ty sist man uti himmelen
Kan råka sina barn igen.
Vår döda har med hog och id
Hålt sig vid Gud i all sin tid,
Med kärlek, tolamod och tro,
Ty kände hon en själa-ro,
Som gjorde hennes hopp så visst,
At hon igenom Jesum Christ

Digitized by Google

Å slute skulle seger få
Med dem, som in i himlen gå.
Hon skydde som et trogit barn
För verlden och dess synda-garn.
Och fast i denna sorge-dal,
Hon ofta hade sina qval,
Så var hon altid glad och nögd
Och ägde hos sig mycken frögd.
Nu har hon fått för sit besvär
En frögde-lön, som större är,
Än alt det myckna prunk och stât,
Som här i verlden följas åt.
Gud gifve oss en salig blund
Uti vår sista lefnads stund!
Hon nu ifrån oss farit har;
Men hennes namn skal lefva qvar.

Digitized by Google

Öfver
kongl. antiquitets archivi boktryckaren,
den högaktade herren herr

Johan Laurentius Horrn,

den 23 April 1741.

Hela verlden är af flärden,
Och förgängligheten full,
Hvad vi göre, se och höre,
Stannar sist i bara mull.

Stora brister, svek och lister,
Möta oss i alla ting,
Idel fläder, som et väder,
Far om hela jorden kring.

Sjelfva lusten, bästa musten,
Af alt nöje, verlden har,
Snart försvinner; men en finner
Ångst och qvida stanna qvar.

När vi tycka, i en lycka
Röta oss som aldrabäst;
Vi oss binda, som i linda
Silkes-masken sig har fäst.

Den som sitter liksom glitter
Midt i högsta heders-prål,
Skal, när tiden är förliden,
Hasta til sit ändamål.

Gack til grafven, se om stafven,
Som har följt en ringa man
Genom plågor, olycks-vågor,
Ifrån spiran skiljas kan.

Digitized by Google

Lyft up stenen och af benen
Leta ut, om du så vil,
Rika, magra, stålta, fagra,
Som i lifvet varit til.

Men som slike, äro like
Uti grafven med hvaran,
Lär du finna och besinna
Hvad som döden göra kan.

Och tör hända benen vända
Dina säkra slumrens språng
Ifrån ränker, at du tänker
På hvad dig skal ske en gång.

Du kan börja då at spörja
Sjelf dig, om din egen plikt;
Du tör söka däraf öka
Kärlek, tro och tilförsikt.

Här i husen många tusen
Hvila sig från alt besvär,
De ha farit och här varit
Just det samma du nu är.

Deras vandel, verk och handel
Vet den högste aldrabäst,
Som til pricka allas lycka
Har från evigheten fäst.

Han har mätit hvad vi ätit,
Med sin mildhets runda hand,
Han har hägnat och undfägnat
Hvar och en uti sit stand.

Dem, som trogit, redebogit
Följt hans viljas sena kraft,
Har han lärt, och bespisat
Med sin himla-kärleks saft.

Ehvad gäller, är den säller,
Som har Herran til sin borg,
Midt i nöden och i döden
Är han fri för allan sorg.

Digitized by Google

Herren känner sina vänner,
Som sig honom ombetro;
Han dem leder och bereder
Til en säll och salig ro.

Ibland slika har tillika
Salig Herra ock varit en,
Som sig fotat, fäst och rotat
Trygt vid denna hörnesten.

Ty har Herran, när och fjärran,
Hugnat honom i sin nåd
Med god trefnad, i hans lefnad
Gifvit altid goda råd.

Han fick träda i de spädа
Dagar i förbund med Gud;
Hvilket gjorde at han törde
Kalla sig en christi brud.

Til at nära sig med åra,
Han uti de unga år,
Veta ville, med godt nitille
Huru tryckar-konsten går.

När han detta lärt förrätta,
For han kring i många land;
Då på sista slikt var ute,
Kom han hit til Göta-strand.

Här med heder satt sig neder,
Til at idka hvad han lärdt
I den täcka konsten käcka,
Som så mycken visbet närdt.

Nu kan tänka, blir en änka
Utsedd til hans bästa vän,
Men nytt gifte gjorde skifte,
Så han fick en mö igen.

Si, så lönes och bekrönes
De på dygdens stigar gå,
I oväder det oss gläder,
När vi solen skåda få.

Digitized by Google

Många lärde om hans värde
Låf och heder tala må,
Hvilka funnit hvad han hunnit
Ut af trycket låta gå.

Vi må sörja då vi börja
Tänka, at han från oss är
Så bårtgången, ibland mången
Var han oss fast mycket kär.

Hvad vil båta klaga, låta?
Sådant gagnar nu ej stort.
Han, som skåder, styr och råder
Alt, har detta visligt gjordt.

I, som gjuten tåre-luten
Uppå edra kinder nid;
Tröeten eder med den heder,
Som han har i evig frid.

Bland Guds vänner han nu känner
Mera frögd och ljuflighet,
Än vår tanka här kan sanka,
Mycket mindre säja vet.

Sjufallt säller är den qväller,
Då vi saligt hädangå
Til de frögder i Guds högder,
Där hans helgon vistas få.

Digitized by Google

OLOF CARELIUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

FÖRORD.

OLOF CARELIUS föddes 1702 i Ösmo församling af Södermanland, der fadern, Petrus Carelius, var komminister; modern hette Hästesko. Efter afslutade studier invigdes han till prestembetet i Upsala den 13 Maj 1725 och blef efter faderns död förordnad att uppehålla tjensten efter honom under nådårstiden. Under denna tid blef han för sin redbara karakter och sina rika naturgåfvor så älskad af allmogen, att de önskade få honom till komminister. Men vid valet, som förrättades på Palmsöndagen 1729, gaf socknens mest betydande magnat, riksrådet baron O. Törnflycht, sina röster åt en Petrus Froman, oaktadt han förr lofvat dem åt Carelius. Då reste sig bönderne i massa, åheropade riksrådets med handslag bekräftade löfte och lofvade att sjelfve uppbygga och förbättra det bristfälliga bostället, om de finge herr Pers son, herr Olof, till komminister, hvaremot de i detta afseende icke ville göra något, i fall en annan blefve mot deras vilja dem påtrugad. Under denna strid framträdde Carelius, som vid tillfället var närvarande, äskade ljud och yttrade: "Sedan hans excellens sig utlåtit, att han vill hafva herr Froman i nådig consideration, så vill jag, som aldrig understått mig begära h. excells röster, intet begära, utan underkastar mig Guds skickelse och höge förmäns godtfinnande". Så slöts detta valmöte, för friherre Törnflycht mindre hedrande, ehuru hans vilja blef den segrande.

År 1738 utnämndes Carelius till kyrkoherde i Huddinge, Brännkyrka, Nacka och Erstaviks församlingars pastorat af Strengnäs stift, hvilket han tillträdde näst påföljande år. Vid prestmötet 1745 var han opponens och dog barnlös i en hetsig feber den 12 Maj 1758, endast 56 år gammal.*)

*) Uppgiften om kyrkoherden Carelii lefnadsålder, som jag förr icke funnit någonstädes angifven, har blifvit mig benäget meddelad af församlingens nu varande pastor, Johan Peter Lind.

Digitized by Google

Då Gjörvell i Svenska Mercurius tillkännagaf kyrkoherden Carelii död, tillade han: "Han var en studerad man och en af våra lustiga poeter". Carelius var således af sina samtida känd såsom en omtyckt poet, ehuru blott ett enda af hans poemer blifvit kändt och förvaradt åt eftervärlden. Detta är den bekanta och för några årtionden sedan ännu allmänt sjungna *Höns-Gummans Visa, som hon sång för sig sjelf i Höns-Huse på Herre-gården, när sista Kalase var.* Denna visa, som i en poetisk skildring beskrifver händelserna inom svenska konungahuset under "fyra tjog år å så nitton dertil", skrefs i anledning af konung Adolf Fredrike och drottning Lovisa Ulrikas kröning den 26 November 1751. Första upplagan deraf trycktes i qvartformat samma år (ej 1752, såsom Geijer och Afzelius och deras afskrifvare uppgifvit) hos Lars Salvius i Stockholm och har derefter blifvit utgifven i oräkneliga upplagor. Dessutom är hon intagen i Geijers och Afzelii samling af Svenska folkvisor och i nästan alla möjliga visböcker. Också var hon länge en af våra mest älskade och mest sjungna folkvisor. I den socken af Roslagen, der underteckнads barndom förflöt, fans då visst ingen, för hvilken hon var obekant hvarken till ord eller melodi, och detta var väl händelsen öfver hela landet; ty då var det hufvudsakligast sången, som förnöjde och lifvade ungdomen, så väl under dess arbete, som under dess lekar. I en senare, mera praktisk tid, hafva visorna blifvit förglömda, och sången tystnat.

Efter Carelii död hafva ock några imiterande fortsättningar till Hönsgummans visa utkommit; men dessa motsvara icke originalets ande och hafva icke förmått nedtränga till folket.

Upsala i Maj 1873.

P. Hanselli.

Digitized by Google

Höns-Gummans Visa,

som hon sång för sig sjelf i Höns-Huse på Herre-gålen, när sista kalase var.

Mel.: *När som ifrån horizonten vår etc.*

1.

Hanar å hönor å kycklingar små,
Spring glättuga nu,
Qväd mina pullor å tuppar, bå, bå,
Sjung kuckuliku.
Lät si, hvar en hoppar
I kring sina koppar
Å näbbana doppar:
Jag orkar illa gå,
Sitter gammal å grå,
Men qväder ändå.

2.

Fyra tjog år å så nitton dertil
Ä min ålder i dag.
Folcke må tro mäg så mycke di vill,
Men aldri vet jag,
Min hog vari bätter,
Förnögder å lätter,
Bå dagar å nätter,
Än han ha vari nu
På sex år eller sju
För nån herre å fru.

3.

Fäm stora härrskap på herrgålen vår,
Alt efter hvarann,
Mins jag så väl, som de varit i går,
Och derföre kan

Digitized by Google

Min åldriga tunga
Om herrskaper sjunga,
Bå gamla å unga.
Den, som ha vari mä,
Må ju veta hur dä ä,
Var man säker på dä.

4.

Års-gammal var jag, då fröken for bort,
Då hörd jag di sa,
Hur hon ha hushålla, rundt eller tort,
Dä va som dä va;
Men bort vil hon resa
Te den, som kan läsa
Bakfram i katkesa.
Lika hva di sa,
Nog ha fröken vari bra,
Men di narra'na sta.

5.

Sen var en herre på gålen, jag mins,
Han va väldug med art;
Yppare husbonde näpliga fins,
Men han dödde så snart;
Å frun, som vart änka
Fick sörja å täncka,
Hva hon skulle skänka
Te dem, som mä makt
Uppå gålen hade akt
Och om ägona vakt,

6.

Bästa, som frun i sit hus hade qvar,
Var en endaste son,
Fyra års herre, som miste sin far,
Men mins, han va mohn
Om åkrar å ängar
Å flitiga drängar,
Om ägor å pengar;
Han föga va stor,
När han följde sin mor
Å kring ägona for.

Digitized by Google

7.

Grannsämia, hemfrid å styr på sit hus
Hölt han, som en kar.
Frun, som han fick, var et dygdenes ljus,
En fröken så rar,
Så from å gudfruktig,
Så sedig å tuktig
I hushållet dugtig,
At af detta par
Är åminnelse qvar
Alla verldenes dar.

8.

Arfvingar fingo den herre å fru,
Jag mins inte grant,
Som jag kan tycka, så voro de sju?
Jo, jo, dä va sant;
Ty fyra de siste
Små herrar, jag visste,
At herrskape misste:
Den äldsta va qvar,
Å så fröknar et par,
Med moder å far.

9.

Herrskape sjelfva de lefde så kårt,
Jag mins hur vi gret,
När som vår nådiga fru dödde bårt,
Den sorgen var het
Å svår för oss alla,
Som bittraste galla,
Vi gick här å valla
Bå nätter å dar,
Å den ömaste var
Vår bedröfvade far.

10.

Fyra så när som et fiärendels år
Han lefde därpå;
Men tamikatten, när han stog på bår,
Hur di glunkade då.

Digitized by Google

Di sa: vi få värre
Bå större å smärre;
Vi misste en herre,
Som ville å fick
Hålla ordning å skick.
Gissa på hur ä gick.

11.

Sonen tog hushålle först uti akt,
Men sen for han ut,
Reste mä junkrar å dränngar på jagt,
Hade kulor å krut.
Men trålla dä krute,
Di hölts mä där ute,
Dä vålde på slute,
At rävana log
Åt dä skotte, som tog,
Då vår husbonde dog.

12.

Endaste systren va frommer å go,
Som ärfde sin bror;
Att hennes herre på löfven å tro,
Som han henne svor,
Fick styra å ställa,
Så de blefvo sälla,
Som hade vari snälla.
Å sen ha dä gått
Bå mä stort å mä smått,
Såsom han ha försmått.

13.

Nog va dä mer än halft anna tjog år,
Då herrskape här
Rådande voro på herrgålen vår,
Med mycke besvär.
Nu ä di döda
Från omsorg å möda.
Vår ögon ä röda,
Ty jämmer å gråt
Va vår dagliga låt
Hela tiden bort åt.

Digitized by Google

14.

Men huru väl ha den högste försett
Vår herrgål igen?
Mä både herre å fru han ha gett,
Så jag aldri vet än,
Sen jag börja lära
Ta maten å bära
Te pullona kära,
Dä låti så väl
För bå junker å häl*
Bå te kropp å te själ.

15.

Herrskape läser å sjunger å ber
Dä märker väl jag,
Unge små herrarna lära ju mer
Hvar endaste dag.
Aldri ska höras
Nån orätt få göras,
Ell någon ska töras,
Te peka säg fram
Å biu te någon skam,
Munser ell madam.

16.

Herre Gud, signa di dygdiga två,
För all ordnig å tukt!
Himlen bevare de plantona små
Deras härliga frukt!
Så den må bli mogen,
Te dygd redebogen,
Rättrådig å trogen!
Ty då bli dä godt,
Te få del i den lott,
Som jag ha nu fått.

17.

Solen å månan å stjernona ge
Sin härliga glants,
Djuren på markene nöje bete

*) Häle = ung bondgosse.

Digitized by Google

Med lek uti dants.
Hela jolen hoppar,
Å mustiga droppar
Gör lustiga kroppar.
Flicka, qvick å ung,
Kan du bättre så sjung,
Jag ä gammal å tung.

Digitized by Google

ANMÄRKNINGAR och RÄTTELSER.

Sid. VII—VIII. Samuel Westhii *Gudeligit Barnaminne* och *Consistorii Jenensis Liber communionis* har jag icke lyckats finna, äfvensom tvenne bröllopsskrifter till Jonas Werwing 1675 och till Urban Hjärne 1676, hvilka äro angifna af Scheffer.

Sid. 57. Rosenfeldts poemer äro här aftryckta efter en äldre handskrift, som tyckes hafva blifvit gjord för att lemnas till tryckning. Troligen är det samma handskrift, som Lidén berättar sig hafva sett hos författarens dotterson, Werner Wattrang i Upsala, ehuru han tyckes hafva tagit mindre kännedom om innehållet, då han uppgifver detta såsom skämtsamt, fastän det med få undantag är af religiös och allvarlig art.

De stycken, som finnas i den af Rosenfeldt sjelf utgifna diktsamlingen: *Den vaaksammes roo eller lustige ledsamhet*, äro i innehållet här utmärkte med en stjerna.

Sid. 257. Denna *Lofdicht öfver Stockholm*, som är skrifven till en prospekt öfver samma stad, finnes icke i den handskrifna samlingen Jag har funnit henne inskrifven, troligen med författarens egen hand, under sjelfva den ritade originalprospekten, som förvaras på Upsala universitets bibliotek. Af ålder och fukt är skriften otydlig på några ställen, som jag utmärkt med klammer. Jag har sedan kommit i tillfälle att göra jemförelser med ett, för mig förr okändt, tryckt exemplar, som finnes på kgl. biblioteket i Stockholm, hvarefter jag får göra följande rättelser: Sid. 257, rad. 24 och 25 står: taaker och maaker, läs: taaken och maaken; sid. 258 står inom klammer: land, läs: klimat; på näst sista raden af stycket står: palais, läs: af pris. Hvad för öfrigt står inom klammer är rätt.

Digitized by Google

Sid. 334. Den efter lektor Gabr. Lagus omnämnda grafskrifter öfver presidenten E. J. Creutz lärer nu vara alldeles förkommen och icke ens finnas på Helsingfors bibliotek. Deremot skall der finnas åtskilliga tillfällighetsdikter, som jag icke varit i tillfälle att här intaga.

Sid. 445 står Carl Risell läs: Johan Risell.

Digitized by Google

INNEHÅLL.

Samuel Westhius.

Förord af utgifvaren . . . . . Sid. VII.
Adelskaps härkomst . . . . . „ 1.
Grafskrift öfver Anna Depken . . . . . „ 10.
— Gustaviana Oxenstjerna . . . . . „ 15.
— Gustaf Posse . . . . . „ 18.
— Elsa Ebba Bjelkenstjerna . . . . „ 21.
Til Bernhardt Casperson och Sara Kinnindmond . „ 24.
— Zacharias Pettersen och Anna Salome Hantsch. „ 29.

Gabriel Tuderus.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 37.
Vijsa om Bondeståndet och thes embete . . . . . „ 39.
Öfver kon. Carl XI:s död . . . . . „ 45.

Werner von Rosenfeldt.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 55.
Paraphras öfver kon. Davids psalm I . . . . . „ 57.
— — II. . . . . „ 58.
— — III . . . . . „ 59.
— — VI . . . . . „ 60.
— — X. . . . . „ 62.
— — XIII . . . . „ 64.
— — XV . . . . . „ 65.
— — XVI . . . . „ 66.
— — XVII . . . „ 67.
— — XVIII . . . „ 68.
— — XXI . . . . „ 71.
— — XVII . . . „ 72.
— — XXIII . . . „ 75.
— — XXIV . . . „ 76.

Digitized by Google

Paraphras öfver kon. Davids psalm		XXV	Sid.	77.
—	—	XXVII	„	79.
—	—	XXX	„	80.
—	—	XXVIII. . . .	„	82.
—	—	XXXI.	„	83.
—	—	XXXII	„	85.
—	—	XXXIII . . .	„	86.
—	—	XXXIV. . . .	„	88.
—	—	XXXVII . . .	„	90.
—	—	XXXVIII . .	„	93.
—	—	XXXIX. . . .	„	95.
—	—	XL	„	96.
—	—	XLI	„	98.
—	—	XLII	„	99.
—	—	XLV	„	101.
—	—	XLVI	„	103.
—	—	XLVII	„	104.
—	—	L	„	105.
—	—	LI	„	107.
—	—	LIV	„	109.
—	—	LVI	„	110.
—	—	LVII	„	111.
—	—	LX	„	112.
—	—	LXII	„	114.
—	—	LXIII	„	115.
—	—	LXIV	„	116.
—	—	LXV	„	117.
—	—	LXVI	„	118.
—	—	LXIX	„	120.
—	—	LXX	„	123.
—	—	LXXI	„	123.
—	—	LXXIII	„	125.
—	—	LXXVIII . .	„	128.
—	—	LXXXV . . .	„	132.
—	—	LXXXVI . . .	„	133.
—	—	XC	„	135.
—	—	XCI	„	136.
—	—	XCII	„	137.
—	—	XCIII	„	139.
—	—	CII	„	140.
—	—	CIII	„	142.
—	—	CVII	„	143.

Digitized by Google

Paraphras öfver kon Davids psalm CX . . . . . Sid. 146.
— — CXII . . . . . „ 147.
— — CXVI . . . . . „ 148.
— — CXVII . . . . . „ 150.
— — CXVIII . . . . „ 152.
— — CXXX . . . . „ 154.
— — CXXXIX . . „ 156.
— — CXLII . . . . „ 157.
— — CXLIII . . . . „ 157.
— — CXLIV . . . . „ 158.
— — CXLV . . . . „ 159.
— — CXLVII . . . „ 161.
Een christelig Julefrögd . . . . . „ 163.
Aff Hiobi epistel XIX: 25—27 . . . . . „ 170.
Aff Hiobi epistel I: 12 . . . . . „ 171.
Betrachtelse om evigheten . . . . . „ 171.
Ett morgonoffer . . . . . „ 173.
Een afton-prijs . . . . . „ 175.
Jesu meine Freude . . . . . „ 176.
Böön . . . . . „ 178.
Proposition då styrmanskapet drogs up kon. Carl XI . . . . . „ 180.
Uppå kon. Carl XI:s conterfey . . . . . „ 182.
Uppå kon. Carl XII:s conterfey . . . . . „ 182.
Sangs på flottan 1689 . . . . . „ 183.
*Frögdethon på kon. Carl XII:s segerfest 1704 . „ 185.
*Om landtlefvernes beröm . . . . . „ 187.
*Chlorattes betänckiande öfver alla tings obeständighet . . . . . „ 190.
*Myrtillis svar uppå detsamma . . . . . „ 191.
*Chlorattes beröm . . . . . „ 192.
*Amor är icke blind, men snarare döf. . . . . „ 194.
*Myrtillis klagan öfver Rosettes bortresa. . . . . „ 196.
*Till Rosette . . . . . „ 198.
*Uppå Rosettes conterfey. . . . . „ 199.
Orpheus och Euridice . . . . . „ 200.
*Veneris Aprilresa. . . . . „ 201.
*Cupido inter nautas . . . . . „ 206.
Till Gustaff Wattrang och Cathar. von Rosenfelt . „ 210.
— von Heinen och Eva Stina von Otters . . . „ 212.
Vid rådman Schlyters bröllop . . . . . „ 214.
Till Carl Rosenström och Barbara von Otters . „ 216.

Digitized by Google

Vid Theodor Christoffers första sons födelse . . Sid. 219.
— Clas Flemmings död . . . . . „ 221.
— Charlotta von Nummers död . . . . . „ 223.
— Jacob von Rosenfelts död . . . . . „ 225.
— Philip Reimer von Rosenfelts död . . . . . „ 226.
— David Ehrenstrahls död . . . . . „ 228.
— Gabriel Hilletans död . . . . . „ 230.
— *Anders Hommans död . . . . . „ 232.
— Robert Törners död . . . . . „ 232.
— Gustaf Holmströms död . . . . . „ 233.
Betraktelse om döden . . . . . „ 234.
Hymnus eller låfsång. Cereris . . . . . „ 237.
Verköös slotteröl . . . . . „ 241.
Klagan öfver en pappegoijas död . . . . . „ 245.
Svar på Sam. Lychovii complimentsskrift . . . . „ 247.
Till Israel Holmström . . . . . „ 248.
Fabler . . . . . „ 250.
Lofdicht öfver Stockholms stad . . . . . „ 257.

Lars Stjerneld.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 261.
Dedication till kon. Carl XII . . . . . „ 263.
Poemet . . . . . „ 265.

Didrik Granatenflyeht.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 285.
Penningens beröm och last . . . . . „ 287.
Trefaldig ordastrid . . . . . „ 309.
Öfver enkefru Christina Maria von Brobergen, född von Schantz . . . . . „ 327.
Til författaren af Ledige stunders poetiska tijdfördrif „ 329.

Daniel Achrelius.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 333.
Handens beröm . . . . . „ 337.
Patriarchen Josephs politie . . . . . „ 349.
Moralia, eller några korta reglor . . . . . „ 381.
Daniels uthläggning öfver kon. Nebukadnesars dröm „ 407.

Johan Risell.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 447.
Öfver kon. Carl XIIs död . . . . . „ 449.

Digitized by Google

Parentation öfver grefve Carl Piper . . . . . Sid. 451.
Beskrifning af en soldat . . . . . „ 469.
Beskrifning öfver Åmål . . . . . „ 478.
Ett stadigt sinne . . . . . „ 481.
Visa: Ach echo du nymph . . . . . „ 482.

Lars Salvius.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 487.
Till G. R. Rehbinder och Soph. Elisab. Yxkull . „ 491.
— A. Plomgren och Margareta Björkman . . . „ 495.
— Isak Claeson och Sara Magd. Hvitfot . . . „ 500.
— Claes Claeson och Marg. Cath. Dove . . . „ 506.
Öfver Maria Hoffman . . . . . „ 513.
— Märta Bonde . . . . . „ 516.
— Claes Ekebladh . . . . . „ 519.
— Henrik Sandelhjelm . . . . . „ 522.
— Maria Stjernroos . . . . . „ 526.
— Helena Brandt . . . . . „ 534.
— Johan Laurentius Horrn . . . . . „ 539.

Olof Carelius.

Förord af utgifvaren . . . . . „ 545.
Höns-Gummans Visa . . . . . „ 547.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

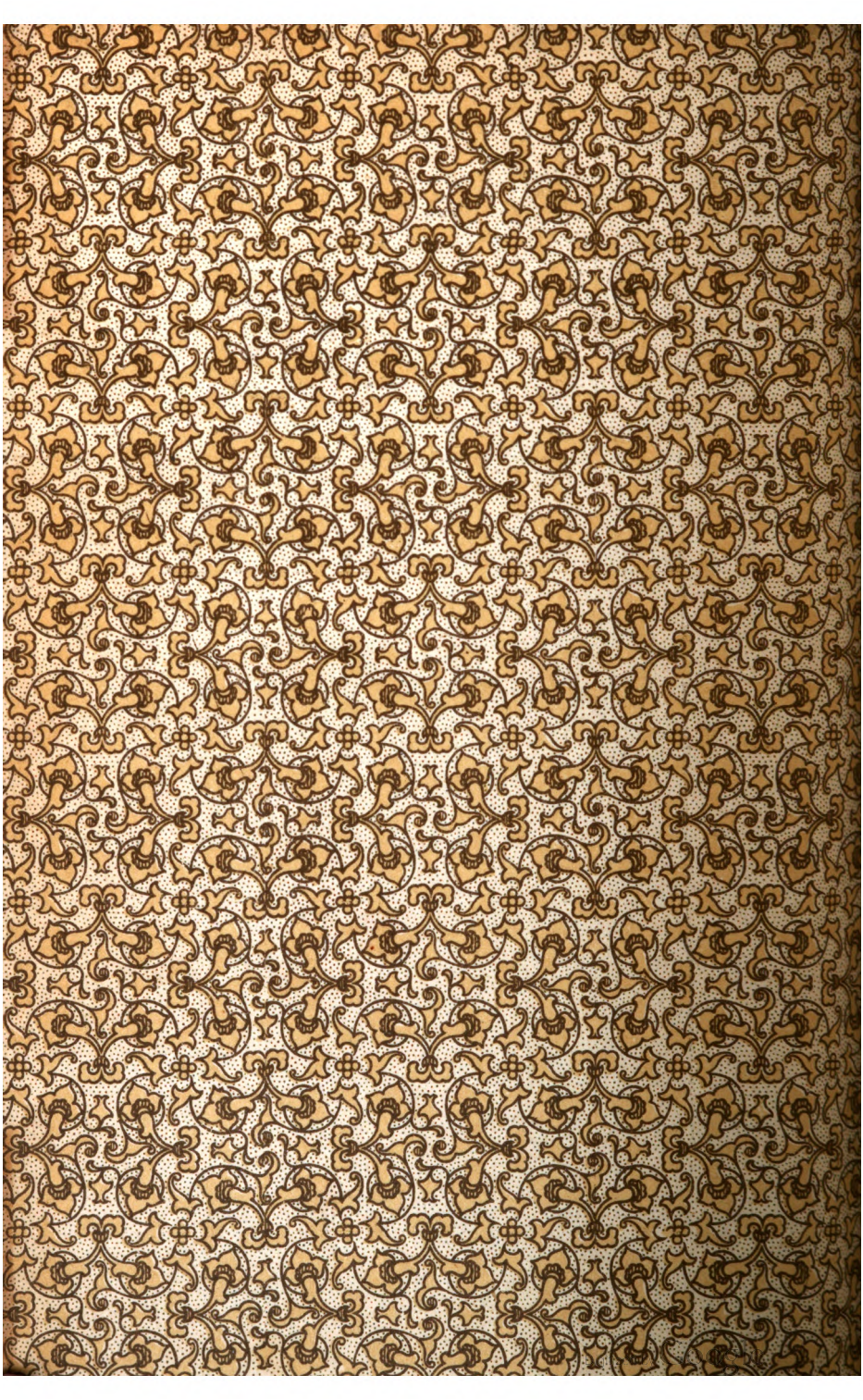

3 2044 105 520 316